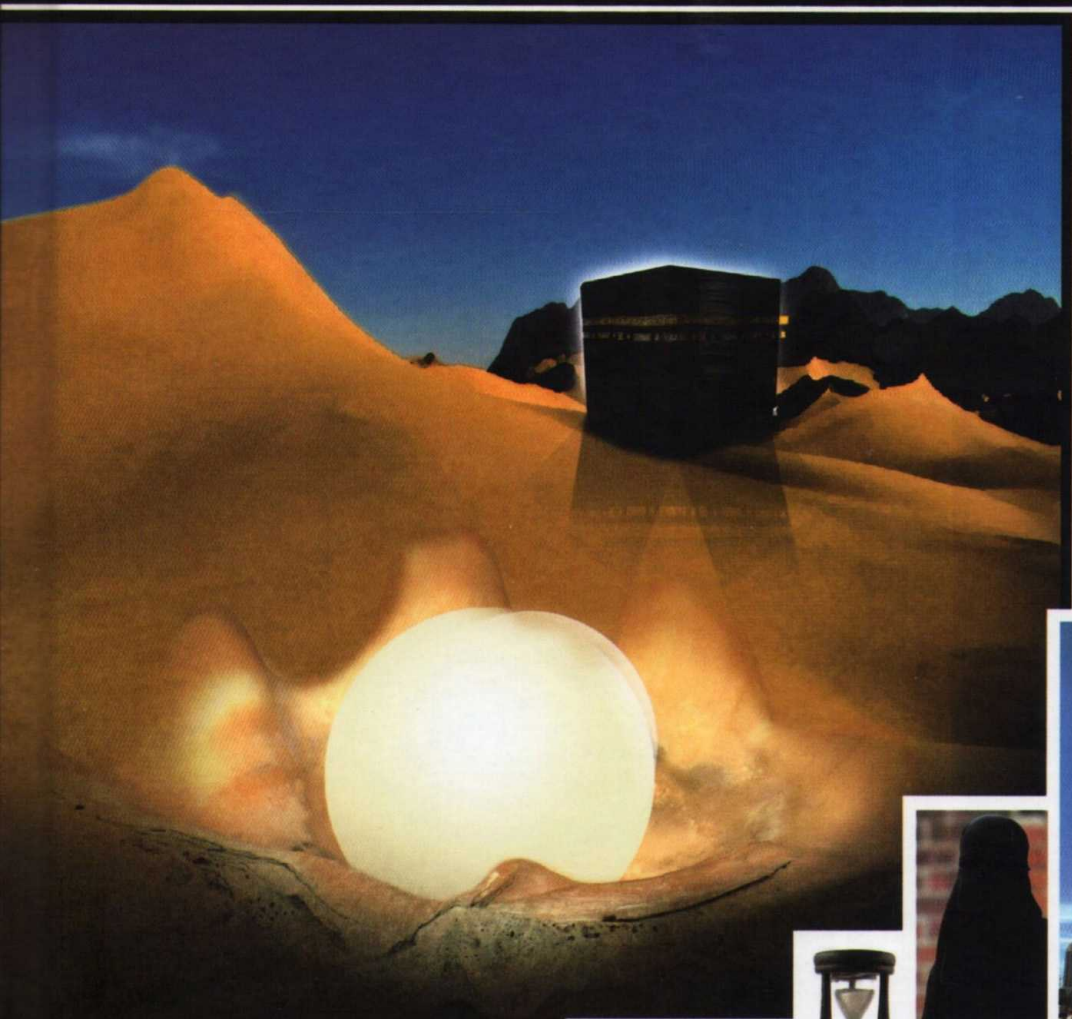

biseri sunneta

Amir Durmić

U MOZAIKU VREMENA

Staljing Hidra, 2011-132h

AMIR DURMIĆ

BISERI SUNNETA U MOZAIKU VREMENA

Izdavač	<i>Autor u saradnji s džematom Stichting Hidzra – Holandija</i>
Šerijatska recenzija	<i>mr. Semir Imamović mr. Hakija Kanurić mr. Safet Kuduzović</i>
Lektor	<i>Sumeja Đurić, prof.</i>
Korektura i DTP	<i>D. T.</i>
Design korice	<i>Hamza Mutavelić</i>
Štampa	<i>Amos Graf, d.o.o., Sarajevo</i>
Tiraž	1200

KONTAKT

Telefon	00 31 617 332 323 (NL) 00 387 62 397 356 (BIH)
Email	redakcija@el-asr.com

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28–42

DURMIĆ, Amir

Biseri sunneta u mozaiku vremena / Amir Durmić.
– Velika Kladuša : autor, 2011. – 365 str. ; 24 cm

Bibliografija: str. 347–362 ; bibliografske i
druge bilješke uz tekst.

ISBN 978-9958-891-88-5

COBISS.BH-ID 18578950

AMIR DURMIĆ

biseri sunneta

U MOZAIKU VREMENA

Velika Kladuša

1432. H. G. / 2011. GOD.

Mojim milim roditeljima, rahmetli majci Zekiri i rahmetli ocu Hasanu...

Mome dragom didu Sulejmanu ef. Kajtezoviću, vjerovatno najstarijem živom bosanskohercegovačkom imamu, kršnom i, Allahu hvala, još uvijek vitalnom osamdesetdevetogodišnjaku, koji me naučio prvim harfovima i tako me, sve do smrti, učinio svojim dužnikom...

Mojoj supruzi i mojoj djeci, uz dovu Uzvišenom Allahu da ih učini boljim i bogobojaznijim od njihovog nemarnog pastira...

Urlim učenjacima ummeta i čuvarima časnog sunneta...

Iskrenim borcima na Allahovom putu koji drage volje zamijeniše prolazno za vječno...

Mojim dragim i uvaženim profesorima i daijama, Bošnjacima i Arapima, koji su znanje dijelili tako velikodušno, a ja, škrt prema samome sebi, od njega samo malo uzimao...

Svima onima koji vole Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i koji se nesebično trude da svjetlo Istine i Upute nadvladaju tamu grijeha i zablude...

Njima poklanjam ovo skromno djelo, moleći Uzvišenog Stvoritelja da bude iskreno, i isključivo radi postizanja Njegovog zadovoljstva, učinjeno...

Želio bih...

*Svjestan gr'jeha svojih i vel'kog neznanja
Znajuć da sam prazan poput starog panja*

*Usudih se ipak napisati nešto
Više nego skromno i nimalo vješto*

*Fer ja bih da budem makar kaplja sitna
Što u moru sinjem nije mnogo bitna*

*Al' mu barem malo volumen poveća
To za kaplju čast je i sreća najveća.*

AUTOR

PREDGOVOR IZDAVAČA

Sva zahvala pripada Uzvišenom Allahu i neka je salavat i selam na sve Njegovе vјerovјesnike i sve Njemu pokorne robove do Sudnjega dana.

Knjiga *Biseri sunneta u mozaiku vremena*, uvaženog profesora Amira Durmića, unikatna po svojoj raznolikoj tematici, karakteristična po preciznoj obradi savremenih tema kroz prizmu Kur'ana i sunneta, predstavlja još jedan dokaz protiv onih koji na svaki mogući način nastoje odvojiti islam od savremenog čovjeka. Uvaženi profesor Amir Durmić, Allah ga sačuvao, već nekoliko godina popunjava prazninu među bošnjačkim intelektualcima i svojom izazovnom, temeljitom i nadasve sadržajnom obradom savremenih tema otvara čitateljima prostor za duboko promišljanje o temeljnim životnim pitanjima.

Iskreno se nadamo da će ova knjiga, zbog svoje jedinstvenosti, suptilnosti i ljepote, biti najtoplije prihvaćena među širokom čitalačkom publikom. Molimo Uzvišenog Allaha da obilato nagradi autora i sve one koji su na bilo koji način učestvovali i pomogli u izdavanju i štampanju ovog djela:

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِنْ تَنْصُرُوْا اللّٰهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ اَقْدَامَكُمْ ﴿٧﴾

O vјernici, ako Allaha pomognete, i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti.¹

Ciljevi i principi džemata "Hidžra" su sljedeći:

- Zalažemo se za izvorni islam, utemeljen na Kur'anu i sunnetu, a protiv smo svake novotarije u vjeri;

¹ *Prijevod značenja Kur'ana*, Muhammed, 7.

- Zalažemo se da svi ljudi, muslimani i nemuslimani, shvate smisao života i bit postojanja na ovome svijetu, da pristupe izučavanju prijeko potrebnog znanja u kojem se nalazi istinska sreća i prosperitet cijelog čovječanstva na oba svijeta;
- Pozivamo sve ljude u čisti tevhid, tj. vjerovanje u jednoću Uzvišenog Allaha, subhanehu ve te'ala, i činjenje ibadeta samo Njemu, odnosno sprečavanje širka, najvećeg grijeha, koji Allah neće oprostiti onome ko se zbog njega ne pokaje;
- Nastojimo slijediti srednji, umjereni put ehli-sunneta i džemata, a uzor su nam prve, najbolje generacije ovog ummeta;
- Srednji, umjereni put nije put običaja, niti ljudskih nahoda i pretpostavki, kao ni sredina između istine i neistine, kako neki savremenici žele prikazati;
- Također, srednji put nije ni krajnost, bilo da se radi o popuštanju u vjeri ili pretjerivanju i dodavanju onoga što nije od nje;
- Slijedimo islamsku ulemu koja svoje stavove zasniva na Kur'anu i sunnetu i koja je prepoznatljiva po tome;
- Stava smo da je islam vjera koja svojim plemenitim propisima obuhvata cjelokupni ljudski život, pojedinca i zajednicu, i da nije ograničena samo na ibadete (obredoslovlja);
- Nastojimo oživjeti prakticiranje islamskih propisa u svim segmentima života, i to je naš prioritetni zadatak;
- Nastojimo pružiti pomoć svim pripadnicima Allahove vjere, islama;
- Naša saradnja s muslimanima zasniva se na dobročinstvu i bogobojaznosti;
- Smatramo da se muslimani ne smiju dijeliti na grupe i partije, već je dužnost svima čvrsto se prihvatiti za Allahovo uže (Kur'an i sunnet), ali ne pod bilo kakvim i bilo čijim principima; zalažemo se za potiranje razlika među muslimanima;

- Zalažemo se za stjecanje i širenje šerijatskog znanja, koje trasira put uspjeha na dunjaluku i ahiretu;
- Smatramo da su djela i riječi sastavni dio imana, koji se, opet, povećava i smanjuje, shodno djelima – suprotno shvatanju murdžija;
- Smatramo da veliki grješnici – izuzev onih koji učine širk ili nevjerstvo ili se odmetnu od islama – nisu nevjernici, već su grješnici, suprotno tvrdnjama haridžija;
- Smatramo da svi moramo pomagati muslimanima i štititi ih, zalagati se za interese islama i muslimanâ, ma gdje bili, pružati zaštitu slabima i obespravljenima te sprečavati silnike i nepravednike u činjenju zla;
- Zagovaramo princip da se vraćanjem ispravnom slijedenju Kur'ana i sunneta uspostavlja istinsko islamsko bratstvo koje je, Allahovom voljom, put ka prosperitetu muslimana;
- Tvrdimo da je emanet vjere islama najveći emanet koji je čovjek preuzeo na sebe i za koji će biti pitan.

PREDGOVOR MR. HAKIJE KANURIĆA

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Hvaljen neka je Allah koji je nebesa i Zemlju stvorio i tmine i svjetlo dao, i neka su salavati i selami na Allahovog odabranog roba i poslanika Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, njegovu porodicu, ashabe i sve Allahove dobre robove.

Odredba Svemogućeg Allaha je da ovaj svijet bude kuća iskušenja u kojoj će se ljudi testirati ko će ljepše postupati. Odredio je da postoje brojne zablude i tmine koje samo svjetlo upute može odagnati. To svjetlo Uzvišeni je obećao onima koji Ga se boje i koji u Poslanika Njegova vjeruju:

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اتَّقُوا اللّٰهَ وَاٰمِنُوْا بِرِسُوْلِهِۦٓ يُوْثِقْكُمْ كِفٰلَيْنِ مِنْ رَّحْمٰتِيْهِ وَيَجْعَلَ
لَكُمْ نُوْرًا تَمْشُوْنَ بِهٖ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٢٨﴾

O vi koji vjerujete, Allaha se bojte i u Poslanika Njegova vjerujte, On će vam dvostruku milost Svoju darovati, i dat će vam svjetlo pomoću kojeg ćete ići.²

Kroz djelo *Biseri sunneta u mozaiku vremena*, profesora Amira Durmića, možemo lahko uočiti kako svjetlo upute razbija tmine zablude i osvjetljava Pravi put. Uvaženi autor, Allah ga čuvao, neposredno i direktno iz same naše stvarnosti i svakodnevnice promatra i uočava društvene pojave, zatim ih studiozno analizira i na najljepši način usmjerava. Pri tome koristi divne metafore, a pojmove naziva originalnim i najadekvatnijim imenima, što djelo daje poseban čar.

² *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Hadid, 28.

Otklanjajući sumnje i rušeći kriva shvatanja svojom decidnom argumentacijom i retorikom, autor se direktno obraća zdravom razumu, kojem ne ostavlja drugi izbor osim da se povinuje istini s kojom je došao islam.

Pored brojnih odlika, djelo *Biseri sunneta u mozaiku vremena* odlikuje se bogatom dokumentacionom podlogom, uz naročito interesiranje za autentičnost predaja i ocjenu hadiskih učenjaka.

U vremenu kada o islamu najviše govore njegovi neprijatelji, pokušavajući ga prikazati konzervativnim, prevaziđenim i neprikladnim za vrijeme u kojem živimo, jako je bitno čuti riječi nastale sintezom islamskog znanja, iskrenog savjeta i dobrog poznavanja realnosti. Rekao je Svemogući Allah:

يُرِيدُونَ أَن يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَن يُتِمَّ نُورُهُ وَلَوْ كَرِهَ
الْكَافِرُونَ ﴿٣٢﴾

Oni žele da ustima svojim utrnu Allahovo svjetlo, a Allah želi vidljivim učiniti svjetlo Svoje, makar ne bilo po volji nevjernicima.³

Uzvišenog Allaha molim da čitaoce okoristi ovim vrijednim djelom a da autora nagradi najljepšom nagradom, te da podari bereketa u njegovom radu i znanju. Amin!

HAKIJA KANURIĆ
Rijad, Saudijska Arabija
22.12.1431. h. g./28.11.2010.

³ Prijevod značenja Kur'ana, Et-Tevbe, 32.

RECENZIJA MR. SAFETA KUDUZOVIĆA

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova, i neka je mir i spas na Njegovog odabranog poslanika i miljenika Muhammeda, sallallahu ‘alejhi ve sellem, na njegovu časnu porodicu i sve sljedbenike do Sudnjeg dana.

Pod nebeskim svodom nije postojao čovjek čijim je riječima i postupcima posvećena veća pažnja od Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem. Bilo bi izrazito teško ili gotovo nemoguće pobrojati sve enciklopedije posvećene samo komentarima hadiskih zbirki, bez osvrta na druga djela koja tretiraju preostale hadiske discipline. Do današnjih dana islamski učenjaci općenito, a hadiski eksperti posebno, dolaze sa novim konstatacijama i metodologijom primjene hadisa, koji, svakako, odgovaraju općim islamskim načelima i ciljevima šerijata. Ova činjenica nije začuđujuća ako izreke Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, gledamo kroz prizmu hadisa u kojem kaže: *”Dat mi je jezgrovit govor.”* (Muttefekun ‘alejhi)

Djelo *Biseri sunneta u mozaiku vremena*, autora uvaženog profesora islamskih nauka Amira Durmića, predstavlja vrijedan i uspješan pokušaj prikaza Poslanikovog, sallallahu ‘alejhi ve sellem, sunneta u modernom životu. Kroz raznovrsne tekstove autor je nepobitno dokazao da Poslanikov, sallallahu ‘alejhi ve sellem, sunnet predstavlja jedinu validnu okosnicu na kojoj se može i smije temeljiti zdravo društvo. Ne mogu se oteti utisku da je autor na veoma vješt, mudar i specifičan način prilazio različitim tematikama i pozivajući se na autentične hadise Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, kritizirao i usmjeravao, negirao i odobravao. Autor, Allah ga sačuvao, u ovom naučnom opusu, ustvari, zadire u fokus društvenih pro-

blema pred kojima čovječanstvo današnjice stoji paralizirano bez nade za njihov boljitak.

Posebnu dimenziju ovom vrijednom djelu daje opsežna bibliografija koja je korištena pri pisanju. Ova činjenica nedvojbeno aludira na trud koji je uložan u ovu studiju, jer je drastična razlika između slijepog prenošenja izjava, tj. bez navođenja izvora i vraćanja na originalna djela.

Iskreno se nadam da će ova knjiga zbog svoje jedinstvenosti, relevantnosti, neuporedivosti i nezamjenjivih kvaliteta, naići na najbolji prijem kod široke čitalačke publike i ljubitelja hadisa, prvenstveno daija, muslimanskih intelektualaca, studenata i učenika medresa. Molim Uzvišenog Allaha da najboljom nagradom obaspe autora Amira Durmića i sve one koji su pomogli da ovo vrijedno djelo ugleda svjetlo dana. Amin!

SAFET KUDUZOVIĆ

U Sarajevu, 15.08.1431. h. g.

27.07.2010. god.

RECENZIJA MR. SEMIRA IMAMOVIĆA

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Zahvala pripada Allahu, Gospodaru svih svjetova, i neka je mir i spas na Njegovog odabranika i miljenika Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, njegovu porodicu, časne ashabe i sve one koji slijede njegovu uputu do Sudnjega dana.

Knjiga Amira Durmića *Biseri sunneta u mozaiku vremena*, na jedan originalan, i za akademske krugove sasvim novi način, artikulira aktuelne društvene probleme, i kroz prizmu islamskog doktrinarno-pravno-moralnog učenja nudi sasvim jasnu i zdravu alternativu onome što se današnjim muslimanima prezentira kao jedini izbor, a što često kolidira sa njihovim vjerskim ubjeđenjima i principima.

Njegova zapazanja odlikuju se konciznom dijagnozom, razumnim obrazloženjem i izvornom argumentacijom. Posebno je važno što ovaj mladi autor uspijeva napraviti spoj između tradicionalnih islamskih tumačenja i interpretacije i modernih dostignuća i tokova, stvarajući dojam kod čitaoca da oni nisu u oprečnosti, štaviše da je moguće, uz malo truda, objektivnosti i nepristranosti, između njih uspostaviti simbiozu i ravnotežu, suprotno suhoparnim i od realnosti lišenih tekstova i analiza koje, "nojovski", ignoriraju svaki civilizacijski napredak i iskorak.

Ovome možemo dodati još jedan bitan element: Amirov govor nije govor mržnje, isključivosti i nepoštivanja drugog i drugačijeg, on samo među muslimanima pokušava oživjeti svijest o izvoru, značaju primordijalne tradicije, te izvornog i tradicionalnog u muslimanskom duhu i kulturi, kao nečega što je islamskom ummetu, a i nama kao njegovom neodvojivom di-

jelu, davalo posebnost i činilo nas središnjim ummetom, u skladu sa riječima Uzvišenog:

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ
شَهِيدًا... ﴿١٤٣﴾

I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude protiv vas svjedok...⁴

SEMIR IMAMOVIĆ

U Bugojnu, 14.07.1431. h. g.

26.06.2010. god.

⁴ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Bekare, 143.

UMJESTO UVODA

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, i neka je salavat i selam na Njegovog odabranika i miljenika Muhammeda, sallallahu ‘alejhi ve sellem, na njegovu časnu porodicu, ashabe i sve one koji ih slijede u dobru do Sudnjega dana.

U ovoj knjizi sabrani su tekstovi koje sam napisao u posljednje tri godine, a koji su periodično objavljivani u islamskim časopisima i na web portalima islamskog i drugog sadržaja. Većina tekstova nastala je povodom određenih aktuelnih dešavanja u svijetu i kod nas, a na koja sam, posmatrajući ih kroz prizmu časnog Kur’ana i vjerodostojnog sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, pokušao dati svoj komentar i u vezi sa njima iznijeti svoja zapažanja. Drugi dio tekstova plod je mog ličnog razmišljanja o određenim događajima iz prošlosti ili sadašnjosti, te nastojanje da Poslanikove, sallallahu ‘alejhi ve sellem, riječi u vidu nagovještaja, smjernica, uputa i upozorenja, pronađu svoje odgovarajuće mjesto u tom zamršenom i izuzetno složenom mozaiku što ga čine ljudi i događaji, a koji zovemo vrijeme. U svega dvije teme detaljnije se tretiraju i određena fikhsko-pravna pitanja i propisi. Dakle, knjiga koju imate pred sobom nije ništa drugo do skromni pokušaj da se bezvremenska univerzalnost i aktuelnost vjere islama, utemeljena na Objavi, prepozna i u kontekstu historijskog razdoblja u kojem živimo i djelujemo.

Teme u knjizi poredane su abecednim redom i ni na koji način nisu direktno povezane tako da se svaka od njih može čitati zasebno, bez ikakvog osvrta na onu prethodnu, ili na temu koja slijedi.

Prilikom obrade svake od tema nastojao sam koristiti adekvatnu i originalnu literaturu, prvenstveno tradicionalne islamske izvore, ali i druge do

kojih sam uspio doći, te za svaki hadis, navod ili citat navesti i njegov izvor. Iako u znatno manjoj mjeri, za izvor sam također koristio i internet.

Pored toga što sam ponekad kritizirao određena dešavanja i njihove aktere, nastojao sam da nikoga lično ne omalovažim niti uvrijedim, već da na stavove, postupke i izjave pojedinaca ili čitavih grupacija koje smatram spornim dam svoj komentar za koji vjerujem da je utemeljen na autentičnom tumačenju primarnih šerijatskih izvora, shodno vjerovanju i praksi muslimana ehli-sunnetske provenijencije.

Na kraju, molim Uzvišenog Allaha da najljepšom nagradom nagradi sve one koji su na bilo koji način pomogli da ova knjiga ugleda svjetlo dana.

AMIR DURMIĆ

AUTOR

U Velikoj Kladuši, 26.02.1432. h. g.

30.01.2011. god.

biseri sunneta

U MOZAIKU VREMENA

ARGUMENTI O "PRIRODNOSTI" I "NORMALNOSTI" HOMOSEKSUALIZMA

Prvi i osnovni uvjet da se čovjek izliječi od neke bolesti od koje eventualno boluje jeste njegovo prihvatanje činjenice da je bolestan. Zato je izrazito teško ili gotovo nemoguće liječiti osobe koje odbijaju priznati da su bolesne. Najbolji primjer za to su ljudi sa psihičkim poremećajima. Ne dozvoljavaju da im se pruži pomoć, odbijaju piti lijekove, čak se i fizički obračunavaju sa onima koji im žele pomoći. Često su ubijedeni da su ustvari svi oko njih bolesni, a da su oni ti koji su zdravi i da sve to što im se dešava nije ništa drugo do urota protiv njih, koju žele raskrinkati i od nje se spasiti. Ali, stvari naravno stoje drugačije.

Jedna od raširenih bolesti savremenog doba, koju kao bolest ne žele priznati oni koji od nje boluju, jeste homoseksualizam. Poznato je da se ova izopačenost ubrajala u bolesti sve do 1973. godine, kada je pod snažnim pritiskom vrlo utjecajnih homoseksualnih lobija izbačena iz DSM-a¹ u kojem je bila evidentirana kao mentalni poremećaj.² Međutim, nikakav iznuđeni potpis niti dekret ne može promijeniti suštinu ove nastranosti za koju se

---

1 DSM (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) – Dijagnostički i statistički priručnik za mentalne poremećaje. Izvor: http://en.wikipedia.org/wiki/Diagnostic_and_Statistical_Manual_of_Mental_Disorders

2 Dr. Ronald Bayer, inače prohomoseksualni psihijatar, u svojoj knjizi detaljno je opisao kako su aktivni homoseksualci uz pomoć lobiranja, prijetnji i zastrašivanja uspjeli Američkom društvu psihijatara nametnuti političku odluku da se homoseksualnost ukloni iz Dijagnostičkog i statističkog priručnika za duševne bolesti. Dr. Jeffrey Satinover također svjedoči kako su infiltrirani aktivni homoseksualci djelovali unutar same Udruge i kojim su se sve manevrima služili kako bi postigli svoj cilj. Izvor: <http://www.katolik.hr/aktualnomnu/osvrtimnu/369-je-li-homoseksualnost-bolest>

najblažim rječnikom može kazati da je poremećaj. Protivna je svim osnovnim Božijim zakonima koji vladaju u cijelom kosmosu, pa i zdravoj logici. Čak se i kod nežive materije suprotni spolovi privlače, a isti odbijaju. Homoseksualizam žestoko osuđuju sve nebeske religije, što je općepoznato, ali homoseksualce i gay aktiviste to, naravno, uopće ne interesira. Čak i oni homoseksualci koji za sebe kažu da su religiozni, konstatirat će kako "Bog voli ljubav", te kako su sva religijska tumačenja o homoseksualizmu, kao nečemu nastranom, "radikalna" i "neutemeljena". O tome najbolje govori primjer pojedinih katoličkih svećenika koji su i sami stupili u homoseksualni brak iako im je u osnovi, shodno njihovom svjetonazoru, zabranjeno stupiti u brak čak i sa ženom. Zato je ovoj populaciji donekle besmisleno citirati bilo kakve, uvjetno rečeno, "svete spise" koje kao takve priznaju sljedbenici neke religije, a u kojima se osuđuje ova nastranost. Puno je logičnije pogledati argumente pomoću kojih ova populacija homoseksualizam želi predstaviti kao nešto normalno i prirodno, te se na njih kritički osvrnuti. Uglavnom se radi o "argumentima" koje ćemo izložiti u nastavku teksta.

"Rođen kao homoseksualac/lezbijka"

Ovo je vjerovatno najčešći "argument" gay aktivista kojeg navode prilikom dokazivanja da je homoseksualnost sasvim prirodna orijentacija pojedinca koju okolina bezuvjetno mora prihvatiti kao potpuno normalnu i uobičajenu. Međutim, ukoliko se izuzumu vrlo rijetki pojedinačni slučajevi, ova tvrdnja uopće nije istinita. Dr. Ivan Poljaković u briljantnom članku pod nazivom "Je li homoseksualizam bolest", između ostalog kaže:

...Aktivni homoseksualci javnosti podastiru svoje gledište kako su homoseksualci takvi rođeni, pri čemu se spominje i genetsko naslijeđe, pa stoga u homoseksualnosti nema ništa protuprirodno, a iz toga onda izvlače zaključak da homoseksualnost ne može biti bolest. Ova teza je prije svega subjektivne i emotivne, a ne objektivne prirode. Ako je netko rođen u određenom stanju, to još samo po sebi ne znači da to stanje mora biti zdravo, a osim toga, kada bi homoseksualnost bila genetski nasljedna, onda bi ona već davno izumrla s obzirom na to da humana reprodukcija nije moguća među istospolnim partnerima, pa tako ni nasljedno prenošenje gena. Nadalje, ne postoji nijedna ozbiljna znanstvena studija koja bi potvrdila ovu tezu o urođenoj homoseksualnosti, dok, naprotiv, postoji pregršt kliničkih

studija kojima se potvrđuje da homoseksualnost nastaje spletom okolnosti tijekom djetetova razvoja, a svoje uzroke najčešće ima u neadekvatnim ili disfunkcionalnim odnosima roditelja i okoline prema njemu...³

Kada bismo se i složili sa konstatacijom da postoje slučajevi urođene simpatije prema osobama istog spola koja se vremenom može preobraziti u klasičnu homoseksualnost, to opet objektivno ne bi smio biti argument da je takvo ponašanje normalno i prihvatljivo jer se radi o iznimnim slučajevima, a na izuzecima se ne grade pravila. Ovakvih rijetkih slučajeva vjerovatno ima među pripadnicima svih naroda i religija svijeta.

U jednom islamskom časopisu, u rubrici pitanja i odgovori, jedan mlađić izložio je svoj slučaj i tražio savjet. Iako je rođen i odgojen u islamskoj porodici, a i sam je praktični vjernik, priznaje da ga od malih nogu intimno privlače muškarci, a ne žene. Svjestan je da je homoseksualizam veliki grijeh i da je zbog njega uništen čitav jedan narod, kako se to spominje u Kur'anu,⁴ i zato želi pomoći samome sebi prije nego što počini to ogavno (ne)djelo. Savjetovano mu je da se strpi na svome iskušenju, da iskreno moli Allaha, dželle šanuhu, da mu pomogne, da potraži liječničku pomoć i savjete stručnog psihologa, te naravno da nikako ne dozvoli prokletom šejtanu da ga navede na taj odvratni grijeh. Muhammed, sallallahu 'alej-

3 Izvor: <http://www.katolik.hr/aktualnomnu/osvrtimnu/369-je-li-homoseksualnost-bolest>

4 O Lutu, alejhisselam, njegovom narodu i grijehu koji su činili, Uzvišeni Allah kaže:

وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الزَّجَالَ
شَهْوَةً مِنْ دُونِ الْبَسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨١﴾ وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ مِنْ قَرْيَتِكُمْ
إِنَّهُمْ أَنْفُسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾

I (poslali smo) Luta – kada reče narodu svome: ”Zašto činite razvrat koji niko prije vas na svijetu nije činio? Vi sa strašću prilazite muškarcima, umjesto ženama. Ta vi ste narod koji sve granice zla prelazi!” A odgovor naroda njegova glasio je: ”Istjerajte ih iz grada vašeg, oni su ljudi-čistunci!” (Prijevod značenja Kur'ana, El-A'raf, 80.–82.)

Nakon što su se oglašili na Lutove pozive da se prođu tog ogavnog razvrata, Uzvišeni Allah ih je kaznio žestokom kaznom uništivši čitav pokvarenjački Lutov narod, o čemu Kur'an kaže:

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُّشْرِقِينَ ﴿٧٣﴾ فَجَعَلْنَا عَلَيْهِمْ سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَابًا مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٧٤﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ لِّمَنْتَوَسَّعِينَ ﴿٧٥﴾

I njih je zadesio strašan glas kad je Sunce izlazilo, i Mi smo učinili da ono što je bilo gore bude dolje, i na njih smo kao kišu grumenje od skamenjene gline sručili – to su, zaista, pouke za one koji posmatraju. (Prijevod značenja Kur'ana, El-Hidžr, 73.–75.)

hi ve sellem, rekao je: *"Allah nije dao nijednu bolest a da za nju nije dao i lijek."*⁵

Ukoliko pretpostavimo da je osoba rođena sa ovim poremećajem, koji može biti uzrokovan različitim faktorima, sigurno je da se može liječiti i uz Allahovu pomoć i izliječiti, ali samo onda kada je osoba svjesna svoje bolesti i nastoji pronaći lijek. To nam potvrđuje citirani hadis Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, a i mnoga naučna istraživanja upućuju na isto. Dr. Ivan Poljaković kaže:

Studije o terapiji homoseksualnosti variraju u odnosu na uspješnost od 30 do 70 posto. Takvi rezultati su uobičajeni i za druge duševne bolesti kao što su depresija ili poremećaj ličnosti. Ni terapije koje liječe ovisnost ne postižu stopostotne rezultate, već se kreću u sličnim vrijednostima. Dakle, možemo zaključiti da terapija homoseksualnosti ima istu uspješnost kao i druge terapije. U svojoj knjizi dr. Satinover jasno pokazuje kako, homoseksualnost iako duboko usađena, niti je urođena, niti nepromjenljiva. Na žalost, mnogi ljudi koji se bore s homoseksualnim osjećajima, zavedeni su mišljenjem da nema izlaza...⁶

Slično tvrdi i psihologinja Nevenka Igić:

Jedno od novijih istraživanja (2003. godine) o uspješnosti psihoterapije je

- 5 Buhari, *Sahih*, br. 5678, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu. U hadisu koji prenosi Džabir b. 'Abdullah, a bilježi Muslim u svome *Sahihu*, br. 2204, kaže se sljedeće: *"Za svaku bolest postoji i lijek, pa kada se pogodi lijek bolesti, tada uz Allahovu dozvolu nastupi ozdravljenje."*
- 6 Izvor: <http://www.katolik.hr/aktualnomnu/osvrtimnu/369-je-li-homoseksualnost-bolest>

Vrlo je bitno naglasiti da je Dr. Poljaković prilikom pisanja ove kratke ali izuzetno vrijedne studije koristio originalnu i relevantnu literaturu, između ostalog i sljedeća djela:

- Bieber, Irving (1987). *Scientific Controversies: Case Studies in the Resolution and Closure of Disputes in Science and Technology*, urednici: H. Tristram Engelhardt Jr., i Arthur Caplan. Cambridge U. Press.
- Bayer, Ronald (1981). *Homosexuality and American Psychiatry. The Politics of Diagnosis*. New Jersey: Princeton University Press.
- Satinover, Jeffrey (1996). *Homosexuality and the Politics of Truth*. Grand Rapids: Hamewith Books.
- Jones, S. L., & Yarhouse, M. A. (2007). *Ex-gays: A longitudinal study of religious mediated change in sexual orientation*. Dowers Grove, IL: InterVarsity Press.

Ovu činjenicu treba posebno istaći iz razloga što homoseksualci i gay aktivisti svoje neisto-mišljenike uglavnom optužuju za nestručnost i pamfletizam, a studije koje ne podržavaju njihove stavove i mišljenja nazivaju kvazinaučnim. (op. a.)

istraživanje dr. Roberta Špicera sa kolumbijskog univerziteta. Istovremeno, dr. Robert Špicer bio je jedan od odgovornih za "uklanjanje" homoseksualizma iz DSM-a 1973. godine. Nakon praćenja i posmatranja dvjesta ljudi (bivših homoseksualaca), utvrdio je da terapija promjene seksualnosti može dovesti do značajnih pozitivnih i dugotrajnih promjena. Ovakvi rezultati naravno izazivaju gnjev kod "gay" aktivista.

Ona dalje dodaje:

Ipak, nesumnjivo je da mnoga istraživanja i nalazi pokazuju da je promjena orijentacije moguća. Potrebno je samo da pojedinac izrazi želju ili potrebu da mijenja svoju orijentaciju, shvati je kao problem koji treba riješiti i potraži pomoć stručnjaka...⁷

Uzgred rečeno, spomenutu Nevenku su na forumima internetskih gay portala zbog ovih riječi žestoko napali gay aktivisti Srbije, i naravno, po običaju, proglašena je "nestručnom" osobom, te potvrđena kako je "verovatno kupila diplomu". Žestoko su se uzburili i najavili tužbu, jer se drznula reći kako se homoseksualizam može liječiti. Da je citirane riječi potpisao najpriznatiji psiholog na svijetu, njihova reakcija svakako bi bila ista.

Dakle, definitivno postoji nada da se izliječe svi oni koji boluju od ove nastranosti, ali samo u slučaju da kod pojedinca postoji svijest o bolesti, kao i dovoljna želja za izlječenjem. Ovo se odnosi na one za koje se može pretpostaviti da su rođeni sa ovim poremećajem. Međutim, kod najvećeg broja onih koji se danas deklariraju kao homoseksualci, ova nastranost je stečena – kod nekih zbog traumatičnog djetinjstva ili nekih drugih životnih problema, a kod velikog dijela njih zbog krajnje ogavnog i nemoralnog načina života. Probavši u životu sve vrste bluda i perversija, neograničavani apsolutno nikakvim vjerskim, ćudorednim ili običajnim načelima, iz čiste radoznalosti ili avanture, okrenuli su se i istospolnom intimnom odnosu kako bi i na takav način pokušali zasititi svoje niske strasti. Pored toga, homoseksualizam je danas na neki način postao trend i "in", pogotovo na svjetskoj jet-set sceni. Nekako je postalo moderno biti "gay", pa nisu rijetki slučajevi da se neko tako predstavlja u javnom životu, iako u stvarnosti i nije takav. Isto tako, mnoge poznate osobe koje jesu homoseksualci vrlo će lahko sebi pronaći "partnere" koji je u stvarnosti heteroseksualnog opredjeljenja, ali i pored toga, neće propustiti priliku da preko noći postane slavan pa makar

⁷ Izvor: <http://www.stetoskop.info/Homoseksualnost-431-c19-content.htm>

- 8 žrtvovao i obraz. Mnogi mediji se iz različitih pobuda trude ovu izopačenost predstaviti kao nešto sasvim normalno i prirodno, pa su tako nastali i mnogi filmovi i serije sa prestižnim glumcima koji tretiraju homoseksualizam kao pozitivnu stvar, što dovoljno govori o jačini gay lobija.⁸ Poznato je koliko filmovi snažno mogu utjecati na gledatelje i njihov pogled na život, pogotovo kod mlađe populacije, tako da su se mnogi identificirali sa svojim omiljenim glumcima ili likovima koje su ovi glumili. Posljedice su, između ostalog, bile i eksperimentiranje sa homoseksualnim načinom života. Ukratko, ova bolest predstavljena je kao trend, a trendovi su se uvijek pratili bez obzira na moguće posljedice.

”Sve je dobrovoljno”

Često se pravdaju kako se istospolne veze i brakovi sklapaju dobrovoljno i uz punu saglasnost između dvije osobe istog spola, pa niko nema pravo osuđivati takvo nešto jer to predstavlja kršenje ljudskih prava. Ako bi ovo bio argument, onda bi još mnoge druge morbidne nastranosti morale biti prihvaćene kao prirodne i legalne, jer se po istom pravilu sklapaju na osnovu dobrovoljnog sporazuma između dvije osobe. Ukoliko bi stvari, ne daj Bože, funkcionirale po ovom principu, uskoro bismo mogli očekivati pokretanje kampanje za legalizaciju incestnih brakova. Zamislimo, da Allah sačuva, oca i punoljetnu kćerku, majku i punoljetnog sina, ili recimo brata i sestru koji su došli u matični ured da se vjenčaju, jer eto, oni se vole i dobrovoljno pristaju na brak, samo što ih ”zalupana” i ”konzervativna” sredina ne prihvata. Onda bi normalna i prirodna postala i nekrofilija⁹ jer je, pretpostavimo, umrla osoba prije smrti napisala oporuku u kojoj dobrovoljno pristaje da se njeno tijelo uruči nekom bolesniku da se s njim ”malo zabavi”,

8 Naprimjer, filmu ”Brokeback Mountain” iz 2006., prestižna filmska nagrada Oscar izmakla je za dlaku. Film govori o dvojici kauboja koji se upoznaju i zaljube radeći skupa u planinama Wyominga u ranim 1960-im. I bosanskohercegovački režiser Ahmed Imamović je u svome filmu ”Go West” tretirao živote dvojice homoseksualaca, Srbina i Bošnjaka. Priča govori o odnosu Bošnjaka Kenana (Mario Drmač) i Srbina Milana (Tarik Filipović). Oni su studentski cimeri ”u vezi” koji sanjaju da napuste Bosnu i odu u liberalnu Holandiju. (op. a.)

9 *Nekrofilija* (grčki: nekros – mrtav, leš; fileo – voljeti; filia – sklonost, naklonost), sklonost nemoralnim i izopačenim, osobito seksualnim postupcima s umrlim; obljuba mrtvacu. Anić, Klaić i Domović, *Rječnik stranih riječi*, str. 943.

te da ga nakon toga ukopa. Sadomazohističke perverzije također se odvijaju uz obostrani pristanak ovih duhovnih nakaza, a često se završavaju teškim tjelesnim ozljedama pa čak i smrću. Je li to i dalje argument da je takvo abnormalno ponašanje prirodno i da je to vlastita orijentacija pojedinca koju svi ostali trebaju prihvatiti?

”To je prisutno i kod životinja”

Kod nekih vrsta životinja zapažena je homoseksualnost što upućuje na ”prirodnost” ovakvog ponašanja. Ovaj ”argument” je zaista i više nego jadan i bijedan. Ljudi su razumna bića dok životinje uglavnom slijede samo nagon. Zar neko ponašanje koje je prirodno kod životinja obavezno mora biti argument da je takvo ponašanje prirodno i kod ljudi? Recimo, za životinje je normalno da obavljaju malu ili veliku nuždu pred drugim životinjama, ili da javno spolno opće. Znači li to da se i ljudi pred drugim ljudima trebaju tako ponašati? Incest je isto tako u određenoj mjeri prisutan kod nekih životinjskih vrsta. Smije li to biti argument da je incestni brak prirodan i normalan i kod ljudi te da ga treba legalizirati? I pored toga, kod životinja do homoseksualnog partnerstva uglavnom dolazi u slučaju nužde, odnosno kada jedinke sa jakim nagonom ne mogu do ”partnera” suprotnog spola, pa se jednostavno prilagođavaju trenutnim okolnostima i skaču na sve što se kreće. Naravno, životinjama nije ni zamjeriti jer one su ipak samo životinje bez morala i razuma.

”Privatna stvar”

Homoseksualci se pravdaju kako je njihov izbor privatna stvar. Kamo sreće da je tako. Dabogda su ostali u svojim kućama te svoje nastrane osjećaje izražavali daleko od očiju javnosti. Tako bi olakšali i sebi i drugima. Gdje je privatnost na takozvanim ”gay-pride” paradama koje se organiziraju u mnogim evropskim ”naprednim” gradovima, a na kojima se može vidjeti na kako niske grane može pasti jedno ljudsko biće? Ofarbana gola ili polugola tijela, koja talasaju trgovima ili glavnim ulicama velikih gradova, ne samo da izazivaju muku u želucu i traumatiziraju malu djecu, već su i najsnažniji argument da homoseksualizam nije nimalo privatna stvar. Napad je najbolja

odbrana. Zato su homoseksualci krenuli u ofanzivu kojoj je cilj legalizirati ovu nastranost i dokazati kako je ona "prirodna", a sve one koji homoseksualizam osuđuju i odbacuju usput proglasiti primitivnim i netolerantnim seljačinama. Ni tu nisu stali. U zadnje vrijeme pokušavaju dokazati kako je averzija prema homoseksualnim osobama i njihovom načinu života – bolest (homofobija, kako je oni zovu). Krasno. Dakle, nije problem u njima, već u ogromnoj većini stanovnika planete Zemlje koji homoseksualizam smatraju odvratnom razvratnošću. Kakvog li cinizma! Otišli su tako daleko da će vam za skoro svaku poznatiju historijsku ličnost ustvrditi da je bila peder ili lezbijka.¹⁰ Oko navođenja dokaza neće se mnogo truditi jer, zaboga, valjda su oni ti koji su pametni, inteligentni, školovani, kreativni, kulturni, civilizirani, senzibilni..., pa zašto gubiti vrijeme kako bi primitivcima dokazali kako je preduvjet "velikog čovjeka" homoseksualna orijentacija?!

Bez obzira šta se na ovu temu reklo i na koji način se homoseksualcima odgovorilo na njihovu tezu kako je njihov način života "normalan" i "prirodan", oni će nastaviti činiti po svome, jer kod njih su strasti jače od razuma. Svako istraživanje i svaka statistika koja njima ne ide u prilog, bit će proglašena pamfletom i bezvezarijom sa diskriminirajućom pozadinom. Na svaki argument koji upućuje na to da je homoseksualizam nastranost i abnormalno ponašanje koje treba liječiti, oni će obavezno naći protuargument. U tome će im nesebično pomagati mnoge prodane duše iz političkog i javnog života, jer je osuđivanje ove nastranosti postalo nepremostiva prepreka na putu ka Evropi i evropskim integracijama. Legaliziranjem istospolnih brakova ista ta Evropa, koja ionako grca u demografskim problemima, još će više smanjiti katastrofalno nizak prirodni priraštaj, pa neka izvoli i dalje uporno sjeći granu na kojoj sjedi. A homoseksualci? Sigurno se i u njima mnogo šta lomi. Biti svjestan da odabirom partnera istog spola zauvijek ostaju bez pravih potomaka po krvi, kao i činjenica da je opaka bolest AIDS, kao pošast kraja dvadesetog i početka dvadeset i prvog stoljeća, nastala upravo kao nusproizvod homoseksualnih orgijanja krajem 70-ih i početkom 80-ih godina prošlog stoljeća, knedle su u grlu koje se ne mogu baš tako lahko progutati.

Pored svega, sigurni smo da u mnogima od njih jedan dio još uvijek

¹⁰ Aleksandar Veliki, Ahil, Julije Cezar, Hanibal, Leonardo da Vinci, Čajkovski, Ludwig van Beethoven, Shakespeare..., samo su neke od stotina slavnih ličnosti iz historije čovječanstva za koje gay aktivisti samouvjereno tvrde da su bili homoseksualne orijentacije. Izvor: <http://www.gayecho.com/istorija.aspx?id=4154&grid=5559&page=3>

priznaje kako to što rade i nije baš tako normalno. Iskrice prirodnosti, stida i urođene vjere s kojom se rađa svako ljudsko biće, još uvijek tinjaju u mnogima od njih te s vremena na vrijeme alarmiraju na uzbunu. Oni koji nemaju snage niti volje da to priznaju, sami će sebe uporno zavaravati teorijom kako je problem u drugima, a ne u njima.

BITKA ZA OBRAZ

Opisujući stanje vjernika i nevjernika na Sudnjem danu, Uzvišeni Allah u Kur'anu kaže:

يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٦﴾

Na Dan kada će neka lica pobijeljati, a neka pocrnjeti. Onima u kojih lica budu crna reći će se: "Zašto ste, pošto ste vjernici bili, nevjernici postali? Pa iskusite patnju zato što niste vjerovali!"¹

Na drugom mjestu u Kur'anu, isto tako u kontekstu kazivanja o Sudnjem danu, kaže se:

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ ﴿٢٢﴾ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ﴿٢٤﴾ تَظُنُّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ﴿٢٥﴾

Toga dana će neka lica blistava biti, u Gospodara svoga će gledati; toga dana će neka lica smrknuta biti, tešku nevolju će očekivati.²

U ovim, a i mnogim drugim ajetima, Uzvišeni Allah opisujući ljudska lica ustvari opisuje duševno i fizičko stanje vlasnika tih lica, odnosno ljudi općenito. Bijelo lice simbolizira iman, sreću i uspjeh, a crna boja simbolizira kufr, nesreću i stradanje na Sudnjem danu. Čak i na dunjaluku, ljudsko lice je izrazito dobar pokazatelj ljudskog stanja i raspoloženja. Ako su

¹ Prijevod značenja Kur'ana, Ālu 'Imrān, 106.

² Prijevod značenja Kur'ana, El-Kijāme, 22.–25.

oči ogledalo ljudske duše, kako se to ima običaj kazati, onda je lice ogledalo kompletnog karaktera čovjeka, pozornica unutrašnjih duševnih stanja. Emotivno stanje čovjeka može se vrlo lahko "pročitati" na njegovom izrazu lica. Na licu onoga ko je raspoložen, sretan i dobro se osjeća vide se osmijeh i vedrina, dok je lice neraspoloženog čovjeka sumorno, tužno i namršteno. Kako su obrazi sastavni dio lica, tako se i na njima vrlo jednostavno "čita" ono što duša diktira. Rumeni obrazi označavaju stid, ljutnju, a ponekad i dobro zdravstveno stanje, dok omlohavljeni obrazi pak ukazuju na čuđenje ili nevjericu kod neke osobe. Obraz je postao i više od pokazatelja duševnog stanja čovjeka. Čist i neukaljan obraz u jezicima mnogih naroda svijeta simbolizira poštenje, plemenitost i sve što je pozitivno kod čovjeka, dok je prljav i ukaljan obraz simbol nepoštenja, lopovluka i niza drugih negativnih osobina. Svakom pojedincu teško je izgraditi imidž "čistog obraza", jer to od njega zahtijeva besprijeorno moralan i pošten život, kao i stalnu borbu protiv vlastitih strasti i loših osobina kojima teži ljudska duša. Međutim, obraz se lahko izgubi i ukalja, tako da ga je poslije vrlo teško ili čak i nemoguće oprati. Bošnjaci sa svojom dugom islamskom tradicijom i genetski urođenim pozitivnim osobinama, kao što su plemenitost, gostoljubivost i hrabrost, kroz svoju burnu historiju važili su za narod čista obraza. Iako su mnogo propatili i često bili žrtva masovnih ubijanja i progona, ipak im se ni u periodima njihove najveće snage i moći, generalno ne mogu pripisati niti masovni zločini niti genocid, čime se, na našu veliku žalost, ne može pohvaliti dobar dio našeg geografskog komšiluka. Ovdje svakako ne generaliziramo, jer u svakom žitu ima kukolja, pa je tako i u bošnjačkoj povijesti bilo pojedinaca, a povremeno čak i organiziranih grupa, koji su svojim pogrešnim i negativnim načinom razmišljanja i djelovanja Bošnjacima donekle narušavali imidž naroda čistog obraza. Hvala Allahu, po pravilu uvijek se radilo o izrazitoj manjini bošnjačkog korpusa, koji svojim glupostima i neodmjerenim djelovanjem u suštini nisu mogli ukaljati obraz Bošnjaka koji su oduvijek važili za plemenite, dobrodušne i hrabre ljude.

Nažalost, u posljednje vrijeme pozamašan broj utjecajnih ličnosti u društvenom i političkom životu, a koje vode porijeklo iz bošnjačkog naroda, kao da se svim silama trude ukaljati obraz Bošnjaka u čitavom svijetu, a pogotovo u zemljama sa većinskim muslimanskim stanovništvom. Najčešće se radi o islamofobičnim pojedincima koji dolaze iz raznih medija ili iz pojedinih političkih stranaka, a koji svojim navodnim "profesionalizmom i

objektivnošću", nastoje svijetu predstaviti Bošnjake kao narod koji je pun suludih fanatika i terorista, od kojih se svaki trenutak može očekivati da počine djelo terorizma. Mnogo je podmuklih poteza kojima su spomenuti "profesionalci" u poslijeratnom periodu dobro ukaljali bošnjački obraz u svijetu, a mi izdvajamo samo dva: protjerivanje naturaliziranih Arapa i indolentnost bošnjačke politike spram zločina nad Palestincima.

Protjerivanje naturaliziranih Arapa

Genocid i masovni zločini koji su u toku velikosrpske agresije počinjeni nad Bošnjacima, kao i potresne slike protjeranih, unakaženih i ubijenih muslimana iz tog perioda koje su obišle svijet, u islamskom su ummetu pokrenule nevjerovatnu lavinu emocija, solidarnosti i saosjećanja sa napaćenim narodom Bosne. Veliko je pitanje da li je ikada u novijoj historiji islama ijedna tragedija, koja je zadesila neki muslimanski narod, zaokupila toliku pozornost islamskog svijeta kao što je to bilo za vrijeme bošnjačkog stradanja u toku minulog rata. Pored ogromne materijalne pomoći koju su Bošnjacima pružili muslimani svijeta, možda je bila još veća njihova moralna podrška i iskreno žaljenje zbog svega onoga što nam se u tom periodu dešavalo. Na desetine hiljada hutbi i predavanja održano je u džamijama i mesdžidima širom islamskog svijeta na temu Bosne i stravičnih zločina koji su se u njoj desili. Tokom čitavog rata, a i još dugo nakon njega, milioni islamskih vjernika učili su dove za Bosnu i njene potlačene stanovnike. Svako onaj ko je u ratnom periodu (a i godinama nakon rata) putovao po arapsko-islamskom svijetu, bio je svjedok u kojoj mjeri su muslimani svijeta zavoljeli Bosnu i Bošnjake. Nalazio se ti na aerodromu, pijaci ili na ulici, bilo je dovoljno reći da si iz Bosne pa da te potpuni stranac zagrlji kao rođenog brata, da te počasti jelom i ukaže ti neviđeno gostoprimstvo. Mnogi bi pri susretu sa Bošnjacima plakali od sreće što su imali priliku upoznati se s njima, a mnogi trgovci, zanatlije, vlasnici restorana i ugostiteljskih objekata Bošnjacima bi za prodanu robu ili učinjene usluge naplaćivali simboličnu cijenu, a ponekad ne bi uzimali ništa. Svi su se nekako takmičili ko će Bošnjacima više izaći u susret i iskazati iskrene simpatije prema narodu koji je prošao kroz jednu od najvećih klaonica dvadesetog stoljeća. Međutim, zahvaljujući mnogim bosanskim (ne)zavisnim medijima kao i velikom broju političara, situacija nažalost više nije takva.

Beskrupulozni medijsko-politički atak na borce afroazijskog porijekla, koji su u periodu srbočetničke agresije na našu domovinu dali značajan doprinos u fizičkom opstanku muslimana na ovim prostorima kao i u očuvanju BiH kao države, početak je poslijeratnog kaljanja bošnjačkog obraza u svijetu. Sa neviđenom dozom mržnje, pakosti i bolesne želje za dodvoravanjem svjetskim moćnicima, veliki broj bošnjačkih medija poveo je nezapamćenu hajku na iste one ljude koji su do jučer branili našu zemlju i svojom krvlju zalijevali njena brda i doline. Čitava priča bila je usmjerena samo u jednom jedinom pravcu: sve one koji su porijeklom iz arapskih zemalja, a koji su učestvovali u odbrani BiH i njenih stanovnika, proglasiti plaćenim ubicama i zločincima, bez obzira što se velikoj većini njih, ni sa moralne ni sa zakonske strane, nikada ništa nije moglo ni prigovoriti, a kamoli dokazati. Više nije bila važna ni činjenica da je veliki broj njih u Bosni osnovao porodice i na potpuno legalan način dobio državljanstvo iste one države u čijoj se armiji borio. Hajka je počela davno i samo Uzvišeni Allah zna do kada će trajati. Nažalost, posljedice su katastrofalne. Stotine djece ostale su bez očeva, a stotine žena bez svojih muževa. Stopile su se duševna i fizička bol, te evoluirale u stanje očaja i razočaranosti u Bosnu i Bošnjake. Mnogi još uvijek strepe od hapšenja i deportacije u neke od istočnih ili zapadnih kazamata i profesionalnih mučilišta. Lijepa je to zahvalnica ljudima koji su nam pomogli, a koji zauzvrat nisu tražili ništa više od toga do da ih ljudi ostave da mirno žive sa svojim porodicama. Svi oni koji su na bilo kakav način doprinijeli ili učestvovali u javnom linču i progonu ovih ljudi, bili oni novinari, političari ili obični građani koji podliježu neistinitim i potpuno neosnovanim informacijama koje plasiraju mediji, neka znaju da čine veliku nepravdu ovoj populaciji naših građana, a samim time i samima sebi. Makar verbalna zahvalnost je najmanje što im duguju, a čak im ni to mnogi Bošnjaci nisu pružili. Ovo govori koliko ova vrsta Bošnjaka nije zahvalna ni Gospodaru svjetova, jer biti nezahvalan ljudima znači biti nezahvalan i Allahu. Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao je: *"Ko nije zahvalan ljudima, takav nije zahvalan ni Allahu."*³

Također, Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao je: *"...ko vam učini neki vid dobročinstva, uzvratite mu istom mjerom, a ako to niste u stanju, onda*

3 Ahmed, *Musned*, 2/258, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 4811, i Tirmizi, *Sunen*, br. 1954, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anh. Šejh Ahmed Šakir, rahimehullah, u svojim opaskama na Ahmedov *Musned*, 7/295, br. 7495, ovaj hadis ocijenio je vjerodostojnim, kao i šejh Albani, rahimehullah, u *Sahihul-džami'a*, br. 6601.

molite za njega (činite mu dovu) sve dok se ne uvjerite da ste mu uzvratili istom mjerom."⁴

Umjesto zahvale i činjenja dobročinstva onima koji su njima učinili dobro, mnogi Bošnjaci su im uzvratili potvorama, lažima, medijskom hajkom i javnim linčom. Ovo je možda i ključni razlog što više u arapsko-islamskom svijetu za Bošnjake nema onoliko simpatija i ljubavi kakve su bile nekada.

Indolentnost bošnjačke politike spram zločina nad Palestincima

Još jedna mrlja koja je u bliskoj prošlosti opet uprljala obraz Bošnjaka jeste indolentnost njihovog političkog vodstva spram krvavih dešavanja u pojasu Gaze iz januara 2009. godine, a o tadašnjoj nezainteresiranosti domaćih "objektivnih" medija za ove događaje, koji inače tako strastveno napadaju i osuđuju "svaki oblik terorizma", da i ne govorimo. Reakcija je svakako bilo, te su mnogi mediji prenosili vijesti i snimke koji prikazuju patnje i bol palestinskog naroda, a i mnogi političari i njihove stranke izdali su javna saopćenja koja obiluju emocijama i saosjećanjem sa Palestincima. Međutim, žestokih osuda izraelsko-cionističkog terora nad Palestincima nije bilo. Mnogi su u svojim saopćenjima zvučali poput onih koji žale za zaklanom životinjom, ali ne osjećaju potrebu da osude koljača jer on samo radi svoj posao i jer drugačije valjda ne može da bude. Svi su se nekako ustručavali da upute oštre kritike na račun Izraela i njegove genocidne politike koju je sprovodio u pojasu Gaze, jer ko zna, možda će biti optuženi za antisemitizam, što je dovoljno da zauvijek zapečate svoje ionako blijede političke ili novinarske karijere. Koliko je naša vanjskopolitička strategija jedna i bijedna, i često vrlo licemjerna, najbolje pokazuje činjenica da se u toku tih krvavih dešavanja BiH svrstala među 13 država koje su bile suzdržane prilikom usvajanja UN-ove rezolucije kojom se željelo oštro osuditi izraelske zločine u Gazi. Diplomati koji su tada pri UN-u predstavljali BiH, a koji

4 Ahmed, *Musned*, 2/68, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 1672, Nesa'i, *Sunen*, 5/82, Hakim, *El-Mustedrek*, 2/80–81, br. 2424, Buhari, *El-Edebul-mufred*, str. 82, br. 216, i drugi, svi od 'Abdullaha b. Omera, radijallahu 'anhuma. Šejh Ahmed Šakir je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u opaskama na *Musned* imama Ahmeda, 5/36–37, br. 5365, kao i šejh Albani, rahimehullah, u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 254, *Sahihut-tergib*, br. 852, *Irva'ul-galil*, 6/60, br. 1617, i u *Sahihul-džami'a*, br. 6021.

nisu smogli snage da običnim dizanjem ruke makar simbolično osude izraelski zločin, definitivno su pokazali da su osobe lišene svih epiteta ljudskosti i humanizma, a svojim potezom (nažalost i našim, jer predstavljaju sve nas) opet su debelo ukaljali bošnjački obraz u islamskom svijetu, a kod Palestinaca pogotovo. Osuditi zločin je najmanje što može učiniti human čovjek, a naši predstavnici, iz samo njima znanih razloga, nažalost nisu bili spremni ni na to. Onaj ko makar ne osuđuje zločin, takav je u najmanju ruku nijemi saučesnik u zločinu, tako da bi našim poltronskim diplomatima, a i diplomatima svih zemalja koje su bile suzdržane, jednog dana trebalo suditi za prešutno odobravanje izraelskog genocida. Svi korektni i nepristrani ljudi slažu se da je negiranje Holokausta i masovnih zločina počinjenih nad Jevrejima u toku Drugog svjetskog rata vrsta zločina, pa zašto se onda svi ne bi složili i u tome da je negiranje izraelskih zločina nad Palestincima također zločin?

Kako se čuva obraz i dostojanstvo jedne nacije, možda nam je tada svojim gestom najbolje pokazao venezuelanski predsjednik Hugo Chávez koji je protjerao ambasadora Izraela te napade na Gazu nazvao holokaustom.⁵ I turski premijer Recep Tayyip Erdoğan također je osvjetlao obraz Turske i Turaka kada je na javnoj raspravi u okviru Svjetskog ekonomskog foruma (WEF) u švicarskom gradu Davosu⁶, izraelskom predsjedniku Shimonu Peresu uputio oštre kritike zbog izraelskog zločina u Gazi, te nakon toga demonstrativno napustio dvoranu. Zamislimo kako bi se u toj situaciji ponio veliki broj naših političara koji su u tim vrlo teškim trenucima mlako i "mudro" zaključili kako nije uredu to što Izrael radi.

Iako svi upućeni ljudi na svijetu, pa tako i naša braća Arapi u Bosni i Palestini, vrlo dobro znaju da mišljenja i odluke političara nekog naroda ni u kom slučaju ne moraju nužno predstavljati i mišljenje naroda iz kojeg ti političari potječu, nesporno je da su ovi i drugi slični sramni potezi u posljednjoj deceniji dobro ukaljali obraz Bošnjaka u svijetu. Nama kao običnim građanima BiH ne preostaje ništa drugo nego da zatražimo halala i od je-

⁵ Ovakav potez uslijedio je 6. januara 2009. nakon što je Hugo Chávez napade Izraela nazvao palestinskim "holokaustom". "Holokaust, to se trenutno dešava u Gazi, a predsjednik Izraela bi sada zajedno sa predsjednikom Sjedinjenih Američkih Država trebao biti izveden pred Međunarodni sud pravde zbog zločina koje čine u Gazi", izjavio je Chávez za državnu televiziju Venecuele. Izvor: <http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/hugo-chavez-nazvao-napad-na-gazu-holokaustom.html>

⁶ Održanom krajem januara 2009. god.

dnih i od drugih što smutljivci iz našeg naroda, zarad sitnog čara i simpatija globalnih moćnika, svojim riječima i djelovanjem nanose nesnosnu bol i patnje onima koje i srcem i dušom osjećamo svojom braćom. Na kraju, moleći Uzvišenog Allaha da nas ne kazni zbog onoga što čine bezumnici iz naroda našeg, kažemo onako kako je rekao dobri Allahov rob Musa, alejhis-selam:

... رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلِ وَإِيَّيْ أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ مِنَّا إِنْ هِيَ إِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَاءُ وَتَهْدِي مَنْ تَشَاءُ أَنْتَ وَلِيُّنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ ﴿١٥٥﴾

... "Gospodaru moj, da si htio, mogao si i njih i mene uništiti još prije. Zar da nas uništiš zbog onoga što su uradili bezumnici naši? To je samo iskušenje Tvoje kojim Ti, koga hoćeš, u zabludi ostavljaš, a kome hoćeš, na Pravi put ukazuješ; Ti si Gospodar naš, pa nam oprosti i smiluj nam se, jer Ti praštaš najviše."⁷

⁷ Prijevod značenja Kur'ana, El-A'raf, 155.

CRKVA I DARVINIZAM

Kada god čovjek pomisli da ga više ništa ne može previše iznenaditi u vremenu koristoljublja, licemjerstva i pritvornosti, kakvim slobodno možemo smatrati historijsko razdoblje u kojem trenutno živimo, uvijek se desi nešto novo i originalno, što posvjedoči da uvijek može biti i gore. Ovu tezu nam je polovinom septembra 2008. godine najbolje potvrdila Engleska anglikanska crkva koja se izvinila Charlesu Darwinu, ocu teorije evolucije. "Emotivno" izvinjenje, uz osjetnu dozu gorkog kajanja i grižnje savjesti (ili licemjerstva!), glasi ovako: "Službenici su rekli kako stariji biskupi žele popraviti pogreške svojih predaka koji su kritizirali Darwina 1860-ih, kada je objavio teoriju kako se čovjek razvio od majmuna". Ispriku je potpisao dr. Malcolm Brown, svećenik zadužen za odnos sa javnošću Crkve, u kojoj se, između ostalog, navodi: "Charles Darwin, 200 godina nakon tvoga rođenja, Engleska crkva duguje ti ispriku jer te pogrešno shvatila, te stoga što je naša prva reakcija bila pogrešna, podupirući druge da te još uvijek pogrešno shvaćaju..."¹

Kada bi se iza ovog smiješnog i besmislenog izvinjenja stavilo hiljadu uskliknika i znakova pitanja, ni to ne bi ni izbliza bilo dovoljno da se iskaže čuđenje i zaprepaštenje koje je kod većine ljudi, a pogotovo onih koji se načelno deklariraju kao teisti – vjernici, izazvao ovaj smiješni potez. Crkva svakako duguje ispriku (ukoliko takav potez ima ikakvog smisla) stotinama, a možda i hiljadama naučnika koji su spaljeni na lomači ili su okusili majstorluk crkvenih mučitelja – inkvizitora, samo zato što su svojim teorijama, a često i nepobitnim naučnim činjenicama (kako će to kasnije biti utvrđeno), proturječili biblijsko-kršćanskim dogmama. Međutim, ako je postojao neko od "znanstvenika" kome se Crkva ni u kom slučaju nije

---

¹ Izvor: <http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/engleska-crkva-se-ispricava-darwinu.html>

trebala niti smjela izviniti, onda je to zasigurno Charles Darwin. Njegova teorija evolucije, koju je predstavio u svojoj knjizi *Porijeklo vrsta*, hereza je i bogohulništvo po konsenzusu nebeskih religija. Ona u svojoj osnovi negira kreacionizam, odnosno Božije stvaranje čovjeka i svih ostalih živih bića u oblicima u kakvim se nalaze i danas, već nastanak svih tih bića pripisuje postepenom, paušalnom razvoju koji se desio pod raznim "prirodnim" utjecajima. Valjda je na početku bila jedna živa ćelija koja je "slučajno" oživjela, pa se nekako uz nastanak drugih živih ćelija preobrazila u primitivnu bakteriju koje se nekako namnožiše i proširiše po Zemlji. Te bakterije su polahko ali sigurno evoluirale u beskičmenjake, oni u ribe, pa onda u vodozemce, vodozemci u gmazove, a gmazovi u sisare itd., sve dok se odjednom ne pojavi majmunoliki sisar iz kojeg se "razvi" savremeni čovjek! Ovakva sarkastična parafraziranja teorije evolucije jako ljute i nerviraju njene zagrižene pobornike, jer "oni koji šale zbijaju na račun ove teorije nisu dovoljno ućeni niti pametni, te su neobjašnjive pojave, usljed nepismenosti i primitivizma, skloni tumačiti kao djelo Uzvišenog Tvorca za čije postojanje ne postoje nikakvi znanstveni dokazi". Ipak, i mnogi znanstvenici i stručnjaci iz raznih oblasti davno su odbacili ovu teoriju i uopće je ne smatraju čak ni ozbiljnom, a kamoli ispravnom, ali njihov se glas za sada još uvijek dobro ne čuje. Evo nekih njihovih izjava:

Kenneth Hsu u časopisu *Sedimentarna petrologija* kaže: "...Darvinizam sadrži opake laži; on nije prirodan zakon formuliran na osnovu činjeničnih dokaza, već jedna dogma koja odražava preovladavajuću društvenu filozofiju 19. vijeka."

Čuveni švedski biolog Soren Levtrup napisao je: "Vjerujem da će jednog dana darvinovski mit biti tretiran kao najveća obmana u historiji nauke."

Filozof Tom Bethell rekao je: "Evolucija je možda najrevnosnije čuvana dogma američke javne filozofije... Mnogi zlatni standardi su napušteni, ali darvinizam će biti branjen do posljednjeg daha. Zašto je većina naučnika prihvatila teoriju evolucije? Jesu li njeni dokazi tako ubjedljivi? Vidjet će se da nisu. Sa druge strane, da li je moguće da tako mnogo naučnika nije u pravu. Odgovor je – DA. Sjetite se samo Galileja ili Pastera, koji su dokazali da nije tačno ono u šta je vjerovao cijeli svijet njihovog doba – da je Zemlja u središtu univerzuma, odnosno da muhe i pacovi nastaju od materije u raspadanju."

Naučnik D. Watson izjavio je u časopisu *Priroda* da je evolucija "jedina univerzalno prihvaćena teorija, ne zato što je mogu potvrditi logički dokazi, već zato što joj je jedina alternativa Božije stvaranje, koje je naravno velikom broju ljudi nevjerovatno."²

Toliko o evoluciji kao "naučnoj činjenici". Vratimo se Crkvi.

Smiješno izvinjenje

Ako se Anglikanska crkva izvinila Darwinu, to može značiti samo jedno od dvoje – da su priznali ispravnost te teorije ili da nisu baš sigurni u njenu neispravnost. Ovo je definitivno njihov pad na dno. Biblija, koju kršćani u globalu priznaju kao Božiju riječ, sasvim jasno i nedvosmisleno govori o tome kako su nastali svijet, čovjek i ostala živa bića. U Knjizi postanka jasno se kaže da je Bog stvorio nebo i Zemlju, svjetlost, travu i bilje, zvijeri i vodene nemani i sva "živa bića, što se miču, od kojih vrvi voda, po vrstama njihovim, i sve ptice krilate u vrstama njihovim..." Što se tiče stvaranja čovjeka, o tome se u Bibliji kaže sljedeće: "Tada načini Gospod Bog čovjeka (Adama) od praha zemaljskoga i udahnu mu u lice duh života. Tako postade čovjek živo biće."³ Ako anglikanci priznaju Bibliju kao neprikosnovenu Božiju riječ, zbog čega se onda izvinjavaju Darwinu koji je nedvojbeno proturječio toj istoj, za njih Božijoj riječi? Kasnije ćemo pokušati dati odgovor.

Može li gore?

Može li nešto biti gore od izvinjenja koje je Darwinu uputila Anglikanska crkva? Nažalost, može. Anglikanci su teoriju evolucije makar jedno vrijeme smatrali neispravnom, kritizirali Darwina i njegove stavove, pa se sad kao pokajali. Neki su otišli i dalje od toga, te iako sebe drže za revnosne vjernike koji "štuju Boga i nastoje Njemu biti u službi", tvrde da oni nikada ovu teoriju nisu ni odbacivali, te kako je ona, gle čuda, u skladu sa biblijskim

² Citati su preuzeti iz fantastičnog članka pod nazivom "Darvinova teorija evolucije, laž koja traje..." Izvor: <http://www.novinar.de/2008/04/24/darvinova-teorija-evolucije-laz-koja-traje.html>

³ Šarić, *Prijevod Biblije*, Knjiga postanka 1:1–31 i 2:7.

učenjem!!! Radi se o zvaničnom stavu Katoličke crkve i vatikanske Svete stolice:

Vatikanski ministar za kulturu nadbiskup Gianfranco Ravasi rekao je, međutim, da se Vatikan nema namjeru ispričavati zbog ranijih negativnih stavova o Darwinovom učenju. On je naveo da Darwinovu teoriju Katolička crkva nikada nije osudila niti je zabranila njegovu knjigu... Katolička crkva, međutim, ne zastupa doslovno čitanje Knjige postanka prema kojem je Bog stvorio svijet za šest dana i koje stoji u osnovi kreacionizma, nego navodi da je riječ o alegoriji o načinu na koji je Bog stvorio svijet.⁴

Već je Pio XII (1950. god.) dopustio raspravu o Darwinovoj teoriji i u enciklici "Humani generis" napisao kako nema suprotnosti između evolucije i vjerske doktrine o čovjeku, a Ivan Pavao II je 1996. objelodanio da je "načelo evolucije više od pretpostavke" te da je riječ o "dosta konsolidiranoj znanstvenoj teoriji".⁵

Uistinu je vrlo, vrlo čudno, kako su prvi ljudi katoličanstva i oni koji među katolicima važe za neprikosnovene autoritete "dali zeleno svjetlo" ovoj teoriji, te napravili solidan uvod u njeno prvo legaliziranje od strane Crkve, a kasnije možda i potpuno prihvatanje kao suhe istine.

Zbog čega priznavanje evolucije?

Na ovo pitanje može se dati više odgovora. Pored ostalih, mogući razlog je i taj što je Crkva u prošlosti toliko puta energično odbacivala naučne teorije znanstvenika koje su se kasnije pokazale neupitnim naučnim činjenicama, te mučila i ubijala njene pobornike, osramotivši tako samu sebe i svoj nauk, da jednostavno više nije spremna da joj se još jednom desi nešto slično.

Izjavama kako je evolucija u skladu sa Biblijom i kako se "Katolička crkva zalaže za 'teističku evoluciju', shvatanje koje prihvata evoluciju kao znanstvenu teoriju i prema kojoj ne postoji razlog zašto Bog nije mogao iskoristiti evolucijske procese u stvaranju ljudske vrste"⁶, jednostavno žele

4 Izvor: <http://www.telegraph.co.uk/news/newstopics/religion/4588289/The-Vatican-claims-Darwins-theory-of-evolution-is-compatible-with-Christianity.html>

5 Izvor: http://en.wikipedia.org/wiki/Catholic_Church_and_evolution

6 Izvor: <http://www.kriz-zivota.com>

balansirati između vrlo upitnih naučnih istraživanja (na polju evolucije) i još upitnijih rezultata tih istraživanja, i činjenice da kršćanski vjernici uglavnom vjeruju kako je Bog stvorio sva živa bića onakvima kakva su ona i danas. Oni "pripremaju teren" da se u budućnosti mogu odbraniti od bilo kakvih prigovora. Ako se ova teorija u budućnosti pokaže istinitom, moći će reći kako joj oni nisu proturječili, već baš suprotno, da su je već odavno priznali. Ako se pak ova teorija sutra opovrgne, što će se, uz Allahovu pomoć, neminovno i desiti, opet će imati ispriku kako oni nisu priznali evoluciju kao doktrinu, već samo kao jednu od mogućnosti koja se, eto, pokazala neispravnom. Sve ovo najbolje govori koliko su kršćani – katolici, pa čak i njihovi duhovni predvodnici ustvari (ne)uvjereni u kategoričnost svojih svetih tekstova. Biblijske riječi u Knjizi postanka toliko su jasne i nedvosmislene kada je riječ o Božijem stvaranju svijeta i živih bića, da se uopće ni u kom slučaju ne može govoriti ni o kakvoj alegoriji ili metafori, kako oni to danas žele predstaviti. Najbolji dokaz za to je da donedavno, za razliku od danas, nije bilo mnogo govora o "doslovnom" ili "alegoričnom" čitanju Biblije, već je to novi pokušaj da se po ko zna koji put otkrića savremene znanosti nekako prilagode biblijskom učenju, što je ovaj put fatalna greška.

Nenadoknadiva šteta

Sve u svemu, ovim potezom Crkva je nanijela nenadoknadivu štetu sebi, a i svima onima koji se deklariraju kao vjernici u Božije stvaranje života i živih bića. Odobravanjem evolucije, Crkva (ne)svjesno potvrđuje da ona još uvijek traje. Dakle, evropski bijeli čovjek (sa svojim predstavnicima u Evropi, Americi i diljem svijeta) predstavlja finalni proizvod evolucije, a samim time je i intelektualno najrazvijeniji. Pošto "prijelazni oblici" nikad nisu nađeni, možda će sutra neki "smioni" evolucionista konstatirati kako su Arapi, crnci, Kinezi, Indijanci, Meksikanci i drugi ne tako bijeli ljudi, glavom i bradom predstavnici tih "prijelaznih oblika" i karika koja nedostaje, a za kojom tragaju već decenijama.⁷ Svoje teze će potkrijepiti dokazima koji neće biti ništa

⁷ Nažalost, ovakvi slučajevi su već zabilježeni u prošlosti: "Nakon što je Darwin sa svojom knjigom *The Descent of Man* (Porijeklo čovjeka) promovirao tvrdnju da je čovjek evoluirao iz majmunolikog živog bića, počeo je tražiti fosile koji bi ovu tvrdnju i podržali. Međutim, neki evolucionisti vjerovali su da se 'pola čovjek – pola majmun' bića mogu naći ne samo u fosilnom zapisu, nego također, kao čak i danas postojeća živa bića u različitim dijelovima

slabiji ni jači od onih za koje se danas grčevito drže pobornici evolucije. Kako će Crkva odgovoriti na ovaj krajnje rasistički i diskriminirajući momenat koji u sebi nosi ova teorija ako znamo da su pred Bogom svi ljudi isti bez obzira na izgled ili boju kože, a da su ispravno vjerovanje i bogobojaznost jedini parametri po kojima Bog vrednuje ljude? Nije li Crkva ovim potezom uništila jednu od rijetkih dodirnih tačaka oko koje je postojao konsenzus objavljenih religija, te tako osokolila ateiste i bogohulnike svih boja i nacija da su u pravu, te da sada zajednički mogu krenuti u napad na moralne vrijednosti u koje u globalu poziva svaka religija? U vezi sa ovim pitanjem, kod muslimana nikada neće niti smije biti promjene. Uzvišeni Allah je u Kur'anu, bez ikakve "alegorije ili metafore", na mnogim mjestima govorio o stvaranju čovjeka i ostalih bića, onakvima kakva su ona i danas:

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٤﴾ وَاللَّا نَعَمَّ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنْفَعٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾

On je mudro nebesa i Zemlju stvorio, neka je On vrlo visoko iznad onih koje Njemu ravnim smatraju! On stvara čovjeka od kapi sjemena, a on odjednom – otvoreni protivnik. I stoku On za vas stvara; njome se od hladnoće štitite, a i drugih koristi imate, njome se najviše i hranite.⁸

svijeta. U početku xx stoljeća ova potjera za 'živim prijelaznim karikama' vodila je nesretnim incidentima, od kojih je jedan od najokrutnijih bio onaj sa Pigmejcem po imenu Ota Benga. Ota Benga je zatvoren 1904. od strane jednog evolucionističkog istraživača u Kongu. Na njegovom jeziku, ime Ota Benga značilo je 'prijatelj'. On je imao suprugu i dvoje djece. Vezan lancima i bačen u kavez kao životinja, odveden je u SAD gdje su ga evolucionistički znanstvenici izložili javnosti u St. Louis World Fair zajedno sa nekim majmunskim vrstama i predstavili ga kao 'čovjeku najbližu prijelaznu kariku'. Dvije godine kasnije, odveli su ga u Bronx Zoo-vrt u New Yorku i tamo ga izložili pod oznakom 'drevni preci čovjeka' skupa sa nekoliko čimpanzi, gorilom po imenu Dinah i orangutanom zvanim Dohung. Dr. William T. Hornaday, evolucionista, direktor zoološkog vrta, držao je duge govore o tome kako je ponosan što ima ovu izuzetnu 'prijelaznu formu' u svom zoo-vrtu i tretirao je zatvorenog Ota Bengu kao običnu životinju. Nemoćan da se nosi sa tretmanom kojemu je bio podvrgnut, Ota Benga je na kraju počinio samoubistvo." Izvor: Philips Verner Bradford, Harvey Blume, *Ota Benga: The Pygmy in the Zoo*, New York: Delta Books, 1992. Preuzeto iz: Harun Yahya, *Podvale teorije evolucije*, str. 62.

⁸ *Prijevod značenja Kur'ana*, En-Nahl, 3.-5.

Ako i bude "muslimana" koji će nastojati darvinizam i evoluciju "uklopiti" u islamsko vjerovanje, takvi neće biti ništa veći muslimani od navodnog konvertita u islam, Nijemca Muhammeda Svena Kalischa, koji ne vjeruje da je poslanik Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, ikada i postojao! Ovakvi bi, priznavanjem evolucije, istog trenutka uznevjerovali (kufr učinili) u ono što je Uzvišeni Allah objavio Svome Poslaniku u Kur'anu časnom, i to je jasno svakom iole obrazovanom muslimanu. Kod kršćana, nažalost, izgleda da nije tako. Nakon zadnjih priopćenja za javnost koja je objavio Vatikan, a koja se tiču evolucije i darvinizma, kod njih je postalo moguće biti sasvim dobar katolik, a u isto vrijeme vjerovati da vodiš porijeklo od bakterija, riba i majmuna, a da ćeš sutra postati ko zna ko ili ko zna što. Vjerovatno će se uskoro grdno pokajati zbog svega što su na ovu temu rekli i na neki način povući ova saopćenja, jer ona definitivno nemaju nikakvog smisla. Nažalost, šteta koju su ona prouzrokovala nikada neće u potpunosti biti sanirana. Ateisti će iz svega izvući najveću korist.

ČELJAD NAŠA – PLODOVI SRCA NAŠIH

Rekao je Uzvišeni Allah:

الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ
أَمَلًا ﴿٤٦﴾

Bogatstvo i sinovi su ukras u životu na ovom svijetu, a dobra djela, koja vječno ostaju, bit će od Gospodara tvoga bolje nagrađena i ono u što se čovjek može pouzdati.¹

Da su djeca ukras na ovom svijetu i predmet velike ljudske ljubavi i pažnje, ne dvojiti niko od onih koji su imali čast i obavezu postati roditelji. Šta se to na dunjaluku može mjeriti sa srećom, ushićenjem i suptilnim emocijama koje osjećaju roditelji nakon što se poslije dugih mjeseci strepnje i iščekivanja, na ovaj svijet pojavi njihovo čedo, živo i zdravo, koje su toliko dugo očekivali. Sva majčina bol i tegobe koje je osjećala prilikom trudnoće i samog poroda, nestaju u onom trenutku kada neko od medicinskog osoblja zadovoljno mahne glavom i već formalno kaže: "Čestitamo! Rodili ste zdravu bebu!" A i brižnom ocu, koji je čitavu noć kao mahnit nervozno šetao bolničkim hodnicima brojeći podne pločice, sada je pao kamen sa srca. Prsa su prostrana, a ruke široke. Muštuluk i riječi iskrene zahvale daruju se prvoj osobi koja radosnom viješću prekine očevu neizvjesnost i pomalo djetinjasto ponašanje. Nakon izlaska iz bolnice i povratka kući, sve se odvija nekako spontano, a prvi mjeseci života sa prinovom u kući prava su avantura. Kroz smijeh i suze roditelji uče kako postupati sa djetetom te postaju

¹ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Kehf, 46.

svjesni veličine svoje odgovornosti i obaveze. Njihovo neiskustvo i prvotna nespretnost nadomješćuje se silnom ljubavlju i brigom koju ukazuju novorođenčetu, a tu je i rodbina koja svojim iskustvom i savjetima nesebično pomaže da sve bude kako treba. Kako vrijeme prolazi, ljubav prema djetetu postaje sve jača i jača. Roditelji se silno vežu za "plod svojih srca", kako je djecu nazvao Uzvišeni Allah, u vjerodostojnom hadisi-kudsijju.² Međutim, pored velike sreće koje je dijete svojim dolaskom na ovaj svijet unijelo u kuću roditelja, isto tako ono je sa sobom donijelo mnoga iskušenja i probleme, čega roditelji vrlo brzo postaju svjesni. Polahko ali sigurno i otac i majka u pravom smislu počinju shvatati istinsko značenje riječi Uzvišenog Allaha, koji je rekao:

وَأَعْلَمُوا أَنَّمَا آمَوَلَكُمُ وَأَوْلَدَكُمُ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾

I neka znate da su bogatstva vaša i djeca vaša samo iskušenje, i da je samo u Allaha nagrada velika.³

Djeca su veliko iskušenje

Djeca su za roditelje iskušenje u svakom pogledu. Njihova bol je i bol roditelja, a njihovi problemi i životne nedaće često su veća patnja za roditelje nego za samu djecu. Koliko su samo puta majke i očevi budni zore dočekivali bdijući pored bolesnog djeteta, ili se na razne načine ponižavali pristajući da rade i najmizernije poslove samo kako bi svojoj djeci obezbijedili osnovne životne potrebe, čega mnoga djeca, barem u prvim godinama života, uopće

² Od Ebu-Musaa el-Es'arija, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Kada robu umre dijete, Allah upita meleke: 'Jeste li usmrtili dijete Moga roba?' Oni odgovaraju: 'Jesmo.' Allah ih opet upita: 'Jeste li uzeli plod njegovog srca?' Meleki odgovaraju: 'Jesmo...'" Tirmizi, *Sunen*, br. 1021, i ocijenio ga je dobrim, Ahmed, *Musned*, 4/415, br. 19 613, i Ibn-Hibban, *Sahih*, 7/210, br. 2948. Šejh Albani, rahimehullah, ovaj hadis smatra dobrim. Vidjeti: *Sahihul-tergib*, br. 2012, i *Sahihul-džami'a*, br. 795. Nije vjerodostojan hadis u kojem se od 'Abdullaha b. Omera, radijallahu 'anhuma, prenosi da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu svako stablo ima i svoj plod, a plod srca je dijete..." Bilježe ga Bezzar, *Musned*, 12/14-15, br. 5379, i Ibn-'Adijj, *El-Kamil*, 4/402. Hejsemi ga je ocijenio slabim. Vidjeti: *Medžme'uz-zeva'id*, 8/155, i *Bugjetur-ra'id*, 8/283, br. 13 477. Izrazito slabim hadisom ocijenio ga je i šejh Albani u *Sikiletul-ehadis ed-da'ife*, br. 3194, i u *Da'iful-džami'a*, br. 1927.

³ Prijevod značenja Kur'ana, El-Enfāl, 28.

nisu ni svjesna. Nažalost, veoma je mali broj one djece koja roditeljima makar djelimično uzvrate na svu ukazanu ljubav i žrtvovanje. Iz svoje silne ljubavi koju gaje prema djeci, roditelji se ponekad znaju zamjeriti Onome čije bi im zadovoljstvo i naklonost trebali biti daleko preči od naklonosti njihove djece. Mnogo je onih roditelja koji su inače čestite i plemenite osobe, ali su u cilju pružanja podrške ili zaštite problematičnog djeteta spremni da lažu, varaju, a ponekad i da učine neke od teških zločina robujući tako šejtanu i prohtjevima svoje djece, a ne Svemogućem Stvoritelju. Svakodnevni događaji u našoj bližoj ili daljoj okolini to najbolje potvrđuju. Ako i ne budu svoju djecu pomagali u zlu i onome što je loše, malo je roditelja koje ljubav i briga za vlastitu djecu neće odvratiti od činjenja mnogih dobrih i bogougodnih djela. Prenosi se od Muhammeda ibnul-Esveda ibn Halfa, od njegovog oca, radijallahu ‘anhū, da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, jednom prilikom uzeo Husejna, radijallahu ‘anhū, i poljubio ga, a zatim rekao: *”Uistinu dijete čovjeka navodi na škrtost i kukavičluk, te biva razlogom njegove tuge i neznanja.”*⁴ Strahujući za opskrbu svoje djece, mnogi će škrtariti te malo udjeljivati na Allahovom putu iako su svjesni da im je opskrba određena dok su još bili u utrobama svojih majki i da se imetak muslimana udjeljivanjem ne umanjuje, kako je to u vjerodostojnom hadisu potvrdio Muhammed, sallallahu ‘alejhi ve sellem.⁵ Izbjegavat će borbu na Allahovom putu strahujući da će poginuti te da će im djeca ostati siročad, iako vrlo dobro znaju da im je smrtni čas određen davno prije nego su vidjeli svjetlost dunjaluka. Zbog djece tuguju i žaloste se, te zanemaruju učenje ispravnog šerijatskog znanja koje je ključno za postizanje Allahovog zadovoljstva na dunjaluku i ahiretu. Sve ove, ali i druge slične činjenice pomažu vjernicima da shvate suštinu kur’anske poruke:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ مِنْ أَرْوَاحِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِنْ تَعَفَّوْا
وَتَصَفَّحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾

O vjernici, i među ženama vašim i djecom vašom, doista, imate neprijatelja, pa ih se pričuvajte!⁶

4 Hakim, *El-Mustedrek*, 3/623, br. 5351. Šejh Albani ovaj hadis smatra vjerodostojnim. Vidjeti: *Sahihul-džami’a*, br. 1990.

5 Od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhū, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”Udjeljivanje milostinje ne umanjuje imetak...”* Muslim, *Sahih*, br. 2587.

6 *Prijevod značenja Kur’ana*, Et-Tegābun, 14.

Šta je gore od smrti djeteta?

Jedno od najvećih dunjalučkih iskušenja koje čovjek može doživjeti jeste gubitak vlastitog djeteta. Tu duševnu bol mogu razumjeti samo oni koji su je doživjeli. Svi drugi, koje ovo iskušenje nije pogodilo, mogu samo nijemo posmatrati bolom skrhane roditelje i učtivo se praviti da razumiju. Strpljenje koje čovjek radi Allaha pokaže u tim trenucima, može mu uz Allahovu milost biti garancija ulaska u Džennet. Rekao je Muhammed, sallallahu ‘alejhi ve sellem, prenoseći od svoga Gospodara da je rekao: *"Kada Svome robu uzmem njegovo čedo pa se on pri tome strpi želeći od Mene nagradu, za takvoga nema druge nagrade osim Dženneta."*⁷

Međutim, da li je smrt djeteta za roditelje baš najveće iskušenje? Iako mnogi smatraju da jeste, u stvarnosti je situacija ipak drugačija. Nakon što im dijete umre (pogotovo prije punoljetnosti), roditeljima na njega zauvijek ostaju lijepe uspomene. Po sjećanjima će prebirati te uvijek nanovo prepričavati svaku sitnicu iz perioda kada je njihovo mezimče veselo trčkaralo po kući, unoseći radost i veselje u njihove živote. Bit će strpljivi, očekivati nagradu od Allaha i radovati se ponovnom susretu u Kući vječnosti, u kojoj nema ni bolesti ni tuge, ni nesreće ni bola, ni bolnice ni hemoterapije, niti bilo čega od svih onih silnih belaja i iskušenja koja su na dunjaluku bivala uzrokom smrti voljenih. Za roditelja vjernika gore od fizičke smrti djeteta jeste njegovo skretanje sa Pravoga puta i ustrajavanje u nekoj od zabluda. Kakvu duševnu bol može osjećati otac koji je do jučer na svaki namaz sa sobom u džamiju vodio sina držeći ga za ručicu i, na njegovo veliko zadovoljstvo, pričao mu priče o poslanicima i dobrim Allahovim robovima, dok danas isti taj sin za vrijeme ezana nonšalantno prolazi pored džamije izbušenog nosa, istetoviranog tijela i u zagrljaju djevojke kratke suknje i još kraće pameti, a problemi koje svakodnevno stvara u kući jednostavno su nepodnošljivi? Kakav je osjećaj majke koja je do prije samo nekoliko godina sa nestrpljenjem čekala povratak svoje djevojčice iz mekteba ili sa halke Kur'ana kako bi čula šta je to novo naučila, dok istu tu kćerku danas, tužna i nemoćna da bilo šta promijeni, uplakano očekuje da se u sitne sate polupijana pojavi na vratima porodične kuće? Mnogo je onih roditelja koji nakon svih velikih problema, sramote i neugodnosti koje im prirede njihova djeca, iskreno poželeva da ih nikada nisu ni dobili.

⁷ Buhari, *Sahih*, br. 6424, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anh.

Odgoj (ni)je presudan

Kućni odgoj je uvijek bio vrlo značajan faktor koji je u velikoj mjeri utjecao na moral i ponašanje svakog pojedinca. Roditelji su se trudili da u krugu porodice, shodno svojim uvjerenjima i svjetonazoru, djeci pruže smjernice koje bi im trebale trasirati životni put za koji smatraju da je po njih najbolji i najispravniji. Kuće u kojima se držalo do islama i njegovih propisa oduvijek su bile prve škole bogobožnosti, morala i plemenitih osobina iz kojih su izlazile generacije odgojene i pristojne djece koja su se znala nositi sa životnim izazovima i odolijevati iskušenjima poroka i grijeha. Dugo vremena je upravo taj kućni odgoj najčešće bio presudan u djetetovom odabiru životnog puta kao i njegovom ophođenju prema drugima. Iako se ni danas nikako ne može niti smije zanemariti bitnost kućnog odgoja, njegov značaj je kudikamo manji i marginalniji nego što je bio nekada. Vrijeme globalnog pokvarenjstva nikoga nije poštedito, a ni najčistija društva i sredine nisu ostale netaknute. Zlo, nemoral i poganluk zakucali su na vrata svake kuće na dunjaluku. Elektronski mas-mediji, a pogotovo televizija i internet, učinili su svoje. Obistinile su se riječi Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, koji je rekao: *"Šest događaja će prethoditi Sudnjem danu: ... i fitna (iskušenje) čija će žestina ući u kuću svakog muslimana..."*⁸

Gledanjem i najbezazlenijeg televizijskog programa djeca će doći u priliku da vide scene bezobrazluka i nasilja svih vrsta koje se sasvim normalno prikazuju u reklamama, dječijim filmovima pa čak i "kulturno-obrazovnim" emisijama, a sve to sa sobom nosi dugoročne negativne posljedice, o čemu redovno razglabaju psiholozi. Oni koji iz predostrožnosti i ne drže televizor u kući niti posjeduju internet, ni oni u potpunosti ne mogu sačuvati svoju djecu od mnogih opasnosti koje vrebaju u svakodnevnom životu i koje se praktički ne mogu izbjeći. Dijete izlaskom na ulicu, ili odlaskom u školu, htjelo to ili ne, jednostavno u sebe usisava mnogo ružnih riječi, manira i navika, a da toga uopće i nije svjesno. Vjerovatno su mnogi roditelji, koji su se maksimalno trudili da u uši njihovog djeteta nikada ne dopre ružna i

8 Ahmed, *Musned*, 5/228, od Mu'aza b. Džebela, radijallahu 'anhū. Šejh Albani ovaj hadis smatra dobrim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1883, i *Sahihul-džami'a*, br. 3608. Hadis sličnog značenja bilježi i imam Buhari u svome *Sahihu* od 'Avfa b. Malika, radijallahu 'anhū, koji prenosi da mu je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Izbroji šest događaja koji će se desiti pred Sudnji dan: ... i fitna (smutnja) koja će ući u svaku arapsku kuću..."* Buhari, *Sahih*, br. 3176.

nepristojna riječ, bili u prilici da im isto to dijete postavi pitanje o značenju neke izrazito ružne i vulgarne riječi koju je dijete pokupilo u školi ili na ulici te iz čiste radoznalosti pitalo o njoj. Pored toga, roditelji u odgoju svoje djece moraju uložiti maksimum, a nakon toga pred Uzvišenim Allahom neće snositi odgovornost ukoliko dijete ipak krene putem grijeha i zablude jer samo je Allah taj koji na Pravi put upućuje. Poznat je slučaj sina poslanika Nuha, alejhisselam, koji je, i pored svog oćevog napora i truda koji je uložio u nastojanju da mu ukaže na Pravi put, ostao dosljedan u svojoj zabludi te je u velikom potopu uništen sa ostalim nevjernicima.⁹

Iako često znaju biti razočarani i duboko uvrijeđeni zbog ponašanja i neposlušnosti djece, roditelji ne smiju klevetati niti proklinjati djecu jer je to Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, zabranio. Prenosi Džabir, radijallahu 'anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Ne dovite protiv sebe samih niti protiv svoje djece niti protiv svojih sluga! Nemojte da se desi pa da potrefite onaj trenutak u kojem ako Allaha budete za nešto molili, On će vam traženo u datom momentu i ispuniti."*¹⁰

Ako roditelji djecu već spominju u svojim dovama i skrušenim molitvama, neka to budu dove u kojima će za njih tražiti uputu, Allahovu milost i sve ono što je za njih dobro i korisno. Kada to Allah hoće, tevba će pokucati na vrata i najgrješnijeg i najneposlušnijeg djeteta, pa će od njega postati iskreni Allahov rob koji će Gospodaru svome biti pokoran, a samim tim i roditeljima poslušan. Možda baš iskrena roditeljska dova za

- 9 O ovom događaju obavijestio nas je Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi:

وَهُى تَجْرِىٰ بِهِمْ فِى مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ابْنَهُ. وَكَانَ فِى مَغْرَلٍ يَبْتَغِىٰ أَرْكَبَ مَعَنَا وَلَا تَكُن مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ سَاوِى إِلَىٰ جَبَلٍ يَغْصِنِى مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمَغْرِقِينَ ﴿٤٣﴾

I ona (lađa) ih je ponijela na valovima velikim kao brda i Nuh zovnu sina svoga koji se nalazio podaleko: "O sinko moj, ukrcaj se s nama, ne budi s nevjernicima!" A on reče: "Sklonit ću se na kakvo brdo koje će me od vode zaštititi." "Niko danas Allahove kazne neće pošteđen biti, osim onoga kome se On smilovao!" – reče Nuh, i val ih razdvoji, i on potopljen bi. (Prijevod značenja Kur'ana, Hüd, 42.–43.)

- 10 Muslim, *Sahih*, br. 3009. Od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu, također se prenosi da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Tri dove će bez ikakve sumnje biti uslišane: dova onoga kome je učinjena nepravda, dova putnika i dova roditelja protiv svoga djeteta."* Ahmed, *Musned*, 2/258, Tirmizi, *Sunen*, br. 1905, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 1536, i Ibn-Madže, *Sunen*, br. 3862. Šejh Ahmed Šakir, u svojim opaskama na *Musned* imama Ahmeda, 7/299–300, br. 7501, ovaj hadis ocijenio je vjerodostojnim. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 596, *Sahihut-tergib*, br. 1655, i *Sahihul-džami'a*, br. 3031.

svoje dijete tome bude uzrok. Zbog toga kažemo onako kako govore robovi Milostivog:

... رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٤﴾

... ”Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i učini da se čestiti na nas ugledaju!”¹¹

¹¹ Prijevod značenja Kur'ana, El-Furkân, 74.

ČUDA (NE)VIĐENA

Koliko god da je vjerovanje kod jednog muslimana temeljito i nepokolebljivo, on uvijek nastoji pronaći nešto što će mu vjerovanje još više učvrstiti. Jedan od peterice najodabranijih poslanika, Allahov miljenik i Njegov prisni prijatelj, Ibrahim, alejhisselam, tražio je od Uzvišenog Allaha da mu pokaže kako oživljava mrtve:

وَلَمَّا قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن لِّيَطْمَئِنَّ قَلْبِي... ﴿٢٦٠﴾

A kada Ibrahim reče: "Gospodaru moj, pokaži mi kako mrtve oživljuješ!" On reče: "Zar ne vjeruješ?" "Vjerujem", odgovori on, "ali bih da mi se srce smiri..."¹

Dakle, smiraj srca i učvršćenje vjere kod Allahovog roba, osnovni su razlozi zbog kojih on kroz čitav svoj život nanovo želi otkriti, pa čak, ukoliko je to moguće, i svojim čulima dokučiti dokaze i pokazatelje neizmjerne Allahove moći, istinitosti vjere islama i vjerodostojnosti Poslanikove, sallallahu 'alejhi ve sellem, poslanice. Svoje traganje za onim što će mu učvrstiti i osnažiti iman, vjernik naročito treba intenzivirati u vremenima smutnji i nereda, kada će i veliki vjernici biti dovedeni u situaciju da će im iman, zbog siline i težine tih iskušenja, donekle biti poljuljan. Rekao je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem:

Požurite s činjenjem dobrih djela, jer će se pojaviti smutnje i neredi poput tmina u mrkloj noći; čovjek će osvanuti kao vjernik, a omrknuti kao nevjernik,

¹ Prijevod značenja Kur'ana, El-Bekare, 260.

ili će omrknuti kao vjernik, a osvanuti kao nevjernik, prodavat će svoju vjeru za neznatne dunjalučke koristi.²

Ljudi koji su živjeli u vremenu Božijih poslanika imali su priliku svojim očima vidjeti i ostalim čulima svjedočiti čudesne događaje koji su se Allahovom voljom dešavali Njegovim poslanicima, a koji su poznati kao mudžize. Ti čudesni i natprirodni događaji, iskrenim vjernicima samo su povećavali vjerovanje i uputu, a nevjernicima i oholnicima nevjerovanje i zabludu. Klasični primjer je svakako primjer Musaa, alejhisselam, i faraona, uglavnom vrlo dobro poznat događaj razdvajanja mora, čudesnog spasenja Musaovog, alejhisselam, naroda, te propast i ružan kraj drskog oholnika koji je sebe smatrao utjelovljenjem Boga. Smrću posljednjeg Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, zauvijek je zatvoreno poglavlje osjetilnih mudžiza, međutim to nikako ne znači da muslimani u Poslanikovom, sallallahu ‘alejhi ve sellem, sunnetu i danas ne mogu pronaći ono što će im nedvojbeno potvrditi istinitost njegovog poslanstva, a samim time i učvrstiti njihovo vjerovanje. Između ostalog, radi se i o događajima koje je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, nagovijestio da će se desiti u tada relativno dalekoj budućnosti, kojoj mi danas svjedočimo. Ovi nagoviješteni događaji i dešavanja poznatiji su pod nazivom predznaci Sudnjeg dana. Govoreći o mnogo čemu što će se desiti u budućnosti, a što je uglavnom u njegovom vremenu bilo gotovo nezamislivo, Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, od strane iskrenih vjernika nedvojbeno je priznat kao Allahov odabranik i poslanik, koji te informacije nije mogao saznati ni na koji drugi način osim posredstvom Božanske objave, dok je od strane licemjera i nevjernika potvrđen da je sihirbaz i prorok, kako ga i dan-danas zove veliki dio nemuslimana. Od velikog broja događaja koje je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, najavio da će se desiti, samo u januaru 2010. godine bili smo svjedoci dva takva događaja.

Nebu pod oblake

Za razliku od svojih bliskih susjeda, Bizantinaca i Perzijanaca, predislamski stanovnici Arabijskog poluotoka nisu imali gotovo ništa što bi se moglo ubrojiti u civilizacijske tekovine i dostignuća. Recimo, njihove arhitekton-

2 Muslim, *Sahih*, br. 118, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu.

ske i graditeljske sposobnosti bile su ravne nuli. Kaba je vjerovatno bila jedna od najviših građevina koje su izgradili, a koja je tada postojala na Poluotoku, ne ubrajajući tu grandiozne ostatke antičkih kraljevstava u Jemenu i okolici. Sve ove činjenice itekako je bitno poznavati kako bi se prepoznalo istinsko čudo u riječima Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, koji je još u tom vremenu i u takvom okruženju, obavještavajući meleka Džibrila o predznacima Sudnjeg dana (a samim tim i ashabe), između ostalog rekao: "...i kad vidiš gole i bose goniče ovaca kako se natječu u izgradnji visokih građevina..."³

Posljednjih decenija imamo priliku posmatrati globalnu utrku koja se vodi oko izgradnje najviše zgrade na svijetu. Bukvalno se radi o utrci, tj. nadmetanju, upravo onako kako je to precizno definirao Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem. Kada god neka građevinska firma ili gigantska finansijska korporacija najavi izgradnju najvišeg nebodera na svijetu, dugo vremena javnost uopće nije upoznata koliko će tačno ta zgrada biti visoka. Informacije o tome načelno kriju, kako bi barem malo zbunili i u nedoumici ostavili građevinske rivale, te tako makar privremeno osujetili njihovu namjeru da krenu u novo obaranje rekorda. Međutim, ono što je u hadisu još preciznije i za vjernika još interesantnije, jeste Poslanikova, sallallahu 'alejhi ve sellem, potvrda da će glavni akteri te bjesomučne utrke oko izgradnje visokih građevina biti dojučerašnji goniči ovaca i deva, tj. Arapi. Kako bi se otklonila i najmanja sumnja kod najtvrdokornijeg skeptika i cjepidlake koji bi možda pomislio da se ovaj hadis ne odnosi na Arape, primjereno je navesti još jednu predaju. Naime, kada je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, upitan o tome ko su bosonogi i gladni goniči ovaca, on je vrlo kratko i nedvosmisleno odgovorio: "*Arapi*."⁴

Veliki broj izrazito visokih zgrada današnjice finansirali su i izgradili upravo Arapi. Dosta tih zgrada nalazi se na Arabijskom poluotoku, pa tako i za sada najveća zgrada na svijetu, otvorena u ponedjeljak, 4. januara 2010. u Dubaiju. Toranj nazvan Burdž Halife visok je impresivnih 828 metara, a detaljni podaci o novcu, trudu i vremenu koji su utrošeni u njegovu izgradnju, te priča o blještavilu, sjaju i glamuru ove zgrade, zaista su zbunjujući

3 Muslim, *Sahih*, br. 10, a vrlo slično i Buhari, *Sahih*, br. 50, obojica od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhū.

4 Ahmed, *Musned*, 1/318. Šejh Ahmed Šakir, u svojim opaskama na Ahmedov *Musned*, br. 2926, ovaj hadis ocijenio je vjerodostojnim, kao i šejh Albani, rahimehullah, u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1345.

i šokantni. Međutim, ovoj suludoj trci ne nazire se kraj. U tom istom Dubajju već je najavljena izgradnja još veće zgrade od ove tek otvorene. Kako o tome već odavno bruje mnogi mediji, zamišljena zgrada Nakheel Tower trebala bi biti središnja zgrada u novom naselju koje se planira podići kraj dubajjske luke. Ovaj toranj trebao bi biti visok između 1000 i 1200 metara, te će navodno imati tako brze liftove da će posjetioci moći svjedočiti zalasku sunca dvaput, prvi put u podnožju, a drugi put kad se nađu na vrhu zgrade!⁵ I u susjednoj Saudijskoj Arabiji planira se izgradnja zgrade visoke preko jednog kilometra.

Kako smo već napomenuli, sve to možda i ne bi bilo toliko čudno da direktni finansijeri i graditelji tih zgrada nisu Arapi, upravo kako je to Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, nedvosmisleno potvrdio u hadisu. Isti ti Arapi koji danas grade ove visoke nebodere i žive u velikom bogatstvu i dunjalučkom rahatluku, do prije samo nešto više od pola stoljeća živjeli su u beduinskim šatorima i glinenim kućama, a njihova osnovna hrana bile su datule i devino mlijeko. Dakle djedovi, a možda čak u nekim slučajevima i očevi sadašnjih vladara i finansijera ovih megalomanskih projekata, živjeli su u bijedi i siromaštvu, a neki čak i na rubu gladi. Ovako brza i munjevita transformacija jednog naroda, od goniča deva i ovaca do bukvalno najbogatijih ljudi na svijetu, scenarij je koji je prevazišao očekivanja i beskrajno maštovitih ljudi. Interesantne su riječi Ibn-Hadžera, rahimehullah (u. 852. h. g.) koji je još tada, pojašnjavajući šta se misli pod izgradnjom velikih zgrada, rekao:

Svako ko izgradi svoju građevinu trudit će se da ona bude veća i viša od bilo čije druge zgrade, a moguće je da se ove riječi odnose i na nadmetanje u uljepšavanju, uređenosti i glamuru njegove zgrade u odnosu na druge...

To je već prisutno u našem vremenu, i svaki dan se sve više intenzivira i povećava...⁶

Allah se smilovao Ibn-Hadžeru koji je već tada (prije skoro šest hidžretskih vijekova) vidio ostvarenje Poslanikovog, sallallahu 'alejhi ve sellem, obećanja. Šta bi tek rekao da pogleda današnje građevine na Arabijskom poluotoku, a samo Allah zna kakve i kolike će se zgrade tek graditi u budućnosti. Što se tiče Poslanikovog, sallallahu 'alejhi ve sellem, opisa ovih ljudi, da će biti

⁵ Sve o ovom projektu možete vidjeti na internetskoj stranici <http://www.nakheelharbour.com>

⁶ Ibn-Hadžer, *Fethul-Bari*, 13/94.

goli i bosi, Ibn-Hadžer spominje da se tim riječima želi glorificirati njihova vjerska neukost, tj. nepoznavanje vjere i vjerskih propisa, pa kaže: "...iako su njihova čula zdrava i ispravna, oni ni svoj vid ni svoj sluh nisu iskoristili da spoznaju i nauče propise svoje vjere..."⁷

Bilo bi nezahvalno upuštati se u raspravu oko toga koliko su dosljedni i vjeri privrženi graditelji ovih zgrada, ali je ipak činjenica da se bogobojaznošću baš ne mogu pohvaliti osobe koje se na vrlo kreativne i originalne načine razbacuju novcem dok veliki broj njihove braće i sestara po vjeri živi u teškoj bijedi i siromaštvu. Međutim, isto tako je činjenica i da bi veliki broj onih koji im debelo zamjeraju na tom rasipništvu, vjerovatno bio isti kao i oni, ili čak i gori, samo da u svojim rukama imaju barem djelić njihovog bogatstva. Ponekad je vjerniku lakše podnositi iskušenje siromaštva i bijede nego iskušenje blagostanja i izobilja, jer ono često zna biti razlog da čovjek zaboravi na svoga Gospodara i da se prepusti dunjalučkim užicima. Ashab 'Abdurrahman b. 'Avf, radijallahu 'anhu, govorio je: "Bili smo iskušani sa poteškoćama, pa smo bili strpljivi i poteškoće podnosili. Nakon toga bili smo iskušani sa blagostanjem, pa se nismo strpili..."⁸

Potresi

Od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "*Neće nastupiti Sudnji dan dok ne učestaju potresi...*"⁹ Pored ovoga, u još nekoliko vjerodostojnih hadisa, Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kao mali predznak Sudnjeg dana nagovijestio je mnoštvo i učestalost potresa. Možda upravo ovih decenija imamo priliku svjedočiti ostvarenju tog Poslanikovog, sallallahu 'alejhi ve sellem, obećanja. Kažemo "možda" jer samo Uzvišeni Allah zna pojedinosti tih dešavanja, i nije isključena mogućnost da će potresi u budućnosti biti mnogo učestaliji i razorniji od onih koji se dešavaju zadnjih godina. Međutim, i oni potresi koji u zadnje vrijeme sve češće pogađaju svijet, i više su nego strašni i razorni. Pored ne tako davnih potresa u Kini, Japanu, Iranu, Italiji, Indiji... posljednji u nizu je svakako katastrofalni potres na Haitiju, koji se dogodio 12.01.2010.

⁷ Ibn-Hadžer, *Fethul-Bari*, 1/150.

⁸ 'Abdurrezzak, *El-Musannef*, 11/457.

⁹ Buhari, *Sahih*, br. 7121.

godine, u kojem je poginulo više od dvjesto hiljada ljudi, i koji je iza sebe ostavio smrt, pustoš, nasilje i kriminal. Obistinjenjem ovih, ali i ostalih mnogobrojnih čuda koja se dešavaju u našem vremenu, a koja je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, nagovijestio, vjerniku se bez sumnje povećava iman. Pored toga, mnogi ljudi su jednostavno slijepi kod očiju i gluhi kod ušiju, pa niti šta vide niti šta čuju. Bez obzira što je poslanstvo Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, tako jasno i mnogim osjetilnim dokazima potvrđeno, oni ustrajavaju u svojoj zabludi, te ga još uvijek odbijaju priznati za posljednjeg Allahovog poslanika. Mi se svakako trebamo potruditi da im na najljepši način dostavimo i prikažemo te dokaze i Istinu, a prihvatanje ili odbijanje iste nije u našoj moći niti u našim rukama. Allah je taj koji na Pravi put upućuje koga hoće, a u zabludi ostavlja koga hoće:

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

Ti, doista, ne možeš uputiti na Pravi put onoga koga ti želiš da uputiš – Allah ukazuje na Pravi put onome kome On hoće, i On dobro zna one koji će Pravim putem poći.¹⁰

¹⁰ Prijevod značenja Kur'ana, El-Kasas, 56.

ČORAVA POSLA – KO GRIJEHE SIJE, NEVOLJE ĆE ŽETI

Uzvišeni Allah objavio je u Kur'anu:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ ءَابَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ
ءَابَاؤُهُمْ لَا يَفْقَهُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٧٠﴾

A kada im se rekne: "Slijedite Allahovu Objavu!", oni odgovaraju:
"Nećemo, slijedit ćemo ono na čemu smo zatekli pretke svoje." Zar
i onda kada im preci nisu ništa shvatali i kada nisu na Pravom putu
bili?!

Čitajući kur'anska kazivanja o poslanicima i njihovim narodima, ne možemo a da se ne zapitamo kako je bilo moguće da se veliki broj ljudi u potpunosti uvjerio u istinitost poslanstva nekog od poslanika, ali ne samo da ih nisu prihvatili, već su se i svim silama borili protiv njih nastojeći da ih u laž utjeraju, ili u krajnjem slučaju i da ih ubiju? Kako je bilo moguće da budu ubijedeni da su vjerovanje i običaji njihovih predaka čista zablude koja im samo otežava život i postepeno ih upropaštava, ali da uporno i nepokolebljivo ostanu dosljedni toj zabludi bez obzira na katastrofalne posljedice? Oni koji se čude ovom fenomenu, neka malo razmisle o stanju u kojem se trenutno nalazi većina ljudi na svijetu, pa će se uvjeriti da situacija ni danas nije ništa drugačija niti bolja. O ljudskom upornom odbijanju istine i ustrajavanju u prakticiranju loših navika i ružnih običaja bez obzira na posljedice, možemo razmisliti kroz nekoliko praktičnih primjera.

1 Prijevod značenja Kur'ana, El-Bekare, 170.

Pustite me da se uništim!

Zamislimo čovjeka pred kojim stoji bočica otrova koji ako ispije, postoji realna šansa da će ga kroz izvjesno vrijeme ubiti, a ako ga ne ubije, onda će sigurno u velikoj mjeri narušiti njegovo zdravlje te mu nanijeti velike i dugoročne probleme i nevolje, čega je on u potpunosti svjestan. Prilazimo tom čovjeku s namjerom da taj otrov uklonimo i na taj način ga zaštitimo od zla koje će mu donijeti ispijanje istog, ali on nas prvo verbalno, a zatim i fizički napada jer po svaku cijenu želi ispitati svoj otrov. Ovakav scenarij je naša svakodnevica, doduše u jednom malo drugačijem obliku. Postoji li iko na svijetu a da nije ubijeđen u štetnost alkohola i duhana? Ovu činjenicu neće poreći niko ko je objektivan i ko barem površno poznaje osnovne podatke o ova dva zla koja haraju svijetom. Međutim, pokušajmo zamisliti kada bi se neka od ekonomski razvijenih (i moralno zakržljalih) država usudila ukinuti proizvodnju i prodaju alkoholnih i duhanskih proizvoda i uvesti rigorozne kazne za njihovo konzumiranje. Vjerovatno bi nastao haos koji bi danas bio mnogo veći nego u vrijeme prohibicije u SAD-u tridesetih, ili u Rusiji osamdesetih godina prošlog stoljeća. Razjarene mase ljubitelja duhanskog dima i dobre kapljice palile bi automobile, razbijale izloge i energično tražile smjenu vlade i ukidanje "diskriminirajućeg" zakona. Borili bi se svim zakonskim i nezakonskim sredstvima da im se omogući slobodan pristup otrovima zvanim duhan i alkohol, jer ko je taj ko ima pravo zabraniti im da polahko ali sigurno uništavaju jedini dunjalučki život koji imaju?

Kreditima do bankrota ili suicida

Ako većina ljudi nije spremna da ostavi poroke kao što su duhan i alkohol, pored toga što su sigurni u njihovu pogubnost za život i zdravlje, kako onda očekivati da se klone onih grijeha u kojima, barem u početku, i ne vide ništa toliko loše za njih i njihovo fizičko ili mentalno zdravlje? Uzmimo za primjer kamatne kredite. Oni su u životu većine ljudi postali pravilo. Svi finansijski problemi u životu, trenutačno i bez mnogo razmišljanja, rješavaju se podizanjem "povoljnih" bankovnih pozajmica uz određene kamatne stope. Gledano iz perspektive većine ljudi koji ili ne poznaju, ili ne mare za islam i islamske propise koji se odnose na kamatu i kamatno poslovanje, donekle bismo i mogli razumjeti podizanje kredita kojim će čovjek recimo

riješiti svoje stambeno pitanje. Međutim, podizati dugoročni kamatni kredit s ciljem kupovine skupocjenog automobila, organiziranja glamurozne svadbe, kupovine blagdanskih poklona, odlaska na godišnji odmor ili nezaboravno bračno putovanje, mogu samo osobe koje ili nisu dovoljno upoznate sa perfidnim bankarsko-lihvarskim smicalicama, ili ni u kom pogledu apsolutno ne mare za sebe i svoju budućnost. Prepuštajući se privremenom finansijskom rahatluku koji putem kredita ili kreditnih kartica nude banke ili registrirane lihvarske udruge, veliki broj ljudi u svijetu je polahko ali sigurno tonuo u dugove koje ni u najboljim mogućim uvjetima ne bi bili u stanju vratiti skoro čitav svoj život. Mnogi, pogotovo na Zapadu (a posljednjih godina nažalost i kod nas) godinama su živjeli životom koji je bio daleko iznad njihovog nivoa jer su trošili daleko više nego što su zarađivali. Pri svakoj nestašici novca rješenje nisu tražili u skromnosti i strpljenju, već u blagodatima koje nudi bankomat na uglu ulice. Ali takav sistem života nije mogao potrajati dugo. Svjetska ekonomska kriza koja posljednjih godina potresa svijet, najbolje nam o svemu govori. Preko noći, kao kule od karata, ruše se i propadaju velike svjetske korporacije i firme, a države poznate po ekonomskoj snazi i stabilnosti dobro su uzdrmane, dok neke već kleče na koljenima čekajući svoj totalni kolaps. Stanovnici velikog broja dojučerašnjih ekonomski snažnih država, odjednom ostaju bez posla i stalnih primanja, a rate za kredite i dugove nastavljaju redovito pristizati. Savremeni zapadni čovjek odjednom je izgubio tlo pod nogama. Ne samo da je ostao bez materijalnih primanja na koja je navikao, već je konačno shvatio da ni ono za što je mislio da je njegovo privatno vlasništvo ustvari ni izbliza nije njegovo. U nemogućnosti da redovno uplaćuje ratu za neki od davno podignutih i često uludo potrošenih kredita, banke su počele da primjenjuju neke od stavki iz kreditnog ugovora koji je zajmoprimac nonšalantno potpisao, a u kojem se jasno naglašava da će banka u slučaju prestanka vraćanja kredita konfiskovati dio imovine koji je dogovoren hipotekarnim ugovorom. Tako su milioni, do jučer situiranih ljudi, nabrzinu ostali bez svega što su imali te završili kao beskućnici, što smo u 2009. godini, poznatijoj kao godini recesije, imali priliku gledati na TV-u. Pogotovo alarmantno stanje bilo je u "obećanoj zemlji" Americi, gdje su tada po ulicama i parkovima nikla mnogobrojna šatorska naselja u kojima su utočište našli novopečeni, postrecesijski beskućnici među kojima je i veliki broj visokoobrazovanih ljudi. Neki se nažalost ne mogu pomiriti sa takvim drastičnim promjenama u svom životu te su se u naletima očaja i razočaranosti odlučili za suicid kao jedini logičan izlaz.

Poneki idu i dalje, te se odlučuju da likvidiraju ne samo sebe već i sve članove svojih porodica, kao što je učinio Amerikanac Irvine Lupo kada je, zbog gubitka posla u bolnici u kojoj je radio, ubio svoju suprugu i petero djece, a onda presudio i samome sebi, o čemu su krajem januara 2009. godine izvještavali mediji.² Ovakvo ponašanje najbolje odražava suštinu i bit materijalizma koji se može posmatrati i kao jedna vrsta religije. Njeni poklonici nakon finansijskog bankrota kao da govore: "Nestalo je materije, nestalo je božanstva koje smo obožavali. Ništa više nema smisla. Samouništenje je jedino rješenje..."

Klonimo se grijeha, klonimo se Vatre...

Muslimani koji su dosljedni šerijatskim propisima potvrđenim nedvosmislenim i jasnim kur'ansko-sunnetskim tekstovima, te se, Allaha radi, klone svih harama, bili oni javni ili tajni, spasili su se mnogih dunjalučkih nevolja i poniženja. Neće morati eksperimentirati sa određenim lošim trendovima i općeproširenim ružnim navikama (koje je inače šerijat strogo osudio) kako bi nakon isprobavanja istih shvatili da je to nešto loše ili čak pogubno za njih. Iskreni vjernik nimalo ne sumnja da je sve ono što mu je Allah strogo i jasno zabranio, definitivno loše po njega, pa makar ponekad trenutno i ne shvatao mudrost određene zabrane. Tako će, recimo, musliman maksimalno izbjegavati kamatu prvenstveno zbog toga što se ona, prema islamskom učenju, ubraja u najveće grijeha, a na svjetsku ekonomsku krizu gledat će kao na jednu vrstu Allahove kazne i opomene onima koji se na bilo koji način bave kamatom, jer je takvima Allah davno objavio rat:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتِغُوا فَلََكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾

2. Krvavi masakr dogodio se 27. januara 2009. godine u predgrađu Los Angelesa kada je rastrojeni otac ubio suprugu, dvogodišnje blizance, petogodišnje blizankinje i osmogodišnju kćerku. Uoči ubistva, telefonirao je lokalnoj televiziji i poslao joj faks u kojem je najavio da će pobiti porodicu. Kao razlog naveo je gubitak posla. Nažalost, ovaj slučaj nije bio jedinstven u svijetu. Izvor: <http://www.naslovi.net/2009-01-28/b92/zbog-otkaza-ubio-porodicu/1017041>

O vjernici, bojte se Allaha i od ostatka kamate odustanite, ako ste pravi vjernici. Ako ne učinite, eto vam onda, nek znate – rata od Allaha i Poslanika Njegova! A ako se pokajete, ostat će vam glavnice imetaka vaših, nećete nikoga oštetiti, niti ćete oštećeni biti.³

Svjetski ekonomski poredak koji je u osnovi zasnovan na kamati i prefinjenoj otimačini tuđeg imetka, neminovno će jednog dana doživjeti svoj fijasno. Možda je globalna ekonomska kriza, kojoj smo ovih godina bili svjedoci, početak te propasti, jer onaj ko ratuje sa Allahom, iz bitke mora izaći poražen. Iako danas Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, više nije među nama, ostali su islamski učenjaci za koje je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao da su nasljednici poslanika.⁴ Oni će nas svojim znanjem, iskrenošću i lijepim riječima nastojati odvratiti od hrđavih djela i uputiti nas na dobra. I pored toga, mnogi će muslimani, slijedeći svoje strasti i prohtjeve, nastaviti bezglavo srljati ka onome što ih upropaštava, upravo onako kako je to slikovito opisao Muhammed, sallallahu ‘alejhi ve sellem, u vjerodostojnom hadisu rekavši:

Primjer mene i vas je kao primjer čovjeka koji je naložio vatru pa kada je njena svjetlost obasjala prostor oko nje, leptiri i ostali insekti počese u nju upadati, a taj ih čovjek u tome nastoji spriječiti, ali mu to ne polazi za rukom. Takav je primjer mene i vas. Ja vas pridržavam za vaš struk nastojeći da spriječim da u vatru upadnete i govorim: "Bježite od vatre, bježite od vatre...", a vi me nadjačavate i u vatru bezglavo srljate.⁵

Molimo Milostivog da mi ne budemo od njih.

³ Prijevod značenja Kur’ana, El-Bekare, 278.–279.

⁴ Prenosi Ebu-Derda’, radijallahu ‘anhū, da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: "Ko se zaputi na put radi stjecanja znanja, Allah će mu olakšati put koji vodi ka Džennetu. Uistinu meleki svojim krilima natkriljuju onoga koji traži znanje iz zadovoljstva zbog onoga što čini, a oprost za njega traži sve ono što je na nebesima i Zemlji, pa čak i ribe u vodi. Prednost učenjaka nad pobožnjakom je kao prednost (svjetlosti) mjeseca nad ostalim zvijezdama. Učenjaci su nasljednici poslanika. Poslanici u nasljedstvo nisu ostavljali ni zlatnike ni srebrenjake, već su ostavljali znanje, pa ko ga uzme, uzео je nešto vrlo vrijedno." Ovaj hadis bilježe Ahmed, Musned, 5/196, Tirmizi, Sunen, br. 2682, Ebu-Davud, Sunen, br. 3641, i Ibn-Madže, Sunen, br. 223. Šejh Albani ocijenio ga je dobrim u Sahihut-tergib, br. 70, i u Sahihul-džami’a, br. 6297. Grupa valorizatora Musneda imama Ahmeda na čelu sa šejhom Šu’ajbom Arnautom ovaj hadis također smatra prihvatljivim zbog mnoštva puteva kojima se prenosi. Vidjeti spomenuto djelo, 36/45–47, br. 21715.

⁵ Buhari, Sahih, br. 3426 i 6483, i Muslim, Sahih, br. 2284, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhū.

DA LI JE KOCKA OKRUGLA?

Ko se oprobao kao prosvjetni radnik predajući predmet islamska vjeronauka u srednjim ili osnovnim školama, naslušao se svakakvih pitanja koja su postavljali učenici. Iako ona najviše zavise od uzrasta same djece, većina tih pitanja su bezazlena i naivna, najčešće postavljena iz radoznalosti i istinske želje da se sazna nešto novo i da se otkloni trenutna nejasnoća ili sumnja.

Ponekad se predavač istinski začudi zrelosti i ozbiljnosti pitanja, kao da ga postavlja akademski obrazovana osoba, a ne dijete koje je tek u osnovnoj školi. Ipak, možda to i nije tako čudno, jer pred svim nastavnicima i profesorima, a samim tim i vjeroučiteljima, sjede generacije budućih doktora, političara, računarskih stručnjaka, a možda i svjetski poznatih naučnika. Kako se kaže: Ko zna šta se u dječijoj glavici krije...

Nažalost, ponekad će predavaču islamske vjeronauke, ili bilo kojem drugom muslimanu koji ima čest kontakt s raznim kategorijama ljudi, biti upućeno pitanje koje je u svojoj osnovi provokatorsko, i kojem je prvenstveni cilj zbuniti i u nedoumici ostaviti vjernika, te pokazati kako "napredni ateizam" ima uvijek čime da se nosi s "nazadnom religijom". Ako ga postavlja dijete, onda je to pitanje najčešće vješto "instalirano" od strane neke odrasle osobe bliske djetetu, koja preko njega želi zaliječiti ili barem ublažiti svoju opterećenost vjerom koja bi "trebala biti dalje od škole i državnih ustanova" i koja je "opterećenje za djecu" itd., a ako ga postavlja odrasla osoba, onda je stvar puno jasnija.

Prilikom odgovora na sve vrste pitanja, bila ona provokatorska ili ne, musliman treba uzeti u obzir cjelokupnu situaciju u kojoj se nalazi, te odgovoriti na koji način i kako da odgovori, jer će možda od njegovog trenutnog odgovora zavisiti budući odnos pojedinca prema islamu u cijelosti. Nekad je odgovor dobro i izbjeći, ne zbog toga što on u islamu ne postoji, već više

iz razloga što zbog svog uzrasta ili intelektualnog nivoa, "vrli pitalac" nije u mogućnosti razumjeti ono što mu se govori. U protivnom, izrečena islamska dogma, vjerski propis ili nešto što je u islamu općepoznato i priznato, pojedincima u tom trenutku može biti neshvatljivo, te će isto odbiti, ili čak, ako se radi o vjerniku, zanijekati Allaha i Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Zbog toga je Alija, radijallahu 'anhu, govorio: "Ljudima govorite ono što će shvatiti! Zar želite da zaniječu Allaha i Njegovog Poslanika?"¹

Paradoksalna pitanja

Malo kojem religioznom čovjeku makar jednom u životu nije bilo postavljeno poznato ateističko paradoksalno pitanje kojem je za cilj zanijekati Božiju svemoć, a koje se najčešće postavlja nakon što oponentu nestanu svi mogući argumenti, te hvatajući za slamku, nastoji da se iščupa iz beskrajnih hodnika ateističkih puteva beznađa i zablude, i samoga sebe, po ko zna koji put nasilu uvjeri da je sve ipak nastalo iz ničega. To se pitanje uglavnom formulira na takav način da će potvrdni ili negativni odgovor obavezno značiti da Bog nešto ne može. Primjer koji se najčešće navodi jeste: "Ako je Bog svemoguć, može li onda stvoriti kamen koji ne može podići?", ili tome slično. Na ovo pitanje najbolje je "odgovoriti" drugim pitanjem, vrlo sličnim onome koje je ateist postavio. Pitanje će biti postavljeno na istom principu na kojem je postavljeno i njegovo pitanje, odnosno na principu paradoksa. Ovdje se svakako podrazumijeva da onaj kome se pitanje uzvraća nije svemoguć, ali je isti (uvjetno rečeno), u stanju da uradi "sve" što se od njega traži u jednom vrlo uskom i ograničenom području iz djelića jedne oblasti. Uzmimo naprimjer jednog matematičkog genijalca, koji je po svim pravilima i zakonima u stanju da sabere ili oduzme dva prosta broja, ali ako mu se pitanje postavi na sljedeći način, bit će doveden u situaciju da bilo kakvim odgovorom zaniječe svoje i osnovno znanje o matematici. Naprimjer: "Može li najveći matematički genije na svijetu sabrati dva prosta broja, recimo $1+1$, a da mu rezultat ostane nepoznat?" Ako odgovori da ne može, onda to znači da takav genijalac ne zna sabrati dva obična broja, a ako odgovori da može, to implicira da genijalac ne zna da je zbir tih brojeva dva. Iako nisu identična, ovom pitanju nalikuju bliska paradoksalna pitanja poput: Može

¹ Buhari, *Sahih*, br. 127.

li vrhunski arhitekta nacrtati okruglu kocku ili trokut s četiri ugla, može li plavooki Nijemac imati crne oči itd. Primjera za ovo ima dosta, a svaka prosječno inteligentna osoba može ih smisliti veliki broj.

Čemu trud?

Ono što je jako interesantno jeste činjenica da ateisti ili ljudi koji u svojim prsima nose ogromnu sumnju u postojanje Kreatora i Stvoritelja kosmosa, stalno iznalaze nove metode i načine da vjernike pokušaju uvjeriti da Bog ne postoji, pa makar i na način da izmišljaju ovako besmislena pitanja, koja i samima njima nisu nikakav dokaz da Bog ne postoji. Logično pitanje koje se samo nameće glasi: Zbog čega neko troši ogroman trud, napor i energiju da opovrgne postojanje nečega što, shodno njegovom uvjerenju, uopće ni ne postoji? Na ovo pitanje najbolje će nam odgovoriti jedna bivša ateistkinja koja kaže:

Dok sam izazivala one koji su vjerovali u Boga, duboko u sebi sam se bojala kako bi me oni mogli uvjeriti u suprotno. Jedan dio mojih nastojanja išao je u smjeru da se oslobodim pitanja o Bogu. Ako mogu uvjerljivo dokazati vjernicima da su u krivu, problem je riješen i mogu slobodno nastaviti sa svojim životom.²

Iako je ova bivša ateistkinja, nažalost, za sada svoga Boga pronašla u Isusu (tj. Isau, alejhisselam), koga će Allah na Sudnjem danu upitati:

...يٰعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ءَانتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّي إِلَهَيْنِ مِن دُونِ اللَّهِ قَالِ
سُبْحٰنَكَ مَا يَكُوْنُ لِيْ اَنْ اَقُوْلَ مَا لَيْسَ لِيْ بِحَقِّ اِنْ كُنْتَ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ
مَا فِيْ نَفْسِيْ وَلَا اَعْلَمُ مَا فِيْ نَفْسِكَ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّمُ الْغُيُوْبِ ﴿١١٦﴾

...”O Isa, sine Merjemin, jesi li ti govorio ljudima: ’Prihvatite mene i majku moju kao dva boga uz Allaha!’ – on će reći: ’Hvaljen neka si Ti! Meni nije priličilo da govorim ono što nemam pravo.

2 Ovo je citat iz teksta pod naslovom ”Postoji li Bog”, u kojem bivša ateistkinja a sadašnja kršćanka, navodi mnoge naučne i logičke dokaze o postojanju Stvoritelja. Izvor: http://www.kriz-zivota.com/blog/bog_je_ljubav/on

52 Ako sam ja to govorio, Ti to već znaš; Ti znaš šta ja znam, a ja ne znam šta Ti znaš; Samo Ti jedini sve što je skriveno znaš.”³

pa će Isa, alejhisselam, Allahu odgovoriti:

مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾

”Ja sam im samo govorio ono što si im Ti naredio: ‘Klanjajte se Allahu, i mome i svome Gospodaru!’ I ja sam nad njima bdio dok sam među njima bio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si ih jedini nadzirao; Ti nad svim bdiš.”⁴

ipak je, na osnovu svog velikog iskustva, rekla jednu veliku istinu. Strah da tamo poslije smrti ”ipak ima nešto”, najlakše se liječi pokušajem da se svi drugi uvjere da od toga nema ništa.

Mi muslimani svjesni smo još jedne činjenice vezane za ovakvo ponašanje ateista. Rekao je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem: ”*Svaki sin Ademov rađa se u fitri (prirodnoj urođenoj vjeri islamu) pa ga njegovi roditelji (svojim odgojem) učine židovom, kršćaninom ili vatropoklonikom...*”⁵

Riječ ”fitra” (urođena vjera) koja se spominje u hadisu, odnosi se na činjenicu da su sve duše priznale Allaha kao svoga Gospodara, o čemu nas Allah obavještava u Kur’anu:

وَلِذَٰلِكَ رَبُّكَ مِنَ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَٰذَا غَافِلِينَ ﴿١٧٢﴾

I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: ”Zar Ja nisam Gospodar vaš?” – oni su odgovarali: ”Jesi, mi svjedočimo” – i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: ”Mi o ovome ništa nismo znali.”⁶

3 Prijevod značenja Kur’ana, El-Mā’ide, 116.

4 Prijevod značenja Kur’ana, El-Mā’ide, 117.

5 Buhari, *Sahih*, br. 1358, i Muslim, *Sahih*, br. 2658, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu.

6 Prijevod značenja Kur’ana, El-A’raf, 172.

Međutim, sredina u kojoj živi to dijete najčešće je presudna u njegovom odgoju, pa će dijete, iako rođeno u islamu (čistom monoteizmu), pod utjecajem okoline prihvatiti vjeru, odnosno ideologiju koja je zastupljena u dotičnoj sredini.

Zbog toga se za nevjernika u arapskom jeziku koristi riječ "kafir", koja vodi porijeklo od korijena "kefere" što znači – potrpati, zatrpati, pokriti. Odnosno, čovjek postaje kafir – nevjernik nakon što na bilo koji način u sebi pokrije i zatrpa prirodnu i urođenu vjeru sa kojom je rođen.

Ateizam – jadizam

Tako su, dakle, i ateisti, "naučnim otkrićima" (mislimo na navodne dokaze o istinitosti teorije evolucije) kao i mnogim drugim, nikad dokazanim, nebuloznim teorijama o postanku života, svemira itd., dobro prekrili urođenu vjeru s kojom su došli na ovaj svijet, i sada žele sve oko sebe uvjeriti u isto. Na tom putu su ustrajni onoliko koliko samo može biti ustrajna osoba koja je u očitoj zabludi, poput recimo alkoholičara ili narkomana koji je u dubini duše svjestan pogubnosti (ne)djela koja čini, ali i dalje se trudi da ostane dosljedan svojim principima, i da još koga zajedno sa sobom povuče u svoju zabludu. Umjesto da se potrude da sa svojih duša otklone svu prašinu i plijesan ateizma, kako bi nakon toga svakim naučnim otkrićem samo povećavali svoje ubjeđenje o savršenosti Stvoritelja, oni se i dalje trude da sve što ne razumiju objasne i potkrijepe izmišljenim teorijama i navodnim "čvrstim naučnim dokazima" jer, kako kažu, "za sve postoji logično objašnjenje". Dok traže "kariku koja nedostaje" (ili čitav lanac?), ateisti će se usput, u upornom uvjeravanju vjernika da Bog ne postoji, pripomoći i spomenutim paradoksalnim pitanjima, ili bilo čim drugim što im padne na pamet.

Jadna je i bijedna ideologija koja je nakon kraha darvinizma i propasti teorije o slučajnom nastanku života iz nežive materije, prisiljena da se od strane svojih štovatelja brani i održava, između ostalog, i ovakvim i sličnim paradoksalnim pitanjima, koja ne samo da ništa ne dokazuju, već više nemaju snage da zbune ni prosječnog osnovca.

DŽUNGLA NA ASFALTU

Većina nas je slušala i gledala istinite priče o ljudima koji su na različite načine bili izgubljeni u divljim i nenaseljenim predjelima, poput prašume ili džungle. Da bi sačuvali goli život, preživjeli su koristili razne ekstremne metode i tehnike, ne obazirući se na kulturu, etiku i moral. Zbog žeđi su pili vlastitu mokraću, zbog gladi jeli sve što im je došlo pod ruku, a da bi se odbranili od divljih zvijeri ili ostalih napasti, improvizirali su razna skrovišta i pravili razna oružja. Bilo je bitno samo preživjeti i gustu vegetaciju džungle ostaviti iza sebe.

Ovakvi primjeri su rijetki i nesvakidašnji, pa je samo mali broj onih koji su bili izloženi ovakvom iskušenju. Međutim, danas većina stanovnika planete Zemlje boravi u jednoj drugoj vrsti džungle, u kojoj nije toliko upitan fizički opstanak koliko onaj vjerski, moralni i kulturni. Moderni gradovi, bili oni veliki ili mali, prepuni su poroka, kriminala i zvijeri u ljudskom obliku, tako da se slobodno mogu nazvati urbanim džunglama u kojima dominiraju kaos i anarhija. Posebno su ugroženi vjernici koji ne mogu ravnodušno posmatrati sve što se oko njih događa, a što se u "naprednom svijetu" smatra normalnim ili u najmanju ruku tolerirajućim. Vjerničko srce nije u potpunosti imuno na sva negativna dešavanja oko njega, pa mora prepoznati opasnosti koje se kriju u modernoj džungli, a nakon toga pronaći načine i metode da se zaštiti i preživi, sa što je moguće manje posljedica. Opasnosti su mnogobrojne i raznolike, pa razmislimo malo o njima...

"Amazonke"

Oči su prozori ljudske duše kroz koje gleda dobro ili zlo. Kao što kroz prozore u kuću ulaze razni neprijatni mirisi i uznemiravajući zvukovi, isto tako gledanjem u haram čovjek u svoju dušu upušta ono što je ranjava i narušava duhovni mir. U asfaltnoj džungli vrlo je teško, ili skoro nemoguće, sačuvati oči od razvratne poganštine, koja preovladava u većini gradova. Današnje žensko (ne)oblačenje najbolje možemo definirati kao teško siromaštvo. Ne materijalno, premda možda tako i izgleda, već siromaštvo vjere, stida, kulture, pristojnosti i morala. Bilo bi lakše razumjeti ovoliki stepen ženske razgolićenosti da ne živimo u većinski muslimanskoj sredini, gdje su glavni akteri ovog sramnog uličnog paradiranja one koje su odrasle u muslimanskim avlijama, pohađale vjeronauku i mekteb, a dosta ih je i "davalo hatmu", kako se često znaju pohvaliti. Jedini način da pored ovog iskušenja vjerničko srce imanski preživi jeste obaranje pogleda i zadovoljstvo bračnim drugom. O obaranju pogleda govore mnogi šerijatski tekstovi, a ovdje posebno ističemo riječi Uzvišenog Allaha:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ... ﴿٣١﴾

Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; to im je bolje, jer Allah, uistinu, zna ono što oni rade. A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim...¹

Također, rekao je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, u hadisu koji prenosi Mu'avija b. Hajde, radijallahu 'anhū: "Oči trojice neće vidjeti Vatru (na Sudnjem danu): *oko koje je bdjelo na Allahovom putu, oko koje je plakalo iz straha od Uzvišenog Allaha i oko koje se čuvalo gledanja u ono što je zabranjeno.*"²

Što se tiče zadovoljstva bračnim drugom, izdvajamo jedan lijep govor 'Alija Tantavija koji je rekao:

¹ Prijevod značenja Kur'ana, En-Nūr, 30.–31.

² Taberani, *El-Kebir*, br. 1003, 19/416, i Ibn-'Asakir, *Tarihu Dimešk*, 11/164, sa dobrim lancem prenosilaca, kako kaže šejh Albani, rahimehullah. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 2673, i *Sahihut-tergib*, br. 1231 i 1900.

Da ti je podaren imetak Karuna³ i tijelo snagatora, i da prijateljuješ sa deset hiljada najljepših žena, različite ljepote, porijekla i boje kože, zar misliš da će ti biti dosta!? Nikako, glasno to kažem i podebljano to svojim perom pišem! Međutim, jedna koja je halal bit će ti dovoljna. Ne tražite od mene dokaz, jer gdje se god oko sebe u životu okrenuli, dokaz ćete vidjeti: jasan, vidljiv i očit...⁴

Domoroci

Ni muškarci ne zaostaju mnogo. Dosta ih nalikuje na pripadnike negostoljubivih i ratnički raspoloženih plemena: razgolićeni, istetoviranih tijela i ofarbanih glava, isprobijanih ušiju, noseva i jezika, mrkih pogleda i vulgarnog rječnika. Često šetaju u društvu svojih opasnih četveronožnih prijatelja koji će na gazdin mig napasti željenu osobu. Većinom se radi o izrazito opasnim i krvoločnim psima poput pitbullova, rotvajlera ili američkih stafforda, koji se u potpunosti uklapaju u imidž svog, ništa manje opasnog gazde. Opet je porazna činjenica da su na našim prostorima ove kerovođe muslimani. Čemu služe ove životinje? Uglavnom kako bi otjerale meleke i bereket od muslimanske kuće i uništile dobra djela. Rekao je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: *"Ko pribavi psa kojeg neće upotrebljavati za čuvanje stoke ili za lov, takvom se svaki dan od njegovih dobrih djela oduzimaju dva kirata."*⁵

Iako za sada dominiraju psi, vjerovatno nije daleko vrijeme kada će se i po našim čaršijama vidati patuljaste vijetnamske svinje ili gušteri iguane koji su u posljednje vrijeme vrlo traženi kućni ljubimci na Zapadu, tako da će ugođaj urbane džungle biti potpun. Od Ebu-Se'ida el-Hudrija, radijallahu 'anhui, prenosi se da je Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Sljedit ćete običaje onih koji su bili prije vas, pedalj po pedalj, podlakticu po*

3 O kome je Uzvišeni Allah, opisujući njegovo bogatstvo i moć, rekao:

إِنَّ قُرُونًا كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَىٰ فَبَغَىٰ عَلَيْهِمْ ۖ وَآتَيْنَاهُ مِنَ الْكُتُوبِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُورُ بِالْمُضِيِّ أُولَىٰ
الْقُوَّةِ... (٧٦)

Karun je iz Musaova naroda bio, pa ih je tlačio, a bili smo mu dali toliko blaga da mu je ključeve od njega teško mogla nositi gomila snažnih ljudi... (Prijevod značenja Kur'ana, El-Kasas, 76.)

4 'Ali Tantavi, *Fetve*, str. 146. Preuzeto iz: 'Abdul-'Aziz b. Muhammed b. 'Alijj Alu 'Abdul-Latif, *'Ubudijjetuš-šehevati*, str. 12.

5 Buhari, *Sahih*, br. 5481, i Muslim, *Sahih*, br. 1574, od Ibn-Omera, radijallahu 'anhuma.

podlakticu, pa čak kada bi se oni zavukli u gušterovu rupu, i vi biste ušli za njima..."⁶

Mase ovih savremenih domorodaca i amazonki, pored duhana, konzumiraju i razne "ljekovite" trave, kao što je konoplja, ili opojne droge kojima hrane ionako pokvarenu maštu i niske strasti. Posjećuju se i savremeni vračevi koji tjeraju zle duhove i skidaju čini, a proricanje sudbine je nezaobilazni dio vračevog obreda. Baš kao u džungli!

Urlikanje, zavijanje, rika...

Ako kojim čudom i spasi svoj pogled od zabranjenog, uši vjernika će u urbanoj džungli sigurno pretrpjeti štetu. Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: *"Sinu Ademovom propisan je udio u zinaluku koji neće moći izbjeći... i uši čine zinaluk slušanjem..."*⁷

Muzika je mnogima postala božanstvo koje se bukvalno obožava i bez kojeg se ne može. Pogotovo u ljetnim danima, pjevači "uživo" i njihovi fanovi okupiraju gradske trgove i terase ugostiteljskih radnji, te bez imalo milosti, do kasno u noć, teroriziraju sve koji žele biti mirni od ovog savremenog urlikanja. Na posebnom su iskušenju oni koji imaju kuće u blizini diskobarova ili folkoteka, gdje se nesnosna buka čuje do kasno u noć, a pogotovo petkom i subotom navečer, kao i praznicima. Ovi miskini će, htjeli to ili ne, napamet naučiti sve trenutne hitove smeća kojem najbolje odgovara naziv turbo-porno-folk. Uistinu bi bilo puno ljepše i ugodnije slušati zavijanje vukova, urlikanje tigrova ili mukanje bivola, nego ono što neki danas nazivaju umjetnošću. Ne treba ni spominjati da su ovakvi primitivni derneci obavezno popraćeni alkoholom koji teče u potocima, kao i lahkim ili teškim drogama, a sve se često završi zinalukom. Jezid b. Velid govorio je:

O potomci Umejjevića, dobro se čuvajte muzike, jer ona umanjuje stid, povećava strast i uništava čestitost. Ona je zamjena za alkohol i djeluje poput opojnog sredstva. Ukoliko je kojim slučajem i budete slušali, onda udaljite žene, jer je muzika stimulans razvrata.⁸

6 Buhari, *Sahih*, br. 3456.

7 Muslim, *Sahih*, br. 2657, i Buhari, *Sahih*, br. 6243, u nešto kraćoj verziji od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu.

8 Ibn-Kajjim, *Igasetul-lehfan*, str. 249, i Zehebi, *Sijer a'lam en-nubela*, 5/376.

Onima koji smatraju da "islamska duhovna muzika" liječi srce ili, Bože oprosti, povećava iman, citiramo riječi Ibn-Kajjima, rahimehullah, koji je u stihovima rekao:

*Ljubav prema Kur'anu i zvuku muzike,
U srcu roba, to sjedinilo se nije!⁹*

Na ovaj belaj najbolje je "udariti kontru", pa se što je moguće više družiti sa Allahovom Knjigom, bilo da se radi o učenju, poučavanju ili slušanju i, naravno, koliko je god to moguće, izbjegavati blizinu mjesta na kojima se svira.

Krpelji, pijavice i ostale krvopije

Islam je pod određenim uvjetima dozvolio siromašnoj osobi da prosi, kako bi trenutno prehranila sebe i svoju porodicu, ali je istoj obaveza da pokuša pronaći šerijatski dozvoljen način na koji će svojim radom opskrbljivati sebe i svoje bližnje. Danas su urbane džungle pune raznih nametnika koji poštenom svijetu prosjačenjem nastoje izvući novac, i takav način zarade uzeli su sebi za profesiju. Sumnjivi prosjaci vire iza svakog ćoška i vrebaju žrtvu od koje će potražiti "makar deset feninga", pružajući ruku u kojoj ima toliko kovanog novca, da je njegova vrijednost često veća od iznosa koji trenutno u džepu ima osoba od koje se prosi. Kada bi se većini današnjih prosjaka trenutačno udijelio iznos od hiljadu maraka, ostali bi na ulici i opet tražili više. O ovakvima je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "*Onaj ko od ljudi traži kako bi povećao svoj imetak, takav uistinu traži žeravicu, pa neka traži više ili manje.*"¹⁰ U drugoj predaji navodi se da će ovakva osoba doći na Sudnji dan a na njenom licu neće biti ni komadića mesa.¹¹

Kako onda prepoznati one kojima je finansijska pomoć istinski potrebna? Po dostojanstvu i skromnosti. Opisujući siromahe kojima treba udijeliti sadaku, Uzvišeni Allah kaže:

⁹ Ahmed b. Ibrahim b. 'Isa, *Šerhu kasideti Ibn-Kajjim*, 2/521.

¹⁰ Muslim, *Sahih*, br. 1041, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anh.

¹¹ Buhari, *Sahih*, br. 1474, i Muslim, *Sahih*, br. 1040, od Ibn-Omera, radijallahu 'anhuma.

لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُخْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ
أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ
فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٢٧٣﴾

(Udjeljujte, Allahu za ljubav) i to siromasima koji, zauzeti na Allahovom putu, nemaju vremena da zarađuju, pa onaj koji nije u to upućen misli da su, zbog skromnosti, imućni; poznat ćeš ih po izgledu njihovu, oni proseći ne dodijavaju ljudima. – A ono što od imetka drugima date – Allah, sigurno, za to zna.¹²

Na lažne prosjake možda smo i navikli, ali novo vrijeme donijelo nam je i nove vrste nametnika koji od ljudi traže i iznuđuju novac na jedan sasvim nov i prefinjen način. Radi se o slatkorječivim i lijepo obučenim trgovcima koji nam po svaku cijenu "povoljno" žele prodati artikle firme koju zastupaju. Presreću nas na ulici, kucaju na vrata stana ili se nepozvani najavljuju preko telefona objašnjavajući kako "imamo veliku sreću" jer su za prezentaciju svojih proizvoda izabrali upravo nas. Da bi prošao jeftinije, kupac će biti obavezan da pronade još mušterija. Tu je, recimo, originalno nehrđajuće posude koje, po njihovoj priči, nema rok trajanja jer je praktički neuništivo, a hranu koja se u njemu kuha niti treba soliti, niti uljiti, niti nadolijevati. Posebno su aktuelne čudotvorne kreme i losioni, koji liječe sve bolesti i od kojih raste kosa i mišićna masa, a nestaju bore i salo, kao uostalom i novac u kupčevom novčaniku, a i nada u istinitost trgovčevih obećanja, ali tek nakon što se isti izgubi iz vida.

Kameleoni i zmiје otrovnice

Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao je: "...i naći ćete da među najgore ljude spada onaj koji ima dva lica, pa jednoj skupini ljudi dolazi sa jednim licem, a drugoj sa drugim."¹³ U drugoj predaji navodi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Ko na dunjaluku bude imao dva lica, na Sudnjem danu će imati dva jezika od vatre."¹⁴

¹² Prijevod značenja Kur'ana, El-Bekare, 273.

¹³ Buhari, *Sahih*, br. 3493, i Muslim, *Sahih*, br. 2526, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu.

¹⁴ Ebu-Davud, *Sunen*, br. 4873, Buhari, *El-Edebul-mufred*, br. 1310, Ibn-Hibban, *Sahih*, 13/68, br. 5756, Darimi, *Sunen*, br. 2806, i drugi, svi od 'Ammara b. Jasira, radijallahu 'anhu.

Munafici su oduvijek muslimanima zadavali glavobolje i predstavljali veću opasnost od nevjernika. U urbanoj džungli sve vrvi od njih. Poput kameleona koji mijenjaju boje kako bi se kamuflirali i zavarali okolinu pa žrtvi nanijeli smrtonosni udarac, tako i munafici savremenog doba koriste sve raspoložive metode i sredstva da naude vjernicima, ali ne otvoreno, već vješto kamuflirani u "istinske prijatelje" muslimana. Kriju se iza medija, printanih i elektronskih, kao i iza raznih udruženja i partija, a svima im je zajednički cilj da svijet, ali i "moderne muslimane", upozore na opasnost islamske radikalizacije i terorizma. Za njih su, naprimjer, osnovna obilježja islama, poput namaza na javnom mjestu ili šerijatskog oblačenja žene muslimanke, znakovi radikalizma, nazadnosti i prijetnje javnoj sigurnosti.

O njima je Uzvišeni Allah rekao:

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَدِّعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَدِيعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَى يُرَاءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٤٢﴾ مُذَبِّذِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿١٤٣﴾

Licemjeri misle da će Allaha prevariti, i On će ih za varanje njihovo kazniti. Kada ustaju da molitvu obave, lijeno se dižu, i samo zato da bi se pokazali pred svijetom, a Allaha gotovo da i ne spomenu; neodlučni su kome će se privoljeti, da li ovima ili onima. A onoga koga Allah u zabludi ostavi – ti nećeš naći načina da ga na Pravi put uputiš.¹⁵

A njihova konačnica? O tome je Uzvišeni rekao:

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٥﴾

Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti i ti im nećeš zaštitnika naći.¹⁶

Ima i "zmija otrovnica" koje svoje neprijateljstvo i mržnju prema islamu i muslimanima nimalo ne kriju. Svoju otrovnu propagandu plasiraju kada im se god za to ukaže prilika, i čovjek skoro da fizički može osjetiti nemjerljivu

Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u *Sahihut-tergib*, br. 2949, i u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 892.

¹⁵ Prijevod značenja *Kur'ana*, En-Nisā', 142.–143.

¹⁶ Prijevod značenja *Kur'ana*, En-Nisā', 145.

količinu mržnje i zavisti koja izbija iz njihovih očiju, usta i prsa. O ovakvima je Uzvišeni Allah rekao:

﴿۱۱۸﴾...وَدُّوْا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ...﴿۱۱۸﴾

...jedva čekaju da muka dopadnete, mržnja izbija iz njihovih usta, a još je gore ono što kriju njihova prsa...¹⁷

Njima kažemo ono što je Allah rekao Svome Poslaniku, sallallahu ‘alejhi ve sellem, da im poruči:

﴿۱۱۹﴾...قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴿۱۱۹﴾

...Reci: "Umrite od muke! Allahu su zaista dobro poznate misli svačije."¹⁸

Kako preživjeti

Stručnjaci za preživljavanje u ekstremnim okolnostima savjetuju da najjednostavniji i najsigurniji način da se izađe iz najgušće džungle jeste da se prvo pronađe potok i da se strpljivo prati njegov tok. Na mjestu gdje se potok ulijeva u rijeku potrebno je, shodno trenutačnim mogućnostima, što kvalitetnije napraviti splav i onda se prepustiti riječnoj struji koja će prije ili kasnije, zavisno od sudbine, čovjeka odvesti pravo u okean, na čijim plažama većinom obitavaju ljudi. To će značiti kraj njegovim patnjama i skori susret sa najbližima. U savremenoj urbanoj džungli situacija je slična. Da se što bezbolnije provuče kroz njene opasnosti i da ne zaluta sa puta spasa, vjernik će morati savladati sve tehnike imanskog preživljavanja, kako mu srce ne bi pocrnjelo u moru poroka i harama koji ga okružuju. Strpljivo će pratiti put Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, kao i stazu ispravnih prethodnika i islamskih učenjaka, a bogobožnost i dobra djela bit će mu splav na kojem će, uz Allahovu pomoć, bezbjedno proći sve dunjalučke zamke i iskušenja, dok sretno ne uplovi u blagu i mirnu luku beskrajne Allahove milosti i oprosta. Slično kako je u stihovima rekao imam Šafija, rahimehullah:

¹⁷ Prijevod značenja Kur'ana, Ālu 'Imrān, 118.

¹⁸ Prijevod značenja Kur'ana, Ālu 'Imrān, 119.

*Allah posjeduje razborite robove Svoje
Koji dunjaluk napustiše i iskušenja se pobojaše*

*U njega pogledaše, i čvrsto se uvjeriše
Da on za živoga nije vječno boravište*

*Zato ga kao morsku pučinu zamisliše
Pa po njoj, na dobrim djelima svojim, kao na lađi zaploviše.¹⁹*

---

¹⁹ Šafi'i, *Divan*, str. 119.

ĐAVOLSKA IDEOLOGIJA

Prateći historijat ljudskog bivstvovanja na Zemlji, od prvog čovjeka Adema, alejhisselam, pa sve do današnjeg dana, možemo zaključiti da su ljudi vrlo rijetko u potpunosti negirali postojanje Boga kao Apsolutnog Vladara i Stvoritelja kosmosa. Čak su i predislamski Arapi, pored mraka idolopokloništva u kojem su živjeli, priznavali Allaha kao Stvoritelja nebesa i Zemlje:

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾

Ako ih upitaš ko je stvorio nebesa i Zemlju, oni će sigurno reći:
"Stvorio ih je Allah" – Da, Silni i Sveznajući.¹

a kipove su obožavali smatrajući ih svojim zagovornicima kod Allaha Uzvišenog:

... مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى... ﴿٣﴾

... "Mi im se klanjamo samo zato da bi nas što više Allahu približili" ...²

Ipak, još od antičke Grčke, teorija bezbožništva i potpune negacije Apsolutnog Stvoritelja povremeno se javljala iz redova nekih filozofa, i bivala prihvaćena kod jednog manjeg dijela ljudi, ne iz njihovog ubjeđenja, već najčešće zbog ličnog interesa, oholosti ili svjesnog okretanja glave od istine. Uzvišeni Allah obavještava nas o jednoj skupini onih koji su vjerovali samo u ovaj svijet i negirali proživljenje nakon smrti govoreći:

¹ *Prijevod značenja Kur'ana*, Ez-Zuhruf, 9.

² *Prijevod značenja Kur'ana*, Ez-Zumer, 3.

... مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ... ﴿٢٤﴾

... "Postoji samo život naš zemaljski, živimo i umiremo, jedino nas vrijeme uništi"...³

Ovo su ustvari bili začetnici materijalističke ideologije koja priznaje samo materiju i ono što je javno.

Negiranje da je kosmos stvoren od strane Savršenog Bića doživjelo je svoj razvoj, a zatim i puni procvat u posljednja tri stoljeća, najviše zahvaljujući pojedinim materijalistički orijentiranim misliocima koji su materijalizam uspjeli prikazati kao osnovu nauke i mudrosti. Ova filozofija priznavala je samo postojanje materije koja je u pokretu, pa je kao takva oformila živa bića, te da ona nisu stvorena od strane Boga. Po ovoj suludoj teoriji, sva bića su nastala kao proizvod slučajnosti, a čovjek nije ništa drugo do obična životinja koja je evoluirala iz drugih životinja!⁴

Zahvaljujući zagovornicima ove teorije, ateizam – potpuna negacija postojanja Boga, u prošlom vijeku dolazi na ideološko čelo "savremene" civilizacije, prihvata se u naučnim krugovima i do u detalje razrađuje, dok se svaki vid priznavanja postojanja Boga odbacuje i proglašava nazadnim i sputavajućim za ljudski um, razum i kompletnu civilizaciju.

Prefinjeni i beskrupulozni ateisti

Danas u svijetu ima mnogo ateista koji se međusobno razlikuju po ponašanju, pristupu ovoj tematici kao i načinu ophođenja sa drugima, ali ih sve povezuje stav da Bog ne postoji, te da je "naprednom i modernom čovjeku" iz poniženja priznati Božiju egzistenciju, a stav religioznih ljudi o postojanju Boga nije ništa drugo do plod njihovog neznanja i želje da neobjašnjive pojave tumače postojanjem više sile.

Generalno posmatrajući, možemo zaključiti da postoje "kulturni, prefinjeni" ateisti koji imaju svoj stav o Božijem (ne)postojanju, ali, kako kažu, imaju razumijevanja i za one ostale, vjernike, pa svako ima pravo da odabere da bude religiozan ili ne. Ovdje većinom spadaju i ateistički nastrojeni naučnici koji, u globalu, u svojim istupima ne vrijeđaju vjernike niti javno

³ Prijevod značenja Kur'ana, El-Džāsije, 24.

⁴ Harun Yahya, *Komunizam u zasjedi*, str. 12.–13.

pozivaju u anarhiju ili nemoral, ali na svaki mogući način žele "naučnim činjenicama" demantirati postojanje Boga.

Međutim, postoji i ona druga vrsta ateista koja nije nimalo prefinjena ni ti učtiva, a njihove ideje koje javno promoviraju apsolutno su neprihvatljive i najblaže rečeno skandalozne. Poricanjem Boga kao Apsolutnog autoriteta, Koji je najpravedniji, Kojem se sve vraća i Koji svako zlo žestoko kažnjava, otvorili su sebi put u anarhiju, nemoral i negiranje svega što je humano. Na internetu se najobičnijim pretraživanjem može pronaći dosta stranica i blogova na kojima se promoviraju ideje i učenja ovih bogohulnika, a od onog u što pozivaju svakom normalnom insanu leđi se krv u žilama. Tako, naprimjer, na jednom ateističkom blogu iz susjedne Hrvatske u nekoliko tekstova se, između ostalog, kaže i sljedeće:

- Mi ateisti vjerujemo da ne postoji duša, da nema ničega poslije smrti, slažemo li se?
- Tako je. Iz ovoga možete iščitati da je ovaj život za nas bez smisla – i zato ga želimo iskoristiti što je maksimalno moguće bolje, bez obzira na zakone življenja (odgovor na postavljeno pitanje).

Upravo ovakav stav o "nepostojanju ničega poslije smrti", a koji propagiraju ateisti svih opredjeljenja i usmjerenja, bio je razlog potpunog gubitka morala i lijepog ponašanja kojima u globalu poziva religija. Ako poslije smrti ne postoji ništa osim zemlje u kojoj će tijelo istruhnuti, onda je ovaj dunjalučki život, u pravom smislu riječi, bez smisla, kako priznaje navedeni ateistički glasnogovornik.

Podrazumijevajući da je "život samo jedan" i da se "brzo umire", nosioci ove ideologije nastoje maksimalno uživati u ovom, za njih, jedinom životu, a na tom putu uživanja nisu sputani nikakvim religijskim ili moralnim okovima, te se odaju apsolutno svakom vidu uživanja i strasti, pa makar to bilo i nešto nastrano ili morbidno.

Opojna sredstva i najbizarniji oblici bluda i prostitucije samo su neki od kobnih rezultata ovog poziva na "uživanje u životu", a koji su opet uzrokovali kriminal i razne bolesti u kojima se čovječanstvo guši i grca, a naročito u zadnjem stoljeću:

- Naime, mi ateisti volimo uživanja u životu. Zato naš život želimo da bude kao opijum. Opijum života, alkohola, droga i ostalih poroka – koji su zapravo užici...

- Ajde idemo protiv onoga što je kontra nas! Živjeli svi ateisti i naš ateistički pokret! Pridružite nam se...
- Bit življenja u sreći u ovome svijetu je u nemoralu...
- Potpuna sloboda, bez granica morala, religije i zakona bi bila još ljepša i ukusnija!
- Mi prihvaćamo homoseksualce – kada poželimo, općimo i sa muškima
- zašto bismo bili ograničeni na jedan spol!? Mi smo dvolični, trolični; ateisti jednom riječju! Slušajte nas, jer mi nemamo vođu, pa ćemo mi (vi) biti vama vođa. Mi smo ateisti, život je sladak! Okusi ga!⁵

Ovo su samo neke od bolesnih ideja i stavova u koje poziva ova druga vrsta ateista koji bi se slobodno mogli nazvati anarhistima i sotonistima. Bitno je napomenuti da je svjesno uništavanje ljudskog morala i stida, te njihovo namjerno izopačivanje, cilj tajnih zločinačkih pokreta u svijetu, jer puno je lakše manipulirati i upravljati nemoralnim i dezorijentiranim masama koje će za čašu alkohola ili dozu droge biti u stanju učiniti sve ono što se od njih traži. Nažalost, ideologija ateizma im na tom putu nesebično pomaže, što se vidi iz navedenih citata.

Krvava ideologija

Dakle, ovo su njihovi pogledi na (ne)moral i uživanje u životu. Međutim, ništa manje nije opasan ni njihov odnos prema ljudima kao živim bićima, za koje smatraju da su nastali od životinja, procesom slučajnosti i paušalnog razvoja, koji je Darwin nazvao evolucijom. Evo šta se na ovom blogu kaže o tome:

- ...ne cijenimo ni ljudski život – jer nam zapovijed "ne ubij" ništa ne znači kad ne vjerujemo u Onoga koji ju je predao na brdu Sinaj Mojsiju...
- Zašto bismo mi nečije zapovijedi poštivali? Zašto bismo mi poštivali dar života i postojanja? Zašto bismo poštivali oca i majku...
- Trebamo čvrste ljude koji će dignuti pobunu i pobiti "pola grada" za svoje ideale. Samo zakon puške.⁶

⁵ Izvor: <http://ateizam.blog.hr/2007/09/index>

⁶ Izvor: <http://ateizam.blog.hr/2007/09/index>

Iako se na ovakve izjave groze čak i mnogi koji sebe smatraju "liberalnim i prefinjenim" ateistima, ateizam u svojoj krajnjoj manifestaciji i obliku nije ništa drugo do ovo navedeno.

Ako ne postoji Bog kao konačni autoritet i Onaj kome će se sve vratiti, i ako je ovaj život samo jedan, onda je i sve relativno i nema apsolutnih pravila ponašanja. Ovaj svijet je mjesto sukoba i borbe među narodima i nacijama, jači opstaju i bivaju gornji, a slabašni treba da nestanu i umru kako bi ostavili prostora onim jačim da se nauživaju u ovom jedinom životu. Humanost i milosrđe su apstraktni pojmovi koje su, radi zaštite sebe i sličnih, izmislili slabići i nesposobnjakovići koji nemaju mjesta u ovakvom svijetu.

Vjerovati da je čovjek nastao od majmuna, znači priznati da je on u svojoj osnovi životinja, tako da se prema ljudima, kada to uvjeti i prilike zahtijevaju, može odnositi životinjski. Ovaj animalistički pristup ljudskoj rasi bio je pokriće mnogim liderima ateizma da prema svojim podanicima postupaju kao prema životinjama.

Komunizam, kao jedan od glavnih izdanaka materijalističko-ateističkog usmjerenja, kroz svoju krvavu praksu najbolje je dokazao koliko je ova ideologija brutalna i nemilosrdna čak i prema svojim sljedbenicima, a za protivnike da i ne govorimo. Sjetimo se samo Staljina u Rusiji, Mao Ce Tunga u Kini, ili Pol Pota u Kambodži koji su, bukvalno, desetkovali vlastiti narod, radi "ostvarenja viših ciljeva" i svojih ideala koje je zacrtala partija i "drugovi" (baš kako je to rekao anonimni ateist u navedenom citatu).

Kapitulacija ateizma

Ateizam, u bilo kojem svom obliku, ipak gubi na svim poljima. Naučnici koji ga zagovaraju i negiraju kreaciju kosmosa i života, svakim danom su sve više zbunjeni i daljim razvojem nauke padaju u veći mrak nego onaj u kojem su bili prije sto godina. Pitanja je sve više, a "naučnih odgovora" sve manje. Uglavnom, njihov problem se svodi na dvije stvari: nastanak svemira i nastanak života.

Ljudi koji imalo razmišljaju o veličini i uređenosti svemira, ne mogu prihvatiti teoriju da je on u svojoj ogromnoj veličini, savršenom skladu i harmoniji, nastao slučajno iz nekakve eksplozije (a otkud eksplozija kad nije bilo ničega?!) i da se sve fino poredalo na svoje mjesto. Općepoznati zakoni fizike davno su potvrdili da se sve što je prepušteno samo sebi odvija u

smjeru većeg haosa. To je najuniverzalniji zakon koji važi u čitavom svemiru. Sve propada i kviri se samo po sebi. Da bi vladao red na bilo kojem mjestu, neko ga mora održavati. Neko je, bez sumnje, Svojim neizmjernim znanjem i moći, kreirao kosmos i u njemu uspostavio savršeni red i još ga uvijek održava. Onaj koji je oduvijek jer nije postao i Onaj koji je zauvijek jer Ga neće nestati. Vrijeme je već jednom da ljudi shvate da postoji nemjerljiva razlika između Stvoritelja i stvorenog, pa će u sebi ugasiti i najmanju nadu i želju da dokuče i shvate sve o Stvoritelju. O Allahu znamo onoliko koliko nam je potrebno da zaslužimo Njegovu milost i da postignemo da On sa nama bude zadovoljan. To je ustvari i bio glavni zadatak slanja Allahovih poslanika – da nas pouče ispravnom vjerovanju i propisima vjere, što su oni naravno u potpunosti i učinili.

Pitanje nastanka života nije ništa manje problematično za ovu vrstu naučnika. Život nastaje samo iz života, zakon je koji su dokazali i mnogi veliki naučnici koji su se deklarirali kao vjernici. Samo je Allah Vječni i Živi i Onaj koji iz neživog stvara život:

...يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ ﴿٩٥﴾

...On iz neživog izvodi živo, iz živog neživo – to vam je, eto, Allah, pa kuda se onda odmećete?⁷

Priznati da je život nastao iz nežive materije značilo bi vjerovati da je iz pijeska ili uglja izašao i slon, i žirafa, i riba, i ptica, i čovjek, i sva ostala živa bića, i to slučajno, pod utjecajem klime i kretanja, bez nekog reda ili pravila. Ovo je nebuloza koja, zbog veličine laži i nevjerovatnosti koje nosi u sebi, još uvijek nije našla mjesto čak ni u zbirkama bajki koje se čitaju djeci pred spavanje. Ni dan-danas, ni u najsavršenijim laboratorijima na svijetu, uz maksimalan trud koji ulažu najgenijalniji umovi ljudskog roda, nije moguće proizvesti niti jednu jedinu živu ćeliju, pa čak nijedan njen djelić, a kamoli čitav organizam. Tvrditi onda da se život na Zemlji pojavio slučajno i sam od sebe, atak je na razum svakog normalnog čovjeka.

⁷ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-En'ām, 95.

Odgovori su u islamu

Ovo stoljeće je vjerovatno vrijeme u kojem će općeprihvaćene ateističke teorije o nastanku kosmosa i života na Zemlji biti u potpunosti opovrgnute iako su već odavno doživjele svoj fijasko. Stotine knjiga koje su napisane do u detalje rasturaju i opovrgavaju čak i osnovne postavke na kojima se temelji ova teorija.

Više se neće postavljati pitanje, barem kod onih ljudi koji razmišljaju, da li Bog postoji ili ne. Sada dolazi nova faza ideološkog sukoba, koja u stvarnosti nikad nije ni prestajala, a koja će se ogledati u iznošenju argumenata koja je vjera ispravna, odnosno ko je stvarni Tvorac kosmosa i šta On to želi od nas. Vjera islam definitivno pruža sve odgovore.

Islam posjeduje Kur'an kao autentičnu Božiju objavu, vjerodostojan sunnet Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, spaja duhovno i materijalno, a ispravno šerijatsko znanje nikada nije došlo u koliziju sa kategoričnim naučnim činjenicama, što nije slučaj ni sa jednom drugom religijom. U svojoj historiji muslimani nemaju inkviziciju niti "spaljivanje vještica" (većinom naučnika koji su znanstvenim otkrićima proturječili kršćanskim dogmama), a proučavanje nauke i prirodnih znanosti iskrenim vjernicima samo povećava njihovo vjerovanje.

Pitanje je samo koliko će današnje generacije muslimana biti voljne i sposobne da prvo poprave svoje stanje i unutrašnje probleme, a nakon toga da čovječanstvu predstave istinu za kojom neki toliko tragaju. Na taj način će, uz Allahovu pomoć, odigrati ključnu ulogu u rušenju ateizma kao destruktivne, nehumane i krvave ideologije.

EKOLOGIJA JE ČEDO ISLAMA

Sveobuhvatnost i univerzalnost islama, kao vjere i koncepta života, sigurno su specifičke koje ga konstantno čine aktuelnim i aktivnim sudionikom u svim dešavanjima kroz historiju čovječanstva. Slobodno možemo reći da ne postoji niti jedno područje ljudskog interesiranja o kojem islam nije dao svoj sud i opažanje, najčešće i mnogo prije onih koji se smatraju začetnicima te oblasti ili ideje. To naravno proizlazi iz originalnosti Kur'ana kao jedine sačuvane Božije objave i preciznosti zabilježenog i prenesenog sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, u kojima su općenito, a često i detaljno pojašnjeni svi propisi vezani za ovaj i budući svijet. Kaže Uzvišeni Allah:

...مَا فَرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ... ﴿٣٨﴾

...u Knjizi Mi nismo ništa izostavili...¹

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَنُذُرًا لِّلْمُتَّعِينَ ﴿٨٩﴾

...Mi tebi objavljujemo Knjigu kao objašnjenje za sve, i kao uputu i milost i radosnu vijest za one koji jedino u Njega vjeruju.²

U hadisu koji prenosi Ebu-Zerr, radijallahu 'anhui, kaže se: "Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, napustio nas je a nije ostavio ni pticu koja svojim krilima maše u zraku a da nas o njoj nije poučio."³

¹ Prijevod značenja Kur'ana, El-En'ām, 38.

² Prijevod značenja Kur'ana, En-Nahl, 89.

³ Ahmed, *Musned*, 5/153 i 162, i Ebu-Davud et-Tajalisi, *Musned*, 1/383, br. 479. Hadis je vjerodostojnim ocijenio šejh Albani u *Sikiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1803, a dobrim ga smatraju valorizatori *Musneda* imama Ahmeda na čelu sa šejhom Šu'ajbom Arnautom. Vidjeti spomenuto djelo, 35/346, br. 21439.

Jednom prilikom neko je Selmanu el-Farisiju, radijallahu ‘anhu, rekao: ”Vaš Poslanik vas je svemu poučio, pa čak i kako da obavljate prirodne potrebe”, na što je Selman odgovorio:

Da, svakako, Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, zabranio nam je da se prilikom male i velike nužde, svojim prednjim ili stražnjim dijelom, okrećemo prema Kibli, i zabranio nam je da se čistimo desnom rukom i da se čistimo sa manje od tri kamenčića, i zabranio nam je da kao sredstvo za čišćenje upotrebljavamo balegu ili kosti.⁴

Ako je islam definirao i pojasnio čak ovakve, po rezoniranju većine ljudi, banalne i periferne stvari, sigurno je da on ima svoj stav i o onome što je veće i za dobrobit čovječanstva značajnije od toga. Jedno od pitanja kojim se s pravom posljednjih decenija intenzivno bavi civilizirani svijet jeste pitanje zaštite prirode i životne sredine, tako da se na svjetskom nivou skoro svakodnevno raspravlja o ovoj temi.

Svjedoci smo da savremeni čovjek, brzim razvojem tehnologije i različitih grana industrije, nemilice uništava svoj okoliš, tako da se, između ostalog, postepeno uništavaju ili potpuno istrebljuju mnoge biljne i životinjske vrste, koje su hiljadama godina održavale svoj kontinuitet. Pored postepenog uništavanja ili potpunog istrebljenja određenih vrsta iz biljnog i životinjskog svijeta, zagađivanje i uništavanje prirodnog okoliša donosi i mnoge druge probleme od kojih je vjerovatno najveći globalni poremećaj klime čije su posljedice katastrofalne. Spontano, inicirani spomenutim problemima, u prošlom stoljeću nastaju razne udruge i pokreti koji su svoj trud i napor fokusirali ka iznalaženju rješenja kojima bi se planeta Zemlja sačuvala od zagađenja, a samim tim i na životu održale mnoge vrste životinja i biljaka. Ekolozi i aktivisti za očuvanje biljnog i životinjskog svijeta većinom pozivaju svakog pojedinca da aktivno, svojim trudom i zalaganjem, doprinese očuvanju okoliša jednostavnim aktivnostima: sađenjem drveća, uklanjanjem otpadaka, ekonomičnim trošenjem vode, milosrdnim pristupom životinjama i sl., što će dugoročno, bez sumnje, donijeti pozitivne posljedice. Proučavajući Allahovu Knjigu i sunnet Njegovog poslanika Muhammeda, sallallahu ‘alejhi ve sellem, nalazimo nedvojbene dokaze da su muslimani mnogo prije

⁴ Muslim, *Sahih*, br. 262, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 7, Tirmizi, *Sunen*, br. 16, Nesa’i, *Sunen*, 1/38–39, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 316, i drugi. U verziji ovog hadisa koju bilježe Muslim i Ibn-Madže kaže se da su ove riječi Selmanu, radijallahu ‘anhu, uputili mušrici želeći se ismijavati s njim.

današnjih ekologa i udruga za zaštitu prava životinja, sistematski radili na očuvanju svoje sredine i u potpunom skladu i harmoniji živjeli sa ostalim Allahovim stvorenjima koja je Uzvišeni Tvorac kreirao s razlogom i iz Svoje neizmjerne mudrosti.

Sva živa bića veličaju i hvale Allaha

Musliman na sve što ga okružuje, bilo da se radi o živim bićima ili čak i o neživoj materiji, gleda kao na stvorenja koja su kreirana sa tačno određenim razlogom i iz Allahove mudrosti, koju čovjek nekada shvata, a nekad mu ona ostaje skrivena. U isto vrijeme, on je ubijeđen da ta stvorenja Allaha hvale i veličaju, na nama nerazumljiv način, kako je o tome Uzvišeni rekao:

سَبِّحْ لَهُ السَّمَوَاتُ الْأَسْبَغُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٤﴾

Njega veličaju sedmera nebesa, i Zemlja, i oni koji su na njima; i ne postoji ništa što Ga ne veliča, hvaleći Ga; ali vi ne razumijete veličanje njihovo. On je doista blag i mnogo prašta.⁵

U komentaru ovog ajeta, Ibn-Kesir, rahimehullah, kaže da sve živo i neživo Allaha hvali, i u kontekstu toga navodi mnoge predaje koje na to upućuju, međutim to čine na ljudima nerazumljiv način.⁶

Živa bića su ustvari zasebni svjetovi koji egzistiraju u ljudskoj blizini, kako kaže Uzvišeni Allah:

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ... ﴿٣٨﴾

Sve životinje koje po zemlji hode i sve ptice koje na krilima svojim lete svjetovi su poput vas...⁷

Bespotrebnim ubijanjem i uništavanjem životinja, biljaka i ostalih živih bića, čovjek ustvari uništava jedan dio zasebnog svijeta koji Allaha stalno veliča i hvali, i koji Mu je pokorniji od većine ljudi:

⁵ Prijevod značenja Kur'ana, El-Isrā', 44.

⁶ Ibn-Kesir, Tefsirul-Kur'anil-'Azim, 3/41.

⁷ Prijevod značenja Kur'ana, El-En'am, 38.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَن فِي السَّمَوَاتِ وَمَن فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ
وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالْدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ... ﴿١٨﴾

Zar ne znaš da se i oni na nebesima i oni na Zemlji Allahu klanjaju, a i Sunce, i Mjesec, i zvijezde, i planine, i drveće, i životinje, i mnogi ljudi, a mnogi i kaznu zaslužuju...⁸

Jednom prilikom Muhammed, sallallahu ‘alejhi ve sellem, prošao je pored skupine ljudi koji su sjedili na svojim jahalicama pa im je rekao: *"Jašite ih smireno i sjašite sa njih mirno, i ne uzimajte ih za fotelje sa kojih ćete razgovarati na putevima i pijacama, možda je jahalica bolja i Allaha Uzvišenog više spominje od onoga koji je jaše."*⁹

Sva stvorenja na nebesima i Zemlji priznala su Muhammeda, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i njegovo poslanstvo osim nepokornih ljudi i džina,¹⁰ pa zbog čega tim bićima oduzimati pravo na život ako za tim nema nikakve realne potrebe?

Zabrana bespotrebnog ubijanja životinja

U osnovi, šerijat zabranjuje ubijanje životinja osim ukoliko se za tim ukaže stvarna potreba ili ukoliko se radi o životinjama koje ljudima nanose štetu. Ibn-‘Abbas, radijallahu ‘anhuma, kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi

⁸ Prijevod značenja Kur’ana, El-Hadždž, 18.

⁹ U ovoj verziji hadis bilježi Ahmed, *Musned*, 3/339, od Sehla b. Mu‘aza, od njegovog oca. Prvi dio predaje je vjerodostojan, a drugi dio ("...*možda je jahalica bolja i Allaha Uzvišenog više spominje od onoga koji je jaše*") slab je dodatak. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, 1/60. U drugoj sličnoj predaji, Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao je: *"I dobro se pripazite toga da leđa svojih jahalica uzmete za mjesta sa kojih ćete držati govore! Uistinu vam ih je Allah potčinio kako biste uz pomoć njih odlazili u mjesta i predjele do kojih bez velike muke ne biste stigli, a i Zemlju vam je dao pa na njoj obavljajte ono što trebate."* Ebu-Davud, *Sunen*, br. 2567, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu. Ovu i mnoge druge slične predaje šejh Albani smatra ispravnim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, 1/21–22.

¹⁰ Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao je: *"Ne postoji ništa između nebesa i Zemlje a da ne zna da sam ja Allahov poslanik izuzev nepokornih ljudi i džina."* Hadis bilježe Ahmed, *Musned*, 3/310, i Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musannef*, 11/33, br. 32 252, od Džabira, radijallahu ‘anhu, sa dobrim lancem prenosilaca, kako kaže šejh Albani, rahimehullah. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1718, i *Sahihul-džami‘a*, br. 2409.

ve sellem, zabranio je ubijanje svega što ima dušu, osim ako nanosi štetu i neprijatnost.”¹¹

Čak i lov, koji je dozvoljen po konsenzusu islamskih učenjaka, postaje zabranjenim ukoliko se svodi na zabavu, vježbanje gađanja ili sakupljanje suvenira. Jednom je prilikom ‘Abdullah b. Omer, radijallahu ‘anhuma, prošao pored skupine ljudi koji su vježbali gađanje strijelom, a kao metu su postavili kokoš (u drugom rivajetu se kaže da je to bila ptica). Vidjevši Ibn-Omera, radijallahu ‘anhuma, ova skupina se razišla, a on je upitao: ”Ko je ovo učinio? Uistinu je Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, prokleo onoga ko ovo čini”, nakon čega je prišao toj ptici i oslobodio je. U drugom rivajetu se navodi da je rekao: ”Zaista je Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, prokleo onoga ko za cilj uzima ono što ima dušu.”¹²

Također, od ‘Abdullaha b. ‘Amra, radijallahu ‘anhuma, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: ”*Koji god čovjek bespravno ubije vrapca ili nešto veće od njega, Allah će ga na Sudnjem danu o tome pitati.*” Upitaše: ”A koje je njegovo pravo, Božiji Poslaniče?” On odgovori: ”*Da ga prekolje i pojede, a ne da mu otkine glavu pa da ga baci.*”¹³ U sličnoj verziji se navodi da će takav vrabac na Sudnjem danu reći: ”*Gospodaru, taj i taj me je ubio iz zabave, a ne zbog koristi.*”¹⁴

Bespotrebni lov iz zabave ili radi skupocjenog krzna određenih vrsta životinja bio je poguban za iste, pa su mnoge dovedene na rub opstanaka ili su potpuno istrijebljene. Naprimjer, u Sjevernoj Americi bizoni i dabrovi su se brojali u milionima jedinki prije dolaska evropskih doseljenika, koji su ih nekontroliranim lovom za vrlo kratko vrijeme doveli na granicu istrebljenja. Slično ovome, mnoge životinjske vrste u drugim dijelovima svijeta skoro su uništene, samo kako bi njihova preparirana tijela krasila privatne kuće, dvorane ili salone. Nakon toga, u skoroj prošlosti, ljudi su počeli uvoditi zakone kojima se brani ili ograničava lov ugrože-

11 Taberani, *El-Kebir*, 12/116–117, br. 12 639. Prvi dio hadisa (do riječi ”osim ako nanosi štetu i neprijatnost”) vjerodostojan je, a drugi dio hadisa (”osim ako nanosi štetu i neprijatnost”) nije vjerodostojan. Vidjeti: Albani, *Sahihul-džami’a*, br. 6973, i *Silsiletul-ehadis ed-da’ife*, br. 4730, i Hejsemi, *Medžme’uz-zeva’id*, 4/51.

12 Buhari, *Sahih*, br. 5514 i 5515, i Muslim, *Sahih*, br. 1957 i 1958.

13 Nesa’i, *Sunen*, 7/239, Bejheki, *Šu’abul-iman*, 13/419, br. 10 564, Ebu-Davud et-Tajalisi, *Musned*, 4/37, br. 2393, i drugi. Albani ga je ocijenio dobrim u *Sahihut-tergib*, br. 1092 i 2266.

14 Ibn-Hibban, *Sahih*, 13/214, br. 5894, i Taberani, *El-Kebir*, 7/317, br. 7245, od Šerida, radijallahu ‘anhū. Albani ovu predaju smatra slabom. Vidjeti: *Da’ifut-tergib*, br. 680, i *Gajetul-meram*, br. 46.

nih vrsta, pokušavajući tako spasiti ono što se spasiti može. I ovdje vidimo da je islam svojim općim humanim propisima pretekao "savremene" zakone za više od hiljadu i četrismo godina. Između ostalog, Uzvišeni Allah stvorio je životinje i kako bi ljudima služile kao prijevozna sredstva i kako bi ih jeli:

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾

Allah je za vas stvorio životinje, da na nekima jašete, a da neke jedete. Vi od njih koristite imate i vi na njima za vas važne potrebe ostvarujete – i na njima i na lađama vi se vozite.¹⁵

Međutim, čak i kada im iz šerijatski legitimnih razloga oduzimaju život, muslimani to rade humano, bez ikakvog oblika mučenja i bez odvratnih običaja kao što je čest slučaj sa sljedbenicima mnogih paganskih vjera. Kaže Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem: *"Uistinu je Allah prema svemu propisao dobročinstvo, pa kada ubijate, radite to na najljepši način, kada koljete, radite to na najmilostiviji način. Neka svako od vas dobro naoštiri svoj nož kako bi olakšao svojoj žrtvi."*¹⁶ Ibn-'Abbas, radijallahu 'anhuma, prenosi da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, ugledao čovjeka koji je svoju nogu stavio na vrat ovce i pred njenim očima oštrio svoj nož želeći da je prekolje, pa mu se obratio riječima: *"Zašto to nisi učinio ranije? Zar želiš da je usmrtiš dva puta?"*¹⁷

Zabrana mučenja životinja

Posebna prijetnja upućena je onima koji namjerno muče životinje, masakriraju ih ili se na njima izživljavaju. Od 'Abdullaha b. Omera, radijallahu 'anhuma, prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Ko*

¹⁵ Prijevod značenja Kur'ana, Mu'min, 79.–80.

¹⁶ Muslim, *Sahih*, br. 1955, od Šeddada b. Evsa, radijallahu 'anhu.

¹⁷ Taberani, *El-Kebir*, II/332, br. II 916, i *El-Evsat*, 4/53–54, br. 3590, Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 9/471, br. 19141, i Hakim, *El-Mustedrek*, 4/361, br. 7651, koji je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim, a u ocjeni se složio i Zehebi. Također, šejh Albani ga smatra ispravnim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 24, i *Sahihut-tergib*, br. 2265.

bude mučio (masakrirao) nešto što ima dušu, a zatim se ne pokaje, Allah će njega mučiti na Sudnjem danu.”¹⁸

Poznat je slučaj žene koja je ušla u Vatru zbog mačke koju je zatvorila, nije je nahranila ni napojila, niti ju je pustila da sama sebi traži opskrbu, pa je uginula.¹⁹

Iz ove predaje vidimo da nehumani odnos prema životinji može biti razlogom kazne u Džehennemu, ali isto tako milosrđe prema životinjama može biti razlogom oprosta grijeha i ulaska u Džennet. Allah je oprostio prostitutki iz Benu-Israila koja se smilovala žednome psu i napojila ga.²⁰

U mučenje životinja spada i organiziranje borbi pasa, bikova, pijetlova ili nekih drugih životinja, što je od davnina poznat običaj, prilikom čega priproste mase ispoljavaju niske strasti, uživajući u patnji tih nerazumnih bića, kladeći se na svoje favorite. Zadnjih godina pod pritiskom kojekakvih udruga ”prijatelja životinja”, mnoge evropske države strogo su zabranile ili postepeno zabranjuju javno organiziranje ovakvih borbi, a čak je i u Španiji pokrenuta inicijativa za zabranu tradicionalnih korida po kojima je ova zemlja nadaleko poznata, u kojima se mučki ubijaju bikovi, čemu se mase tradicionalnih stanovnika žestoko protive i najavljuju proteste. Opet je islam daleko prije Evrope dao svoju riječ o ovome. Od ‘Abdullaha b. ‘Abba-sa, radijallahu ‘anhuma, prenosi se da je rekao: ”Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, zabranio je da se životinje međusobno zavađaju.”²¹ Iako je ova predaja slaba, nema nikakve sumnje da je njeno značenje ispravno, zbog već navedenih hadisa u kojima se jasno zabranjuje mrcvarenje i pačenje životinja, a i slična predaja prenosi se od ‘Abdullaha b. Omera, radijallahu ‘anhuma, sa dobrim lancem prenosilaca.²² Imam Zehebi, rahimehullah, u svome djelu *El-Keba’ir*, spominje da je organiziranje borbi pasa, bikova i

¹⁸ Ahmed, *Musned*, 2/92. Šejh Ahmed Šakir, rahimehullah, u svojim opaskama na Ahmedov *Musned*, 5/169, br. 5661, ovaj hadis ocijenio je vjerodostojnim, kao i grupa valorizatora istog djela na čelu sa šejhom Šu’ajbom Arnautom, 9/474, br. 5661. Hadis gotovo identičnog značenja bilježi i Taberani, *El-Evsat*, 7/211, br. 7297. Šejh Albani ovaj hadis smatra slabim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis ed-da’ife*, br. 5089, i *Da’ifut-tergib*, br. 683.

¹⁹ Hadis ovakvog značenja bilježe Buhari, *Sahih*, br. 3482, i Muslim, *Sahih*, br. 2242, od ‘Abdullaha b. Omera, radijallahu ‘anhuma.

²⁰ Muslim, *Sahih*, br. 2245, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu.

²¹ Tirmizi, *Sunen*, br. 1708, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 2562, Taberani, *El-Kebir*, 11/85, br. 11123, i mnogi drugi, sa slabim lancem prenosilaca, kako kaže šejh Albani, rahimehullah. Vidjeti: *Gajetul-meram*, br. 383, i *Da’iful-džami’a*, br. 6036.

²² Predaju bilježi Buhari, *El-Edebul-mufred*, br. 1232, a Albani ju je ocijenio dobrom.

pijetlova bio jedan od običaja pokvarenjačkog naroda kome je bio poslan Lut, alejhisselam.²³

Islam ide i dalje od spomenutog, pa čak brani i pretjerano umaranje životinja pri obavljanju poslova. Ušavši u jedan vrt, Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, prišla je deva koja je cvilila, a oči su joj suzile. Nakon što ju je pomilovao, deva se smirila, a Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, upitao je za njenog vlasnika. Javio se neki mladić ensarija i potvrdio da je deva njegova. Tada mu Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, reče: "*Zar se Allaha ne bojiš u pogledu ove životinje koju ti je Allah potčinio? Ona mi se žali da je izgladnjuješ i pretjerano umaraš.*"²⁴

Ebu-Derda', radijallahu 'anhu, imao je devu po imenu Demun, pa kada bi je neko od njega iznajmio, on bi mu govorio: "Nemojte na nju tovariti toliko i toliko, jer nije u stanju da to ponese." Kada mu se približila smrt, obratio se ovoj devi govoreći: "Nemoj me optuživati sutra kod moga Gospodara, jer nisam na tebe tovario osim onoliko koliko si bila u stanju ponijeti."²⁵

Omer b. 'Abdul-'Aziz, rahimehullah, imao je slugu koji bi svakog dana odlazio na pijacu i obavljao poslove sa mazgom koja je bila njegovo vlasništvo pa bi uobičajeno zarađivao i donosio po jedan dirhem (srebrnjak). Jednog dana sluga je donio dirhem i po, pa ga je Omer, rahimehullah, upitao: "Šta se desilo?", a mladić reče: "Dobar promet na pijaci." "Ne, nego si je previše opteretio!", reče Omer, pa mu naredi da mazgu odmori tri dana.²⁶

Nažalost, većina ljudi zna samo za krajnosti, pa dok jedni uživaju u patnji životinja, drugi pretjeruju u ljubavi prema njima, dajući im prednost nad ljudskim bićima. Zbog toga u mnogim, pogotovo evropskim državama kao i u SAD-u, u kućama nema više mjesta za djecu već samo za kućne ljubimce, a statistike pokazuju utroške koji se računaju u milijardama, koji godišnje odu na brigu o ljubimcima.

23 Zehebi, *El-Keba'ir*, str. 63, bez lanca prenosilaca.

24 Ahmed, *Musned*, 1/204, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 2549, Ebu-Ja'la, *Musned*, 12/158–159, br. 6787, i drugi, od 'Abdullaha b. Dža'fera, radijallahu 'anhu. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim. Vidjeti: *Sikiletul-ehadis es-sahiha*, br. 20.

25 Ibn-'Asakir, *Tarihu Dimešk*, 47/185.

26 Ebu-Nu'ajm, *Hiljetul-evlija'*, 5/273. I ovu i prethodnu predaju šejh Albani je ocijenio vjerodostojnim. Vidjeti: *Sikiletul-ehadis es-sahiha*, str. 68.–69.

Sađenje sadnica i kultiviranje zemljišta

”Svaki čovjek jedna sadnica”, dobro je poznata krilatica koja se naročito potencira zadnjih decenija, kada zbog nekontrolirane sječe šuma, planeta Zemlja ostaje bez svojih pluća, a mnoge životinje bez svojih staništa. U suštini, eksploatacija i sječa šuma i nije toliko problem kada bi se uz svako posječeno stablo zasadilo novo. Opet, ako pogledamo u sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, nalazimo nevjerovatan poticaj muslimanima da što aktivnije učestvuju u sađenju drveća i usjeva koji će biti od koristi za sva stvorenja. Prenosi Enes b. Malik, radijallahu ‘anhu, da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”Koji god musliman posadi sadnicu ili posije usjev, pa od toga bude jela ptica, čovjek ili životinja, to će mu se računati kao sadaka.”*²⁷

Poticali ovim i sličnim hadisima, muslimani su od vremena poslanstva do današnjih dana sadili voćke i ostale biljne kulture, kako bi sebi obezbijedili nagradu trajne sadake. Jednom je Ebu-Derda’, radijallahu ‘anhu, sadio sadnicu u Damasku, pa ga je neki čovjek u prolazu upitao: ”Zar to činiš a ti si ashab Božijeg Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem?”, na što mu on reče: ”Ne požuruj (s pitanjem), ja sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, da je rekao: *’Ko god posadi sadnicu pa sa nje bude jeo čovjek, ili bilo koje drugo Allahovo stvorenje, to će mu se računati sadakom.*”²⁸

Još čudnija od ove je predaja koju prenosi Enes b. Malik, radijallahu ‘anhu, a u kojoj se kaže da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”Ukoliko nastupi Sudnji dan, a u ruci jednoga od vas bude palmina sadnica, neka je posadi ako može.”*²⁹

Iako nastup Sudnjeg dana označava brzu propast kosmosa i svega što je u njemu, Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, preporučuje da se i zadnji dunjalučki trenuci iskoriste za ovo plemenito djelo.

Slična nagrada očekuje i one koji kultiviraju besplodnu i opustošenu zemlju. Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, u hadisu koji prenosi Džabir, radijallahu ‘anhuma, kaže: *”Ko (obradom i trudom) kultivira (’oživi’) bes-*

²⁷ Buhari, *Sahih*, br. 2320, i Muslim, *Sahih*, br. 1553.

²⁸ Ahmed, *Musned*, 6/444, sa dobrim lancem prenosilaca, kako kaže šejh Albani, rahimehullah. Vidjeti: *Sahihut-tergib*, br. 2600.

²⁹ Ahmed, *Musned*, 3/184, i Buhari, *El-Edebul-mufred*, br. 479. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim. Vidjeti: *Sikiletul-ehadis es-sahiba*, br. 9.

plodno zemljište, za to mu pripada nagrada, a ono što sa nje pojedu živa bića, računa mu se kao sadaka.”³⁰

Voda – neprocjenjivo blago

Pitka voda je velika Allahova blagodat koju često zanemarujemo, a njenu vrijednost istinski cijene samo oni koji su bili iskušani sa žeđu. Kaže Uzvišeni Allah:

أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ﴿٦٨﴾ ءَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ ﴿٦٩﴾
لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ ﴿٧٠﴾

Kažite vi Meni: vodu koju pijete, da li je vi ili Mi iz oblaka spušta-mo? Ako želimo, možemo slanom da je učinimo – pa zašto niste zahvalni?³¹

Zasigurno ljudima ne bi trebalo veće iskušenje od toga da im Allah pitku vodu učini slanom ili da im oteža dolazak do nje:

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ ﴿٣٠﴾

Reci: Šta mislite, ako vam vode presuše – ko će vam tekuću vodu dati?³²

Zbog globalnog zatopljenja i zagađenja, uz još mnoge druge faktore nesmotrenog ljudskog djelovanja, poput bespotrebnog trošenja vode, nestašica pitke vode već se nameće kao ozbiljna prijetnja i problem. Neki analitičari čak smatraju da bi voda mogla biti jedan od glavnih uzroka ratova u budućnosti. Opet, vraćajući se sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, nalazimo jasne preporuke da se voda ne troši uzalud i da se ne rasipa, pa makar to bilo i prilikom uzimanja abdesta, koji je osnovni uvjet za obavljanje namaza, jednog od najvrednijih djela u islamu. Prenosi ‘Abdullah b. ‘Amr, radijallahu ‘anhuma, da je Muhammed, sallallahu ‘alejhi ve sellem,

30 Ahmed, *Musned*, 3/313, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 568, i *Sahihul-džami’a*, br. 5974.

31 *Prijevod značenja Kur’ana*, El-Vaki’a, 68.–70.

32 *Prijevod značenja Kur’ana*, El-Kalem, 30.

jednom naišao pored Sa'da, radijallahu 'anhū, koji je uzimao abdest, pa mu je rekao: *"Kakvo je to rasipanje, o Sa'de?"*, a ovaj priupita: *"Zar se i prilikom abdesta može rasipati (voda)?"* *"Da, pa makar se nalazio pored rijeke koja teče"*, odgovori Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem.³³

Uz ovo još možemo reći da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, zabranio mokrenje u stajaću vodu,³⁴ što je također vid zabrane onečišćenja vode.

Na kraju, mirne duše i bez ikakve dvojbe možemo zaključiti da su muslimani prvi istinski zaštitnici prirode i svoga okoliša koji se pojavili na Zemlji. Stoljećima prije udruga zelenih, muslimani su, iz navedenih razloga, preventivno čuvali prirodu te racionalno i humano koristili ono što se u njoj nalazi. To su smatrali svojom vjerskom obavezom i vrstom ibadeta – bogougodnog djela, za kojeg će pred Uzvišenim Allahom biti nagrađeni.

33 Ahmed, *Musned*, 2/221, i Ibn-Madže, *Sunen*, br. 425, od 'Abdullaha b. 'Amra, radijallahu 'anhuma. Ahmed Šakir je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim, a šejh Albani dobrim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 3292.

34 Muslim, *Sahih*, br. 281, od Džabira, radijallahu 'anhuma.

FORUMSKE IGRE BEZ GRANICA

Pored svih svojih pogodnosti i dobrih strana, internet može biti i vrlo moćno sredstvo za širenje negativnih i nastranih ideja kao i raznih poroka, poput nemorala svih vrsta. Isto tako, najbolesnijim umovima ljudskog roda omogućava promociju i afirmaciju ličnih stavova i pomaže im da na dunjaluku pronađu sebi srodne duše. Tako se danas preko interneta druže i uvezuju pedofilski manijaci, savremeni kanibali, štovatelji sotone i pripadnici raznih kultova i sekti. Jednostavno je nemoguće kontrolirati i cenzurirati milijarde različitih stranica, a većini država i vlada do toga nije ni stalo. Zbog toga se pozitivno ili negativno korištenje interneta vraća na odgoj i samokontrolu pojedinca.

Javne svađaonice

Hvala Allahu, danas nam ne manjka ni stranica koje promoviraju islamsko učenje i kojima je primarni cilj dostavljanje Allahove vjere svakome onome ko to istinski želi. Te stranice se po svome sadržaju i kvalitetu razlikuju jedna od druge, a njihova posjećenost, pored kvaliteta i dobre reklame, uveliko zavisi i od nekoliko drugih faktora.

Zastupljenost foruma na dotičnoj stranici jedan je od vrlo primamljivih mamaca za potencijalne posjetitelje, kojem nije lahko odoljeti. Oni koji su u startu došli na ideju da kroz forum ljudima omogućće javnu raspravu o bilo kojem pitanju, sigurno su dobri poznavatelji ljudske prirode i psihe, jer kako kaže Uzvišeni Allah:

...وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾

...ali je čovjek, više nego iko, spreman da raspravlja.¹

Dovoljno je postaviti određeni tekst ili temu, pa će se veliki broj posjetitelja uključiti u raspravu navodeći svoje argumente i braneći svoje mišljenje, dok će zagovornici drugačijeg stava negirati izrečene dokaze i opet navoditi ono što ide u prilog njihovom mišljenju. Tako su forumi postali javne svađa-onice i poligoni za vrijeđanje na kojima učesnici razmjenjuju uvrede i omalovažavanja, bez imalo razumijevanja za neistomišljenike. Ovoga, nažalost, nisu pošteđeni ni forumi na stranicama islamskog sadržaja. Treba priznati da jedan veliki dio ovih stranica ima kvalitetnu kontrolu, tako da su na njima pogrdne riječi i međusobna vrijeđanja prava rijetkost. Međutim, drugi dio ovakvih stranica ima forume kojima bi na količini ogovaranja, uvreda, svađa, međusobnog proklinjanja i omalovažavanja pozavidjele i mnoge niskotiražne novine iz reda žute štampe. Iako su ovakve stranice malobrojne, to nikako ne znači da ne mogu nanijeti ogromnu štetu široj zajednici muslimana, koja se najviše ogleda u iskrivljenoj predstavi o islamu koju će steći oni koji prate ovakve forume. "Ako se međusobno ovako vrijeđaju i psuju, kakvi su tek onda prema drugima?", vjerovatno će se zapitati mnogi. Zbog toga ovdje ukazujemo na nekoliko jako loših trendova koji su zastupljeni na forumima pojedinih stranica sa islamskim predznakom.

Neznalački govor o vjeri

Kaže Uzvišeni Allah:

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

Reci: "Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijeh, i neopravdanu primjenu sile, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate."²

¹ Prijevod značenja Kur'ana, El-Kehf, 54.

² Prijevod značenja Kur'ana, El-A'raf, 33.

Ibn-Kajjim, rahimehullah, u komentaru ovog ajeta kaže da je Allah u njemu grijeh poredao od najmanjeg do najvećeg, tako da je prvo spomenuo razvrat i javni i potajni, a završio sa govorom o Allahu bez znanja, pa je taj grijeh stavio čak i iza širka. U grijeh govora o Allahu bez znanja spada o Allahu govoriti ono što čovjek ne zna, bilo da je vezano za Njegova imena, svojstva ili djela, ili bilo da se radi o Njegovoj vjeri ili propisima.³ Koliko su se odabrane generacije ustručavale da o vjeri kažu nešto bez znanja, dovoljno govori primjer Ebu-Bekra, radijallahu ‘anhū, kada je upitan o značenju Allahovih riječi: *وَلَنُكَفِّرَنَّ وَأَنَّا* ”ve fākiheten ve ebbā” (”i voća i povrća”)⁴, pa je rekao: ”Koja nebesa će me pokrivati i koja zemlja će me nositi ako o Allahovoj Knjizi kažem ono što ne znam?”⁵ Što se tiče velikog broja učesnika foruma, njima ovo ne predstavlja neki veliki problem, pa ćemo iz njihovih rasprava vidjeti da se bez ikakvog ustručavanja usuđuju izdavati fetve, komentirati ajete sa ”ja mislim”, donositi kategoričan sud u pitanjima oko kojih se razila velika ulema, ili nonšalantno govoriti o vrlo osjetljivim pitanjima za koja da je bio upitan bilo ko od ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, vjerovatno bi tražio pomoć od drugih ashaba u rješavanju dotične dileme.

Put u psovograd⁶

Forumi su u osnovi dobro zamišljen projekt, koji bi svim ljudima na svijetu pa tako i muslimanima omogućio razmjenu informacija i iskustava o određenom pitanju, ali zbog neodgoja jednog dijela njegovih učesnika situacija često izmakne kontroli, pa umjesto bratskih razgovora u pisanoj formi, nailazimo prvo na neslaganje i negodovanje koji kasnije često evoluiraju u klasičnu prepirku i svađu, a završe se uvredama, psovanjem ili čak proglašavanjem oponenta nevjernikom. Tragovi takvih svađa često godinama ostaju

³ Ibn-Kajjim, *I‘lamul-muvekki‘in*, 1/47.

⁴ *Prijevod značenja Kur‘ana*, ‘Abese, 31.

⁵ Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musannef*, 10/244, br. 30605 i 30609. Lanac prenosilaca ima određenu slabost, ali zbog više predaja istog sadržaja jedne druge pojačavaju, kako kaže Ibn-Hadžer, rahimehullah. Vidjeti: *Fethul-Bari*, 13/285.

⁶ Početnice iz kojih su djeca učila svoja slova nekada su se zvale bukvar, a danas ih malo modernije zovu Put u slovograd. I mnogi forumaši na forumima postepeno uče psovanje, vrijeđanje i nekulturu. Otud ovakav podnaslov. (op. a.)

na forumima i kao da nikome nije stalo da ih ukloni kako bi zatvorio vrata daljnjoj raspravi i sakrio sramotno ponašanje neodgovornih pojedinaca. Kao što se učenici prvog razreda postepeno uče čitanju i pisanju da bi na kraju te vještine savladali jako dobro, slično tome forumski virtuozi postepeno izgrađuju svoj stil u međusobnom optuživanju i vrijeđanju, sve dok im koža u potpunosti ne odeblja na sve moguće kombinacije uvreda i omalovažavanja, tako da im to prerasta u duševnu hranu koje se neće odreći osim uz iskrenu tevbu i nekoliko seansi kod psihijatra. Iako su jedni od drugih udaljeni vrlo daleko i najčešće se fizički uopće ne poznaju, forumski veterani uspjeli su izgraditi vlastiti jezik i sistem komuniciranja kojim su u stanju da izraze svaki gest, izraz lica, artikulaciju ili oponašanje raznih zvukova, a sve u cilju da brata muslimana što bolje "provale" ili omalovaže. U tome se maksimalno trude i bore do posljednjeg udara tipke na tastaturi. Koliki je to grijeh dovoljno govore riječi Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, koji kaže: "...dovoljno je osobi zla da prezire brata muslimana..."⁷

Šerijatske tekstove koji govore o zabrani međusobnog omalovažavanja i vrijeđanja oni poznaju vrlo dobro, pa ih čak i često navode jedni drugima "radi pouke", ali kada se strasti rasplamsaju i moralne brane popucaju, malo ko će ostati suzdržan pa da na uvredu ne uzvрати gorom i tako se povinuje kur'anskom imperativu:

وَلَا تَسْتَوِ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾

Dobro i zlo nisu isto! Zlo dobrim uzvрати, pa će ti dušmanin tvoj odjednom prisni prijatelj postati.⁸

Nepravda i neobjektivnost

Kada se na forum postavi određeni tekst ili tema, dobar dio posjetitelja ili uopće ne pročita tekst ili ga samo letimično pregleda, ali je već spreman da svojim komentarom kritizira ili čak vrijeđa autora ili onoga ko je tekst postavio. Razlog su, naravno, predrasude i averzija koju pojedinci imaju naspram određenih osoba ili grupacija. Tako se naprimjer često prvo gleda

⁷ Muslim, *Sabih*, br. 2564.

⁸ *Prijevod značenja Kur'ana*, Fussilet, 34.

ko je tekst napisao, ili sa koje je stranice preuzet, a šta sadrži i koliko istine i koristi nosi, to se stavlja u drugi plan. Tako će simpatizeri određenih pravaca i islamskih džemata prihvatiti apsolutno sve od svojih autoriteta, te će svaki komentar na tekst ili temu biti definitivno pozitivan, dok će se oni koji pripadaju "drugoj struji" maksimalno truditi da pronađu dlaku u jajetu u tekstu dotičnog autora nastojeći da "ukažu na katastrofalne greške", neispravnu akidu ili krivi pravac (menhedž). Ako se vratimo na šerijatske tekstove, vidjet ćemo jasan imperativ od Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, da se istina prihvata čak i od šejtana, a da mržnja ili antipatija, koje možda osjećamo prema nekome, ne smiju biti prepreka da postupamo pravedno. Kaže Uzvišeni Allah:

...وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ ۤأَلَّا تَعْدِلُوْا أَعْدِلُوْا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

...Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je najbliže čestitosti i bojte se Allaha, jer Allah dobro zna ono što činite!⁹

Nakon što je osvojen Hajber, Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, njegovim stanovnicima Jevrejima poslao je 'Abdullahu b. Revvahu, radijallahu 'anhu, koji im se, nakon što su ga pokušali podmititi, obratio riječima: "O jevrejska skupino, vi ste mi najomraženija Allahova stvorenja jer ste Allahove poslanike ubijali i na Allaha laži iznosili, ali me moja mržnja prema vama neće navesti da prema vama budem nepravedan..." Nakon što su čuli ove riječi, Jevreji su rekli: "Na ovome (pravdi) opstoje nebesa i Zemlja."¹⁰

Forumski "sjekači"

Sjekač je pojam koji će najprije prepoznati djeca osnovnoškolskog uzrasta, jer će ih asocirati na istoimenog negativca iz crtanog serijala o Nindža kornjačama. Međutim, i forumi imaju svoje "sjekače" koji su daleko opasniji od spomenutog imaginarnog zločinca. Cilj ovog dijela forumskih igara bez

⁹ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Mā'ide, 8.

¹⁰ Ahmed, *Musned*, 3/296, br. 14894, od Džabira, radijallahu 'anhu. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim. Vidjeti: *Irva'ul-galil*, 3/281, br. 805, i *Gajetul-meram*, br. 459.

granica jeste u tekstu pronaći odgovarajuću frazu, rečenicu ili jedan njen dio, te to parče vješto isjeći i kao citat podvaliti autoru teksta, te kod površnih čitatelja stvoriti osjećaj da je to ustvari glavna poruka i srž teksta. Nakon toga će uslijediti žestoka rasprava o glupostima i nebulozama koje autor navodi, prosipajući po njemu kritike i uvrede, a samo će se mali broj čitatelja vratiti na originalni tekst i shvatiti da je navod izvađen iz konteksta. Svima nam je poznato kakav bi zločin bio "isjeći" dijelove pojedinih ajeta ili hadisa i takve ih citirati ljudima, jer bi se u potpunosti promijenilo njihovo značenje i poruka. Naprimjer, kada bi se citirao samo prvi, a svjesno zanemario drugi dio ajeta:

مَا أُنزِلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ﴿٢﴾

Mi ti nismo Kur'an objavili | da se mučiš.¹¹

to bi značilo da Allah Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, Kur'an nije ni objavio. Ovakvih primjera je mnogo.

Put ka bankrotiranju

Od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Allah je mome ummetu oprostio ono što im njihove duše došaptavaju (od zla) sve dok to ne učine ili dok o tome ne progovore."*¹² Ovu Allahovu milost i blagodat mnogi posjetitelji foruma nimalo ne cijene, pa u svojim međusobnim dvobojima iz sebe izbacuju i najcrnju pomisao i poganštinu koja se formirala prema bratu muslimanu, za koju, da ju je prešutio, na Sudnjem danu ne bi bio pitan. Na ovakav način, potpuno svjesno, uništavaju svoja dobra djela. Kada je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, upitao ashabe znaju li ko je to muflis (bankrot, švorc), odgovorili su da oni muflisom smatraju osobu koja nema ni novca niti vrijednosti. Na to im je on rekao:

Istinski je bankrotirao onaj čovjek koji će na Sudnji dan doći sa dobrim djelima, namazom, postom, zekatom, ali je nekoga vrijeđao, nekoga je potvorio... pa će jednome dati svojih dobrih djela i drugome isto tako, a ako mu nestane dobrih

¹¹ Prijevod značenja Kur'ana, Tâ Hâ, 2.

¹² Buhari, Sahih, br. 6664, i Muslim, Sahih, br. 127.

djela prije nego se među njima presudi, bit će natovaren grijesima onih prema kojima se ogriješio, a zatim će biti bačen u Vatru.¹³

Pregledajući forumske rasprave svaka osoba koja nije navikla na njihov huškačko-šovinistički stil, ostat će zapanjena količinom i žestinom međusobnog ogovaranja, klevetanja i vrijeđanja. Da je ostalo samo na međusobnom vrijeđanju, stvar bi bila lakša, ali su islamski učenjaci i autoriteti posebna poslastica mnogih forumskih gurmana. Sa kakvim se apetitom ždere njihovo meso i glođu njihove kosti, uvjerit će se svi oni koji pogledaju neke od rasprava. Posebno je traženo meso Ebu-Hanife, Ahmeda ibn Hanbela, Ibn-Tejmije i Ibn-Kajjima, rahimehumullah, iz reda dobrih prethodnika, dok se od potonjih učenjaka, daija i islamskih aktivista izrazito cijeni meso Hasana Bennaa, Sejjida Kutba, Ibn-Baza, Ibn-Usejmina, Albanija i od živućih, naravno, Kardavija. U ovim krvavim pirovima naročito vole učestvovati sljedbenici zalutalih sekti poput rafidija, batinija, ahmedija, panteista itd., koji lukavo i hinjski među sunije ubace kost pa se izvuku, a oni naivno nastavljaju međusobnu virtualnu borbu do iznemoglosti.

Ispovjedaonice džematskih dezertera

Na forumima se često ispovijedaju bivši sljedbenici određenih džemata ili islamskih pokreta koji su konačno "shvatili veliku zabludu" u kojoj su proveli određeni životni period. Tako naprimjer u raspravi na jednom od islamskih foruma jedan od učesnika, vrijeđajući Ibn-Tejmiju, rahimehullah, spominje kako je, dok je bio takozvani selefija, "terorizirao familiju i bračnog druga", da je bio "antropomorfist" i ostale stereotipne gluposti. Ovakve osobe valjda bi jednom trebale shvatiti da je njima u krvi da nekoga teroriziraju i maltretiraju i tako će činiti bez obzira kojem pravcu ili grupaciji pripadali, i taj teror će nastavljati pa makar i virtualnim putem. Radi se o egoizmu i samodopadanju koje takvi pojedinci imaju pri sebi, pa će pljuvati po svemu i svakome samo da bi se stavili u epicentar događanja, a nije bitno da li je mjesto radnje ulica, džamija ili forum. Bitno je slijediti svoju strast shodno vjetru koji trenutno puše i vrtlogu u koji je trenutno upao, bio on selefijski, ihvanijski, tebligijski, maturidijski, ešarijski itd. Lijepo li je rekao Omer b.

¹³ Muslim, *Sahih*, br. 2581, Tirmizi, *Sunen*, br. 2418, i drugi, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu.

‘Abdul-‘Aziz, rahimehullah: ”Ko je svoju vjeru isključivo učinio predmetom rasprava sa drugima, često će mijenjati pravac.”¹⁴

Njihova crno-bijela percepcija čitavog univerzuma ne dozvoljava im nikakvu umjerenost, pa u osobama ili pokretima vide ili apsolutne i isključive pozitivce bez imalo primjesa greške i propusta, ili apsolutne negativce od kojih se ni selam ne prima i koje je halal vrijeđati, sa njima se ismijavati ili im čak krv prolijevati. Bilo bi suvišno navoditi primjere gluposti i agresivne retorike iz pojedinih rasprava, ali se dá primijetiti da su one ponekad potpuno nevezane za temu, pa izgleda da su ustvari plod lične psihičke frustracije učesnika, ponekad uzrokovane bračnim brodolomom ili ostalim vidovima ličnih problema i neuspjeha.

Čuđenje izazivaju i pojedini učesnici foruma iz čijih se komentara vidi da su načitanе i školovane osobe i čiji je nivo daleko iznad prosječnih forumskih gladijatora. Misle li oni da će preko foruma popraviti stanje ummeta i smanjiti probleme i razjedinjenost, ili će ih samo povećati, a uz to ljudima pokazati do koje granice muslimani mogu ići u međusobnim razmiricama?

Dokle god u forumskim raspravama ne bude objektivnosti i pravde kao i osnovnih normi kojih bi se prilikom rasprave trebali pridržavati učesnici, i dok se bez ikakvog ustručavanja budu pljuvali islamski učenjaci i ”obični muslimani”, o forumima mnogih islamskih stranica kažemo kao što je Allah rekao o vinu i kocki:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْتَفِعٌ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا... ﴿٢١٩﴾

Pitaju te o vinu i kocki. Reci: ”Oni donose veliku štetu, a i neku korist ljudima, samo je šteta od njih veća od koristi.”...¹⁵

¹⁴ Darimi, *Sunen*, 1/342, br. 312, Lalika'i, *Šerh usuli i'tikad*, br. 216, Adžuri, *Kitabuš-šeri'a*, br. 116 i drugi.

¹⁵ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Bekare, 219.

GRUBI PROPOVJEDNICI I LAHKOMISLENI VLASTODRŠCI

Uzvišeni Allah rekao je o Svome miljeniku i odabraniku Muhammedu, sallallahu 'alejhi ve sellem:

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٣﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴿٤﴾

On ne govori po hiru svome – to je samo objava koja mu se obznajuje!

Kako je sve ono što je Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, govorio, bio vid objave od Allaha Sveznajućeg,² onda nam je jasno da su Poslanikove riječi aktuelne u svakom vremenu i svakom prostoru, a na muslimanima je da ih pokušaju razumjeti u kontekstu vremenskih prilika u kojima žive, naravno, ukoliko je takvo razumijevanje u skladu sa temeljnim učenjima vjere islama. Razmišljajući o sljedećem hadisu, potpuno ćemo se uvjeriti u ovu tvrdnju. Rekao je Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem: *"Ko se nastani u pustinji, postane grub, ko prati divljač, zaluta i bude nemaran, a ko dode*

¹ Prijevod značenja Kur'ana, En-Nedžm, 3.–4.

² Hassan b. 'Atijje, rahimehullah, kaže: "Džibril, alejhisselam, je Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, dostavljao sunnet kao što mu je dostavljao Kur'an, i poučavao ga je sunnetu kao što ga je poučavao Kur'anu." Predaju bilježe: Darimi, *Sunen*, br. 608, Mervezi, *Es-Sunne*, br. 104, Ibn-'Abdul-Berr, *Džami'u bejanil-'ilmi ve fadlih*, 2/191, Lalika'i, *Šerh usuli i'tikad*, br. 99, Hatib el-Bagdadi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, br. 269, i drugi. Ibn-Hadžer, rahimehullah, kaže da je ova predaja vjerodostojna. Vidjeti: *Fethul-Bari*, 13/305. Hassan b. 'Atijje, rahimehullah, bio je poznati tabiin i pouzdan prenosilac. Umro je oko 120. h. g. Vidjeti: Zehebi, *Mizanul-i'tidal*, 1/479, br. 1809.

pred vrata vladara, upadne u iskušenje.”³ Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, u ovom hadisu, u kontekstu pogrde i prijekora, govori o tri skupine ljudi. Analizirajući dešavanja i prilike kod nas, možemo zaključiti da svaka od ovih skupina egzistira i u našoj domovini (a sigurno i u čitavom ummetu) i na sebi svojstven način zagorčava ionako surovu svakodnevnicu na ovom komadiću Allahove zemlje koju Bosnom zovu.

Udalji se od ljudi, bit ćeš grub i neotesan

”Ko se nastani u pustinji, postane grub...”

Ljudi su društvena bića. U ovoj konstataciji slažu se i vjerska i društvena učenja. Prvi čovjek na Zemlji, Adem, alejhisselam, živio je u zajednici sa svojom suprugom Havom, a kasnije i mnogobrojnim potomcima. Tako su uglavnom živjeli i pripadnici svih poznatih naroda i civilizacija. Život u zajednici donosi mnogobrojne koristi koje je suvišno nabrajati. Oni pojedinci, ili skupine, koji su se iz raznoraznih razloga odvajali od zajednice i živjeli izoliranim životom, uglavnom su postajali grub i osorni prema drugima, pa čak i prema samima sebi i svojim porodicama. U klasičnim komentarima ovog hadisa, o ovoj skupini kaže se sljedeće:

... *”postane grub”*: srce mu postane surovo i okrutno, ne čini dobročinstvo niti održava rodbinsku vezu, u čemu prednjače stanovnici pustinje jer su udaljeni od učenjaka i ne druže se s ljudima, tako da je njihova narav postala poput naravi divljih zvijeri...⁴

3 Ahmed, *Musned*, 1/357, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 2859, Tirmizi, *Sunen*, br. 2256, Nesa’i, *Sunen*, 7/195–196, Taberani, *El-Kebir*, 11/56–57, br. 11030, i Bezzar, *Musned*, 17/144, br. 9743, od Ibn-‘Abbasa, radijallahu ‘anhuma. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u *Sahihut-tergib*, br. 2241, kao i šejh Ahmed Šakir u valorizaciji Ahmedovog *Musneda*, br. 3362. U hadisu skoro identičnog značenja koji prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu, pored spomenutog teksta, na kraju se još dodaje *”...što se čovjek vladaru više približi, to se od Allaha više udalji”*. Ahmed, *Musned*, 2/371, br. 8822, Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 10/173, br. 20255, i Ibn-‘Adijj, *El-Kamil*, 1/518. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1272. Šu‘ajb Arnaut detaljno je govorio o ovom hadisu i u ovoj verziji ga ocijenio slabim. Vidjeti njegovu valorizaciju *Musneda* imama Ahmeda, 14/430–431, br. 8836.

4 Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 6/530, slično i Šereful-Hakk, *Avnul-ma’bud*, 8/35.

Iako na našem geografskom području nema prave pustinje niti klasičnih beduina, ipak možemo primijetiti da jedan broj muslimana u našem podneblju nastoji živjeti izolirano od ostalih, pa iako oni to možda i ne primjećuju, postaju grubi i okrutni prema svima drugima, a naročito prema neistomišljenicima. Grubi su u govoru i ponašanju, a često su i zbog najbanalnije sitnice spremni i fizički se obračunati sa braćom muslimanima od kojih su mnogi svoj život posvetili širenju islama i dostavljanju Allahove vjere. Istina je da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, u mnogim hadisima poticao muslimane da se u vremenima velikih iskušenja i smutnji distanciraju od ljudi kako bi izbjegli druženje sa pokvarenjacima i zulumčarima koji bi mogli negativno utjecati na njih i pokolebati ih u njihovom vjerovanju, međutim, veliko je pitanje da li je takvo vrijeme došlo.⁵ Dok god musliman može javno prakticirati vjeru i vjerske propise, bolje mu je da ostane u zajednici nego da se od nje izolira. To nam potvrđuje i sljedeći hadis u kojem je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Vjernik koji dolazi u kontakt i komunicira sa drugim ljudima, strpljivo podnoseći njihova uznemiravanja i neprijatnosti, bolji je od vjernika koji to ne čini..."*⁶ Ukoliko bi se svi muslimani koji prakticiraju vjerske propise pod izgovorom "bježanja od fesada i fitneluka" distancirali od ostalih ljudi koji ne žive po islamskim principima, postavlja se pitanje ko bi iste te ljude pozivao u obožavanje Uzvišenog Allaha i činjenje dobrih djela, što se ubraja u najstrože islamske imperATIVE? Na takav način umrla bi i institucija naređivanja dobra i odvrćanja od zla,

5 Hadisi na ovu temu su mnogobrojni. Između ostalog od Ebu-Se'ida el-Hudrija, radijallahu 'anhū, prenosi se da je Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, došao jedan čovjek pa ga upitao: "Ko je najbolji od svih ljudi?" Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, mu je odgovorio: *"Vjernik koji se svojim životom i imetkom bori na Allahovom putu."* "A zatim?", priupita čovjek. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, tada mu reče: *"Čovjek koji se izdvojio u neki od pustih klanaca i na tom mjestu Allaha obožava, čuvajući tako ljude od svoga zla."* Buhari, *Sahih*, br. 2786, i Muslim, *Sahih*, br. 1888. Isti ashab prenosi da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Približilo se vrijeme u kojem će najbolji imetak muslimana biti ovce koje će napasati po vrhovima brda i po predjelima koje zalijeva kiša, bježeći sa svojom vjerom od fitneta (iskkušenja i smutni)."* Buhari, *Sahih*, br. 3300.

6 Tirmizi, *Sunen*, br. 2507, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 4032, Ahmed, *Musned*, 2/43, Buhari, *El-Edebul-mufred*, br. 388, Begavi, *Šerhus-sunne*, 13/163, br. 3585, Bejheki, *Šu'abul-iman*, 10/429, br. 7748, i *Es-Sunenul-kubra*, 10/153, br. 20174, Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musannef*, 8/536, br. 26623, Taberani, *El-Evsat*, 1/118, br. 368, i drugi, od 'Abdullaha b. Omera, radijallahu 'anhuma. Ibn-Hadžer za ovaj hadis kaže da je dobar. Vidjeti: *Fethul-Bari*, 10/528. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sikiletul-ehadis es-sahiha*, br. 939, i u *Sahihul-džami'a*, br. 6651, kao i Ahmed Šakir u opaskama na *Musned* imama Ahmeda, br. 5022.

koju Kur'an izričito potencira. Zato treba čestitati svim onim muslimanima u našoj zemlji i u čitavom svijetu koji, pored svih nevolja kroz koje prolaze i svih neprijatnosti koje im nanose pokvareni pojedinci iz zajednice, ipak ostaju da žive u svome narodu i uspijevaju balansirati između asimilacije i izolacije. Ovakvi, ako Bog da, jesu istinski "garibi" za koje je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Islam je započeo sa garibima (pojedincima) i vratit će se na pojedince, a blago li se (Džennet pripada) njima."*⁷ Kada su Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, upitali ko su garibi, on je odgovorio: *"Dobri ljudi koji su manjina u većinskom pokvarenjačkom narodu. Puno je više onih koji im se suprotstavljaju od onih koji ih podržavaju."*⁸

Lov – zabava u kojoj se ubija(š)

"...ko prati divljač, zaluta i bude nemaran..."

Lov na razne vrste divljači nekad je bio jedna od osnovnih čovjekovih potreba, dok je danas uglavnom hobi koji ima svoje pristalice u raznim kategorijama ljudi, a posebno među tajkunima i novopečenim bogatašima. Mnogi su se toliko posvetili lovu da jednostavno zanemaruju svoje osnovne obaveze prema porodici i zanimanju, a o vjerskim dužnostima da i ne govorimo. Čudna je volja koja će pokrenuti čovjeka da napusti toplu postelju i da u najvećoj pomračini, po kiši ili snijegu, čitavu noć hoda po šumi kako bi samo radi ćeifa ustrijelio koju životinju.

Veliki islamski učenjak Lejs⁹, rahimehullah, rekao je:

Ne znam nijednu dozvoljenu stvar koja više sliči haramu od lova. Ukoliko neko lovi ne želeći pri tome da ostvari bilo kakav vid koristi, tada lov postaje zabranjen jer se tako širi nered na zemlji i bespotrebno se ubija ono što ima

⁷ Muslim, *Sahih*, br. 146, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhū.

⁸ Ahmed, *Musned*, 2/177, Bejheki, *Ez-Zuhd el-kebir*, br. 203, i Taberani, *El-Evsat*, 9/14, br. 8986, od 'Abdullaha b. 'Amra b. El-'Asa, radijallahu 'anhuma. Ahmed Šakir, u opaskama na *Musned* imama Ahmeda, br. 6650, ovaj hadis ocijenio je vjerodostojnim, kao i šejh Albani, rahimehullah, u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1619.

⁹ Lejs b. Sa'd b. 'Abdur-Rahman Ebul-Haris el-Fehmi rođen je 94., a umro 175. h. g. Poznati je učenjak Egipta, porijeklom iz Perzije. Bio je veoma učen i cijenjen u svome vremenu. Vidjeti: Zehebi, *Sijer a'lam en-nubela*, 8/136, br. 12.

dušu. A onome ko se lovom pretjerano bavi, isti postaje krajnje pokuden jer će zbog njega zapostaviti mnoge obaveze kao i lijepe i pohvalne postupke.¹⁰

Lov ne samo da je besposlica koja čovjeka čini nemarnim i odvraća ga od istinskih vrijednosti kojima se treba posvetiti, već je nažalost i dosta rizičan i opasan hobi. Lovci pored toga što u lovu redovno "ubijaju" vrijeme i dosadu, često usput upućaju i kojeg kolegu, slučajnog prolaznika ili sami sebe. Pogledajmo samo neke naslove koji gotovo svakodnevno pune rubrike crne hronike, a koje, kada ih insan pročita, ne zna da li bi se smijao ili bi plakao: "U lovu kod Olova ubijen lovac", "Lovac ranjen u nogu, dječaka sačma pogodila u grudi", "E. F. povrijeđen u lovu", "U mjesecu ramazanu, u toku lova na divlje svinje ubijen Z. M.", "Lovac teško ranjen vlastitom puškom", "Lovci ranili dvojicu kolega dok su pucali na zečeve", "Bivši dekan u lovu na fazane upucao kolegu profesora", "Suradnik ukrajinskog premijera poginuo u lovu", "Talijanski veleposlanik poginuo u lovu", "Umjesto divlje svinje, ustrijelio mlađeg brata", "U lovu stao na minu i poginuo", "Lovac u krošnji ranio berača bršljana", "Kujica pucala u lovca"...

Nakon ovih krvavih novinskih naslova, s pravom se pitamo – koga to ustvari love lovci? Životinje, kolege lovce ili sami sebe?" Treba li napominjati da uz lov najčešće idu alkohol i razni specijaliteti od mesa divljih svinja koje uglavnom ubijaju lovci na našim prostorima (izuzimajući pojedince). Žalosno je i jadno vidjeti muslimane koji prilikom čistih lovačkih druženja, na kojima se širi bratstvo i jedinstvo te se nastoji zaboraviti "bosanski građanski rat", slasno žderu divlju prasetinu i piju litre alkohola, koji su zabranjeni po konsenzusu islamskih učenjaka, a kada neko od njih izgubi glavu, onda – zovi hodžu i uplati "četeresnicu". Sve navedene činjenice koje se tiču lova i lovaca najbolje potvrđuju istinitost i aktuelnost citiranih riječi Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem: "...ko prati divljač, zaluta i postane nemaran..."

¹⁰ Ibn-Hadžer, *Fethul-Bari*, 9/517.

¹¹ Ovaj tekst objavljen je 24.10.2008. god. u časopisu *Saff*, a samo dva dana poslije, tačnije 26.10.2008., lovac Safet Fajković iz Bihaća teško je ranjen u lovu na području Lohovskih Brda kod Bihaća. Sedam dana poslije (01.11.2008.) umro je od posljedica zadobivenih rana. Iza sebe je ostavio suprugu, tri kćerke i sina. Na dan kad je rahmetli Safet preminuo u Bihačkoj bolnici, u Bosanskoj Krupi je, također u lovu, poginuo Sead Džigumović zvani Rambo. Tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu bio je pripadnik elitnih vodova 511. slavne brigade gdje je i dobio nadimak Rambo. (op. a.)

Približi se vladarima, bit ćeš iskušan

"...a ko dođe pred vrata vladara, upadne u iskušenje."

Narod kaže: Vlast je slast. Da bi okusili ovu vrstu slasti, ljudi su u stanju svašta da učine. Historija nam svjedoči da su u borbi za vlast braća ubijala braću, sinovi očeve, a ponekad i očevi sinove. Možda su vremena takvih brutalnosti i prošla, ali i u našem vremenu za vlast se vode "krvave" bitke. Koliko se pojedinci i skupine grčevito bore da ostvare svoj udio u vlasti i šta su sve u stanju da učine kako bi došli do tog zacrtanog cilja, stalno smo u prilici gledati prilikom redovnih periodičnih izbora, bilo da se radi o onima na lokalnom ili državnom nivou. Tračevi i klevete, međusobna optuživanja i razmjena uvredljivih govora, namjerno laganje i iznošenje vrlo osjetljivih privatnih informacija koje mogu osramotiti političkog rivala, samo su neka od ubojitih oružja koja suparnici koriste u svojoj prljavoj borbi za vlast. U toj bitki, kandidati nas građane bombardiraju izjavama punim obećanja, a njihova nasmiješena lica blagonaklono nas gledaju sa skupih džambo ili mini plakata koje su na ovaj ili onaj način, uglavnom platili sami građani. Neka od tih lica znamo kao dobre, poštene i časne ljude. Treba im čestitati na hrabrosti što se uopće upuštaju u bitku iz koje kada i izađeš kao pobjednik, tek tada ulaziš u pravi rat. Nakon sumiranja rezultata izbora, mnogi od njih se makar djelimično uključe u vlast i na takav način se približe vratima ovosvjetskih vlastodržaca. Po riječima našeg Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, koji ne govori po hiru svome, tek tada bivaju iskušani, a na iskušenjima čvrsti i nepokolebljivi ostaju samo oni koji su prvenstveno iskreni i bogobojažni, a zatim i snažni, hrabri i ustrajni. To su oni koji se, radi ostvarivanja onoga čime je zadovoljan Uzvišeni Allah, ne boje nikoga i ničega, bez obzira koliko po dunjalučkim mjerilima bio moćan, ugledan i utjecajan taj neko drugi. Ta iskušenja koja ih očekuju mogu biti raznovrsna i mnogobrojna. Naprimjer, nije li iskušenje imati priliku brzo i lahko ostvariti veliku materijalnu dobit, bespravno trošiti državni novac, ili "preko veze" zaposliti rođaka (a postoji neko ko na to radno mjesto ima veće pravo) a da te pri tome niko na ovome svijetu ne pozove na odgovornost? Nije li iskušenje imati priliku da jednim osmijehom i tapšanjem po ramenu "jarana iz vlade" dovedeš asfalt u svoje selo, ili selo svoje žene, snahe, zeta... dok postoje lokacije koje su po svim mjerilima mnogo preče da budu asfaltirane? Neće li sutra jednom muslimanu koji je zastupnik u parlamentu biti

veliko iskušenje kada na njega bude vršen pritisak da svoju ruku digne u zrak kako bi podržao zakon kojim se treba legalizirati neka od pošasti "modernog svijeta" poput istospolnih brakova ili prostitucije, jer je to put ka "naprednoj i civiliziranoj" Evropi? Iskušenja će sigurno biti mnogobrojna, a nepokolebljivi na istini i Pravom putu ostat će samo iskreni vjernici. Mnogi islamski učenjaci, pobožnjaci i askete iz historije islama, bježali su od vladara i izbjegavali da im postanu bliski, jer su se bojali da će upasti u sumnjive rabote i tako nanijeti nepravdu sebi i drugima. Opomenuti vlastodršce i uputiti im kritiku zbog eventualne nepravde i greški koje čine, mogu samo najbogobojazniji i najhrabriji. Zato je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, i rekao: *"Najbolji džihad je reći istinu pred nepravednim vladarom ili nepravednim emirom (naredbodavcem)."*¹²

Mi se najiskrenije nadamo da će među muslimanima koji povremeno na izborima ostvare udio u vlasti, uvijek biti i takvih. Ukoliko ih pak ne bude, onda od njihovog angažmana u vlasti niko od muslimana neće imati istinske koristi osim možda njih samih i njihovih porodica, jer će svaki mjesec uživati u dobroj plaći i velikim paušalima. Svakako, korist će imati i oni koji učestvuju u štampanju i distribuciji skupog stranačkog propagandnog materijala koji već nakon izbora postaje obično smeće oko čijeg će se uklanjanja morati potruditi komunalne službe. Doduše, korist će imati i poneki živčani prolaznik koji će u naletu srdžbe i razočarenja, svoje frustracije pokušati izliječiti na način da osobi sa plakata olovkom ili flomasterom nacrtá brkove.

Molimo Uzvišenog Allaha da u svakom vremenu i na svakom mjestu budemo uzoriti muslimani koji će svoj život potrošiti u korisna djela i postupke s kojima je On zadovoljan, a ne u besposlice koje će nas odvesti u zabludu i učiniti nas šejtanskim poslušnicima. Isto tako, samo Njemu upućujemo iskrene dove, da naše vođe i naši predvodnici budu oni koji su među nama najbogobojazniji i najhrabriji, a da nas zaštiti od vladara koji će biti nepravedni, nepošteni i nemarni.

12 Tirmizi, *Sunen*, br. 2174, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 4344, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 4011, i Hakim, *El-Mustedrek*, 4/676, br. 8608, od Ebu-Se'ida el-Hudrija, radijallahu 'anhu. Hadis skoro identičnog značenja prenosi se još od trojice ashaba: od Ebu-Umame, od Tarika b. Šihaba i od Džabira b. Abdullaha, radijallahu 'anhum, sa ispravnim lancima prenosilaca. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 491.

HADŽ – PUTOVANJE ŽIVOTA

Prvi susret sa svetim mjestima Mekom i Medinom vjerovatno predstavlja neizbrisivi suvenir u glavi svakoga ko ih je posjetio. Vjernička srca žude i čeznu da posjete Časni hram u Meki koji je Allah učinio bezbjednim. Primljena je dova Ibrahima, alejhisselam, koji je molio riječima:

رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴿٣٥﴾ ... رَبَّنَا إِنِّي
أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بُوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ
أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾

...”Gospodaru moj, učini ovaj grad bezbjednim i sačuvaj mene i sinove moje da se klanjamo kumirima... Gospodaru naš, ja sam neke potomke svoje naselio u kotlini u kojoj se ništa ne sije, kod Tvoga Časnoga hrama, da bi, Gospodaru naš, molitvu obavljali; zato učini da srca nekih ljudi čeznu za njima i opskrbi ih raznim plodovima da bi zahvalni bili.”¹

Naporan, ali zanimljiv put

Vrelina arabijskog zraka od kojeg oči peku, a kapilari u nosnicama pucaju, jedan su od prvih dojmova koji će do vijeka ostati u sjećanju svakog hadžije. To je samo početak u nizu svakojakih događaja koje će hadžija, nakon povratka kući, sa ponosom pričati sve do kraja života. Nastojat će zapamtiti svaku pojedinost koju doživljava pa makar to bilo nešto sasvim obično

¹ Prijevod značenja Kur'ana, Ibrāhīm, 35. i 37.

i banalno, poput hrane koju je jeo u avionu, ili susretljivog brkatog službenika na aerodromu koji je za bosanske hadžije obezbijedio ekskluzivan prolazak kroz carinu bez nekog preciznog pregleda. Hadž se ne obavlja svake godine, već za većinu ljudi samo jednom u životu, pa mnogi nastoje da makar u svojim sjećanjima ovjekovječe ovu nezaboravnu avanturu kojoj je cilj ispunjenje stroge vjerske dužnosti, povećanje bogobojažnosti i naravno oprost grijeha koji je potreban svakom sinu Ademovom. Sâmo putovanje često je vrlo naporno, naročito za one koji putuju kopnenim putem. Hiljade kilometara asfalta, gužve na granicama, neredovno spavanje i ishrana, samo su neki od problema koji prate hadžije na njihovom putovanju. Ali ko se strpi, nagrada je velika. Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao je: *"Deva hadžije na kojoj jaše, neće podići svoju zadnju nogu niti će spustiti prednju a da mu Allah zbog svakog njenog koraka neće upisati po jedno dobro djelo ili mu izbrisati loše, ili ga podići za jedan stepen."*² Nadati se da će ova nagrada, uz Allahovu milost, biti podarena i onima koji putuju savremenim prijevoznim sredstvima, i da će im za svaki prijeđeni metar autoputa biti upisano dobro djelo ili izbrisano loše. Put je naporan, ali i zanimljiv. Oči gledaju ljepote krajolika i uživo posmatraju do tada neviđene narode i predjele. Ali, najljepši prizor tek predstoji.

Ibrahimov sveti hram

Pogled na mekansku džamiju već je i izvana fascinantna. Mnogi tek prilikom pravog pogleda na nju istinski shvate njenu veličinu i grandioznost. Bijeli mramor kojim je popločano njeno predvorje začuđujuće je hladan bez obzira što je vanjska temperatura često iznad četrdeset stepeni Celzijusa. Ali džamijski zidovi još uvijek skrivaju prizor koji će zauvijek ostati uklesan u sjećanju svakog onog ko ga prvi put doživi. Prvi pogled na Kabu izaziva nemjerljivo ushićenje i radost, a često se i iz najtvrdih prsa otmu uzdasi i jecaji, dok suze tiho teku niz obraze. Sveti hram koji je podigao poslanik Ibrahim sa svojim sinom Ismailom, alejhimesselem, sada je pred željnim očima hadžija iz svih krajeva svijeta. Nije san, već java, toliko stvarna da mnogi već osjećaju komešanje, guranje i čepanje, koje, začudo, po prvi put

2 Bejheki, *Šu'abul-iman*, 6/23–24, br. 3821, i Taberani, *El-Kebir*, 12/391, br. 13444, od 'Abdulah b. Omera, radijallahu 'anhuma. Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim u *Sahihut-tergib*, br. 1106, i u *Sahihul-džami'a*, br. 5596.

u životu većini ne smeta, već godi. Prsa su široka, a srce kao lubenica – udara snažno kao da će ispasti. Uplovivši u tavaf, hadžija ponekad skoro ni tlo neće dodirivati, nešto od ushićenja i radosti, a nešto i od stvarne gužve koja ga povremeno bukvalno odigne od tla. Kada se prisjeti da su upravo na tom mjestu koračali mnogi Allahovi poslanici i vjerovjesnici slaveći Uzvišenog Allaha i učeći telbijju, uzbuđenje još više raste, a ne postoje riječi kojima bi se iskazali osjećaji. Od ‘Abdullaha b. ‘Abbasa, radijallahu ‘anhuma, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”U mesdžidu El-Hajf³ klanjalo je sedamdeset vjerovjesnika između kojih i Musa, alejhisselam. Kao da ga gledam u ihramima, zagrnuto u dva katavanska⁴ ogrtača, kako jaše na čistokrvnoj devi zauzdanoj uzdama od palmina pruća...”*⁵

Hadžija nastoji da se što više približi Kabi kako bi pokušao da dodirne Crni kamen za koji je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”Tako mi Allaha, Allah će ga proživjeti na Sudnjem danu. Imat će dva oka kojima će gledati i jezik kojim će pričati, pa će svjedočiti svakom onom ko ga je sa pravom dodirnuo”*⁶ (odnosno sa bogobojaznošću, želeći na taj način slijediti Poslanikov, sallallahu ‘alejhi ve sellem, sunnet, a ne radi veličanja samog kamena).

A šta je unutar Kabe?

Ako zbog silne gužve i ne uspije u svojoj namjeri da dodirne Crni kamen, ne treba se silom probijati do njega, jer bi na taj način mogao nekoga ozlijediti ili biti uzrok nečije povrede, što sigurno nije u cilju ovog obreda. Koliko griješe one neznalice koje na svaki način nastoje da se probiju do Crnog kamena, gurajući se ili čak udarajući nemoćne hadžije. Sačuvati muslimansku

3 Hajf je mjesto u blizini Mine nadomak Meke. Jakut el-Hamevi, *Mu’džemul-buldan*, 2/412.

4 Katavan je naselje u blizini Kufe u Iraku koje je bilo poznato po izradi ogrtača i odjeće. Jakut el-Hamevi, *Mu’džemul-buldan*, 4/375.

5 Taberani, *El-Kebir*, 11/452–453, br. 12 283, i *El-Evsat*, 5/312, br. 5407, i Dija’uddin el-Makdisi, *El-Muhtare*, 10/292–293, br. 309. Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim. Vidjeti: *Sikiletul-ehadis es-sahiha*, br. 2023, *Sahihut-tergib*, br. 1127, i *Tahzirus-sadžid*, str. 98.

6 Hadis bilježe Tirmizi, *Sunen*, br. 961, i ocijenio ga je dobrim, Ahmed, *Musned*, 1/247, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 2944, Ibn-Huzejme, *Sahih*, 4/220, br. 2735, i Ibn-Hibban, *Sahih*, 9/25–26, br. 3712, od Ibn-‘Abbasa, radijallahu ‘anhuma. Vjerodostojnim ga je ocijenio šejh Ahmed Šakir u opaskama na Ahmedov *Musned*, br. 2215, kao i šejh Albani u *Sahihul-džami’a*, br. 7098, i u *Sahihut-tergib*, br. 1144.

čast, zdravlje ili život, daleko je preče od dodirivanja Crnog kamena, a nepovredivost vjernika kod Allaha veća je od nepovredivosti Kabe. Allahov rob i miljenik, Muhammed, sallallahu ‘alejhi ve sellem, tavafio je i očiju uprtih u Kabu govorio:

Kako li si divna i kako je divan tvoj miris! Kako li si veličanstvena i kako je veličanstvena tvoja svetost! Tako mi Onoga u čijoj je ruci duša Muhammedova, nepovredivost vjernika je kod Allaha veća od tvoje nepovredivosti, kao i njegov imetak i njegova krv.⁷

Nakon što se obavi tavaf, lijepo je klanjati dva rekata i okrijepiti se zemzem-vodom. Od ‘Abdullaha b. ‘Amra, radijallahu ‘anhuma, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”Ko obavi tavaf, a nakon toga klanja dva rekata, ima nagradu kao da je oslobodio roba.”*⁸ Mnogi će se nakon tavafa odmarati uživajući u pogledu na Kabu i ljude koji tavafe, a do ušiju će im dopirati žamor i brujanje koje nikad prije toga nisu čuli, niti će nešto slično ikad čuti na nekom drugom mjestu. Neko bi figurativno rekao da je to osluškivanje tišine. Ako hadžija podigne pogled ka nebu, skoro da će uvijek, po nepisanom pravilu, vidjeti veliki broj ptica koje visoko na nebu, tačno iznad Kabe, lete ukруг kao da i one na neki svoj način ”tavafe”. A šta je u Kabi?, često je pitanje koje hadžije postavljaju svojim vodičima. Mnogi ostanu razočarani kada im se kaže da u njoj nema ničega. Prazna prostorija

7 Ibn-Madže, *Sunen*, br. 3932, od ‘Abdullaha b. ‘Amra, radijallahu ‘anhuma. Šejh Albani je ovaj hadis prvo ocijenio slabim u *Da’ifu Sunen Ibn-Madže*, br. 852, *Da’iful-džami’a*, br. 5006, i *Gajetul-meram*, br. 435, međutim, nakon što je stampano djelo *Šu’abul-iman* imama Bejhekija te je u njemu vidio hadis sličnog značenja koji ima dobar lanac prenosi-laca, šejh je hadis ocijenio dobrim u *Sahihut-tergib*, br. 2441, i u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, pod brojem 3420, gdje je o njemu detaljno govorio. Hadis sličnog značenja bilježe i Bejheki, *Šu’abul-iman*, 5/465, br. 3725, i Taberani, *El-Kebir*, 11/37, br. 10966, od ‘Abdullaha b. ‘Abbasa, radijallahu ‘anhuma.

8 U ovoj verziji hadis bilježi Ibn-Madže, *Sunen*, br. 2956. Dobrim ga je ocijenio šejh Albani u *Sahihut-tergib*, br. 1142, i u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 2725. U nešto opširnijoj verziji između ostalog se kaže: *”...ko upotpuni sedam krugova tavafa (oko Kabe), a zatim klanja dva rekata namaza, kao da je oslobodio roba, i takav neće u toku tavafa podignuti niti spustiti svoje stopalo a da mu Allah zbog toga neće upisati jedno dobro djelo, obrisati jedno loše i svakim korakom ga podignuti za jedan stepen.”* Ahmed, *Musned*, 2/3, Tirmizi, *Sunen*, br. 959, Ibn-Huzejme, *Sahih*, 4/227–228, br. 2753, Ebu-Ja’la, *Musned*, 10/52–53, br. 5687, Begavi, *Šerhus-sunne*, 7/129–130, br. 1916, i drugi. Dobrim ga je ocijenio šejh Ahmed Šakir u valorizaciji *Musneda* imama Ahmeda, br. 4462, kao i šejh Šu’ajb Arnaut u valorizaciji istog djela, 8/31–34, br. 4462, gdje je o ovom hadisu detaljno govorio.

bez ikakvih relikvija ili, ne daj Bože, "svetih predmeta" za koje u islamskom vjerovanju nema mjesta. Prazna Kaba je simbol jednostavnosti vjere islama i pokazatelj koliko je islam čist od bilo kakve idolatrije ili poganstva, jer da postoji išta što muslimani od predmeta smatraju svetim, sigurno bi se nalazilo u Kabi. U suštini, nije sveta Kaba kao građevina, već mjesto na kojem ona stoji, pa je često, iz raznih razloga, bila rušena i obnavljana. A šta je sa Crnim kamenom i zar on nije "svet"? Na ovo pitanje nam je najbolje odgovorio drugi pravovjerni halifa Omer, radijallahu 'anhu, koji je, nakon što je poljubio Crni kamen, rekao: "Uistinu znam da si ti kamen koji ne donosi nikakvu štetu niti korist, i da nisam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu 'alehi ve sellem, da te ljubi, ni ja te ne bih ljubio."⁹

Sa'j, Arefat, Muzdelifa...

Kada se nakon obavljenog tavafa malo odmori, hadžija se upućuje na sa'j, odnosno obredno hodanje između Safe i Merve za koje je Uzvišeni Allah rekao:

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ بِهِمَا... ﴿١٥٨﴾

Safa i Merva su Allahova časna mjesta, zato onaj koji Kabu hodočasti ili 'umru obavi ne čini nikakav prijestup ako krene oko njih...¹⁰

Poslije obavljenog sa'ja, hadžija je "slobodan", bez preciziranih obreda, sve do osmog dana mjeseca zul-hidždžeta kada će se zaputiti na Minu gdje će i prenoćiti, a devetog dana odlazi na brdo Arefat. Dok čeka odlazak na Minu i Arefat, hadžiji u Meki sigurno neće biti dosadno. Pored svakog namaza koji će uz Allahovu pomoć obavljati u mekanskom Haremu, kao i dobrovoljnog tavafa, učenja Kur'ana i ostalih ibadeta koji su na tom mjestu posebno vrijedni, hadžija ima vremena da hoda po Meki i kupuje poklone za rodbinu i prijatelje. Svega će se hadžija nagledati i svega doživjeti. Bit će i suza i smijeha. Hrana je poseban problem bosanskih hadžija koji nisu navikli na ljutu i paprenu hranu, te stalnu kombinaciju "riža plus piletina" koja je po cijeni

⁹ Buhari, *Sahih*, br. 1597.

¹⁰ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Bekare, 158.

i kvalitetu ipak najpristupačnija. Spas je u turskim restoranima gdje hrana najviše sličí onoj bosanskoj, a i velik je izbor jela, tako da će i najizbirljiviji hadžija pronaći nešto za svoj želudac. Hrana nije paprena kao arapska, ali su "paprene" cijene, pa će za pristojan obrok u turskom restoranu hadžo dobro razriješiti kesu. Ali mnogi ne štede, jer ne obavlja se hadž svake godine. Kako se u narodu kaže: Kad je oš'o bik nek ide i štrik!

Vrijeme brzo prolazi, i dok si okom trepnuo već je deveti dan zul-hidždžeta kada su sve hadžije na Arefatu, a boravak na njemu je najvažnija komponenta hadža. Za ovaj veličanstveni dan, Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao je: *"Ne postoji nijedan dan u kojem Allah više ljudi oslobodi od Vatre od dana Arefata. On se tada približi, a zatim se hvali melekima govoreći: 'Šta oni žele?'"*¹¹ U jednom rivajetu navodi se da Allah kaže melekima: *"Pogledajte u Moje robove raščupane kose i prašnjave! Posvjedočite da sam im njihove grijehe oprostio makar ih bilo koliko kapi kiše ili zrnaca pijeska u pustinji..."*¹²

Ako igdje na svijetu, makar trenutno, nestaju sve razlike među ljudima, odnosile se one na njihovo porijeklo, bogatstvo ili zanimanje, onda je to sigurno na Arefatu. Kraljevi i prosjaci, predsjednici i obični ljudi, svi su jedni pored drugih, u istoj odjeći, bez kruna, činova, ili bilo kakvih posebnih oznaka kojima bi se razlikovali od drugih.

Kada se približi akšam dana Arefata, hadžije se polahko spremaju da odmah nakon zalaska sunca krenu prema Muzdelifi na kojoj će noć provesti pod vedrim nebom. Tada će biti svjedoci vjerovatno najveće saobraćajne gužve na svijetu, jer skoro dva miliona ljudi, a nekad i više, trebaju u jednoj noći prijeći sa Arefata na Muzdelifu. I to se nekako predevera. Nakon klanjanja sabah-namaza na Muzdelifi, i to u njegovom prvom vremenu, hadžije se upućuju ka džemretima, na, među hadžijama dobro poznato, "bacanje kamenčića". Bacit će sedam kamenčića na Velikom džemretu, a nakon toga briju kosu ili je krute, te konačno skidaju ihrame, koji su se mnogima zamjerili, a naročito onim gojaznijim. Zbog čega baš njima? Neka oni sami kažu onima ko ih upita, ukoliko žele. Velika je nagrada i za bacanje kamenčića. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao je Ibn-'Abbasu, radijallahu 'anhu-

¹¹ Muslim, *Sahih*, br. 1348, od Aiše, radijallahu 'anha.

¹² Bezzar, *Musned*, 12/317, br. 6177, Ibn-Hibban, *Sahih*, 5/206–207, br. 1887, Taberani, *El-Ke-bir*, 12/425–426, br. 13 566, 'Abdurrezzak, *El-Musannef*, 5/15–16, br. 8830, i Bejheki, *Dela'ilun-nubuvve*, 6/294, od 'Abdullaha b. Omera, radijallahu 'anhuma. Hejsemi je u *Medžme-uz-zeva'idu* (3/275) rekao: "Ljudi iz Bezzarovog lanca prenosilaca su pouzdani." Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim u *Sahihut-tergib*, br. 1155.

ma: *"Kada baciš kamenčiće na džemretima, to će ti biti svjetlost na Sudnjem danu."*¹³ Nakon što noće na Mini tu jedanaestu noć mjeseca zul-hidždžeta, sljedeći dan će baciti po sedam kamenčića na malom, srednjem i velikom džemretu, a sutradan će ponoviti isto. Ibn-'Abbas, radijallahu 'anhuma, govorio je: *"Šejtana kamenujete i vjeru vašeg oca Ibrahima slijedite."*¹⁴

Baci kamenčiće pa pravac kući!

Ipak mnogi pretjeruju i na ovom mjestu, pa želeći da se konačno osvete šejtanu za uspješno zavođenje tokom cijelog života, odaberu veliko kamenje da ovog prokletnika makar na ovom mjestu dobro namlate kad im se za to pružila jedinstvena prilika. Ironično je što često umjesto šejtana pogode nedužnog hadžiju koji okrvavljene glave ili lica izlazi iz gomile i često traži i liječničku pomoć. Nije rijetkost vidjeti zajapurene ljude ili žene koji na džemretima, u vrhuncu zanosa, nakon što izbacaju kamenčiće, bacaju i papuče, kišobrane (koji naravno služe kao suncobrani) ili bilo šta drugo što im padne pod ruku. Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, upozorio je baš na ovu vrstu pretjerivanja i to na ovom mjestu. Kaže Ibn-'Abbas, radijallahu 'anhuma:

Rekao mi je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: *"Idi i nakupi mi kamenčiće"*, pa sam mu našao kamenčiće (koje će baciti na džemretima). Kada ih je stavio u ruku, rekao je: *"Tako je, ova veličina (kamenčića) odgovara. Čuvajte se pretjerivanja u vjeri, jer su uistinu oni prije vas uništeni kada su počeli pretjerivati u vjeri."*¹⁵

Nakon što dvanaestog dana zul-hidždžeta bace kamenčiće na sva tri džemreta, većina hadžija zapućuje se u Meku kako bi obavili tavaful-ifada, odnosno glavni hadžski tavaf koji se smatra jednim od ruknova hadža, ukoliko ga već

13 Hejsemi, *Keşful-estâr 'an zeva'idil-Bezzar*, 2/33, br. 1140. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 2515, i u *Sahihut-tergib*, br. 1557.

14 Hakim, *El-Mustedrek*, 1/640, br. 1715, Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u *Sahihut-tergib*, br. 1156.

15 Ahmed, *Musned*, 1/215, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 3029, Nesa'i, *Sunen*, 5/268, Ibn-Hujejme, *Sahih*, 4/274, br. 2867, Ibn-Hibban, *Sahih*, 9/183-184, br. 3871, Taberani, *El-Kebir*, 12/157, br. 12747, Ebu-Ja'la, *Musned*, 4/316, br. 2427, i drugi. Ahmed Šakir je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u opaskama na *Musned*, br. 1851. Albani ga je također ocijenio vjerodostojnim u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1283, i u *Sahihul-džami'a*, br. 2680.

prije, odmah nakon bacanja kamenčića na velikom džemretu 10. dana zul-hidždžeta, nisu obavili. Slijedi oprosni tavaf i posljednji pogled na Kabu i mekanski Harem. Mnogi će opet plakati, jer samo Allah zna hoće li ikad više u životu imati priliku da se vrate. Neki će zauvijek ostati u nekom od mekanskih mezarja jer je Uzvišeni Svojom voljom htio da baš tu, u svetoj zemlji, njihova tijela nađu svoje posljednje ovosvjetsko utočište. Ovakvi nisu gubitnici, već dobitnici. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao je: *"Ko krene na hadž pa na tom putu umre, bit će mu upisana nagrada onoga ko obavlja hadž sve do Sudnjeg dana..."*¹⁶ Oni koji će se uz Allahovu milost vratiti svojim kućama, sa strahom i nadom će Allaha moliti da im primi njihov hadž, jer je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Onaj ko obavi hadž ne čineći refes (svaki govor u kojem se u kontekstu intime spominju žene) i ne čineći grijeha, vraća se kući čist od grijeha kao onog dana kada ga je majka rodila."*¹⁷

Ovo su samo djelići mozaika koji polagano, u svojim sjećanjima i mislima, često nanovo sklapa svaki hadžija, trudeći se da ne zaboravi svoje životno putovanje. Za one koji još iz bilo kojih razloga nisu obavili hadž, Allaha molimo da im što prije omogući i olakša odlazak, kako bi se pridružili milionima vjernika koji su obavili ovu islamsku dužnost i još uvijek su pod dojmom ugođaja koje na njih ostaviše obredi i sveta mjesta. Sjećanja na hadž se bude i polahko naviru iz dubokih ponora prošlosti i zaborava i, uvijek svježa, nanovo bude želju za ponovnim odlaskom.

¹⁶ Ebu-Ja'la, *Musned*, 11/238–239, br. 6357, i Taberani, *El-Evsat*, 5/282, br. 5321, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhū. Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim u *Sahihut-tergib*, br. 1114, i u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 2553.

¹⁷ Buhari, *Sahih*, br. 1521, i Muslim, *Sahih*, br. 1350, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhū.

IZMEĐU ISPOSNIŠTVA I RAZVRATA

Mnogo je načina na koje čovjek može zalutati sa Pravoga puta i krenuti putem laži i zablude. Put istine je jedan, a putevi zablude mnogobrojni. Zato Kur'an, kada u bilo kojem kontekstu govori o Allahovom putu, ili putu istine i spasa, skoro uvijek koristi jedninu, a kada spominje put zablude, koristi množinu. Kaže Uzvišeni Allah:

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ۚ
ذَٰلِكُمْ وَصَّلْتُكُمْ بِهِ ۚ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٣﴾

I doista, ovo je pravi *put Moj*, pa se njega držite i druge *puteve* ne slijedite, pa da vas odvoje od *puta Njegova* – eto, to vam On naređuje, da biste se grijeha klonili!¹

Najveći broj ljudi u zabludu odlazi činjenjem onoga što je Allah zabranio, poput obožavanja lažnih i izmišljenih božanstava, ubistva, bluda, krađe, nepravde, konzumiranja alkohola, droge itd. Razlog tome jeste što šejtan ljudima uljepšava ružna djela i postupke, a i ljudska duša je sklona onome što je po nekom zakonu ili pravilu nedostupno i zabranjeno, pa vrlo često dođe u iskušenje da proba "zabranjeno voće", jer je ono, kako narod kaže, "najslađe". Međutim, sa Pravoga puta čovjek može skrenuti ne samo čineći zabranjeno nego i zabranjujući sebi ono što mu je njegov Gospodar dozvolio. Ovaj vid zablude bio je prisutan u narodima koji su bili prije nas, pa su neki sami sebi, bez ikakvog dokaza, zabranjivali neka jela i pića, vrste odjeće

¹ Prijevod značenja Kur'ana, El-En'ām, 153.

ili druga djela i postupke, koji su im u vjeri bili dozvoljeni. O tome nam govori Uzvišeni Allah koreći i grdeći one koji su činili takvo nešto:

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ... ﴿٣٢﴾

Reci: "Ko je zabranio Allahove ukrase, koje je On za robove Svoje stvorio, i ukusna jela?"...²

I kaže Uzvišeni Allah:

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَلٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾

I ne govorite neistine jezicima svojim: "Ovo je dopušteno, a ovo je zabranjeno", da biste tako o Allahu neistine iznosili. Oni koji o Allahu govore neistine – neće uspjeti.³

Celibat i svećenici

Pored toga što su Isaa, alejhisselam, nepravедno proglasili Božijim sinom i na taj način dozvolili obožavanje čovjeka, što se smatra najvećim grijehom prema Stvoritelju, kršćani su sami sebi, bez ikakvog valjanog dokaza, čak i prema izvorima koje oni priznaju validnim, zabranili nešto što im je bilo dozvoljeno. Radi se o celibatu koji nalazimo kod velikog dijela rimokatoličkih svećenika, koji su sebi zabranili ženidbu i zavjetovali se na celibat. Celibat, koji se s latinskog (caelibatus) prevodi kao beženstvo, nebračno stanje ili "bećarstvo", označava bezbračnost osobe u zreloj dobi. Kur'an, kada govori o monaštvu sljedbenika Isaa, alejhisselam, kaže da su ga oni sami sebi "kao novotariju" uveli:

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ... ﴿٢٧﴾

Zatim smo, poslije njih, jednog za drugim Naše poslanike slali, dok nismo Isaa, sina Merjemina, poslali, kojem smo Indžil dali, a u srca

² Prijevod značenja Kur'ana, El-A'raf, 32.

³ Prijevod značenja Kur'ana, En-Nahl, 116.

sljedbenika njegovih smo blagost i samilost ulili, dok su monaštvo oni sami, kao novotariju, uveli – Mi im ga nismo propisali...⁴

Da je isposništvo, koje između ostalog podrazumijeva i celibat, uvedeno i da u osnovi nije bilo propisano ni svećenicima, ne negiraju ni sami kršćani. O tome se u jednom tekstu pod naslovom "Celibat – zašto", čijem se autoru može čestitati na objektivnosti, između ostalog, kaže ovako:

U crkvenom se zakonodavstvu celibat pojavio prilično kasno. Tek poslije regionalnog koncila u Elviri (Španija) godine 300. počela se isticati zakonska zabrana svećeničkog braka, a u XII stoljeću I. lateranski sabor u svom glasovitom 7. kanonu izriče konačnu zabranu koja traje do danas.⁵

Tužbe za bludničenje

Iako nećemo glumiti stručnjake za kršćanstvo, kako se često površno obrazovani i prilično bolesni pojedinci iz drugih religija predstavljaju "stručnjacima za islam", lupajući gluposti, nebuloze i zlobne potvore kojima žele nauditi islamu i muslimanima, na ovom mjestu ipak se imamo pravo zapitati kako je moguće da tristo godina nakon "utemeljenja kršćanstva", kako to vjeruju kršćani, dođe do usvajanja jednog propisa koji nije bio obavezan tri prva stoljeća kršćanstva? Valjda bi najizvornije učenje religije jednog naroda trebalo biti upravo u onoj generaciji u kojoj je živio i djelovao poslanik dotičnog naroda, kao što bi isto tako temeljne vjerske naredbe i zabrane logički trebalo da su definitivno poznate i razgraničene u vremenu u kojem je živio taj poslanik.

I kršćani opet priznaju da su i sami apostoli, kao najbliži ljudi Isaa, alej-hisselam, bili oženjeni, a i jedan od biblijskih imperativa koji se nalazi na početku Knjige postanka glasi: "Plodite se i množite..."⁶

Nakon što su sami sebi zabranili ono što im je i po vjeri, i po moralu, i po zdravoj logici bilo dozvoljeno, upali su u razna iskušenja i nevolje koje su mnogo veće od onoga čega su se "kao Božiji ljudi" i "radi kraljevstva nebeskoga" željeli odreći. Jedan od velikih problema s kojima se susreće kršćanska religijska zajednica jeste i pitanje velikog broja sudskih tužbi koje

⁴ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Hadid, 27.

⁵ Izvor: <http://www.kriz-zivota.com/tekstovi.php?rubrika=9&id=1010>

⁶ Šarić, *Prijevod Biblije*, Knjiga postanka 1:22

se skoro svakodnevno, u raznim dijelovima svijeta, podižu protiv svećenika, u kojima ih se tereti za bludničenje i to najčešće nad djecom. Odštete koje crkva isplaćuje oštećenima iznose više milijardi američkih dolara, a veliki broj kršćana gubi povjerenje u svoje vjerske autoritete i zajednicu koju su smatrali besprijekorno moralnom. Tako celibatom, umjesto kraljevstva nebeskog, mnogi svećenici zaradiše sramotu i poniženje na ovom svijetu, kao i kaznu, koja ih i po njihovom vjerskom ubjedenju za takvo djelo očekuje u Paklu.

Mnogi svećenici i redovnici s pravom napuštaju celibat i na tome im niko ne bi trebao zamjeriti. Statistike kazuju ovako:

Celibat danas živi u Katoličkoj crkvi, ali svjedočimo određenim problemima. Svake se godine u svijetu oženi između 500 i 1000 svećenika, a podaci Vokatija, udruge svećenika koji su se zbog ženidbe razredili, govori da se između 1965. i 1995. u svijetu oženilo 180 hiljada svećenika, a takav trend ne pokazuje znakove slabljenja.⁷

I pored obaveza, u braku je spas

Islam svakako blagonaklono gleda na brak kao izvor čednosti i morala iz kojeg se rađa porodica koja je osnovna ćelija ljudskog društva. Uspjeh i prosperitet tog društva uglavnom leži u kvalitetnoj i dobro odgojenoj porodici. U tome nema razlike između "običnog muslimana" ili čovjeka kojeg muslimani smatraju vjerskim autoritetom. Štaviše, upravo vjerski predvodnici muslimana trebaju ostalim muslimanima služiti kao uzor u osnivanju i odgoju jedne primjerne porodice. Zato je i Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, poticao svakog onog ko ispunjava određene uvjete da se oženi i upozorio da se ostavljanjem braka poistovjećuje sa kršćanskim isposnicima. Od Ebu-Umame, radijallahu 'anhui, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Ženite se, jer ja ću se ponositi vašom brojnošću na Sudnjem danu, i ne budite kao kršćanski isposnici..."*⁸

⁷ Izvor: <http://www.kriz-zivota.com/tekstovi.php?rubrika=9&id=1010>

⁸ U ovoj verziji hadis bilježe Ibn-'Adijj, *El-Kamil*, 7/310, i Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 7/125, br. 13457. Albani ga je ocijenio dobrim u *Silsiletul-ehadis es-sabiha*, br. 1782, i u *Sahihul-džami'a*, br. 2941. U mnogim drugim sličnim hadisima Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, poticao je muslimane na ženidbu riječima: *"Ženite žene koje su ljupke i koje mnogo rađaju jer*

Veliki broj omladine danas, među koju nažalost moramo svrstati i mnoge muslimane, zaista je daleko od praktične primjene bilo kakvih vjerskih ili moralnih normi kada je u pitanju intima i osjećaj potrebe za osobom drugog spola. Svoje intimne nagone zadovoljavaju kroz blud i razvrat kojeg ne manjka, a brak je često nešto posljednje o čemu u životu misle. Posljedice su jasne i prepoznatljive na svakom mjestu. Od kobnih bolesti, neželjenih trudnoća, koje rezultiraju abortusima, čedomorstvom i velikim brojem nezbrinute djece, do upropaštenih mladih osoba koje više ne vide smisla u životu, pa rješenje nerijetko potraže u suicidu.

Bijela kuga

Bježanjem od braka kao "mučne" obaveze, omladina nesvjesno učestvuje u razvoju još jednog problema globalne prirode koji sa sobom nosi dosta posljedica. Radi se o smanjenom prirodnom priraštaju – natalitetu, koji je već postao alarmantan problem u mnogim zemljama Evrope i svijeta. Statistike pokazuju porazne rezultate, a "moderne parove" na brak i rađanje djece ne mogu natjerati ni poticaji od više desetina hiljada eura koje mnoge vlade razvijenih zemalja roditeljima nude po novorođenčetu.

Ovaj problem naravno nije zaobišao ni zemlju u kojoj živimo. Teška ekonomska situacija, nedostatak radnih mjesta, svakodnevni porast cijena osnovnih životnih namirnica, ne mogu se zanemariti kao relativne prepreke na putu zasnivanja porodice, ali jesu li to ključni razlozi? Odgovor ćemo pokušati saznati iz sljedećeg primjera.

Na kraju svake stare godine na televiziji se objavi razgovor sa ljekarom koji je šef odjela za ginekologiju i akušerstvo, u kojem on iznese podatke o broju novorođene djece u protekloj godini. Jednom je upozorio na enormni pad prirodnog priraštaja te zabrinuto konstatirao "kako je broj rođene djece u toj godini mnogo manji nego što je to bilo 1993. ratne godine kada je cjelokupno područje bilo u potpunom okruženju". Na upit novinara

---

ću se ja ponositi vašom brojnošću." Hadis bilježe Ebu-Davud, *Sunen*, br. 2050, Nesa'i, *Sunen*, 6/65, Hakim, *El-Mustedrek*, 2/192–193, br. 2742, i drugi, svi od Ma'kila b. Jesara, radijallahu 'anhu. Hakim ga je ocijenio vjerodostojnim, a u ocjeni se složio i imam Zehebi. Šejh Albani ga je također ocijenio vjerodostojnim u *Sahihul-džami'a*, br. 2940, i u *Sahihut-tergib*, br. 1921.

za razloge ovakve situacije, doktor je kategorički tvrdio da su dva osnovna razloga za to: ekonomska situacija i skoro nikakvi državni poticaji.

Ako bolje razmislimo o doktorovoj izjavi, primijetit ćemo da ona sadrži dozu nelogičnosti. Ako je u ratnoj '93. godini, kada su stanovnici bili u agresorskom okruženju i na rubu gladi, a svaki novi dan nosio neizvjesnost i strah od granatiranja i smrti, bio veći broj rođene djece nego u poslijeratnim godinama, onda vjerovatno ekonomska situacija nije glavni uzročnik ovog problema. Uzmemo li u obzir i to da su najbogatije zemlje svijeta, u kojima su mjesečna primanja kao i poticaji za rađanje i obnovu institucije materinstva izuzetno visoki, ujedno i najsiriromašnije sa novorođenom djecom, onda priča o ekonomskoj situaciji kao centralnom problemu definitivno pada u vodu. Prije da se radi o postepenom izumiranju braka kao nečeg "opterećujućeg i monotonog", kao i o trendu da se, umjesto djece "koja su naporna jer se neredi u pelene i mnogo cmizdre", odgajaju kućni ljubimci.

Islam zagovara sredinu između dvije spomenute krajnosti i nudi brak kao najljepšu alternativu. Najbolja je uputa ona uputa sa kojom je došao Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, a svaki grijeh i novotarija vode u zabludu i propast na oba svijeta. Sretan je onaj ko pođe putem spasa i na tom putu ustraje, sve dok ne susretne svoga Gospodara. Taj susret je blizu pa makar živjeli i hiljadu godina. Život je samo san, a smrt je istinsko buđenje.

JETIMSKE SUZE

Sa mukom riječ "otac" prelazi preko dječijeg jezika kada znatiželjno i sramežljivo pita majku o onoj osobi koja je, pored nje, bila direktni uzrok njegovog dolaska na ovaj svijet. Kako i sa koliko stida jetimi kažu "moj babo", djelimično mogu razumjeti svi oni koji se upoznaju sa nekom novom osobom. Izgovarati ime dotične osobe u početku je pomalo neprijatno i neobično, pa se često izbjegava direktna upotreba imena te se koristi izraz "hej ti", ili tome slično, dok se prijateljstvo ne produbi ili veza ne postane prisnija. Slično je i sa snahom kada dođe u muževu kuću. Mogu proći mjeseci, pa čak i godine, a da stalno izbjegava da svekrvu oslovi po imenu, nadimku, ili još teže da joj kaže "mama", kako je običaj u mnogim krajevima Bosne. Razlog je naravno nedostatak prisnosti. A jetim, kao jetim, oca nema, pa kako da se s njim pobliže upozna i prevaziđe period sramežljivosti. Nije lahko biti jetim, pa čak i kada ima svu ugodnost na ovome svijetu. Nedostaje očev, muški odgoj, koji uči strogoći i popuštanju, blagosti, pa i nekoj vrsti grubosti koja će kasnije u životu biti od pomoći u situacijama u kojima treba biti "muško". Kada uloga "glave kuće" pređe sa očevih snažnih pleća na krhka i ranjiva pleća majke, njen život, a i život njene čeljadi postane teži i mukotrpniji. Valja biti i otac i mati, i brinuti se o svemu o čemu je brigu vodio i otac.

Eh, da je babo uz mene...

Rat i agresija koji su u bliskoj prošlosti poharali našu domovinu ostavili su hiljade jetima koji su na svojoj koži osjetili šta znači gubitak oca. Mnogi su bili toliko mali da se oca uopće ne sjećaju, dok su neki rođeni i nakon očeve

pogibije. Oni su potpuno svjesni kako je oca zamišljati, o njemu maštati, sramežljivo zamišljati susret s njim, i bez stvarne nade i ubjeđenja čekati njegov povratak. Oni znaju kako je prijetiti drugima zbog nepravedno dobijenog šamara ili čvoke i brišući suze govoriti: "Vidjet ćeš ti od moga babe", a biti svjestan da je takva prijetnja besmislena i da ne predstavlja ništa drugo do blijedu nadu da će se kod huligana pojaviti i mrvica straha. Znaju i kako je oca dozivati dok jolpazi krađu voće, ne bi li se prepali i okanili zrelih plodova koje od ukućana nema ko brati. Hiljade lijepih trenutaka otac bi još više uljepšao, a hiljade ružnih trenutaka otac bi olakšao. Prvi odlazak u mekteb ili školu, davanje hatme, matura mala i velika, diploma završenog fakulteta, prva plata, ženidba ili udaja..., sve je nekako krnjavo, manjkavo, jer "da je babo tu..." Jetimske suze teku, a vrijeme prolazi. Zbog toga briga o jetimu spada u najčasnija djela na ovom svijetu i onome ko na sebe preuzme takvu obavezu, Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, garantira Džennet, pa kaže: "Ja i onaj ko se bude brinuo o siročetu, u Džennetu ćemo biti kao ova dva", pa je pokazao na kažiprst i srednji prst, rastavivši između njih...¹

Pored ove veličanstvene nagrade na budućem svijetu, onaj ko bude milostiv prema siročetu zaslužuje nagradu i na ovom svijetu prije ahireta. Jednom je prilikom Allahovom Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, došao čovjek koji se žalio na krutost i tvrdoću svoga srca, pa mu je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, savjetovao sljedeće: "Ako želiš da tvoje srce omekša i da postigneš ono za čim žudiš, tada budi milostiv prema jetimu, pomiluj ga po glavi i nahrani ga hranom koju i sam jedeš. Tako će ti srce omekšati, i postići ćeš ono što želiš."²

1 Buhari, *Sahih*, br. 6005, i Tirmizi, *Sunen*, br. 1918, od Sehla b. Sa'da, radijallahu 'anhu.

2 U mnogim sekundarnim hadiskim zbirkama za ovaj hadis (u ovoj verziji) kaže se da ga bilježi Taberani u *El-Kebiru* od Ebu-Derda'a, radijallahu 'anhu, međutim u današnjoj štampanoj pa ni u elektronskoj verziji *El-Kebira* ovaj hadis nije prisutan. Možda je bio zabilježen u onom dijelu *El-Kebira* koji je izgubljen ili još uvijek nije štampan, a Allah najbolje zna. Albani ga je ocijenio dobrim u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 854, *Sahihut-tergib*, br. 2544, i u *Sahihul-džami'a*, br. 80. Slično bilježe i 'Abdurrezzak, *El-Musannef*, 11/96–97, br. 20029, Ebu-Nu'ajm, *Hiljetul-evlija*, 1/214, i Bejheki, *Šu'abul-iman*, 13/389–390, br. 10524, također od Ebu-Derda'a, radijallahu 'anhu. U hadisu koji prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu, a bilježe Ahmed u *Musnedu*, 2/263, br. 7566, i Bejheki u *Šu'abul-iman*, 13/389–390, br. 10523, navodi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, ovom čovjeku rekao: "Ako želiš da ti se srce raznježi, pomiluj jetima po glavi i nahrani siromaha..." Ibn-Hadžer i Albani su ovaj hadis ocijenili dobrim, a Hejsemi vjerodostojnim. Vidjeti: *Fethul-Bari*, 11/155, *Medžme'uz-zeva'id*, 8/160, i *Sahihul-džami'a*, br. 1410. Šejh Ahmed Šakir u svojim opaskama na *Musned* ima-

Poslijeratna siročad

Golema je i nagrada majke koja ostane kod svoje siročadi vodeći brigu o njima. Od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *"Ja sam prvi kojem će se otvoriti dženetaska vrata, ali ću vidjeti ženu koja će me sustići, pa ću joj reći: 'Šta je s tobom? Ko si ti?' Ona će odgovoriti: 'Ja sam žena koja je bdjela nad svojom siročadi.'"*³

Agresija na Bosnu je, Allahovom voljom, završila, pa je njenim prestankom okončan period u kojem se svakodnevno ginulo, a broj siročadi rastao nevjerovatnom brzinom. Preživjeli borci zahvaljivali su Allahu što je glava ostala na ramenima, iako je život po stotinu puta visio o koncu. Porodice, a pogotovo djeca, bili su presretni što "babo više ne mora na liniju", a njegov odlazak od kuće više nije tretiran kao mogući odlazak u smrt, zarobljavanje ili ranjavanje. Mnogi su mislili da je problemima kraj i da se više naskoro neće čuti plač roditelja, žena i djece zbog gubitka sina, supruga i oca. Ali su se mnogi prevarili. Već godinama traje organizirana hajka na naturalizirane Bošnjake arapskog porijekla koji su se u ratu borili u redovima Armije BiH, a nakon rata ostali na ovim prostorima jer su većinom legalno dobili državljanstvo zemlje u čijoj su se vojsci borili. Prvo je krenulo stihijski i polagano, "na kašičice" od strane printanih, pa onda i elektronskih medija u Bosni, kako bi se bošnjački puk naviknuo na (dez)informacije o tome kako su svi Arapi redom u Bosnu dolazili samo kako bi zaradili novac (možda vojničku platu koja je iznosila tridesetak maraka?!), ženili se bosanskim djevojkama ili kako bi dobili državljanstvo.

Kako je rat u sjećanjima mnogih Bošnjaka bio dalji, a laži i potvore na račun mudžahida sve češće i gnusnije, narod se olahko naviknuo na njih i počeo ih prihvatati kao neprikosnovenu istinu. Zaboravilo se dobročinstvo koje su braća muslimani učinili napaćenom bosanskom narodu u trenuci- ma kada im je pomoć bila najpotrebnija, riskirajući i gubeći vlastite živote i imetke. Počeše hapšenja i protjerivanja ovih ljudi, većinom bez ikakve moralne ili pravne osnove, što su osudile i mnoge svjetske organizacije za

---

ma Ahmeda, br. 7566, ovaj hadis od Ebu-Hurejre ocijenio je slabim, kao i Šu‘ajb Arnaut u valorizaciji *Musneda* imama Ahmeda, 13/22, br. 7576.

3 Bilježi ga Ebu-Ja‘la, *Musned*, 12/7, br. 6651. Ibn-Hadžer, rahimehullah, za prenosioca ovog hadisa kaže da su prihvatljivi. Vidjeti: *Fethul-Bari*, 10/451, i *El-Metalibul-‘alije*, 12/405, br. 2564. Albani je ovaj hadis ocijenio slabim u *Da‘ifut-tergib*, br. 1512.

ljudska prava. Kako su mnogi od njih oženjeni Bosankama i imaju djecu, opet žene počele ostajati bez muževa, a djeca bez očeva.

Djeca "biduni"

Dugo su u ovoj hajci učestvovalе samo one osobe i mediji koji su odavno zauzeli antiislamski, pa možemo reći i antibošnjački kurs, jer im je to zlatna prilika da dođu do publiciteta i ušićare koji euro ili marku. Nažalost, u posljednje vrijeme još jedna barijera je probijena, pa u ataku na mudžahide koji su dobili bosansko državljanstvo počele učestvovati (svjesno ili nesvjesno) i pojedini "osvjedočeni probošnjački" mediji ili poznate ličnosti i zaklete patriote. Naslov novinara S. N., objavljen u *Avazu* avgusta 2007. godine, više je nego neobjektivan, ljigav i nadasve bezobrazan, da kod svakog humanog i časnog insana izaziva duboko razočarenje i veliku dozu ljutnje. Radi se o njegovom poznatom naslovu zbog kojeg će vjerovatno dugo ostati upamćen, a koji glasi: "Ebu, go home", u kojem se navode razne nebuloze, gluposti i tobože neki razlozi zbog kojih bi "ebui" trebali napustiti Bosnu.⁴

Isto tako, i izjava jednog uglednog Bošnjaka šokirala je sve one koji imalo poznaju historijat bosanskog rata kao i poslijeratne prilike i dešavanja. Radi se o famoznoj izjavi muftije hrvatskog kako su mudžahedini koji su dolazili iz Kuvajta imali za cilj da dođu do dokumenata i identiteta, te da oni spadaju u nekakvu skupinu pod kodnim imenom "Bidun".⁵ Ovom izjavom muftija je izazvao zbunjenost i iznenađenje svih onih koji su se imalo

4 Novinar Sead Numanović je u *Dnevnom avazu* od 04.08.2007. na račun mudžahida iznio mnogo veoma ružnih i uvredljivih izmišljotina i potvora, poput: "da su dijelili novac kome su htjeli", "da za mnoge od njih nismo bili muslimani", "malobrojni, ali bučni, dobro snabdjeveni ali nedovoljno efikasni, vremenom su postajali sve veći trn koji para bošnjačko tijelo", "formiran je cijeli niz kojekakvih humanitarnih organizacija koje su naplaćivale svoje usluge – muškarci su morali produživati svoje brade i kratiti nogavice, a žene se sve više zamotavati. Na posebnoj su meti bile djevojke. Nevine, naravno", "Bili smo izloženi specijalnom džihadu koji je udarao u srž bošnjačkog bića – porodicu", "Takav mentalni sklop doveo nas je da nas Istok prezire, jer smo napravili gluposti koje niko normalan ne bi, a Zapad nas sve sumnjičavije gleda" itd. Neka ove potvore i nebuloze budu na dušu spomenutom novinaru za koje će na Danu velikog suda sigurno biti pitan.

5 Govoreći o motivima dolaska mudžahida u BiH, muftija je u famoznoj izjavi između ostalog rekao: "Jedno je sigurno, ti mudžahidi koji su dolazili, koji su bili u Kuvajtu, oni se zovu pod kodnim imenom Bidun. To su ljudi koji uopće nisu imali dokumenata i identiteta. Oni su dolazili u Kuvajt iz različitih siromašnih arapskih islamskih zemalja. Nikad

bavili ovim pitanjem nakon rata, jer ga do sada niko u ovoj tragikomičnoj izjavi nije pretekao. Dok nam u potpunosti ne razjasni porijeklo i izvor ove "činjenice" ("jedno je sigurno, ti mudžahidi koji su dolazili, koji su bili u Kuvajtu, oni se zovu pod kodnim imenom Bidun...") koju je iznio, mi ćemo reći da se muftija definitivno prešao. Nisu mudžahedini "biduni", već njihova djeca (u arapskom jeziku "biduni" znači: bez). Oni su biduni (bez) babe, biduni (bez) najboljeg prijatelja, biduni (bez) dječijeg osmijeha, biduni (bez) sretnog djetinjstva i biduni (bez) većine onoga što djecu čini sretnom. "Bidunima" ih učiniše svi oni koji su pomogli i još uvijek pomažu u hapšenju i protjerivanju njihovih očeva, bili oni političari ili državnici, novinari željni publiciteta ili sitna mahalska raja koja bajke o njima izmisli i na njihov račun nalijepi ono što ni najvećem kriminalcu pod kapu ne bi stalo. U ratu ih u zvijezde okivali, evlijama ih proglašavali, a sada, nakon upotrebe, poput stare ambalaže ih odbacili. A, Boga mi, i oni koji hajku na mudžahedine i bosanske gazije digoše, i oni su neka vrsta "biduna". Ovakvi su biduni (bez) obraza, biduni (bez) morala, biduni (bez) humanosti i biduni (bez) zdravog rasuđivanja, jer pomažu hapšenju i izručenju ovih ljudi koji se većinom deportiraju u matične države u kojima vladaju brutalni režimi, i niko nije siguran da će ih porodice ikada više vidjeti.

Na redu su Bošnjaci

Ova hajka i progoni nisu stali samo na Arapima. Posljednjih godina hapse se i zatvaraju bosanske gazije i aktivni učesnici odbrane Bosne, od generala i oficira, pa sve do običnih vojnika. Nasilje nad njima i njihovim porodicama već dugo "sipa"⁶ sa svih strana. Kada neće ili ne mogu pohapsiti stvarne zločince odgovorne za genocid u Srebrenici ili za ostale mnogobrojne pokolje koji su počinjeni nad Bošnjacima tokom rata, može se makar uhapsiti pokoji Bošnjak i tako pokazati da se nešto radi. Postoje li riječi da se izrazi

---

tamo nisu dobili dokumente i kažu da je većina njih krenula u Bosnu s namjerom da dođe do dokumenata i identiteta." (Drugo oktobarsko izdanje političkog magazina "60 minuta" iz 2007. godine)

6 SIPA (Državna agencija za istragu i zaštitu – State Information and Protection Agency) je bosanskohercegovačka državna policijska agencija. Pripadnicima ove agencije pripala je "čast" da lovi, hapsi i zatvara mnoge heroje Armije BiH pod optužbom da su počinili ratne zločine.

žaljenje i protest zbog nepravde koja se čini ovim ljudima? Jedno je sigurno, a to je da se radi o nepravdi ogromnih razmjera sa neslućenim posljedicama, a Allah ne voli nepravednike. Rekao je Uzvišeni:

وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ ﴿٤٢﴾ مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ ﴿٤٣﴾

A nikako ne misli da Allah ne motri na ono što rade nasilnici! On ih samo ostavlja do Dana kada će im oči ostati otvorene, i kada će žureći, uzdignutih glava, netremice gledati; a srca će im prazna biti...⁷

Snagu prijetnje upućene zulumčarima koju ovaj ajet nosi u sebi, najbolje će shvatiti "Ebui" koji razumiju Kur'an na izvornom arapskom jeziku, a onda i svi oni kojima se čini nasilje, a Allah je najbolji zaštitnik. Uz Allahovu pomoć, oni će dostojanstveno i sa saburom podnijeti sva iskušenja, poniženje neće pokazati jer bi tako dušmane samo razveselili, a istinsku milost i pravdu će očekivati samo od Gospodara svjetova. Od nepravdnog se pravda ne može tražiti, niti se milost od nemilosrdnog može očekivati. Rekao je imam Šafija, rahimehullah:

*Neprijatelju poniženje ne pokazuj nikada,
Jer zloradost dušmanska nevolja je najveća.*

*Velikodušnosti se od škrtoga nemoj nadati,
Jer žedni u vatri vodu ne pronalazi.⁸*

A njihova djeca koja ostaju u neizvjesnosti, bolu i tuzi? Svako od njih će na različit način izražavati nezadovoljstvo zbog onoga što se čini njihovim očevima. Vrijeme će prolaziti, i kada svi drugi zaborave na ovu nepravdu, oni neće. Među njima će, ako Bog da, biti i hafiza, i profesora, i doktora, i kompjuterskih stručnjaka, i uspješnih i bogatih ljudi, a možda i budućih vođa ove države, pa neka se oni koji su učestvovali u bespravnom progonu njihovih očeva pripreme da im daju odgovor. Njihovi jezici stalno će biti vlažni od dove koju će Allahu upućivati da na oba svijeta kazni one koji od njih učiniše siročad, a od njihovih majki hudovice, a ne odbija se dova

⁷ *Prijevod značenja Kur'ana*, Ibrāhīm, 42.–43.

⁸ Šafi'i, *Divan*, str. 46.

onoga kome je učinjena nepravda. Njihova prsa će biti puna nezadovoljstva koje će često prerastati u prkos i mržnju, koje će svako ispoljavati na svoj način. Ima li nekoga da će im na tome zamjeriti?

JEVREJI NEKAD I SAD

Benu-Israil je narod o kome Kur'an s razlogom najviše govori. To je narod kojem je Allah poslao najviše poslanika koje su, nažalost, ili ubijali, ili ih u laž ugonili:

لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَأَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ رُسُلًا كَلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ
أَنفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ ﴿٧٠﴾

Mi smo od sinova Israilovih zavjet uzeli i poslanike im slali. Kad god bi im koji poslanik donio ono što nije godilo dušama njihovim, jedne su u laž utjerivali, a druge ubijali.¹

Oni su narod koji je vidio toliko jasnih i nedvosmislenih Allahovih znakova i čuda koja u tom broju nije vidio niti jedan narod mimo njih.² More koje se pred njihovim očima rascijepilo, i brdo koje se poput oblaka iznad jedne skupine od njih podiglo, samo su neka od stotina čuda koja je ovaj narod vidio, a o kojima Kur'an na mnogim mjestima govori. Međutim, ništa od toga im nije bilo dovoljno da se Allahu i Njegovim poslanicima istinski pokore, i da im se duše u vjerovanju potpuno smire. Laž i obmana, škrtost i pohlepa, licemjerstvo i otvoreno nevjerstvo, osobine su koje su uglavnom dominirale u ovom narodu na koga se Allah rasrdio i na koga je Svoju kaznu često spuštao. Njihovu neposlušnost i tvrdoglavo odbijanje istine, na svojoj

¹ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Mā'ide, 70.

² Od Džabira, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Prenosite (predaje i kazivanja) od Benu-Israila i to nije grijeh. Uistinu su se njima dešavala čuda." Hadis u ovoj verziji bilježe imam Ahmed, *Ez-Zuhd*, str. 23, Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musan-nef*, 8/586, br. 26896, i drugi. Šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 2926.

koži najbolje je osjetio Allahov odabranik Musa, alejhisselam. Iako su ga u globalu priznali kao Božijeg poslanika, ni on sam nije ostao miran od njihovih uvreda i provokacija. Jednom prilikom su rekli da Musa, alejhisselam, na svome tijelu ima tjelesnu mahanu jer nije želio pred ljudima skidati svoju odjeću, a tako je postupao samo zbog izuzetnog stupnja morala i stidljivosti, svojstvenih svim Allahovim poslanicima. Tako je jednom otišao da se okupa te skinuo svoju odjeću i stavio je na kamen. Allah je Svojom voljom učinio pa je kamen "otrčao" noseći odjeću na sebi. Musa, alejhisselam, trčao je za kamenom i, udarajući ga štapom, vikao: "Moja odjeća, kamenu, moja odjeća, kamenu!", sve dok tako nisu došli pred skupinu jevreja, koji su se, vidjevši Musaa, alejhisselam, nagog, tada uvjerali da on na sebi nema nikakve tjelesne mahane, već baš suprotno, da je on jedno od najljepših Allahovih stvorenja.³ O tome je Allah objavio:

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ ءَادَوْا مُوسَىٰ فَبَرَأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِندَ
اللَّهِ وَجِيهًا ﴿٦٩﴾

O vjernici, ne budite kao oni koji su Musaa uznemiravali, pa ga je Allah oslobodio onoga što su govorili, i on kod Allaha ugled uživa.⁴

I Allaha su vrijeđali

Od njihovih poganih jezika miran nije ostao čak ni Uzvišeni Allah, Gospodar i Stvoritelj čitavog kosmosa, za kojeg su rekli da je škrt, pa ih je Allah prokleo:

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا... ﴿٦٤﴾

Jevreji govore: "Allahova ruka je stisnuta!" Stisnute bile ruke njihove i prokleti bili zbog toga što govore...⁵

Išli su i dalje od toga, te govorili kako je Allah siromašan, a oni bogati. Imam Taberi bilježi predaju od Ibn-‘Abbasa, radijallahu ‘anhuma, da je Ebu-Bekr, radijallahu ‘anhu, jednom prilikom prišao skupini Jevreja okupljenih oko

³ Hadis bilježi Buhari, *Sahih*, br. 3404, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu.

⁴ *Prijevod značenja Kur’ana*, El-Ahzāb, 69.

⁵ *Prijevod značenja Kur’ana*, El-Mā’ide, 64.

jednog čovjeka po imenu Finhas, koji je bio vrlo učen i priznat u njihovoj vjeri, pa mu je Ebu-Bekr, radijallahu ‘anhu, rekao: "Teško se tebi, Finhas! Boj se Allaha i primi islam! Tako mi Allaha, ti sigurno znaš da je Muhammed, sallallahu ‘alejhi ve sellem, Allahov poslanik koji vam je došao sa istinom od Allaha, a njegov opis nalazite u Tevratu i Indžilu!" Na to mu Finhas reče: "O Ebu-Bekre! Allahom se kunem da mi za Njim nemamo nikakve potrebe, već On treba nas! Mi nećemo tražiti od Njega onako kako On traži od nas. Mi smo o Njemu neovisni, a da je On neovisan o nama, ne bi od nas tražio pozajmicu..."⁶ Čuvši ove grozne riječi, Ebu-Bekr, radijallahu ‘anhu, ošamario je Finhasa, na što se on požalio Muhammedu, sallallahu ‘alejhi ve sellem, a kada je Ebu-Bekr, radijallahu ‘anhu, Poslaniku, sallallahu ‘alejhi ve sellem, ispričao šta je Finhas rekao, on je istog trena to porekao rekavši da Ebu-Bekr laže. Tada je Allah objavio:

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا وَقَتْلَهُمُ
الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلُ دُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿١٨١﴾

Allah je čuo riječi onih koji su rekli: "Allah je siromašan, a mi smo bogati!" Naredit ćemo Mi da se pribilježi ono što su oni rekli, kao i što su, ni krive ni dužne, vjerovjesnike ubijali, i reći ćemo: "Iskusite patnju u ognju..."⁷

- 6 Mislio je na kur’anske ajete u kojima Allah potiče vjernike da udjeljuju milostinju na Njegovom putu poput sljedećih ajeta:

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضْعِفُهُ لَهُ أَصْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١٥﴾

Ko je taj koji će Allahu drage volje zajam dati, pa da mu ga On mnogostruko vrati? – A Allah uskraćuje i obilno daje, i Njemu ćete se povratiti. (Prijevod značenja Kur’ana, El-Bekare, 245.)

إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

Onima koji milostinju budu udjeljivali i onima koje je budu udjeljivale, i koji drage volje Allahu budu zajam davali – mnogostruko će se vratiti i njih čeka nagrada plemenita. (Prijevod značenja Kur’ana, El-Hadid, 18.)

إِنْ تَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يَضَاعِفْ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾

Ako Allahu drage volje zajam date, On će vam ga mnogostruko vratiti i oprostiti će vam, jer Allah je blagodaran i blag. (Prijevod značenja Kur’ana, Et-Tegābun, 17.)

- 7 Prijevod značenja Kur’ana, Ālu ‘Imrān, 181. Za navedeni komentar ovih ajeta vidjeti: Taberi, *Džami’ul-bejan*, 7/441, br. 8300, i Ibn Ebi-Hatim, *Tefsirul-Kur’ani-l-Azim*, 3/829, br. 4589.

126 Ugnjetavani, ali i dalje oholi

Zbog grijeha koje su činili i oholosti zbog koje su svjesno istinu odbacivali, često su bili ponižavani i ubijani od strane drugih naroda, a najbolji primjer za to su zločini koje je nad ovim narodom činio faraon, koji im je mušku djecu klao, a žensku u životu ostavljao. I u predislamskom periodu Jevreji su trpjeli velike neugodnosti i teror od strane tadašnjih Arapa idolopoklonika koji su ih na razne načine ponižavali i ugnjetavali. U nemogućnosti da im na teror i nepravdu uzvrate na bilo kakav konkretan način, prijetili su im dolaskom poslanika čiji je dolazak u Tevratu najavio Musa, alejhisselam, pa su Arapima iz plemena Evs i Hazredž govorili: "Pred Sudnji dan, doći će nam poslanik uz čiju pomoć ćemo vas ubijati na način kako su pobijeni narodi 'Ad i Irem." Rekao je Ebul-'Alije:

Jevreji su se nadali pomoći od Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, u borbi protiv Arapa mnogobožaca pa su govorili: "Gospodaru naš, pošalji nam poslanika koji nam je opisan i kojeg nalazimo zapisanog u našim knjigama, kako bismo kaznili idolopoklonike i poubijali ih." Kada je Allah poslao Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, i oni vidjeli da nije iz njihove loze, zanijekali su ga iz zavisti prema Arapima, iako su vrlo dobro znali da je on Allahov poslanik.⁸

Povodom ovog događaja Uzvišeni Allah je objavio:

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِن قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَّا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٨٩﴾

A kada im Knjiga od Allaha dolazi, koja priznaje kao istinu Knjigu koju imaju oni – a još ranije su pomoć protiv mnogobožaca molili – i kada im dolazi ono što im je poznato, oni u to neće da vjeruju, i neka zato nevjernike stigne Allahovo prokletstvo!⁹

8 Vidjeti: Ibn-Kesir, *Tefsirul-Kur'anil-'Azim*, 1/119, i Taberi, *Džami'ul-bejan*, 2/332–336.

9 *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Bekare, 89.

Očekivali su Muhammeda, sallallahu ‘alejhi ve sellem

Postoje mnogobrojne predaje koje upućuju na to da su Jevreji očekivali dolazak Muhammeda, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i da su do u detalje znali kako će izgledati i iz kojeg pravca će se pojaviti. Od Seleme b. Selame b. Vakša, radijallahu ‘anhu, koji je bio jedan od učesnika Bitke na Bedru, prenosi se da je rekao:

Imali smo komšiju Jevreja koji je potjecao iz plemena Benu-‘Abdul-Ešhel, pa je jednog dana izašao iz svoje kuće te se pridružio sijelu svojih suplemenika, a to se desilo u vremenu malo prije nego će se pojaviti Muhammed, sallallahu ‘alejhi ve sellem. Tada sam bio najmlađi među svim tim ljudima. Na sebi sam imao ogrtač na koji sam legao ispružen u dvorištu svoje kuće. Tada je ovaj Jevrej počeo govoriti o proživljenju nakon smrti i Sudnjem danu, polaganju računa, Mizanu – vagi dobrih djela, i o Džennetu i Džehennemu, pa reče: "To će (kazna u Vatri) zadesiti mnogobošce idolo-poklonike koji ne vjeruju da će nakon smrti biti proživljeni..."

Nakon što su ga tadašnji mušrici, koji inače nisu vjerovali u proživljenje, začuđeno priupitali o tome, a on im opet priprijetio vatrom džehenemskom, upitali su ga šta je dokaz i znak da on istinu govori, a on im tada reče:

"Poslanik koji će se pojaviti oдавде", pa je pokazao rukom u pravcu Meke i Jemena. Kada su ga upitali kada će se pojaviti taj poslanik, on reče: "Ako ovaj mladić poživi (pokazujući na Selemu, radijallahu ‘anhu), dočekat će ga."

Kaže dalje Seleme, radijallahu ‘anhu:

Tako mi Allaha, nije prošlo mnogo vremena pa je Allah poslao Svoga Poslanika, a ovaj Jevrej je još uvijek bio živ i među nama. Mi smo u poslanika povjerovali, a on nije iz mržnje i zavisti, pa smo mu rekli: "Teško tebi, čovječe! Zar nam nisi rekao ono što si rekao?!" "Jesam, ali to nije on", reče.¹⁰

Još je jasniji sljedeći primjer. Poslanikova supruga Safija, radijallahu ‘anha, čiji je otac bio ugledni medinski Jevrej, pripovijeda da su nakon što je Mu-

¹⁰ Ahmed, *Musned*, 3/467, br. 15785, Hakim, *El-Mustedrek*, 3/512, br. 5833, Bejheki, *Dela'ilun-nubuvve*, 2/78–79, i drugi. Hejsemi za lanac prenosilaca ovoga hadisa kaže da je prihvatljiv. Vidjeti: *Medžme'uz-zeva'id*, 8/230. Šu'ajb Arnaut također ga smatra dobrim. Vidjeti Arnautovu valorizaciju *Musneda* imama Ahmeda, 25/165–166, br. 15841.

hammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, došao nadomak Medine i odsjeo u Kuba'u, njen otac Hujjej b. Ahtab i njegov brat Ebu-Jasir b. Ahtab, u ranu zoru otišli da vide Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, i da s njime porazgovaraju. Nakon što su se u sumrak vratili od njega, izgledali su jadno, bijedno i sumorno, a na Safiju, radijallahu 'anha, koju su jako voljeli, uopće nisu obratili pažnju, što je bilo suprotno njihovom običaju. Tada je čula svoga amidžu Ebu-Jasira kako pita njenog oca: "Je li to on?" Hujjej odgovori: "Jeste, tako mi Allaha!" Ebu-Jasir priupita: "U potpunosti si ga prepoznao po osobinama i opisu?" "Da", reče Hujjej. "Kako ćeš postupiti prema njemu?", opet upita Ebu-Jasir. "Tako mi Allaha, bit ću mu neprijatelj dok god budem živ!", odgovori Hujjej.¹¹

Samo su rijetki Jevreji povjerovali u poslanstvo Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, od kojih je svakako najpoznatiji 'Abdullah b. Selam, radijallahu 'anhu, kome je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao da će umrijeti na istini i da je od stanovnika Dženneta.¹² Većina njih odbila je svaku pomisao da slijedi posljednjeg Allahovog poslanika, te se tako spasi na ovom i budućem svijetu. Izabrali su mržnju, neprijateljstvo i spletkarenje do Sudnjega dana. Svaki ugovor koji bi potpisali sa Poslanikom, sallallahu 'alejhi ve sellem, prekršili bi, svako obećanje koje bi mu dali, ne bi ispunili, a u nekoliko navrata pokušali su i da ubiju Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, a sve to iz zavisti i mržnje jer nije bio Jevrej! Nažalost, njihova mržnja prema Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, nije prestala njegovim preseljenjem na ahiret. U nemogućnosti da i dalje Muhammedu, sallallahu 'alejhi ve sellem, fizički nanose neugodnosti poput svojih predaka, oni danas mržnju nastavljaju ispoljavati na sljedbenicima Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem. Kako se spomenuti Hujjej zavjetovao na neprijateljstvo prema Muhammedu, sallallahu 'alejhi ve sellem, do smrti, i većina današnjih Jevreja kao da se zavjetovala na mržnju i neprijateljstvo prema muslimanima dok ih god ima. Teror koji već više od šezdeset godina vrše nad bratskim nam narodom Palestine, najbolji je dokaz za to. Organizirano i sistematski nastoje da u potpunosti unište ili protjeraju Palestince iz njihovih domova, a jevrejska genocidna djelovanja koja su početkom 2009. godine kulmini-

¹¹ Bejheki, *Dela'ilun-nubuvve*, 2/533, i Ibn-Hišam, *Siretu Ibn-Hišam*, 2/126–127.

¹² Od 'Amira b. Sa'da prenosi se da je rekao: "Čuo sam svoga oca (Sa'da b. Ebi-Vekkasa, radijallahu 'anhu) kako kaže: 'Nisam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, da je i za jednu živu osobu što hodi po Zemlji rekao da je u Džennetu osim za 'Abdullaha b. Selama, radijallahu 'anhu.'" Muslim, *Sahih*, br. 2483.

rala u pojasu Gaze potvrđuju njihovu historijsku mržnju prema islamskom ummetu. Da nam Allah u Kur'anu nije razotkrio i do u detalje objasnio prirodu i narav tog naroda, imali bismo se čemu čuditi. Kako bi se inače objasnio prisutni fenomen, da jedan narod koji je mnogo puta u historiji (posljednji put tokom Drugog svjetskog rata) na svojim leđima osjetio šta su to masovna ubijanja, progoni i mučenja, na gotovo identičan zločinački način postupi prema drugom narodu koji to ni po kakvim objektivnim parametrima nije zaslužio? Upravo se to desilo okupacijom Palestine od strane cionista, koji su samo tri godine nakon Drugog svjetskog rata (i holokausta kroz koji je prošao isti taj narod!) pobili i protjerali stotine hiljada muslimana s tih prostora, a njihov teror nije prestao do dana današnjeg. Licemjerno i krajnje bezobrazno, dežurni svjetski "antiteroristi", poput SAD-a i njihovih poslušnika, ne samo da šute i odobravaju ubijanje Palestinaca, već čak i zvanično podržavaju jedan od najdužih zločina u novijoj historiji čovječanstva. Dešavanja u budućnosti svakako će pokazati istinske zločince, a narod koji se stavio na čelo terora nad Palestincima, mora biti spreman na još jednu kaznu koja će se na njih neminovno sručiti ili sa nebesa ili iz Zemlje:

سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

**Prema Allahovom zakonu koji je vrijedio za one koji su bili i nestali!
A ti nećeš u Allahovom zakonu izmjene naći.¹³**

¹³ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Ahzāb, 62.

KAD NEMUSLIMANI UVODE ”ŠERIJAT”

Kada se muslimani zalažu za potpunu ili makar djelimičnu primjenu šerijata u određenoj zemlji ili regiji, onda se oni optužuju za primitivizam, radikalizam, rigidnost, pa čak i terorizam, a napadačima je za te konstatacije i neprimjerene klasifikacije valjda najjači argument kako živimo u dvadeset i prvom stoljeću u kojem nema mjesta za primjenu bilo kakvih zastarjelih vjerskih zakona. Međutim, ako nemuslimani kroz laičke zakone usvoje i legaliziraju neki propis koji se u potpunosti ili makar jednim svojim dijelom podudara sa nekim šerijatskim propisom, onda je situacija potpuno drugačija. Iako će naravno uvijek biti onih koji će se protiviti tom propisu, rijetki su oni koji će njegovim zagovornicima nalijepiti gore spomenute nakaradne epitete. U novijoj je historiji bilo takvih primjera, a možda je najpoznatiji zakon o prohibiciji koji je bio na snazi u SAD-u. Iako riječ prohibicija u svojoj osnovi uopćeno znači zabranjivanje, sprečavanje (od latinske riječi *prohibitio*), ona se uglavnom upotrebljava kao sinonim za poznatu zabranu proizvodnje i prodaje alkohola u SAD-u.

Početkom prošlog vijeka Sjedinjene Američke Države su osamnaestim amandmanom svog Ustava zabranile proizvodnju, transport i prodaju alkoholnih pića, uključujući uvoz i izvoz. Razlozi za ovu zabranu, koja će trajati trinaest godina (1920.–1933.), raznovrsni su. Malo politički, malo ekonomski, malo moralni pa čak pomalo i religijski. Kršćanima alkohol nije zabranjen, ali nije baš ni preporučljiv, jer ”iako je alkohol dar od Boga, njegova zloupotreba potječe od đavola”. U Bibliji se na više mjesta o vinu govori u kontekstu pogrde:

"I ne pijajte se vinom, u kojemu je raspuštenost, nego se napunite Duhom." (Efežanima 5:18)

"Vino je rugač, alkohol bukač: tko se pusti opiti od njih neće moći biti mudar." (Poslovice 20:1).¹

Musliman će u prohibiciji koja je zabranjivala proizvodnju, prodaju i transport alkohola, uključujući uvoz i izvoz, gotovo u potpunosti prepoznati poznati hadis Allahovog poslanika Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, u kojem je rekao: *"Došao mi je Džibril i rekao mi: 'Muhammede! Uzvišeni Allah prokleo je vino i onoga ko ga pije, i onoga ko ga toči, i onoga ko ga prodaje, i onoga ko ga kupuje, i onoga ko ga proizvodi.'"*² Na osnovu ovog i sličnih hadisa, kao i poznatog kur'anskog ajeta koji je strogo zabranio alkohol:

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْاَنۡصَابُ وَالۡاَزۡلَمُ رِجۡسٌ مِّنۡ عَمَلٍ
الشَّيۡطٰنِ فَاَجۡتَنِبُوْهُ لَعَلَّكُمْ تُفۡلِحُوْنَ ﴿٩٠﴾

O vjernici, vino i kocka i kumiri i strelice za gatanje su odvratne stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite!³

postoji saglasnost islamskih učenjaka o zabrani pijenja, proizvodnje i prodaje alkohola, kao i bilo kakvog dodira s njim, osim u slučajevima prinude. Zakonom o prohibiciji, američka vlada se ozbiljno založila za primjenu jednog vrlo bitnog islamskog propisa kojeg nalaže šerijat.

Kontraefekat

Međutim, prohibicija SAD-u nije donijela mnogo koristi. Vlada je zaboravila da jednim jednostavnim potezom i prisilnom zabranom ne može promijeniti navike svojih građana. Narod je bio žedan "vatrene vode", a tu žed nisu

¹ Šarić, *Prijevod Biblije*.

² Ahmed, *Musned*, 1/316, Taberani, *El-Kebir*, 12/233, br. 12 976, Ibn-Hibban, *Sahih*, 12/179, br. 3556, i drugi, od 'Abdullaha b. 'Abbasa, radijallahu 'anhuma. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 839. Sličan hadis bilježe i Ebu-Davud, *Sunen*, br. 3674, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 3380, i drugi, od 'Abdullaha b. Omera, radijallahu 'anhuma.

³ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Mā'ide, 90.

mogli ugasiti nikakvi amandmani niti državne zabrane, pa se alkohol dobavljaao na razne načine, od kućne proizvodnje do nabavke preko švercera i kriminalaca, koji su za 13 godina zaradili milione dolara na ilegalnoj proizvodnji i prodaji alkohola. Upravo u tom periodu najpoznatiji američki gangsteri, poput Al Kaponea i Bagzija Morana, izgradili su svoje kriminalno carstvo, a policija je bezuspješno pokušavala da ilegalnoj proizvodnji i švercu alkohola stane ukraj. Vlada je možda imala lijepe i časne namjere jer u pogubnost i štetnost alkohola ne sumnja nijedna normalna, trezvena i nepristrana osoba, međutim ista ta vlada zanemarila je prirodu i mentalitet svojih građana koji su većinom od malih nogu navikavani na alkohol. Amerikanci su silno voljeli alkohol, pa su bili više odani njemu nego odlukama svoje vlade. Da bi se čovjek odrekao neke ružne navike, on za to mora imati neki izuzetno snažan motiv, kao što su recimo određena moralna i religijska načela i principi, kao i strah od odgovornosti pred Bogom, što kod Amerikanaca izgleda nije bio slučaj.

Prohibicija u Rusiji

Ako se prohibicija u Americi može nazvati neuspjehom, onda je pokušaj njenog uvođenja u Rusiji osamdesetih godina prošlog stoljeća bio pravi fiasco. Jedna dokumentarna emisija tretirala je probleme koji su se tih godina pojavili u Rusiji, kada je vlada ograničila proizvodnju, transport i prodaju alkoholnih pića. Reakcija koju je ova vladina odluka izazvala kod narodnih masa bila je nevjerovatna. I staro i mlado izašlo je na demonstracije kojima su izražavali svoje nezadovoljstvo ovom vladinom odlukom. Bilo je mnogo krvavih obračuna između demonstiranata i policije što je rezultiralo i s nekoliko smrtnih slučajeva. Ono malo alkohola (prvenstveno votke) što bi i došlo u prodavaonice, bilo bi razgrabljeno u najkraćem mogućem roku, a kada bi se proširila vijest da će alkohol doći u prodaju, pred radnjama bi se stvarali redovi dugi i po nekoliko stotina metara. Niko nije mario za hljeb, brašno i ostale osnovne namirnice jer bez njih se nekako i može, ali kad je u pitanju alkohol, toga kod Rusa biti mora.

Koliko istine sadrži poznata narodna uzrečica "pije k'o Rus", najbolje se pokazalo upravo u periodu prohibicije u Rusiji, jer su Rusi pili apsolutno sve što im je palo pod ruku, a što je barem malo mirisalo na alkohol. U istoj godini kada je ograničena proizvodnja i prodaja alkohola, drastično je po-

rasla prodaja svih vrsta alkoholnih mirisa, kao i mnogih proizvoda hemijske industrije, poput nekih vrsta boja i lakova! U nedostatku pravog alkohola, očajni Rusi pili su alkoholne mirise kao i određene vrste razrjeđivača za boje i lakove, te tako gasili svoju nezasitnu žeđ za tekućinom koja im je po svemu sudeći draža i od majčinog mlijeka. Isto tako, u tom je periodu odjednom enormno porasla potražnja za šećerom. Imajući u vidu da se od šećera i skoro svih vrsta voća i žitarica, uz malo znanja i puno volje, prilično jednostavnim procesom čak i u kući može proizvoditi alkohol, Rusi su kao nikada u životu kupovali šećer. Improvizirali su "vesele strojeve" kućne izrade, te je praktično svaka ruska kuća postala minijatura tvornica alkohola.

I danas, iako više nije na snazi zabrana proizvodnje i prodaje alkoholnih pića, veliki broj siromašnih Rusa "poteže" za svime što sadrži alkohol, uključujući i kozmetiku, parfeme, antiseptike i sredstva za čišćenje, kako bi proizveli isto djelovanje kao i alkohol. Prema podacima dostupnim na internetu, Rusi su narod koji najviše u svijetu umire od posljedica konzumiranja alkohola. Uzalud, ni kod Rusa "šerijat" nije prošao.

Prohibicija duhana

Zadnjih godina u svijetu se polahko počinje primjenjivati i zabrana konzumiranja duhana na svim javnim mjestima, a kazne za eventualne prekršitelje ove zabrane kreću se od nekoliko stotina pa i do više hiljada eura. Iako prve generacije muslimana nisu poznavale ovu biljku niti njeno djelovanje jer nije bila dostupna u tadašnjem poznatom svijetu, kasniji islamski učenjaci uglavnom su strogo osudili upotrebu duhana, na osnovu općih islamskih principa o zabrani svega onoga što direktno uništava ljudsko zdravlje i imetak. Napisane su mnoge detaljne studije koje potvrđuju da je, prema islamskom učenju, pušenje duhana strogo zabranjeno – haram. Ove studije prevedene su na bosanski jezik i dostupne na internetu svakom onom ko ih želi pročitati. Dr. Jusuf el-Kardavi, koji inače važi za "umjerenog" islamskog učenjaka i koji je u globalu priznat kod najvećeg dijela muslimana u svijetu, nakon što je izložio i elaborirao dokaze o zabrani ili tek pokuđenosti pušenja, kategorički je preferirao stav da je pušenje haram – strogo zabranjeno.⁴

Tako su, dakle, nemuslimani još jednom ozbiljno pristupili provođenju

⁴ Kardavi, *Halal i haram u islamu*, str. 124.

u djelo jednog "šerijatskog" propisa. Iako se mnogi pušači bune protiv ove odluke i takav potez nazivaju kršenjem ljudskih prava, ovakva odluka je u svijetu uglavnom primljena pozitivno.

Niko se više ne bi trebao obradovati ovom zakonu i njegovoj praktičnoj primjeni od muslimana, jer oni, ne samo da na pušenje gledaju kao na jednu običnu ružnu naviku, već vjeruju da će pred Uzvišenim Allahom polagati račun za to što su svjesno uništavali svoj život i imetak. Uzvišeni Allah je rekao:

...وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ... ﴿١٩٥﴾

...i sami sebe, svojim rukama u propast ne bacajte...⁵

Dobro je što je ova inicijativa za zabranu pušenja krenula od strane nemuslimana, jer da su kojim slučajem muslimani izašli u javnost sa ovim prijedlogom pozivajući se prvenstveno na svoju vjeru pa onda i zdrav razum, vjerovatno bi prijedlog odmah u startu bio odbačen kao vid perfidnog pokušaja "postepenog islamiziranja vjekovne kršćanske Evrope".

Žalosno je što se svi muslimani neće obradovati ovom zakonu jer veliki broj njih puši. Tragedija je veća što (barem kod nas) duhan konzumira nemali broj uglednih vjerskih ličnosti koje bi trebale biti prvi koji će se boriti protiv ove pošasti. Kako se mnogi od njih s pravom vole pozivati na našu tradiciju i naše stare alime, ovdje navodimo poznatu kasidu o duhanu koju je sročio čuveni bosanski pjesnik Hasan Kaimija (umro 1680. u Zvorniku), koji je u njoj, na osnovu vlastitog iskustva, do u detalje razotkrio duhan i sve zlo koje on sa sobom nosi.

Kasida o duhanu⁶

*Naredio je Gospodar,
Ostante se tutuna,
Ko želi Božiji dar,
Nek se kani tutuna.*

⁵ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Bekare, 195.

⁶ Preuzeto iz: Žigić, Zlata i Buljugić, Suad, *Istina o štetnostima pušenja duhana*, str. 15.

*Nemojte se po zlu vrijet,
Čujte, što ću vama rijet:
Ko god hoće čisto mrijet,
Nek se kani tutuna.*

*Zločesta je rabota,
Pušit ga je sramota,
Jer je vrlo grehota,
Ostante se tutuna!*

*Okante se smrada,
Nek je čista brada,
Ne orite grada,
Ostante se tutuna!*

*Nući muke tvrde,
Sve haljine smrde,
Svakomu se grde,
Ostante se tutuna!*

*Ko ga puši zlopati,
Nemojte se trovati,
Lulu kamiš kopati,
Ostante se tutuna!*

*Ko uspuši pako,
On je sebe smako,
I uvijek je plako,
Ostante se tutuna!*

*Lulom o tle kucuka,
Oko sebe pljuvuka,
Gore negda bljuvuka,
Ostante se tutuna!*

*Smrdi kano hala,
Žarar čini mala,
Ostante se belaja,
Ostante se tutuna!*

*Tutundžija svaki blid,
Iz nosa mu teče jid,
Bio taze, bio sid,
Ostante se tutuna!*

*I mi smo ga pili,
I u smradu bili,
Kao Bogomili,
Ostante se tutuna!*

*Zločesto je po vjeru,
Ružno jedni umjeru,
U zemlju se uvjeru,
Ostante se tutuna!*

Manje poznate riječi:

tutun: duhan

tutundžija: pušač

zarar: šteta

māl: imetak

hāla: vanjski zahod

kamiš: štap od lule, cijev od čibuka; njime se lula zatakne u pripašnjaču (tur. *kamış*).

KAD SE STAROST PRETVORI U LUDOST

Rekao je Uzvišeni Allah:

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْقَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا
أَشَدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يَتَوَفَّى مِنْ قَبْلٍ... ﴿٦٧﴾

On vas stvara od zemlje, zatim od kapi sjemena, zatim od ugruška, zatim čini da se kao dojenčad rađate, i da do muževnog doba stignete, i da starci postanete – a neki od vas umiru prije...¹

U ovom časnom ajetu Uzvišeni Allah nas obavještava o životnim etapama kroz koje prolazi većina ljudi na ovome svijetu. Stvoreni smo od zemlje, zatim bivamo kap tekućine, zatim ugrušak u majčinoj utrobi, a nakon što dodemo na ovaj svijet, rastemo do punoljetnosti i zrelog doba, sve dok polahko ne počnemo stariti, da bismo na kraju umrli i u zemlju se vratili.

Ne pripada ummetu onaj ko ne poštuje starije

Starost, ili treća dob kako je zovu, nije baš draga ljudima. Od nekada mladog i zdravog tijela, čovjek se preobrazi u pogrbljenu, smežuranu i oronulu osobu, kojoj nekada vrlo jednostavne fizičke aktivnosti postaju pravi izazov. Posmatrajući stare osobe koje nas okružuju, a koje su prešle recimo sedmu deceniju života, bili oni muškarci ili žene, teško nam je i zamisliti da su nekada bili mladi, lijepi i naočiti, i da su odisali svježinom mladosti koja

¹ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Mu'min, 67.

nestade u prohujalim godinama, a čiji se obrisi mogu vidjeti samo još na rijetkim, već požutjelim fotografijama, koje nijemo svjedoče o prolaznosti svega na ovom dunjaluku, pa i ljepote, za koju se svakako kaže da nije vječna. Pored svih nevolja, starost ipak sa sobom nosi i razne koristi koje čovjek nije imao u mladosti. Jedna od najvažnijih je svakako bogato životno iskustvo u svim segmentima života, koje osobi pomaže da postane mudra, pronicljiva i dostojanstvena, što će opet u većini slučajeva kod okoline formirati stav dubokog poštovanja i naklonosti prema dotičnoj osobi. Zato je izražavanje poštovanja prema starijim osobama zapravo islamski imperativ. Rekao je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: *"Ne pripada mome ummetu onaj ko ne poštuje naše starije i nema milosti prema našim mladima..."*²

Lijepo postupanje prema staroj, sijedoj osobi, u isto vrijeme je i veličanje Uzvišenog Allaha. Rekao je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: *"U veličanje Allaha spada i ukazivanje počasti starom, sijedom muslimanu..."*³

"Život prolazi brzo"

Nažalost, nije svačija starost popraćena dostojanstvom i mudrošću, niti će svaki onaj ko ostari zaslužiti da bude cijenjen i poštovan. Sve, naravno, u globalu zavisi od same osobe, kako je provela mladost i uolikoj se mjeri pod stare dane prošla grijehenja, nesavjesnog i neodgovornog ponašanja, kojeg u mladosti ne manjka kod većine ljudi. Mladost donekle i jeste ludost, a kako i ne bi bila?! Fizička snaga i zdravlje, snažne tjelesne strasti i nerazmišljanje o mogućim posljedicama nekog postupka, svojstva su koja od velikog dijela omladine čine šejtanove poslušnike, te se odaju svim mogućim vrstama grijeha i poroka. Samo će iskreno vjerovanje i bogobojaznost omladinu spriječiti da se odaju grijehenju koje im je danas tako lahko dostupno, uz tako malo truda ili mogućih posljedica. Ipak, starenjem bi donekle takvo

2 Ahmed, *Musned*, 5/323, Tahavi, *Šerh muškilil-asar*, 3/365, br. 1328, Hakim, *El-Mustedrek*, 1/199, br. 421, Bezzar, *Musned*, 7/157–158, br. 2718, i Šaši, *Musned*, 2/184, br. 1273, od 'Ubade b. Samita, radijallahu 'anhu. Šejh Albani, rahimehullah, ovaj hadis ocijenio je dobrim u *Sahihut-tergib*, br. 101.

3 Ebu-Davud, *Sunen*, br. 4843, Bejheki, *Šu'abul-iman*, 13/358, br. 10480, Buhari, *El-Edebul-mufred*, br. 357, i Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musannef*, 7/501, br. 22231, od Ebu-Musaa el-Eš'arija, radijallahu 'anhu. Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim. Vidjeti: *Sahihul-džami'a*, br. 2199, i *Sahihut-tergib*, br. 98.

ponašanje trebalo da se promijeni, ako ni zbog čega drugog, onda makar zbog činjenice da su kod većine ljudi tjelesni prohtjevi s godinama sve manji i manji, tako da zainteresiranost za grijehе polahko opada, ili zbog toga što za staru osobu izreka "život brzo prolazi", nije više apstraktna fraza, već činjenica, oprobana na vlastitoj koži.

S pivom u ruci

Dakle, starost bi trebala da prolazi u miru, ugodnosti porodične atmosfere, daleko od svake vrste nemoralnog i ružnog ponašanja, uz mnogo ibadeta i dobrih djela, koja će, uz Allahovu pomoć, biti iskup za grijehе počinjene u mladosti. Ali nije uvijek tako. Mnoge osobe koje gledamo oko sebe starost nije promijenila nabolje. Ostali su dosljedni onome što su činili u mladosti, ponekad i pojačavši tempo grijеšenja. Kako li je samo ružno vidjeti oronulog dedu u francuzici kako, što od poljoprivrede, što od mukotrpnog rada po njemačkim, austrijskim ili slovenskim bauštelima, slabašnim i istrošenim rukama, na jedvite jade donosi pivo ili rakijicu do usta, te nakon što je salije na "eks", rukavom sa usta obriše ostatke ove proklete tekućine, i sav se tresući se od njene žestine, mudro zaključi: "dobra!" Može li biti nešto ružnije od ovog prizora? Može. Na pijacama, mjestima za koje je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao da su Allahu najomraženija mjesta na Zemlji,⁴ raznim vašarima, koridama ili "narodnim skupovima", nije rijetkost vidjeti ni pokoju, u šamiju zavijenu, staru nenu kako sa guštom pijucka pivo, dok pored kotla (u kome ulje vjerovatno nije mijenjano od prošle godine) i masnog kazandžije čeka svoju porciju ćevapa, da bi, nakon što ih u slast pojede, požurila uhvatiti prvi autobus do matičnog sela. Alkohol, ta odvratna rabota, u krv je ušla mnogim ljudima u našem podneblju, koje se mnogi ne odriču ni u starosti. Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: "U Džennet neće ući notorni alkoholičar..."⁵

4 Hadis ovakvog značenja bilježi Muslim, *Sahih*, br. 671, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu.

5 Ahmed, *Musned*, 2/201, Nesa'i, *Es-Sunenul-kubra*, 5/17, br. 4895, Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musannef*, 8/144, br. 24435, Ibn-Hibban, *Sahih*, 8/178, br. 3384, i drugi, od 'Abdullaha b. 'Amra, radijallahu 'anhuma. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u *Sahihul-džami'a*, br. 7676. Hadis gotovo identičnog značenja prenosi i Ebu-Se'id el-Hudri, radijallahu 'anhu, a bilježe ga Bejheki, *Šu'abul-iman*, 7/410, br. 5204, Begavi, *Šerhus-sunne*, 13/17, br. 3428, i drugi.

U drugom hadisu prijetnja koju je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, uputio alkoholičarima još je žešća: *"Ko umre kao hronični alkoholičar, Allaha će susresti u istom stanju kao onaj koji je obožavao kipove."*⁶

Neki "mudraši" pravdaju se kako je pivo zdravo za bubrege, crno vino za krv, dok se poneki i redovni džematlija uopće ne ustručava priznati kako svako jutro "našte" popije po jednu čašicu, "radi zdravlja"!

Zviždukanje i nakon sedamdesete

Nije samo alkohol i pod stare dane ostao "u krvi" mnogim Bošnjacima. Ima i onih koje ni starost nije opametila, niti im strasti smirila, pa se i dalje oдаju bludu, ako ne onom u pravom smislu riječi, onda makar bludu koji čine oči, uši, jezik ili drugi organi. Vidjeti starca u kratkim hlačama, raskopčane košulje i sa šeširom na glavi, kako na čaršiji zauzme dobru osmatračnicu da, ako ništa drugo, makar oči dobro "nahrani" razvratnim (ne)oblačenjem djevojaka koje bi mu mogle biti i unuke, uz vulgarne komentare i pokoji zvižduk koji se, u nemogućnosti bilo čega drugog, otme iz staračkih prsa, više je nego mizerno i krajnje odvratno. Zbog toga je, između mnogih šerijatskih tekstova koji govore o grijehu i kazni za blud, starac posebno spomenut. Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao je: *"Allah se na Sudnjem danu neće obratiti trojici ljudi, niti će ih očistiti, niti će ih pogledati, i njih očekuje patnja nesnosna: starac koji čini blud..."*⁷

Tito u duši, petokraka na bluzi

Veliki broj onih koji su danas u poznim godinama proživjeli su cvijet svoje mladosti u "onom sistemu". To im se naravno ne može prigovoriti, jer niko

6 Ahmed, *Musned*, 1/272, Bezzar, *Musned*, 11/289, br. 5085, Ibnul-Dževzi, *El-'lel el-mute-nahije*, br. 1116, 'Abdurrezzak, *El-Musanef*, 9/239, br. 17070, Ibn-Hibban, *Sahih*, 12/147, br. 5347, i Ebu-Nu'ajm, *Hiljetul-evlija*, 9/253, od Ibn-'Abbasa, radijallahu 'anhuma. Isti hadis prenosi i Ebu-Hurejre, a bilježe ga Ibn-Madže, *Sunen*, br. 3375, i drugi. Ahmed Šakir, rahimehullah, u opaskama na Ahmedov *Musned*, br. 2453, ovaj hadis ocijenio je slabim, kao i tim valorizatora istog djela na čelu sa šejhom Šu'ajbom Arnautom, 4/256–257, br. 2453. Šejh Albani ga smatra dobrim. Vidjeti: *Sahihut-tergib*, br. 2364.

7 Muslim, *Sahih*, br. 107, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu.

ne bira vrijeme niti mjesto gdje će i kada će biti rođen. Također, niko nema pravo prigovarati onima koji su bili aktivni učesnici antifašističke borbe, koja je po svim objektivnim mjerilima bila apsolutno opravdana, jer je bila usmjerena ka rušenju zločinačke ideologije. Međutim, isto tako niko ne bi trebao poricati ni posljedice komunističkog sistema koji je zavladao nakon Drugog svjetskog rata i koji je svojom ateističkom ideologijom duhovno osakatio čitave generacije muslimana Bošnjaka na našim prostorima, te ih potpuno, ili makar djelimično ostavio bez vjere, nacije i identiteta. Jedan dio Bošnjaka srčano se odazvao pozivu partije, te otišao u "proletere i drugove", pa im od islama ostade još samo ime, kao stalni podsjetnik na izvorne korijene. Hvala Allahu, bilo je i onih koji nikada nisu popustili pred partijskim pritiscima, te su, bez obzira na sve psihičke ili fizičke torture kroz koje su prošli, ostali vjerni dini-islam i kao takvi dočekali krah komunističkog režima. Za pohvalu su i oni koji su se makar pod stare dane okanili te bezbožničke ideologije, pa se povratili svome Gospodaru koji je milostiv i koji mnogo prašta.

Ali Tito-nostalgicari su posebno zanimljiva kategorija starih osoba, koje, nakon dubokog razmišljanja o njima, kod čovjeka mogu izazvati samo žaljenje. Gledati sijede glave Hakije i Hamdije, Muje i Sulje... kako sa petokrakom na reveru kaputa, "uz maj" prevaljuju stotine kilometara da posjete Dedinje ili Kumrovec, da pojedu besplatnu porciju vojničkog graha (u kojem svašta pliva) te da se skoro pobožno naklone pred bistom druga "Starog", pa onda veselo zaigraju "užičko" uz otrcanu konstataciju kako se u njihovo vrijeme "svugdje moglo leći...", kod vjernika budi očaj i žaljenje za tim ljudima, jer im od prošlosti izgleda nije preostalo više od spomenutog. Pojedinci čak i oporuče da im se ni dženaza ne klanja, da se slučajno ko od "radikalne" rodbine ne bi usudio to učiniti. Zato neki, u nedostatku "limene glazbe" kojom su se nekada na vječni počinak ispraćali "drugovi" uz riječi "slava mu", najčešće bez ikakvih ceremonija završe u krematoriju da bi svoj (ne)smiraj pronašli na nekom od ateističkih groblja o kojima više skoro da niko i ne vodi računa, a sami pogled na njih, i hladna, bezlična komunistička obilježja na njima, budi jezu u srcu insana.

Svaki koncept ili ideologija koja je utemeljena na kultu ličnosti, smrću dotičnog lidera brzo propada, a iza sebe ostavlja čitavu generaciju intelektualno osakaćenih tipova, koji će do svoje smrti čeznuti za liderom koji je svakako morao da umre. Nostalgично će očekivati značajne datume da ga se nanovo sjete i sjetno zaključe kako bi, da je on živ, sve bilo kako treba.

Ironično je što su muslimani Bošnjaci u globalu ti koji su za komunizam najviše dali, od njega najmanje profitirali, zbog njega najviše trpjeli, a u isto vrijeme za njim najviše žalili, i još uvijek žale.

Gospodaru se svome vratiti

Nije tragedija griješiti, već ne priznavati svoje greške. Nije najveće zlo život provesti kao alkoholičar, bludnik, lihvar, ateista, agnostik, komunista, deista⁸, ili bilo kako drugo, već je tragedija i u starosti ostati dosljedan svojim zabludama i sa njima umrijeti. Kada čovjek shvati svoje greške, i kada se u njemu, nakon dugih godina čvrstog sna, konačno probudi fitra – prirodna urođena vjera (stanje čistog monoteizma) s kojom je rođen, ne treba dozvoliti nikome da mu se ispriječi na putu povratka ka svome Gospodaru, niti se osvrtnuti na kritike, tipa: "Do jučer je bio komunjara, a danas u prvom safu". Uzvišeni Allah prima pokajanje Svoga roba sve dok duša ne izađe iz tijela, pa makar se pokajao i u stotoj godini života. Iskrenost nečijeg pokajanja mi kao ljudi nismo dužni ispitivati niti provjeravati. Taj sud ostavljamo Onome koji:

يَعْلَمُ خَائِيَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾

Zna poglede koji kriomice u ono što je zabranjeno gledaju, a i ono što grudi kriju.⁹

Molimo Uzvišenog Allaha da nam omili dobra djela i omrazi loša, da svoju mladost i starost provedemo kao iskreni vjernici, i da budemo od onih za koje je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "*Najbolji od svih je onaj ko dugo živi, a njegova dobra djela budu mnogobrojna.*"¹⁰

8 *Deizam* (lat. Deus – Bog), filozofsko mišljenje koje dopušta da je Bog prauzrok i Tvorac svijeta, ali ne priznaje nikakva čuda niti bilo kakav Božiji utjecaj na tijek svijeta, osobito ne priznaje božansko otkrivenje. Deizam je igrao glavnu ulogu u filozofiji XVII stoljeća. Glavni predstavnici su: Voltaire, Rousseau, Lessing, Mendelsohn. Anić, Klaić i Domović, *Rječnik stranih riječi*, str. 255–256.

9 *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Mu'min, 19.

10 Tirmizi, *Sunen*, br. 2329, Ahmed, *Musned*, 4/190, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 3793, Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musannef*, 12/180, br. 35421, Ebu-Nu'ajm, *Hiljetul-evlija*, 9/51, Taberani, *El-Evsat*, 2/118–119, br. 1441, i Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 3/519, br. 6526, i *Šu'abul-iman*, 2/56–57, br. 515, od 'Abdullaha b. Busra, radijallahu 'anhu. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1836, i *Sahihut-tergib*, br. 3364.

KAKO DO KUĆE U DŽENNETU?

Jedno od elementarnih životnih pitanja, čijem rješavanju stremlji svaka punoljetna i normalna osoba, koja ima logične i univerzalne poglede na svijet, jeste stambeno pitanje, odnosno posjedovanje vlastitog stana ili kuće. Lični stambeni prostor čovjeku pruža osjećaj sigurnosti i zadovoljstva i biva jedan od preduvjeta za formiranje sretne i sređene porodice. Da je prostran i udoban stan sreća ovoga svijeta, svjedoči nam i sam Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, koji kaže: *”Sreća sina Ademovog je u troje, a njegova nesreća je u troje. Sreća mu je u dobroj i čestitoj ženi, ugodnoj jahalici i u prostranom stanu, a njegova nesreća je u lošem stanu, neposlušnoj ženi i lošoj jahalici.”*¹ Zbog toga su ljudi uglavnom spremni da se maksimalno založe kako bi došli do vlastitog objekta, ulažući pritom ogroman trud i napor, kao i velika materijalna sredstva.

Ahiretska kuća

Da bi se ostvario san: vlastiti dom, bez gazde koji redovno navraća po kiriju, ne preže se ni pred uzimanjem velikih zajmova, a često i kamatnih kredita. I kada uspije u svojoj namjeri, izgradivši kuću iz snova, čovjekova briga o njoj ne prestaje, jer kao i sve drugo na ovom prolaznom svijetu, ona se troši i haba, urušava i propada, pa stalno iziskuje nove popravke i sanaciju. Ukoliko čovjek i ne dočeka urušavanje kuće, sigurno je da će dočekati ”urušavanje”

¹ Ebu-Davud et-Tajalisi, *Musned*, 1/171, br. 207, i Bezzar, *Musned*, 4/20, br. 1180, od Sa'da, radijallahu 'anhu. Šejh Albani, rahimehullah, ovaj hadis ocijenio je vjerodostojnim. Vidjeti: *Sahihul-džami'a*. Sličan hadis bilježe i Ahmed, *Musned*, 1/168, Ibn-Hibban, *Sahih*, 9/340, br. 4032, i drugi, samo što se u njemu još spominje i dobar komšija.

vlastitog zdravlja i života, odnosno dolazak smrti, koja će mu, Allahovom odredbom, prekinuti sve dunjalučke brige i uživanja, pa eto i brigu o toliko mu dragoj kući. Kaže Uzvišeni Allah:

أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكَكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُّشِيدَةٍ... ﴿٧٨﴾

Ma gdje bili, stići će vas smrt, pa kad biste i u kulama visokim boravili...²

Zato iskreni vjernik, koji je dovoljno svjestan prolaznosti i bezvrijednosti ovoga svijeta i svega što je na njemu, istinski napor ulaže u izgradnju ahiretske kuće koju je Allah obećao vjernicima:

لَكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِّنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَّبْنِيَّةٌ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ... ﴿٢٠﴾

A one koji se Gospodara svoga boje, čekaju odaje, sve jedne iznad drugih sagrađene, ispred kojih će rijeke teći...³

Svakako da je i najljepša dunjalučka kuća potpuno bezvrijedna i ništavna u poređenju sa džennetskim kućama i dvorcima, čiji opis nalazimo u mnogim hadisima. Kaže Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem:

*Dženetska zdanja su od zlatnih i srebrenih cigli koje su povezane malterom od miska najljepšeg mirisa, njegov šljunak je od rubina i bisera, a prostirke su od šafrana. Ko u njega uđe, uživati će, i nikakvu tegobu neće osjetiti, vječno će živjeti i nikada neće umrijeti. Njihova odjeća neće se derati niti se habati, a njihova mladost je vječna i oni nikada neće ostarjeti.*⁴

Tragajući po neiscrpnim riznicama Poslanikovog, sallallahu ‘alejhi ve sellem, sunneta, nalazimo preporuke i upute kako i na koji način da sebi u Džennetu sagrađimo kuće i dvorce, koji se nikada neće urušiti niti pokvariti, niti će njihova ljepota ikada izbljedjeti. Za ovu izgradnju nije nam potreban ni novac, niti kojekakve dozvole, ni građevinski materijal, ni radnici, već samo iskreno vjerovanje u Allaha i Njegovo obećanje, i čvrsto ubjeđenje da određena dobra djela bivaju uzrokom izgradnje džennetskih kuća i dvoraca.

² Prijevod značenja Kur’ana, En-Nisā’, 78.

³ Prijevod značenja Kur’ana, Ez-Zumer, 20.

⁴ Tirmizi, *Sunen*, br. 2526, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhū. Šejh Albani ovaj hadis ocijenio je vjerodostojnim u *Sahihul-džami’a*, br. 3116.

Postoji veliki broj dobrih djela za koja su, onima koji ih čine, obećani kuća ili dvorac u Džennetu.

Izgradnja džamije ili mesdžida

Od Osmana, radijallahu ‘anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”Ko sagradi džamiju, želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo, Allah će mu zbog toga u Džennetu sagraditi kuću poput nje.”*⁵ Ovaj hadis je mutevatir po svome značenju i prenosi ga više od dvadeset ashaba, među kojima i četverica pravovjernih halifa.⁶

Poznato je da izgradnja džamije predstavlja jedno od najboljih dobrih djela koja čovjek može učiniti, čemu svjedoči i ovaj hadis. Allah, dželle šanuhu, u Kur’anu hvali one koji vode brigu o Njegovim kućama i svjedoči njihovo vjerovanje:

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ... ﴿١٨﴾

Allahove džamije održavaju oni koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju i koji molitvu obavljaju i zekat daju i koji se nikoga osim Allaha ne boje...⁷

Kao što hvali one koji džamije izgrađuju i održavaju, isto tako Allah najvećim nasilnicima naziva one koji brane da se u džamijama Njegovo ime spominje:

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسْجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَّرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا... ﴿١١٤﴾

Ima li većeg nasilnika od onoga koji brani da se u Allahovim hramovima ime Njegovo spominje i koji radi na tome da se oni poruše...⁸

Da bi došao do potpune nagrade koja je obećana u ovom hadisu, obaveza je da graditelj džamije bude u potpunosti iskren u svojoj namjeri i da mu

⁵ Buhari, *Sahih*, br. 450, i Muslim, *Sahih*, br. 533.

⁶ Vidjeti: Kittani, *Nazmul-mutenasir*, br. 55.

⁷ *Prijevod značenja Kur’ana*, Et-Tevbe, 18.

⁸ *Prijevod značenja Kur’ana*, El-Bekare, 114.

prvenstveni cilj u izgradnji džamije bude Allahovo zadovoljstvo, kao što je i spomenuto u ovom hadisu. Zbog toga je najbolje izbjeći svaki postupak koji bi eventualno mogao pokvariti nijet graditelja, kao što je pisanje svoga imena na džamiji i tome slično. U tom smislu su i riječi Ibnul-Dževzija, rahimehullah, koji kaže:

Ko napiše svoje ime na džamiji koju gradi, takav je daleko od ihlase (iskrenosti). Što se tiče onih koji rade na izgradnji džamije, uzimajući pritom nadnicu za obavljeni posao, takvi će u osnovi biti nagrađeni, ali ne nagradom obećanom u ovom hadisu.⁹

Kako shvatiti riječi Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, koji kaže da će Allah graditelju džamije u Džennetu sagraditi kuću "poput nje", kada znamo da je nemjerljiva razlika između prolaznih dunjalučkih i vječnih džennetskih kuća? Imam Nevevi, rahimehullah, odgovara i kaže da je prednost takve kuće na ahiretu nad ostalim džennetskim kućama kao prednost džamije na ovome svijetu nad ostalim dunjalučkim kućama.¹⁰

Učenje sure Ihlas deset puta

Od Mu‘aza b. Enesa el-Džuhenija, radijallahu ‘anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *"Ko prouči Kul huvallahu ehad (suru El-Ihlās) deset puta, Allah će mu u Džennetu sagraditi dvorac."* Kada je čuo ove riječi, Omer, radijallahu ‘anhu, kojem je Džennet bio obećan još za vrijeme Poslanikovog, sallallahu ‘alejhi ve sellem, života, upitao je: *"Hoćemo li povećavati broj svojih dvoraca (u Džennetu), o Božiji Poslaniče?"*, a Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, mu odobri riječima: *"Allah ima puno više i ljepše od toga."*¹¹

⁹ Ibn-Hadžer, *Fethul-Bari*, 1/639.

¹⁰ Nevevi, *Šerhu Sahibi Muslim*, 5/15.

¹¹ Ahmed, *Musned*, 3/437, Taberani, *El-Kebir*, 20/183–184, br. 397. Šejh Albani, rahimehullah, ovaj je hadis prvo ocijenio ispravnim u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 589, i *Sahihul-džami‘a*, br. 6472, smatrajući ga u najmanju ruku hasenom – dobrim. Međutim, kasnije je promijenio mišljenje i slabim ga ocijenio u djelu *Da‘ifut-tergib*, br. 893. Slabim su ga ocijenili i valorizatori *Musneda* imama Ahmeda na čelu sa šejhom Šu‘ajbom Arnautom, 24/376, br. 15 610, a Allah najbolje zna.

Zahvala Allahu nakon smrti djeteta

Gubitak djeteta vjerovatno predstavlja najveću duševnu tugu i bol koju osoba može osjetiti na ovome svijetu. Pri samoj pomisli na takvo iskušenje, svakom roditelju ledi se krv u žilama i skoro da osjeća fizičku bol. Ukoliko čovjek i u takvom iskušenju bude strpljiv i zadovoljan Allahovom odredbom, sigurno je da zaslužuje veliku nagradu. Od Ebu-Musaa el-Eš'arija, radijallahu 'anhui, prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao:

Kada robu umre dijete, Allah upita meleke: "Jeste li usmrtili dijete Moga roba?" Oni odgovaraju: "Jesmo." Allah ih opet upita: "Jeste li uzeli plod njegovog srca?" Meleki odgovaraju: "Jesmo." On ih opet pita: "Šta je rekao Moj rob?" Oni rekoše: "Zahvalio Ti je i rekao: Innā lillāhi ve innā ilejhi rādži'ūn (Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo)." Na to im Uzvišeni Allah kaže: "Napravite Mome robu kuću u Džennetu i nazovite je kuća zahvalnosti."¹²

Dova koja se uči na pijaci

Od 'Abdullaha b. Omera, radijallahu 'anhuma, prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao:

Ko uđe na pijacu pa kaže: "Lā ilāhe illallāhu vahdehū lā šerike leh, lehul-mulku, ve lehul-hamdu, juhji ve jumūtu ve huve hajjun lā jemūtu, bi jedihil-hajru, ve huve 'alā kulli šej'in kadīr",¹³ Allah će mu upisati hiljadu hiljada dobrih djela i obrisati mu isto toliko grijeha, i podići ga za isto toliko stepeni, i sagraditi mu kuću u Džennetu.¹⁴

Ovo je jedan od hadisa u kojem je obećana velika nagrada za ono što je na prvi pogled vrlo jednostavno. Međutim, pošto su pijace mjesta prevare i kamate, lažnih zakletvi i ružnog govora, galame i buke, i mjesta na kojima

12 Tirmizi, *Sunen*, br. 1021, i ocijenio ga je dobrim, Ahmed, *Musned*, 4/415, br. 19 613, i Ibn-Hibban, *Sahih*, 7/210, br. 2948. Šejh Albani, rahimehullah, ovaj hadis smatra dobrim. Vi-djeti: *Sahihut-tergib*, br. 2012, i *Sahihul-džami'a*, br. 795.

13 "Nema boga osim Allaha, Jednog i Jedinog, koji nema sudruga. Njemu pripada sva vlast i svaka zahvala. On proživljuje i On usmrćuje, i On je Živi koji nikada neće umrijeti. U Njegovoj ruci je svako dobro i On je sve u stanju učiniti."

14 Tirmizi, *Sunen*, br. 3429, Hakim, *El-Mustedrek*, 1/730, br. 2026, Ahmed, *Musned*, 1/47, br. 327, i drugi. Ahmed Šakir, rahimehullah, ovaj hadis ocijenio je slabim, a šejh Albani vjerodostojnim u *Sahihul-džami'a*, br. 6231, i u *Sahihut-tergib*, br. 1694.

dominiraju Iblis i njegova vojska, malo se ljudi na njima sjeti Allaha. Nažalost, većina onih koji Allaha i spomenu na pijaci, urade to u negativnom kontekstu, ili lažno se zaklinjući Njegovim imenom kako bi prodali robu i tako priskrbili neznatnu dunjalučku korist, ili što je još gore, psujući Ga i proklinjući, najčešće zbog nečeg banalnog, isključujući se na taj način iz okvira islama i čineći otvoreno nevjerstvo. Zato su Allahu i najomraženija mjesta na Zemlji pijace, a najdraža džamije.¹⁵ Zbog svega navedenog, spominjanje Allaha na pijacama općenito i učenje ove dove posebno, ima veliku vrijednost.

Ostavljanje rasprave pa makar čovjek bio u pravu

Ljudi vole raspravu i to je generalno slabost ljudskih bića. Ovo nam potvrđuje i Gospodar svjetova koji najbolje poznaje Svoja stvorenja, pa kaže:

...وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾

...ali je čovjek, više nego iko, spreman da raspravlja.¹⁶

Rasprava je i uzrok zablude jednog naroda nakon što su bili upućeni, kako kaže Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem: *"Nijedan narod nije zalutao nakon upute na kojoj je bio, osim nakon što su počeli sa raspravom..."*¹⁷ Pored ovoga, ljudi vole da se uzvise nad drugima i osjete kako su od nekoga verbalno jači i sposobniji, kako bi ponizili i osramotili suparnika. Zbog toga za onoga ko u sebi pobijedi urođenu želju za raspravom i osjećajem nadmoći pa ostavi raspravljanje, makar bio u pravu, Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, kaže: *"Ja jamčim kuću u podnožju Dženneta onome ko ostavi raspravu pa makar bio u pravu, i kuću u sredini Dženneta onome ko ostavi laž pa makar se šalio, i kuću u najvišem dijelu Dženneta onome ko usavrši svoj ahlak (moral)."*¹⁸

¹⁵ Hadis ovakvog značenja bilježi Muslim, *Sahih*, br. 671, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu.

¹⁶ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Kehf, 54.

¹⁷ Ahmed, *Musned*, 5/252, br. 22 063, Tirmizi, *Sunen*, br. 3253, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 48, Taberani, *El-Kebir*, 8/333, br. 8067, Bejhaki, *Šu'abul-iman*, 11/19, br. 8080, Hakim, *El-Mustedrek*, 2/526, br. 3731, i drugi, od Ebu-Umame, radijallahu ‘anhu. Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim. Vidjeti: *Sahihul-džami'a*, br. 5633, i *Sahihut-tergib*, br. 141.

¹⁸ Ebu-Davud, *Sunen*, br. 4792, od Ebu-Umame, radijallahu ‘anhu, sa ispravnim lancem prenosilaca. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 273, i *Sahihul-džami'a*, br. 1464.

Kako vidimo, u ovom hadisu spomenute su još dvije vrline vjernika koje bivaju razlogom izgradnje dženetских kuća, a to su: uvijek govoriti istinu pa makar se radilo i o šali, i samostalno usavršavanje moralnih osobina.

Popunjavanje safova

U mnogim vjerodostojnim predajama Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, naredio je upotpunjavanje i ravnjanje safova u namazu govoreći: *"Ili ćete poravnati svoje safove, ili će Allah u suprotnom razjediniti vaša srca."*¹⁹

Zbog toga popunjavanje praznine u safu ima posebnu vrijednost. Prenosi Aiša, radijallahu ‘anha, da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *"Ko popuni prazninu u safu, Allah ga zbog toga podigne za jedan stepen i sagradi mu kuću u Džennetu."*²⁰

Ustrajavanje u obavljanju pritvrđenih sunneta

Od Ummu-Habibe, radijallahu ‘anha, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *"Ko u noći i danu klanja dvanaest rekata (sunneta), bit će mu sagrađena kuća u Džennetu: četiri rekata prije podne-namaza i dva poslije, dva rekata poslije akšama, dva poslije jaciye i dva prije sabaha."*²¹

Allaha Uzvišenog molimo da nam dunjaluk ne učini najvećom brigom, niti našom preokupacijom, već da naše želje i težnje budu usmjerene prema onome što je istinski vrijedno i vječno: Allahovo zadovoljstvo na dunjaluku i Džennet sa svim ljepotama, baščama i dvorcima koje je On obećao Svojim iskrenim robovima na ahiretu.

¹⁹ Muslim, *Sahih*, br. 436, i sabirači *Sunena*, od Nu‘mana b. Bešira, radijallahu ‘anhū.

²⁰ Taberani, *El-Evsat*, 6/61, br. 5797. Šejh Albani ovaj hadis ocijenio je vjerodostojnim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1892, i *Sahihut-tergib*, br. 505. Gotovo identičnu predaju zabilježio je i Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musannef*, 2/316, br. 3840, ali od ‘Urveta b. Zubejra, radijallahu ‘anhū, s tim da se u njoj navodi: *"Ko popuni prazninu u safu, Allah ga zbog toga podigne za jedan stepen, ili mu sagradi kuću u Džennetu."*

²¹ Muslim, *Sahih*, br. 728, i sabirači *Sunena*.

KORAČAMO LI I MI PUTEVIMA HIDŽRE?

Allah, dželle šanuhu, u suri En-Nahl kaže:

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً ۖ وَلَا أَجْرُ الْآخِرَةِ
أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

One koji se isele Allaha radi, nakon što su bili progonjeni, Mi ćemo još na ovom svijetu na lijepo mjesto smjestiti, a nagrada na onom svijetu bit će još veća – kad bi oni samo znali! – onima koji budu trpjeli i u Gospodara svoga se uzdali.¹

Kada god se približi vrijeme nove hidžretske godine, muslimani nanovo razmišljaju o Hidžri kao jednom od najznačajnijih događaja u povijesti islama. Malo je muslimana, ali i ostalih prosvijećenih ljudi koji nisu barem čuli za Hidžru – preseljenje Muhammeda, sallallahu ‘alejhi ve sellem, iz Meke u Medinu. Taj događaj označio je početak jedne nove ere na pozornici svjetskih dešavanja, te ostavio neizbrisive tragove na cjelokupnu historiju čovječanstva. Nakon trinaest godina koje je Muhammed, sallallahu ‘alejhi ve sellem, proveo u Meki među idolopoklonicima koji su konstantno i oholo odbijali jasnu Istinu, i nakon što se povećao psihički i fizički pritisak na muslimane te su se mnogi od njih pobojali za sebe i svoju vjeru, dozvolom Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, počela je postepena selidba muslimana u Medinu, tadašnji Jesrib, koja je na tada još uvijek većinski idolopokloničkom Arabijskom poluotoku, već postala oaza

¹ *Prijevod značenja Kur’ana*, En-Nahl, 41.–42.

imana i rahatluca. Priča o Hidžri je duga, gotovo beskrajna, a malo je događaja u povijesti islama o kojima se više pisalo i govorilo. Hidžra je vječita inspiracija svim generacijama muslimana kod koje uvijek nanovo zastaju i razmišljaju o njenim poukama i porukama, te u svakom vremenu i u svim okolnostima pronalaze sličnosti s tim događajem, i na osnovu tog iskustva donose zaključke i izvlače koristi. Između velikih pouka i poruka Hidžre, za ovaj put izdvajamo nekoliko koje bi nam i u današnjem vremenu mogle itekako koristiti.

Planiranje, a ne improviziranje

Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, najbolje je Allahovo stvorenje koje je ikada hodilo zemljom. On je bio Allahov odabranik i miljenik, a samim tim i najpreči između svih ostalih stvorenja da ga njegov Gospodar čuva i štiti od spletki nevjernika i munafika. Pored toga, u svojoj nakani da učini hidžru, on ništa nije prepustio slučaju. Nije od Uzvišenog Allaha tražio da ga u Medinu odnesu plemeniti meleki na svojim krilima, niti je dovio za bilo kakvo čudo kojim bi ga Uzvišeni Allah Svojom moći po kratkom postupku "prebacio" do Medine. Prelistamo li knjige životopisa Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, ili hadiske zbirke u kojima se detaljno opisuje ovaj događaj, vidjet ćemo da je Poslanikov bijeg iz Meke u Medinu bio pomno isplaniran i do u najsitnije detalje razrađen. Meku je napustio pod okriljem noći u društvu svog nerazdvojnog prijatelja Ebu-Bekra, radijallahu 'anhu, te se zaputio u pećinu Sevr gdje su ostali tri dana dok se potjera nije stišala. Prvotno su se zaputili u pravcu jugozapada, a ne u pravcu sjevera, gdje se Medina i nalazi, kako bi ovim potezom zavarali idolopoklonike koji su za njima tragali na pravcima prema Medini. Unaprijed je u pećini Sevr bio dogovoren susret sa iznajmljenim vodičem, inače mušrikom po imenu 'Abdullah b. Urejkit, koji je vrlo dobro poznao put do Medine i vještinu preživljavanja u pustinji. On je sa sobom doveo i dvije rasne deve koje je prethodno kupio Ebu-Bekr, radijallahu 'anhu, s ciljem da na njima jašu do Medine. Unaprijed je bilo isplanirano i da im Ebu-Bekrova kćerka Esma, radijallahu 'anha, redovno donosi hranu, a da njegov sin 'Abdullah, radijallahu 'anhu, svakodnevno dostavlja vijesti i informacije iz Meke, a koje su se ticale njih i potjere za njima. Ebu-Bekrov sluga 'Amir b. Fuhejre isto je tako po zacrtanom planu čuvao ovce u blizini pe-

ćine te ih redovno opskrbljivao svježim mlijekom i mesom, a pri povratku bi ovce natjerao po putu kojim su dolazili Esma i 'Abdullah kako bi prikrio njihove tragove...²

Ovo je kratak prikaz samo jednog djelića pomno isplaniranog plana Poslanikove hidžre koji jasno ukazuje na vrlo ozbiljan i strateški do vrhunca dotjeran plan koji je, uz Allahovu pomoć, urodio plodom. Razmislimo li danas o situaciji većine muslimana u svijetu, vidjet ćemo da se najveći dio njih na putu do ostvarenja određenih ciljeva uopće ne drži principa planiranja i organiziranja, već su njihovi potezi uglavnom improvizacija i brzinsko snalaženje u vremenu i prostoru usljed okolnosti koje diktira trenutna situacija. Takvi potezi često ili donesu više štete nego koristi, ili njihova eventualna korist bude gotovo zanemarljiva i marginalna u poređenju s onom koju bi donijelo prethodno planiranje i organiziranje. Sjetimo se samo reakcija muslimana na povremene žestoke napade na lik i djelo Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Gotovo da u islamskom svijetu nema planski oformljenih mehanizama preko kojih bi muslimani adekvatno odgovorili i uzvratili na ove napade. Paušalni izljevi bijesa i agresivne retorike su za sada uglavnom reakcije muslimana na ove sramne napade, dok odmjerenih i mudrih uzvratnih udaraca gotovo da i nema. Takvom djelovanju nije nas učio Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, o čemu događaj Hidžre najbolje govori.

Bez kolektivnog rada nema kolektivnog uspjeha

U periodu prije Hidžre muslimani su u Meki uglavnom djelovali individualno. Apsurdno bi bilo tvrditi da nisu imali nikakav kolektiv niti organizirani rad jer su se ipak susretali, makar krišom obilazili jedni druge i povremeno se okupljali u kući tada šesnaestogodišnjeg mladića po imenu Erkam b. Ebi-Erkam, radijallahu 'anhu, koji je primio islam. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, u tim prilikama prenosio bi im Objavu koja mu je dolazila i poučavao ih vjeri. Međutim, imajući u vidu da je zbog okolnosti u kojima su se nalazili, veliki broj ashaba još uvijek krio svoje vjervanje, njihov rad za vjeru u mekanskom periodu uglavnom je bio individualnog karaktera. Na tom polju istakao se veliki broj drugova Poslani-

2 Mehdi Rizkullah Ahmed, *Es-Siretun-nebevijje fi dav'i mesadiriha el-aslije*, str. 267.–269.

ka, sallallahu ‘alejhi ve sellem, poput Ebu-Bekra, Omera, Osmana, Alije, Hamze, radijallahu ‘anhum, i mnogih drugih, koji nisu žalili ni imetka ni truda da, shodno svojim mogućnostima, pomognu islam i muslimane. Ali preseljenjem Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i ashaba u Medinu, i nestajanjem prepreka koje su ih sprečavale da javno, organizirano i transparentno djeluju na polju širenja Allahove vjere, oni ne čekaju ni trenutka, već odmah po dolasku u Medinu, svoje nekoć individualne napore i zalaganja, sada udružuju te zajednički rade i djeluju na svim poljima rada za islam.

Gradnja džamije koja je bila centar okupljanja, planiranja i dogovaranja svih značajnijih aktivnosti od opće koristi za islam i muslimane, bila je uvertira u izgradnju složenog, vjerskog, ekonomskog, socijalnog i vojnopolitičkog, dobro uvezanog sistema poznatijeg pod imenom islamska država. Taj sistem koji je besprijekorno funkcionirao i u vrlo kratkom vremenskom periodu polučio ogromne rezultate, uspio je i briljirao zahvaljujući zajedničkim naporima i združenom trudu pojedinaca, tj. džematskom radu.

Razmotrimo li situaciju u kojoj se danas nalazi veliki broj djelatnika na polju da’ve – islamskog misionarstva, koji iskreno žele proširiti islamsko vjerovanje i njegove vrijednosti te doprinijeti ponovnom oživljavanju ogromnog, trenutno zaspalog i umrtvljenog potencijala koji leži u ovom ummetu, naći ćemo da veliki broj njih djeluje samostalno i individualno, bez neke naročite želje za uvezivanjem sa ostalim muslimanima koji rade na istoj misiji. Opravdanja za ovakav stav svako ima na stotine, međutim najčešće se radi o nedostatku ispravnog razumijevanja prioriteta sa kojim je došao Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, kao i manjka širokogrudnosti i volje da se pređe preko grešaka i propusta drugih, sve u cilju opće koristi i ostvarivanja viših ciljeva. Plodove pojedinačnog zalaganja velikog broja islamskih aktivista niko ne može zanemariti, ali bi ti plodovi, uz Allahovu pomoć, bili mnogo veći i sveobuhvatniji kada bi pojedinci udružili svoje snage, kao i fizičke i intelektualne resurse, upravo kako su to uradili Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i prvi muslimani nakon Hidžre. Ideje i projekte uistinu mogu pokrenuti pojedinci, ali njihova implementacija uglavnom nikada neće do kraja biti realizirana osim kroz kolektivni rad i djelovanje. I da nije tako, ostavljanje i zanemarivanje kolektiva predstavlja kršenje Poslanikovih, sallallahu ‘alejhi ve sellem, jasnih naredbi da se muslimani drže zajedništva. Između ostalog, Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, u ovom kontekstu rekao je i sljedeće: *”Ko bude želio srednji dio Dženneta, neka se drži džemata jer šejtan je*

sa pojedincem, a od dvojice se drži podalje...”³ Povlačenje samostalnih poteza bez prethodnog savjetovanja sa ljudima od struke, bez obzira o kakvom se zanimanju radilo, često zna rezultirati katastrofalnim posljedicama, pa makar dotični pojedinac i sam bio veliki stručnjak u zanimanju kojim se bavi. Imajući u vidu da je pozivanje u Allahovu vjeru najčasnije, a ujedno i najodgovornije zanimanje na svijetu, onda su i djelatnici na ovom polju najpreči i najpozvaniji da rade zajedno, savjetujući i popravljajući jedni druge.

Islam traži žrtvovanje

Ostaviti sav svoj imetak, napustiti roditelje, braću, sestre, bračnog druga, pa čak i vlastitu djecu, samo radi Allaha i Njegova Poslanika, nije bila nimalo lahka niti jednostavna stvar. Muhadžiri su učinili baš to. Radi islama su se draga srca odrekli apsolutno svega što su imali, čvrsto vjerujući da će im Allah namiriti sve ono što su izgubili, što se na kraju i desilo. Vratimo li se opet aktuelnoj situaciji muslimana u svijetu, uvjerit ćemo se da je mali broj onih koji su u potpunosti spremni žrtvovati se na putu ostvarivanja viših islamskih ciljeva, iako je veliki broj onih koji su gotovo ubijedeni da su za takvo nešto itekako sposobni. Oni koji stvarno misle da bi se i oni na putu islama odrekli svega što imaju (uz opasku da imaju pravo izbora), neka sami sebe provjere i stave na ispit iskrenosti i samoobračuna: Koliko je muslimana danas koji su i u najdužim noćima spremni da "učine hidžru" iz tople postelje, da odu do kupatila i toplom vodom uzmu abdest, te u toploj sobi klanjaju noćni namaz na kojem će učiti kratke sure, znajući da su samo dva rekata namaza kod Allaha vrednija od dunjaluka i onoga što je na njemu?⁴ Koliko je muslimana spremno da od svojih primanja, ma kako ona skromna bila, redovno odvajaju jedan dio i udjeljuju onima koji su potrebni, čvrsto vjerujući u riječi Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, da dijeljenje sadake

3 Dio dugog hadisa kojeg bilježe Tirmizi, *Sunen*, br. 2165, Ahmed, *Musned*, 1/26, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 2363, Nesa’i, *Es-Sunenul-kubra*, 8/284–285, br. 9177, Ebu-Ja’la, *Musned*, 1/131–132, br. 141, Ibn-Hibban, *Sahih*, 12/389, br. 5586, Ebu-Davud et-Tajalisi, *Musned*, 1/34–35, br. 31, i mnogi drugi, svi od Džabira b. Semure, radijallahu ‘anhu. Vjerodostojnim ga je ocijenio šejh Ahmed Šakir, rahimehullah, u opaskama na *Musned* imama Ahmeda, br. 177, kao i šejh Albani, rahimehullah, u *Silsiletul-ehadis es-sahih*, br. 430.

4 Od Aişe, radijallahu ‘anha, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: "Dva rekata sabahskog sunneta vrednija su od dunjaluka i onoga što je na njemu." Muslim, *Sahih*, br. 96 i 97.

ne umanjuje imetak? Koliko je onih koji su radi Allaha spremni ostaviti javno i tajno griješenje kao što su između ostalog zavist, ogovaranje, gledanje u ono što je Allah zabranio... te se odreći luksuza tzv. "malih" grijeha koji polahko ali sigurno uništavaju ljudska srca, znajući da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, jednom čovjeku rekao: "*Najbolja hidžra je da napustiš i zaobiđeš ono što mrzi i prezire tvoj Gospodar...*"⁵

O rezultatima ovakvih i sličnih ispita muslimani ne moraju obavijestiti nikoga od stvorenja, a Gospodar kosmosa svakako je o svemu obaviješten. Međutim, trebaju biti itekako svjesni da onaj ko nije naučio sabirati i oduzimati, nikada neće biti u stanju da rješava složene matematičke zadatke sa više nepoznatih, a o razlomcima i polinomima da i ne govorimo. Isto tako ni muslimani koji ni u stanju najvećeg rahatluka i sigurnosti nisu spremni da se odreknu djelića svoga vremena ili mrvice materijalnih sredstava da pomognu sebi (na ahiretu) i drugima (na dunjaluku), teško da bi bili spremni da na putu islama podnesu nešto mnogo veće od toga. Stoga nam je obaveza da prvenstveno radimo na popravljanju nas samih i naših porodica, da se klonimo svih vrsta griješenja i da Allaha iskreno molimo da nas ne stavi na iskušenja koja nećemo moći podnijeti. Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, i prve generacije muslimana u svemu su nam najljepši uzor, pa ima li onih koji će dosljedno i nepokolebljivo krenuti njihovim stopama?

⁵ Ovo je dio dugog hadisa kojeg bilježe Ahmed, *Musned*, 2/160, Ibn-Hibban, *Sahih*, 11/579, br. 5176, Ebu-Davud et-Tajalisi, *Musned*, 4/30, br. 2386, Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 10/411, br. 21139, i *Šu'abul-iman*, 9/528, br. 7055, Hakim, *El-Mustedrek*, 1/51, br. 26 i drugi, svi od 'Abdullaha b. 'Amra, radijallahu 'anhuma. Albani ga je ocijenio dobrim u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 553.

KREDITI – ŽIVO BLATO

Iskreni vjernici čvrsto vjeruju da njihov Stvoritelj najbolje zna šta je za njih dobro, a šta loše, pa se zato u domenu svojih mogućnosti trude da učine ono što im je On naredio, kao što se i maksimalno zalažu da se klone onoga što je On zabranio. Pored ogromnog broja grijeha koji su se danas proširili po Zemlji, malo koji grijeh takvom snagom i tempom razara i uništava pojedinca, porodicu i cijelo društvo, kao što je to kamata u bilo kojem svom obliku. Rekao je Uzvišeni Allah u Svojoj časnoj Knjizi:

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا... ﴿٢٧٥﴾

Oni koji se kamatom bave dići će se kao što će se dići onaj koga je dodirom šejtan izbezumio, zato što su govorili: "Kamata je isto što i trgovina." A Allah je dozvolio trgovinu, a zabranio kamatu...¹

Citirani ajeti su svakom vjerniku jasno uputstvo, a ujedno i upozorenje da se od kamate drži što dalje, jer u suprotnom ulazi u otvoreni rat sa Allahom i Njegovim Poslanikom:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ... ﴿٢٧٩﴾

O vjernici, bojte se Allaha i od ostatka kamate odustanite, ako ste pravi vjernici. Ako to ne učinite, eto vam onda nek znate, rata od Allaha i Poslanika Njegova...²

¹ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Bekare, 275.

² *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Bekare, 278.–279.

Hadisi koji govore o zabrani kamate i veličini grijeha koje sa sobom nosi, još su jasniji i po prijatnijem još žešći. U hadisu kojeg bilježi imam Muslim u svome *Sahihu*, a prenosi ga Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhū, Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, prokleo je onoga ko uzima kamatu i onoga ko je daje, onoga ko je svjedoči i onoga ko je bilježi.³ U drugom hadisu Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao je da je dirhem (srebrenjak) od kamate kojim će se čovjek okoristiti znajući da je od kamate, kod Allaha gori (po veličini grijeha) od trideset i šest činjenja zinaluka (bluda).⁴

Zašto toliki grijeh?

Nakon što čuju ove šerijatske tekstove koji govore o žestini kazne za one koji se bave kamatom, mnogi, u vjerske propise slabo upućeni muslimani, s nevjericom odmahuju glavom, jer im se čini kako je to ipak malo previše, pogotovo u vremenu u kojem živimo, a u kojem je kamata postala sastavni dio modernog života i savremenog poslovanja. Međutim, svi oni koji su imali iskustva sa kamatom, nakon što su zanemarili zabranu i upozorenje koje im je došlo od njihovog Gospodara i od Njegovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, u većini slučajeva su prošli kroz velike patnje, sramotu i poniženja, doživjeli duševne, a često i fizičke boli, a dosta je onih koji su nakon svog gorkog iskustva s kamatom došli "tobe", zaklinjući se "nikad više".

Svi ljudi teže ka lagodnom i prijatnom životu, a dunjalučke potrebe poput stana, dobrog automobila, kvalitetnog namještaja, čestih odlazaka na odmore i slično, nisu uvijek lahko ostvarive, jer nakupiti "keš" za sve to

3 Muslim, *Sahih*, br. 1598.

4 Hadis bilježe Ahmed, *Musned*, 5/225, Ibn-‘Asakir, *Tarihu Dimešk*, 27/418, Bezzar, *Musned*, 8/309, br. 3381, Taberani, *El-Evsat*, 3/124–125, br. 2682, i Darekutni, *Sunen*, 3/403–404, br. 2843, od ‘Abdullaha b. Hanzale, radijallahu ‘anhū. Od ‘Abdullaha b. ‘Abbasa, radijallahu ‘anhuma, prenosi se sličan hadis kojeg bilježi Taberani, *El-Kebir*, 11/114, br. 11216, *El-Evsat*, 3/211, br. 2944, i *Es-Sagir*, 1/147, br. 224. Hadis ovakvog značenja prenosi se i od ‘Abdullaha b. Selama, a bilježe ga ‘Abdurrezzak, *El-Musannef*, 10/461, br. 19706, i Begavi, *Šerhus-sunne*, 8/54–55, br. 2054. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1033, *Sahihut-tergib*, br. 1855, i *Sahihul-džami’a*, br. 3375. Valorizatori *Musneda* imama Ahmeda na čelu sa Šu‘ajbom Arnautom ovaj hadis smatraju slabim. Vidjeti spomenuto djelo: 36/288–289, br. 21957.

nije baš lahko. Ali tu je izlaz, jer ljubazne banke nude "povoljne" kredite da se ostvare sve životne želje, "jer oni su tu zbog nas".

Umjesto da budu zadovoljni onim što su stekli na halal način, te da strpljivo čekaju neka bolja vremena kada će dozvoljenim sredstvima doći do nekih materijalnih stvari koje su im trenutno nedostupne, mnogi ljudi se okreću brzom rješenju, podižući manje ili veće kamatne kredite, često uopće ne razmišljajući o mogućnosti i načinu na koje će ih vratiti. Najveći broj ljudi samo uzme formular te ga popuni, uopće ne čitajući šta u njemu piše, a ko će ga i čitati kada je veličine podebljeg časopisa, a ni solidan ekonomista ne razumije baš najbolje sva "prava i obaveze" koje su vrlo vješto upakovane u formular. Bitno je doći do novca, a na koji način će ga vraćati, o tome će misliti sutra. Treba li napomenuti da se najveći broj takvih kredita podiže samo zbog prelaska sa dobrog na bolje (sa solidnog automobila na novi, za preuređenje stana ili kuće koji su još uvijek u dobrom stanju itd.). Nakon podizanja kredita, za većinu ljudi počinju noćne more. Sam osjećaj da će u narednih deset, dvadeset ili trideset godina stalno biti dužan, te da se taj dug prvih godina samo povećava jer će vraćeni iznos često preći glavnici za duplo ili čak i više, kod većine ljudi stvara stalni psihički pritisak, frustracije i depresiju, što opet uzrokuje nervozu, nesanicu, loše ponašanje prema porodici i drugima. Ovako je pod uvjetom da sve ide "po planu", te da je kamatni kredit podignut kod legalne banke i da se isti uredno vraća. Ali kroz pravi pakao prolaze one osobe koje se odazovu uslugama nelegalnih lihvara koji operiraju u svim velikim gradovima. Skoro svakodnevno, mediji objavljuju potresne priče o naivnim ljudima koji su uzeli zajmove od ovih kriminalaca, te im je od tada život postao ludnica. Kamate rastu svakodnevno, pa često ljudi godinama "vraćaju" pozajmljeni novac i nakon što je vraćen deseterostruko ili dvadeseterostruko više od pozajmljenog iznosa. Svako kašnjenje sa ratom kažnjava se batinama, prijetnjama i raznim vrstama pritisa, pa se određeni broj ljudi odlučuje za bježanje od kuće ili čak i suicid, stvarajući na takav način probleme svojoj porodici, policiji, zdravlju i, na kraju krajeva, čitavom društvu.

Kada se ovome pridoda i činjenica da su mnogi fini i poštteni ljudi "navučeni na tanak led" kada su svojim prijateljima, poznanicima ili rodbini pristali da budu žiranti, pa su nakon kratkog vremena oni morali odvajati od svojih plata kako bi podmirili kredit bezobraznog i bezobzirog (ne)prijatelja, te je to bio razlog mnogih prekida rodbinskih i prijateljskih veza, a ponekad je dovodilo i do fizičkih obračuna, onda je potpuno jasno da

kamata sa svojim lošim posljedicama jednostavno zalazi u sve pore ljudskog društva i da ga vrlo kvalitetno uništava.

Nakon što se detaljno analizira sva šteta koju kamata nosi sa sobom, svaka razborita osoba će u potpunosti shvatiti Allahovu veliku mudrost u zabrani kamate i toliku "rigoroznost" kada je u pitanju njena osuda od strane šerijata.

Može li se izbjeći kamata?

Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "*Doći će vrijeme u kome će se ljudi hraniti kamatom.*" "Zar baš svi ljudi?", priupita neko. Tada Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, reče: "*Oni koji se s njom i ne budu hranili, zasut će ih kamatna prašina.*"⁵

Ova predaja, iako je (uzimajući u obzir lanac prenosilaca) po ocjeni mnogih hadiskih stručnjaka slaba, njeno značenje je sigurno ispravno, a ona u sebi nosi i jednu od mnogobrojnih mudžiza Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, jer je rekao nešto što je u njegovo vrijeme bilo nezamislivo, a danas se u potpunosti ostvarilo. Najveći broj ljudi, ako ne i svi, htjeli to ili ne, imaju određenog dodira s kamatom, i to nikako ne mogu izbjeći. Primjera radi, čovjek koji radi posao koji je u potpunosti halal – dozvoljen, najčešće je primoran da svoju zarađenu platu podiže u nekoj od banaka koje isključivo rade s kamatom. Isti je slučaj i sa privatnicima koji redovno i uredno, najveći broj svojih prihoda moraju uplatiti u banku koja opet raspolaže tim novcem i miješa ga s onim koji je ostvaren od kamate. Danas je skoro prijeka potreba (ar. darura) imati otvoren privatni transakcijski račun u banci kako bi se preuzela zarađena plata, ostvario lakši transfer i čuvanje novca, a svako "lijezanje na račun" novog iznosa, obavezno povlači za sobom uračunavanje kamate pa makar novac "ležao" na računu i vrlo kratak period. Ipak, muslimani koji se maksimalno budu klonili kamate, pred Allahom neće snositi nikakav grijeh radi "kamatne prašine" kojoj smo svi izloženi jer:

⁵ Ahmed, *Musned*, 2/494, br. 10360, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 3331, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 2278, Nesa'i, *Sunen*, 7/243, Ebu-Ja'la, *Musned*, 11/105-106, br. 6233, Hakim, *El-Mustedrek*, 2/14, br. 2215, Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 5/452, br. 10472, i Begavi, *Šerhus-sunne*, 8/55, br. 2055. Hadis je slab. Vidjeti: Albani, *Da'iful-džami'a*, br. 4864, *Da'ifu Sunen Ibn-Madže*, br. 497, i *Da'ifut-tergib*, br. 1167, i Ahmed, *Musned*, 16/258-259, br. 10410, valorizacija Šu'ajb Arnaut i saradnici.

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا... ﴿٢٨٦﴾

Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih...⁶

Alternativa postoji

Šta onda da rade muslimani koji čine veliki procent savremenog društva, u kome se podizanje kamatnih kredita i bavljenje kamatom smatra sasvim normalnom pojavom? Na koji način da odole izazovima vremena u kojem žive i da ostanu po strani svakog vida kamate i kamatnog poslovanja?

Kao i u većini drugih stvari, i u ovom pogledu muslimani su otišli u dvije krajnosti. Jedna skupina zagovara (i u djelo sprovodi) otvaranje banke sa prefiksom "islamska", a koja će u svome širokom asortimanu usluga imati i neke vidove kamatnog poslovanja, koje oni ipak ne nazivaju kamatom, već višku koji uzimaju na posuđeni novčani iznos daju različita imena, izbjegavajući da ga nazovu kamatom. Iste ove banke, ukoliko im se od strane klijenta, bio on pojedinac, registrirana firma ili neko udruženje, ponudi šerijatski potpuno ispravan projekt u kojem bi banka, recimo, bila investitor, a klijent izvođač određenih radova ili partner s kojim bi se kasnije zarada dijelila po dogovorenom procentu, uglavnom uljudno odgovaraju kako takav način poslovanja nemaju u servisu usluga. Međutim, ljubazno će vam ponuditi kredit koji ćete vratiti uz određeni postotak više od ponuđene sume (koji je često veći od onoga u bankama koje posluju sa kamatom!), samo što će vam reći da to nije kamata već nešto drugo. Princip je isti, ostalo su nijanse.

Sa druge strane imamo muslimane koji preporučuju samo sabur u ovom vremenu ne pokazujući ni najmanju želju da pokrenu bilo kakve šerijatski dozvoljene projekte koji će barem donekle pomoći onim muslimanima kojima su materijalna sredstva itekako potrebna, i na takav način ublažiti realnu potrebu za zajmodavcima. Ovakvi svojom pasivnošću samo koče napredak muslimana na polju islamske ekonomije, te zanemaruju ogromni umni i materijalni potencijal koji leži u islamskom ummetu.

Rješenje, uz Allahovu pomoć, između ostalog može biti u sljedećem: sa jedne strane širiti svijest o zabrani i štetnosti kamate, a sa druge strane govoriti o velikoj nagradi koja očekuje one koji pozajme novac drugim

⁶ Prijevod značenja Kur'ana, El-Bekare, 286.

muslimanima, želeći time isključivo dobročinstvo kao i nagradu od Allaha Uzvišenog. Rekao je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, u hadisu koji prenosi 'Abdullah b. Mes'ud, radijallahu 'anhū: *"Ukoliko musliman drugom muslimanu dva puta dadne pozajmicu, računa mu se kao da mu je jednom (isti iznos) dao kao sadaku."*⁷

Pored toga, svaka šira porodica, pripadnici nekog kolektiva, udruženja ili zajednice, u stanju su da oforme svoju malu internu "banku", koja bi isključivo imala za cilj štednju i ulaganje novca od strane svakog člana, a taj novac bi služio za kratkoročno ili dugoročno pozajmljivanje onima koji su potrebni. Ovakvi i slični projekti, iako mali i skromni, mogu uz Allahovu pomoć polučiti ogromne rezultate na polju međusobne pomoći, a ujedno biti i svojevrsna proba i uvod za otvaranje islamskih banaka u pravom smislu riječi, koje će se bazirati isključivo na islamskim principima pozajmljivanja i poslovanja.

Na kraju, trebamo biti svjesni i činjenice da, kada god musliman radi Allaha zaobiđe neku nedozvoljenu stvar, On mu je zamijeni onim što je bolje od toga. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, jednom je prilikom nekog beduina uzeo za ruku, pa mu je između ostalog rekao i sljedeće: *"Uistinu nećeš ništa radi Allaha ostaviti a da ti Allah ono što si ostavio neće zamijeniti nečim što je bolje i vrednije od toga."*⁸

Izbjegavajući kamatne kredite i kamatu uopće, čuvamo sebe i svoje porodice od poniženja na ovom, kao i kazne na budućem svijetu.

Budemo li se Allaha istinski bojali, On će nam dati rješenje za naše probleme i opskrbiti nas odande odakle se i ne nadamo:

7 Ibn-Madže, *Sunen*, br. 2430, sa dobrim lancem prenosilaca, kako kaže šejh Albani, rahimehullah. Vidjeti: *Irvā'ul-galil*, br. 1389, *Sahihut-tergib*, br. 901, i *Sahihul-džami'a*, br. 5769. Hadis sličnog značenja bilježe i Ahmed, *Musned*, 1/412, Ibn-Hibban, *Sahih*, 11/418, br. 5040, Taberani, *El-Kebir*, 10/159, br. 10200, Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 5/579, br. 10953, i *Šu'abul-iman*, 5/187, br. 3284, Ebu-Ja'la, *Musned*, 8/443, br. 5030, Ebu-Nu'ajm, *Hiljetul-evlija*, 4/237, i drugi. Vjerodostojnim ga je ocijenio i šejh Ahmed Šakir u valorizaciji *Musneda* imama Ahmeda, br. 3911.

8 Ahmed, *Musned*, 5/78, br. 22617, od Ebu-Katade, radijallahu 'anhū, sa lancem prenosilaca koji odgovara kriterijima imama Muslima, kako tvrdi šejh Albani, rahimehullah. Vidjeti: *Sikiletul-ehadis ed-da'ife*, 1/61–62. Hadis bilježe i Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 5/546–547, br. 10821, i *Ez-Zuhd el-kebir*, br. 864, Kuda'i, *Musned Eš-Šihab*, br. 1137 i 1138, i drugi. Hejsemi za prenosioce ovog hadisa kaže da su pouzdani. Vidjeti: *Medžme'uz-zevā'id*, 10/296, i Ahmed, *Musned*, 34/342–343, br. 20738, valorizacija Šu'ajba Arnauta i saradnika.

...وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ... ﴿٣﴾

...Onaj ko se Allaha bude bojao, On će mu izlaz naći i opskrbit će ga odakle se i ne nada...⁹

Molimo Uzvišenog Allaha da nas sačuva od svakog oblika kamate kao i svakog drugog grijeha, da nam u ovim vremenima velikih iskušenja podari strpljenje i ustrajnost na Istini, i da nas učini od onih koji Ga se boje istinskom bogobojaznošću i umiru samo kao muslimani.

⁹ Prijevod značenja Kur'ana, Et-Talāk, 2.–3.

KRIZA AUTORITETA

Rekao je Uzvišeni Allah:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ
اللَّهَ كَثِيرًا ﴿١١﴾

Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se na-
da Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha
spominje.¹

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ
اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٦﴾

Oni su (Ibrahim, alejhisselam, i vjernici) vama divan uzor – onima
koji žele Allaha i onaj svijet. A onaj koji leđa okrene – pa, Allah,
zaista, nije ni o kome ovisan i On je jedini hvale dostojan!²

Mitovi i legende koje su nastale kroz dugu historiju ljudskog roda često su dokazana i vrlo efikasna sredstva za začetak i održavanje raznih ideologija, ideja i pokreta, a na njima su nerijetko nastajale države i velike svjetske imperije. Ponekad su ti mitovi inspirirani istinskim događajima koji su obilježili historiju jednog naroda ili nacije, dok je jedan veliki dio tih mitova čista izmišljotina i laž, koja nije zasnovana ni na kakvim realnim činjenicama. Međutim, lideri i vođe raznih naroda, ili pokretači određenih ideja i projekata dobro su shvatili da je masama bitno proturiti legendu o slavnim

¹ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Ahzāb, 21.

² *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Mumtehine, 6.

precima, njihovoj hrabrosti i superiornosti nad ostalim narodima, pa da se ljudi u skupinama okupe oko zajedničkog cilja i maksimalno se založe za njegovo ispunjenje. Naravno, istinitost tih mitova oko kojih su se okupili, poslije niko neće provjeravati, već oni bivaju prihvaćeni kao dogma oko koje ne smije biti polemike. Na ovaj način mnogi su narodi od svojih velikih grešaka pravili uspjehe, od izgubljenih bitaka pobjede, a zločine koje su počinili njihovi preci proglasili su opravdanim ili čak humanim. Sjetimo se samo legendarne bitke na Kosovu o kojoj svi Srbi govore s ponosom, iako su njihovi preci u toj istoj bitki potučeni do nogu, ili hronološki nam još bližeg genocida u Srebrenici koji je ovaj isti narod u velikoj mjeri prihvatio kao veliku pobjedu i trijumf svojih sunarodnjaka, a ne kao gnusni zločin.

”Care, legenda si!”

Ako je ova metoda efikasna za održavanje kolektivne svijesti cijelog jednog naroda, sigurno je da bi mogla poslužiti i za veličanje i hvalospjeve na račun određenih osoba, trendova i društvenih pojava koji u stvarnosti ne zaslužuju da se spominju u pozitivnom kontekstu. Uzmimo za primjer jednog narkomana koji umre od predoziranja drogom, ili motociklistu koji usljed velike brzine ili izvođenja raznih ludorija izgubi život – u većini slučajeva drugovi obojice spomenutih od njih prave legende i mučenike, po zidovima ispisuju grafite sa njihovim imenima, njihovi mezari (grobovi) postaju svetišta na kojima se uče Fatihe ili pale svijeće, a ponekad se na istim održavaju i određeni rituali pod parolom ”zauvijek si u našim srcima” ili tome slično. Bilo bi preče da su iz primjera njihovih uzalud izgubljenih života uzeli pouku i ibret, pa se prošli zabluda koje su bile uzrok smrti njihovih poznanika. Međutim, izazov da osoba postane ”legenda” u čaršiji ili šire, te da se o njoj prepričavaju priče, često pretjerane i neutemeljene, neodoljiv je velikom dijelu omladine, pa će za svoj komadić slave i ovacije od društva i svojih jarana biti spremni učiniti bilo kakvu glupost, kriminal ili čak i zločin. Nemoguće bi bilo pobrojati sve metode koje koristi veliki dio današnje omladine na putu do osvajanja titule ”legende”, ali je većina tih metoda oprečna vjerskim, moralnim i kulturološkim normama i principima, kao i zdravom razumu.

Medijsko trovanje uma

Gubitkom pozitivnih autoriteta tinejdžeri iz generacije u generaciju postaju problematičniji, a kriminal i maloljetnička delikvencija sve su učestaliji. O tome svjedoče i nemili događaji koji s vremena na vrijeme potresaju našu zemlju. Iako se svi mediji nesebično trude da lociraju i prozovu krivce za takvo stanje u našoj državi, svjesno pokušavajući da kao žrtvenog jarca na stup krivnje stave određene pojedince iz našeg društva, skoro pozivajući na njihov linč, veliki dio tih istih medija, kroz emitiranje mnogih neprimjerenih materijala, uveliko učestvuje u sistematskom indoktriniranju maloljetnika i omladine i tako ih potiče na kriminal, nemoral i problematično ponašanje pojedinaca i čitavih skupina. Filmovi puni nasilja, ubistava, krvi i ostalih neprimjerenih scena svakodnevno se prikazuju na većini televizijskih kanala. Glavni ili sporedni likovi u velikom dijelu tih filmova su poročne osobe, od profesionalnih lopova i kradljivaca, do narkomana, ubica i siledžija. Međutim, njihovi životi i ponašanje na televizijskim ekranima prikazani su kao "cool", kako omladina voli reći, jer oni uživaju u "jedinom životu" koji imaju, ne boje se životnih izazova na koje odgovaraju ako treba i silom, prevarom ili nasiljem, jer u životu nema mjesta za mlakonje i "luzere". Živjeti razuzdano, uživati u životu, po potrebi umrijeti mlad i biti lijep leš, parole su koje se mogu direktno ili indirektno razumjeti iz konteksta mnogih filmova i serija. Kako lukavo prevariti državu, opljačkati banku, krijumčariti i koristiti drogu ili pobjeći iz zatvora, sve su to "sitnice" koje se iz filmova vrlo lahko mogu naučiti. Izlaskom na ulicu ili odlaskom u školu, djeca i tinejdžeri kopiraju svoje junake i idole, te će za malu sitnicu napraviti nered, nekoga udariti ili čak i teško ozlijediti. Najsmješnije u svemu tome je kada se pred film emitira upozorenje "roditeljska pažnja" sa porukom kako film može sadržavati oblike nasilja ili nemoralnih scena. Ovo u stvarnosti djeci i omladini dođe kao vrsta stimulansa da dotični film pogledaju, a veliki broj roditelja apsolutno ne kontrolira one sadržaje koje njihova djeca prate na televiziji.

Poticaji na razvrat

Preko medija se često govori i o problematici maloljetničkih trudnoća, nekontroliranom porastu legalnih i ilegalnih abortusa, sve većem broju tek

rođene a zatim i odbačene djece, te se "mudro", uz sugestije i prijedloge raznih stručnjaka iz različitih oblasti, želi pronaći rješenje za taj veliki problem koji zadesi naše ionako ranjivo i poročno društvo. Treba li napomenuti da se na tim istim medijima redovno reklamiraju prezervativi, te se omladina poziva u "siguran odnos" sa svojim "partnerom", filmovi sa vulgarnim i perverznim scenama su svakodnevni, a kult golotinje prisutan je u onim sadržajima u koje ga ne bi uvrstila ni izrazito bolesna osoba. Reklamiranje paste za zube, naprimjer, voćnog jogurta ili soka, često je popraćeno scenama koje aludiraju na bezobrazluk i razvrat. Tinejdžerski filmovi, serije i časopisi prepuni su uputa "kako upoznati i zadovoljiti partnera" ili "kako izbjeći neželjenu trudnoću" itd. Nakon svega toga, razni "stručnjaci" žele nam pojasniti kako omladina nije dovoljno informirana o intimi i seksualnim potrebama, te kako ih o tom pitanju valja educirati na regularan način! Vjerovatno nije daleko vrijeme kada će se pokrenuti inicijativa za uvođenje školskog predmeta koji će tretirati ovu oblast, što je već slučaj u mnogim evropskim zemljama. O braku kao prevenciji protiv navedenog problema ne govori niko osim rijetkih predstavnika religijskih zajednica koji jedva da i mogu o tome nešto progovoriti javno. Spomenuti "stručnjaci" o ranom braku govore kao o nečemu štetnom jer treba umno sazreti te ostvariti "osnovne životne uvjete" (što valjda podrazumijeva završen fakultet, stan od sto kvadrata, stalno zaposlenje sa visokim primanjima, dobar auto, kućnu pomoćnicu...), međutim ovi isti stručnjaci ne vide ništa loše u tome da mlade osobe upražnjavaju intimne odnose s kim im se čefne, samo moraju biti oprezni pri odabiru partnera i koristiti kontracepcijska sredstva!

Istinite legende

Svjesni smo da je probleme lahko nabrojati, dati svoj šturi komentar i onda mudro zaključiti da se stanje treba promijeniti. O tome valjda svi bruje i pričaju. Izuzetno je teško u ovako zamršenoj i kompleksnoj situaciji ponuditi konstruktivno rješenje za svjetliju budućnost generacija koje dolaze na našim prostorima pa i šire. Kad je riječ o ovome, vratit ćemo se na početak teksta. Kod muslimana, bili oni iz reda Bošnjaka ili bilo kojeg drugog naroda, treba usađivati svijest o njihovim vjerskim i ideološkim korijenima. Muslimani ne moraju iskopavati legende i mitove iz svoje prošlosti, jer oni imaju nešto više od toga. Imaju izvornu objavu Kur'an, kao uputu i milost

za čitavo čovječanstvo, i očuvani sunnet Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Imaju zlatne primjere u prvim i potonjim generacijama koje su slijedile Kur'an i sunnet, i koji su, čak i po svjedočanstvu nepristranih historičara iz reda drugih religija, postigli nevjerovatne rezultate na polju nauke, čudorednih vrlina i pravednosti koju su širili na prostorima kojima su vladali. Muslimani se ne moraju stidjeti svoje prošlosti, niti se izvinjavati za masovne zločine, opstruiranje i kočenje nauke, koje se, hvala Allahu, generalno ne mogu pripisati njihovim precima. Mnogi svijetli primjeri pojedinaca iz historije muslimana nadilaze sve ikad izmišljene mitove koje su mnogi narodi kreirali kako bi održali nacionalnu i vjersku svijest svoga naroda. O tome omladini treba pričati i u tom smjeru ih educirati. Međutim, na ovom planu će pojedinci ili male skupine vrlo teško postići ozbiljne uspjehe. Dok se na tome ne bude radilo sistematski, od vrha, omladina će svoje autoritete nalaziti u onima koji im se serviraju kao takvi, pa makar oni bili i apsolutni negativci. Mediji mogu odigrati veliku ulogu u tome, kao i pojedinci na značajnim i utjecajnim pozicijama. Nažalost, skoro svi mediji, kao i mnogi Bošnjaci koji imaju ozbiljnijeg utjecaja u politici, ekonomiji, obrazovanju ili bilo kojoj drugoj važnoj oblasti, najčešće uporno dokazuju kako im je islam nešto zadnje o čemu razmišljaju, jer u klimi islamofobije, koja u zadnje vrijeme preovladava u cijelome svijetu, na islam se nije zdravo pozivati. Neka onda nastave izmišljati stalno nove metode da suzbiju maloljetničku delikvenciju, kriminal i poroke, na način koji oni smatraju prihvatljivim, a koje im serviraju njihovi velikosvjetski dušebrižnici, kao da se isti oni u svojim matičnim državama ne guše u problemima iste prirode. Bilo bi fer sa njihove strane da makar ne staju na put onima koji se maksimalno zalažu i trude da kroz organizirano promicanje islamskih vrijednosti i vrlina pokušavaju kod djece i omladine probuditi svijest o pripadnosti islamu kao vjeri koja poziva obožavanju Allaha, Jednog i Jedinog, Kreatora čitavog kosmosa, Onoga koji je sve s mjerom i u savršenom redu stvorio, Onoga koji ne voli anarhiju niti nered bilo koje vrste, a koji su se danas među ljudima, više nego ikada do sada, uveliko proširili.

KUĆE STRAVE I UŽASA

Kakav bi vas osjećaj obuzeo kada biste se nekim slučajem zatekli u građevini u kojoj se nalaze posmrtni ostaci stotina pa i više hiljada ljudi koji su davno umrli i koje godinama ili čak vijekovima iz nekih razloga niko nije pokopao? Koje bi vam se misli rojile u glavi dok nijemo i užasnuto bujite u zid pri čijoj su izgradnji "maštoviti" zidari umjesto blokova i cigli koristili ni manje ni više nego ljudske lobanje i kosti? Šta biste pomislili o ljudima koji su prilikom izrade namještaja, lusteru i ostalih popratnih detalja u toj građevini isto tako kao sirovinu koristili ljudske posmrtne ostatke? Gdje god pogledate, vidite samo sablasno bijele i već oronule lobanje i kosti davno umrlih ljudi kojima je vrlo "ukusno" i harmonično ukrašen interijer dotične građevine. Još da vam neko kaže da se u toj građevini pomolite Bogu, vjerovatno biste se štipnuli kako biste sami sebe uvjerali da je to što vam se dešava samo jedan jako ružan san iz kojeg se odmah želite probuditi.

"Mi kosti čekamo vaše"

Ipak ovaj "ugodaj" možete doživjeti i budni samo ako se odlučite jednog vikenda otići na jedno ne tako daleko putovanje. Da biste lično posjetili građevinu sazdanu od ljudskih kostiju ne morate putovati u udaljene i neistražene predjele Afrike, Australije ili Južne Amerike, kako bi možda neko pomislio, niti riskirati vlastiti život kako biste upoznali paganske običaje divljih i još uvijek kanibalizmu sklonih primitivnih plemena. Tu, u našem komšiluku, u srcu kršćanske i civilizirane Evrope postoje najmanje četiri kršćanske kapelice-kosturnice pri čijoj su izgradnji ili uređenju kao primar-

ni građevinski materijal korišteni ljudski posmrtni ostaci, tačnije kosti i lobanje. Portugal, Italija, Češka i Austrija su države u kojima se nalaze kršćanske kapele koje bi se prije mogle nazvati kućama strave i užasa nego bogomoljama.

”Mi kosti čekamo vaše”, parola je koja poput dobrodošlice stoji na ulaznim vratima Capele dos Ossos – Kapelice kostiju, smještene u portugalskom gradiću Évori. Za izgradnju ove kapelice graditelji su upotrijebili kosti više od pet hiljada ljudi prikupljene na okolnim grobljima. Napravljena je u 17. stoljeću i nezaobilazna je turistička destinacija onih koji posjete ovaj grad. Židovi, stropovi i stubovi kapele izgrađeni su od ljudskih kostiju.¹ Originalno, nema šta.

Slična tome je i kapelica u sklopu kapucinskog samostana Santa Maria della Concezione dei Cappuccini u Rimu u kojoj su izložene kosti preko 4000 kapucinskih redovnika. Kostiju su skupljane između 1528. i 1870. godine.² Možda vam kreatori ove morbidne kapelice padnu na um dok budete pili svoj omiljeni napitak kapučino, jer je upravo po njima i dobio svoje ime. Naime, kapucini su ogranak franjevačkog reda, a ime su dobili po ”kapuci”, dugačkoj kapuljači na habitu – odjeći kršćanskih redovnika. Naziv kapučino navodno ima veze sa istovjetnom bojom ovog kafenog napitka i kapuljača koje su nosili kapucini.

Kosturnica Sedlec (Sedlec Ossuary) kršćanska je kapela smještena ispod groblja Crkve Svih Svetih u predgrađu mjesta Kutná Hora u Češkoj. Kosturnica sadrži kosti više od 40000 ljudi kojima je ”ukrašen” interijer ove kapele. Čak je i luster napravljen od ljudskih kostiju, kao i grb jedne od poznatih i uglednih porodica s tog područja.³

I u Austriji u mjestu Hallstatt nedaleko od Salzburga postoji slična kosturnica (Beinhaus). Valjda u vremenu u kojem je nastala kremiranje nije bilo dopušteno već su mještani u nedostatku prostora za pokop umrlih vadili kosti već sahranjenih rođaka i poznanika te ih pedantno čistili i danima izlagali na suncu dok ne bi postale bijele poput slonovače. Nakon toga bi na lobanju umrlog napisali njegovo ime kao i godinu smrti. Ukrašavali bi je raznim dekoracijama veselih boja u vidu cvijeća, lišća, gotskih slova, križeva itd. Ta je tradicija navodno počela 1720-ih, dok je posljednja lobanja u

1 Izvor: http://en.wikipedia.org/wiki/Capela_dos_Ossos

2 Izvor: http://en.wikipedia.org/wiki/Santa_Maria_della_Concezione_dei_Cappuccini

3 Izvor: http://en.wikipedia.org/wiki/Sedlec_Ossuary

kapelicu dospjela 1995. U ovoj kosturnici udubljenoj u stijeni pokraj crkve pohranjeno je više od 1200 lobanja.⁴

Svi oni koji žele pogledati galerije slika iz ovih kapela, iste mogu vidjeti na internetu, a one definitivno nikoga neće ostaviti ravnodušnim. I osobe vrlo stabilnog želuca osjetit će u stomaku barem blagu mučninu. I tako, dok se većina ljudi trudi da pronađe posmrtnu ostatku svojih bližnjih kako bi ih dostojanstveno sahranili i vratili u zemlju od koje su i stvoreni, ima i onih koji umrle iskopavaju kako bi njihove kosti koristili kao sto posto prirodan i ekološki prihvatljiv građevinski materijal. Čudno i bolesno, u tome ćemo se svi složiti.

Koji je stav islama o posmrtnim ostacima? Ukratko, prema islamskom učenju, umrlog je obaveza ukopati pa čak ukoliko od njegovog tijela ne ostane ništa osim jednog djelića. Islam na ljudske posmrtnu ostatku gleda sa velikim poštovanjem. Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao je: *”Lomiti kosti umrlom čovjeku je (po veličini grijeha) isto kao i lomiti mu kosti dok je živ.”*⁵ Ne samo da je mrtvacu zabranjeno lomiti kosti, već je strogo zabranjeno – haram i namjerno sjediti na kaburu u kojem počivaju ostaci umrlog. Rekao je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem: *”Da neko od vas sjedne na žeravicu i progori svoju odjeću do kože, bolje mu je nego da sjedne na mezar.”*⁶

Malj protiv vještica

Nakon kratkog osvrta na kosturnice – taj morbidni fenomen kojeg se grozi svaki normalan čovjek, vrijedi razmisliti o još jednom ništa manje intrigantnom fenomenu. Kako to da veliki broj kršćanske vjerske i svjetovne elite stoljećima islamu i muslimanima pripisuje barbarizam, divljaštvo, nehumano i ostale slične epitete, iako su i sami itekako svjesni da je sve ono što pripisuju islamu kod njih mnogo izraženije i prisutnije? Internet je prepun stranica i blogova koji navodno ”razotkrivaju islam” i na kojima se islam

4 Izvor: <http://www.hallstatt.net/publisher/articleview/action/view/frmArticleID/17/?lang=en-iso-8859-15>

5 Ahmed, *Musned*, 6/168–169, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 3207, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 1616, i Ibn-Hibban, *Sahih*, 7/437, br. 3167, od Aiše, radijallahu ‘anha. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim. Vidjeti: *Sahihul-džami’a*, br. 4478.

6 Muslim, *Sahih*, br. 971, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anh.

želi prikazati kao divljačka i nehumana religija, dok se kao istina i uže spasa nudi kršćanstvo kao humana, civilizirana i prefinjena religija. Pored jasnog iskrivljivanja i lažiranja činjenica koje se tiču izvornog islamskog učenja, ovi kršćanski cyber-misionari kao "argumente" prilikom blaćenja islama često koriste i slike ili video isječke čiji sadržaj i njegovi akteri nemaju ama baš ništa sa izvornim islamom. Rafidijsko (šiitsko) samomasakriranje koje prakticiraju 10. muharrema svake hidžretske godine, te samoranjavanje, gutanje sablji, probadanje mačevima, noževima i ostalim vrstama hladnog oružja, što u transu, nakon što ih šejtani zauzdaju, čine neke ekstremne sufijske sekte, glavni su aduti u rukama onih koji islam nastoje ocrniti na opisani način. Međutim, nisu samo anonimni cyber-križari aktivni u etiketiranju islama kao vjere divljaštva i nehumanosti. Svi se itekako dobro sjećamo događaja iz septembra 2006. godine, kada je sadašnji poglavar Katoličke crkve papa Benedikt XVI u svome obraćanju citirao riječi bizantijskog cara Manuela II Paleologa koji je rekao: "Pokaži mi šta je to Muhammed donio novoga i pronaći ćeš samo demonske i nehumane stvari, poput njegove zapovijedi da se vjera koju propovijeda širi mačem."

Ako je ikada u novijoj historiji ljudskoga roda postojalo nešto što se moglo nazvati demonskim i nehumanim stvarima ili barbarizmom i to onim institucionaliziranim, onda je to svakako ono što je kao legitimna papinska sudska institucija činila inkvizicija koja je stoljećima žarila i palila po Evropi i šire, mučeći i ubijajući desetine, a možda i stotine hiljada uglavnom potpuno nevinih ljudi. Dvojica inkvizitora, inače profesora teologije, Heinrich Kramer i Jacob Sprenger, na zahtjev pape Inocencija VIII, napisali su 1486. godine priručnik za mučenje "vještica" pod nazivom *Malleus Maleficarum* (Malj protiv vještica), koji je vjerovatno jedan od najužasnijih dokumenata u povijesti ljudskog roda.⁷ Na vrhuncu svoje popularnosti ova knjiga je po broju izdanja bila na drugom mjestu, odmah iza Biblije!

Vrlo je interesantno da je, baš u periodu dok su na kršćanskom Zapadu spomenuti crkveni teolozi napisali i objavili ovu knjigu u kojoj su potanko pojasnili na koje načine okrutno i svirepo mučiti ljude, te od njih iznuditi priznanja za navodno "vještičarenje" i zločine koje nikada nisu počinili, na islamskom Istoku jedan muslimanski učenjak napisao djelo u kojem je govorio o obavezi lijepog ophođenja prema životinjama i zabrani njihovog mučenja i udaranja. Bio je to Muhammed b. 'Abdurrahman es-Sehavi

⁷ Izvor: http://en.wikipedia.org/wiki/Malleus_Maleficarum

(832.–902. h. g./1427.–1497.), veliki islamski učenjak, mufessir, muhaddis i historičar, vjerni učenik i pratilac Ibn-Hadžera el-‘Askalanija, rahimehullah.⁸ U ovom kratkom, ali vrijednom djelu, imam Sehavi kroz prizmu hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, govori o zabrani udaranja životinja, njihovog proklinjanja, pretjeranog umaranja ili izrabljivanja, kao i o zabrani žigosanja lica životinje, te o obaveznosti iskazivanja milosti prema svim vrstama životinja.⁹ Ovo je još jedna u nizu nepobitnih činjenica koje ukazuju da izvorni islam nema ništa sa barbarstvom i nehumanošću, već baš suprotno, da je on vjera milosrđa, kulture i sveopće humanosti.

Kao što je *Malleus Maleficarum* pisani trag neograničenog primitivizma, nehumanosti i barbarizma, koji su u tom periodu dominirali kršćanskom Evropom, isto tako i upotreba ljudskih posmrtnih ostataka pri izgradnji ili "ukrašavanju" vjerskih objekata nije ništa drugo do barbarizam da veći ne može biti. Ove kapelice uglavnom su i nastale u vremenu dok je inkvizicija uzimala svoj krvavi danak pa ih je moguće posmatrati i kao sasvim primjeren spomenik tom dobu mraka i nečovječnosti jer je u tom periodu sve odisalo smrću, patnjom i boli. Zato je sasvim izvjesno da potomci onih koji na teretu savjesti nose inkviziciju, križarske ratove i slične stvari imaju najmanje prava da islam proglašavaju netolerantnim i nehumanim jer će historija svim objektivnim i nepristranim istraživačima posvjedočiti nešto sasvim suprotno.

8 Njegovu biografiju vidjeti u: Zirikli, *El-A'lam*, 6/194.

9 Vidjeti: Sehavi, *Tahrirul-dževab 'an me's'leti darbid-devabb*, str. 29 pa dalje.

KUR'AN I SUNNET O KONJIMA

Kada bi bilo moguće napraviti globalnu anketu kojom bi se istražilo koja je životinja ljudima najomiljenija, gotovo smo sigurni da bi najveći broj ljudi odabrao konja. Ova plemenita životinja oduvijek je bila draga ljudima, zbog svoje ljepote i elegancije sa jedne strane, kao i zbog ogromne koristi koju pruža čovjeku sa druge strane. Jašući na leđima konja čovjek je otkrivao nova prostranstva koja su mu bila nepoznata, upoznavao nove narode i kulture, vodio ratove i osvajao države. Kao životinja koja je imala veliki utjecaj na historiju čovječanstva, a samim tim i historiju islama, konj je našao svoje mjesto i spomen u mnogim šerijatskim izvorima. Konji se u Kur'anu, direktno ili indirektno, spominju desetak puta, dok stotine hadisa različitog stepena vjerodostojnosti govori o ovim životinjama. U hadiskim zbirkama, konji se većinom spominju u poglavlju džihada, dok je imam Nesa'i u svome *Sunenu* jedno čitavo poglavlje naslovio Kitabul-hajli – Poglavlje o konjima. Kroz ovaj tekst ćemo, uz Allahovu pomoć, reći nešto o vrijednosti i odlikama ovih životinja, uz kraći osvrt na neka fikhska pitanja vezana za njih, kako nam ni ovaj dio sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, ne bi ostao nepoznat.

Konji spadaju u najveće dunjalučke ukrase

Kaže Uzvišeni Allah:

رُئِيَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ
وَالْفِصَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَمِ وَالْحَزْبِ... ﴿١٤﴾

Ljudima se čini da je lijepo samo ono za čim žude: žene, sinovi, gomile zlata i srebra, divni konji, stoka i usjevi...¹

Iz ajeta je vidljivo da Uzvišeni Allah konje spominje u kontekstu najvećih ovosvjetskih ukrasa, kao što su žene, sinovi i nebrojena blaga. Kao i u pogledu svih dunjalučkih ukrasa, ukoliko se čovjek drži šerijatskih normi i ne prelazi vjerom propisane granice, u simpatijama i ljubavi prema ovim životinjama nema ničega lošeg. Allahov poslanik Sulejman, alejhisselam, jednom je prilikom promatrao rasne konje koji su bili izvedeni pred njega, pa je toliko bio opčinjen ljepotom tog prizora da je zaboravio večernju molitvu i zikr, o čemu nam govori Uzvišeni Allah u Kur'anu:

إِذْ عَرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّافِنَاتُ الْغِيَاذُ ﴿٣١﴾ فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾ رُدُّوهَا عَلَيَّ فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾

Kada su jedne večeri pred njega (Sulejmana, alejhisselam) bili izvedeni punokrvni konji koji su na tri noge stajali, a četvrtom jedva zemlju doticali, on reče: "Umjesto da mislim na Gospodara svoga, ja pokazujem ljubav prema blagu! Vratite mi ih", reče – i on ih počeo gladiti po nogama i vratovima.²

Komentatori Kur'ana spominju da je Sulejman, alejhisselam, nakon što je primijetio da je sunce zašlo a on nije obavio molitvu, naredio da se svi konji zakolju, na što se odnosi dio ajeta: فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ – "...i on ih počeo gladiti po nogama i vratovima", jer su bili povod njegovog zaborava. Svakako da Sulejman, alejhisselam, ovu molitvu nije izostavio namjerno, već iz zaborava, što je moguće da se desi čak i Božijim poslanicima. Tako je, naprimjer, Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, u danu bitke na Hendeku zaboravio klanjati ikindija-namaz, pa ga je klanjao tek nakon zalaska sunca.³

Navodi se i broj konja koji su bili dovedeni pred Sulejmana, alejhisselam, pa neki kažu da ih je bilo dvadeset, dok drugi navode puno veću brojku spominjući dvadeset hiljada konja! Navode se i mišljenja, vjerova-

¹ Prijevod značenja Kur'ana, Ālu 'Imrān, 14.

² Prijevod značenja Kur'ana, Sād, 31.–33.

³ Buhari, *Sahih*, br. 596, i Muslim, *Sahih*, br. 631, od Džabira, radijallahu 'anhu.

tno preuzeta iz israilijata, da su to bili krilati konji koji su izašli iz mora.⁴ Možda odavde i potječu poznate legende o konjima koji imaju krila. Čak i u vjerodostojnom sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, imamo spomen krilatih konja. Nakon što se vratio iz bitke na Hajberu ili Tebuku, Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, vidio je Aišu, radijallahu ‘anha, kako se igra sa lutkama među kojima je bio i konj sa krilima koja su bila napravljena od platna. Kada ju je upitao: *”Kako konj da ima krila?”*, ona je odgovorila: *”Zar nisi čuo da je Sulejman, alejhisselam, imao krilate konje?”*, na što se Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, nasmijao da su mu se ukazali kutnjaci.⁵

Što se tiče Sulejmanovog, alejhisselam, postupka koji je, prema mišljenju nekih komentatora Kur’ana, sabljom poklao konje, to naravno nije učinio sa namjerom mučenja ili kažnjavanja ovih životinja, već je htio da na određen način ukori samoga sebe, a meso je vjerovatno podijelio kao sadaku na Allahovom putu. Drugi mufessiri smatraju da Sulejman, alejhisselam, nije zaklao ove konje, već da ih je bukvalno milovao po vratovima, zbog toga što ih je izrazito volio.⁶

Možda tajna velike ljudske ljubavi prema konjima leži i u činjenici da oni svakoga jutra Allahu upućuju dovu u kojoj Allaha mole da ih omili ljudima. Ebu-Zerr, radijallahu ‘anhu, kaže da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”Nema nijednog arapskog konja a da mu nije dopušteno da svakoga jutra moli govoreći: ‘Allahu moj, podario si me kome si htio od sinova Ademovih, pa me njemu učini dražim od njegove porodice, imetka i djece.’”*⁷

4 Vidjeti: Taberi, *Džami’ul-bejan*, 21/193, i Ibn-Kesir, *Tefsirul-Kur’ani’l-Azim*, 4/34–35.

5 Ebu-Davud, *Sunen*, br. 4932, Ibn-Hibban, *Sahih*, 13/174–175, br. 5864, Nesa’i, *Es-Sunenul-kubra*, 8/180, br. 8901, i Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 10/371, br. 20982, od Aiše, radijallahu ‘anha. Šejh Albani ovaj hadis smatra vjerodostojnim. Vidjeti: *Gajetul-meram*, br. 129.

6 Vidjeti: Ibn-Kesir, *Tefsirul-Kur’ani’l-Azim*, 4/34–35, Kurtubi, *El-Džami’a li ahkamil-Kur’an*, 15/184–188, i Sa’di, *Tejsirul-Kerimir-Rahman*, str. 658.

7 Ahmed, *Musned*, 5/170, Nesa’i, *Sunen*, 6/223, Ebu-Nu’ajm, *Hiljetul-evlija*, 8/387, Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 6/537, br. 12901, Bezzar, *Musned*, 9/339, br. 3893, i Hakim, *El-Mustedrek*, 2/112, br. 2512, i ocijenio ga vjerodostojnim, a u ocjeni se složio i Zehebi. Šu’ajb Arnaut za ovu predaju kaže da je vjerodostojna. Vidjeti njegovu valorizaciju Ahmedovog *Musneda*, 35/392, br. 21497. Hadis je vjerodostojnim ocijenio i šejh Albani, rahimehullah, u *Sahibut-tergib*, br. 1251, i u *Sahihul-džami’a*, br. 2414. Valorizator Hakimovog *El-Mustedreka*, Mukbil b. El-Hadi el-Vadi’i smatra da je u hadisu došlo do takozvanog *tashifa* (nenamjernog izokretanja, dodavanja ili oduzimanja nekog slova, tačke ili znaka u nekoj riječi ili dijelu tekstu nekog hadisa, što može rezultirati djelimičnom ili potpunom promjenom značenja riječi). U osnovi hadisa kaže se: ما من فرس عربي – *mā min feresin ‘arebijjin*”, i tako je zabi-

Tri vrste konja

Prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhū, da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao:

Konji su za trojicu ljudi: jednome će biti nagrada, drugome zaštita, a trećem kazna. Nagrada će biti onome ko ih bude držao sa namjerom borbe na Allahovom putu, pa ako ih bude napasao na livadi ili bašti, šta god popasu povezani na toj livadi ili bašti, to će mu se pisati u dobra djela. Ukoliko prekinu uže na kome su povezani, pa otrče na brežuljak ili dva, vlasniku se za njihov izmet i stope računaju dobra djela. Ako prođu pored rijeke pa se iz nje napiju, a on nije namjeravao da ih napoji, i to mu se računa u dobra djela. Zaštita su onome ko ih drži radi zarade i opskrbe a ne zaboravi Allahovo pravo u njihovim vratovima i leđima, a grijeh i kazna su onome ko ih uzme radi hvalisanja, licemjerstva i neprijateljstva prema muslimanima.⁸

Iz ovoga, ali i drugih hadisa sličnog sadržaja zaključujemo da generalno postoje tri vrste konja: konj za kojeg će čovjek biti nagrađen, konj koji će biti zaštita od siromaštva i konj za kojeg će vlasnik snositi grijeh.

Konj za kojeg će čovjek biti nagrađen

Teško bi bilo pobrojati sve hadise koji govore o vrijednosti i nagradi koja čeka onoga ko drži konja sa namjerom da mu bude jahalica u borbi na Allahovom putu. Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, između ostalog kaže da će vlasnik takvog konja biti nagrađen za sve što taj konj pojede i popije, za svaki korak koji napravi, pa čak i za ono što izbaci iz sebe u vidu izmeta i mokraće.⁹

Također Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, obećao je da će oni koji budu vodili brigu o ovakvim konjima biti potpomognuti i da je onaj ko troši imetak na brigu o ovakvom konju, kao onaj koji stalno i bez prekida dijeli sadaku.¹⁰ Zato su prve generacije ovoga ummeta često njegovale konje kako bi ih koristile u džihadu, nadajući se ovim obećanim nagradama. Jednom

---

lježeno u spomenutim izvorima, što znači "nema nijednog arapskog konja", a on smatra da je ispravnije ما من فرس حربي – "mā min fersin harbijjin", što znači "nema nijednog ratnog konja", a Allah najbolje zna. Vidjeti: Hakim, *El-Mustedrek*, 2/112, fusnota br. 2.

⁸ Buhari, *Sahih*, br. 2371, Muslim, *Sahih*, br. 987, sabirači *Sunena* i mnogi drugi.

⁹ Buhari, *Sahih*, br. 2853, i Muslim, *Sahih*, br. 987, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhū.

¹⁰ Rekao je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem: "Onaj ko troši imetak na (timarenje i uzdržavanje) konja, poput je onoga ko ispružene ruke dijeli sadaku i nikako je ne zatvara." Hadis

prilikom je 'Amr b. 'Utbe, rahimehullah, jedan od tabiina koji je bio poznat po skromnosti i ljubavi prema borbi na Allahovom putu, izašao na pijacu i kupio konja kojeg je platio četiri hiljade (vjerovatno dirhema). Neki su ga korili govoreći da ga je preskupo platio, na što im je on poručio: "Svaki korak kojim me moj konj približi neprijatelju, draži mi je od četiri hiljade."¹¹

Na ovu vrstu konja odnosi se i hadis koji prenosi 'Abdullah b. Omer, radijallahu 'anhuma, da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "*Konji svezani* (u svrhu borbene gotovosti) *u svojim perčinima* (griva koja pada na čelo) *nose dobro do Sudnjega dana, nagradu* (na drugom svijetu) *i ratni plijen*."¹² Ovaj hadis je mutevatir. Prenosi ga oko dvadeset ashaba i zabilježen je u svim poznatim hadiskim zbirkama.¹³ Mnogi ga učenjaci navode i kao dokaz da će džihada biti do Sudnjega dana.¹⁴ U drugom hadisu navodi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "*U konjskim perčinima je blagoslov do Sudnjega dana*."¹⁵

O vrijednosti ratnih konja govori i činjenica da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, jahaču u džihadu odredio jedan udio ratnog plijena, a konju dva.¹⁶ Svakako da udio koji se dobiva na ime konja pripada njegovom vlasniku, kako bi ga mogao timariti i voditi brigu o njemu.

Konj koji će biti zaštita od siromaštva

U drugu vrstu spadaju oni konji koje čovjek bude držao radi zarade i opskrbe. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, za takvog konja je rekao:

Tri su vrste konja: konj koji pripada Rahmanu (Allahu Milostivom), konj koji pripada šejtanu i konj koji pripada insanu (čovjeku). Što se tiče konja koji pripada Milostivom, to je konj koji se drži s ciljem da se koristi u borbi na Allahovom putu... Konj koji pripada šejtanu je konj na koga se kladi..., a

bilježe Ebu-Davud, *Sunen*, br. 4089, Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 6/535–536, br. 12893, i Šu'abul-iman, 8/264–265, br. 5793, Ahmed, *Musned*, 4/179–180, Taberani, *El-Kebir*, 6/94–95, br. 5616, i drugi od Sehla b. Hanzale, radijallahu 'anhu. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sahihut-tergib*, br. 1246, i u *Sahihul-džami'a*, br. 6733.

¹¹ Ibn-Nehhas, *Mešari'ul-cšvak*, 1/338.

¹² Buhari, *Sahih*, br. 2852, i Muslim, *Sahih*, br. 1871.

¹³ Vidjeti: Kittani, *Nazmul-mutenasir*, br. 146.

¹⁴ Vidjeti: Ibn-Hadžer, *Fethul-Bari*, 6/67.

¹⁵ Muslim, *Sahih*, br. 1874, od Enesa, radijallahu 'anhu.

¹⁶ Buhari, *Sahih*, br. 2863, i Muslim, *Sahih*, br. 1862, od 'Abdullaha b. Omera, radijallahu 'anhuma.

*konj koji pripada čovjeku je konj kojeg čovjek drži s ciljem da se okoristi onim što je u njegovom stomaku (mladunčad tj. ždrebad) i tako se njime zaštiti od siromaštva.*¹⁷

U komentaru spomenutog hadisa: *"Konji u svojim perčinima nose dobro do Sudnjega dana..."*, imam Hattabi, rahimehullah, kaže: "Ovaj hadis upućuje na to da je imetak koji se stječe zaradom od konja jedan od najljepših i najboljih načina zarade..."¹⁸

Konj za kojeg će vlasnik snositi grijeh

Treća vrsta su oni konji koje čovjek bude držao radi hvalisanja i neprijateljstva prema muslimanima, kako je rečeno u dugom prethodno citiranom hadisu koji prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu. Takvi konji će čovjeku biti teret, odnosno grijeh i kazna na Sudnjem danu. Analizirajući današnju situaciju i svjetske trendove lahko možemo primijetiti da veliki broj ljudi, pogotovo onih bogatijih, konje drži upravo zbog hvalisanja i lažnog ponosa, tako da je njegovanje skupocjenih konja postao trend svjetskih milionera. Ogromna bogatstva se troše na pribavljanje i njegovanje skupocjenih grla, koja se drže radi rejtinga ili učestvovanja na utrkama koje se uglavnom organiziraju u svrhu kladenja, a Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, za konja na kojeg se kladi u utrci, rekao je da pripada šejtanu.¹⁹

Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, i konji

Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, mnogo je volio konje što se jasno da vidjeti iz mnoštva hadisa koje je o njima izrekao u pozitivnom kontekstu. Zbog toga, Ibn 'Abdul-Berr, rahimehullah, tvrdi da ti hadisi upućuju na prednost konja nad svim ostalim životinjama, jer Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, ni za jednu drugu vrstu životinja nije rekao ono što je rekao za njih.²⁰ Poznata su nam čak i imena konja koje je jahao Muhammed, sallal-

17 Ahmed, *Musned*, 1/395, Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 10/36–37, br. 19 777, i Šaši, *Musned*, 2/358, br. 832, od 'Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu 'anhu. Ahmed Šakir, rahimehullah, u opaskama na Ahmedov *Musned*, 5/284, br. 3756, ovaj hadis ocijenio je slabim, a šejh Albani vjerodostojnim. Vidjeti: *Sahihul-džami'a*, br. 3350.

18 Ibn-Hadžer, *Fethul-Bari*, 6/67.

19 Vidjeti prethodni hadis.

20 Ibn-Hadžer, *Fethul-Bari*, 6/66.

lahu 'alejhi ve sellem. Jednom je u Medini zavladao strah (od neprijatelja), pa je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, od Ebu-Talhe, radijallahu 'anhui, posudio konja koji se zvao Mendub i koji je bio vrlo spor. Uzjahao ga je bez sedla, a sablja mu je bila okačena oko vrata. Nakon što se vratio, Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao je: *"Nismo uočili nikakvu opasnost, a zaista sam se uvjerio da je (ovaj konj) kao more (vrlo brz)."*²¹ U drugom hadisu se navodi da, nakon ovog događaja, nijedan konj nije bio brži od ovog, nekada vrlo sporog i tromog konja.²²

Iz spomenute predaje zaključujemo da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, bio izrazito hrabar ratnik, a ujedno i vrstan jahač, jer samo vrsni jahači konje mogu jahati bez sedla.²³

U drugoj predaji se kaže da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, imao konja po imenu Luhajf.²⁴

Pored svega navedenog, nije vjerodostojan hadis u kome se kaže da Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, poslije žena, (od stvari dunjaluka) ništa nije bilo draže od konja.²⁵

Poželjni i nepoželjni konji

Iako su konji općenito blagoslovljene životinje, Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, posebno je volio konje određenog izgleda i boje, dok je neke vrste izbjegavao i nije ih preporučio. Ibn-'Abbas, radijallahu 'anhuma, prenosi da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Blagoslov je u crvenkastim konjima."*²⁶ U drugom hadisu Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, kaže da je najbolji konj crne boje (vranac), sa bijelom pjegom na čelu ili nosu, pa onda konj sa bijelim nogama i biljgom na čelu, ili konj kestenjaste boje.²⁷

21 Buhari, *Sahih*, br. 2627 i 2867, od Enesa b. Malika, radijallahu 'anhui.

22 Buhari, *Sahih*, br. 2867.

23 Ibn-Hadžer, *Fethul-Bari*, 6/82.

24 Buhari, *Sahih*, br. 2855.

25 Nesa'i, *Sunen*, 6/218, od Enesa, radijallahu 'anhui, sa slabim lancem prenosilaca, kako kaže šejh Albani, rahimehullah. Vidjeti: *Da'ifu-tergib*, br. 803, i *Da'ifu Sunen En-Nesa'i*, br. 232.

26 Tirmizi, *Sunen*, br. 1695, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 3545, Ahmed, *Musned*, 1/272, i drugi. Ahmed Šakir, rahimehullah, u opaskama na Ahmedov *Musned*, br. 2454, ovaj hadis ocijenio je dobrim, a šejh Albani vjerodostojnim u *Sahihul-džami'a*, br. 8162.

27 Tirmizi, *Sunen*, br. 1696, i Ibn-Madže, *Sunen*, br. 2789, od Ebu-Katade, radijallahu 'anhui. Albani, rahimehullah, ovaj hadis smatra vjerodostojnim. Vidjeti: *Sahihul-džami'a*, br. 3273.

Sa druge strane, Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, nije volio konja kojeg Arapi zovu ”šikkal”, a to je, po objašnjenju jednog od prenosilaca hadisa, konj čije su zadnja desna i prednja lijeva noga (od koljena pa nadalje) bijele boje, ili suprotno.²⁸ Na pitanje zašto je baš ovakvog konja Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, izbjegavao, imam Nevevi, rahimehullah, odgovara i kaže da ga je vjerovatno probao jahati pa mu se nije svidio, a Allah najbolje zna.²⁹

Može li u konjima biti nesreće i zle kobi?

Dobro nam je poznato da je islam vjera koja je vrlo daleko od svakog vida sujevjerja i praznovjerja, jer je jedan od temelja islamskog vjerovanja čvrsto ubjeđenje da sve što se dešava i što se zbiva, biva Allahovom voljom i određenjem. Ništa što nas zadesi nije nas moglo mimoići, a ono što nas je mimoišlo, nije nas moglo ni zadesiti. Kako onda objasniti naredni hadis iz kojeg neko može pogrešno zaključiti da u sljedeće tri stvari postoji zlo i nesreća. Rekao je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem: *”Ako i u čemu postoji nesretnost (zla kob), onda je to u ženi, konju i stanu.”*³⁰

Odgovor glasi: Spomenute tri stvari nisu u svojoj suštini nesretne, već postoji mogućnost da u njima bude nesreće kao i u svakoj drugoj stvari, samo što nesretnost u njima čovjeku posebno teško pada. Naprimjer, nesretnost je: u ženi – ako je nemoralna, oštrog jezika, lijena i sl.; u konju – ako se ne koristi za džihad ili ako je jogunast i ljut ili previše skup; u stanu – ako je tijesan, neudoban i neuvjetan.³¹ U prilog ovakvom objašnjenju navedene predaje ide i hadis koji prenosi Sa’d b. Ebi-Vekkas, radijallahu ‘anhu, u kojem Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, kaže: *”Sreća sina Ademovog je u troje, a njegova nesreća je u troje. Sreća mu je u dobroj ženi, ugodnoj jahalici i u prostranom stanu, a njegova nesreća je u lošem stanu, neposlušnoj ženi i lošoj jahalici.”*³² Allah najbolje zna.

28 Muslim, *Sahih*, br. 1875, od Ebu Hurejre, radijallahu ‘anhu.

29 Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 13/19.

30 Buhari, *Sahih*, br. 2859, i Muslim, *Sahih*, br. 2226, od Sehla b. Sa’da, radijallahu ‘anhu.

31 Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 14/222, Ibn-Hadžer, *Fethul-Bari*, 6/72–73, i Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 7/116.

32 Ebu-Davud et-Tajalisi, *Musned*, 1/171, br. 207, Bezzar, *Musned*, 4/20, br. 1180, i Taberani, *El-Kebir*, 1/146, br. 329, i *El-Evsat*, 4/61–62, br. 3610. U nekim verzijama ovog hadisa se kao

Kada je riječ o konjima, za njih se veže nekoliko fikhskih propisa koji su predmet rasprava među islamskim učenjacima. Ovdje ću se ukratko osvrnuti samo na dva.

Zekat na konje

Postoji saglasnost među islamskim učenjacima da nije obaveza davati zekat na konje koje čovjek koristi za lične potrebe, poput jahanja ili prijevoza tereta, kao ni na konje koji se koriste u borbi na Allahovom putu. Isto tako se slažu da je obaveza davati zekat na konje koji su pripremljeni za trgovinu, jer tada se tretiraju kao trgovačka roba, na koju se obavezno daje zekat, prema mišljenju svih islamskih pravnika osim sljedbenika zahirijskog (bukvalističkog) pravca.³³ Međutim, razilaze se kada je riječ o konjima koji se većinu godine nalaze na ispaši i koji se drže sa namjerom razmnožavanja i povećanja broja jedinki u krdu. I u ovom slučaju većina islamskih učenjaka, među kojima i učenici Ebu-Hanife, Muhammed i Ebu-Jusuf, smatraju da nije obaveza davati zekat na ovu vrstu konja i to dokazuju sljedećim argumentima:

- 1 Riječi Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem: *”Musliman ne daje sadaku (zekat) na svoga roba niti na svoga konja.”*³⁴
- 2 Alija, radijallahu ‘anhū, prenosi da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”Oprostio sam vam zekat na robove i konje...”*³⁵

Sa druge strane, imam Ebu-Hanife, rahimehullah, i još neki pravnici smatraju da se na ovu vrstu konja daje zekat, ali samo onda kada su u krdu

---

sreća odnosno nesreća čovjeka dodaje još i četvrta stvar, a to je dobar ili loš komšija. Ovaj hadis bilježe Ibn-Hibban, *Sahih*, 9/340–341, br. 4032, Ahmed, *Musned*, 1/168, Ebu-Nu’ajm, *Hiljetul-evlija*, 8/388, i drugi. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim. Vidjeti: *Sahihul-džami’a*, br. 3629.

³³ Vidjeti: Kardavi, *Fikhuz-zekat*, 1/259.

³⁴ Buhari, *Sahih*, br. 1464, i Muslim, *Sahih*, br. 982, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhū.

³⁵ Ahmed, *Musned*, 1/92, Tirmizi, *Sunen*, br. 620, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 1574, Nesa’i, *Sunen*, 5/37, Taberani, *Es-Sagir*, 2/262, br. 1136, i drugi, od Ibn-‘Abbasa, radijallahu ‘anhuma. Ovaj hadis vjerodostojnim su ocijenili šejh Albani u *Sahihul-džami’a*, br. 4375, i šejh Ahmed Šakir, rahimehullah, u opaskama na *Musned* imama Ahmeda, br. 711.

izmiješani mužjaci i ženke jer na taj način dolazi do parenja i povećanja broja grla.³⁶ Oni se pozivaju na sljedeće dokaze:

- 1 Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao:

*Za jednu vrstu konja čovjek će biti nagrađen, druga vrsta će mu biti zaštita, a za treću vrstu će biti grješan... Što se tiče one vrste koja će mu biti zaštita, to su konji koje je uzeo radi zarade i opskrbe, pa ne zaboravi na Allahovo pravo u njihovim leđima i vratovima...*³⁷

Ebu-Hanife, rahimehullah, smatra da se Allahovo pravo u vratu i leđima konja odnosi na zekat, dok prva skupina učenjaka odgovara i kaže da se misli na timarenje i lijepo ophođenje prema konju kao i na njegovo pripremanje za džihad.³⁸

- 2 Od Džabira, radijallahu ‘anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”Za svakog konja koji je na ispaši daje se po jedan dinar (zekata).”*³⁹

Mišljenje Ebu-Hanife, rahimehullah, podržava i šejh Kardavi, pozivajući se na postupke nekih ashaba iz kojih se može zaključiti utemeljenost zekata na konje.⁴⁰ Oko ovog pitanja vode se mnoge rasprave u klasičnim i savremenim fikhskim djelima, ali je prvo mišljenje sigurno prioritetnije, zbog jačine i nedvosmislenosti hadisa koji govore na ovu temu, a Allah najbolje zna.

Konzumiranje konjskog mesa

Slično kao i u prethodnom pitanju, većina islamskih učenjaka konjsko meso smatra dozvoljenim za jelo, dok ga Ibn-‘Abbas, radijallahu ‘anhuma, imam

36 Kasani, *Beda’i’us-sena’i’a*, 2/133, i Merginani, *El-Hidaje fi šerhi bidajetil-mubtedi’*, 1/99.

37 Buhari, *Sahih*, br. 2371, i Muslim, *Sahih*, br. 987, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu.

38 Vidjeti: Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 7/66.

39 Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 4/201–202, br. 7419, Taberani, *El-Evsat*, 7/338, br. 7665, i drugi. Hadis je lažan po ocjeni šejha Albanija. Vidjeti: *Da’iful-džami’a*, br. 3997, i *Silsilerul-ehadis ed-da’ife*, br. 4014.

40 Vidjeti: Kardavi, *Fikhuz-zekat*, 1/266–267.

Ebu-Hanife i imam Malik smatraju pokuđenim ili čak strogo zabranjenim.⁴¹ Prva skupina svoj stav temelji na sljedećim dokazima:

- 1 Džabir, radijallahu ‘anhu, kaže: ”Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, na dan Hajbera zabranio je meso domaćih magaraca, a dozvolio meso konja.”⁴²
- 2 Od Esme, kćerke Ebu-Bekra, radijallahu ‘anhuma, prenosi se da je rekla: ”U vrijeme Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, zaklali smo konja i jeli ga dok smo boravili u Medini.”⁴³

Druga skupina svoj stav uglavnom temelji na hadisu koji prenosi Halid b. Velid, radijallahu ‘anhu, u kome je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, zabranio jedenje konjskog mesa.⁴⁴ Međutim, ovom hadisu prigovorili su mnogi hadiski stručnjaci poput imama Ahmeda, Buharija, Darekutnija, Bejhikija, Ibn ‘Abdul-Berra i drugih, a imam Nevevi kaže da je slab po jedno-glasnom mišljenju hadiskih stručnjaka.⁴⁵ Šejh Albani, rahimehullah, smatra ga ništavnim.⁴⁶ Pored ovog neutemeljenog hadisa, kao dokaz navode i kur’anski ajet u kojem Uzvišeni Allah kaže:

وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً... ﴿٨﴾

(Stvorio je) i konje, i mazge, i magarce – da ih jašete, i kao ukras...⁴⁷

uz pojašnjenje da je ove tri vrste životinja Allah stvorio radi jahanja, kako se kaže u ajetu, a ne radi jela. Opet preferiramo prvo mišljenje koje je sigurno preče i jače zbog nedvosmislenosti i jačine argumenata, dok je drugi stav slab, jer se zasniva na slabom hadisu i ajetu koji je općeg karaktera.

41 Ibn-Kudame, *El-Mugni*, 13/324, i Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 13/96.

42 Buhari, *Sahih*, br. 4219, i Muslim, *Sahih*, br. 1941.

43 Buhari, *Sahih*, br. 5510, i Muslim, *Sahih*, br. 1942.

44 Ovaj hadis bilježe Ebu-Davud, *Sunen*, br. 3790, Nesa’i, *Sunen*, 7/202, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 3198, Ahmed, *Musned*, 4/89, Taberani, *El-Kebir*, 4/110, br. 3826, i drugi.

45 Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 13/96.

46 Vidjeti: *Da’iful-džami’a*, br. 6333, i *Silsiletul-ehadis ed-da’ife*, br. 1149.

47 *Prijevod značenja Kur’ana*, En-Nahl, 8.

Utrkivanje konja

Organiziranje konjskih utrka, kojima je cilj uvježbavanje jahanja radi potrebe borbe na Allahovom putu i u kojima nije određena nagrada za pobjednika, dozvoljeno je prema jednoglasnom mišljenju islamskih učenjaka.⁴⁸ Ova saglasnost temelji se na mnogim hadisima koji govore na ovu temu, između ostalih i predaja ‘Abdullaha b. Omera, radijallahu ‘anhuma, koji prenosi da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, organizirao utrke u kojima su učestvovali posebno pripremljeni i istrenirani konji, čija je staza bila duga šest ili sedam milja, kao i utrke u kojima su se natjecali obični, nepripremljeni konji, čija je staza bila dužine jedne milje.⁴⁹ Također je dozvoljeno da se za pobjednika odredi i nagrada, pod uvjetom da je donator islamski vladar ili neka druga strana koja ne učestvuje u utrci. Postoje još mnogi uvjeti koje postavljaju islamski učenjaci vezano za konjske utrke o čemu opširno govore Ibn-Kajjim i Ibn-Nehhas, rahimehumallah.⁵⁰

Neke zabrane vezane za konje

Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, općenito je zabranio uzimanje nadoknade za iznajmljivanje mužjaka koji bi trebao oploditi ženku određene vrste životinje, u što spadaju i konji.⁵¹ Danas pojedini bogataši, od kojih nažalost i veliki broj muslimana, izdvajaju cifre od više desetina pa i stotina hiljada funti, eura ili dolara samo kako bi šampionsko grlo oplodilo kobilu u njihovom vlasništvu nadajući se da će buduće ždrijebe nositi očeve gene i pobjeđivati na svjetskim takmičenjima. Pored jasne zabrane ovog postupka u spomenutom hadisu, ovo spada u rasipništvo i bespotrebno bacanje novca, što je islam oštro osudio. Rekao je Uzvišeni Allah:

إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيْطَانِ ۖ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾

Uistinu su rasipnici braća šejtanova, a šejtan je Gospodaru svome nezahvalan.⁵²

48 Ibn-Hazm, *Meratibul-idžma’*, str. 254.

49 Buhari, *Sahih*, br. 2870, i Muslim, *Sahih*, br. 1870.

50 Vidjeti: Ibn-Kajjim, *El-Furusijje*, str. 88 pa dalje, i Ibn-Nehhas, *Mešari’ul-ešvak*, 1/466–470.

51 Buhari, *Sahih*, br. 2284, od Ibn-Omera, radijallahu ‘anhuma.

52 *Prijevod značenja Kur’ana*, El-Isrā’, 27.

Pokuđeno je, a prema mišljenju nekih učenjaka i strogo zabranjeno, pariti magarca i kobilu kako bi se dobila mazga. Ovaj stav grade na predaji 'Abdullaha b. 'Abbasa, radijallahu 'anhuma, u kojoj kaže:

Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, bio je pokorni rob. Nije nas (Poslanikovu porodicu) izdvajao od ostalih ni po čemu, izuzev tri propisa: obaveza nam je upotpunjavati abdest, ne smijemo uzimati milostinju i zabranio nam je da navodimo magarca na kobilu.⁵³

Neki učenjaci smatraju da se ovaj propis odnosi samo na ehlul-bejt (Poslanikovu porodicu), jer hadis prenosi Ibn-'Abbas, radijallahu 'anhuma, koji je bio amidžić Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem. Drugi kažu da je zabrana opća, zbog hadisa u kome se kaže da je jednom prilikom Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, poklonjena mazga, pa mu je Alija, radijallahu 'anhu, predložio da i oni spare magarca i kobilu, kako bi dobili mazgu. Na njegov prijedlog Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao je: "To čine samo oni koji ne znaju."⁵⁴

Kako uskladiti ove hadise iz kojih se razumije zabrana ovog postupka, sa činjenicom da je Uzvišeni Allah u Kur'anu dozvolio jahanje mazgi,⁵⁵ a i sam Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, koristio je mazge i oko toga ne postoji nikakav spor? Pored nekoliko mišljenja i objašnjenja koja o ovom pitanju navode islamski učenjaci, možda je najispravnije reći da je ovaj postupak strogo zabranjen Poslanikovo, sallallahu 'alejhi ve sellem, porodici dok je drugim ljudima mekruh – pokuđen, jer će za gajenje konja čovjek biti obilato nagrađen, dok se za gajenje mazgi ne spominju nikakve vrijednosti niti nagrada. Riječi Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem: "To rade samo oni koji ne znaju", odnose se na ljude koji ne poznaju vrijednosti i nagrade za one ko-

53 Tirmizi, *Sunen*, br. 1701, i ocijenio ga je vjerodostojnim, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 808, Nesa'i, *Sunen*, 1/89, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 426, Ahmed, *Musned*, 1/225, i drugi. Ahmed Šakir, rahimehullah, ovaj hadis ocijenio je vjerodostojnim u svojim opaskama na Ahmedov *Musned*, br. 1977, kao i šejh Albani u *Sahihu Sunen Ebi-Davud*, br. 769.

54 Ebu-Davud, *Sunen*, br. 2565, Nesa'i, *Sunen*, 6/224, Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 10/39, br. 19784, Ibn-Hibban, *Sahih*, 10/536, br. 4682, i drugi, od Alije, radijallahu 'anhu. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u *Sahihu Sunen Ebi-Davud*, br. 2311.

55 U riječima Uzvišenog:

وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

(Stvorio je) i konje, i mazge, i magarce – da ih jašete, i kao ukras – a stvoriće i ono što ne znate. (Prijevod značenja Kur'ana, En-Nahl, 8.)

ji vode brigu o konjima, pa zbog toga drže i za svoje potrebe koriste mazge, a Allah najbolje zna.⁵⁶

Zabranjeno je na konje objesiti zvono ili nešto što pravi veliku buku. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, u hadisu koji prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu, rekao je: *"Meleki ne prate skupinu putnika u kojoj se nalaze pas ili zvono."*⁵⁷ Ovdje se svakako misli na meleke milosti, a ne na meleke pisare koji nikada ne napuštaju nijednog čovjeka.

U jednom hadisu Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, zabranio je da se sijeku i krute konjske grive i repovi, uz objašnjenje da su njihovi repovi mahalice kojima tjeraju muhe, a grive pokrivači kojima se štite od studeni.⁵⁸ Međutim, ovaj hadis nije vjerodostojan.⁵⁹

Slabi i lažni hadisi o konjima

Pored slabih i lažnih hadisa koje smo već naveli u tekstu, postoji još dosta hadisa na temu konja, koji su također ili slabi ili apokrifni. Ovom prilikom navest ćemo samo dva takva hadisa kako bismo ukazali na njihovu slabost ili neutemeljenost:

- 1 U jednom dugom apokrifnom hadisu, između ostalog navodi se i sljedeće:

Kada je Allah htio stvoriti konja, rekao je zapadnom vjetru: "Od tebe ću stvoriti stvorenje koje će biti snaga Mojih štićenika, poniženje Mojih neprijatelja i ukras Mojih pokornih robova. Allah je uzeo pregršt tog vjetra i stvorio konja..."

Dalje se navodi da je Allah Ademu, alejhisselam, prikazao sve što je stvorio i rekao mu da sebi izabere koje god hoće od Njegovih stvorenja, pa

⁵⁶ Vidjeti: Mubarekfuri, *Tuhfetul-ahvezi*, 5/351–352, i Šereful-Hakk, *'Avnul-ma'bud*, 7/107.

⁵⁷ Muslim, *Sahih*, br. 2113, Tirmizi, *Sunen*, br. 1703, i drugi.

⁵⁸ Ebu-Davud, *Sunen*, br. 2542, Ahmed, *Musned*, 4/183, Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 6/537–538, br. 12903, Taberani, *El-Kebir*, 17/130, br. 319, i drugi, od 'Utbe b. 'Abda es-Sulemija, radijallahu 'anhu.

⁵⁹ Slabim ga je ocijenio šejh Albani, rahimehullah, u *Da'iful-džami'a*, br. 6254, i u *Da'ifut-tergib*, br. 804, kao i valorizatori *Musneda* imama Ahmeda, 29/187, br. 17638.

je Adem, alejhisselam, odabrao konja. Tada mu je Allah rekao: "Izabrao si svoju moć i moć svojih potomaka..."⁶⁰

- 2 "Džini ne mogu začarati onoga u čijoj kući boravi čistokrvni konj." Hadis je lažan po ocjeni šejha Albanija.⁶¹

Konji u Džennetu?

U predaji koju od svoga oca prenosi Sulejman b. Burejde navodi se:

Vjerovjesniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, došao je neki čovjek i upitao ga: "Hoće li u Džennetu biti konja jer ja ih uistinu mnogo volim?" Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, reče: *"Ako te Allah uvede u Džennet, pa ti to budeš želio, bit će ti darovan konj od crvenog rubina te će te leteći nositi po Džennetu kuda god budeš htio."* Drugi čovjek ga upita: "Allahov Poslaniče, ja mnogo volim deve, pa hoće li u Džennetu biti deva?" Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, odgovori: *"Allahov robe, ako uđeš u Džennet, u njemu ćeš imati ono što ti duša bude željela i ono čime se oči naslađuju."*⁶²

Kada ovaj hadis i ne bismo prihvatili kao vjerodostojan, sigurno znamo da je Allah Svojim dobrim robovima u Džennetu obećao sve ono što požele. Zbog toga, ukoliko nekome u Džennetu zaista bude stalo do konja, Allah će mu tu želju ispuniti, jer On neće iznevjeriti Svoje obećanje. Kaže Uzvišeni Allah:

نَحْنُ أَوْلَىٰ بِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهَىٰ أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ﴿٣١﴾

60 Ibnul-Dževzi, *El-Mevdu'at*, 2/224, Kinani, *Tenzihuš-šeri'atil-merfu'a*, 2/178, i Sujuti, *El-Le'ali el-masnu'a fil-ehadisil-mevdu'a*, 2/113, od Alije, radijallahu 'anhru.

61 Taberani, *El-Kebir*, 17/189, br. 506, od 'Urejba el-Mulejkija. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis ed-da'ife*, br. 3475, i *Da'iful-džami'a*, br. 2664.

62 Tirmizi, *Sunen*, br. 2543, Ebu-Davud et-Tajalisi, *Musned*, 2/151–152, br. 843, Taberani, *El-Evsat*, 5/185, br. 5023, Begavi, *Šerhus-sunne*, 15/222, br. 4385, i drugi, od 'Abdurrahmana b. Sabita. Šejh Albani, rahimehullah, ovaj hadis prvo je ocijenio slabim u *Da'ifu Sunen Et-Tirmizi*, br. 2679, i *Da'iful-džami'a*, br. 1287, a poslije dobrim, zbog mnoštva puteva kojim je prenesen. Vidjeti: *Sahihut-tergib*, br. 3757, i *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 3001, gdje je detaljno govorio o ovom hadisu.

Mi smo zaštitnici vaši u životu na ovom svijetu, a i na onom; u njemu ćete imati sve ono što duše vaše zažele, i što god zatražite – imat ćete.⁶³

i u drugom ajetu:

...وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ... ﴿٧١﴾

...u njemu (Džennetu) će biti sve što duše zažele i čime se oči naslađuju...⁶⁴

A Allah najbolje zna.

Vrijeme u kojem trenutno živimo je vrijeme visoke tehnologije, brze razmjene informacija i savremenog prijevoza, pa potreba za konjima nije ni približno velika kao što je bila nekad. Zamijenile su ih razne mašine i moderna prijevozna sredstva, što je, Allahovom milošću, ljudima uveliko olakšalo svakodnevni život. U praktične svrhe konji se koriste još samo u jako nerazvijenim zemljama, a veliki broj ljudi drži ih iz hobija i vlastitog zadovoljstva. Međutim, samo Uzvišeni Allah zna šta nam budućnost donosi od raznih smutnji, iskušenja, ratova i razaranja, ili energetske krize o kojoj se često govori i kojoj ćemo kao čovječanstvo, Allah najbolje zna, biti izloženi, a čije posljedice već osjećamo. Možda će opet, u bližoj ili daljoj budućnosti, konji povratiti svoju staru ulogu i opet zauzimati bitno mjesto u životima ljudi. Muslimani neće biti iznenađeni. O konjima ionako znaju sve što im je potrebno.

⁶³ Prijevod značenja Kur'ana, Fussilet, 31.

⁶⁴ Prijevod značenja Kur'ana, Ez-Zuhruf, 71.

LOVCI NA BLAGO(DATI)

Vjerovatno ne postoji nijedan čovjek a da nikada nije želio ili potajno se nadao da pronađe skriveno blago, koje će ga učiniti bogatim. Bilo bi dovoljno imati malo više sreće te pronaći ćup ili sanduk prepun zlata i vrijednosti, i svi životni problemi bi nestali. Ova nada koja u čovjeku tinja od vremena djetinjstva, često ga prati kroz čitav život, premda se mijenjaju pogledi i ideje na koji se način konačno dokopati tog blaga. Djeca i odrasle osobe sklone avanturi većinom sanjaju o tome da uz pomoć nekakve stare mape dođu do pustog ostrva na kojem se krije zakopano blago. Nakon toga trebalo bi savladati razne zamke i stupice koje su postavili drevni vlasnici blaga, eventualno otkloniti prokletstvo i zle čini, a onda sa blagom sretno otputovati kući.

Kako doći do blaga

Većina ipak svoju neumornu potragu za brzim bogatstvom nastavlja na neke savremene načine, od kojih je danas najrasprostranjeniji tvrdoglavo i uporno učešće u raznoraznim igrama na sreću. I najveća sirotinja "od usta odvaj", ali se za loto i bingo mora imati, jer to je savršena prilika za brzo bogaćenje kojim bi se pobjeglo od siromaštva, a usput bi se ostvarila djetinja želja za pronalaskom blaga. Zato veliki broj ljudi uporno stoji u redovima pred naplatnim kućicama "lutrije koja ima srce" da uplate i posljednju marku preostalu od plate ili penzije, jer nada u zgoditak ne umire tako lahko. A kada bubanj sa lopticama prekine da tutnji i pokaže se dobitna kombinacija, skoro svi učesnici tužno i pokislo u rukama zgužvaju srećku, te se ponadaju da će imati više sreće drugi put, baš onako kako im je srdačno

poželio vještački nasmijan voditelj programa. Oni rijetki dobitnici, koji se konačno dočepaše svoga blaga, često požele da ga nikad nisu ni dobili, jer im se život "prevrnu naglavačke" od kada su dobili zgoditak. Postali su predmetom nasrtaja raznih lopova (zabilježeni su i slučajevi ubistva dobitnika radi materijalne koristi), u život im se uvukoše razni (ne)prijatelji koji nakon zgoditka počеше opsjedati ovog sretnika, te se kod čovjeka često pojave oholost i umišljenost, koji ga na kraju skupo koštaju.

Odakle ovolika želja u čovjeku da posjeduje veliki imetak i bogatstvo? To je ono što je u prirodi svakog čovjeka, a koliko će tom cilju biti predan, najviše zavisi od njegovog vjerskog odgoja, odnosno hoće li stjecanje imetka shvatiti kao glavni i osnovni cilj svoga boravka na ovom svijetu, ili će pak imetak posmatrati samo kao jedno sredstvo koje mu je u određenim granicama potrebno na ovom prolaznom svijetu. Kaže Uzvišeni Allah:

وَتُجِبُونََ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾

I vi bogatstvo pretjerano volite.¹

Ljubav prema imetku je ono čime je, između ostalog, posebno iskušan ummet Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, kako nam to potvrđuje i sljedeći hadis. Od Ka'ba b. 'Ijjada, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "*Svaki ummet imao je svoje iskušenje, a iskušenje moga ummeta je imetak.*"²

Iskrenim vjernicima bogatstvo, uz Allahovu pomoć, neće škoditi, već će im biti sredstvo za činjenje dobrih djela. Rekao je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: "*Divan li je lijep (halal) imetak u rukama dobrog čovjeka.*"³

Ipak, imetak i bogatstvo nisu ono što čovjeka u potpunosti čini sretnim. Ova fraza toliko se ponavlja među ljudima i toliko smo je navikli slušati da nam se već čini otrcanom i dosadnom, međutim u praksi se ona pokazala

¹ Prijevod značenja Kur'ana, El-Fedžr, 20.

² Tirmizi, *Sunen*, br. 2336, Ahmed, *Musned*, 4/160, i Hakim, *El-Mustedrek*, 4/461, br. 7977. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim i kaže da odgovara kriterijima imama Muslima. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 592, *Sahihut-tergib*, br. 3253, i *Sahihul-džami'a*, br. 2148.

³ Ahmed, *Musned*, 4/197, br. 17 692, Hakim, *El-Mustedrek*, 2/3, br. 2183, Begavi, *Šerhus-sunne*, 10/91, br. 2495, i Buhari, *El-Edebul-mufred*, br. 299, od 'Amra b. El-'Asa, radijallahu 'anhu. Šejh Albani kaže da je ovaj hadis vjerodostojan po kriterijima imama Muslima. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis ed-da'ife*, 5/41. Dobrim ga je ocijenio i šejh Šu'ajb Arnaut u valorizaciji Begavijevog djela *Šerhus-sunne* pod spomenutim rednim brojem.

potpuno istinitom. Toga su najbolje svjesni oni koji su kušali pozitivne i negativne strane bogatstva i izobilja. Već smo napomenuli da svi ljudi žude za bogatstvom, a najviše iz razloga što su ubijedeni da će pomoću njega riješiti mnoge, ako ne i sve, životne probleme. Istina je da imetak čovjeka može razveseliti i učiniti sretnim u nekim segmentima života, a dokazuje za to nije potrebno navoditi. Ali šta je sa onim stvarima koje na ovom svijetu ne možemo kupiti novcem i za kojima žude i mnogi svjetski multimilijarderi, a koje često posjeduju vrlo siromašni ljudi? Primjera za to ima dosta, a ovdje ćemo spomenuti njih nekoliko.

Brak i porodica

Sređen i uspješan brak jedan je od elementarnih uvjeta sreće na ovom svijetu, a on se ne može kupiti novcem. Iako brak predstavlja određenu obavezu i često donosi razne poteškoće u vidu materijalnih ili zdravstvenih problema članova porodice, on je ipak kroz čitavu ljudsku egzistenciju na Zemlji predstavljao nešto čemu su većinom stremili svi časni i moralni ljudi, bez obzira na religiju ili naciju. Bohemski život bez obaveza prema porodici samo je privremeno rješenje kojem radi provoda i zabave pribjegavaju mlade osobe, da bi se ubrzo nakon pojave sijedih vlasi i bora grdno pokajali jer starost dočekaše bez poroda i topline vlastitog doma.

Bogatstvo definitivno nije glavni uvjet za sretan brak. Iskustvo i mnogi primjeri kojima smo okruženi kategoričan su dokaz za ovu tvrdnju. Svjetski bogataši i slavne ličnosti vjerovatno su populacija u kojoj se bilježi najveći broj bračnih skandala i afera, koje najčešće završavaju rastavom uz milion-ske brakorazvodne parnice. Međusobnu dugotrajnu ljubav, pažnju i razumijevanje nisu mogli priskrbiti ni spektakularna vjenčanja, ni dijamantni prstenovi, niti bilo koji drugi skupocjeni pokloni. Sa druge strane, znamo za mnogobrojne primjere jako sretnih i besprijekornih brakova, koji skoro bez ikakvih ozbiljnih problema (ako se izuzmu sitne trzavice koje valjda ne manjkaju ni u jednom braku) egzistiraju decenijama, bez obzira na ratove, siromaštvo, ozbiljne bolesti ili druge životne nedaće.

Za uspješan brak u islamu, i muškarac i žena moraju biti kvalitetni u vjeri, puni sabura i međusobnog uvažavanja. Ništa od navedenog ne može se kupiti novcem, već se postiže iskrenim vjerovanjem i bogobojažnošću. Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao je muškarcima da je između

njih najbolji onaj ko je najbolji prema svojoj supruzi,⁴ a za dobru ženu, da spada u najveće vrijednosti ovoga svijeta.⁵

Zato onaj ko je zadovoljan svojim bračnim drugom, neka zna da je jedan dio blaga na ovom svijetu već pronašao.

Zdravlje

Od Ibn-‘Abbasa, radijallahu ‘anhuma, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *"Dvije blagodati zanemarene su kod većine ljudi: zdravlje i slobodno vrijeme."*⁶

Stvarno značenje ovog hadisa shvataju samo oni koji se razbole. Veoma mali broj ljudi o zdravlju i njegovoj vrijednosti razmišlja u periodu kada su zdravi, a kada se razbole, sa čežnjom se sjećaju trenutaka kada ih je zdravlje služilo. Pri najobičnijoj i izlječivoj bolesti, u trenucima slabosti kompletnog organizma, čovjek istinski shvata koliko je slabašan i ranjiv. Što je bolest ozbiljnija i teža, čovjekovo ubjeđenje da zdravlje spada u najveće blagodati sve je čvršće. Onaj ko je bio svjedok patnjama teških bolesnika, uvjerio se da njima u takvom stanju bogatstvo, niti bilo šta od materijalnih stvari, ne pričinjava nikakvo zadovoljstvo. Čak su im odvratni i vide ih potpuno besmislenim. Čitav dunjaluk bi dali za minut rahatlua u kojem uživaju zdravi. Danas, kada svijetom haraju vrlo opasne i opake bolesti, kojima za sada ni najsavremenija medicina ne pronalazi lijek, biti zdrav je veliko bogatstvo koje treba cijeniti. Arapska poslovice kaže: Zdravlje je kruna koju na glavama nose zdravi, a ne primjećuju je osim oni koji su bolesni.

Apsurdno je što veliki broj zdravih ljudi, a pogotovo omladine, kroz konzumiranje duhana, alkohola i droge svoje zdravlje maksimalno koristi

4 Od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *"Najpotpunije vjerovanje imaju oni muslimani koji su najljepšeg ahlaka i vladanja, a najbolji od vas su oni koji najbolje postupaju prema svojim suprugama."* Hadis bilježe Tirmizi, *Sunen*, br. 1162, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 4682, Ahmed, *Musned*, 2/250, i drugi. Šejh Albani, rahimehullah, ocijenio ga je vjerodostojnim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 284.

5 Od ‘Abdullaha b. ‘Amra b. El-‘Asa, radijallahu ‘anhuma, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *"Čitav dunjaluk je užitak i naslada, a najbolji dunjalučki užitak je dobra i čestita supruga."* Bilježi ga Muslim, *Sahih*, br. 1467.

6 Buhari, *Sahih*, br. 6412, Tirmizi, *Sunen*, br. 2304, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 4170, i Ahmed, *Musned*, 1/258.

za uništavanje istog, a kada se razbole, ulažu ogroman trud i novac da se izliječe.

Uputa

Pored svega, ni najsretniji brak niti najbolje zdravlje čovjeka ne mogu učiniti vječno sretnim, jer svaku osobu čeka smrt i prekid onoga u čemu je uživala na ovom svijetu. Zato istinski sretni i radosni mogu biti samo vjernici u Allaha i Njegovog Poslanika, oni koji namaz obavljaju i zekat daju, i koji se na svoga Gospodara oslanjaju, oni kojima je rastanak sa ovim svijetom samo jedna od etapa koje moraju prijeći na putu do Allahovog zadovoljstva i vječnog uživanja. Uputa je ono što novac ne može kupiti, a Allah je daje onome kome On hoće od Svojih robova, iz Svoje velike milosti, pravde i mudrosti. Samo je treba iskreno željeti i na putu do nje se truditi, pa Allah nikome neće nepravdu učiniti i u zabludi ga ostaviti.

Dakle, skriveno blago za kojim uzalud tragaju mnogi kroz čitav svoj život nadohvat je ruke svakome onome ko želi da ga uzme. Biti iskreni Allahov rob, koji je zdrav i koji ima sređen brak i porodicu kojom je zadovoljan, neki su vidovi bogatstva sa kojima se ne može mjeriti nikakvo zlato ili novac.

Nažalost, kod većine ljudi istinska spoznaja o tome da pravo blago ne predstavljaju materijalne vrijednosti dolazi tek nakon što izgube nešto od onoga što uistinu jeste pravo blago. Iako to često govorimo i u to pokušavamo ubijediti druge, izgleda da je u istinitost ovih riječi ipak najteže uvjeriti samoga sebe.

LJETO I KONCERTI

Jednom sam negdje pročitao da u najbizarnije primjere smrti spada slučaj jednog dirigenta koji se prilikom koncerta toliko zanio u mahanju dirigentskim štapićem da je sebi nanio izvjesnu povredu od čijih je posljedica, nakon inficiranja rane, i umro. Ne ulazeći u njegovu vjerodostojnost, ovog podatka se uvijek nanovo sjetim kada na nekom od koncerata "duhovne islamske muzike", koje u dijelovima ili pak u cijelosti emitiraju TV kanali, vidim zanesenjačko mahanje štapićem gospodina maestra koji predvodi simfonijski orkestar. Zaista je čudna energija koja čovjeka pokreće da se tako predano i žestoko njiše i klati, trese glavom i maše rukama, pa više sliči nekom opsihrenom insanu kojem se uči rukja, nego uglađenom gospodinu umjetniku. Gotovo svakoga ljeta, kada nastupe godišnji odmori, a narod se zaželi provoda upakovanog u celofan navodne duhovne nadogradnje, uvijek nanovo svjedočimo organiziranju koncerata tzv. "islamske duhovne muzike". Na tim koncertima izmiješa se sve i svašta kako bi svako našao nešto za sebe, jer kad je sve "multi", onda treba da su i koncerti, pa ne smeta pomiješati ilahije i kaside, def i bubanj, violinu i frulu, i onda sve začiniti zabavnom ili narodnom muzikom u izvedbi nekog popularnog pjevača koji će debelo naplatiti svoj honorar.

Na pozornici često kao voditeljice ili učesnice programa dominiraju plavuše, crнке ili brinete, naravno, "pristojno" obučene, kako bi se muški dio publike, shodno kur'anskom imperativu:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ... ﴿٣٠﴾

Reci vjernicima neka obore poglede svoje...¹

¹ Prijevod značenja Kur'ana, En-Nūr, 30.

iskušao u umijeću obaranja pogleda. One koje su pokrivene po islamskim propisima, ne smeta da budu što bolje i ukusnije našminkane, kako bi rušile predrasude o hidžabu kao nečemu što ne može biti moderno. Pošto svako gleda svoju računicu, karte su često preskupe, a televizija koncert ne prenosi direktno u cijelosti, već samo jedan mali dio, da onima koji su ostali kod kuće rastu zazubice od muke što propuštaju takav spektakl. Ipak, nisu ni oni sa TV-a tako škrti, jer ako se malo strpimo, najčešće do idućeg mubarek ramazana, velikodušno će emitirati cijeli snimak tako da uz post, teravije i ostale ibadete, svoj iman "popravimo" i milozvučnim melodijama ilahija i kasida, kao i zabavnom muzikom sa kojom se ponekad završe ovi koncerti.

Ako se slučajno neko drzne pa argumentirano progovori koju riječ protiv ovakvih koncerata koji se i pored svih nastojanja vrlo teško mogu okriti epitetom "islamski", naići će na žestoke osude od strane okoline, te će stereotipno biti proglašen radikalom, zaostalim, protivnikom umjetnosti i kulture, ili vrlo jednostavno, općeprihvatljivo i još uvijek nevjerovatno aktuelno, "vehabijom". Pozivanje na tradicionalne islamske izvore Kur'an i hadis, riječi islamskih učenjaka, kao i kapitalna djela koja su nastala u prvim stoljećima islama, a u kojima nalazimo osudu muzike i muzičkih instrumentata, ponekad se naziva primitivizmom i zaostalošću, te se, argumentirajući kako novo vrijeme donosi i nove izazove, pravi apsurdna paralela između jahanja deva i vožnje u automobilima, ili pijeska u nekadašnjim i tepisima u današnjim džamijama.

Termin "islamska muzika", u najmanju ruku, vrlo je sporan i diskutabilan, a objektivno se može reći čak i apsurdan, jer da bi nešto imalo epitet "islamski" mora imati makar svoju osnovu legitimnosti u primarnim izvorima vjere islama, što sa muzikom i muzičkim instrumentima nikako nije slučaj.² Puno je ispravnije i preciznije reći da su se određeni muslimani ili čitave skupine njih kroz historiju bavili muzikom, što nikako nije argument da se islamu, kao jedinog od Allaha priznatoj vjeri, generalno pripiše muzika. Ali pošto je tema muzike i stava islama o njoj već poprilično istrošena, nema smisla opet je potencirati i dizati na nivo, jer sve je već poznato, a i ovih nekoliko riječi već je dovoljno da tekst bude proglašen "vehabijskim". Umjesto iznošenja šerijatskih argumenata koji u najmanju ruku o muzici i muzičkim instrumentima govore kao o nečemu strogo pokuđenom, onima

2 Izuzetak je def čija je legitimnost potvrđena u mnogim vjerodostojnim hadisima, s tim da se islamski učenjaci spore oko toga da li je on dozvoljen općenito, tj. i muškarcima i ženama, ili samo ženama u određenim prilikama kao što su svadbe i slično. (op. a.)

koji se pripisuju islamskom miljeu, a koji u ovakvim koncertima ne vide ništa sporno, već baš suprotno, smatraju ih pohvalnim, postavljamo nekoliko pitanja.

Imajući u vidu da se s pravom u našem podneblju uvijek potencira hanefijski mezheb kao jedna od četiri legitimne islamske pravne škole, pitamo ih kako bi se na koncertu, na kojem dominiraju muzika, duhovni sufijski ples, te pjevači i pjevačice, osjećao imam Ebu-Hanife čijem se mezhebu sa ponosom pripisuju muslimani Bošnjaci, ili još više od toga, kako bi se tu osjećao Allahov poslanik Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem? Koliko li meleka časnih prisustvuje ovim događajima na kojima se od siline buke koju uz pomoć pojačala proizvode raznorazni muzički instrumenti, tresu tribine i skoro stvaraju bol u ušima, ukoliko uzmemo u obzir da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Meleki ne prate skupinu putnika u kojoj se nalaze pas ili zvono."*³ Cjepidlake će reći kako u svojoj toj muzičkoj mašineriji ipak nema zvona.

Na koncu, gdje je svemu tome kraj? Polahko se u "duhovnu islamsku muziku", koja je na početku valjda podrazumijevala izvođenje ilahija samo uz def ili neke orijentalne muzičke instrumente, uvukao i simfonijski orkestar, narodna, zabavna, pa odnedavno i rap muzika. Veliko je pitanje koliko bi imalo smisla prevrtati stranice kapitalnih djela hanefijskog ili bilo kojeg drugog ehli-sunnetskog mezheba i citirati govore učenjaka o zabrani muzike, pjevačica i muzičkih instrumenata. Vjerovatno nikakvog, jer te fetve iz "požutjelih knjiga" ionako vrlo teško dolaze do ušiju onih koji svojim autoritetom i ugledom mogu spriječiti nešto slično.

Hvala Allahu, islam kao vjera pruža mnoge mogućnosti koje su šerijatski legitimne, a koje vrlo djelotvorno mogu okupiti mase i prezentirati islam kao sveobuhvatnu i potpunu religiju, uključujući čak i mnoge vidove zabave, bez poduzimanja aktivnosti koje su šerijatski zabranjene. Pod izgovorom da se "koncertima islamske muzike" ljudima pruža alternativa za kojekakve turbo-folk ili pop-rok koncerte, u suštini, mase se samo preusmjeravaju iz jednog muzičkog kolosijeka u drugi, pa više ne "šize" uz jednu vrstu muzike, već uz drugu. Bojimo se da će oni koji nekontrolirano dirigiraju ovakvim koncertima, bili oni organizatori ili menadžeri koji u svemu tome vide samo dobru zaradu, sličnim potezima masama nanijeti bolne rane na suštinskom razumijevanju islama i njegovih izvora, te tako "inficirati" čitavu generaciju

3 Muslim, *Sahih*, br. 2113, i drugi, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu.

omladine koja će misliti da kroz muziku, ples i zabavu vrlo lahko može postići ono što od njih zahtijeva njihov Gospodar. Možda posljedice budu kobne, kao u slučaju dirigenta sa početka teksta.

NEKA TI GODINA NOVA UISTINU BUDE BOLJA

Od Ebu-Se'ida el-Hudrija, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Slijedit ćete običaje onih koji su bili prije vas, pedalj po pedalj, podlakticu po podlakticu, pa čak kada bi se oni zavukli u gušterovu rupu, i vi biste ušli za njima."* Ashabi upitaše: "Kršćane i židove?", a Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, reče: *"A koga drugog?"*¹

Nakon što se približio Kurban-bajram, naše komšije, prijatelji i poznanici kršćanske vjeroispovijesti užurbano su počeli da se spremaju za ovaj muslimanski blagdan. Muškarci su odlazili na pijace te birali i kupovali kurbane, dok su žene ostajale kod kuća kako bi napravile razne vrste kolača i slanih jela. Hiljade Ivana, Mateja, Kristina i Katarina proveli su besanu noć uoči Bajrama. Nakon što je Bajram nastupio, veselili su se, igrali i pjevali, i osjećali se sretnijim nego u bilo kojem drugom danu u godini...

Znamo da bi svaki čovjek čitajući navedene riječi pomislio: "Da li to mene neko smatra budalom!? U ovakvo nešto ne bi povjerovao niko zdrave pameti! Kršćani ne slave Bajram, niti ga trebaju slaviti, jer to nije njihov praznik." Naravno da kršćani ne slave Bajram. Takav slučaj vjerovatno nikada nije zabilježen u svijetu. Kršćani nikada nisu kupovali kurbane, mahsuz radi Bajrama pravili posebna jela, niti su ikada izdvajali velike sume novca kako bi u posebnom ambijentu i skupim hotelima dočekali Bajram. Nisu, niti trebaju. To bi svakako bilo besmisleno i glupo, a onaj kršćanin koji bi to eventualno i učinio, morao bi imati izuzetno jak motiv za to, poput

---

¹ Buhari, *Sahih*, br. 3456

zadivljenosti islamom kao religijom i neodoljivom željom da slijedi i "kopira" muslimane u njihovim propisima i običajima, što danas nikako nije slučaj. Ali razmislimo malo o drugoj, vrlo sličnoj priči, koja je nažalost potpuno istinita. Kada se približi Nova godina, muslimane naših prostora uhvati neopisiva sreća i nekakvo euforičko stanje koje se ogleda u dugotrajnim pripremama za doček "najluđe noći" u godini, kojoj ovaj epitet savršeno odgovara. Skoro mjesec dana unaprijed, čak i oni Bošnjaci koji su slabog materijalnog stanja, planiraju u kojem gradu ili hotelu će dočekati Novu godinu, šta će obući za Novu godinu, šta će sve kupiti za Novu godinu, kod koga će djecu ostaviti na čuvanje za Novu godinu..., a o bogatašima da i ne govorimo. Skupocjena putovanja u evropske prijestolnice ili čak i na druge kontinente, u planu su mnogih bogataša kada razmišljaju o dočeku Nove godine. Veliki broj naših građana kao da živi za ovu noć i kao da je ona svrha njihovog postojanja, a kada dođe i prođe, već nostalgично razmišljaju o tome kako će dočekati i provesti narednu. Imajući u vidu da Novoj godini prethodi katolički blagdan Božić, mnogi kršćanski običaji koji su svojstveni samo kršćanstvu i kršćanima, spontano su se počeli vezati i za Novu godinu te su postepeno prihvaćeni kao nezaobilazni popratni detalji proslave Nove godine, a ne Božića. Mnoge od tih običaja muslimani su nažalost zdušno prihvatili kao svoj ili u najmanju ruku kao međunarodni običaj.

Bošnjaci i Djed Mraz

Djeca se nevjerovatno raduju Novoj godini i Djedu Mrazu, odnosno kršćanskom svecu Svetom Nikoli, oko koga postoje kontroverze, i čiji mit i sve ono što je on donio sa sobom kritiziraju čak i mnogi vjerski predstavnici kršćana. Raduju se bošnjačka djeca sjedobradom starcu iz bajke i kićenju jelke, kao i poklonima koje će pod drvo ili pak u čarapu staviti Djed Mraz koji živi samo u dječijoj mašti. Djedica djecu posjeti tek nakon što zaspu, umorna od dugog čekanja da se dedo konačno pojavi u svojim sanjkama koje vuku irvasi. Djed Mraz i jelka (ili bolje reći božićno drvce) originalni su i neizostavni detalji koji se vežu za doček katoličkog blagdana Božića, a koje su muslimani Bošnjaci svojski prihvatili kao dio dočeka Nove godine. Mnogi se ljute ako im se predbaci kako oni koji se tradicionalno pripremaju za doček i proslavu Nove godine ustvari do u detalje kopiraju i slijede običa-

je kršćana koje oni prakticiraju uz Božić, međutim istina je sasvim izvjesna, samo je ponekad teško prihvatiti je. Jer ipak, "tako smo odrasli", reći će mnogi i pravdati se kako oni svojim pripremama za doček Nove godine ne žele, niti im je na kraj pameti, da slijede kršćane u njihovim običajima! "Naša srca su čista i Allah zna naše namjere! Srcem i dušom volimo islam, samo se malo volimo provešeliti za Novu godinu, a djeca vole nekako tog Djeda Mraza, i mi ga ne zovemo Djed Božićnjak! Tako kažu ovi, drugi..."

Ovo su uglavnom najčešća opravdanja onih koji se još uvijek ne mogu odreći jelke i Djeda Mraza. Kada bi ova opravdanja bila i prihvatljiva, postoje mnogi drugi razlozi koji će muslimana odvratiti od bilo kakve želje da na klasičan način učestvuje u "dočeku" i proslavi ove noći.

Krvava noć

Valjda će svi muslimani barem priznati kako je alkohol prema islamskom učenju strogo zabranjen. To smo sigurno svi naučili još od svojih nena i deda na čiju tradiciju se volimo pozivati.

"Alkohol je majka svakog zla", učili smo. "Ja sam silan i ohol! Ja se zovem alkohol!"², pamtimo refren pjesmice iz *Islamske čitanke*, u kojoj alkohol "govori" sam o sebi i zlu koje donosi. Ali nekako ta Nova godina ne ide baš bez alkohola. Desetak dana pred Novu godinu, u čitavom svijetu, pa i u našoj zemlji, enormno se poveća prodaja alkohola, kojeg ljudi akumuliraju u svoje ostave, kako bi ga iznijeli na trpezu te se dobro natroskali u toj ludoj noći. Hektolitri raznih vrsta alkoholnih pića popiju se pri dočeku Nove godine, a hitne službe rade "punom parom" čitavu noć. Posjekotine, razderotine, ubodi noževima, rane od vatrenog oružja, ranjavanja kao posljedica korištenja pirotehničkih sredstava, samo su neke od ozljeda koje će zdravstveni radnici koji su imali (ne)sreću da te noći budu dežurni, morati sanirati ozlijeđenim građanima. Statistika je svake godine nekako krvavija. Više mrtvih, više ranjenih, više predoziranih alkoholom. A alkohol u ovoj noći donosi i moralnu anarhiju. Stid nestaje, a blud, brakolomstvo i orgijanja dominiraju nakon što nastupi ponoć. Ove činjenice niko ne može poreći. Naš Gospodar Allah, kome ćemo se svi prije ili kasnije vratiti, sigurno nije zadovoljan sa onim što se dešava te noći. Pa zašto da mi budemo (sa)učesnici u tom

2 *Islamska čitanka*, str. 88.–90. Tekst pjesmice navodimo u Dodatku, str. 343.

krvavom i anarhičnom piru? Ako je danas većini ljudi ova noć najdraža u godini, moramo biti svjesni da je ona u isto vrijeme Allahu jedna od najomraženijih noći, naravno zbog raznovrsnosti i količine grijeha koji se u njoj počine.

”Sretna Nova...”

Želje i čestitke koje se izgovore te noći mnogobrojne su. Usmeno ili pismeno, klasično ili elektronski, milijarde ljudi razmjenjuju optimistične poruke. Uspjeh u životu, sreća u braku, mnogo zdravlja... odjekuje čitavu noć. Međutim, najveći dio tih želja ipak ostanu samo želje, jer kada se glave otriježne i prođe euforija te noći, ljudi se vrate svojoj stvarnosti, za koju nanovo shvate da je često vrlo surova i teška, te jako daleko od idealnosti. Ironija je u tome što velikom broju ljudi u svijetu ova noć donese samo bol i patnju, a neki bukvalno izgube glavu ili do kraja života ostanu invalidi. Razlog su naravno saobraćajne nesreće ili neke od već spomenutih povreda koje su te noći daleko mnogobrojnije nego tokom drugih noći u godini. Možda i postoji način da se neke od tih optimističnih želja zaista i ispune, samo kada bi se gradske vlasti i građani dogovorili oko nekih sitnica. O čemu se radi? Osrednje bosanske općine za novogodišnje uređenje grada, vatromet i ostale popratne detalje, potroše desetine pa čak i stotine hiljada maraka, a mnogi veliki gradovi u svijetu na iste ludosti potroše i milione eura. Sav taj novac u vidu vatrometa zauvijek nestane u nekoliko minuta svjetlosti i ovacija pijanih posmatrača. Svakom moralnom, a i normalnom građaninu naše, ili bilo koje druge države na svijetu, nova godina bi istinski bila bolja, sretnija i berićetnija kada bi se recimo od tog uzaludno bačenog novca kupio stan jednoj materijalno ugroženoj porodici, kojih danas ne manjka, te se tako zauvijek riješio njihov životni problem. Skupa operacija kojom bi se bolesniku spasio ili barem olakšao život, a koja bi se finansirala iz sredstava namijenjenih za novogodišnje uređenje grada, isto tako bi građanima trebala novu godinu učiniti sretnijom i boljom. Dovoljno bi bilo odreći se kratkotrajnog ćeifa od kojeg niko nema stvarne koristi, osim možda firmi koje prodaju pirotehnička sredstva i novogodišnje ukrase. Ovakvih primjera je na stotine. Ali ipak, bojimo se da ćemo na ovakvu ”Novu godinu”, bez kićenja grada i vatrometa, morati čekati još dugo, do nekih savjesnijih građana i još savjesnijih gradskih čelnika.

Nije teško! Pokušaj!

Toliko o (ne)sreći koju nosi Nova godina, a svakom onom ko iz bilo kojeg razloga još uvijek osjeća "obavezu" prema toj noći, možemo poručiti sljedeće: Pokušaj da ne učestvuješ u proslavama i dočecima ove noći jer se u njoj krše Allahove granice i čini ono što naš Gospodar mrzi i prezire. Te noći rano ugasi svjetlo i neka svi vide da bojkotiraš sve ono što se u njoj dešava. Ne boj se ničijih prigovora. Zar nemaš pravo izbora? Ne reci: "Kako ću to učiniti? Ja s tim ništa neću promijeniti, jer većina ljudi tako radi. Šta će reći ljudi? Proglasit će me da sam 'kontra svijeta' i da sam lud, fanatik..." Itekako ćeš mnogo toga promijeniti. Kao prvo, promijenit ćeš sebe. Samome sebi ćeš pokazati kako je tvoja ljubav prema tvome Gospodaru mnogo jača i veća od toga da se bojiš prigovora ljudi. Samome sebi pokazat ćeš kako ne želiš žrtvovati naklonost Uzvišenog Stvoritelja zbog kratkotrajnog uživanja koje će nestati onog trenutka kada završi novogodišnji vatromet. Te noći leži "na vrijeme" sretan i zadovoljan što ti je Allah podario mnoge blagodati o kojima malo razmišljaš, a kojih bi postao svjestan tek nakon što bi ih izgubio. Razmisli o svome zdravlju i porodici, nafaki koja ti je dostatna, kao i miru i sigurnosti u kojima uživaš. Tada će ti svaka noć u godini biti mnogo draža nego što je "najluda noć" draga bilo kome od onih koji je željno očekuju čitave godine, a blaženi osjećaj trijumfa zavladat će tvojom dušom i tijelom jer su bogobožnost i razum pobijedili strast i ružne običaje.

NIKAB JUČER, DANAS, SUTRA

Vjerovatno će mnogi pomisliti da je ovo još jedna od mnogobrojnih iscrpljujućih rasprava o pokrivanju lica muslimanki koje se intenzivno vode već drugu deceniju na našem području, uz obavezno iznošenje argumenata onih koji ovaj vjerski propis smatraju obaveznim, i onih koji ga smatraju legitimnim, ali ne i obavezujućim. Svako kome su misli poletjele u ovom pravcu ostat će razočaran jer to nije cilj ovog teksta. Onaj ko želi da studira i analizira mišljenja i stavove uleme o ovom pitanju, sa lakoćom može doći do željenih rasprava u mnogim knjigama ili na internetskim stranicama islamskog sadržaja. Nažalost, mnoge ovakve rasprave vođene su i još uvijek se vode bez ikakvog kodeksa lijepog ponašanja ili osnovnih normi i pravila kojih bi se trebali pridržavati oni koji raspravljaju o propisima oko kojih se razila i tradicionalna i savremena ulema svih mezhebskih opredjeljenja. Dok su jedni u potpunosti negirali opravdanost ovog šerijatskog propisa u savremenom dobu u kome živimo, pravdajući se da je nikab za ženu nazadan i sputavajući, drugi su "zatezali do daske", ne ostavljajući ni milimetar slobodnog prostora onoj ulemi koja ovaj propis ne smatra strogom naredbom. Nije ni potrebno spominjati da su ovakve međusobno optužujuće rasprave došle ili od strane totalnih nezalica ili početnika u traženju znanja, a nikako od istinske uleme, koja je, i pored svog ubjeđenja za obaveznost ili neobaveznost pokrivanja lica, imala razumijevanja i za suprotan stav ukoliko se temelji na validnim šerijatskim argumentima. Ovo je, dakle, više skromni pokušaj analize povratka ovog islamskog propisa na naše područje u bliskoj prošlosti koji je počeo u periodu ratnih zbivanja 1992.–1995. i traje do današnjeg dana.

Nepobitna bošnjačka tradicija

Pored dimija i keranih mahrama, ništa nije tako specifično za tradicionalnu bošnjačko-muslimansku žensku odjeću kao što je to zar odnosno feredža, ili u današnjem žargonu poznatije kao nikab. Svaka osoba koja je rođena i živjela na području Bosne i Hercegovine, a ušla je u sedmu deceniju života, vrlo se dobro sjeća kada je "muslimansko ženskinje" pokrivalo svoja lica i krilo ih od pogleda stranaca. Dovoljno je prelistati tadašnja vjersko-informativna glasila muslimana poput *Glasnika*, *El-Hidaje* ili *Gajreta*, i na prilično rijetkim, ali vrlo jasnim crno-bijelim fotografijama primijetiti da skoro nema nijedne žene muslimanke a da nije pokrivenog lica. Tako je bilo stoljećima unazad, vjerovatno od samog dolaska islama na područje Bosne.

Nikab u potpunosti nestaje iz prakse za vrijeme komunističke vladavine pedesetih godina prošlog vijeka, nakon javne zabrane koja je nastupila u to vrijeme,¹ iako su neki muslimanski modernisti još decenijima unazad, svojim stavovima i idejama uzdrмали dosljedno prakticiranje ovog propisa. Ipak, pored navedenog, imamo osjećaj da bi jedan dio vjerski obrazovanih muslimanskih intelektualaca i profesora sa naših prostora silno želio da neka-ko izbrše ovaj dio historije Bošnjaka, jer se takav prikaz bošnjačke tradicije debelo kosi sa njihovim pozivom u "tradicionalni islam naših prostora", u kojem danas nikako nema mjesta za nešto tako "opterećujuće i nazadno" kao što je nikab. Kako ljudima objasniti da takozvane "vehabije" ruše stoljetnu bosansku tradiciju prakticiranja islama, kada upravo oni u jednom dobrom dijelu oživljavaju tu istu tradiciju?

Povratak potisnutog sunneta

Početkom rata, muslimani Bošnjaci se pod raznim utjecajima vjerski i nacionalno bude iz pedesetogodišnjeg komunističkog sna, pa se dobrim dijelom vraćaju svojoj vjeri i identitetu, praktično sprovodeći mnoge vjerske propise i zaboravljene običaje. Između ostalog, i nikab se počinje viđati po bosanskim selima i gradovima nakon što je gotovo pola vijeka bio u potpunosti nestao sa scene. Jedan dio bosanskog naroda ga je odobravao, rijetki su bili ravnodušni, dok je najveći broj negodovao i javno se izjašnjavao protiv ovog propisa. Samo Uzvišeni Allah zna za muke i belaje koje su trpjele i još uvijek

¹ Tekst Zakona o zabrani nošenja zara i feredže u cijelosti je naveden u Dodatku, str. 341.

trpe žene koje prakticiraju ovaj propis, a uz njih i njihovi muževi i porodice, jer često bivaju ismijavani i provocirani na javnim mjestima. Sa nikabom je posebno teško u malim učmalim bosanskim sredinama, gdje je većina ljudi oskudno obrazovana, prvenstveno vjerski, a onda i svjetovno, i gdje većina mještana u životu nije putovala dalje od razdaljine nekoliko autobusnih stanica, a odlazak na pijacu sajmenim danom ubraja se u putovanje života. Upravo u ovakvim mjestima, javna pojava žene pokrivenog lica izaziva nevjerovatnu pažnju, od iznenađenih radoznalih pogleda, preko psovki i uvreda, a ponekad nažalost dovodi i do prijetnji ili čak fizičkih napada.

Sa druge strane, među velikim dijelom populacije koja se trudila da usvoji dosljedan način prakticiranja islamskog načina života, nikab je bio skoro obavezujući element koji je trebao da krasi jednu takvu porodicu. Oni koji nisu prakticirali ovaj propis, ili ga nisu smatrali obaveznim, ponekad su bili kritizirani i smatrani nedovoljno ljubomornim prema svojim suprugama, jer "propis je u potpunosti jasan i tu nema šta da se priča", kako su govorili pojedinci. (Toliko jasan da su se oko njega razišli istinski velikani ovog ummeta.) Ipak, po poznatom pravilu da je "svakog čuda tri dana dosta", ljudi su se postepeno počeli navikavati i na ovu pojavu, a njeno prihvatanje ili odbacivanje počelo je da zavisi od ustrajnosti onih koji prakticiraju ovaj propis, odnosno žena koje nose nikab i, naravno, njihovih muževa. Po nepisanom pravilu da Uzvišeni Allah ljude iskušava u onome čemu druge pozivaju, oni isključivi, osorni, a ponekad i grubi u ovom pogledu, prvi su došli na red u ispit u ustrajnosti.

Korak naprijed, nazad dva

Kada smo i pomislili da je okolina i počela da prihvata nikab i da ga smatra jednim od oživljenih sunneta na našem području, koji u najmanju ruku nije toliko čudo kao što je bio na početku svoje pojave (odnosno na početku svoga povratka), jedan dio dojučerašnjih vatrenih i isključivih zagovornika nikaba, koji su često nipodaštavali i osuđivali ulemu koja nije bila tog stava, odjednom promijeni mišljenje, jer eto "nije još vrijeme za takvo nešto, i sredina to odbacuje, pogrešno se postupilo u početku" i još mnoštvo izgovora. Neki su govorili da će "prije pasti glava nego nikab", ali bogami nikabi kod nekih padoše, a glave na ramenima ipak ostadoše (doduše malo pognute). Bilo je čak i onih koji su prvo supruge natjerali da stave nikab, a

nakon nekog vremena ih natjerali da ga skinu. Tako smo nažalost u pojedinim čaršijama i selima bili svjedoci postepenog skidanja nikaba kao što smo određeni period unazad bili svjedoci njegovog stavljanja. Svašta je utjecalo na one koji su donijeli takvu odluku, od stalnog pritiska iz porodice ili sa strane da je takav vid oblačenja nemoguć u današnjem vremenu, do revidiranja vlastitog stava o potrebi i smislu ovog propisa. Neki su govorili da su "promijenili mišljenje" kao što ga je mijenjala i ulema, a mi se bojimo da nije došlo do promjene mišljenja, jer ga većina nikad nije ni imala, već je prvotno stavljanje bilo uzrokovano euforijom i poletom kratkog daha, dok je skidanje došlo kao logično ustupanje pred nečim u čemu se više ne vidi smisao niti potreba. Da je stalo na otkrivanju lica, razumjeli bismo, međutim u dobrom broju slučajeva nije bilo tako, jer je to ustvari bio samo prvi korak ka "modernom oblačenju savremene žene muslimanke". Jednodijelne široke hidžabe zamijenili su uski kompletići i sakoi duginih boja, dok je ravna i praktična obuća završila u podrumima ili na smetljištu, jer je došlo vrijeme oštih "špic" cipela sa različitim visinama potpetica koje obavezno idu "na bosu nogu". Pošto "ima mišljenje" da je i surma (pred strancima) dozvoljena, proradili su kreoni i razne maskare, a ni u bezbojnom mazalu za usne nema neke velike smetnje, jer je eto nevidljivo, a i nužno je zbog ispucalih usana. Zlokobna okolina u sastavu: rođaci, (ne)prijatelji, komšije, sugrađani i ostali "iskreni savjetnici", jedva su dočekali ovakvo nešto, jer je potvrđeno ono njihovo "rekao(la) sam ti, ohladiće oni" a neki su likovali od sreće i zlokobno komentirali kako ju je "do jučer krio od svakoga, a danas je reklamira kao Barbiku", i tome slično. One žene i njihove porodice koje su ostale dosljedne ovom propisu, ostadoše nekako kao izdani i izigrani od svoje braće i sestara koji ih više praktično ne podržavaju u ovom propisu. Tako, recimo, postoje čaršije u kojima je broj nikaba bio na zavidnom nivou, a danas je spao na jedan ili dva.

Savjet i jednima i drugima

Allah Uzvišeni najbolje zna svačije nijete, probleme i opravdanja, i samo je On onaj koji zna šta Njegovi robovi i pomisle. Zato, ako je i došlo do istinske promjene stava o ovom pitanju, ili su problemi i pritisci bili toliki da se "nije moglo više", znaj, dragi brate i cijenjena sestro, da se ne smije ići dalje od otkrivanja lica i šaka. Nemoj da skidanje nikaba bude uvod

u "hidžab" koji više otkriva nego skriva, ili u pokrivanje koje je više trend nego propis. Nemoj se kajati za vrijeme u kojem si nosila nikab, misleći da si nešto propustila, jer se možda nisi dovoljno slobodno šetala ili si, radi nikaba, kolegice i rodice izgubila, i ne govori "nikad više", jer se tevba Allahu čini radi grijeha, a ne radi pokornosti. Preče je da se kaješ za eventualne prijestupe koje si počinila nakon skidanja nikaba, a kojih si sa nikabom bila zaštićena, i da moliš Allaha da problemi i pritisci nestanu, pa da se uz podršku muža i porodice vratiš ovom propisu. Najgore što bi ti se nakon svega moglo dogoditi jeste da u javnosti počneš izbjegavati one sestre koje još uvijek prakticiraju ovaj propis, plašeći se nečijeg prigovora.

Poštovana sestro, koja svoje lice kriješ, nemoj se osjećati izdanom niti napuštenom, pa makar sama u svojoj čaršiji ostala, a tvoj muž treba dobro da zna da tvoja ustrajnost uveliko zavisi od njegove apsolutne podrške.

Ne čudi se što si većinom "glavna uloga" gdje god se pojavila, i moli Allaha da zajedno sa svojim mužem budeš od onih za koje je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Islam je započeo sa garibima (tuđincima, čudacima), i vratit će se na garibe, a blago li se (Džennet pripada) garibima."*² Kada su Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, upitali ko su garibi, on je odgovorio: *"Dobri ljudi koji su manjina u većinskom pokvarenjačkom narodu. Puno je više onih koji im se suprotstavljaju od onih koji ih podržavaju."*³

Ako ti šejtan šapne, pa pomisliš da te prolaze mnoge stvari i da bi možda bez nikaba lagodnije živjela, očisti svoj nijet i znaj da će ti Allah, ako si iskrena, svaku "propuštenu" stvar zamijeniti boljom, jer se i na tebe, kao i na sve nas, odnose riječi našeg Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, koje je uputio jednom beduinu rekavši mu: *"Uistinu nećeš ništa radi Allaha ostaviti a da ti Allah ono što si ostavio neće zamijeniti nečim što je bolje i vrednije od toga."*⁴

2 Muslim, *Sahih*, br. 146, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu.

3 Ahmed, *Musned*, 2/177, Bejheki, *Ez-Zuhd el-kebir*, br. 203, i Taberani, *El-Evsat*, 9/14, br. 8986, od 'Abdullaha b. 'Amra b. El-'Asa, radijallahu 'anhuma. Ahmed Šakir, rahimehullah, u opaskama na Ahmedov *Musned*, br. 6650, ovaj hadis ocijenio je vjerodostojnim, kao i šejh Albani, rahimehullah, u *Silsiletul-ehadis es-sahiba*, br. 1619.

4 Ahmed, *Musned*, 5/78, br. 22 617, od Ebu-Katade, radijallahu 'anhu, sa lancem prenosilaca koji odgovara kriterijima imama Muslima, kako tvrdi šejh Albani, rahimehullah. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis ed-da'ife*, 1/61–62. Hadis bilježe i Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 5/546–547, br. 10 821, i *Ez-Zuhd el-kebir*, br. 864, Kuda'i, *Musned Es-Šihab*, br. 1137 i 1138, i drugi. Hejsemi za prenosioce ovog hadisa kaže da su pouzdani. Vidjeti: *Medžme'uz-zeva'id*, 10/296, i Ahmed, *Musned*, 34/342–343, br. 20 738, valorizacija Šu'ajba Arnauta i saradnika.

Pored Allahove nagrade kojoj se nadaš, možda jednoga dana budeš i "moderna" među onima koji ti se sada čude, jer da samo nekoliko prestižnih svjetskih modnih kuća nikab na tržište plasira kao novu modu, te da se manekenke prošetaju po modnim pistama u dugoj odjeći i na neki način pokrivenog lica, sutra bi takav način odijevanja postao općeprihvaćen svjetski trend.

Kada osjetiš tegobu zbog vrijeđanja i omalovažavanja, budi čvrsta i ustrajna jer i bolji su od tebe ismijavani, a sigurno će doći dan kada ćeš se ti smijati onima koji su se smijali tebi, ako umru bez pokajanja. Kako li je precizno Uzvišeni Allah opisao tvoje stanje i stanje vjernika općenito:

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ﴿٣٢﴾ وَمَا أُرْسِلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ ﴿٣٣﴾ فَالْيَوْمَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾ عَلَىٰ الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٣٥﴾ هَلْ تُؤِيبُ الْكَفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

Grješnici se smiju onima koji vjeruju. Kada pored njih prolaze, jedni drugima namiguju. A kada se porodicama svojim vraćaju, šale zbijajući se vraćaju. Kada ih vide, onda govore: "Ovi su doista zalutali." Oni nisu poslani da motre na njih. Danas će oni koji su vjerovali, nevjernicima se podsmijavati. Sa divana će gledati. Zar će nevjernici biti drukčije kažnjeni nego prema onome kako su postupili!⁵

Svakoj sestri muslimanki koja pokriva svoje lice kao skromni vid podrške upućujem sljedeće stihove:

Sestri, lica pokrivenog...

*Lice svoje kriješ ispod tamnog vela
Nije baš da moraš, al' si tako htjela*

*Uzor su ti majke sviju vjernika
Supruga Muhammeda, vjerovjesnika*

⁵ Prijevod značenja Kur'ana, El-Mutaffifün, 29.–36.

*I dok gradom hodiš, tiho poput sjene
 Oluja se diže, kletvi je k'o pjene*
*Drznici svih vrsta, tebe spominju
 Riječi Rabbu mrske izgovaraju*
*Kad bi samo mogli, ubit' bi te htjeli
 Pogledima mrskim, toliko su smjeli*
*Nastranost svih vrsta, oni pravdaju
 Al' kad tebe vide, s nogu padaju*
*Družba šejtanova, od džina i ljudi
 Želi da te ponizi, u tome se trudi*
*Brat ti savjet iskren, i iz srca nudi
 Na sunnetu ustraj i strpljiva budi*
*Za ljepotom vječnom nek ti srce žudi
 Škodit' tebi neće prigovori ljudi*
*A na Danu sudnjem, kad se lica smrače
 Možda tvoje zasja i od sunca jače*
*Jer ko rad' Allaha nešto ostavi
 On mu boljim od toga to i zam'jeni*
*Pa nek ti Allah tamu svijeta ovoga
 Zam'jeni blještavilom Firdevsa vječnoga.*

Kako dalje?

Bilo kako bilo, nikab se u Bosnu vratio. Hoće li ga biti u budućnosti, to najviše zavisi, kako smo već napomenuli, od čvrstine i ustrajnosti onih koji ga praktično primjenjuju, a mi se iskreno nadamo da će takvih, ako Bog da, biti do Sudnjega dana. Nikab ni u kom slučaju nije sam po sebi cilj do koga želi da stigne jedna vjernica zajedno sa svojim suprugom, niti je on sigurna ulaznica za Džennet, već je samo jedan u nizu vidljivih vjerskih propisa koji bi vjernicima trebali pomoći na putu ostvarenja konačnog cilja, odnosno Allahovog zadovoljstva. Allah od vjernika traži ustrajnost i dosljednost u vjeri i propisima, a ni ljudi baš ne vole česta "šaranja" i promjene stavova. Koliko

samo griješe oni koji misle da će promjenom svojih stavova udovoljiti okolini, jer "nije se rodio ko je drugima ugodio". Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao je da ima poezije koja sadrži mudrost,⁶ pa shodno tome navodimo stihove koji se mogu ubrojati u takvu vrstu poezije. Spjevao je Arif-beg Rizvanbegović Stočević (1839.–1903.), u turskoj književnosti poznat kao Arif Hikmet, unuk glasovitog vezira Ali-paše Rizvanbegovića:

*Ako hoćeš dići se visoko,
Na jednome stanovištu budi;
I tu stani poput čvrste stijene!
Znaj da nije običaj u ljudi:
Mijenjati svoje uvjerenje!*⁷

⁶ Hadis ovakvog značenja bilježi Buhari u svome *Sahihu*, br. 6145, od Ubejja b. Ka'ba, radijallahu 'anhū.

⁷ Stihove sa turskog prepjevao Safvet-beg Bašagić.

O LJUBAVI I SMRTI, PONOSU I ČASTI

Muhammed sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao je:

*Došao je Džibril i rekao mi: "Muhammede, živi koliko hoćeš, ali ti si već mrtav, voli koga hoćeš, s njim se moraš rastati, i radi šta hoćeš, a prema onome što si radio bit ćeš nagrađen ili kažnjen. Dobro znaj da su čast i ugled jednog vjernika u njegovom noćnom namazu, a da su njegova moć i ponos u tome da bude neovisan o drugim ljudima."*¹

Iako je melek Džibril ove riječi uputio Muhammedu, sallallahu ‘alejhi ve sellem, one su prije svega upućene nama. Muhammed, sallallahu ‘alejhi ve sellem, već je odavno preselio u društvo najuzvišenijih drugova, a mi kao njegovi sljedbenici ostali smo da iz njegovog života, kao i iz njegovih riječi i prakse, crpimo ono što će nam biti putokaz ka sreći i uspjehu na ovome i budućem svijetu. Njegov sunnet je neiscrpna riznica znanja, mudrosti i savjeta. Citirani hadis sadrži nekoliko vrlo vrijednih konstatacija i uputa, kod kojih valja zastati i o njima malo razmisliti.

Ljubav i smrt

"Voli koga hoćeš..."

Malo je ljudskih emocija koje su toliko snažno i upečatljivo usmjeravale čovjeka i trasirale mu put u razmišljanju i ponašanju kao što je to činila

¹ Taberani, *Es-Sagir*, 2/20, br. 704, i *El-Evsat*, 5/119, br. 4845, i Ebu-Nu‘ajm, *Hiljetul-evlija*, 3/202, od Alije, radijallahu ‘anhu. Hadis bilježe i Bejheki, *Šu‘abul-iman*, 13/125, br. 10058, i Kuda’i, *Musned Eš-Šihab*, 1/435, br. 746, ali od Sehla b. Sa‘da, radijallahu ‘anhu. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 831.

ljubav. Zbog ljubavi se živjelo i umiralo, mirilo i ratovalo. Zbog nje su iz pepela nicali velike svjetske imperije, a druge se rušile, o čemu nam svjedoče mnogobrojni historijski događaji. Ljubav je bila inspiracija mnogim književnicima i pjesnicima da iz svojih prsa izbace i na papir zabilježe najfinije misli i stihove o onima koje su voljeli i za kojima su žudjeli. Ipak, ni najfinija poezija nikoga nije učinila vječnim, osim figurativno. Tijela i voljenih i onih koji su ih voljeli već odavno su istruhnula u zemlji, a ono što je zapisano ostade da svjedoči o ljudima koji su voljeli i željeli da budu voljeni.

Svi mi na ovom svijetu nekoga volimo. Od djetinjstva pa do starosti osjećamo potrebu da ljubav damo ili da je primamo. Volimo roditelje i rodbinu, prijatelje i poznanike, kasnije bračnog druga i porod, od djece do unučadi. Ali ipak, jedna činjenica nas stalno muči i ne da nam mira...

Sama pomisao da smrt znači neminovni rastanak sa voljenim budi u čovjeku osjećaj tuge i unosi nemir u dušu. Zbog toga, onima koji ne vjeruju u budući svijet, ili onima koji su se toliko vezali za dunjaluk i ogrezli u ovosvjetskim naslađivanjima da vrlo malo misle o povratku svome Gospodar, ljubav kao emocija nije donijela vječnu sreću, jer se njihova sreća u velikoj mjeri umanjuje ili čak i potpuno nestaje, onda kada ostanu bez voljene osobe. Zato ljubav veliki broj ljudi na ovome svijetu doživljava kao patnju i bol, a ne kao sreću i uživanje. Nakon što ukopa osobu koju voli, ostaju samo tuga i bolne uspomene. Na voljenog sve podsjeća, pa čak i najbanalnije sitnice. Ali povratka nema. Međutim, vjernici u Allaha i Njegovog Poslanika sa voljenima se rastaju samo nakratko. Nakon proživljenja i Sudnjeg dana u Džennetu se opet sastaju, nakon čega više nema rastanka. Jednom prilikom neki čovjek je upitao Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, o tome kada će nastupiti Sudnji dan, a Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, ga upita: *"Šta si za njega pripremio?"* "Za Sudnji dan nisam pripremio ni mnogo namaza niti posta, ali ja volim Allaha i Njegovog Poslanika", odgovori čovjek. Tada mu Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, reče: *"Čovjek će (nakon Sudnjeg dana) biti sa onima koje voli, a i ti ćeš biti sa onima koje voliš."*²

Allah će u Džennetu vjernicima pridružiti one koje su voljeli, bili oni njihove porodice ili prijatelji, ali pod uvjetom da su i oni sami bili vjernici. Rekao je Uzvišeni Allah:

2 Buhari, *Sahih*, br. 6167, i Muslim, *Sahih*, br. 2639, od Enesa b. Malika, radijallahu 'anh.

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ حَقًّا... ﴿١١﴾

Onima koji su vjerovali i za kojima su se djeca njihova u vjerovanju pavela priključiti ćemo djecu njihovu...³

Zato je Poslanikova kćerka Fatima, radijallahu ‘anha, nakon što joj je on prvi put nešto šapnuo, plakala, a kada joj je drugi put opet nešto šapnuo, počela se smijati. Prvi put ju je obavijestio da će on uskoro umrijeti, pa je plakala, a nakon toga joj je kazao da će ona biti prva od njegove porodice koja će mu se pridružiti na ahiretu, pa se od radosti smijala, znajući da, nakon što se s njim susretne u Džennetu, nikada više neće rastati.⁴

Na dunjaluku svako čini ono što želi...

"Radi šta hoćeš..."

Svakim danom bliže smo Kijametu, a šejtan je do savršenstva ispekao svoj zanat odvođenja ljudi u zabludu, pa broj njegovih odanih sluga vjerovatno nikada nije bio veći. Mobilizirao je ogromnu vojsku koja i moralno i fizički uništava i sebe i druge. Lijepo je postalo ružno, a ružno lijepo. Zato nikada u historiji ljudskog roda čovječanstvom nije vladala veća moralna anarhija kao što je to danas. Veliki broj ljudi u svijetu bukvalno čini ono što hoće. Ubijedeni su da im nikakvi vjerski, običajni ili moralni "okovi" ne mogu ni ti smiju stati na put te ih spriječiti ili barem ograničavati u njihovoj namjeri da od svojih života čine ono što im je volja. Probat će sve vrste poganluka i perversija, još će se truditi da svima dokažu kako je to normalno i prirodno. Primjere ne treba navoditi jer smo njima okruženi. Laički zakoni koji danas vladaju u svijetu legalizirali su mnoge nastranosti i nemoralnosti kojih se stide svi iole moralni ljudi. I ona (ne)djela za koja se pred ovim zakonima krivično odgovara, često rezultiraju tragikomičnim presudama, koje graniče sa poimanjem zdravog razuma. Tako će, naprimjer, nekada osoba zbog utaje poreza ili pronevjere novca biti osuđena na više decenija dugu robiju ili čak i doživotni zatvor, dok će recimo monstruozi ubica iz Srebrenice, koji je priznao ubistvo više od sedamdeset golorukih ljudi, biti osuđen na

³ *Prijevod značenja Kur'ana*, Et-Tür, 21.

⁴ Buhari, *Sahih*, br. 3625, i Muslim, *Sahih*, br. 2450, od Aíše, radijallahu ‘anha.

cijelih pet godina "strogog zatvora".⁵ Još će cinično biti zaključeno "kako je pravda zadovoljena". Apsolutnu pravdu nije moguće postići na dunjaluku, već je ona rezervirana za budući svijet. Najveći dokazani zločinac, koji je odgovoran za smrt hiljada ljudi, i pod pretpostavkom da bude osuđen na smrt (što je u današnjem vremenu postalo skoro neizvodivo), može biti ubijen samo jednom. Samo je Allah taj koji je u stanju da namiri i najsitniju nepravdu i da primjereno kazni i najvećeg zločinca. Svi radimo što želimo, a shodno tome bit ćemo nagrađeni ili kažnjeni:

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾

Onaj ko bude uradio trun dobra – vidjet će ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla – vidjet će ga.⁶

Čast i ugled

"Čast i ugled jednog vjernika su u njegovom noćnom namazu."

Carevi i vladari su zaslužnim podanicima dodjeljivali orden časti kao priznanje za neke posebne zasluge. Najčešće je to bilo zbog pokazanog herojstva u ratu ili spremnosti pojedinaca da se žrtvuje za "kralja i otadžbinu". Takvi su u narodu bili ugledni i priznati kao istaknuti pojedinci. Mnogi ljudi žude za tim da budu ugledni i bliski vladarima, pa makar se na tom putu morali i poniziti. Musliman za tim nema potrebe. On ima priliku da na prilično jednostavan način postane ugledan kod Vladara svih vladara, kod Apsolutnog Gospodara kosmosa čija moć nikada ne prolazi, a ono što je

5 Dražen Erdemović, bivši pripadnik Vojske Republike Srpske, u Srebrenici je ljeta 1995. godine, shodno vlastitom priznanju, ubio najmanje 70 muslimana. Nakon što je priznao krivnju, Erdemović je u martu 1998. godine bio osuđen na pet godina zatvora i iste godine je poslan u Norvešku na odsluženje kazne. U kaznu je bilo uračunato i vrijeme koje je proveo u pritvoru, dakle od marta 1996. godine. Pri određivanju kazne, suci su, kako navode, uzeli u obzir da je on bio samo izvršitelj naređenja, da je priznao krivnju, pokazao kajanje te da je u potpunosti surađivao s tužiteljima. Na slobodu je pušten u avgustu 2000. godine. Ukoliko se broj dana koje je proveo u pritvoru i zatvoru podijeli sa brojem muslimana koje je mučki ubio, ispada da, u prosjeku, za svakog ubijenog nije odležao u zatvoru ni punih 27 dana. Toliko o pravdi ovosvjetskih sudova. (op. aut.) Izvor: http://www.genocid.org/readarticle.php?article_id=9

6 *Prijevod značenja Kur'ana*, Ez-Zilzāl, 7.–8.

kod Njega je vječno. Vjernik orden časti i slave kod svoga Gospodara zaslu-
 žuje noćnim namazom koji je vrhunac iskrenosti i bogobožnosti. Bitku u
 kojoj će zaslužiti ovaj orden, vjernik bije sa samim sobom. Svojim trudom
 i upornošću pobjeđuje lijenost i san, a svojom iskrenošću u sebi uništava i
 najmanji trun eventualnog licemjerstva jer zna da ga u mrkloj noći ne vidi
 niko osim njegovog Gospodara. Od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu, preno-
 si se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”...najvredniji namaz
 nakon propisanih (farz-namaza) je noćni namaz.”*⁷

Moć i ponos

”Moć i ponos su u tome da vjernik bude neovisan o drugim ljudima.”

U veličanstvenu istinitost ovih riječi najbolje su se uvjerali oni koji su oku-
 sili poniženje ovisnosti o drugima. Možda najbolji primjer za to imamo
 u ljudima koji su prinuđeni da svoju opskrbu zarađuju kod nepoštenih
 i okrutnih šefova, koji od radnika zahtijevaju maksimum te ih izrabljuju
 kao stoku, a daju im minimum ili im čak uskraćuju i onu mizernu zara-
 du koju su krvavo zaradili. Ovakve osobe često trpe velika poniženja, ali
 nemaju izbora jer im je to jedini izvor kakvih-takvih primanja kojima uz-
 državaju sebe i porodicu. Oni koji se uspiju osamostaliti definitivno osje-
 ćaju veliko olakšanje i ponos jer ih više niko ne ponižava i ne izrabljuje.
 Koliko će čovjek u finansijskom smislu biti neovisan o drugima, možda
 najviše zavisi od toga kakve je sebi planove zacrtao na ovome svijetu. Naža-
 lost, većina ljudi danas ima jako visoke ambicije u pogledu onoga šta žele
 postići na dunjaluku, a kada se radi o budućem svijetu koji je vječan, on-
 da se mnogi zadovoljavaju samo onim što je najnužnije, odnosno farzovi-
 ma. Najljepše primjere skromnosti imamo u Allahovim poslanicima, prvim
 generacijama muslimana, ashabima i tabiinima, kao i mnogim islamskim
 učenjacima i pobožnjacima, o čemu su napisana i posebna djela. Oni su
 vrlo lahko bili neovisni o drugima jer su od ovoga svijeta uzimali samo
 minimum, a svu svoju energiju, imetak i zdravlje trošili su na putu stje-
 canja opskrbe za onaj bolji i vječni svijet. Divno li je rekao imam Šafija,
 rahimehullah:

⁷ Muslim, *Sahih*, br. 1163.

*Da je skromnost vrhunac bogatstva, to sam uvidio
Pa sam se za njene skute čvrsto uhvatio*

*Niko me pred svojim vratima neće vidjeti
Niti ću se s bilo kim previše zaokupiti*

*Bogataš sam postao bez srebrenjaka ijednoga
Pored ljudi prolazim poput kralja kakvoga.⁸*

Neka nam ovih nekoliko Džibrilovih savjeta i uputa budu putokazi ka istinskim vrijednostima na oba svijeta, neka nam naš Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i naši ispravni prethodnici budu svijetli uzori koje ćemo slijediti i čijim stopama ćemo koračati. Iako ih nikada ne možemo sustići, nastojmo makar da im nalikujemo.

---

8 Šafi‘i, *Divan*, str. 95.

O ZAPADNOM I BOSANSKOM UMIJEĆU PSOVANJA ISLAMA

U svijetu već odavno vlada globalna antiislamska kampanja. Islam se napada snažno i organizirano, tempom koji je vjerovatno jači i snažniji nego ikad do sada. To je barem svima jasno. Više se ništa ne radi "u rukavicama". Sve maske su pale. Sinhronizirani nasrtaji na islam kao vjeru i sve njegove svetinje postali su globalna preokupacija mnogih udruženja, moćnih pojedinaca, velikog broja raznovrsnih medija, pa čak možemo reći i politike mnogih država. Ako i ne vode jasnu i otvorenu antiislamsku politiku, mnoge državne aparature ne čine ništa da spriječe neodgovorno ponašanje svojih državljana ili čitavih organizacija koje djeluju u njima, a koje su preokupirane svakim vidom ispoljavanja mržnje prema islamu i muslimanima. Žalostan primjer za to imamo u nekim skandinavskim zemljama poput Holandije ili Danske, koja se danas, bolje nego ikad, uklapa u konstataciju koju davno izgovori Šekspirov Hamlet: "Ima nešto truhlo u državi Danskoj."

Danska i druge slične države truhle su moralno i etički, a "snažna ekonomija" neće ih spasiti od posljedica čudoredne dekadence i moralnog kraha u koje je upalo njihovo stanovništvo. Historija, koju zovu učiteljicom života, potvrđuje da je uzrok propasti velikih svjetskih civilizacija i imperija češće bio moralne nego materijalne prirode. Potvrđnim ili prešutnim odobravanjem objave spornih karikatura kao i filma "Fitna", ove države pokazale su da prednjače u kolektivnoj mržnji prema islamu, a njihovu priču o navodnoj slobodi izražavanja neka ostave za sebe. Ako svako ima pravo govoriti i javno propagirati ono što mu padne na um, bez obzira koliko morbidno nastrana ili fašistički nastrojena bila ta osoba, onda više nema riječi o slo-

bodi štampe ili mišljenja, već se više radi o informativnoj anarhiji ili medijskom terorizmu, čije posljedice na svojim leđima danas najviše osjećaju muslimani.

Svjesni muslimani

Svi svjesni muslimani ogorčeni su na antiislamsku kampanju, i treba da je tako. Međutim, potezi koje ponekad povlače iz revolta zbog takvog stanja često nisu odmjereni niti se razmišlja o mogućim posljedicama, pa oni u velikom broju slučajeva donesu više štete nego koristi. Dakle, treba reagirati, a iskustvo je pokazalo da je najplodonosnija reakcija totalno ignoriranje takvih jeftinih provokacija, uz maksimalan trud i zalaganje da se svi raspoloživi resursi i potencijali islamskog ummeta usmjere ka afirmaciji islamskih vrijednosti i dostavljanju Allahove vjere onima koji su razumom obdareni, a do kojih još uvijek nije stigla svjetlost Allahove upute.

Primanje islama danskih državljana vrijednost je koju moramo dostizati, a lavine demonstracija koje se povremeno pokreću u muslimanskim sredinama, na kojima se pale zastave ili linčuju lutke i u kojima čak stradaju mnogi muslimani, a stanje ostaje nepromijenjeno ili se čak i pogoršava, uzaludan je posao. Ali, ostavimo Dansku, Holandiju i sve ostale strane zemlje, a razmislimo malo o nečemu drugom. Pored toga što svoj glas dižu protiv vrijeđanja islama i njegovih svetinja koje je prisutno u čitavom svijetu, muslimani bi trebali nešto poduzeti i u pogledu ništa manje opasnih omalovažavanja islama koja dolaze od strane "muslimana" koje svakodnevno slušamo u međusobnoj komunikaciji ljudi, a koja se, s vremena na vrijeme, plasiraju i putem jednog dijela onih medija koji bi po svim pravilima trebali zastupati interese muslimana na tim prostorima, ako ni zbog čega drugog, onda makar zbog činjenice da su preci uposlenika tih medija bili muslimani. Kod nas u Bosni često imamo priliku čitati ili slušati uvredljive riječi upućene na račun islama i nekih islamskih propisa, i to od strane onih koji su "ispali iz dimija", a neki od njih nose i imena Božijih poslanika. Ako su Danci i Skandinavci općenito donekle postali sinonim za vrijeđanje islamskih vrijednosti, nažalost, možemo primijetiti da "skandinavaca" takvog tipa ne manjka ni u Bosni, a ni u mnogim drugim zemljama sa islamskom većinom.

Najčešći oblici vrijeđanja islama

Što se tiče svakodnevnog života, najčešće zastupljeni oblik vrijeđanja islama jeste psovanje Allaha, Poslanika, Kur'ana, džamije, kao i svih ostalih islamskih svetinja. Željeli bismo upoznati barem jednu osobu u Bosni koja nikada nije čula niti jednu od navedenih psovki, koje, prema islamskim propisima, spadaju u jedan od najvećih oblika hereze i otpadništva od islama. Psovanje i omalovažavanje islamskih svetinja smatra se otvorenim nevjerstvom, i u vezi s tim ne postoji razilaženje među islamskim učenjacima. Uzvišeni Allah nas u Kur'anu obavještava o statusu skupine ljudi koji nisu psovali Allaha i Poslanika, već su "samo" šale zbijali na račun nekih ashaba u vrijeme odlaska u bitku na Tebuk, govoreći kako su oni lažljivci, kukavice i kako su im stomaci veliki, pa je o njima Uzvišeni Allah objavio sljedeće:

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنْ نَعْفُ عَنْ طَآئِفَةٍ مِّنْكُمْ نُعَذِّبْ طَآئِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾

A ako ih zapitaš, oni će sigurno reći: "Mi smo samo razgovarali i zabavljali se." Reci: "Zar se niste Allahu i riječima Njegovim i Poslaniku Njegovu rugali? Ne ispričavajte se! Jasno je da ste nevjernici, a tvrdili ste da ste vjernici." Ako nekima od vas i oprostimo, druge ćemo kazniti zato što su krivci.¹

Vjerovatno ne postoji nijedan narod na svijetu koji gore i grđe psuje od naroda s Balkana, među koje se, nažalost, ubrajaju i Bošnjaci. Psovanje je za mnoge postalo kult. Nisu rijetka ni takmičenja povampirenih mladića u kojima se ocjenjuje "najmasnija psovka", a bogohulne psovke sipaju iz poganih usta. Mladići i djevojke, pa čak i zrele osobe ili starci, anoreksične pameti i bez ikakvog vida kulture i odgoja, Boga psuju usput, onako, reda radi, bili ljuti ili dobro raspoloženi, te im takva ogavna psovka dođe kao neka vrsta poštapalice i uzrečice, a mnogima je postala i jezički parazit, pa i u najbanalnijem govoru mnogi i po desetine puta opsuju Boga a da vjerovatno toga nisu ni svjesni. U gradskim, a u posljednje vrijeme nažalost i u ruralnim sredinama, dovoljno je prošetati kroz centar grada, školsko

¹ Prijevod značenja Kur'ana, Et-Tevbe, 65.–66.

igralište, pijacu ili bilo kakav veći skup ljudi, te se naslušati takvih psovki i vrijeđanja islamskih svetinja, da se svakom odgojenom i kulturnom čovjeku jednostavno muči zbog količine prisutne nekulture, pa čak i pod pretpostavkom da ta osoba uopće i nije musliman. Slušajući takvo svetogrđe, pravi šok doživljavaju oni muslimani koji iskreno vjeruju u Allaha i Poslanika, i koji su svjesni pogubnosti takvih postupaka za dotičnog pojedinca, a onda i za čitavo društvo. Kada se jedno mikro-stvorenje po imenu (ne)čovjek, koje se samo u poređenju sa, recimo, Suncem može smatrati sićušnijim i od djelića atoma, usudi psovati i vrijeđati Apsolutnog Tvorca i Gospodara kosmosa, onda nema sumnje da se radi o vrhuncu oholosti i mržnje prema svemu što zaslužuje da bude poštovano. Jedan od fenomena koji je primjetan kada se radi o ovoj pojavi jeste činjenica da Allaha, Kur'an ili džamiju često psuju oni kojima oko vrata vise mjesec i zvijezda, kao dokaz ponosa pripadnosti islamu, i koji se u prsa busaju svojim muslimanlukom. Ukoliko im se prigovori ili se upozore da je takvo ponašanje djelo nevjerstva, isti se često istinski ljute ili čak bivaju i agresivni, konstatirajući da su oni "pravi muslimani" i da im je srce čisto, a ne "k'o tamo vi, neki novi..." Allah da nas sačuva "čistote i kreposti" ovakvih srca, koja su sve drugo, ali čista nisu sigurno.

Gdje je rješenje

Ako se zapitamo na koji način popravljati ovu vrstu problema na našim prostorima, odgovor je ostavljen svakom pojedincu na razmatranje, jer se situacije razlikuju. Svakako da prvo treba krenuti lijepom riječju i savjetom, napominjući da se psovkom ne postiže nikakva ovosvjetska korist, niti se zadovoljava ijedna tjelesna strast, što je slučaj s većinom drugih grijeha, poput krađe, laži ili bluda. Pored toga, iz iskustva znamo da će često lijepa riječ biti "dočekana na nož", te će umjesto zahvale za lijep savjet, psovač uzvratiti još gorom i grđom psovkom, a iskreni savjetnik će se što prije morati udaljiti "s mjesta zločina", kako i dalje ne bi slušao ono od čega mu se krv ledi u žilama. Onaj ko odbije savjet i nastavi psovati sve što mu padne na um, ne štedeći pri tome ni islamske svetinje, i kao takav umre bez iskrenog pokajanja, neka zna da ga od Allahove srdžbe neće spasiti nikakve nur-dove, dilbagije ili hamajlije, kao ni četeresnice, sedmine ili tevhide, niti više hiljada eura skupi nadgrobni spomenici koje će porodica podići "rahmetliji".

Djela te čine vjernikom

Ebu-Derda', radijallahu 'anhu, jedan od plemenitih i odabranih drugova Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, napisao je pismo Selmanu el-Farisiju, radijallahu 'anhu, koji je također bio jedan od odabranih ashaba, poručivši mu da se preseli u Svetu zemlju, pa mu je on mudro odgovorio: "Uistinu Sveta zemlja ne čini blagoslovljenim onoga ko u njoj živi. Čovjeka blagoslovljenim čine njegova djela."²

Poruka koju bi Bošnjaci trebali izvući iz ove mudre predaje jeste da, kao što boravak nekog muslimana u Meki, Medini ili Palestini istog neće učiniti nimalo odabranim ili kod Allaha vrednijim od drugih, osim ako vjeruje i čini dobra djela, isto tako nijednog čovjeka muslimanom ne čini njegovo porijeklo, ime ili mjesec i zvijezda oko vrata, već ga muslimanom čini njegovo ubjeđenje koje nosi u srcu i koje se manifestira na njegovim djelima. Čovjek koji konstantno psuje Allaha i svim silama se trudi da omalovaži sve što islam smatra svetim, ne može se smatrati vjernikom, bez obzira koliko hadžija imao u porodici, koliko je puta "dav'o hatmu", i koliko Kur'ana, uredno umotanih u peškir, imao kod kuće na ormaru.

Svako će pred svoga Gospodara doći sam i lično odgovarati za svoja (ne)djela:

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

Na Dan kada protiv njih budu svjedočili jezici njihovi, i ruke njihove, i noge njihove za ono što su radili.³

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾

Na Dan kada neće nikakvo blago, a ni sinovi od koristi biti, samo će onaj koji Allahu čista srca dođe spašen biti.⁴

2 Malik b. Enes, *El-Muvetta'*, 2/518–519, br. 3022, Ibn-'Asakir, *Tarihu Dimešk*, 21/441, Ebu-Nu'ajm, *Hiljetul-evlija*, 1/205, Zehebi, *Sijer a'lam en-nubela*, 1/549, Badži, *El-Munteka šerh Muvetta'* Malik, 8/162, br. 1441, i Ibn-'Abdul-Berr, *El-Istizkar*, 7/297, br. 1468. Iako se često citira, mnogi valorizatori ovu predaju smatraju slabom. Vidjeti: Muhammed Tahir b. Alijj el-Hindi, *Tezkiretul-mevdu'at*, str. 218, i 'Alijj Hasan 'Alijj el-Halebi, *Mevsu'atul-ehadisi vel-asar ed-da'ife vel-mevdu'a*, 2/251, br. 3782, a Allah najbolje zna.

3 *Prijevod značenja Kur'ana*, En-Nūr, 24.

4 *Prijevod značenja Kur'ana*, Eš-Šu'arā', 88.–89.

POD ČIZMOM ISTINOFOBIE

Rekao je Uzvišeni Allah:

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾

I reci: "Došla je istina, a nestalo je laži; laž, zaista, nestaje!"¹

Jedna istina snažnija je od hiljadu laži, a neoborive činjenice uvijek pobijaju izmišljene teorije, neargumentirana naklapanja i puke fikcije. Svi ćemo se složiti da je u bitki bolje imati drveni štap ili običnu pračku nego čitav arsenal plastičnog (dječijeg) oružja. Ono samo izgleda glamurozno, ulašteno i sjajno, ali mogućnost da neprijatelju naškodi i nanese mu gubitke ravna je nuli, jer nije ni namijenjeno ni za šta drugo osim za dječiju igru, ili možda za igru odraslih uglavnom maloumnih ili krajnje neozbiljnih osoba. Međutim, i oni koji posjeduju plastično oružje ponekad mogu poraziti snažne i hrabre junake koji posjeduju itekako snažno i moćno oružje, u slučaju da su im ruke i noge čvrsto vezane, a usta začepljena. Mogu biti heroji i junaci, i pored njih može spremno čekati njihovo naoružanje, ali će zbog stanja apsolutne sputanosti u kojem se nalaze biti prinuđeni da trpe udarce, uvrede, provokacije i psihofizička maltretiranja od strane djece ili maloumne intelektualne nedonoščadi.

Posmatrajući situaciju svih muslimana u svijetu globalno i muslimana Bošnjaka lokalno, vidjet ćemo da se muslimani nalaze u sličnoj poziciji. Pored toga što posjeduju istinu i kategoričke argumente koji, ako se ispravno upotrijebe, mogu ušutkati i najveće lažove i razotkriti i raskrinkati najgnusnije laži i potvore koje im se stavljaju na teret, to ipak nije dovoljno da

¹ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Isrā', 81.

istina koju posjeduju zablista na svjetskom nivou i razoruža i porazi lažove. Zašto? Jer su ruke muslimana vezane, a usta im začepljena, pa dok im se dušmani i lažovi na svaki mogući način izruguju, potvaraju ih i o njima iznose monstrozne laži, njima uglavnom ne preostaje ništa drugo do da se vrpole i komešaju, ili da nerazumljivo mumljaju. Kako je moguće da se svijetloj prošlosti islama i generacijama muslimana koji su istinski razumjeli islam i kao takvog ga nosili u svojim srcima i širili svijetom, već stoljećima pripisuje veliki broj neistina i teških potvora, koje su skoro pa dogmatski prihvaćene u velikom dijelu neislamskog, a nažalost i u nekim dijelovima islamskog svijeta? Odgovor leži u činjenici da su te laži, bilo usmeno bilo pismeno, toliko puta ponavljane, prepričavane i s koljena na koljeno prenošene da su one od strane potomaka kreatora tih laži jednostavno prihvaćene kao neprikosnovenost istina. Istina je, recimo, da se islamu kao religiji ne mogu pripisati ni inkvizicija, ni krstaški ratovi, ni opstrukcija napretka i razvitka velikog dijela prirodnih znanosti, niti likvidacija i progon velikog broja naučnika, ali je isto tako istina da su oni koji sve ovo imaju na teretu svoje savjesti i savjesti svoje religije, islamu i muslimanima nekako uspjeli prilijepiti barbarizam i nehumanost, što su indoktrinirane mase uglavnom i prihvatile kao činjenicu. Istina je i da historija muslimana nije uprljana nacizmom, fašizmom, boljševizmom niti komunizmom, i istina je da muslimani nisu pokrenuli svjetske ratove, niti su pravili koncentracione logore i sovjetske gulage, koji se ubrajaju među najmonstroznije fabrike smrti u cjelokupnoj historiji čovječanstva. Istina je da muslimani nisu učestvovali u gotovo potpunom istrebljenju indijanske populacije u Sjevernoj ili Južnoj Americi, a istina je i to da muslimani nisu pljačkali i otimali prirodna bogatstva skoro svih zemalja Afrike i Azije, kao što su to stoljećima činili zapadni kolonizatori... Ovakvih i sličnih istina ima jako mnogo, ali su one smišljeno prekrivene debelim i učmalim slojevima laži, koja je vješto kreirana i plasirana od strane onih koji su činili sve pobrojano.

Strani i domaći kovači laži

Već duže vrijeme na našim prostorima imamo priliku posmatrati jednu mini rekonstrukciju klasičnog scenarija izvrtanja i lažiranja historijskih činjenica, kao i neobjektivnog prikazivanja aktuelnih događaja, tako da se mijenja pozicija žrtve i zločinca ili se stvarne opasnosti za naše društvo marginaliziraju.

raju, dok se izolirani slučajevi glupog i neodgovornog ponašanja pojedinaca serviraju kao istinski problem Bosne, ali i čitavog svijeta. Historijske činjenice iz naše bliske i nažalost krvave prošlosti, izvrću nacionalističko-fašistički orijentirani političari i mediji iz našeg prvog komšiluka, i to rade vrlo profesionalno i temeljito. Oni gotovo da više i glasnije govore o stradanju svog civilnog stanovništva i o navodnim masovnim mučenjima i progonima, nego što bošnjački mediji govore o istinskom stradanju muslimanskog stanovništva iz perioda agresije na našu zemlju. Dok naši mediji o ovim stradanjima većinom govore povremeno, uz krvave datume ili nova otkrića masovnih grobnica, oni svoje laži puštaju u eter skoro svakodnevno. Na takav način odgajaju generacije omladine koja zaudara mržnjom prema Bošnjacima i islamu kao religiji, a okolnosti i aktuelni događaji tome najbolje svjedoče. Koliko su god krivi njihovi mediji za ove laži i potvore, isto toliko, ili više, krivi su i "naši" mediji, ali i cjelokupni bošnjački političko-intelektualni milje, koji zajedno, svojom inertnošću i pasivnošću, prešutno (ili uz povremene stidljive reakcije) odobravaju takvo ponašanje. Na ovaj način odgajaju generacije omladine koja je uglavnom hladna i nezainteresirana za krvavu prošlost svog naroda, ali i za vrlo bitne događaje iz sadašnjosti. Pitajte bilo koga iz generacija "sedamdeset i neke" (a o ranijima da i ne govorimo) znaju li ko su Sava Kovačević, Ivo Lola Ribar, Boško Buha... i sjećaju li se filmova "Kozara", "Bitka na Neretvi", "Valter brani Sarajevo"... pa ćete vidjeti da su im sjećanja na ta imena i te filmove i događaje itekako svježa i živa, iako je Jugoslavija kao država umrla davno, a to vrijeme nepovratno nestalo u magli prošlosti. Međutim, upitajmo današnju djecu o herojima iz bosanskog oslobodilačkog rata koji je svakako bio vid antifašističke i anti-genocidne borbe, pa ćemo se uvjeriti da ih većina zna vrlo malo ili gotovo ništa o ovoj junačkoj borbi i njenim herojima. Ali upitajte djecu znaju li ko su "vehabije", "mudžahedini", "islamski teroristi", znaju li ko je koliko para ukrao iz koje džematske kase i kakva se to zgrada Rijasetu gradi nasred Šehera "dok sirotinja nema šta jesti", eh onda ćete čuti čuda. Mediji taj dio svog posla rade "savjesno i korektno", i ne posustaju ni za tren, što daje praktične rezultate. Svojim nebulozama uspjeli su dobro o(ne)svijestiti čak i najmlađu populaciju Bošnjaka. To je valjda za njih istinski uspjeh. Zbog njega im svakako treba izraziti iskreno saučesće.

Ko je kriv?

Za ovakvo stanje muslimana u svijetu i kod nas, uglavnom su krivi oni sami. Odstupanjem od izvornog islamskog učenja u svakom pogledu, bilo da se radi o islamskom vjerovanju ili pak o praktičnom sprovođenju vjerskih propisa u svakodnevnom životu, muslimani su napustili ključne faktore i direktne povode za uspjeh i prosperitet koje su okusile prve generacije islamskog ummeta. Jedni pokušavaju islam prilagoditi sebi i svojim pogledima na svijet i okolinu, pa od njega oduzimaju šta žele zanemarujući pritom osnovne postavke i krucijalne temelje na kojima se gradi islam i njegovo učenje. Zato ćemo danas naći muslimane koji od islamske prakse u životu nemaju gotovo ništa, ali se u isto vrijeme smatraju daleko boljim vjernicima od onih, kako ih oni zovu, "bogomoljaca koji koljena i postekije izderaše klanjajući". Sa druge strane, neki muslimani kao da islam smatraju manjkavim i krnjavim, te mu dodaju ono što im je volja, želeći ga tako "uljepšati i ukrasiti lijepim novotarijama". Tako ćemo danas u islamskom svijetu susresti stotine pa i hiljade šerijatski potpuno neutemeljenih, a ponekad i čisto paganskih običaja, koje mnogi muslimani smatraju ibadetima, tj. bogougodnim djelima. I jedni i drugi nalikuju dvjema skupinama ljudi od kojih svaka na neki sebi svojstven način želi "uljepšati" jednu savršeno blistavu i besprijekorno okruglu kristalnu kuglu. Prvi su uzeli čekić i dlijeto te od te kugle žele odlomiti jedan ili više njenih dijelova jer smatraju da onakva kakva jest nije dovoljno lijepa, dok drugi misle da toj kugli nešto nedostaje, pa su u svoje ruke uzeli blato i mulj, te se dali na posao mažući kuglu blatom i pokušavajući je tako uljepšati. Islam je upotpunjen u vremenu dok je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, bio živ, pa ono što je tada bilo vjera, to je vjera i danas, a ono što tada nije bila vjera, to vjera neće biti do Sudnjega dana.² Rekao je Uzvišeni Allah obraćajući se Svome Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem,

2. Rekao je Ibn-Madžišun: "Čuo sam imama Malika kako je rekao: 'Ko u islam uvede neku novotariju i bude je smatrao nečim lijepim i poželjnim, takav je sebi umislio da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, pronevjerio poslanstvo, jer je Uzvišeni Allah rekao:

...الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا... ﴿٣﴾

...Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera... (Prijevod značenja Kur'ana, El-Mā'ide, 3.)

Ono što toga dana nije bila vjera, ni danas se ne smatra vjerom." Vidjeti: Šatibi, *El-I'tisam*, 1/62.

na Oprosnom hadžu, samo nekoliko mjeseci prije njegovog preseljenja na ahiret:

...الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ
دِينًا... ﴿٣﴾

...Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera...³

Vraćajući se primarnim izvorima vjere islama, muslimani će čitavom svijetu pokazati šta su to istinska pravda, milost, humanost i naučni i ekonomski prosperitet, kao što će im pokazati i šta su to ozbiljnost, snaga i moć. Tako će svima dati na znanje da zlobnici i maloumnici, bez obzira odakle oni bili ili iz kojeg naroda potjecali, niti imaju pravo niti smiju islam i muslimane napadati, omalovažavati, degradirati, te im na račun stavljati ono sa čime oni nemaju nikakve veze. Sve dok se to ne desi, muslimanima će ruke uglavnom biti svezane, a usta silom zatvorena. Svako malo će svjedočiti nekom novom pokolju muslimana u svijetu, ili će u najmanju ruku skoro svakodnevno biti medijski linčovani i optuživani za navodni islamski terorizam, fundamentalizam, nazadnost ili rigidnost, i to od strane inozemnih neofašista ili pak od strane domaćih izdajnika i islamom i vlastitom tradicijom isfrustriranih i opterećenih tipova, koji koristeći lažno oružje vrše psihološku torturu i intelektualni genocid nad sputanim i zakržljanim herojima, čije svijetlo oružje iskovano od nehrđajućeg čelika spremno leži tu pored njih, neupotrijebljeno.

³ Prijevod značenja Kur'ana, El-Mā'ide, 3.

POEZIJA KAO SREDSTVO BLAĆENJA ISLAMSKIH VRIJEDNOSTI

Shvativši da se ideja s kojom je došao Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, velikom brzinom širi čitavim Arabijskim poluotokom, pagani Meke su se uznemirili, prestrašili i odlučno usprotivili onome "koji želi da promijeni vjeru i običaje predaka". Iako su i sami bili svjesni besmisla vlastitog vjerovanja i pogubnosti svojih ogavnih običaja, idolopoklonici uopće nisu željeli saslušati niti trezveno razmisliti o pozivu čovjeka koji je prije Objave među njima bio omiljen i drag, i kome na teret nisu mogli staviti nikakvo loše djelo niti mu pripisati bilo kakvu ružnu osobinu. Osjetili su strah od novog i nepoznatog u koje poziva Muhammed, a koje izlazi iz okvira njihovog standardnog koncepta razmišljanja i ponašanja na kojem su odrasli. Uskomešali su se i pobunili, te protiv čovjeka koji je ugrozio njihovu vjekovnu vjeru i običaje, prvo podigli svoj glas, a kasnije i oružje. Počela je još jedna od nebrojenih povijesnih epizoda borbe između dobra i zla i istine i laži. Metode koje su predislamski Arapi primjenjivali u borbi protiv Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, i ideje s kojom je došao, bile su raznolike. Prvo psihički pritisak vršen potcjenjivanjem, omalovažavanjem i javnim ismijavanjem, a kasnije otvoreni verbalni i fizički napadi, nanošenje tjelesnih povreda i na koncu planiranje atentata kao konačno rješenje za "Muhammedovo pitanje". Naravno, sav njihov trud bio je uzaludan jer je Allahova volja nemjerljivo jača od volje svih stvorenja zajedno, a Njegova je odredba davno ispisana:

كَتَبَ اللَّهُ لَا غَلِبَ أَتَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

Allah je zapisao: "Ja i poslanici Moji sigurno ćemo pobijediti!" –
Allah je, zaista, moćan i silan.¹

Za Muhammeda, sallallahu ‘alejhi ve sellem, sve nedaće kroz koje je prolazio na putu dostavljanja Allahove poslanice bile su samo iskušenja za koja će biti dodatno nagrađen, a njegovi neprijatelji postali su žrtve vlastitih spletki, obmana i zavjera koje su kovali, te su mnogi od njih još na dunjaluku doživjeli poniženje i očitu propast u vidu gubljenja imetka, položaja, porodice i na kraju i vlastitih života.

Zločinci u odorama umjetnika

Jedna od najodvratnijih i najljigavijih metoda koje su mušrici Meke primjenjivali u borbi protiv Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i islama općenito, jeste izmišljanje laži i potvora koje su planski i lukavo plasirali među obični puk koji je, nažalost, većinom primitivan, priprost i podložan svim vrstama manipulacija. Nije im bilo dovoljno što su kreirali i širili različite vrste neistina o Poslaniku, sallallahu ‘alejhi ve sellem, već su svojim prljavim rabotama željeli dati dozu prefinjenosti i "kulture", te ih strpati u okvire umjetnosti kako bi lakše našle put do ljudskih srca. Poznato je da Arapi prije islama gotovo da i nisu imali nešto što se moglo nazvati kulturom i civilizacijom, a jedina umjetnost kojoj su pridavali pažnju i koja je među njima bila poštovana jeste usmena poezija. Neprijatelji Muhammeda, sallallahu ‘alejhi ve sellem, shvatili su da bi se poezija itekako dobro mogla iskoristiti kao efikasno sredstvo za ismijavanje i omalovažavanje i njega i njegovog poziva, te su se neki pjesnici tog doba iz različitih pobuda zdušno dali na posao. Smišljali su poeziju u kojoj su branili svoja božanstva i običaje predaka, a u isto vrijeme napadali Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, nazivajući ga pogrdnim imenima. Ove skladne i rimovane riječi koje su izlazile iz usta ugladenih i prefinjenih umjetnika, citirale su se po pijacama, vašarima i skupovima u Meki i van nje, te su mržnjom punile srca i duše obične svjetine, koja po običaju vrlo lahko pada pod utjecaj svake vrste propagande. Čovjek po imenu Ibn-Hattal prvo je primio islam, a nakon nekog vremena odmetnuo se

1. *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Mudžādele, 21.

te ubio jednog muslimana. Sve to mu nije bilo dovoljno već je svoje dvije robinje zadužio da uz svirku i ples pjevaju pogrdne pjesme o Poslaniku, sallallahu 'alejhi ve sellem, i muslimanima. Nakon oslobođenja Meke, Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, oprostio je svima koji su mu nanosili neprijatnosti, pa čak i onima koji su ga fizički napadali, ali je najstrožijom kaznom kaznio spomenutog Ibn-Hattala i njegove pjevačice.²

Ni nakon idolopoklonika Meke, situacija u svijetu u ovom pogledu nije bila mnogo drugačija. Mnogi zakleti mrzitelji islama i muslimana širom svijeta nastavili su koristiti gotovo identične metode koje su koristili predislamski Arapi kako bi na neki način nanijeli štetu islamu i muslimanima. Pored indoktriniranih i prema islamu mržnjom zadojenih primitivnih i neukih masa, antiislamskoj kampanji se s vremena na vrijeme pridruživao i nemali broj umjetnika iz raznih grana klasične i moderne umjetnosti. Svojim "umjetničkim djelima" željeli su na perfidan način omalovažiti, ismijati i ocrniti Poslanika islama, a samim tim i islam kao vjeru u cijelosti. Svoju isfrustriranost islamom i njegovom ideološkom, kulturnom i naučnom premoći nad vlastitim religijama, neki srednjovjekovni i kasniji umjetnici liječili su na način da su klesali skulpture, ili na zidovima svojih bogomolja slikali slike koje su direktno ili metaforički prikazivale trijumf zapadnjačke kulture nad istočnjačkom, ili bolje reći pobjedu kršćanstva nad islamom. U isto vrijeme neki evropski književnici su kroz svoju prozu i poeziju muslimane nastojali prikazati kao barbare i pagane koji ugrožavaju zapadno-kršćanski svijet. Davno je rečeno da je napad najbolja odbrana. Svjesni da u njihovim državama vlada bezakonje i anarhija, da su im ulice glavnih gradova blatnjave kaljuže kojima teku potoci smrdljivih fekalija i da su pripadnici njihovih naroda stvarni barbari, ovi umjetnici su muslimanima pripisivali sve ono što su gledali u vlastitom okruženju, iako je većina njih vrlo dobro znala da je islamski svijet u tom periodu bio oaza blagostanja, kulture i naučnog i ekonomskog progresa. To je bio njihov jadni doprinos odbrani vlastite kulture i civilizacije koja je u tom mračnom periodu dotakla samo dno.

Potomci ovih srednjovjekovnih umjetnika i danas nastavljaju posao koji su započeli njihovi pradjedovi. Imajući u vidu da je i karikatura vrsta umje-

2 Od Enesa b. Malika, radijallahu 'anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, ušao je u Meku a na glavi mu je bila metalna kaciga. Kada ju je skinuo, došao je neki čovjek i obavijestio ga da se Ibn-Hattal uhvatio za ogrtač Kabe. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, tada reče: '*Ubijte ga.*'" Buhari, *Sahih*, br. 1846, i Muslim, *Sahih*, br. 1357.

tnosti, najsvježiji primjer "umjetničkog" omalovažavanja islama su uvredljive karikature koje su prošlih godina objavile prvo norveške i danske, a kasnije ih preuzele i mnoge evropske novinske kuće, opipavajući puls islamskom ummetu, i pravdajući se kako one ne predstavljaju ništa drugo do način izražavanja misli i slobode govora. U književnosti su slučajevi napada na islam još češći i konstantniji, ali su manje bombastični jer ipak slika, odnosno crtež, po običaju kod ljudi budi mnogo više emocija nego pisana riječ. U desetinama, a možda i stotinama knjiga različitih žanrova koje se decenijama publiciraju širom svijeta, stalno se nanovo na krajnje ciničan, bezobrazan i historijski i naučno apsolutno neargumentiran način tretira bračni život Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, te njegov odnos prema zajednici i društvu. Ni filmska umjetnost nije zanemarila svoju ulogu u nasrtajima na islam i njegove svetinje te se mnogi igrani i dokumentarni filmovi bave problemom "islamskog terorizma", "položajem žene u islamu" i ostalim stereotipnim temama. U tim filmovima se ove "crne tačke" nastoje prikazati kao problem islama i njegove doktrine, a ne kao problem neodgovornog ponašanja pojedinaca, ako se radi o nasilju, ili o paganskim i apsolutno neutemeljenim običajima evidentnim kod nekih muslimana u svijetu, ako je riječ o ženi i njenim pravima. Kruna islamofobijske filmske industrije svakako je film "Fitna", djelo skandinavskog barbarina Wildersa, oko koga se digla velika buka i prašina.

Islamofobijsko epsko stvaralaštvo

Sva ova umjetnička (ne)djela koja su drevni i potonji islamofobi (bolje reći istinofobi) stvarali stoljećima, zanemarljivo su sićušna i marginalna ukoliko se uzme u obzir da su ih uglavnom stvarali pripadnici drugih religija i konfesija koji su islam mrzili iz praktičnih razloga. Bili su to očajnički pokušaji da se stane na put vjeri koja je svojom Božanskom originalnošću kao i duhovnom i fizičkom snagom polahko ali sigurno osvajala svijet. Međutim, kada se nađe neki umjetnik muslimanskog porijekla koji svojom pokvarenom maštom i prljavim strastima, zarad nekih sitnih ovosvjetskih interesa, na umjetnički način iskazuje svoju antipatiju prema vlastitoj vjeri, tradiciji i korijenima, onda to zna mnogo više zaboljeti i ponekad uzrokovati veće posljedice. Na našim prostorima u 2009. godini imali smo nekoliko pokušaja umjetničkog podriivanja islama i njegovih vrijednosti. Prvi slučaj je svakako

karikatura Mirze Ibrahimpašića koja je objavljena u listu *Oslobodjenje*, broj 22309 od 13.02.2009., u kojoj je Kur'an nazvan "Kujanom". Ovo je sigurno jedna od najvećih i najgorih direktnih uvreda islamskih svetinja koju je ikada na našim prostorima, pa i šire, u javnosti iznio neko ko je porijeklom musliman. Skandinavski karikaturisti u poređenju s Mirzom nisu ništa drugo do neiskusni početnici. Ako za njega čuju, vjerovatno će mu dodijeliti kakvo prestižno priznanje.

Jedan od slučajeva koji je i bio povod ovog teksta jeste pjesma u epskom desetercu objavljena u magazinu *Dani*, br. 630 od 10.07.2009., str. 40.–41., pod naslovom "Dvore gradi Cerić efendija" koju je potpisao pjesnik Emir Šaković. Iako na prvi pogled pjesma vrijeđa i omalovažava "samo" vjerskog poglavara muslimana u BiH, kao i još nekoliko ličnosti iz javnog života na našim prostorima, te satirično kritizira planiranu izgradnju zgrade Rijasetu u Sarajevu, ipak se iz pjesme širi smrad averzije prema islamu i njegovim obilježjima. Svi oni koji je makar površno pročitaju, u to će se i uvjeriti (naprimjer, pjesnik je koristio sintagme i rečenice kao što su "bager dova", "uzimanje avdesta po Bolonji", okretanje hotela daljinskim "prema Čabi" itd.).³ Šteta što je Emir na sebe želio privući pažnju ovako beskrajno glupim i bijednim potezom. Svoj talent mogao je iskoristiti u pisanje nečega mnogo ljepšeg i korisnijeg, po čemu bi možda ostao upamćen kroz generacije. Ovako će njegova pjesma vrlo brzo pasti u zaborav, kao što u zaborav pade sva ona poezija koju s ciljem ismijavanja Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i islama smisliše paganski Arapi. Ako se njegove pjesme neko i bude sjećao, u njoj neće vidjeti ništa drugo do grčeviti pokušaj očajnika da preko omalovažavanja reisul-uleme i islamskih svetinja barem na trenutak zasvijetli na nebu poznatih i slavnih, i naravno da zasluži simpatije i blagoslov svojih ideoloških istomišljenika.

³ U istom magazinu br. 655 od 01.01.2010, na str. 70, objavljen je još jedan Šakovićev uradak, naziva "Žitije tajkun-bega Radončića Fahra". Tada je, između ostalog, pjesnik Šaković napisao:

*Ko li krije noge poput zmije
Bog sve vidi, od muke se smije
Šta li misle ispod ahmedije
Da i Allah islamofob nije.*

PRAVDA UVIJEK (NE) POBJEĐUJE

Svi smo odrastali uz razne priče i crtane filmove u kojima se na različite načine pripovijeda ili prikazuje iskonska borba između dobra i zla, između tame i svjetlosti. Dobro je uvijek personificirano u likovima ili pojavama koje zrače dobrotom, plemenitošću, visokim moralom i svim lijepim osobinama, dok zlo predstavljaju osobe koje "krase" epiteti potpuno suprotni od nabrojanih. Pored toga što u mnogim od tih pripovijedanja zlo dugo zna dominirati, ipak na kraju dobro nekako pobijedi, pravda bude zadovoljena, a zločinci primjereno kažnjeni.

Kasnije, dok smo prelazili iz djetinjstva u mladalacko doba, situacija je bila slična. Poruka većine knjiga koje smo čitali ili dječijih filmova i serija koje smo pratili bila je ista. Zlo pod svaku cijenu mora biti poraženo, a dobro uvijek mora trijumfalno pobijediti. To je bilo pravilo bez izuzetka. Bilo nam je drago zbog toga i bili smo sretni. Mislili smo da će i u našima životima i svijetu naše budućnosti biti isto. Međutim, grdno smo se prevarili. Kada smo odrasli i malo podrobnije i temeljitije počeli razmišljati o svijetu u kojem živimo, uvidjeli smo da je pravda, nažalost, često nedostižna, a da zlo ponekad u nekim svojim oblicima i koncepcijama može egzistirati jako, jako dugo. Pa čak i kada se kaže da je ruka pravde stigla nekog zločinca, kada se uporedi zločin koji je taj neko počinio sa onom "pravednom" kaznom koja ga je stigla, ta ruka pravde ga je u suštini samo blago pomilovala, poput majke koja miluje svoje čedo pa ga nehotično malo opahne. Tako je na ovom svijetu. Svako ko malo dublje razmisli o zločincima i žrtvama i navodnoj pravednoj kazni koja stiže zločin i zločince, uvidjet će da na ovom svijetu u suštini nema apsolutne pravde, a da je i najrigoroznija ovosvjetska

kazna za istinskog zločinca, žrtvi ili njenoj porodici samo blaga satisfakcija za sve užase i boli koje je pretrpjela. Najveća dunjalučka pravda postiže se primjenom šerijata, Allahovog neprikosnovenog zakona, dok je apsolutna pravda rezervirana za onaj, bolji svijet, kada će Uzvišeni Allah i najcrnjeg zločinca kazniti kako zaslužuje.

O Srebrenici i mimo 11. jula

O Srebrenici većinom govorimo samo na godišnjicu ovog pokolja, a od jedne godišnjice do druge, o Srebrenici misle uglavnom samo oni koje je ova muka najviše pogodila. Radi se naravno o porodicama i bliskim prijateljima žrtava genocida. Srebrenica je Bošnjacima, ali i svim humanim ljudima svijeta, najbolji svježi primjer koliko pravda na ovom svijetu ni izbliza nije dostižna. Nakon mučkog ubistva više od osam hiljada golorukih muškaraca i golobradih mladića i dječaka, i evo već drugu deceniju poslije, tek su rijetki moderatori ovog masakra procesuirani i vrlo blago kažnjeni. Najveće kazne koje su izrečene zločincima jesu kazne dugogodišnjeg zatvora u kojem će naredbodavci i poneki ubica "dugo" boraviti. Iako u zatvoru neće baš mnogo uživati, ipak će biti živi te se povremeno viđati sa članovima porodica. Oni mlađi i blažih kazni, uskoro će izaći iz zatvora i u domovini biti dočekani kao heroji, a ne kao zločinci, te će uživati u mnogim povlasticama do kraja života. Čak da su svi naredbodavci i starješine koji su naredili ovaj pokolj bili po kratkom postupku pobijeni, i to pred porodicama žrtava, ni tada pravda u potpunosti ne bi bila zadovoljena. Jer ubistvo ubice ne vraća život ubijenom, niti porodici žrtve vraća dragu osobu. Za masakr u Srebrenici, koja je simbol stradanja Bošnjaka u minuloj agresiji na našu zemlju, odgovaraju većinom samo starješine (i to oni do kojih se nekako uspjelo doći), dok najveći broj vojnika koji su učestvovali u egzekucijama nevinih Srebreničana nikada niko neće ni upitati za zločin koji su počinili, jer za njih se kaže da su "samo izvršavali data naređenja". Bez obzira što su oni bili samo oruđe pomoću kojeg je političko-vojna vrhuška velikosrpske demagogije izvršila masakr nad Srebreničanima, to ih nikako ne oslobađa krivnje za počinjeni zločin, jer da su u sebi imali samo mrvicu samilosti i savjesti, koja je prisutna čak i kod divljih zvijeri, odbili bi tako dugo i neumorno danima pucati u goloruke ljude. Zato je Srebrenica vrlo dobar pokazatelj kako pravda na ovom svijetu nikada neće ni izbliza biti zadovoljena.

Neki se tješe vjerujući da će ubice i učesnike u tom zločinu gristi savjest zbog onoga što su počinili, te kako zbog toga nikada i nigdje neće imati mira na ovom svijetu, što bi opet kod njih trebalo uzrokovati veliku duševnu patnju i bol koji neće nestati sve do smrti. Iako se ne može u potpunosti isključiti postojanje ovakvih slučajeva, ipak okolnosti i istraživanja govore da općenito najveći broj okrutnih ubica i zločinaca, bez obzira ko bili ili odakle dolazili, nemaju apsolutno nikakvih problema sa "duhovima prošlosti" koji bi ih navodno trebali progoniti, pa tako ni srebrenički koljači. Sigurni smo da najveći broj srebreničkih egzekutora i dan-danas živi potpuno mirno i spokojno, noću spavaju "k'o klade", nemaju noćnih mora niti piju antidepresive. Možda su neki od njih članovi raznih humanitarnih organizacija ili čak udruga za zaštitu životinja ili zaštitu prirodne sredine, te svoju djecu i sve ostale uče o tome kako je okrutno mučiti ili ubijati životinje, ili koliko je pogubno uništavati svoj okoliš. To što su u bliskoj prošlosti danima zvjerski ubijali Bošnjake u Višegradu, Foči, Prijedoru, Bijeljini, Zvorniku i Srebrenici, kao i u mnogim drugim mjestima širom BiH, uopće im ne predstavlja neki problem, jer su to činili sa čvrstim uvjerenjem da na to imaju potpuno pravo, kako bi se osvetili "Turcima i poturicama", slično kao što i cionisti ne osjećaju ni mrvicu grižnje savjesti jer već decenijama istrebljuju Palestinke za koje su ubijedeni da ne polažu nikakvo pravo na život uopće, a kamoli u Palestini koju smatraju svojom obećanom zemljom. A nepravde je, nažalost, još jako mnogo na dunjaluku. Milioni ubijenih, mučenih i raseljenih Iračana i Afganistanaca svoju pravdu na ovome svijetu nažalost nikada neće dočekati.

"U odmazdi vam je život, o razumom obdareni..."

Ubiti nevinu osobu koja ubistvo ničim nije zaslužila, prema islamskom učenju smatra se jednim od najvećih grijeha. Rekao je Uzvišeni Allah:

وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ... ﴿١٥٩﴾

...i ne ubijajte onoga koga je Allah zabranio ubiti, osim kada to pravda zahtijeva...¹

¹ Prijevod značenja Kur'ana, El-En'ām, 151.

Koliki je grijeh ubiti nevinu osobu, najbolje je pojasnio Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, u mnogim hadisima. Od Bera'a b. 'Aziba, radijallahu 'anhui, prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Da čitav dunjaluk propadne, kod Allaha je i to manje od toga da vjernik bude bespravno ubijen."*²

U drugom hadisu navodi se: *"Kada bi se stanovnici nebesa i Zemlje udružili i zajednički učestvovali u ubistvu jednog vjernika, Allah bi ih zbog toga sve zajedno bacio u Vatru."*³

Zato je, prema islamu, za namjerno ubistvo i propisana najveća dunjalučka kazna, odnosno smrt, osim ako porodica ubijenog oprostí ubici. To je i vrhunac pravde koja se može dostići na ovom svijetu. Odmazda je bila propisana i u Tevratu, kako nam to prenosi Kur'an:

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأَذْنَ بِالْأَذْنِ
وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ... ﴿١٥﴾

Mi smo im u njemu propisali: glava za glavu, i oko za oko, i nos za nos, i uho za uho, i zub za zub, a da rane treba uzvratiti...⁴

Čak se i u današnjoj verziji Biblije nalazi gotovo identičan citat. Nažalost, danas je u većini zapadnih zemalja, kao i u velikom broju islamskih, smrtna kazna odbačena kao nešto nehumano i primitivno, bez obzira o koliko monstruoznom ubici ili zločincu se radilo. Čak se i Crkva žestoko protivi ponovnom uvođenju smrtné kazne:

No, crkveni nauk se protivi smrtnoj kazni, a katekizam⁵ Katoličke crkve ne podupire smrtnu kaznu, nego nastoji da se ona ukine i u onim državama gdje još uvijek postoji (a još postoji u šezdesetak zemalja svijeta). Tako npr. francuski biskupi u katekizmu za odrasle pišu da se kršćani trebaju

2 Ibn-Madže, *Sunen*, br. 2619. Hadis je vjerodostojnim ocijenio šejh Albani, rahimehullah, u *Sahihut-tergib*, br. 2438.

3 Tirmizi, *Sunen*, br. 1398, od Ebu-Se'ida el-Hudrija i Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhuma. Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim u *Sahihut-tergib*, br. 2442, i u *Sahihul-džami'a*, br. 5247.

4 *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Mā'ide, 45.

5 *Katekizam* (grčki katechismos) – svaki kratak i jezgovit udžbenik neke znanosti ili umjetnosti; udžbenik o kršćanskoj vjeri, napisan u obliku pitanja i odgovora. Anić, Klaić i Domović, *Rječnik stranih riječi*, str. 679.

radovati ukidanju smrtne kazne u mnogim zemljama. Naime, dokidanjem te kazne širi se osjećaj za apsolutno poštivanje života...⁶

Na koji su način kršćani opet protumačili starozavjetni imperativ "oko za oko, zub za zub...", koji nedvojbeno upućuje na pravednu odmazdu, nije nam poznato, ali je istina da bi se uvođenjem smrtne kazne (a ne njenim ukidanjem) širio osjećaj za apsolutno poštivanje života.

Uzvišeni Allah je u Kur'anu objavio:

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَوةٌ يَتَأُولَىٰ آلَآلْبَبِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧٩﴾

U odmazdi vam je – život, o razumom obdareni, da biste se ubijanja okanili!⁷

Likvidacijom dokazanih ubica i zločinaca čuvaju se životi nevinih. U svakom onom društvu u kojem su problematični pojedinci svjesni da nikada ne mogu biti osuđeni na smrt, bez obzira kakav zločin učinili i koliko nevinih ljudi ubili, stvara se jako pogodno tlo za širenje nasilja i zločina kojem je gotovo nemoguće stati ukraj. Zato sve države koje su ukinule smrtnu kaznu dugoročno su sebe osudile na tihu ali sigurnu propast. Kriminal i zločin će samo rasti, a hiljade serijskih ubica i ostalih zločinaca koji izdržavaju doživotne robije, države će koštati milijarde eura koje će se naplaćivati od rada i doprinosa poštenih i primjernih građana (poreznih obveznika). Kriminal, nasilje i zlo svake vrste u svijetu se šire poput epidemije. Amerika u tome prednjači. Ako je vjerovati podacima koji su dostupni na internetu, svakih pola sata u Americi bude ubijen jedan čovjek, devet žena bude silovano, 67 ljudi pretrpi razbojništvo, a na 97 ljudi se izvrše ozbiljni napadi, dok se po stanovima izvrši 389 krađa.⁸ Skoro 24 000 ljudi godišnje u Americi bude ubijeno, a rezultat svega toga je brojka od 2,29 miliona ljudi koji borave u američkim zatvorima.⁹ Američkoj diplomatiji svakako bi bilo bolje da što prije povuku sve vojne snage iz svijeta te da ih rasporede unutar SAD-a, ne bi

6 Izvor: http://www.glas-koncila.hr/index.php?option=com_php&Itemid=41&news_ID=5117

7 *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Bekare, 179.

8 Izvor: <http://www.yurope.com/zines/republika/arhiva/96/153/153-33.html>

9 Broj Amerikanaca u zatvoru popeo se na 2,3 miliona što je najviša stopa u američkoj historiji, pokazalo je istraživanje centra Pew. Njihovi podaci govore da je u zatvorima više od jedne odrasle osobe od 100 stanovnika, što je također rekord. Izvor: <http://www.monitor.hr/vijesti/rekordan-broj-amerikanaca-u-zatvoru/98193/>

li kako uspjeli uvesti malo reda na svojoj truhloj lađi koja plovi po okeanu kriminala i nemorala, te tone polahko ali sigurno. Imati kaos u vlastitoj kući, a red uspostavljati u tuđoj, vrhunac je licemjerstva Amerike i svih zemalja sličnih njoj.

Na Dan apsolutne pravde

Dok sa jedne strane hiljade osvjedočenih zločinaca, uz pomoć skupih advokata i organizacija za, navodno, zaštitu ljudskih prava, izbjegavaju čak i ovosvjetsku relativnu pravdu, sa druge strane hiljade potpuno nevinih ljudi truhnu u najozloglašnijim svjetskim zatvorima i kazamatima. Opet u bliskoj bosanskoj prošlosti imamo vrlo svjež primjer takozvane "alžirske grupe" koji su u Guantanamu, spomeniku Bushove propale politike, proveli ni krivi ni dužni sedam dugih godina. Sigurni smo da još hiljade i hiljade nevinih ljudi robijaju diljem svijeta samo zato što su se našli u pogrešno vrijeme na pogrešnom mjestu, ili što im je neko iz nekog razloga "smjestio". Čak i ukoliko se neki od njih i uspiju izvući iz zatvora i opet osjetiti blagodat slobode, ni oni na ovom svijetu nikada neće dočekati istinsku pravdu. Nikakve odštete, izvinjenja ili uspješno dobivene parnice protiv krivaca za bespotrebno robijanje, nikada neće namiriti niti jedan jedini dan proveden u pljesnivoj samici uz razne vrste mučenja i ponižavanja koje su im priredili inkvizitori modernog doba. Zato na ovom svijetu u milionima raznoraznih slučajeva zločina prvo umire pravda, a onda i istina. Za sve one koji su nevino pobijeni, pravda je umrla onog trenutka kada im je ni krivima ni dužnima oduzet život, a za njihove bližnje odmah nakon toga umrla je i istina, jer u velikom broju slučajeva ona im na ovom svijetu zauvijek ostaje nepoznata. Nikada nećemo saznati sve pojedinosti smrti svih nevino pobijenih Bošnjaka u minuloj agresiji na našu zemlju, niti onih nevino pobijenih u Iraku, Afganistanu, Palestini ili nekim drugim svjetskim klaonicama. Koje su bile njihove zadnje riječi, o čemu ili kome su mislili, jesu li patili... Rasplet svih tih događaja i apsolutnu pravdu morat ćemo sačekati do Dana velikog suda, kad će Uzvišeni Allah sve objelodaniti i ništa neće ostati nepoznato, a svako će prema zasluži biti nagrađen ili kažnjen:

وَنَضْعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَمَةِ فَلَا تَظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَىٰ بِنَا حَاسِبِينَ ﴿٤٧﴾

Mi ćemo na Sudnjem danu ispravne terazije postaviti, pa se nikome krivo neće učiniti; ako nešto bude teško koliko zrno gorušice, Mi ćemo za to kazniti ili nagraditi. A dosta je to što ćemo Mi račune ispitivati.¹⁰

---

¹⁰ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Enbijā', 47.

POST ILI DIJETA, IBADET ILI GLADOVANJE

Kako već godinama mjesec ramazan polahko ali sigurno zalazi u ljetni period, dani su sve duži, a temperature veće, što donekle otežava post. Pogotovo je teško postiti fizičkim radnicima koji rade teške poslove, a trenutna situacija im ne dozvoljava da promijene prirodu i vrstu posla. Međutim, iskreni Allahovi robovi uvijek iznađu snage da u potpunosti izvrše ovu Allahovu naredbu, očekujući veliku nagradu od Onoga u čije ime ostavljaju jelo, piće i ostala tjelesna uživanja. Strpljenje je glavni adut vjernika u danima posta, jer zna da mu uz zalazak sunca opet postaje dozvoljeno ono što je radi Allaha ostavio. Zbog toga je Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, u jednom hadisu mjesec ramazan nazvao mjesecom sabura.¹ Neki islamski učenjaci kažu da se strpljenje u islamu općenito dijeli na tri vrste: strpljivost u ustrajavanju činjenja onoga što je Allah naredio, strpljivost u ostavljanju i izbjegavanju onoga što je Allah zabranio, i strpljivost na životnim nedaćama i poteškoćama koje ne zaobilaze ni najsretniju osobu na svijetu. Razmišlja-

¹ Od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhū, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *"Post mjeseca strpljivosti i post tri dana u svakom mjesecu, računaju se kao post čitavog života."* Ahmed, *Musned*, 2/263, i Nesa’i, *Sunen*, 4/218–219, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhū, sa lancem prenosilaca koji odgovara kriterijima imama Muslima, kako kaže šejh Albani, rahimehullah. Vidjeti: *Irva’ul-galil*, 4/99, br. 946, i *Sahihul-džami’a*, br. 3803. Vjerodostojnim ga je ocijenio i šejh Ahmed Šakir u valorizaciji *Musneda* imama Ahmeda, br. 7567. U drugom hadisu navodi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *"Post mjeseca strpljivosti i post tri dana u svakom mjesecu iz prsa otklanjaju zavist i zlobu."* Ahmed, *Musned*, 5/363, br. 22965, bez spomena imena prenosioца hadisa, Ibn-Hibban, *Sahih*, 14/497–498, br. 6557, od Jezida b. ‘Abdullaha, i Bezzar, *Musned*, 2/271, br. 688, od Alije, radijallahu ‘anhū. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u *Sahihul-džami’a*, br. 3804, i u *Sahihut-tergib*, br. 1032.

jući o postu, možemo primijetiti da on u sebi objedinjuje sve tri spomenute vrste strpljenja, što nije slučaj sa ostalim ibadetima. Sustežući se od jela i pića, vjernik čini ono što mu je Allah naredio, a u isto vrijeme kloni se onoga što mu je Allah zabranio, dok eventualne tegobe, glad i zamor koje osjeća prilikom posta, savladava sa trećom spomenutom vrstom strpljenja. Postač ima dvije radosti. Prva je kada se iftari, a druga kada sretne svoga Gospodara.² Ovu prvu radost doživljavamo svakog iftara jedući prijatna jela i pijući dozvoljena pića, i u pravom smislu riječi osjećamo Allahovu milost što nas je nahranio i napojio, nakon što smo osjetili glad, koju, da nije posta, veliki broj muslimana nikada ne bi ni osjetio. Kada zauči akšamski ezan muslimani objeduju i njihova glad prestaje. Žeđ ode, žile se natope, a nagrada se kod Allaha potvrdi uz Njegovu dozvolu i milost.

Međutim, postoje osobe kojima tjelesna tegoba i glad ne prestaju ni sa svim ezanima svijeta i unatoč činjenici da hrane imaju u izobilju. Oni su danonoćno gladni i izgledaju mršavo i neuhranjeno poput aveti na kojima osim kostiju i kože nema ni grama mesa. Ovakve, gladu iznurene prikaze mogli smo do unazad desetak godina vidjeti samo u nerazvijenim zemljama trećeg svijeta, ili na dokumentarnim filmovima koji prikazuju oslobođene zatvorenike iz koncentracionih logora. U zadnje vrijeme ovakve žive kosture sve češće vidamo i u najrazvijenijim zemljama svijeta, a mnogi potječu iz izrazito bogatih i slavnih porodica i krugova, kojima ne nedostaje ni jahti ni vila, a kamoli hrane. Zbog čega onda gladuju? Zato što su bolesni. Od kakve bolesti? Od anoreksije ili bulimije. Mas-mediji su uglavnom krivi za ovu pošast koja svakim danom odnosi sve više života, većinom djevojaka mlađe dobi. Biti bogat, slavan i dobro izgledati, glavni su prioriteti koji se nameću kao mjerilo nečije vrijednosti i uspjeha u savremenom svijetu, dok se vjera, obrazovanje, moralne i kulturne vrijednosti stavljaju u drugi plan.

Vitak struk

Pošto su bogatstvo i slava manje dostupni većini ljudi, mnogi će pokušati makar dobro izgledati kako bi bili bolje prihvaćeni u društvu i okolini.

2 Hadis ovog značenja bilježe Buhari, *Sahih*, br. 1904, i Muslim, *Sahih*, br. 1151, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu.

Vitkost i "dobra linija" jedan su od osnovnih parametara po kojem se trenutačno mjeri nečiji dobar izgled. Ovaj trend pokrenuo je čitavu revoluciju dijeta, tjelesnih vježbi i "oprobanih" proizvoda koji garantiraju gubitak i nekoliko kilograma sedmično. Ovakva medijska hajka i pritisak, obavezno popraćeni svjetski poznatim ličnostima koje reklamiraju razne dijetalne proizvode, uzrokovale su globalnu opsesiju za mršavošću i fobiju od svakog grama viška tjelesne mase. Pojava raznih bolesti bila je logična posljedica ove antikalorijske revolucije. Nažalost, i u našoj Bosni ovakve bolesti više nisu strane. Svakim danom mediji objavljuju sve više priča o osobama oboljelim od ove vrste bolesti, koje više ne mogu ni okusiti hranu, te bukvalno umiru od gladi i pothranjenosti. Žrtve ove opake psihofizičke bolesti uglavnom su žene, jer je model "savršene žene", koju su nametnuli mediji, za većinu žena nedokučiv. Malo je onih žena koje nisu oprobale neku od dijeta ili koje nisu koristile neke od dijetalnih proizvoda, a prilikom međusobnih susreta, razgovor o kilogramima nezaobilazna je tema. U svakom ramazanu korisno je razmišljati i o ovakvim osobama koje gladuju radi gluposti i budalaština, a njihov "post" ne prekida se ni nakon mjeseci ili čak godina gladovanja. Prekid njihovog gladovanja nerijetko je smrt usljed pothranjenosti koja nastupa nakon konstantnog odbijanja hrane i bezuspješnog dugotrajnog liječenja. Nadaju li se ovakve osobe prvoj i drugoj radosti koju je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, obećao postaču? Nikako! Samo onaj ko je postio prvenstveno radi Allaha, a ne radi vitkosti, očekuje obje radosti. Zbog toga Allahu zahvaljujmo na uputi. Kada postimo, to činimo radi Allaha, pa se radujemo iftaru, a samo Allah zna kakve nam je nagrade pripremio na Sudnjem danu.

"Imam dobro srce"

Dok jedni gladuju radi izgleda i vitkosti sa fatalnim posljedicama, drugi su opsjednuti hranom i prežderavanjem. Ne libe se da javno jedu ni u ramazanu, bez obzira na činjenicu da se nalaze u najsvetijem mjesecu i uglavnom većinskom muslimanskom okruženju. Dok se neupućenoj omladini, kojom vladaju strasti i džahilijet, nije ni čuditi, gadost izazivaju srednjovječne i starije osobe kojima su sijede dlake osvijetlile glavu, ali ih to ne sprečava da konzumiraju hranu ili piće (ponekad i alkoholno!) u danima ramazana, i to bez ikakvog ustručavanja, na pijaci ili terasama raznih lokala. Kada im

se uputi savjet ili kritika, često konstatiraju kako im je "srce čisto" i kako "nikome ne žele zlo". Ovakvi pojedinci ili nažalost skupine, naravno sami sebi čine najveću nepravdu, pa ispada da ne žele zlo nikome osim samima sebi. Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, za starca koji čini zinaluk rekao je da mu se Allah na Sudnjem danu neće obratiti, niti će ga očistiti i da ga očekuje patnja nesnosna.³ Ove je riječi najvjerovatnije rekao u kontekstu starca koji i klanja i posti i obavlja ostale islamske dužnosti, ali je sklon zinaluku kao jednom odvratnom grijehu. Šta onda reći za staru osobu koja bez opravdanog razloga ne posti, što se smatra puno većim grijehom od zinaluka? Čemu se mogu nadati ove osobe kojima je smrt skoro zakucala na vrata? Mračnom i tijesnom kaburu, a nakon toga i nesnosnoj patnji u Džehennemu, ako se prije smrti ne pokaju. Prenosi Ebu-Umame, radijallahu 'anhu, da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, jednom prilikom u snu čuo užasne glasove, pa je priupitao (meleke) o tim glasovima, a oni su mu odgovorili da je to lavež džehenemlija. Nakon toga vidio je ljude obješene za njihova stopala (naglavačke), a čeljusti su im bile razrezane tako da je iz njih curila krv. Kada je upitao o njima, rečeno mu je da su to oni ljudi koji prekidaju post prije njegovog dozvoljenog vremena.⁴

Ramazan i mi

Razmišljajući o dvjema spomenutim kategorijama ljudi, kao i o veličini zablude u kojoj se nalaze, potrebno je da razmislimo i o sebi. Postimo radi Allaha i očekujemo Njegovu nagradu, a ujedno preziremo i čudimo se onima koji ne drže do posta kao uostalom ni do ostalih islamskih propisa bez obzira što nose muslimanska ili čak poslanička imena. Jesmo li uistinu svjesni Allahove blagodati koju nam je ukazao onog trenutka kada nam je omilao islam i praktično slijeđenje i sprovođenje njegovih propisa? Koliko smo o ramazanu čuli i pročitati, ali te predaje i hadisi kao da su nam postali neko obavezno ramazansko štivo, koje se sluša jer je eto došlo vrijeme za to, bez istinskog razmišljanja o njima i maksimalnog nastojanja da ih se pridržavamo. Svi smo čuli o vrijednostima učenja Kur'ana općenito, a u ramazanu

³ Muslim, *Sahih*, br. 107, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu.

⁴ Ibn-Huzejme, *Sahih*, 3/237, br. 1986, i Hakim, *El-Mustedrek*, 1/594, br. 1569, Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u *Sahihut-tergib*, br. 1005.

posebno, ali opet je malo onih koji se Allahovoj Knjizi u ovom mjesecu posvete potpuno. Znamo i za ajete i hadise koji govore o zabrani ogovaranja i ispraznog govora općenito, a u ovom mjesecu posebno, pa to mnoge muslimane opet ne sprečava da se bave tuđim mahanama i da bespotrebno gube vrijeme u ovom mjesecu u kojem je svaki trenutak i više nego dragocjen. Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: *"Onaj ko ne ostavi lažan govor i rad po njemu, Allahu nije potrebno ni da takav ostavlja jelo i piće."*⁵

Nisu nam nepoznati ni šerijatski tekstovi koji govore o zabrani pretjeranog jela i pića, ali su i pored toga mnogi muslimani ramazan shvatili kao period izgladnjivanja, koji se završava uz iftarsko prežderavanje. Cilj i svrha posta jeste povećanje bogobožnosti, a ne povećanje tjelesne mase, što se često dešava kod mnogih osoba u ovom mjesecu. Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, vidio je jednom prilikom čovjeka sa velikom trbuhom, pa je svojim prstom pokazao u pravcu njegovog stomaka rekavši: *"Kada bi ovo bilo na nekom drugom mjestu!"*⁶, aludirajući na to da mu je bilo bolje da je kao sadaku podijelio onaj višak kojim je, prejedajući se, povećao svoj stomak.

Znamo da su šejtani u okovima u ovom mubarek mjesecu⁷, pa zbog čega opet muslimani čine mnoge propuste? Zato što nisu svi grijesi koje eventualno činimo posljedica šejtanskog djelovanja, već nam nešto došaptava i naša duša protiv čijeg se zla treba boriti. Pored toga, živimo i u vremenima velikih iskušenja koja neminovno utječu na slabljenje imana vjernika. Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem: *"Zaista se iman troši i haba u vama kao što se haba odjeća (kada se od starosti prorijedi), zato molite Allaha da obnovi iman u vašim srcima."*⁸

A kada dođe posljednja i najvrednija trećina ramazana, tada ibadete tre-

⁵ Buhari, *Sahih*, br. 1903, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhū.

⁶ Ahmed, *Musned*, 3/471, br. 15812, Hakim, *El-Mustedrek*, 4/460, br. 7971, Taberani, *El-Kebir*, 2/284, br. 2185, i Bejheki, *Šu'abul-iman*, 7/458, br. 5278, od Dža'deta el-Džušemija, radijallahu 'anhū. Ovaj hadis ispravnim su ocijenili Hakim, Zehebi i Munziri, kao i Hejsemi u *Me-džme'uz-zevā'idu*, 5/31. Prihvatljivim ga smatra i Šu'ajb Arnaut. Vidjeti njegovu valorizaciju *Musneda* imama Ahmeda, 25/203, br. 15868. Šejh Albani smatra ga slabim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis ed-da'ife*, br. 1131, i *Da'ifut-tergib*, br. 1294.

⁷ Od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhū, prenosi se da je Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Kada nastupi ramazan, otvaraju se dženetska i zatvaraju džehenemska vrata, a šejtani se vežu u lance."* Buhari, *Sahih*, br. 1898, i Muslim, *Sahih*, br. 1089.

⁸ Hakim, *El-Mustedrek*, 1/43, br. 5, od Abdullaha b. 'Amra b. El-'Asa, radijallahu 'anhuma. Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1585.

ba još više povećati i Allaha stalno moliti da ih iz Svoje neizmjerne milosti i ukabuli. Dosta dobrih djela uz ramazan uradimo, ali samo Allah zna od koga će koje djelo primiti. Prenosi se od Alije, radijallahu ‘anhu, da je govorio: ”Više pažnje i truda posvetite tome da Allah primi vaša djela, od samog truda koji uložite da neko djelo učinite. Zar niste čuli riječi Uzvišenog:

إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾

...Allah uistinu prima samo od onih koji su bogobojažni.”⁹

Zato su ispravni prethodnici šest mjeseci unaprijed Allaha molili da ih poživi do ramazana, a kada bi ga ispostili, isto toliko vremena molili su Ga da im primi post i ono što su od dobrih djela uradili u ovom mjesecu.¹⁰

Allaha Uzvišenog molimo da nam svaki ramazan bude period u kome će nam grijesi biti oprošteni, a dobra djela primljena, i da bude prekretnica u životima svih muslimana, ka onome što je dobro i čime je On zadovoljan!

⁹ *Prijevod značenja Kur’ana*, El-Mā’ide, 27.

¹⁰ Obje ove predaje spominje Ibn-Redžeb el-Hanbeli u svome djelu *Lata’if-ul-me’arif*, str. 376.

RAMAZAN – GODIŠNJI ”SERVIS” IMANA

Svake godine redovno nas posjeti dragi gost. Za tili čas, ramazan opet pokuca na vrata naših grješnih života. Kao treptaj oka, ili malo manje, munjevito prođe još jedna godina našeg dunjalučkog bivstvovanja. Nafaka koja nam je Allahovom odredbom dodijeljena da je potrošimo na ovom svijetu, nanovo se smanji. Naši životi sazdani od godina, mjeseci, sedmica, dana, sati, minuta i sekundi, svakog se trena bespovratno osipaju, i zauvijek brišu sa kalendara našeg života. Mudro reče Hasan el-Basri, rahimehullah: ”O sine Ademov, ti si doista vrijeme, pa kada prođe dan, nestao je dio tebe.”¹

Tragovi vremena, koje neumorno galopira, ostavljaju duboke tragove na našem fizičkom i psihičkom zdravlju. Starimo, sijedimo, slabije pamtimo... proces je to koji ne mogu zaustaviti ni estetske korekcije slavnih doktora, niti čudotvorni proizvodi nadriljekara i bjelosvjetskih šarlatana. Svi mi, junački ili kukavički, uporno jurišamo ka mjestu i datumu svoje pogibije. Kabur nam je svima odredište. Taj rov u kojem će neminovno skončati i bogataši i siromasi, i vojnici i generali, i službenici i sekretari, i podanici i vladari, posljednje je utočište naših duša i tijela na ovome svijetu. A taj dan kada nas prema mezaru ponesu:

*Kada se na tabutu povežeš, onda ćeš zaboraviti
I mazge i konje na kojima si običavao jahati*

¹ Zehebi, *Sijer a'lam en-nubela*, 4/585, i Ebu-Nu'ajm, *Hiljetul-evlija*, 2/148. U djelu *Tarihu Dimešk*, 47/171, ove riječi pripisuju se i Ebu-Derda'u, radijallahu 'anhu, a Allah najbolje zna.

*Na Sudnjem danu, kad ni imetak ni sinovi od koristi neće biti,
A zbog stiska u kaburu, i prvu bračnu noć ti ćeš zaboraviti.²*

Ko je od nas spreman za ovu vožnju u jednom pravcu?

”Trošenje” imana

Svake godine automobil obavezno mora na tehnički pregled, kuća zahtijeva krečenje i generalno čišćenje, a i naše tijelo sistematski pregled kod doktora. O tome većina ljudi uredno i pedantno brine i vodi računa. Zapitamo li se šta je sa našim imanom – vjerovanjem? Je li ga šta oštetilo ili poderalo? Ima li na njemu kakvih rupa koje bi obavezno trebalo zakrpati i, prije totalnog kolapsa, što prije sanirati?

A iman se itekako može izlizati, istanjiti i pohabati, poput odjeće koja se, u zavisnosti od kvaliteta, nakon dužeg ili kraćeg nošenja, podere. Svjedoči nam to Allahov miljenik i odabranik Muhammed, sallallahu ‘alejhi ve sellem, koji kaže: *”Zaista se iman troši i haba u vama kao što se haba odjeća (kada se od starosti prorijedi), zato molite Allaha da obnovi iman u vašim srcima.”*³

Nepokornost i grijesi oštećuju iman, a svi smo mi grješnici. Ponekad grijeshimo nesvjesno, a nažalost, često i svjesno. Prenosi ‘Abdullah b. ‘Abbas, radijallahu ‘anhuma, da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao:

Ne postoji nijedan (Allahov) rob, vjernik, a da nema grijeh koji čini s vremena na vrijeme, ili grijeh u koji će upasti i kojeg se neće otarasiti sve dok ne napusti dunjaluk. Uistinu je vjernik po svojoj prirodi sklon da upadne u iskušenje, sklon da zaboravi, ali sklon i da se kaje, pa kada bude opomenut, on se podsjeti i pouku primi...⁴

Bez ikakve sumnje, svi mi, u toku jedne godine, u manjoj ili većoj mjeri, poprilično oštetimo svoj iman. Poderemo ga, između ostalog, grješnim pogledima i ružnim govorom, a nemaran odnos prema našem Gospodaru i ibadetima kojima nas je On zadužio, kod mnogih toliko umanjili njihovu

² Šafi’i, *Divan*, str. 71.

³ Hakim, *El-Mustedrek*, 1/43, br. 5, od ‘Abdullaha b. ‘Amra b. El-‘Asa, radijallahu ‘anhuma. Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1585.

⁴ Taberani, *El-Kebir*, 11/304, br. 11810, Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 2276, i *Sahihul-džami’a*, br. 5735.

bogobojaznost da nakon učinjenog grijeha skoro da ni grižnju savjesti ne osjećaju. Mnogi će se prije nego što grijeh učine, raspitati o njemu: "Je li veliki ili mali, kolika je kazna za njega...?", ne s ciljem da ga se klone i izbjegnu, već s namjerom da ga urade uz najmanje moguće posljedice. Neke čak ni to ne interesira, već kad grijeh nanijete, onda ga i učine, pa sebi, uz šejtansko došaptavanje, lažno obećaju da će se nakon njega pokajati, jer "Allah je milostiv i On sve prašta".

Obraćajući se svojim savremenikima, ashabima i tabiinima, Enes b. Malik, radijallahu 'anhu, rekao je: "Vi činite djela koja su u vašim očima tanja od dlake, a mi smo ih u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu 'alehi ve sellem, smatrali onim što čovjeka upropaštava."⁵

Od tada je mnogo vremena prošlo. Šta li bi nama danas rekao?

Ramazanska "generalka"

Svaki novi ramazan idealna je prilika da napravimo "generalku" na našem imanu – vjerovanju i i'tikadu – ubjeđenju. U ovom časnom mjesecu Allahove milosti i oprosta trebamo se maksimalno potruditi da saniramo oštećenja koja smo pretrpjeli u olujama grijeha kojima smo, najčešće svojom voljom, bili izloženi. Neka nam svaki novi ramazan uvijek bude period koji ćemo ispuniti ibadetom i dobrim djelima. Neka naši ramazanski dani budu sustezanje od jela i pića, ali i od svega onoga što je naš Gospodar zabranio, a neka nam ramazanske noći budu ispunjene dobrovoljnim namazom i učenjem Kur'ana. Obrišimo jednom zauvijek prašinu koja se nagomilala na našim Mushafima, koje poput antikviteta "čuvamo" visoko na ormarima, daleko od naših očiju i srca, a kojih se uz ramazan sjetimo. To je ustvari prašina grijeha koja se u debelom sloju nataložila na našim srcima i koja nam brani da se s Kur'anom intenzivno družimo tokom čitave godine. Znamo mnogo štošta o ramazanu i njegovim blagodatima. Pokušajmo o tome istinski razmišljati i sa tim se saživjeti. U ramazanu se šejtani stavljaju u okove, ali naše strasti i zlo na koje nas navodi naša duša sami moramo okovati i u tamnicu zatvoriti. Post koji sputava strasti zasigurno će nam u tome pomoći. Na ramazanske blagodati i propise stalno podsjećajmo druge, ali nemojmo zaboraviti sami sebe:

⁵ Buhari, *Sahih*, br. 6492.

أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾

Zar da od drugih tražite da dobra djela čine, a da pri tome sebe zaboravljate, vi koji Knjigu učite? Zar se opametiti nećete?⁶

Nemojmo biti:

*Poput onoga ko tuđu odjeću na pranje odnosi,
A odjeća njegova prekrivena smradom i nečisti.*

*Spas želiš, a putevima njegovim ti se ne hodi?
Uistinu lađa po suhom ne plovi.⁷*

Budimo stari-novi polaznici ramazanskog kursa na kojem se i tijelo i duša uče kako robovati Allahu, a ne dunjaluku i strastima. Potrudimo se da svake godine na ovom sezonskom tečaju, na kojem pravo učešća imaju svi vjernici, ostvarimo što bolje i vrednije rezultate. Jer jedno je sasvim sigurno – već naredne godine mnogi od nas ramazan neće dočekati.

6 Prijevod značenja Kur'ana, El-Bekare, 44.

7 Šafi'i, *Divan*, str. 71.

RAMAZANSKA RAČUNICA I BAJRAMSKI MATURANTI

Pored svih blagodati koje mjesec ramazan nosi sa sobom, a koje su teoretski, manje-više, poznate najvećem broju muslimana, svaki vjernik na ramazan može gledati i na jedan poseban i originalan način, na koji do tada o ramazanu možda i nije razmišljao. Ukoliko uz ispravno vjerovanje i teoretsko poznavanje šerijatskih tekstova koji govore o blagodatima ramazana i posta, čovjek u sebi probudi duh kreativnosti koji valjda drijema negdje u svakom čovjeku, te njime pokuša odbaciti stereotipni koncept razmišljanja i pogleda na svijet kojim je okružen, on u svakom novom ramazanu može o sebi i drugima saznati mnogo štošta što mu do tada možda i nije padalo na um. Između ostalog, svaki ramazan je izvrsna prilika da svako od nas ispita i provjeri nivo svoga imana – vjerovanja i čvrstinu jekina – ubjeđenja u istinitost Allahovog obećanja. Imajući u vidu da nakon Uzvišenog Stvoritelja pojedinca niko ne poznaje bolje od njega samog, svako ko poslije ovog blagoslovljenog mjeseca u svojoj glavi prelista minule dane i noći te kroz računske operacije sabiranja i množenja, oduzimanja i dijeljenja, napravi kvalitetan samoobračun, samome sebi dat će najbolju i najkorektniju ocjenu u završnom testu ramazanske škole ibadeta i bogobojznosti.

Sabiranje i množenje

Vjernik se čitav život trudi da sabere i sakupi što više dobrih djela, a svaki ramazan je posebno plodan i izuzetno profitabilan period za ubiranje svih vrsta Allahovih blagodati i nagrada kojima je obasut ovaj mjesec. Sve ono

što vjernici u životu prikupe od dobrih djela općenito, a u ovom mjesecu posebno, Allah im iz Svoje neizmjerne darežljivosti umnožava i umnogostručuje jer svako dobro djelo koje vjernik učini iskreno i Allaha radi, biva nagrađeno daleko više od njegove osnovne vrijednosti. Rekao je Uzvišeni Allah:

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾

Ko uradi dobro djelo, bit će deseterostruko nagrađen, a ko uradi hrđavo djelo, bit će samo prema zasluži kažnjen, i neće im se učiniti nepravda.¹

Ovaj uopćeni kur'anski ajet pobliže je pojašnjen hadisom Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, koji je rekao:

*...ko naumi učiniti dobro djelo pa ga iz nekog razloga ne uradi, Allah mu za njega upiše nagradu u cijelosti, a ko naumi uraditi dobro djelo pa ga i učini, Allah mu za njega upiše nagradu od deset do sedam stotina puta pa i više od toga...*²

Pored posta koji je sam po sebi vid cjelodnevnog i besprekidnog ibadeta i čiju istinsku nagradu ne zna niko osim Uzvišenog Allaha, u ramazanu su otvorena vrata i mnogih drugih vidova hajra na koja hrle oni koji žele oprost i Allahovo zadovoljstvo. Izuzev teravija i noćnih namaza koji vjernicima donose mnogo nagrada, učenje Kur'ana je definitivno ibadet kojem se vjernik u ramazanu treba potpuno posvetiti. Rekao je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem:

*Ko prouči jedan harf (slovo) iz Allahove Knjige, to mu se računa kao jedno dobro djelo, a svako učinjeno dobro djelo nagrađuje se deseterostruko. Ne kažem da je riječ "elif-lam-mim" jedan harf, već je "elif" harf, "lam" je harf i "mim" je harf.*³

Zato su prve generacije muslimana na Kur'an gledale kao na neiscrpnu riznicu dobrih djela, te su u njegovo učenje i proučavanje ulagali trud koji

¹ Prijevod značenja Kur'ana, El-En'am, 160.

² Buhari, *Sahih*, br. 6491, i Muslim, *Sahih*, br. 131, od Ibn-'Abbasa, radijallahu 'anhuma.

³ Tirmizi, *Sunen*, br. 2910, i Bejheki, *Šu'abul-iman*, 3/370-371, br. 1830, od 'Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu 'anhu. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u *Sahihut-tergib*, br. 1416, i u *Silsiletul-ehadis es-sahiba*, br. 3327.

većini ljudi danas nije pojmljiv, niti razumski dokučiv, a u ramazanu bi mu pristupali sa još više elana i energije nego mimo njega. Neki od njih bi u ovom mjesecu proučili i po šezdeset hatmi i to u namazu⁴, a za Osmana b. 'Affana, radijallahu 'anhu, prenosi se da je čitav Kur'an znao proučiti na samo jednom rekatu.⁵ Oni koji sa skepsom gledaju na ove podatke i sumnjičavo odmahuju glavom, neka malo razmisle o sljedećem primjeru: Zamislimo trgovca koji bi u određeni artikl uložio jednu marku, a garantirano ga mogao prodati za sedam stotina, pa i više hiljada maraka. Ovakvom vjerovatno nikada ne bi dosadilo da nabavlja tako isplativu robu i da je prodaje zadovoljnim mušterijama koji jedva čekaju da artikl kupe od njega. Zarad sigurne i jako profitabilne ovosvjetske zarade, odricao bi se svega onoga što prelazi njegove osnovne potrebe, a sve ostalo vrijeme ulagao bi u tu unosnu trgovinu i u potpunosti bi joj bio posvećen. Tako su ashabi i prve generacije muslimana gledali na Kur'an. On je za njih bio sigurna investicija te su mu se u potpunosti predavali.

Oduzimanje

Kao što se nagrade za dobra djela vjerniku u ramazanu posebno brzo sabiru i množe, isto tako te nagrade njegovom nemarnošću mogu biti mnogostruko umanjene ili pak potpuno uništene. I o tome musliman treba razmišljati u toku ovog mubarek mjeseca. Kada je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, upitao ashabe znaju li ko je to muflis (bankrot, švorc), odgovorili su da oni muflisom smatraju osobu koja nema ni novca niti vrijednosti. Na to im je on rekao:

Istinski je bankrotirao onaj čovjek koji će na Sudnji dan doći sa dobrim djelima, namazom, postom, zekatom, ali je nekoga vrijeđao, nekoga je potvorio... pa će

4 Ovo se prenosi za imama Šafiju, rahimehullah. Vidjeti: Ebu-Nu'ajm, *Hiljetul-evlija*, 9/134, Zehebi, *Sijer a'lam en-nubela*, 10/36, Ibn-'Asakir, *Tarihu Dimešk*, 51/392, i drugi.

5 Predaje koje govore o tome da bi Osman b. 'Affan, radijallahu 'anhu, proučio čitav Kur'an na jednom rekatu bilježe Bejhaki, *Šu'abul-iman*, 3/488, br. 1993, i *Es-Sunenul-kubra*, 3/36, br. 4782, 'Abdurrezzak, *El-Musannef*, 3/354, br. 5952, Ibn-'Asakir, *Tarihu Dimešk*, 39/232, i drugi. Isto se prenosi i za Temima ed-Darija, radijallahu 'anhu (Zehebi, *Sijer a'lam en-nubela*, 2/445, i Ibn-'Asakir, *Tarihu Dimešk*, 11/75), za Se'ida b. Džubejra (*Sijer a'lam en-nubela*, 4/324), za imama Ebu-Hanifu (*Sijer a'lam en-nubela*, 6/401) i mnoge druge učenjake i pobožnjake iz prvih generacija muslimana.

*jednome dati svojih dobrih djela i drugome isto tako, a ako mu nestane dobrih djela prije nego se među njima presudi, bit će natovaren grijesima onih prema kojima se ogriješio, a zatim će biti bačen u Vatru.*⁶

Koliki stepen profesionalizma pojedini postači dostižu u sposobnosti uništavanja vlastitih dobrih djela, najbolje nam je opisao Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, koji je rekao: *”Neki postači od svog posta neće imati ništa osim gladi i žeđi...”*⁷ Ovakvi svojim nemarom i javnim ili tajnim grijешenjem u potpunosti uništavaju nagradu za svoj post.

Dijeljenje

Dijeljenje u mjesecu ramazanu je dvojako. Jedna vrsta dijeljenja je negativna, a druga pozitivna. Negativno je ono koje je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, spomenuo u citiranom hadisu: *”...pa će jednome dati svojih dobrih djela i drugome isto tako...”*, dakle određeni broj postača će svoja dobra djela sakupljena u ramazanu podijeliti drugima jer su svojim ružnim govorom, potvorama i neislamskim ponašanjem u toku ramazana i posta u potpunosti eliminirali svoju nagradu za ovaj ibadet. Zbog uvreda koje je nanio drugima, a koje mu oni nisu halalili, ovaj postač će na Sudnjem danu svojim dobrim djelima uredno isplatiti sve dunjalučke dugove. Dobra djela i sevapi, tu jedinu imovinu koju će posjedovati i koja će na Sudnjem danu imati vrijednost, silom će biti prinuđen da podijeli onima o koje se na dunjaluku ogriješio. Za takvog je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i rekao da je bankrotirao i ostao švorc nakon što je posjedovao ahiretsku imovinu.

Druga vrsta ramazanskog dijeljenja svakako je poželjna. Radi se o udjeljivanju sadake na Allahovom putu. Iako je sadaka i materijalno pomaganje drugih ono na što islam podstiče uvijek i u svakom vremenu, ramazan je vrijeme u kome je ovo posebno naglašeno. Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, uvijek je bio darežljiv i *”široke ruke”*, ali bi njegova darežljivost u ramazanu bila još više izražena.⁸ Neki islamski učenjaci rekli su da postoje tri uzroka koja su Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, učinila posebno

6 Muslim, *Sahih*, br. 2581, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu.

7 Ibn-Madže, *Sunen*, br. 1690, i Nesa’i, *Es-Sunenul-kubra*, 3/348, br. 3236, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u *Sahihut-tergib*, br. 1083.

8 Hadis ovakvog značenja bilježe Buhari, *Sahih*, br. 6, i Muslim, *Sahih*, br. 2308, od Ibn-‘Abbasa, radijallahu ‘anhuma.

darežljivim i plemenitim u ovom mjesecu. Prvi: zbog samog ramazanskog ambijenta i svih blagodati koje su mu svojstvene a koje nisu prisutne u drugim mjesecima; drugi: jer je u mjesecu ramazanu više i intenzivnije učio Kur'an nego u drugim mjesecima, a veliki broj ajeta podstiče na udjeljivanje sadake i trošenje imetka na Allahovom putu. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, bio je najpreči da se odazove tom kur'anskom pozivu; treći: jer se u mjesecu ramazanu više nego obično družio sa melekom Džibrilom, najboljim od svih meleka i jednim od najplemenitijih Allahovih stvorenja, što je Poslanika činilo još plemenitijim i darežljivijim.

Bajramski maturanti

Bajram, taj veliki muslimanski praznik kojim se kruniše ramazanski post, svojevrsna je matura različitih kategorija polaznika ramazanske škole prikupljanja dobrih djela, a svaka od njih obilježava ga na specifičan način. Najkritičnija skupina svakako je ona koja na Bajram gleda kao na početak još jednog jedanaestomjesečnog raspusta na kojem će živjeti kao i prije ramazana, bez namaza, bez džamije, bez slušanja ili učenja Kur'ana, i bez ostalih vidova ibadeta i dobrih djela, zaboravljajući tako u potpunosti na svoga Gospodara sve do eventualnog smrtnog slučaja u porodici ili do nekog idućeg ramazana. Ova skupina obilježava Bajram na način koji je daleko od bilo čega što se može povezati sa pristojnošću i kulturom, a kamoli sa uzvišenom vjerom islamom. Širom naše zemlje redovno se uz Bajram organiziraju koje-kakve zabave, tulum i derneci na kojima teku rijeke raznoraznih alkoholnih pića, a povremeno se zapali i koji džoint, dok prisutne "bajramlije" svojim glasom uveseljavaju razne državne ili lokalne muzičke zvijezde i zvjezdice. Pored alkohola, na ovakvim dernecima često zna poteći i krv učesnika jer usljed efekta koji proizvodi kombinacija piva, muzike i plesa, nerijetko dolazi do svađa, tuča i obračuna koji znaju imati pogubne posljedice. Ova skupina je definitivno u očitaj zabludi, i to je jasno svima, pa čak i njima samima. Strast je ta koja vodi njihov um i tijelo te ne mare što će u jednoj noći tulumarenja uništiti cjelokupni mjesečni bilans dobrih djela koja su eventualno prikupili u proteklom ramazanu.

Kao alternativa za ovakve vidove proslava i muzičkih koncerata uopće, uz bajramske praznike često se organiziraju koncerti tzv. "islamske duhovne muzike". Kada bismo prelistali svu tradicionalnu islamsku literaturu, koja

svakako obuhvata i hadiske zbirke, o muzici i muzičkim instrumentima (osim defa) generalno bismo našli samo riječi prijekora i kuđenja. Imami i učenjaci sve četiri islamske pravne škole bili su vrlo rigorozni kada je u pitanju ova oblast. Niko od njih iz opće zabrane muzike nije izdvojio nešto što se zove "islamska duhovna muzika". Ni učenjaci hanefijskog mezheba u tome nisu bili izuzetak. Štaviše, oni su u ovom pogledu možda bili najstroži i najrigorozniji. Umjesto citiranja hadisa, izreka ashaba, tabiina i ispravnih prethodnika ovoga ummeta koji jasno i nedvojbeno ukazuju da muzika, ma kakva ona bila, samo odvodi od Allaha, a ne vodi k Njemu, pobornike i simpatizere ovih koncerata, bratski i bez imalo ironije pitamo: Na koji način se bajramski koncerti mogu zaogrnuti plaštom islama i kako im se može prišiti epitet "islamski" kada je na njima prisutno toliko toga što oponira i proturječi jasnim islamskim načelima vladanja i ponašanja? Zaglušujuća muzika, "duhovni" ples, gologlave i našminkane žene, lucidno mahanje šta-pićem gospodina maestra koji usmjerava simfonijski orkestar... sigurno nemaju mnogo zajedničkog sa već spomenutim islamskim normama. Voljeli bismo da nam neko detaljno i argumentirano, pozivajući se na Kur'an, vjerodostojan sunnet i stavove i mišljenja imama bilo kojeg priznatog mezheba ehli-sunnetskog učenja, ponudi kvalitetan odgovor na ovo pitanje. Bajram treba obilježiti mirno i dostojanstveno, onako kako to vjera islam i nalaže, veličajući Allaha tekbirima i tehlilima i moleći Ga da nam ukabuli post i oprosti grijehe. Uz Bajram se obilaze rodbina i prijatelji, pokloni se dariva-ju svima, a pogotovo djeci, roditeljima i bračnim drugovima. U tim prazničnim danima se veseli i zabavlja u granicama koje je definirao šerijat. Tako su muslimani radili kroz generacije, i bez ikakvih spektakularnih i skupih proslava dočekivali ovaj blagdan i uvijek mu se nanovo bezgranično radovali. Neka i nama svi Bajrami koje uz Allahovu pomoć doživimo proteknu u miru, blagostanju, sreći i veselju, i neka nam Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, i njegovi časni ashabi budu uzor u svemu, pa i u načinu obilježavanja i proslavljanja ovog velikog muslimanskog praznika.

RAZOTKRIVAČI NEPOZNATOG

Vjerovanje u gajb – nepoznato i nevidljivo, sastavni je dio islamskog vjerovanja. Prvo svojstvo kojim je Uzvišeni Allah opisao vjernike u Kur'anu jeste da oni vjeruju u ono što nisu vidjeli, niti svojim čulima dokučili:

الْم ﴿١﴾ ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣﴾

Elif-lam-mim. Ova Knjiga, u koju nema nikakve sumnje, uputa je svima onima koji se Allaha budu bojali; onima koji u nevidljivi svijet budu vjerovali i molitvu obavljali i udjeljivali dio od onoga što im Mi budemo davali.¹

Ogromnu većinu osnovnih temelja kao i ogranaka islamskog vjerovanja sačinjavaju stvari koje se na ovom svijetu nikako ne mogu vidjeti, čuti, niti osjetiti nijednim od ljudskih osjetila. Naprimjer, vjerovanje u Allaha, Njegove meleke, poslanike, Sudnji dan, Džennet, Džehennem, patnju u kaburu, pojedinosti dešavanja na Sudnjem danu... sve ovo spada u područje gajba, u kojeg musliman čvrsto mora vjerovati, i bez čijeg se priznavanja i ne može smatrati vjernikom.

Mudrosti vjerovanja u gajb su mnogostruke, o čemu su mnogo govorili islamski učenjaci. Problem nastaje kada, što iz neznanja što iz nekontrolirane radoznalosti, neki muslimani počnu da iznalaze metode i načine kako i na koji način da svojim čulima dokuče neke vidove gajba te ih pokažu i prezentiraju drugima, što u osnovi i nije moguće. Većina njih su, uglavnom, dobronamjerni i iskreni, te žele drugima dokazati kako je islam vjera istine

¹ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Bekare, 1.–3.

i Pravoga puta. Ekspanzija visoke tehnologije i mogućnost da se neka vijest, audio ili video zapis vrlo brzo proširi i uđe gotovo u sve kuće na svijetu, olakšala je aktivnosti i zalaganja "razotkrivača gajba". Internet je prepun video zapisa na kojima možete "vidjeti" kako izgledaju osobe koje su bile podvrgnute patnjama u kaburu, "čuti" krike onih koji se pate u Džehennemu, i još mnogo toga.

Islamski učenjaci današnjice s pravom su žestoko osudili ovakvu vrstu islamskog misionarstva, jer ona ne samo da zalazi u područje u koje musliman niti smije niti može zalaziti, već u jednom velikom dijelu samo stvara kontraefekat kod onih koji su inače antiislamski nastrojeni ili su u pogledu islama sumnjičavi. Ono što u osnovi nije islamom legitimno niti dozvoljeno, ne može biti sredstvo pomoću kojeg će se drugi pozivati u islam. Zaista je veliko pitanje da li je posredstvom spomenutih spornih video i audio materijala ijedan nemusliman ili veliki grješnik istinski spoznao islam i njegove ljepote, te nakon toga postao musliman ili praktični vjernik. Ateisti i njima slični upotrebu ovakvog propagandnog materijala za pozivanje ljudi u islam smatraju krajnje primitivnim, neukusnim i prevarantskim načinom djelovanja na mase, te sve to lijepo koriste u borbi protiv islama konstatirajući da je jedna ideologija koja se pri svome širenju koristi ovakvim "smicalicama" i "trećerazrednom demagogijom". Da se razumijemo, ateisti će uvijek napadati islam i muslimane bez obzira kakve metode prilikom poziva u islam koristili, međutim, muslimani se trebaju truditi da im za to bespotrebno ne daju povoda.

Upoznajte Dedždžala i Jedžudža i Medžudža

U velike predznake Sudnjeg dana između ostalog spada i dolazak Dedždžala, kao i pojava Jedžudža i Medžudža. Malo je muslimana koji nisu slušali ili čitali o ovim velikim iskušenjima koja će zadesiti vjernike pred nastupanje Sudnjeg dana, a sretan je svaki onaj čovjek koji sa dinom i imanom preseli na ahiret prije ovih zbunjujućih smutnji. Ukratko, Dedždžal je jednooki mladić, kovrdžave kose i ružnog izgleda, koji će se pojaviti pred Sudnji dan i koji će za sebe tvrditi da je Bog, što će ljudima nastojati dokazati svojim čudotvornim moćima koje mu je Uzvišeni Allah podario kako bi nevjernike i licemjere odvodio u zabludu, a vjernicima bio iskušenje. Kretat će se vrlo brzo, te će ući u svaki grad na svijetu osim Meke i Medine u koje

mu neće biti dozvoljen pristup.² U kršćanskom vjerovanju poznat je kao Antikrist.

Jedžudž i Medžudž su dva drevna naroda koja će se, prema islamskom vjerovanju, pojaviti pred Sudnji dan, te će na Zemlji napraviti veliki nered i kaos. Bit će ih jako mnogo, a ubijati će sve što im se nađe na putu. Vjerovanje u oba ova velika predznaka Sudnjeg dana temelji se na nedvosmislenim šerijatskim argumentima, kur'anskim ajetima i mnogobrojnim vjerodostojnim hadisima. Vjerovanje u ove predznake također spada u područje gajba (onog vremenski ograničenog) te će i Dedždžal i ova dva divlja naroda ostati daleko od dosega ljudskih čula sve do onog trenutka kada će im Uzvišeni Allah dozvoliti pa će se pojaviti i posijati veliki nered na Zemlji. Kad je i o ovome riječ, neki muslimani su već odavno svojim racionalnim pristupom ovoj temi nastojali da "razotkriju gajb", te ga pokažu ljudima, kako bi ih uvjerali da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, govorio istinu. Smatraju da se Dedždžal već pojavio, te da su televizija i slični "jednooki" aparati za prijenos slike i tona glavom i bradom Dedždžal. Svoj stav argumentiraju činjenicom da se posredstvom ovih aparata šire nered, razvrat i nemoral, te da se slika i zvuk koji se emitiraju preko njih vrlo brzo kreću, te gotovo trenutno dolaze do svih gradova na svijetu, što metaforički ukazuje na Dedždžala. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, svakako je govorio istinu u što ne smije sumnjati niko ko se smatra muslimanom, ali je isto tako istina da je poistovjećivanje Dedždžala sa televizijom ili danas internetom, očita greška i velika zablude. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, opisao je Dedždžala do u detalje kao ljudsko biće, čovjeka od krvi i mesa, kojeg će na kraju ubiti Isa, alejhisselam, te ustvrdio da on, i pored svojih velikih (vremenski ograničenih) moći, neće biti u stanju da uđe u Meku i Medinu, a svima nama je vrlo dobro poznato da su televizori već odavno "ušli" u ova dva sveta grada muslimana. Ovo nakaradno tumačenje pojave Dedždžala u islamsko-arapskom svijetu poznato je već više decenija, a možda čak i od same pojave TV-a.

Što se tiče spomenuta dva krvoločna i divlja naroda, i o njima je isto tako bilo dosta mišljenja koja su daleko od ispravnog tumačenja. Naprimjer, zbog nezapamćenog zločina i do tada neviđenog krvoprolića koje je uslijedilo nakon što su u sedmom hidžretnom stoljeću Tataři osvojili velike dijelove islamske države te na kraju ušli i u tadašnju prijestolnicu Bagdad, i zbog

2 Muslim, *Sahih*, br. 2942, od Fatime b. Kajs, radijallahu 'anha.

toga što su po svom izgledu sličili opisu kojim je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, opisao pripadnike ova dva naroda (sitne oči, pljosnati nosevi), čak su i neki islamski klasici, poput imama El-Kurtubija, naginjali mišljenju da su Tatari u najmanju ruku prethodnica Jedžudža i Medžudža.³

Međutim, prije nekoliko godina imao sam priliku čuti još jedno, za mene potpuno novo i originalno, ali bez sumnje pogrešno i nakaradno tumačenje pojave Jedžudža i Medžudža. Poznato je da su drevni kineski carevi sebi još za života pravili grandiozne grobnice u koje bi nakon njihove smrti, zajedno s njima bile pokopavane hiljade glinenih vojnika u pravoj ili minijaturnoj veličini, koji su ih, kako je to naučavalo pagansko kinesko vjervanje, trebali čuvati u zagrobnom životu i osigurati im "vječnu zaštitu". Ovi glineni vojnici su još poznati pod imenom vojska terracotta. I danas se u Kini prilikom arheoloških iskopavanja pronalaze čitave divizije ovih glinenih vojnika, koji su svaki za sebe pravljeni originalno, bez kalupa ili šablona, tako da se svi međusobno razlikuju. Razgovarajući s jednim obrazovanim muslimanom, nekako smo naišli i na temu Jedžudža i Medžudža. Tada mi je ushićeno i dosta samouvjereno iznio svoje mišljenje o tom pitanju, tvrdeći da glinena vojska drevnih kineskih careva najvjerojatnije predstavlja Jedžudž i Medžudž. Tom prilikom rekao mi je i kako njihov izgled odgovara izgledu koji nam je opisao Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, tj. da imaju pljosnate noseve, male oči i široka lica, da će doći sa istoka, te da se nalaze negdje u unutrašnjosti zemlje, i da im Uzvišeni Allah kada god to želi, može udahnuti dušu te im dozvoliti da izađu i probiju branu koju je Zul-Karnejn podigao između našeg vidljivog i njihovog skrivenog svijeta.⁴

Nisam imao mnogo izgleda da ovako samouvjerenom čovjeku objasnim da se njegovo tumačenje nikako ne može prihvatiti jer je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, u vjerodostojnom hadisu rekao da su pripadnici ovog naroda živi, te da svaki dan nastoje probiti branu koja dijeli naš i njihov svijet. Kada je god skoro probiju, Allah je opet vrati u prvobitno stanje ili je učini još čvršćom, i tako će biti sve do trenutka kada će je Allahovom voljom probiti i krenuti u svoj divljački i krvavi pohod.⁵

³ Vidjeti: Kurtubi, *El-Džami'a li ahkamil-Kur'an*, 11/62.

⁴ O Zul-Karnejn i podizanju brane prilično se detaljno govori u suri El-Kehf, 86.–97.

⁵ Hadis o kopanju brane prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhue, a bilježe ga Tirmizi, *Sunen*, br. 3153, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 4080, i Ahmed, *Musned*, 2/510. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1735.

Dokazi su oko nas

Vjernici će uvijek naći dovoljno dokaza da beskrajno čvrsto i nepokolebljivo vjeruju, jer iako ne vide Uzvišenog Allaha, u svemu što ih okružuje oni će spoznati i osjetiti Njegovo djelovanje. Stoga, oni niti smiju niti imaju potrebe da pokušajima razotkrivanja gajba sebi i drugima nešto dokazuju. Za čista srca i neiskvarene duše, kosmički dokazi o postojanju Allaha sasvim su dovoljni. I Kur'an najviše potencira na ovoj vrsti dokaza kada potvrđuje postojanje Svemogućeg i Sveznajućeg Stvoritelja:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَع النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَخْبَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيْحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٦٤﴾

Stvaranje nebesa i Zemlje, smjena noći i dana, lađa koja morem plovi s korisnim tovarom za ljude, kiša koju Allah pušta s neba pa tako u život vraća zemlju nakon mrtvila njezina – po kojoj je rasijao svakojaka živa bića, promjena vjetrova, oblaci koji između neba i Zemlje lebde – doista su dokazi za one koji imaju pameti.⁶

Zaista, skladno kretanje enormno velikih nebeskih tijela u kosmosu, jasno ukazuje na Onoga koji sa svim tim upravlja. Imam Šafija, rahimehullah, govorio je:

*Čudno je kako se Allahu može grijешiti
Il' kako Ga nevjernik može nijekati*

*A sve što se kreće ili što stoji
Bez sumnje svjedoči da Allah postoji*

*I u svemu što bivstvuje znak je vidljivi
Što ukazuje da je On Jedan Jedini.⁷*

S druge strane, nevjernici će uvijek pronalaziti dokaze kako je vjerovanje u Boga stvar primitivnih i neukih ljudi, a postanak svega što postoji prepustit

⁶ Prijevod značenja Kur'ana, El-Bekare, 164.

⁷ Bejheki, Menakibuš-Šafi'i, 2/109.

će slučaju i paušali. Ma kako pametni, inteligentni i školovani bili, nikakvi dokazi njima neće otvoriti oči, niti raznježiti srca, osim ako im se Allah smiluje. Zbog čega? Jer su precijenili svoje mogućnosti i intelektualne domete, ne mireći se sa činjenicom da njihov um, bez obzira koliko bio snažan i sposoban, nikada neće moći shvatiti niti dokučiti sve o Stvoritelju. Ljudi ipak znaju samo ono što im je Allah dozvolio da znaju, pa njihovi bijedni pokušaji da, negirajući Allaha, svojim trudom i zalaganjem sve doznaju i shvate, nalikuju pokušaju računara da "shvati" kako ga je čovjek napravio. A tu je i oholost. Čak kada bi i svojim očima vidjeli jasna i nedvosmislena čuda, ovakvi bi opet to smatrali varkom i spletkom urotnika. Rekao je Uzvišeni:

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا مِّنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ ﴿١٤﴾ لَقَالُوا إِنَّمَا سُكَّرَتْ
أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَّسْحُورُونَ ﴿١٥﴾

Kad bismo radi njih kapiju na nebu otvorili i oni se kroz nju uspinjali, opet bi oni, zacijelo, rekli: "Samo nam se pričinjava, mi smo ljudi opčinjeni!"⁸

Zato, ljude u islam treba pozivati lijepo i mudro, kroz prezentiranje i pojašnjenje jasnih i nedvosmislenih šerijatski legitimnih dokaza, a kloniti se spornih i sumnjivih stvari koje vrlo često prouzrokuju više štete nego koristi.

8 *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Hidžr, 14.–15.

RIJEČ-DVIJE O "ISLAMSKOJ FILOZOFIJI"

Uspjeh koji su postigle prve generacije muslimana u svim segmentima života zadivio je sve nepristrane historijske analitičare i u sjenu bacio svaki uspjeh do tada poznatih kultura i civilizacija. Za samo nekoliko decenija, do tog vremena neuka i međusobno zavađena arapska plemena ujedinjuju se pod zastavom islama, slijedeći uputu posljednjeg Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, te šire svjetlo istine i Allahove riječi do najudaljenijih krajeva tada poznatog svijeta. Svaki musliman uživa slušati o ovim vremenima ponosa i slave, blagostanja i moći, kada su muslimani važili za primjer moralnog, naučnog, ekonomskog i svakog drugog prosperiteta. Danas je naravno stanje sasvim drugačije, pa su muslimani, generalno gledajući, u mnogim segmentima dosta zaostali za ostalim konfesijama i narodima, prvenstveno za jevrejima i kršćanima, koji su do nekoliko vijekova unazad bili fascinirani svijetom islama kao izvorom nauke i znanja. Razlozi ovakvog historijskog obrta sigurno su mnogobrojni i raznovrsni, pa bi se svi pojedinačno mogli analizirati i sagledavati, a kada se sve sabere i oduzme, dobivamo uvijek jedan te isti rezultat, a to je, da je za stagnaciju i slabljenje muslimana glavni krivac njihovo udaljavanje od izvornog islamskog učenja i prakse prvih odabranih generacija ovoga ummeta. Imam Malik, rahimehullah, rekao je: "Potonje generacije ovoga ummeta neće uspjeti osim onako kako su uspjele prve generacije..."¹

---

¹ Kadi 'Ijad, *Eš-Šifā'*, 2/88.

Prevođenje grčke filozofije – početak dekadence muslimana

Skoro svi islamski učenjaci, raniji ili kasniji, koji su se bavili izučavanjem uzroka muslimanske dekadence i stagnacije, među bitne uzroke ubrajaju prevođenje knjiga filozofije i apologetike na arapski jezik. Iako su se muslimani sa filozofskom literaturom i učenjem susreli već u prvom hidžretskom stoljeću nakon osvajanja raznih teritorija, ona na njih nije ostavila nikakav negativan utjecaj zbog njihove potpune odanosti Kur'anu i sunnetu koji su im bili sasvim dovoljni. Međutim, vremenom su na arapski jezik prevedena mnoga filozofska djela Aristotela, Platona, Pitagore i ostalih preteča ove znanosti, koja su pomno iščitavana i proučavana od strane nekih učenih muslimana koji će kasnije postati poznati kao islamski filozofi, poput Farabija², Ibn-Sinaa³, Ibn-Rušda⁴ i drugih.

- 2 Ebu-Nasr el-Farabi. Pravo ime mu je Muhammed ibn Muhammed ibn Tarhan ibn Uzalag el-Farabi (259.–339. h. g./870.–950.). Smatraju ga osnivačem arapske skolastike. Kažu da je znao sedamdeset različitih jezika. Autor je mnogih djela od kojih je možda najpoznatije *Ara ehlil-medinetil-fadile* (Mišljenja stanovnika besprijekornog grada), ili kod nas poznatije kao *Grad vrlina*. Ovo djelo smatraju verzijom Platonove *Države*, koja je opis idealnog društva gdje cvjetaju sve vrline. Navodno je jednom bio upitan: "Ko je učeniji, ti ili Aristotel?" pa je odgovorio: "Da sam ga susreo, bio bih najveći od svih njegovih učenika." Imam Zehebi, rahimehullah, za njega kaže: "Autor je poznatih djela, a onaj ko preko njih bude želio doći do upute, otići će u zabludu i ostat će zbunjen..." Umro je u Damasku 339. h. g. Vidjeti: Zehebi, *Sijer a'lam en-nubela*, 15/416–418, i Ibn-Hilkan, *Vefejatul-a'jan*, 5/153–157.
- 3 Ibn-Sina, u zapadnom svijetu poznatiji kao Avicena, Ebu-'Alijj el-Husejn b. 'Abdullah ibnul-Hasen b. 'Alijj ibn Sina (370.–428. h. g./980.–1037.). Rođen je u Belhu u Perziji. Poznati je filozof, autor mnogih djela od kojih su najpoznatija *El-Kanun* (Kanon medicine) i *Eš-Šifa'* (Lijek). Imam Zehebi, rahimehullah, za njega je rekao: "On je glava svih muslimanskih filozofa. Nakon Farabija nije se pojavio niko sličan njemu. Allahu hvala na islamu i sunnetu..." Imam Gazali proglasio je nevjernicima i njega i Farabija u djelu *El-Munkizu mined-dalal* (Izbavljenje iz zablude), str. 37.–38. O njegovom stanju pred samu smrt, Ibn-Hilkan kaže sljedeće: "...zatim se obredno okupao i pokajanje učinio, i kao sadaku siromasima podijelio ono što je imao. Izmirio je materijalna i moralna dugovanja prema svima kojih se sjetio, oslobodio je robove koje je posjedovao, a čitav Kur'an bi u svaka tri dana proučio..." Umro je u Hamedanu u Perziji, a neki spominju da je njegov tabut prenesen u Asbehan. Vidjeti: *Sijer a'lam en-nubela*, 17/531–535, i *Vefejatul-a'jan*, 2/157–162.
- 4 Ibn-Rušd, poznat kao Averroes, Ebul-Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed ibn Rušd el-Endelusi (520.–595. h. g./1126.–1198.). Rođen je u Kordobi u Španiji. Andaluzijsko-arapski je filozof i fizičar, stručnjak za filozofiju, fikh – islamsko pravo, matematiku i medicinu. Bio je veliki simpatizer Aristotela i njegovog učenja, te je prevodio njegove knjige na arapski jezik. Njegovo najznačajnije filozofsko djelo je *Tahafutut-tahafut* (Nekoherentnost

Imam Sujuti, rahimehullah, tvrdi da je prva osoba koja se založila za prevođenje filozofskih knjiga na arapski jezik Jahja b. Halid el-Bermeki (u. 190. h. g.), koji je inače bio jedan od visokopozicioniranih vezira u 'Ab-basijskoj državi za vrijeme vladavine Haruna er-Rešida, sa kojim je dugo vremena bio veoma blizak. Navodno je spomenuti Jahja saznao za knjige grčke filozofije koje su se nalazile kod bizantijskog vladara tog doba, koji ih je čuvao sakrivene u pomno čuvanim odajama i nije dozvoljavao da se proučavaju iz straha da ne bi negativno utjecale na kršćansko učenje. Nakon dugog odbijanja, posredstvom darova koje mu je slao, bizantijski car je ipak pristao da Jahjau b. Halidu pošalje spomenute knjige, pa je ovaj okupio razne apologete i filozofe da ih proučavaju i o njima raspravljaju. Nakon što je ovo rekao, Sujuti, rahimehullah, zaključuje: "Malo je onih koji su se posvetili proučavanju ovih knjiga a da su se sačuvali od hereze."⁵

Prevođenje ovih knjiga počelo je u vremenu Haruna er-Rešida, a svoju ekspanziju i puni procvat doživjelo u vremenu njegovog sina 'Abdullaha b. Haruna, poznatijeg kao Me'mun. Historičari, slično prethodnom kazivanju, bilježe da je Me'mun na svaki način nastojao da dođe do knjiga grčkih mudraca, a najviše ih je dobivao od bizantijskog vladara. One koji su radili na prevođenju ovih knjiga obilato je nagrađivao, dok su posebno istaknuti pojedinci za svaki gram prevedenog materijala dobivali istu količinu zlata. Navodno je razlog njegovog velikog interesiranja za ovu literaturu bio san u kome je vidio jednog čovjeka, po izgledu veoma naočitog i dostojanstvenog, kako sjedi na prijestolju pa mu se predstavio kao Aristotel, a Me'mun ga je upitao: "Šta se smatra lijepim?", a on mu je odgovorio: "Ono što razum smatra da je dobro..."⁶

---

nekoherentnosti) u kojem brani Aristotelovu filozofiju od Gazalijevih kritika iznesenih u djelu *Tahafutul-felasife* (Nekoherentnost filozofa), u kome je Gazali kritizirao rane filozofe (Ibn-Sinaa i druge) navodeći da je njihovo učenje u suprotnosti sa izvornom islamskom doktrinom. Pored toga što važi za jednog od najpriznatijih filozofa svih vremena, i sam je bio svjestan da filozofsko-metafizičke rasprave ne donose mnogo koristi. U spomenutom djelu *Tahafutut-tahafut* rekao je: "...s tim da u metafizici niko nije izrekao govor koji je spomena vrijedan." (*Tahafutut-tahafut*, str. 88. Preuzeto iz djela: *Šerhul-'akidetit-Tahavijje*, str. 243, fusnota br. 3). Isto tako, isticao je da filozofija nije za široke mase jer one nisu sposobne za takav način mišljenja. Umro je u Marakešu u Maroku. Vidjeti: Zehebi, *Sijer a'lam en-nubela*, 21/310, i Zirikli, *El-A'lam*, 5/318.

5 Sujuti, *Savnul-mentik*, str. 7. i 8. Preuzeto iz: Ahmed b. 'Avedullah b. Dahil, *El-Maturidijje*, str. 49.–50.

6 Ibn Ebi-Usajbe'a, *Ujunul-enba*, str. 259.–260.

Nažalost, ova znanost ne samo da muslimanima u globalu nije donijela nikakvu praktičnu korist vezanu za ovaj ili budući svijet, nego je bila i jedan od bitnih uzroka njihovog udaljavanja od pravca prvih generacija, što je bez sumnje uzrokovalo duboke podjele među muslimanima koje su vidne i danas. Dobri poznavaoци grčke filozofije sa lakoćom uočavaju količinu i snagu njenog utjecaja na učenja mnogih zalutalih sekta u islamu, poput mu'tezila, džehmija i drugih, koji su često svoja mišljenja i zablude nadograđivali ili u potpunosti zasnivali na mišljenjima spomenutih filozofa.

Ebu-Hasan el-Eš'ari, rahimehullah, koji je i sam u početku bio mu'tezilskog opredjeljenja, tvrdi da su mu'tezile od, kako kaže, "svoje braće filozofa" preuzeli stavove o Božanskom Biću, ali su se bojali to javno iznijeti, pa su djelimično ili potpuno negirali Allahova imena i attribute, i na taj način ustvari propagirali filozofske stavove.⁷

Isprazan govor, polemiziranje o pojmovima koji su potpuno jasni i poznati i često potpuno besmislene rasprave, osnove su na kojima se temelji ova, uvjetno rečeno, znanost. Uzvišeni Allah vjernicima naređuje:

﴿اتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ...﴾ (٣)

Slijedite ono što vam se od Gospodara vašeg objavljuje i ne uzimajte, pored Njega, nekog drugog kao zaštitnika...⁸

Gospodar naš nam naređuje da slijedimo Njegovu objavu koja svakako obuhvata Kur'an i hadis, a ne filozofiju čije je izvorište ograničeni ljudski um, dok nas Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, upozorava na raspravu kao jedan od glavnih uzročnika zablude pa kaže: "Nijedan narod nije zalutao nakon upute na kojoj je bio, osim nakon što su počeli sa raspravom..."⁹

Da je u studiranju i izučavanju ove nauke bilo ahiretske ili dunjalučke koristi, sigurni smo da bi nas Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, na to uputio, jer kako kaže Ebu-Zerr, radijallahu 'anhu: "Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, napustio nas je a nije ostavio ni pticu koja svojim krilima maše

7 Ebul-Hasen el-Eš'ari, *Mekalatul-islami*, str. 156.–157.

8 *Prijevod značenja Kur'ana*, El-A'rāf, 3.

9 Ahmed, *Musned*, 5/252, br. 22063, Tirmizi, *Sunen*, br. 3253, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 48, Taberani, *El-Kebir*, 8/333, br. 8067, Bejheki, *Šu'abul-iman*, 11/19, br. 8080, Hakim, *El-Mustedrek*, 2/526, br. 3731, i drugi, od Ebu-Umame, radijallahu 'anhu. Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim. Vidjeti: *Sahihul-džami'a*, br. 5633, i *Sahihut-tergib*, br. 141.

u zraku a da nas o njoj nije poučio.”¹⁰ U jednoj verziji ove predaje navodi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”Nije ostalo ništa što približava Džennetu i udaljava od Vatre a da vam nije objašnjeno.”*¹¹

Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, ne samo da se nisu zanimali za knjige filozofije do kojih su dolazili u raznim osvajanjima, nego su i upozoravali na opasnost slijeđenja onih koji svoje stavove zasnivaju na fikcijama i pukim pretpostavkama, ostavljajući tako Allahovu objavu, a filozofi su sigurno jedni od takvih. Kaže Omer b. Hattab, radijallahu ‘anhu:

Dobro se pripazite onih koji slijede svoja mišljenja, jer su oni neprijatelji sunneta. Nisu bili sposobni da zapamte hadise (od Muhammeda, sallallahu ‘alejhi ve sellem) pa su govorili po svome nahođenju i tako zalutali, a i druge su odvodili u zabludu.¹²

Zašto jednostavno kad može komplicirano

Metoda Allahovog Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, u širenju Allahove vjere i dostavljanju Njegove poslanice bila je jasna i nedvosmislena i, sa sigurnošću možemo tvrditi, vrlo jednostavna. Muhammed, sallallahu ‘alejhi ve sellem, kao posljednji Allahov poslanik, poslan je svim ljudima, kako kaže Uzvišeni Allah:

قُلْ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّیْ رَسُوْلُ اللّٰهِ اِلَیْكُمْ جَمِیْعًا... ﴿١٥٩﴾

Reci: ”O ljudi, ja sam svima vama Allahov poslanik...”¹³

Pošto je poslan svim ljudima, među kojima ima onih vrlo inteligentnih, prosječnih, ali i ograničenih ljudi, Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, govorio

10 Ahmed, *Musned*, 5/162, Ibn-Hibban, *Sahih*, 1/267, br. 65, Bezzar, *Musned*, 9/341, br. 3897, svi od Ebu-Zerra, radijallahu ‘anhu. Hadis je dobrim ocijenio Hejsemi u *Medžme‘uz-zeva’idu*, 8/264, Albani u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1803, i Šu’ajb Arnaut u valorizaciji *Musneda* imama Ahmeda, 35/346–347, br. 21440. Hadis istog značenja prenosi Ebu-Derda’, radijallahu ‘anhu, a bilježi Ebu-Ja’la, *Musned*, 9/46, br. 5109. Ibn-Hadžer kaže da su prenosiooci ovog hadisa pouzdani. Vidjeti: *El-Metalibul-‘alije*, 15/630, br. 3846.

11 Ovaj dodatak bilježi Taberani, *El-Kebir*, 1/155–156, br. 1647. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1803.

12 Lalika’i, *Šerh usuli i’tikad*, br. 201, i Ibn-‘Abdul-Berr, *Džami‘u bejanil-‘ilmi ve fadlih*, 2/123.

13 Prijevod značenja Kur’ana, El-A’raf, 158.

je potpuno razumljivim jezikom, koji je bio vrlo daleko od bilo kakvog kompliciranja i zapetljavanja, navodeći jasne dokaze i primjere koji su plijenili ljudska srca. Kod filozofa je sve drugačije, i kod njih kao da važi pravilo: "Zašto da bude jednostavno kad može biti komplicirano", tako da se maksimalno trude usložniti i zakomplicirati svaki mogući pojam ili stav koji se može objasniti na vrlo jednostavan način. Tako, naprimjer, da vidimo na koji način Ibn-Sina pojašnjava pitanje Allahovog postojanja i egzistencije:

Ibn-Sina se na planu dokazivanja Božje egzistencije pridržavao puta koji se razlikuje od šerijatskog i prihvatio je drugačije dokaze od kur'anskih... Ibn Sinin dokaz oslanja se na pojmovima nužni i kontingentni. Nužni Bitak je: "postojanje, koje ako se zamisli njegov nebitak, je nemoguće. Kontingentni bitak je ono, kada se pretpostavi njegov nebitak, je moguće." Prema tome, Nužni Bitak kao takav je nužan, mogući bitak je onaj koji nije nužan, ono što ima karakter mogućeg i nemogućeg bivanja. Nužni Bitak može biti sam po sebi nužan i nužan po drugom. Samobivajući Bitak je onaj kome je apsurd pretpostaviti nebitak...¹⁴

Zamislimo jednog imama koji bi se za vrijeme džuma-namaza popeo na minber i ljudima počeo govoriti o Allahovom postojanju i Njegovom savršenstvu na spomenuti način. Sigurni smo da niko od prisutnih džematlija ne samo da ne bi ništa razumio već bi mu se možda pobrkalo i ono što je do tada znao, pa bi ostao zbunjen i iznenađen. Veličanstveno pravilo islama glasi da se ljudima treba obraćati govorom koji će dotični slušalac razumjeti, čak i onda kada im se tumače kur'anski ajeti ili citiraju hadisi kojima je izvor objava, jer će u suprotnom, zbog nemogućnosti da pojme ili razumiju rečeno, ljudi upasti u smutnju ili čak zanijekati Allaha i Poslanika. Zbog toga je Alija, radijallahu 'anhu, govorio: "Ljudima govorite ono što će shvatiti! Zar želite da zanijeću Allaha i Njegovog Poslanika?"¹⁵

Ako ovo pravilo važi za objavu od Uzvišenog Allaha, šta onda reći za filozofiju koja je proizvod ograničenog ljudskog uma i koja kod ljudi stvara zbunjenost i mnoga sumnjičenja u osnovna načela i postulate vjere islama?

¹⁴ *Takvim*, str. 175.–176, autor dr. Ahmed Fuad el-Ehvani, u prijevodu rahmetli Nijaza Šukrića.

¹⁵ Buhari, *Sahih*, br. 127.

Veliki učenjaci koji su napustili filozofski pravac

Zbog svega rečenog, pogrešno je govoriti o postojanju "islamske filozofije", jer izvorno islamsko učenje nema ama baš ništa sa filozofijom, već je preče reći da su se pojedinci ili skupine muslimana kroz historiju bavili ovom tematikom. Veliki broj onih koji su zaplovili u more filozofskih besmislenih rasprava, razglabajući o bitku i prabitku, atomima i akcencijama, lebdeći u nedokučivim metafizičkim sferama, na kraju su shvatili veličinu zablude kojoj su posvetili godine svoga života. Knjige povijesti i biografija islamskih učenjaka obiluju izjavama onih koji su ostavili filozofsko učenje, i vratili se Kur'anu i sunnetu. Imam Razi, rahimehullah, kaže: "Razmotrio sam stavove apologetičara i metode filozofa, pa sam uvidio da oni niti liječe bolesnog niti napajaju žednog, i da je najljepši pravac – kur'anski pravac..." Također, u svojim poznatim stihovima između ostalog kaže:

*Od našeg životnog istraživanja nismo se okoristili
Osim što smo samo isprazne besjede sakupili.*

Ibn Ebil-'Izz el-Hanefi, rahimehullah, spominje i brojne druge učenjake koji su napustili filozofski pravac i vratili se izvornom učenju islama, poput Gazalija, Amidija, Šehristanija, Džuvejnija i drugih.¹⁶

Nažalost, i danas među muslimanima nailazimo na čitavu plejadu akademski obrazovanih, takozvanih islamskih filozofa, koji tradicionalnu islamsku literaturu, poput hadiskih zbirki i njihovih komentara, smatraju staromodnom, a oni ekstremni među njima čak i bezvrijednom, dok punim ustima govore o historijskim tekovinama islamskih filozofa, čijeg su se učenja odrekli mnogi u čije stavove pozivaju.

Završavamo riječima Sejjida Kutba, rahimehullah,¹⁷ sa kojim se u vezi ovoga u potpunosti slažemo, a koji je rekao:

¹⁶ Vidjeti: Ibn Ebil-'Izz, *Šerhul-'akidetit-Tahavijje*, str. 243.–248.

¹⁷ Sejjid Kutb b. Ibrahim (1324.–1387. h. g./1906.–1967.) rođen je u selu Muša u blizini mjesta Asjut u gornjem dijelu Egipta. Visoko obrazovanje stekao je u Kairu 1353. h. g./1934. Objavljivao je članke u časopisima *Er-Risale* i *Es-Sekafe* i drugim, bio predavač arapskog jezika te radio u ministarstvu obrazovanja. Nakon povratka iz Amerike, gdje je boravio od 1948. do 1951., pridružuje se pokretu "Muslimanska braća", a ubrzo zatim biva i zatvoren od strane egipatskih vlasti. Zadnjih deset godina života proveo je u zatvoru. Osuđen je na smrt, te je u zoru 22.08.1966. godine, u krugu kairškoga zatvora, nad njim i njegova dva saradnika izvršena smrtna kazna vješanjem. Po naređenju egipatskih vlasti, ukopan je na nepoznatome

Znam da će ove moje riječi u najboljem slučaju biti primljene sa čuđenjem od strane mnogih onih koji se bave takozvanom islamskom filozofijom, kao i od onih koji se filozofijom bave općenito, ali ja tvrdim, i u to sam potpuno siguran, da se predodžba o islamu neće osloboditi unakaženosti, iskrivljenosti i izobličivosti, osim ukoliko od islama u potpunosti ne odbacimo sve ono što se zove islamskom filozofijom i apologetikom, kao i sve ono što je proizašlo iz rasprava raznih islamskih frakcija u različitim vremenskim periodima, a zatim se vratimo Kur'anu plemenitom...¹⁸

---

mjestu i u neoznačenome kaburu. Islamski svijet bio je užasnut i dirnut njegovim smaknućem, te mu se u mnogim mjestima klanjala džezaza-namaz u odsutnosti. Iza sebe je ostavio mnoga pisana djela od kojih je sigurno najpoznatije tefsir *Fi zilalil-Kur'an* (U okrilju Kur'ana). Nakon što su Egipat i ostale arapske zemlje doživjele težak poraz od Izraela u takozvanom Šestodnevnom ratu (poznat i kao Junski rat, jer je vođen od 5. do 10. juna 1967. godine), 'Allal el-Fasi je rekao: "Allah nije želio pomoći u ratu koji je predvodio ubica Sejjida Kutba", aludirajući na tadašnjeg predsjednika Egipta, Džemala 'Abdun-Nasira. Vidjeti: Zirikli, *El-A'lam*, 3/147–148.

¹⁸ Kutb, *Hasa'isut-tesavvuril-islami*, str. 12.

SMIJANJE U NAMAZU (NE) KVARI ABDEST

Tuga i radost osnovne su emocije kojima svaki čovjek ispoljava svoje unutar-nje pozitivno ili negativno raspoloženje. Tuga je najčešće popraćena plačem, a radost smijanjem. Skoro sa sigurnošću možemo tvrditi da u globalu ne postoji nijedan čovjek na svijetu koji se nije smijao ili plakao. Ovakvima nas je naš Gospodar stvorio. Kaže Uzvišeni Allah:

وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى ﴿٤٣﴾

...i da On na smijeh i plač navodi.¹

Smijao se i Muhammed, sallallahu ‘alejhi ve sellem, kao najodabraniji Allahov poslanik i najbogobožasniji čovjek koji je hodao po zemaljskoj površini. Govorio je Džerir b. ‘Abdullah el-Bedželi, radijallahu ‘anhu: ”Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, se od mene, nakon što sam primio islam, nikada nije zaklonio, niti me je ikad vidio a da se nije nasmijao.”²

Imam Tirmizi navodi devet hadisa u kojima se spominje smijeh Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, od čega su četiri zabilježena u zbirkama Buharija i Muslima, a hadisa na ovu temu ima još mnogo.³

Iako se smijao, Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, u tome nije pretjerivao, a njegov smijeh nikada nije prelazio u kikut ili gromoglasan smijeh,

¹ *Prijevod značenja Kur’ana*, En-Nedžm, 43.

² Buhari, *Sahih*, br. 6089, i Muslim, *Sahih*, br. 2475. U drugom Muslimovom rivajetu navodi se: ”...niti me je ikad vidio a da se nije osmjehnuo.”

³ Tirmizi, *Eš-Šema’ilu el-Muhammedijje*, str. 92.–96.

već bi se zadržao na osmijehu ili bi mu se samo ukazali kutnjaci.⁴ Aiša, radijallahu 'anha, kaže: "Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, nikada nisam vidjela da se smije tako jako da bi mu se u ustima ukazala resica. On bi se samo osmjehivao."⁵ Od 'Abdullaha b. Harisa, radijallahu 'anhu, prenosi se da je rekao: "Poslanikov, sallallahu 'alejhi ve sellem, smijeh nije bio ništa više od osmijeha."⁶

Iako je smijeh dozvoljen, u njemu ne treba pretjerivati, jer puno smijeha umrtvljuje srce. Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, pitao je: "*Ko će od mene preuzeti sljedeće riječi da radi po njima ili da pouči nekoga ko će raditi po njima?*" Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu, rekao je: "Ja, Allahov Poslaniče." Kaže Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu: "Tada me je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, uzeo za ruku i nabrojao pet stvari:

Čuvaj Allahove granice (ne prelazeći ih), bit ćeš najbogobojazniji čovjek, budi zadovoljan onim što ti je Allah dodijelio (od opskrbe), bit ćeš najbogatiji čovjek, lijepo postupaj prema svome komšiji, bit ćeš mu'min (vjernik visokog stepena vjerovanja), drugima priželjkuj ono što želiš i sebi, bit ćeš musliman, i nemoj pretjerivati sa smijanjem, jer uistinu mnogo smijanja umrtvljuje srce."⁷

Postoje vremena i situacije u kojima smijeh nikako ne dolikuje, a ponekad biva i strogo pokuđen, pa i zabranjen. Namaz je sigurno jedna od takvih situacija. Ipak, pošto su ljudi samo ljudi, manjkavi, slabašni i skloni greškama i propustima, nije nemoguće da se u toku namaza čovjek osmjehne ili čak gromoglasno nasmije. To se vjerovatno desilo većini onih koji redovno klanjaju, pa makar i jednom u životu, a znalo se desiti da se naglas nasmije

4 Nakon što je spomenuo čovjeka koji će posljednji izaći iz Džehennema, nagradu koju će imati u Džennetu i njegovo čuđenje zbog onoga što će dobiti kao nagradu, Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, nasmijao se tako da su mu se ukazali kutnjaci. Buhari, *Sahih*, br. 6571, i Muslim, *Sahih*, br. 186, od 'Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu 'anhu.

5 Buhari, *Sahih*, br. 6092.

6 Tirmizi, *Sunen*, br. 3651. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u *Muhtesaruš-šema'il*, br. 194. Vidjeti i *Sahihul-džami'a*, br. 4861.

7 Ahmed, *Musned*, 2/310, Tirmizi, *Sunen*, br. 2305, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 4193, Ebu-Ja'la, *Musned*, 11/113, br. 6240, Taberani, *El-Evsat*, 7/125, br. 7054, Bejheki, *Šu'abul-iman*, 12/92–93, br. 9096, i drugi. Samo zadnju rečenicu bilježi i Buhari, *El-Edebul-mufred*, br. 252. Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 930. Šu'ajb Arnaut smatra ga dobrim. Vidjeti valorizaciju Ahmedovog *Musneda*, 13/459, br. 8095. Ahmed Šakir, rahimehullah, u opaskama na *Musned* imama Ahmeda, br. 8081, ocijenio ga je kao hasen li gajrihi, odnosno prihvatljivim zbog drugih hadisa koji pojačavaju navedenu predaju.

imam, a za njim i sve muktedije, i to u vrijeme klanjanja jednog od farz-namaza.

Za smijanje u toku namaza veže se jedan bitan fikhsko-pravni propis koji je predmet razilaženja među islamskim učenjacima još od vremena prvih generacija muslimana. Radi se o tome da li smijanje u namazu kvari samo namaz ili takva radnja kvari i abdest i namaz.

Islamski učenjaci su jednoglasni u tome da smijanje mimo namaza ne kvari čistoću i da zbog toga nije obaveza uzimati abdest. Isto tako saglasni su da glasno smijanje u namazu kvari namaz, te da je obaveza ponoviti ga.⁸ Međutim, razilaze se na dva mišljenja u pogledu toga da li smijanje u namazu kvari i namaz i abdest ili samo namaz.

Prvo mišljenje: smijanje u namazu kvari i namaz i abdest

Oni koji zastupaju mišljenje da smijanje u namazu kvari namaz i abdest su: Hasan el-Basri, Nehai, Sufjan es-Sevri i Evza'i.⁹ Imam Evza'i govorio je:

Nisam bio čvrstog mišljenja o statusu onoga ko se nasmije u namazu sve dok nisam sreo Sufjana es-Sevrija, pa sam ga o tome upitao, a on mi je odgovorio: "Ponovit će abdest, a zatim i namaz", pa sam prihvatio njegovo mišljenje.¹⁰

Ovog mišljenja su i učenjaci hanefijskog mezheba.¹¹ Svoj stav grade na nekoliko hadisa i predaja koje se prenose na ovu temu, a sve su one ništavne ili jako slabe:

- 1 Od Ebul-'Alije prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, jednom prilikom predvodio namaz svojim ashabima kada je u mesdžid ušao slijepac, pa je upao u lokvu punu vode koja se nalazila u mesdžidu. Neki od prisutnih ashaba su se nasmijali, a Poslanik, sallallahu 'alejhi ve

8 Vidjeti: Ibnul-Munzir, *El-Evsat*, 1/226, i Nevevi, *El-Medžmu'*, 2/70.

9 Vidjeti: Ibnul-Munzir, *El-Evsat*, 1/226, i Nevevi, *El-Medžmu'*, 2/70.

10 Hatib el-Bagdadi, *Tarihu Bagdad*, 10/231.

11 Vidjeti: Serhasi, *El-Mebsut*, 1/77, Merginani, *El-Hidaje fi šerhi bidajetil-mubtedi'*, 1/18, i Kasani, *Beda'i'us-sena'i'a*, 1/136–137.

sellem, nakon što je završio namaz, naredio je onima koji su se nasmiјali da ponove i abdest i namaz.¹²

Ova predaja je slaba po ocjeni eminentnih hadiskih stručnjaka. Ebul-‘Alije, koji prenosi ovaj hadis, nije spomenuo osobu od koje je hadis čuo, tako da predaja spada u kategoriju mursel hadisa. Nakon što je naveo mnoge verzije spomenutog hadisa, imam Darekutni je rekao:

Svi lanci prenosilaca ovog hadisa koje smo spomenuli u ovom poglavlju, vežu se za Ebul-‘Aliju er-Rejjahija. On je ovaj hadis učinio murselom i nije spomenuo između sebe i Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, osobu od koje je hadis čuo. Prenosi ‘Asim el-Ahvel od Ibn-Sirina, koji je veoma dobro poznao Ebul-‘Alija i El-Hasena, da je o njima dvojici rekao: "Ne uzimajte mursel hadise od njih dvojice jer oni nisu marili od koga uzimaju hadise."¹³

Ibn-Hadžer, rahimehullah, kaže:

Bilježi Ibn-‘Adij od Ahmeda b. Hanbela da je rekao: "O smijanju (u namazu) nema vjerodostojnog hadisa, a ni hadis o slijepcu koji je upao u bunar nije ispravan. Sve te predaje vežu se za Ebul-‘Aliju koji je u pogledu tog hadisa pogriješio..."¹⁴

Šejh Albani, rahimehullah, kaže: "Ovaj hadis ima mnogo puteva kojima se prenosi, a svi su oni slabi i ne postoji nijedna predaja koja je validna i koja bi, kada je o ovome riječ, mogla poslužiti kao dokaz..."¹⁵ Također, imam Zejle‘i pojasnio je slabost svih hadisa i predaja koje govore o obaveznosti obnavljanja abdesta nakon smijanja u namazu, kao i imami Darekutni i Ibnul-Dževzi.¹⁶

- 2 Od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: "*Ko se nasmiје u namazu, neka obnovi i abdest i namaz.*"¹⁷

12 Predaju su zabilježili Darekutni, *Sunen*, 1/314, br. 643, Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musannef*, 2/330, br. 3934, ‘Abdurrezzak, *El-Musannef*, 2/376, br. 3760, Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 1/226, br. 679, i drugi.

13 Vidjeti: Darekutni, *Sunen*, 1/314.

14 Vidjeti: Ibn-Hadžer, *Et-Telhisul-habir*, 1/327.

15 Vidjeti: Albani, *Irvā‘ul-galil*, 2/117.

16 Vidjeti: Zejle‘i, *Nasbur-raje li ehadisil-hidaje*, 1/47–54, Darekutni, *Sunen*, 1/295–323, i Ibnul-Dževzi, *El-‘l-el-mutenahije*, 2/367–373.

17 Hatib el-Bagdadi, *Tarihul Bagdad*, 11/18, i Ibnul-Dževzi, *El-‘l-el-mutenahije*, br. 612. Šejh Albani je ovaj hadis ocijenio slabim u *Da‘iful-džami‘a*, br. 5680.

- 3 Od Džabira, radijallahu ‘anhu, prenosi se da je rekao: ”Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, nam je rekao: *’Onaj ko se od vas nasmije u namazu neka uzme abdest, a zatim neka ponovi namaz.*”¹⁸

Postoje još mnoge predaje u kojima se spominje naredba da se nakon smijanja u namazu ponove i abdest i namaz, međutim sve su one ništavne ili jako slabe, tako da ne mogu poslužiti kao ispravan argument o ovom pitanju.

Pored citiranih riječi islamskih učenjaka o slabosti svih hadisa na ovu temu, navodimo i govor imama Nevevija, rahimehullah, koji kaže:

U osnovi ne postoji nijedna vjerodostojna predaja koja govori o tome da smijanje u namazu kvari abdest. One predaje koje se prenose od Ebul-‘Alija i njegovih drugova, te od ‘Imrana b. Husajna, radijallahu ‘anhu, i ostalih, slabe su ili ništavne, oko čega postoji suglasnost hadiskih stručnjaka koji su rekli da na ovu temu nema vjerodostojnog hadisa.¹⁹

Drugo mišljenje: smijanje u namazu kvari namaz ali ne kvari abdest

Druga skupina učenjaka smatra da onaj ko se glasno nasmije u namazu nije pokvario abdest već samo namaz. Ovo mišljenje zastupa velika većina ashaba, tabiina i ostalih velikih učenjaka iz reda prvih generacija, od kojih su i sljedeći: Džabir b. ‘Abdullah, Ebu-Musa el-Eš‘ari, Kasim b. Muhammed, ‘Ata b. Ebi-Rebbah, Zuhri, ‘Urve b. Zubejr, Se‘id b. Musejjib, Mekhul, Ebu-Bekr b. ‘Abdur-Rahman, Haridže b. Zejd b. Sabit, Sulejman b. Jesar, Jahja b. Ebi-Kesir, Malik, Šafija, Ahmed, Ishak, Ebu-Sevr, Ša‘bi, Ibn-Sirin i drugi.²⁰

Dokazi ove skupine učenjaka uglavnom se baziraju na riječima Džabira b. ‘Abdullaha, radijallahu ‘anhu, kada je upitan o čovjeku koji se nasmije u namazu, pa je odgovorio: ”Ponovit će namaz, a neće obnavljati abdest.”²¹

¹⁸ Ibn-‘Adijj, *El-Kamil*, 9/155, Darekutni, *Sunen*, 1/315, br. 647, i drugi.

¹⁹ Nevevi, *El-Medžmu‘*, 2/71.

²⁰ Vidjeti: Ibnul-Munzir, *El-Evsat*, 1/226, Ibn-Kudame, *El-Mugni*, 1/239–240, Nevevi, *El-Medžmu‘*, 2/70, i Ibn-Rušd, *Bidajetul-mudžtehid*, 1/83.

²¹ Predaju je zabilježio Buhari u svome *Sahihu*, Knjiga o abdestu, poglavlje br. 34, ali kao mu‘allek predaju, tj. bez lanca prenosilaca. Lanac prenosilaca ove predaje spojio je Bejhaki u *Es-Sunenul-kubra*, 1/225, br. 672, kao i Darekutni u *Sunenu*, 1/314, br. 650. Bilježe je još i ‘Abdurrezzak, *El-Musannef*, 2/377, br. 3766, i Ebu-Ja‘la, *Musned*, 4/202, br. 2313. Predaju je

Isto tako, mnogobrojne predaje od ashaba i tabiina upućuju na to da oni nisu smatrali obaveznim za onoga ko se nasmije u namazu da ponovi abdest, već samo namaz. Spomenut ćemo neke od tih predaja:

Od Ibn-Sirina se prenosi da je rekao: "Kada smo bili djeca, naređivali su nam da, ako se u namazu nasmijemo, ponovimo namaz."

Od 'Ata'a se prenosi da je o čovjeku koji se nasmije u namazu rekao: "Ukoliko se osmijehne, neće prekinuti namaz, a ako se nasmije glasno, prekinut će namaz, a abdest neće obnavljati."

Od 'Abdurrahmana ibnul-Kasima prenosi se da je rekao: "Dok sam klanjao namaz sa svojim ocem, nasmijao sam se pa mi je naredio da obnovim namaz."

Kada je imam Ša'bi, rahimehullah, upitan o čovjeku koji se nasmije u namazu, rekao je: "Donijet će početni tekbir i obnoviti namaz."²²

Također u dokaze ove skupine učenjaka spada i činjenica da smijeh mimo namaza ne kvari abdest, prema jednoglasnom mišljenju učenjaka, pa ga tako ne kvari ni u namazu, a uz to smijeh nije nečistoća niti vodi ka njoj. Pored ove zdrave analogije, uzima se u obzir i činjenica da ne postoji nijedna ispravna predaja koja bi eventualno išla u korist prvom mišljenju, tako da se ostaje na osnovi, tj. da abdest kvari samo ono za što postoji validan argument iz Kur'ana, vjerodostojnog hadisa ili konsenzusa islamskih učenjaka.²³ Ovo je svakako i odabrano mišljenje, a Allah najbolje zna.

Osmijeh u namazu

Što se tiče osmijeha u namazu koji ne preraste u grohotni smijeh te ostane samo na razvlačenju usana, islamski učenjaci su saglasni da to ne kvari ni abdest ni namaz, izuzimajući Ibn-Sirina, rahimehullah,²⁴ koji je, kada je

---

ispravnom ocijenio Ibn-Hadžer u *Fethul-Bariju*, 1/336, a spominje je i u *El-Metalibul-'alije*, 2/365, br. 123. Kaže imam Hejsemi: "Predaju bilježi Ebu-Ja'la, a njegovi prenosioци su pouzdani." Vidjeti: *Medžme'uz-zev'id*, 2/82.

22 Sve navedene predaje bilježi Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musannef*, 2/329–330, a slično i 'Abdurrezzak, *El-Musannef*, 2/377–379 od br. 3765 pa dalje.

23 Vidjeti: Ibn-Kudame, *El-Mugni*, 1/239, i Nevevi, *El-Medžmu'*, 2/71.

24 Vidjeti: Ibnul-Munzir, *El-Evsat*, 3/253–254.

upitan o osmijehu u namazu, odgovorio: "Ne znam da je osmijeh išta drugo do smijanje."²⁵

Mnogobrojne predaje od ašhaba i tabiina idu u korist mišljenju da osmijeh u namazu ne kvari namaz:

Od 'Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu 'anhu, prenosi se da je rekao: "Osmijeh u namazu se ničim ne broji."²⁶

Od Džabira b. 'Abdullaha prenosi se da je rekao: "Osmijeh ne kvari namaz već ga kvari glasno smijanje."²⁷

Od 'Ata'a se prenosi da je rekao: "Ako se u namazu osmjehneš pa ti se i zubi ukažu, to neće pokvariti tvoj namaz."²⁸

Također, kao dokaz da osmijeh u namazu ne kvari namaz, mnogi navode i hadis koji prenosi Džabir, radijallahu 'anhu:

Klanjali smo s Poslanikom, sallallahu 'alejhi ve sellem, u vrijeme Bitke na Bedru, pa se osmjehnuo u namazu. Kada je završio namaz, rekli smo mu: "Allahov Poslaniče, vidjeli smo da si se osmjehnuo?!" Na to je on odgovorio: "*Pored mene je prošao melek Mikail vraćajući se iz potjere (nevjernika), a na njegovim krilima su tragovi prašine. On mi se nasmijao, a ja sam se njemu osmjehnuo.*"²⁹

Pored toga što ovaj hadis nije vjerodostojan, ipak sa sigurnošću možemo tvrditi da osmijeh u namazu ne kvari namaz jer je to bilo mišljenje svih ašhaba, tabiina i učenjaka iz prvih generacija muslimana osim Ibn-Sirina, o čemu je već bilo riječi, a Uzvišeni Allah najbolje zna!

25 Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musannef*, 2/328, br. 3922.

26 Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musannef*, 2/328, br. 3917.

27 Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musannef*, 2/328, br. 3918, i 'Abdurrezzak, *El-Musannef*, 1/378, br. 3774.

28 'Abdurrezzak, *El-Musannef*, 1/379, br. 3777.

29 Ovu predaju bilježe Darekutni, *Sunen*, 1/322, br. 666, Ebu-Ja'la, *Musned*, 4/49, br. 2060, Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 2/357, br. 3361, Ibn-'Adijj, *El-Kamil*, 8/384, i Taberani, *El-Kebir*, 2/188, br. 1767, s tim da se u njegovoj predaji umjesto Mikaila spominje melek Džibril. Hejsemi, rahimehullah, nakon što je spomenuo ovaj hadis, rekao je: "Bilježi ga Ebu-Ja'la, a u njegovom lancu prenosilaca je i El-Vazi'a b. Nafi'a koji je metruk (prenosilac za koga se sumnjalo da je lagao), tako da je ova predaja ništavna." Pored Hejsemija, veliki broj hadiskih stručnjaka je ovaj hadis ocijenio ništavnim. Vidjeti: Hejsemi, *Medžme'uz-zeva'id*, 6/84, Ibn-Hadžer, *El-Metalibul-'alije*, 17/329, br. 4254, i Zejle'i, *Nasbur-raje li ehadisil-hidaje*, 1/54.

Anekdota

Vezano za ovaj propis i raspravu oko njega navodi se jedan zanimljiv slučaj iz vremena imama Šafije, rahimehullah. Naime, jednom prilikom Šafija je bio na sijelu na kojem je prisustvovao i čovjek po imenu Hasan b. Zijad el-Lu'lui el-Kufi³⁰, koji je zastupao mišljenje da smijanje u namazu kvari i namaz i abdest, pa ga je jedan od prisutnih upitao kakav je propis za onu osobu koja bi u toku namaza progovorila i potvorila slobodnu ženu (da je učinila blud). On mu je odgovorio da bi namaz takve osobe bio pokvaren pa bi ga morao ponoviti, a da abdest ne bi izgubio. Tada mu taj čovjek reče: "Potvora u namazu je kod tebe na manjem stepenu (grijeha) od smijanja?" Tada je ovaj El-Lu'lui uzeo svoje papuče i otišao.³¹

³⁰ Hasan b. Zijad el-Lu'lui el-Kufi, umro 254. hidžretske godine, nepouzdan je ravija. Jahja b. Me'in, Ebu-Sevr i Ebu-Davud su za njega rekli da je lažov, a nepouzdanim prenosiocem smatraju ga 'Alijj b. Medini, Ebu-Hatim, Darekutni, Nesa'i i drugi. Muhammed b. Hu-mejd er-Razi o njemu kaže: "Nisam nikoga vidio da ružnije obavlja namaz od njega", a Muhammed b. Rafi'a en-Nejsaburi o njemu je rekao: "Dizao bi i spuštao svoju glavu na sedždu prije imama." Vidjeti: Ibn-Hadžer, *Lisanul-mizan*, 3/48–49.

³¹ Zehebi, *Mizanul-i'tidal*, 1/491, i Ibn-'Adijj, *El-Kamil*, 3/161.

TEKFIRSKA POSLA

Iskustvo koje čovjek stječe u životu prolazeći kroz razne mile i nemile situacije i događaje, baveći se različitim poslovima, mijenjajući životnu sredinu i upoznavajući razne profile ljudi, sigurno je faktor koji bitno utječe prvenstveno na intelektualni, a onda i svaki drugi razvoj bilo kojeg pojedinca. Zbog toga se često prilikom konkursa za popunjavanje nekog ozbiljnog i važnog radnog mjesta traži osoba sa dugogodišnjim iskustvom u struci. Ako znamo da je pozivanje ljudi u islam najljepši i najčasniji poziv na ovom svijetu, što nam svjedoči Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi:

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾

A ko govori ljepše od onoga koji poziva Allahu, koji dobra djela čini i koji govori: "Ja sam doista musliman."¹

sigurno je da je i u ovom pozivu iskustvo nešto što uveliko pomaže dolasku do uspjeha i ostvarenju praktičnih rezultata. Isto tako nam je dobro poznato da iskustvo u bilo kojem zanimanju ili nauci, pa i u islamskom misionarstvu i traženju šerijatskog znanja, dolazi kao plod dugogodišnjeg mukotrpnog rada i stalnog učenja i usavršavanja. Zato ćemo vidjeti da je većina islamskih učenjaka svoj vrhunac u šerijatskom znanju i radu za islam dostigla upravo u poznijim godinama. Praksa prvih generacija u ovom pogledu bila je vrlo logična i veoma plodonosna, pa su u mladosti dosta učili napamet, a kasnije su naučeno razumijevali i shvaćali, i nakon toga izvodili šerijatske propise i pravila, izdavali fetve i pisali kapitalna djela klasične islamske literature. Zbog toga, ostarjeti u islamu čineći dobra djela titula je koja zavređuje posebno lijep odnos prilikom susreta i komunikacije s takvom vrstom osoba.

¹ *Prijevod značenja Kur'ana*, Fussilet, 33.

Kada su Poslanika, sallallahu ‘alejhi ve sellem, upitali ko je najbolji između svih ljudi, on je odgovorio: *”Najbolji od svih je onaj ko dugo živi, a njegova dobra djela budu mnogobrojna.”*²

U drugom hadisu Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, potiče na blagost prema mladima i na poštivanje starijih pa kaže: *”Ne pripada mome ummetu onaj ko ne poštuje naše starije i nema milosti prema našim mladima...”*³

Isto tako, ukazivanjem poštovanja prema starijim osobama, muslimani na neki način veličaju Uzvišenog Allaha. Ebu-Musa el-Eš‘ari, radijallahu ‘anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”Zaista se u veličanje Uzvišenog Allaha ubraja i ukazivanje počasti sijedom starcu muslimanu...”*⁴

Stoga, ako se u jednom čovjeku spoji ispravno vjersko znanje i dug životni vijek koji je u globalu proveden u iskrenom radu za islam, sa sigurnošću možemo tvrditi da ovakva kombinacija rezultira nastankom islamskog učenjaka u pravom smislu riječi, koji svakako zaslužuje da bude cijenjen, voljen i poštovan.

Omladina glumi učenjake

Ukoliko se obrne ovaj redoslijed, pa se kao vjerski autoriteti budu nametali mladići oskudnog vjerskog znanja i bez iskustva u radu za islam, nošeni više poletom kratkog dometa nego istinskim islamskim znanjem koje je potvrđeno riječima i djelom, tada dolazi do pojave mnogih loših i negativnih pojava od kojih je jedna naročito opasna. Naime, spontano nastaju brojne grupe mladića koji klevetaju i omalovažavaju istinske vjerske autoritete, te

- 2 Tirmizi, *Sunen*, br. 2329, Ahmed, *Musned*, 4/190, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 3793, Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musannef*, 12/180, br. 35421, Ebu-Nu‘ajm, *Hiljetul-evlija*, 9/51, Taberani, *El-Evsat*, 2/118–119, br. 1441, i Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 3/519, br. 6526, i *Šu‘abul-iman*, 2/56–57, br. 515, od ‘Abdullaha b. Busra, radijallahu ‘anhu. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1836, i *Sahihut-tergib*, br. 3364.
- 3 Ahmed, *Musned*, 5/323, Tahavi, *Šerh muškilil-asar*, 3/365, br. 1328, Hakim, *El-Mustedrek*, 1/199, br. 421, Bezzar, *Musned*, 7/157–158, br. 2718, i Šaši, *Musned*, 2/184, br. 1273, od ‘Ubade b. Samita, radijallahu ‘anhu. Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim u *Sahihut-tergib*, br. 101.
- 4 Ebu-Davud, *Sunen*, br. 4843, Bejheki, *Šu‘abul-iman*, 13/358, br. 10480, Buhari, *El-Edebul-mufred*, br. 357, i Ibn Ebi-Šejbe, *El-Musannef*, 7/501, br. 22231, od Ebu-Musaa el-Eš‘arija, radijallahu ‘anhu. Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim. Vidjeti: *Sahihul-džami‘a*, br. 2199, i *Sahihut-tergib*, br. 98.

pod izgovorom rada za islam čine velike gluposti koje da'vetu nanose mnogo više štete nego koristi. Na čelu ovih grupa većinom se nalaze samouki, često vrlo inteligentni i karizmatični mladići ili srednjovječni ljudi, koji se u najboljem slučaju mogu definirati kao početnici u traženju znanja. Ovo je još jedan od belaja kojim je u današnjem vremenu iskušan islamski ummet, možda više nego ikada do sada. U velikoj nestašici uleme, i ono malo vjerskih autoriteta ehli-sunneta koje imamo biva oštro napadano i kritizirano, i to od strane onih koji sebe smatraju spašenom grupom i nosiocima ispravnog vjerovanja, a čija starosna dob u prosjeku teško da prelazi trideset godina. Kada je jednom prilikom Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, upitan o predznacima Sudnjeg dana, odgovorio je: "...i kada se znanje bude tražilo od omladine."⁵

Kad bismo ovaj hadis i odbacili kao slab, mnoge vjerodostojne predaje od ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, upućuju na opasnost učenja i stjecanja znanja kod omladine. Govorio je 'Abdullah b. Mes'ud, radijallahu 'anhu: "Uistinu ćete stalno biti u dobru sve dok znanje bude kod vaših starijih, a kada znanje bude kod vaših mlađih, onda će mlađi starije proglašavati luđacima". U drugoj sličnoj predaji od istog ashaba kaže se: "Ljudi će biti u dobru sve dok im znanje bude dolazilo od starijih, a kada im znanje dođe od omladine, tada će biti upropašteni."⁶

Kod tumačenja pojma "mlađi" (u slobodnijem prijevodu: početnici, žutokljunci) u spomenutim predajama, islamski učenjaci navode više mišljenja, koja se otprilike svode na četiri:

- 1 neki kažu da se misli na različite vrste novotara koji ne slijede predaje niti Poslanikovu, sallallahu 'alejhi ve sellem, tradiciju, već postupaju po vlastitom mišljenju i nahodanju;
- 2 da se misli na one koji daju prednost mišljenjima onih koji su došli nakon ashaba, a mišljenja ashaba zanemaruju;

⁵ Taberani, *El-Kebir*, 22/361–362, br. 908, i *El-Evsat*, 8/16, br. 8140, i 'Abdullah b. Mubarek, *Kitabuz-zuhd*, str. 64, br. 61, od Ebu-Umejjeta el-Džumehija. Hejsemi kaže da je hadis slab jer se u senedu nalazi Ibn-Luheja koji je nepouzdan prenosilac. Vidjeti: *Medžme'uz-zeva'id*, 1/135. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 695, i *Sahihul-džami'a*, br. 2207.

⁶ Lalika'i, *Šerh usuli i'tikad*, br. 101, i Ibn-'Abdul-Berr, *Džami'u bejanil-'ilmi ve fadlih*, 1/159. Slično se prenosi i od Omera, radijallahu 'anhu, sa vjerodostojnim lancem prenosilaca, kako tvrdi Ibn-Hadžer, rahimehullah. Vidjeti: *Fethul-Bari*, 13/314.

- 3 da ovaj pojam podrazumijeva općenito neznanice, bilo da su po godina-
ma stari ili mladi;
- 4 da se bukvalno misli na mališane koji nemaju mnogo godina, a samim
tim ni iskustva.⁷

Hatib el-Bagdadi, rahimehullah, (u. 463. h. g.) u svome kratkom ali vrijednom djelu *Nasihatu ehlil-hadis*, str. 30, spominje odgovor Ibn-Kutejbe ed-Dejnurija, rahimehullah, (u. 276. h. g.) koji je dao nakon što je upitan o značenju predaja koje govore o uzimanju znanja od omladine, pa je rekao:

Ljudi će neprestano biti u dobru sve dok njihovi učenjaci budu šejhovi (i po znanju i po godinama), a ne omladina, jer je šejha napustilo mladalačko sladostrašće, oštrina, brzopletost i lahkoumnost, pa zbog iskustva koje je stekao neće mu se u njegovo znanje uvući šubha (nedoumice i sumnje), niti će ga nadvladati njegova strast, i neće biti sklon pohlepi i častoljublju, i neće ga šejtan odvesti u zabludu...

Godina mladih, razmišljanja blesavih

Sva ova mišljenja, možemo slobodno reći, odnose se i na određene skupine u sadašnjem vremenu koje se prepoznaju po neznanju i neiskustvu, grubosti i brzopletosti, ekstremnim stavovima i mišljenjima, što opet rezultira odvajanjem od džemata muslimana, neobavljanjem namaza za imamima koji prakticiraju pojedine novotarije, tekfirenjem muslimana većinom samo zbog neosnovanih sumnji i, naravno, neslušanjem učenjaka, te njihovim ismijavanjem i vrijeđanjem, upravo onako kako je rekao Ibn-Meš'ud, radijallahu 'anhu, u navedenoj predaji.

Haridžije, prva sekta koja se pojavila u islamu, preteče su ovakvih pokreta. Kao što ni oni nisu slušali niti poštivali tadašnju ulemu, odnosno ashabe, slično njima ni današnji "poletni omladinci" ne slušaju ulemu današnjice. Opisujući haridžije, Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao je: "...mladih godina, suludih zamisli..."⁸

I ovaj opis, naravno, savršeno odgovara savremenim haridžijama, pa kako smo već rekli, skoro da je pravilo da se radi o omladini, a što se tiče

⁷ Ibn-'Abdul-Berr, *Džami'u bejanil-'ilmi ve fadlih*, 1/158–160.

⁸ Buhari, *Sahih*, br. 3611, od Alije, radijallahu 'anhu.

suludih zamisli i mišljenja, tome nema kraja. Dovoljna im je glupost omlađavati učenjake kada su dobro svjesni riječi Uzvišenog Allaha u hadisi-kudsijju u kojem On kaže: *"Ko bude neprijatelj Mome štićeniku (evliji), Ja sam mu objavio rat..."*⁹ Imami Ebu-Hanife i Šafija govorili su: "Ako Allahovi štićenici (evlije), na ovome i budućem svijetu, nisu fakihi (islamski pravnici) i alimi, onda evlije i ne postoje."¹⁰

Slično ovome govorio je i Ibn-'Abbas, radijallahu 'anhuma: "Ko uznemirava fakiha, taj uznemirava i Poslanika, a ko uznemirava Poslanika, taj uznemirava i Allaha."¹¹

Nije li suludo i vrlo opasno nasljednike Allahovih poslanika nazivati murđijama, ulemom hajza i nifasa, kipovima koji se obožavaju mimo Allaha, ili trojicu velikih alima dvadesetog i početka dvadeset i prvog stoljeća porediti sa svetim trojstvom?¹² Nije li isuviše blesavo i vrlo bezobrazno sjediti u centrima kufra i širka, i izdavati fetve o dozvoli ubijanja muslimanskih žena i djece, a znati da je u osnovi zabranjeno ubijanje čak i životinja koje ne nanose štetu, i onda dotičnu fetvu potpisati sa "El-Britani" (Britanac)? (Zamislamo koliku bi "štetu" islamu nanio jedan Jevrej koji pod parolom iskrenog rada za dobrobit judaizma živi u Palestini i to u naselju koje je skoro stopostotno naseljeno muslimanima, i sa tog mjesta potiče određene Jevreje na ubijanje drugih Jevreja koji po njemu, eto, nisu dovoljno dobri, i dozvoljava pljačku njihovog imetka, a predstavlja se recimo kao "Ariel" ili "Icak el-Palestini"!)

Zar nije isuviše glupo sumnjati u ispravnost čak i svog imana pa onda i imana osvjedočenih muslimana i stalno nastojati zaviriti u njihova srca i preispitivati njihove nijete? Ovako nešto može samo mrtvo srce, pa makar njegov vlasnik po svojoj spoljašnjosti izgledao poput ashaba ili mu okolina zavidjela na njegovim ibadetima. Samo ismijavanje i ogovaranje učenjaka znači ulazak u otvoreni rat sa Allahom Uzvišenim, što može biti povod za (od)umiranje srca te osobe, te gubitak sposobnosti razlikovanja dobra i zla. Rekao je Ibn-Asakir, rahimehullah:

Znaj, dragi moj brate, Allah uputio i mene i tebe ka onome sa čime je On zadovoljan, i učinio nas obojicu od onih koji od Njega strepe i boje Ga se

⁹ Buhari, *Sahih*, br. 6502, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu.

¹⁰ Hatib el-Bagdadi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, 1/150, br. 137. i 138.

¹¹ Hatib el-Bagdadi, *El-Fekihu vel-mutefekkih*, 1/150, br. 124.

¹² Ovu su sramnu sintagmu pojedini tekfirske protagonisti koristili blateći šejhove Ibn-Baza, Ibn-'Usejmina i Nasiruddina Albanija, rahimehumullah.

istinskom bogobojažnošću, da je meso islamskih učenjaka otrovno, i Allahovo pravilo u raskrinkavanju onih koji ih omalovažavaju je poznato, pa onaj ko svoj jezik usmjeri ka učenjacima da ih grdi i kleveta, Allah takvoga iskuša sa mrtvilom srca prije nego što preseli sa ovoga svijeta.¹³

Vidimo da je Ibn-‘Asakir, rahimehullah, još prije nešto manje od devet vijekova, uspostavio vrlo preciznu dijagnozu svim vrstama početnika i ”žuto-kljunaca” koji klevetaju i omalovažavaju ulemu, i ustanovio im bolest koja je za srce opasnija od fizičkih bolesti, jer ga ostavlja da živi fizičkim životom, dok je ono ustvari imanski potpuno mrtvo.

Štete li velike

Ne možemo a da ne uzdahnemo od tuge i žalosti za ogromnom energijom i trudom koje ovakve grupe bez milosti upotrebljavaju u verbalnim, a često i fizičkim obračunima sa braćom muslimanima, umjesto da taj isti žar i borbeni duh upotrijebe za istinsku dobrobit svih muslimana. Koliko li je mladosti, snage i energije potrošeno na međusobna trvenja i razmirice dok istinski neprijatelji islama iz svega toga izvlače pravu korist. Kada bi se ta velika energija i polet koji posjeduje omladina kanalisala i usmjeravala znanjem, iskustvom i savjetima koje posjeduje istinska ulema, sigurni smo da bi ovaj ummet puno brže i efikasnije krenuo ka svome konačnom trijumfu. U protivnom, bojimo se da će još dugo mnoge muslimanske čaršije (a bogami i evropske prijestolnice) imati svoje spašene grupe okupljene oko samoukih i samozvanih šejhova brzih na uvredi i pesnici, a nebulozne fetve internetskih šejhova i dalje će podrivati autoritet priznatih alima i još više produbljivati ionako krvave rane na tijelu napaćenog ummeta.

¹³ Ibn-‘Asakir, *Tebjīnu kezibil-mufteri*, str. 29.

U SVIJETU ELEKTRONIKE, ŠPIJUNA I UHODA

Koristi koje nam je donijela savremena tehnologija neupitne su. Ono što je nekad bilo apsolutno nezamislivo, danas je potpuno normalno, kao da nikada nije ni bilo drugačije. U bliskoj prošlosti, kada su i fiksni telefoni bili teško dostupni, ni najveći vizionar nije lahko mogao zamisliti da će ubrzo, u roku od samo dvije decenije pa i manje, i finansijski prosječno situirana osoba, pa čak i ona koja je na rubu siromaštva, biti u stanju da sebi priušti mobilni telefon na kojem će imati fotoaparata, kameru, radio i još mnogo toga...

Mobiteli su nam definitivno promijenili život i radikalno utjecali na mnoge navike koje su se održavale stoljećima. Pisanje pisama, slanje čestitki uz praznike ili telegrama u nekim hitnim situacijama, više ne zahtijeva papir i olovku, kupovinu markica i odlazak u poštu, već nekoliko sekundi tipkanja po mobitelu. Samo se još rijetki sjetni tradicionalisti late pera i hartije i napišu čestitku ili pismo, više iz čuifa nego zbog stvarne potrebe. Računari su opet posebna priča. Do prije samo dvadesetak godina, te čarobne spravice uglavnom su bile nešto što smo gledali na TV-u, a tek poneka elitnija srednja škola imala je neki računar, danas već muzejski primjerak, čije su mogućnosti bile mnogo manje nego što danas ima odavno prevaziđeni mobilni. Donedavno, u privatnom vlasništvu "kompjutere" su posjedovali rijetki sretnici, većinom djeca tadašnje aristokratske elite ili djeca radnika iz dijaspora, a uglavnom su korišteni za igrice čija bi grafika danas bila smiješna i maloj djeci. Tako je bilo i sa većinom drugih elektronskih uređaja. Bili su skupi, teško dostupni, i uglavnom privilegija bogatih. Naravno, danas je stanje potpuno drugačije. Kao i telefoni, i solidni računari mogu se nabavi-

ti jeftino, tako da su skoro postali obavezni prateći detalj čak i u dječijim sobama. Većina djece koja ne idu ni u školu, sa lakoćom pale računare, igraju igrice, sa interneta skidaju materijal ili ga postavljaju, "podizuju" sisteme ili ih pak "ruše", instaliraju i formatiraju, i još štošta, kao da su odmah po rođenju završili kurs informatike.

Sva ta elektronska mašinerija koja je preko noći postala vrlo bitan element u našim životima i koje bismo se vrlo teško odrekli, nedvojbeno nam je olakšala život i toliko pojednostavila nekad vrlo komplicirane stvari i postupke, uštedjevši nam vrijeme, trud i novac.

Nevolje koje nanosi savremena tehnologija

Pored toga, ova tehnologija nam je donijela i mnoge nevolje o kojima se često govori i piše. Ovisnost o računarima, mobitelima, internetu te svemu onome što oni nose sa sobom, paranoični strah od nestanka struje jer će igrice biti prekinute, krivljenje kičme i pretilost zbog pretjeranog sjedenja i manjka fizičke aktivnosti, slabljenje vida i začetak nekih bolesti uzrokovanih različitim vidova zračenja, zanemarivanje vjerskih, bračnih, porodičnih i mnogih drugih vrsta obaveza zbog opsesivne vezanosti za proizvode visoke tehnologije, samo su neki od problema koje nam je donijela ova elektronska revolucija.

Pored ovih i drugih problema, izdvajamo jedan koji je evidentan. U svojoj računarsko-mobiteljskoj revoluciji, koja se svakim danom sve više razvija i prelazi očekivanja i najambicioznijeg vizionara, izgubili smo u velikoj mjeri privatnost i intimu koji su kod svih naroda svijeta generalno bili prihvaćeni kao vrijednosti koje su ljubomorno čuvane. Pored javnog života i izlazaka među svijet, većina ljudi voljela je svoj privatni kutak, daleko od očiju javnosti i znatiželjnih pogleda, u kome će se u samoći ili u društvu porodice i prijatelja izolirati od svega što je vanjsko. Islam kao vjera posebno naglašava i potencira pravo na privatnost i intimu, što se jasno zaključuje iz mnogih njegovih općih i pojedinačnih načela. Naprimjer, šerijatski propisana odjeća za žene i muškarce jedan je od prepoznatljivih obilježja vjere islama koji su naređeni, između ostalog i u cilju čuvanja intime, odnosno privatnosti pojedinca. Takav slučaj je i kod poznate kur'anske naredbe obaranja pogleda i izričite zabrane ulaženja u tuđe kuće bez dozvole vlasnika. Rekao je Uzvišeni Allah:

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا
ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

O vjernici, u tuđe kuće ne ulazite dok dopuštenje ne dobijete i dok ukućane ne pozdravite; to vam je bolje, poučite se!¹

Ne samo da je zabranjeno ulaženje u tuđe kuće bez dozvole vlasnika, već je isto tako strogo zabranjeno na bilo koji način špijunirati ukućane ili zavirati u unutrašnjost kuće. O ovom propisu govore mnogi hadisi. Od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”Ko zaviri u tuđu kuću bez dozvole ukućana, dozvoljeno im je da mu izbiju oko”*², a u dodatku kojeg bilježi imam Nesa’i navodi se: *”...i nisu dužni platiti krvarinu niti u takvom slučaju ima kisasa (odmazde).”*³ U islamskom pravu vrlo su rijetke i iznimne situacije u kojima se opravdava ulazak u nečiju kuću bez dozvole vlasnika, pa čak ako bi i sam islamski vladar bio taj koji želi ući. Poput gledanja, isto tako je zabranjeno namjerno osluškivati nečiji govor osim ako smo sigurni da oni koji razgovaraju ne bi imali ništa protiv toga. Rekao je Muhammed, sallallahu ‘alejhi ve sellem: *”Ko bude osluškivao razgovor nekih ljudi, a oni s time ne budu zadovoljni, na Sudnjem danu će mu u uši biti sipano vrelo olovo.”*⁴

Ovim vjerodostojnim hadisima prvenstveno se želi naglasiti pravo pojedinca na privatnost i intimu, a u isto vrijeme pokazati koliki je grijeh na bilo koji način špijunirati i uhoditi nekoga.

Globalno špijuniranje

Ekspanzijom prilično jeftinih i vrlo lahko dostupnih elektronskih uređaja, poput mobitela ili digitalnih kamera koje će za koju godinu vjerovatno biti sićušni onoliko koliko to budu željeli kupci, pomoću kojih se jednostavno i indiskretno mogu praviti fotografije, bilježiti zvuk ili se praviti video snimci, slobodno možemo reći da je nastupilo zlatno doba globalnog špijuniranja

¹ *Prijevod značenja Kur’ana*, En-Nūr, 27.

² Buhari, *Sahih*, br. 6888, i Muslim, *Sahih*, br. 2158.

³ Nesa’i, *Sunen*, 8/61, i Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 8/588, br. 17658. Ovaj dodatak vjerodostojnim je ocijenio šejh Albani u *Irva’ul-galil*, 7/284, br. 2227, i u *Sahihut-tergib*, br. 2727.

⁴ Buhari, *Sahih*, br. 7042, od Ibn-‘Abbasa, radijallahu ‘anhuma.

i razvijanja nastranosti poznate kao voajerizam. Nekad su se tim prljavim poslom uglavnom bavile obavještajne službe, dok je danas, makar djelimično, to omogućeno svakom pojedincu koji za tim ima želju. Bolesni umovi ustrajno vrebaju kako bi napravili "dobru" fotografiju ili snimili, po njima, zanimljiv video u kojem je pojedinac "uhvaćen" u neprimjerenom položaju ili situaciji u kojoj ne bi volio da ga iko vidi, kako bi isti postavili na internet i tako zaradili novac ili jednostavno iz zabave ismijali tu osobu i trajno je osramotili. Teško je i u vlastitom domu ostati siguran od bolesno znatiželjnih očiju koje kroz objektivne fotoaparata sa sigurne distance nastoje doprijeti do zanimljivih fotografija. Iako su meta takvih lovaca uglavnom poznate osobe i medijske ličnosti, ni obični ljudi više nisu sigurni, jer i oni mogu biti zanimljivi, ako ni zbog čega drugog, onda makar zbog činjenice da bi se neko mogao dobro nasmijati njihovoj nezgodi.

Doduše, nekima više do privatnosti nije ni stalo. U krizi morala i porastu trenda razgolićavanja, mnogi se više ne bi ni osvrnuli na činjenicu da ih neko promatra ili slika dok se presvlače ili tuširaju, jer se svakako skoro isto (ne)obučeni šecu po ulicama, pogotovo u ljetnim danima. Već odavno se na TV-u sezonski emitiraju razne reality show emisije, u kojima učesnici borave u određenom zatvorenom prostoru gdje ih kamere u uglavnom direktnom prijenosu prate 24 sata na dan, a ne gase se čak ni kada učesnici odu u wc. Sve je to kroz medije tako lijepo upakovano i popraćeno dobrom reklamom da se desetine hiljada ljudi, većinom omladine, prijavljuje u show, a samo rijetki "sretnici" budu odabrani. To što će ih kamere pratiti čak i kada budu obavljali nuždu, čega bi se vjerovatno grozio i sam Iblis, manje je bitno, jer producenti i publika to traže. Čudno je do kojih granica može ići ljudska pohlepa za novcem i komadićem medijske slave koja će se ugasiti onog trenutka kada se ugase kamere, i kada producenti prebroje novac koji su zaradili na ekipi naivnih klovnova.

Zaštititi se od uhoda

Pored toga što obavještajne službe pod izgovorom borbe protiv terorizma i očuvanja nacionalne sigurnosti, bez ikakvog valjanog razloga, nastoje da prate i špijuniraju što veći broj ljudi na svijetu, narušavajući tako njihovu intimu i pravo na privatnost, zbog čega žestoko reaguju predstavnici mnogih udruženja za ljudska prava, i usprkos činjenici da mnogi nastrani pojedin-

ci iz svojih imbecilnih pobuda pokušavaju da prodru u intimni svijet ljudi kojima je još uvijek do intime stalo, ipak ni jednima ni drugima ne ide uvijek sve po planu. Prvi troše milione, a možda i milijarde eura, da bi na kraju shvatili da su pratili apsolutno bezazlene osobe dok su istinski opasni tipovi nažalost obavili ono što su naumili. Drugi često budu premlaćeni, raskrinkani i kažnjeni zatvorom ili novčanim kaznama, a samim time i osramoćeni, pod uvjetom da im sram još uvijek nije postao apstraktni pojam. Muslimani se i od jednih i od drugih trebaju zaštititi. Od prvih, besprije-kornim moralom i ponašanjem, kloneći se svakog oblika nasilja i nepravde, upravo onako kako to naučava vjera islam, tako da će se eventualni špijuni i uhode uvjeriti da muslimani u suštini nemaju ama baš ništa sa nasiljem ili terorizmom koji im se u posljednje vrijeme nepravедno žele pripisati. Ako se radi o izlasku na ulicu ili javna mjesta, od ovih drugih se najbolje zaštititi prakticirajući islamom propisanu odjeću kao i maksimalno pristojnim ponašanjem, tako da će objektivni njihovih fotoaparata ostati bez zanimljivog sadržaja. Što se tiče kuća ili objekata u kojima borave, muslimani svoju intimu trebaju štititi klasično, zavjesama i paravanima na prozorima, kao i visokim ogradama koje će po mogućnosti podići oko svojih kuća, bez obzira što to neki smatraju "zaostalošću i začahurivanjem". U suprotnom, sami će snositi odgovornost za eventualne poglede stranaca koji bi vidjeli nešto neprilično. Od Ebu-Zerra, radijallahu 'anhū, prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "...*ukoliko bi čovjek prošao pored vrata na kojima nema zastora, pa vidio nešto neprilično kod ukućana, on ne snosi grijeh, već grijeh snose ukućani.*"⁵

Pored nastojanja mnogih da iz različitih pobuda prate, nadgledaju i kontroliraju naše živote, čuvati se od njihovih pogleda je koliko-toliko moguće. Međutim, iskreni vjernici čvrsto vjeruju da se ništa ne može sakriti od pogleda Onoga koji sve vidi, sve čuje i sve zna. Zato se maksimalno trude da njihove riječi i djela uvijek budu u skladu s onim čime je zadovoljan njihov Gospodar, pa makar bili i sami, daleko od očiju stvorenja. To i jeste najveći stepen vjerovanja – *el-ihsan*, kako je to potvrdio Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, kada je na Džibrilovo pitanje o ihsanu rekao: "*Ihsan je da*

⁵ Ahmed, *Musned*, 5/181, br. 21464, i Tirmizi, *Sunen*, br. 2707. Šejh Albani je ovaj hadis prvo ocijenio slabim u *Da'iful-džami'a*, br. 2240, i *Gajetul-meram*, br. 423, a zatim je promijenio mišljenje o njemu i ocijenio ga vjerodostojnim u *Sahihut-tergib*, br. 2728, i *Sikisiletul-ehadis es-sahiha*, br. 3463. Šu'ajb Arnaut smatra ga slabim. Vidjeti valorizaciju *Musneda* imama Ahmeda, 35/451, br. 21359 i 21572.

*Allaha obožavaš kao da Ga vidiš. Iako ti ne vidiš Njega, da znaš da On vidi tebe.*⁶ Uistinu su sretni oni koji se ovom stepenu makar i približe. Allaha molimo da i mi budemo od njih.

6 Buhari, *Sahih*, br. 50, i Muslim, *Sahih*, br. 10, od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu.

VJEČNOST NA DUNJALUKU NIJE DOSTIŽNA

Smrt i rastanak duše od tijela fenomen je koji je oduvijek zaokupljao ljudsku pažnju. Oni upućeni, Allahovi poslanici i njihovi sljedbenici, znali su, i u to bili čvrsto ubijeđeni, da smrt neće zaobići nijedno stvorenje, bez obzira gdje se ono nalazilo, koliko dugo živjelo ili koliko ono nastojalo da smrt izbjegne. Rekao je Uzvišeni Allah:

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾

Svako živo biće će smrt okusiti, i Nama ćete se poslije vratiti.¹

U drugom ajetu, obraćajući se Svom najdražem Poslaniku, Uzvišeni Allah kaže:

وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِّن قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَإِن مِّتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾

Nijedan čovjek prije tebe nije bio besmrtn; ako ti umreš, zar će oni dovijeka živjeti?²

S druge strane, oni koji su kroz historiju čovječanstva svjesno i iz oholosti okretali glavu od upute, odbijajući da se pokore Allahu i da slijede Njegove poslanike, stalno su pokušavali da smrt izbjegnu u potpunosti, ili da je makar malo odgode, ne štedeći pritom truda, i žrtvujući sve što su imali, i imetak, i položaj, pa čak i vlastite porodice.

¹ *Prijevod značenja Kur'ana*, El-'Ankebūt, 57.

² *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Enbijā', 34.

Maštanje o besmrtnosti

Otud i poznate historijske legende i priče, kojih ne manjka ni u jednom narodu ili civilizaciji, o pokušajima ljudi da postanu besmrtni. Tako su srednjovjekovni alhemičari nastojali da dođu do takozvanog "kamena mudrosti" i naprave "eliksir života", koji bi onome ko ga popije obezbijedio besmrtnost, dok su bjelosvjetski šarlatani i pustolovi tražili izmišljeni "izvor života", u kojem bi samo jedno kupanje kupaču osiguralo neograničen život. Kojeakvi nadriljekari i magovi spravljali su razne "magične napitke" koji su garantirali podmlađivanje i besmrtnost, pa ih nerijetko za velike sume zlata ili novca prodavali praznovjernim mušterijama među kojima je bilo čak i kraljeva. Često su umjesto besmrtnosti, kakve li ironije, konzumenti ovakvih eliksira doživljavali trenutnu smrt trovanjem. Napisane su nebrojene knjige, a u novije vrijeme snimljeni i mnogi filmovi u kojima se uvijek nanovo obrađuje ova tematika. Sve to dakako nije zasnovano ni na kakvim realnostima niti činjenicama, i nije ništa drugo do plod rasplamsale ljudske mašte koja proizlazi iz silne želje za dugim životom ili besmrtnošću. Naravno, u svemu tome određenu ulogu igra i prokleti Iblis, koji ljude stalno potiče i nagovara da iznalaze načine bježanja od smrti, sa ciljem da se zaokupe sa onim što je potpuno nerealno i beskorisno, ostavljajući i zaboravljajući na taj način svrhu ljudskog bivstvovanja na Zemlji, odnosno spoznaju i obožavanje Allaha Uzvišenog. Na kraju krajeva, zar Iblisovo obećanje vječnog života nije navelo i našeg praoca Adema, alejhisselam, da proba plodove njemu zabranjenog drveta, što je bio i razlog njegovog protjerivanja iz Dženneta i spuštanja na Zemlju:

فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَتَّعَادِمُ هَلْ أَذُكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَى ﴿١٢٠﴾
فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَى
ءَادَمُ رَبَّهُ فَغَوَى ﴿١٢١﴾

Ali šejtan mu počeo bajati i govoriti: "O Ademe, hoćeš li da ti pokazem drvo besmrtnosti i moć koje neće nestati?" I njih dvoje pojedše s njega i ukazaše im se stidna mjesta njihova pa počеше po njima lišće džennetsko stavljati – tako Adem nije Gospodara svoga poslušao i s puta je skrenuo.³

3 Prijevod značenja Kur'ana, Tâ Hâ, 120.–121.

Svakako, Adem, alejhisselam, se za svoj grijeh pokajao, svjestan da je u šejtanovu zamku upao:

ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَى ﴿١٢٢﴾

Poslije ga je Gospodar njegov izabranikom učinio, pa mu oprostio i na Pravi put ga uputio.⁴

Ono što je shvatio Adem, alejhisselam, nisu mnogi njegovi zalutali sinovi, koji još uvijek nastoje od smrti pobjeći, ali Allah je sigurno istinu rekao, a On će Svoje obećanje bez sumnje ispuniti:

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عِلِّمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

Reci: "Smrt od koje bježite zaista će vas stići. Zatim ćete Onome koji poznaje i nevidljivi i vidljivi svijet vraćeni biti i On će vas o onome što ste radili obavijestiti."⁵

Tragaoci za besmrtnošću prizivat će smrt na Sudnjem danu

Ova manija bježanja od smrti nije prestala čak ni u savremenom dobu u kome živimo, iako svakim danom, daljnjim razvojem nauke, dokazi o nemogućnosti ove utopije sve su jači i mnogobrojniji. Jako komplicirane ćelije od kojih su građena živa bića stare i propadaju, što postepeno uništava svaki živi organizam, i nema tog lijeka koji taj proces može zaustaviti. Razvijanjem tehnike kloniranja opet su probuđene stare-nove, skoro luđačke želje za besmrtnošću ili jako dugim životom, i "konačno je omogućeno stvaranje života", kako tvrde naučnici iz ateističkih krugova. Kloniranje ne donosi besmrtnost, jer klon od svoga donatora, ako i naslijedi genetski materijal, neće naslijediti sjećanja i osjećaje, tako da će pod utjecajem druge okoline sigurno izrasti u potpuno drugu osobu. Što se tiče teze da je kloniranje stvaranje života, pa valjda je i malom djetetu jasno da je za kloniranje potrebna živa

⁴ Prijevod značenja Kur'ana, Tā Hā, 122.

⁵ Prijevod značenja Kur'ana, El-Džumu'a, 8.

ćelija, a ne komad asfalta, tako da kloniranje, prosto rečeno, nije ništa drugo do "kopiranje" već postojećeg života, kojeg omogućava sav genetski materijal jednog organizma, sadržan u samo jednoj živoj ćeliji tog istog organizma. I ovaj savremeni pokušaj je, naravno, ostao bez uspjeha, tako da kloniranje ljudi čovječanstvu nije donijelo nikakvu stvarnu korist, i ono je, bez sumnje, s vjerskog, moralnog, humanog, a, bogami, i finansijskog aspekta potpuno neopravdano i neprihvatljivo.

Više je nego ironično da će oni koji su od smrti na dunjaluku bježali na sve moguće načine, silno poželjeti smrt baš u trenutku kada postanu besmrtni, na ahiretu nakon Sudnjeg dana. Prenosi Ebu-Se'id el-Hudri, radijallahu 'anhu, da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao:

Smrt će biti dovedena u obliku crno-bijelog ovna, pa će stati na zid između Dženneta i Džehennema. Bit će pozvani stanovnici oba boravišta, nakon čega će i jedni i drugi podići svoje vratove, pa će biti upitani: "Znate li ko je ovo?", a oni će odgovoriti: "Da, to je smrt." Nakon toga, smrt će biti povaljena i zaklana, i da Allah stanovnicima Dženneta nije odredio vječni život u njemu, oni bi pomrli od radosti i sreće, a da Allah stanovnicima Vatre nije odredio vječni život u njoj, pomrli bi od žalosti i tuge.⁶

Nakon što uđu u Vatru i osjete žestinu kazne i patnje, smrt će im biti najveća želja pa će dozivati:

...يَمْلِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَكِثُونَ ﴿٧٧﴾

... "O Malik! Neka Gospodar tvoj učini da umremo!", a On će reći: "Vi ćete tu vječno ostati!"⁷

Ekspanzija estetske hirurgije

Ipak, pored iskonske želje da pobijedi smrt, čovjek je duboko u sebi svjestan njene neminovnosti i neizbježnosti, i potajno zna da će ona, iako nepozvana, jednog dana zakucati na njegova vrata. Međutim, ljudska duša, uz ne-sebičnu pomoć šejtana i njegovih pomagača, stalno pronalazi nove metode

⁶ Tirmizi, *Sunen*, br. 3156. Predaju, u nešto kraćoj verziji bilježe: Buhari, *Sahih*, br. 4730, i Muslim, *Sahih*, br. 2849.

⁷ *Prijevod značenja Kur'ana*, Ez-Zuhurf, 77.

griješenja i odvođenja ljudi u zabludu. Ako ne može pobijediti smrt, zašto ne pokušati pobijediti starost? Ovom idejom je u potpunosti zaokupljeno moderno društvo, a pogotovo svjetski moćnici i javne ličnosti. Ako nisu imali velikog uspjeha u borbi protiv smrti, ljudi su u borbi protiv starosti, barem one vanjske, imali određenih rezultata. Estetska hirurgija postala je najprofitabilnija grana medicine, tako da specijalizirane klinike isključivo za plastične operacije niču u svim velikim gradovima. Zatezanje kože, peglanje bora, uklanjanje sala, smanjenje i ispravljanje nosa, promjena spola... samo su neke od usluga koje se nude u ovim klinikama. U skorijoj prošlosti usluge estetskih korekcija, zbog izrazito visokih cijena, sebi su mogli priuštiti samo vrlo bogati ljudi. Međutim, zbog rasta potražnje i ponude, cijene ovakvih operacija sve su niže, pa je i potencijalnih pacijenata sve više. Reklame ovakvih ponuda možemo naći u svim medijima, od interneta do niskotiražnih novina i lokalnih RTV postaja. Možda i nije daleko vrijeme kada će nam se ovakve usluge nuditi uz račune za telefon ili struju, uz mogućnost plaćanja na rate i uz specijalne sezonske popuste. Industrija površinske ljepote sve više uzima maha, a širenje ovog grijeha ne vidimo osim kao slijepu pokornost i odazivanje šejtanu, koji je obećao da će ljudima naređivati mijenjanje Allahovih stvorenja, kako nas obavještava Uzvišeni Allah u Kur'anu:

...وَلَا مَرْنَهُمْ فَلْيَغَيِّرَنَّ خَلْقَ اللَّهِ... ﴿١١٩﴾

...(A šejtan je rekao:) "i sigurno ću im narediti pa će stvorenja Allahova mijenjati"...⁸

U mnogim hadisima Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, prokleo je žene koje čupaju obrve, i žene koje nastavljaju na svoju kosu razne umetke, kao i one žene koje se tetoviraju, i one koje razmiču svoje zube turpijanjem radi ljepote, i sve to nazvao mijenjanjem Allahovih stvorenja.⁹ Jednom prilikom se Mu'avija b. Ebi-Sufjan, radijallahu 'anhu, popeo na minber držeći u ruci pramen kose koja je služila kao umetak, pa se prisutnima obratio riječima: "Stanovnici Medine, gdje je vaša ulema? Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, da je ovo zabranio govoreći: 'Uistinu je Benu-Israil uništen nakon što su njihove žene počele ovo koristiti.'"¹⁰

⁸ Prijevod značenja Kur'ana, En-Nisā', 119.

⁹ Buhari, *Sahih*, br. 5943, i Muslim, *Sahih*, br. 2125, od 'Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu 'anhu.

¹⁰ Buhari, *Sahih*, br. 3468, i Muslim, *Sahih*, br. 2127, od Humejda b. 'Abdurrahmana b. 'Avfa, radijallahu 'anhu.

Zbog ovih i sličnih predaja, islamski učenjaci su spomenute postupke u hadisima svrstali u velike grijehе, a mi se pitamo šta je onda sa estetskim operacijama koje su, po veličini grijehа, sigurno mnogo gore od spomenutih djela?

Allahov Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, prokleo je muškarce koji oponašaju žene, kao i žene koje oponašaju muškarce.¹¹ Isto tako je prokleo i muškarce koji nose žensku i žene koje nose mušku odjeću,¹² a mi se opet pitamo, šta je onda sa operacijom promjene spola? Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, pripovijeda nam i o pokvarenoj ženi iz Benu-Israilа koja je bila niska, pa je sebi napravila drvene noge kako bi izgledala viša, i na taj način obmanjivalа i zavodila one koji su je gledali.¹³ Danas za ovom staromodnom metodom nema potrebe, jer je omogućeno povećavanje ili smanjivanje visine, koja se postiže nizom kompliciranih operacija, uz lomljenje i nastavljаnje kostiju, kako bi se za cijelih nekoliko centimetara dobilo ili izgubilo na visini!

Zašto su ljudi spremni da se izlažu prilično riskantnim operacijama koje su potpuno bespotrebne, i uz to trpe veliku fizičku bol i patnju, kako bi se barem prividno podmladili ili uljepšali svoj izgled? Odgovor leži u njihovoj neupućenosti u vjeru, a samim tim i u nepoznavanje istinskih vrijednosti. Onaj ko vjeruje samo u ovaj prolazni svijet, za uživanje i uspjeh na njemu spreman je učiniti sve, pa makar ga to stajalo bola i određenog rizika. Zbog toga smo ubijedeni da su ovakve osobe gubitnici i na ovom i na onom svijetu, jer od smrti nisu pobjegli, a starost ih je, i pored uloženog truda i pretrpljenog bola, ipak stigla. Uzvišeni Allah kaže:

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى ﴿١٢٤﴾

A onaj ko okrene glavu od Knjige Moje, taj će teškim životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživjeti.¹⁴

11 Buhari, *Sahih*, br. 5885, od Ibn-‘Abbasa, radijallahu ‘anhuma.

12 Ahmed, *Musned*, 2/325, br. 8292, Ebu-Davud, *Sunen*, br. 4098, Nesa’i, *Es-Sunenul-kubra*, 8/297, br. 9209, Ibn-Hibban, *Sahih*, 13/62–63, br. 5751, i Hakim, *El-Mustedrek*, 4/313–314, br. 7492, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu, sa senedom čiji prenosioci ispunjavaju kriterije imama Muslima. Vidjeti Arnautovu valorizaciju Ahmedovog *Musneda*, 12/61, br. 8309, i Albanijeva djela: *Sahihut-tergib*, br. 2069, *Sahihul-džami’a*, br. 5095, i *Gajetul-meram*, br. 86.

13 Muslim, *Sahih*, br. 2252, od Ebu-Se’ida el-Hudrija, radijallahu ‘anhu.

14 *Prijevod značenja Kur’ana*, Tâ Hâ, 124.

Ipak, bitno je napomenuti da su islamski učenjaci u iznimnim situacijama dozvolili plastične operacije samo ako se radi o ispravljanju urođenih anomalija, ili o povratku tijela u prvobitni izgled nakon unakaženosti nakon nesreće.¹⁵

Čovjek će imati korist samo od svojih dobrih djela

Dolazimo do pitanja koje nas u stvarnosti najviše interesira. Koliko će muslimani u današnjem vremenu ostati imuni na svjetski trend podmlađivanja i zabranjenog uljepšavanja? Jedno je sigurno, a to je da će iskreni, praktični vjernici biti vrlo daleko od svega spomenutog, i da će istinski mrziti mijenjanje Allahovih stvorenja, dok će oni zalutali, opčinjeni prividnim blještavilom zapadne kulture, slijediti svoje idole u svemu, pa i u ovoj pojavi. Od ove, kao i svake druge zablude, može nas spasiti samo slijedenje naših zvijezda vodilja, čije će svjetlo blistati do Sudnjega dana, kako kaže Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem: *”Ostavljam vam dvije stvari kojih ako se budete pridržavali, nećete zalutati: Allahovu Knjigu i moj sunnet.”*¹⁶ Allah ne gleda u naše imetke niti u naš izgled, već gleda u naša srca i djela,¹⁷ a kod Allaha je od nas najugledniji onaj ko je najbogobojazniji:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji, Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa.¹⁸

Allah je čovjeka stvorio u najljepšem obliku, i u stvarnosti nijedno Allahovo stvorenje nije ružno. Jednom je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, skoro

¹⁵ Vidjeti: Šenkiti, *Ahkam el-džerahatit-tibbijje*, str. 122.–123.

¹⁶ U ovoj verziji hadis bilježe imam Malik, *El-Muvetta*’, br. 1874, i Hakim, *El-Mustedrek*, 1/161, br. 319, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu. Ispravnim ga je ocijenio šejh Albani u *Sahihul-džami’a*, br. 2937 i br. 3232, i u valorizaciji *Miškatul-mesabiha*, br. 186.

¹⁷ Muslim, *Sahih*, br. 2564, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu.

¹⁸ *Prijevod značenja Kur’ana*, El-Hudžurât, 13.

potrčao za čovjekom čija je odjeća prelazila članke pa mu je naredio: "Podigni svoju odjeću", na što mu je čovjek, otkrivši svoja koljena, rekao: "Allahov Poslaniče, ja sam krivonog i koljena mi se sudaraju prilikom hoda",¹⁹ nakon čega mu se Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, opet obrati riječima: "Digni svoju odjeću! Uistinu je svako Allahovo stvorenje lijepo."²⁰

Allah je lijep i voli lijepo,²¹ pa je pohvalno uljepšavati se, u granicama koje je odredio šerijat, a onaj čiji izgled možda i nije po ustaljenim standardima ljepote, neka zna da nas Allah na Sudnjem danu neće pitati o našim proporcijama niti o izgledu, već o našim djelima. Najljepše i najskladnije tijelo bit će jednog dana truhla lešina, a sa čovjekom će u kaburu biti samo njegova djela. Zbog toga, Allaha molimo da nas učvrsti na putu istine, i da budemo od onih za koje On rekao:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

Onome ko učini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život, i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili.²²

19 Imao je takozvane x noge. (op. a.)

20 Ahmed, *Musned*, 4/390, br. 19 364, Tahavi, *Šerh muškilil-asar*, 4/409–410, br. 1708, Taberani, *El-Kebir*, 7/378, br. 7241, i Humejdi, *Musned*, 2/54, br. 829, sa lancem prenosilaca koji odgovara kriterijima Buharija i Muslima. Hejsemi je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim, kao i šejh Albani, rahimehullah. Vidjeti: *Medžme'uz-zeva'id*, 5/124, i *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 1441.

21 Od 'Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "U Džennet neće ući osoba koja u svome srcu ima oholosti koliko zrno gorušice." Neki čovjek je priupitao: "Čovjek voli da mu odjeća i obuća budu lijepi (da li se to ubraja u oholost)?" Tada Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, reče: "Allah je lijep i voli ljepotu. Oholost je odbijanje istine i omalovažavanje (potcjenjivanje) ljudi." Hadis bilježi Muslim, *Sahih*, br. 91.

22 *Prijevod značenja Kur'ana*, En-Nahl, 97.

ZAŠTO JE TITANIK MORAO POTONUTI

Jedan od događaja koji su obilježili početak prošlog stoljeća, a oko kojeg je spontano, a donekle i planirano, nastao svojevrsni mit, jeste potonuće tada najluksuznijeg i najmodernijeg broda, dobro poznatog "Titanika". Njegova priča je poznata gotovo svim stanovnicima planete Zemlje u starosnoj dobi od sedam pa nadalje godina, i uistinu je vrlo mali broj onih koji nisu čuli ništa o ovom brodu i tragediji koja ga je zadesila. Na stotine priča o njemu je ispričano, knjige koje govore o njemu još su uvijek aktuelne i vrlo dobro se prodaju, a filmska industrija će vjerovatno još dugo zarađivati milione dolara ekranizirajući još uvijek nedovoljno ispričanu priču o ovom brodu, bilo da se radi o igranim ili dokumentarnim filmovima.

Iako nas ovaj događaj zanima sa jednog sasvim drugog gledišta, informacije radi, spomenut ćemo neke osnovne podatke vezane za ovaj brod.

"Titanik" je u svoje vrijeme predstavljao posljednju riječ tehnologije. Ni jedan do tada napravljen prekookeanski brod nije se mogao usporediti s njim, ni po kvaliteti, ni po luksuzu, niti po sigurnosti, što je posebno naglašavano. Golemi brod dužine 269 i visine 31,7 metara, sa 11 paluba, snage 46 hiljada ks i tada velike brzine od 23 čvora, imao je devet komora za vodu koje su ga trebale učiniti nepotopivim.

Brod je 10. aprila 1912. isplovio iz Southamptona, i krenuo ka New Yorku, na svoje prvo i zadnje putovanje. Dvadeset minuta prije ponoći, 14. aprila, sudario se sa ledenim brijegom na oko 640 kilometara od Newfoundlanda. Iako su sa drugih brodova tokom te večeri nekoliko puta stizala upozorenja na ledenu santu, "Titanik" je nastavio da plovi maksimalnom brzinom. Nepuna tri sata kasnije, grandiozni brod već je bio na dnu mora,

usmrтивši sa sobom više od 1500 ljudi. Zahvaljujući dolasku broda "Carpathia", broj žrtava ledene vode nije bio veći.

Zašto je Titanik toliko poznat

Svijet je bio zapanjen ovakvim krajem broda kojim su putovali neki od najbogatijih i najmoćnijih ljudi tog vremena. Njihova imovina ukupno se procjenjivala na 600 miliona dolara.

Potonuće "Titanika" sigurno je najpoznatija, ali ne i najveća pomorska katastrofa. Primjera radi, 30.01.1945. na njemačkoj krstarici "Wilhelm Gustloff" poginulo je 9343 ljudi, i to većinom civila koji su bježali ispred sovjetskih snaga bojeći se odmazde. Potopila su ga torpeda ruske podmornice u Baltičkom moru. Na ovom brodu poginulo je skoro šest puta više ljudi nego na "Titaniku"!¹

Hronološki nam je još bliža 1987. godina kada je na Filipinima u sudaru feribota "Doña Paz" i tankera "Vector" poginulo 4375 putnika, a za ove nesreće većina ljudi nikad nije ni čula.

Zbog čega je onda potonuće "Titanika" toliko poznata katastrofa oko koje se i do dana današnjeg polemizira i koja se stalno nameće kao aktuelna tema?

Mit o nepotopivosti

Pored luksuza, glamura i korištenja do tada najmodernije tehnologije, ono što je ovaj brod učinilo posebnim jeste ubjeđenje konstruktora, putnika i većine onih koji su čuli za njega, da je on nepotopiv i praktički neuništiv. Svi tada poznati printani mediji pravili su ekskluzivne članke o nepotopivosti "Titanika", koje su mu trebale obezbijediti mnogobrojne komore za vodu, koje bi prilikom oštećenja broda primile nadolazeću vodu i osigurale mu bezbjedan dolazak do najbližeg kopna. Raširena je priča da je u nekim tadašnjim novinama izašao članak pod naslovom "Ni Bog ga ne može potopiti". Da ova informacija i nije tačna, dovoljno je ljudske oholosti i gluposti biti ubijeđen u nepotopivost nečega što je kreirano ljudskom rukom, jer,

¹ Veladžić, *Pomorske katastrofe*, str. 161.–197.

kako smo rekli, vladalo je čvrsto ubjeđenje o "Titanikovoj" neuništivosti. Ovakav stav o nepotopivosti, koji je prerastao u dogmu u koju nije smjelo biti sumnje, neviđeni je oblik oholosti i bogohulništva, koji nadilazi sve primjere ljudske drskosti u novijoj historiji čovječanstva. Ako je faraon, koji je sebe smatrao božanstvom, primjer oholosti utjelovljen u jednu osobu, onda je "Titanik" isti takav primjer utjelovljen u jednu rukotvorinu slabašnih ljudskih bića. Smatrati hrpu gvožđa i drveta nepotopivom, i to od strane Gospodara svjetova, hereza je po konsenzusu svih objavljenih religija.

Samo je Allah najveći!

Kaže Uzvišeni Allah:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾

U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana zaista su znamenja za razumom obdarene.²

Ako svojim ograničenim umom, na osnovu naučnih i šerijatskih tekstova, razmišljamo o Allahovoj veličini, doći ćemo do zaključka da je svaki pokušaj bilo kakve predstave Njegove veličine i moći nemoguć. Naprimjer, naučnici kažu da je zapremina Sunca 1,3 miliona puta veća od zapremine Zemlje, i da je njegova masa 333 000 puta veća od mase Zemlje, što je 750 puta više od mase svih planeta Sunčevog sistema zajedno! Pored toga u svemiru postoje zvijezde koje su stotine i hiljade puta veće od Sunca, koje je tek jedno u nizu od otprilike dvije milijarde zvijezda! Također, govoriti o udaljenosti pojedinih nebeskih tijela koja se mjeri u desetinama hiljada svjetlosnih godina (svjetlost u jednoj sekundi putuje gotovo 300 000 kilometara!) jeste računica pred kojom otkazuje svaki i najgenijalniji um ili najsavršeniji računar. Sve je to opet, Allah najbolje zna, samo djelić prvog, dunjalučkog neba, koje su naučnici po vlastitom priznanju istražili više nego skromno i površno. Pored svoje ogromne veličine, kosmos i ono što je u njemu s lakoćom će biti uništeni voljom Uzvišenog Allaha, kada On to odluči:

2. *Prijevod značenja Kur'ana*, Ālu 'Imrān, 190.

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِ لِلْكَتُوبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدًا عَلَيْنَا
إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٠٤﴾

Onoga Dana kada smotamo nebesa kao što se mota list papira za pisanje. Onako kako smo prvi put iz ničega stvorili, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti – to je obećanje Naše, Mi smo doista kadri to učiniti.³

U komentaru ovog ajeta Ibn Ebi-Hatim, rahimehullah, prenosi predaju od Ibn-‘Abbasa, radijallahu ‘anhuma, da je rekao: "Allah će smotati sedmera nebesa i ono što je na njima od stvorenja, i sedam zemalja i ono što je na njima od stvorenja, i sve će to u Njegovoj ruci biti poput zrna gorušice."⁴ Od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: "Allah će na Sudnjem danu Zemlju uhvatiti, a nebesa će desnicom smotati, pa će onda reći: 'Ja sam El-Melik (Istinski i Apsolutni vladar), gdje su vladari Zemlje?'"⁵

Nakon ovih nekoliko predaja i naučnih činjenica koje govore o veličini kosmosa, koji je opet prema Allahovoj veličini više nego mizeran, zamislimo samo kako je "velik" bio "Titanik", čije ime na grčkom jeziku znači gorostas, za koga su se ljudi drznuli reći da je nepotopiv! Zato u njegovom potonuću vidimo jasan primjer direktne Allahove kazne i opomene koja bi budućim pokoljenjima trebala ugasiti svaku i najmanju ambiciju da svojim izjavama, poput onih vezanih za ovaj brod, izazivaju Allahov gnjev i srdžbu.

Da su konstruktori i posada vjerovali u njegovu nepotopivost, govori i činjenica da tako savremeno opremljen brod nije imao dovoljan broj čamaca za spašavanje (jer šta će čamci kada brod svakako ne može potonuti?!), što je uzrokovalo utapanje većeg broja ljudi nego što se moglo očekivati. Putnici i posada se nikada u životu nisu osjećali sigurnijim, a ustvari su bili vrlo blizu svoje propasti. To nas donekle podsjeća na riječi Uzvišenog Allaha:

أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ
حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾ أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقْلُبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿١٦﴾

A zar su sigurni oni koji ružne podmuklosti snuju – da ih Allah neće u zemlju utjerati ili da im neće, odakle ne mogu ni pomisliti,

3 Prijevod značenja Kur'ana, El-Enbijā', 104.

4 Ibn-Kesir, Tefsirul-Kur'anil-'Azim, 3/194.

5 Buhari, Sahih, br. 4712 i 7412, od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu.

kazna doći, ili da ih neće na putovanjima njihovim kazniti – oni neće umaći.⁶

Još jedna vrlo interesantna stvar jeste i činjenica da je ovaj slavni brod potonuo na dubinu od skoro četiri kilometra, pa je ostao neotkriven više od sedam decenija, sve dok ga 1984. godine nije pronašao poznati svjetski okeanograf Robert Ballard. Kada su se prve podmornice spustile do "palače imućnih i moćnih", kako su nazivali "Titanik", i napravile serije snimaka njegovih ostataka, svijet je po prvi put nakon nesreće vidio u kako je jadnom i bespomoćnom stanju ova olupina. Mikrobiolozi koji proučavaju ostatke ovog broda izračunali su da naslage bakterija i gljivica svaki dan usišu 45 ili više kilograma željeza sa olupine, tako da će jednoga dana u potpunosti nestati.⁷ Više je nego ironično da ono što su ljudi iz svoje drskosti i zavidljenosti sami sobom smatrali neuništivim, sada, "natašte", rastaču neka od najsitnijih Allahovih stvorenja koja čak nisu vidljiva ni golim okom. Rekao je Uzvišeni Allah:

وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ... ﴿٣١﴾

...A vojske tvoga Gospodara ne zna niko osim Njega...⁸

Savremeni "titanici"

Ledeni brijeg u koji je, prema zvaničnoj verziji, udario brod, priča je za sebe u kojoj možemo vidjeti veliku istinu kao i pouku koja bi muslimanima uveliko mogla pomoći da shvate vrijednost jedinstva i zajedničkog djelovanja. Da je neko prije nesreće pored "Titanika" postavio ledenu santu, vidio bi koliko je njena veličina zanemarljiva u poređenju sa ovim gorostasnim brodom, tako da niko ne bi ni pomislio da će ona po njega biti kobna. Šta je ustvari santa leda osim određene količine vode u čvrstom, a ne tekućem stanju? Ovo može poslužiti kao primjer i nada svim potlačenim narodima svijeta, među koje danas svakako spadaju i muslimani, da pojedinci, bez obzira koliko bili slabi kao jedinke, ukoliko se zajednički udruže i povežu,

6 *Prijevod značenja Kur'ana*, En-Nahl, 45.–46.

7 *Časopis Nacionalna geografija* na hrvatskom jeziku iz decembra 2004., br. 12, str. 86.–96.

8 *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Muddessir, 31.

te islamskim odgojem temeljno promijene svoje "agregatno stanje", postaju poput čvrstog bedema pred kojim će se slomiti sve sile i nepravde svijeta. Pred ovakvim bedemom, popustit će sve "nepropusne komore" koje se ogledaju u vojsci, ekonomiji ili politici "savremenih titanika", poput Amerike, Rusije ili Izraela, koji su ubijedeni u svoju nepotopivost, a od konačnog kraha ih dijeli samo jedna obična "santa leda", na koju će se, zbog nepravde i zločina koje čine prema drugima, neminovno nasukati. Na kraju krajeva, ovakvih primjera sigurno ne manjka u historiji čovječanstva. Kaže Uzvišeni Allah:

...كَمْ مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً يَأْذَنُ اللَّهُ وَاللَّهُ مَعَ الصَّادِرِينَ ﴿٢٤٩﴾

... "Koliko su puta malobrojne čete, Allahovom voljom, nadjačale mnogobrojne čete!" A Allah je na strani izdržljivih.⁹

Kada se ovome pridoda i činjenica da su svjetske globalne sile "pune rupa" i da se "utapaju" u vlastitim problemima među kojima prednjače nemoral, kriminal, korupcija, rasna diskriminacija i zanemarivanje osnovnih ljudskih prava, čak i vlastitih građana, onda je sasvim jasno da je "potonuće" ovakvih "gorostasa" itekako blizu.

Ako su mora i oceani najveći muzej historije ljudskog roda, onda je "Titanik" sigurno njegov najpoznatiji eksponat. U bezbrojnim pričama o njemu svako će pokušavati da nađe nešto za sebe. Sujevjerni će u njemu prepoznati zlu kob koju je sa sobom donijela egipatska mumija koja je navodno na njemu trebala biti prevezena u Ameriku, zagovornici zavjere će i dalje tvrditi da je iz nekih njima znanih razloga potopljen namjerno, svjetski filmski režiseri i producenti će stalno smišljati kako da nanovo zarade na njegovoj tragediji, a mi ćemo u njegovom potonuću vidjeti koliko je nemorno i krhko sve što je napravljeno ljudskom rukom, i koliko je oholo i opasno za nešto poput broda reći, ili još gore biti ubijedjen, da je nepotopivo. Dok mi o "Titaniku" razmišljamo na ovaj ili onaj način, njegova olupina strpljivo čeka dan:

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ﴿٣﴾ وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ﴿٤﴾ وَإِذَا الْخُحُوشُ حُشِرَتْ ﴿٥﴾ وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ﴿٦﴾ وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ﴿٧﴾

9 *Prijevod značenja Kur'ana*, El-Bekare, 249.

Kada Sunce sjaj izgubi, i kada zvijezde popadaju, i kada se planine pokrenu, i kada steone kamile bez pastira ostanu, i kada se divlje životinje saberu, i kada se mora vatrom napune, i kada se duše sa tijelima spare...¹⁰

da zajedno sa nebesima i Zemljom bude u prah pretvorena, ukoliko i prije toga u potpunosti ne nestane u mulju i mračnim dubinama Atlantskog okeana.¹¹

¹⁰ *Prijevod značenja Kur'ana*, Et-Tekvir, 1.–7.

¹¹ Na "Titaniku" su stradala i četiri Bošnjaka. Svi su bili iz sela Badić kod Bosanske Krupe: Husein Sivić, star 40 godina, Ćerim Balkić, star 26 godina, Redžo Delalić, star 25 godina, Ejdo Rekić, star 38 godina. Svi su bili oženjeni. Ejdo Rekić je već bio u Americi 1906. godine, u gradu Milwaukee, država Wisconsin, a potom i u državi Pennsylvania. Spomenuta četiri Bošnjaka su se početkom 1912. uputila put Švicarske, gdje su u gradiću Buchsu, kanton St. Gallen, kupili karte za putovanje u Ameriku kod agencije Viktor Klaus-Wildi. Kupljene karte treće klase nosile su brojeve 349 248, 349 249, 349 250 i 349 251, dok je cijena po karti iznosila 285 švicarskih franaka. Radi usporedbe, cijena putovanja u prvoj klasi iznosila je približno 4350 dolara, što je otprilike 50 000 dolara u vrijednosti današnjeg novca. Četverica Bošnjaka ukrkala su se na "Titanik" u srijedu 10. aprila 1912. godine. Izvor: http://www.encyclopedia-titanica.org/manifest.php?q=23&v1=r.1_country&v2=6&t=Country+of+residence+:+Bosnia

ŽELIMO LI BITI POPULARNI?

U nastojanju da se izdvoje iz sredine i po nečemu (p)ostanu prepoznatljivi i slavni, pojedinci su spremni napraviti veoma ekstremne korake. Historija bilježi mnogo slučajeva onih koji su po svaku cijenu željeli ovjekovječiti svoje ime i zauvijek se upisati na barem jednu stranicu povijesti, pa makar ono što su uradili bio zločin, ili nešto ružno i suludo.

Crni heroji

Možda je najupečatljiviji primjer osobe koja je žudila za slavom i popularnošću izvjesni Herostrat¹, čovjek nepoznatog porijekla za koga neki kažu da je po zanimanju bio obučar, a koji je, prema historijskim izvorima, 356. godine p. n. e. namjerno zapalio grandioznu palaču (pagansko svetište) u Efesu u Maloj Aziji, koja se ubrajala u jedno od sedam svjetskih čuda, samo kako bi ga historija zapamtila. Ništa manje poznat nije ni suludi rimski car Neron² koji je navodno namjerno zapalio Rim iz istog razloga iz kojeg je i

¹ Herostrat je bio čovjek nepoznatog porijekla koji je 356. godine p. n. e. zapalio najznačajnije Artemidino svetište, hram u Efesu. Paljenje se navodno dogodilo u noći kada se rodio Aleksandar Veliki. Pošto je to uradio iz želje da, bez obzira na sve, postane slavan, Efešani su zabranili da iko ikada spomene njegovo ime. Zabrana, koja je bila praćena kletvom, bila je nevjerovatno strogo poštovana, tako da među antičkim piscima koji spominju ovaj događaj, svi kao npr. Ciceron, Plutarh, Strabon, Elijan, Lukijan, Solin i drugi, izostavljaju Herostratovo ime, sa tek pokojim izuzetkom (npr. Teopomp). Izvor: <http://bs.wikipedia.org/wiki/Herostrat>

² Neron (15. decembra 37.–9. juna 68.) bio je peti rimski car, zadnji iz julijsko-klaudijeve dinastije. Puno ime mu je bilo Neron Klaudije Cezar August Germanski. Bio je rimski car od 54. do 68. godine. Senat ga je proglasio neprijateljem rimskog naroda i osudio na smrt,

Herostrat zapalio hram u Efesu. Pošto ni jedan ni drugi nisu učinili ništa korisno za svoj narod ili čovječanstvo, kako bi ih historija zapamtila kao dobročinitelje, odlučili su se da glupošću uklešu svoja imena u historiji čovječanstva, i u tome su definitivno uspjeli. Tipove ovakvih ambicija neki u žargonu nazivaju i crnim herojima. Međutim, broj svih dosadašnjih Herostrata i Nerona nije ni približan cifri njihove današnje ideološke braće koja po bilo koju cijenu hoće da postanu slavni i da na sebe privuku pažnju. Svaka država, svaki grad pa čak i svako selo ima tipove koji imaju iste ambicije kao spomenuti dvojac, i često ne prežu ni od čega kako bi svijet čuo za njih, a razlika je samo u količini smjelosti (čitaj: ludosti) i granica do kojih žele ići. Jedan u nizu takvih primjera kojem svjedočimo posljednjih godina je i događaj koji je u aprilu 2009. godine potresao Njemačku, ali i čitav svijet, kada je sedamnaestogodišnjak Tim Kretschmer u krvavom pohodu na srednju školu u mjestu Winnenden ubio 16 osoba, a onda presudio i samome sebi. Poruka koju je noć prije pokolja ostavio na internetu glasila je: "Čut ćete o meni sutra, zapamtite ime grada koji se zove Winnenden..." I nažalost, mnogi su čuli o njemu.

S manje ekstremnim slučajevima susrećemo se skoro svakodnevno. Početak konzumiranja duhana i alkohola, a kasnije i lakih i teških droga nije ništa drugo do pokušaj marginaliziranih pojedinaca da privuku pažnju na sebe i svoje ponašanje. Razne subkulture koje se u svijetu javljaju zadnjih decenija su isto tako uglavnom pokušaji određenih grupacija da svojim ekstravagantnim načinom oblačenja ili ponašanja privuku pozornost i interesirane okoline. U početku donekle u tome i uspijevaju, ali nakon što se okolina na njih navikne i postanu "normalni", mnogi idu i dalje te postaju sve luđi i luđi u svojim ionako dovoljno ludim i blesavim potezima. Iako tih budalaština ima i napretek, izdvajamo jednu o kojoj su nedavno izvještavali mediji.

Nakon što su tetoviranje i pirsing postali uobičajene i već zastarjele metode "izražavanja vlastite osobnosti", kako to pagansko sakaćenje imaju običaj zvati njegovi poklonici, pojavilo se nešto sasvim novo za one najblesavije. Naime, odnedavno je moguće tetovirati i unutrašnje organe, tačnije srce. Ekipa hirurga, koji sebe nazivaju True Love Tattoos, za cijenu koja se kreće od 7500 do 8300 eura, svakome ko je dovoljno lud i željan makar kratko-

---

te je car u 31-oj godini života počinio samoubistvo, ali neki smatraju da je ubijen. Izvor: <http://hr.wikipedia.org/wiki/Neron>

trajnog publiciteta, otvorit će grudni koš i na srcu mu tetovirati ono što želi. Čitavu operaciju će snimiti kamerom i fotoaparatom kako bi dokazali da su profesionalno obavili posao. Već se više stotina ljudi podvrglo ovoj ludoriji. Bez obzira kakve argumente i opravdanja navodili oni koji se upuštaju u ovakve ili slične budalaštine koje kontriraju svemu što se može nazvati zdravim razumom, u principu se najčešće radi o očajnim pokušajima priskrbljivanja makar mrvice popularnosti i publiciteta.³

Gorak je ukus slave

Kada i zaobiđemo crne heroje i sve vrste fanatika koji za publicitet i komadić slave žrtvuju sve što se žrtvovati može, te malo razmislimo o onim osobama koje su na neki (uvjetno rečeno) normalan i konvencionalan način uspjele prokrčiti svoj "put do zvijezda" te tako postale slavne i popularne, vidjet ćemo da mnogi od njih uopće ne uživaju u slavi i popularnosti za kojima su, kao i većina ljudi, toliko žudjeli. Danas se uglavnom najlakše i najbrže postaje slavan kroz jednu od tri profesije, koje su, ako se gledaju sveopća dobrobit i prosperitet čovječanstva, potpuno marginalne pa čak skoro i beskorisne. Naravno, radi se o sportu, glumi i muzici.

Kristalno je jasno da ćemo svi prije čuti za nekog novog pjevača ili glumca, koji uopće nisu obrazovani, a neki još uvijek deveraju s vještinama čitanja ili pisanja, nego za nekog naučnika koji je decenijama radio na otkriću nekog prijeko potrebnog lijeka ili na usavršavanju općekorisnog izuma koji će olakšati život svim ljudima. Krivca za ovako paradoksalnu situaciju prvenstveno možemo potražiti u biti ljudske duše kojoj su mnogo draži svirka, zabava i niske strasti nego trud, napor i izučavanje onoga što je korisno. Ništa manje nisu krivi ni mas-mediji koji u svojim sadržajima puno više prostora ustupaju muzici, filmovima i sportu nego emisijama koje afirmiraju nauku i moral.

Međutim, i nakon što postanu slavni i popularni, mnogi ljudi i iz tri spomenute branše počnu žaliti za vremenima kada nisu bili slavni. Život im jednostavno postane previše javan pa moraju potrošiti čitavo bogatstvo kako bi makar nakratko sačuvali privatnost i intimu. Svako pojavljivanje u

³ Ova ekipa hirurga naravno ima i internetsku stranicu na kojoj nude svoje usluge: <http://www.truelovetattoos.org>

javnosti takvih osoba popraćeno je objektivima kamera i blicevima fotoaparata, što mnogima postane tako naporno i dosadno da jednostavno počnu bježati od popularnosti više nego što su za njom nekoć trčali. Najmanji propusti i gafovi koje sebi priušte slavni u, recimo, odijevanju, izjavama ili ponašanju, stavljaju se pod hiljade lupa raznih kritičara, što rezultira stalnim medijskim napadima i javnim ismijavanjima koja bez sumnje ostavljaju loše posljedice na mentalno zdravlje i ponašanje većine tih ljudi. Iako naizgled uspješni i vrlo sretni, mnogi od njih nisu ništa drugo do duhovne nakaze čiji su ponašanje i životni put trasirani više zahtjevima menadžera, kritikama kritičara i željama i očekivanjima fanova, nego njihovim vlastitim izborom.

Uzmemo li u obzir i činjenicu da je veliki broj slavnih osoba stalno na meti umno bolesnih simpatizera i raznih kriminalaca koji u njihovom bogatstvu i slavi vide odličnu priliku da se na brzinu (otmicom ili pljačkom) dokopaju njihovog novca, onda možemo biti sigurni da ovakva vrsta slave često donosi više tegobe nego slasti i više tjeskobe nego rahatluca.

Biti popularan kod Stvoritelja

Jedan engleski spisatelj⁴ mudro je rekao: "Čovjek traži pohvalu da bi prestao sumnjati u samoga sebe, ali ravnodušan je prema aplauzu kada je siguran u uspjeh."

Samopouzdanje je sigurno vrlo bitan faktor koji utječe na mentalno pa čak i fizičko stanje svakog čovjeka, a od količine sigurnosti nekog pojedinca u samoga sebe zavisi koliko će taj pojedinac biti produktivan i predan zanimanju kojim se bavi, bez obzira o kakvom se zanimanju radilo. Iskrene i konstruktivne pohvale bez sumnje mogu povećati samopouzdanje nekog čovjeka, kao što mu stalni napadi, potvore i konstantne kritike isto tako mogu, ako ne u potpunosti srozati, onda makar dobro uzdrmati njegovu sigurnost u samoga sebe. Dakle, stalnim pohvalama koje stižu od strane ljudi, čovjek postaje popularan u društvu i povećava mu se samopouzdanje, bez obzira što te pohvale često mogu biti neistinite, licemjerne ili izrečene zbog priskrbljivanja neke koristi ili otklanjanja neke štete. Kakvo li tek onda samopouzdanje trebaju imati vjernici u Allaha i Njegovog Poslanika koji su

⁴ Alec Waugh, britanski spisatelj i novelist. Rođen 8. jula 1898., umro 3. septembra 1981. Izvor: http://en.wikipedia.org/wiki/Alec_Waugh

ubijedeni da kroz izvršavanje Allahovih naredbi i ostavljanje Allahovih zabrana zadobivaju Njegovu ljubav i naklonost, te postaju oni s kojima se On hvali pred Svojim melekima? Od 'Abdullaha b. 'Amra, radijallahu 'anhuma, prenosi se da se Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, nakon što su obavili akšam-namaz, obratio svojim ashabima rekavši: *"Obradujte se i budite sretni! Vaš Gospodar je otvorio jedna od nebeskih vrata pa se s vama hvali Svojim melekima govoreći: 'Pogledajte u Moje robove, obavili su jedan od farzova pa iščekuju drugi!'"*⁵

Onoga ko zadobije ljubav Uzvišenog Stvoritelja, zavoljet će i svi bogobojazni i plemeniti stanovnici nebesa i Zemlje, pa će tako postati "popularan" u čitavom kosmosu. Od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhui, prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao:

*Kada Allah zavoli nekog od Svojih robova, On pozove meleka Džibrila pa mu kaže: "Ja sam zavolio tog i tog čovjeka pa ga zavoli i ti", pa ga zavoli i Džibril. Zatim Džibril razglasi na nebesima da je Allah zavolio tog čovjeka pa ga zavole i stanovnici nebesa, a zatim se ta ljubav spusti i na Zemlju...*⁶

Zbog toga je svaki iskreni Allahov rob daleko popularniji i poznatiji od svih slavnihi osoba na dunjaluku zajedno, pa makar on na ovom svijetu bio totalni anonimus, kojeg ljudi ponekad izbjegavaju ili čak i odbacuju. Siguran je da za njega zna njegov Stvoritelj i svi Njegovi meleki čiji je broj neusporedivo veći od broja svih ostalih nama poznatih stvorenja u kosmosu zajedno, i to mu je dovoljno. Takva osoba iskreno vjeruje i čini dobra djela, a pohvalu i nagradu očekuje prvenstveno od Gospodara svjetova. Njegove težnje i ambicije usmjerene su ka onom boljem i vječnom životu, i dok je god na istini i uputi, ne boji se prigovora ljudi. Ostane li čvrst i nepokolebljiv u svojoj vjeri, ne samo da će ga voljeti Gospodar i Njegovi meleki plemeniti, nego će se ta ljubav spustiti i na Zemlju, upravo onako kako je to Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, i rekao u citiranom hadisu. Nebrojeno je mnogo primjera iskrenih Allahovih robova koji su bježali od dunjalučke slave i popularnosti više nego što ljudi danas trče za njom, i više su se trudili da skriju svoja dobra djela nego što se danas većina ljudi trudi da ih drugima predoči i prikaže, ali i pored toga, Allah ih je još i na dunjaluku uzvisio, i

⁵ Ibn-Madže, *Sunen*, br. 801, i Ahmed, *Musned*, 2/186. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 661, kao i šejh Ahmed Šakir, rahimehullah, u svojim opaskama na *Musned* imama Ahmeda, 6/290, br. 6750 i 6751.

⁶ Buhari, *Sahih*, br. 7485, i Muslim, *Sahih*, br. 2638.

spomen na njih do Sudnjega dana ostavio. Zavaljele su ih sve čiste i plemenite duše vjernika, a čak ni mnogi nemuslimani nisu ostajali ravnodušni prema veličini uspjeha koji su na dunjaluku postigli. Kada bismo i mi svoja srca očistili od prljavštine grijeha, čvrsto se prihvatili Kur'ana i sunneta, i uz to u svojim dušama probudili uzvišene ambicije koje su vodile muslimane prvih generacija, na laži i potvore zavidnika ne bismo obraćali pažnju, a ni bilo kakve pohvale nas ne bi učinile oholim i obijesnim. Nadali bismo se Allahovoj milosti i bili sigurni u uspjeh, jer vjernicima je Allah uspjeh i zagarantirao:

وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسْكِينٍ طَيِّبَةٍ فِي جَنَّاتٍ عِدْنٍ وِرْضُونَ مِنْ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٧٢﴾

Allah je obećao vjernicima i vjericama dženetske bašče kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno boraviti, i divne dvorove u vrtovima edenskim. A Allahovo zadovoljstvo i Njegova naklonost su veći od svega toga; to će, doista, uspjeh veliki biti!⁷

7 *Prijevod značenja Kur'ana*, Et-Tevbe, 72.

ŽESTINOM I GRUBOŠĆU DO IMANSKOG SUICIDA

U jednoj popularnoj naučno-zabavnoj emisiji izveden je i prikazan uistinu zanimljiv eksperiment. Cilj je bio opovrgnuti ili pak potvrditi vrlo proširen urbani mit. Naime, među svijetom je prošireno ubjeđenje da voda izuzetno kvalitetno štiti od metaka, tj. da čovjeku koji zaroni pod vodu na relativno malu dubinu, od recimo jedan metar ili nešto više, meci jednostavno ne mogu nauditi. Ova scena se vrlo često ponavlja u stripovima i akcionim filmovima, pa je vjerovatno otuda ovaj mit izašao među ljude i udomaćio se među njima. Povodeći se za pretpostavkom da u svakom mitu ima barem zrnice istine, ekipa stručnjaka iz spomenute emisije dala se na posao. U eksperimentu su koristili pravo oružje, dok su za metu uzeli lutku napravljenu od balističkog gela, materije koja se u zadanim uvjetima, zbog svoje gustoće i ostalih specifičnih karakteristika, ponaša gotovo identično kao i ljudsko tijelo. Lutka je postavljena u bazen s vodom na određenu dubinu, te je u nju, u više navrata ispaljeno nekoliko metaka različitog kalibra. Nakon svakog pucanja na lutki su evidentirana eventualna oštećenja, te dubina i širina "rane" koju je napravio metak ili njegove krhotine. Rezultati eksperimenta bili su začuđujući i nemalo su iznenadili stručnjake. Meci manjeg kalibra, tj. oni koji su imali manje barutno punjenje, što u normalnim uvjetima podrazumijeva da su mnogo sporiji i manje ubojitiji od metaka većeg kalibra, postigli su daleko bolje rezultate od metaka velikog kalibra čiji su efekat i razorna moć inače daleko veći. Ukratko, što su kalibar i veličina metka bili veći, oštećenja na lutki bila su manja i neznatnija, da bi u zadnjem pokušaju, ukoliko me sjećanje dobro služi, lutka položena na samo pola metra ispod površine vode ostala netaknuta, iako je u nju ispaljen metak ogromnog kali-

bra i zastrašujuće razorne moći. Zbog čega? Iako su stručnjaci prvo detaljno analizirali, a na koncu i elaborirali rezultate i do u detalje pojasnili razloge ovog na prvi pogled zbunjujućeg fenomena, laičkim jezikom kazano, sve se svodi na sljedeće: Što je metak brži i što je silina njegovog udarca o površinu vode jača i žešća, to je i otpor vode veći i snažniji. U tom djeliću stotinke, inače mehka i pitoma voda stvara nevjerovatno snažan otpor, te se trenutačno pretvara u neprobojni bedem i doslovno postaje čvrsta kao beton te uzvraća snažno i odlučno. To rezultira s jednim od dva, za metak katastrofalna i pogubna ishoda: ili se pri udaru deformira do neprepoznatljivosti nakon čega ili djelimično ili u potpunosti skrene s prave putanje kojom je prvotno trasiran, ili se, još gore, od siline udara raspadne u stotine djelića i bukvalno uništi samoga sebe, dok meta ostane neokrnuta, a samim tim i cilj neostvaren.

Islamsko buđenje

Iako u današnjem vaktu nije zdravo niti preporučljivo oružje, metke i eksplozije dovoditi u bilo kakvu vezu sa islamom i njegovim sljedbenicima, ipak ne smeta da fenomen pojašnjen u spomenutom eksperimentu metaforički pokušamo prepoznati i u našoj muslimanskoj današnjici. Sahva – blagoslovljeno islamsko buđenje je, hvala Allahu, već decenijama prisutno u gotovo svim dijelovima muslimanskog svijeta. Nakon mraka kolonijalizma, perfidne zapadnjačke okupacije i planskog pljačkanja muslimanskog svijeta, i nakon raspada različitih bogohulničkih sistema koji su decenijama dominirali i upravljali mnogim, uglavnom istočnim geografskim područjima sa muslimanskom većinom, muslimani se, hvala Allahu, polahko ali sigurno vraćaju u okrilje islama, kod Allaha jedine priznate vjere. To buđenje nije došlo samo od sebe, već je prije svega plod neizmjerne Allahove milosti i dobrote, pa onda i nesebičnog truda i napora koji su na tom putu uložili i još uvijek ulažu različiti tipovi i profili muslimana. Tu svakako prednjače naši uzoriti učenjaci i daije koji svojim ispravnim šerijatskim znanjem, lijepim riječima i bogatim iskustvom nesebično i na najljepši način prezentiraju sve vrijednosti i ljepote islama. Pored njih, milioni mladića i djevojaka, kao i srednjovječnih ljudi, pa čak i staraca iz različitih dijelova svijeta i iz raznovrsnih društvenih i socijalnih slojeva, s pravom su se priključili ovom hairli pokretu, pokoravajući se Poslanikovoju, sallallahu ‘alejhi ve sellem, naredbi

koju je uputio čitavom ummetu rekavši: *"Dostavite (prenesite) od mene pa makar jedan ajet..."*¹

Uglavnom, svi oni iskreno i usrdno, nemuslimanima, ali i muslimanima koji nedovoljno poznaju svoju vjeru i koji u životu praktično ne izvršavaju barem farzove, nastoje prezentirati islam i privoljeti ih da ga prime, odnosno da mu se istinski vrate. Međutim, na tom putu mnogi od njih biraju pogrešne metode i čine krupne, a ponekad i katastrofalne greške, koje često kod pojedinca kome se obraćaju prouzrokuju odbojnost prema osobi koja mu na takav neadekvatan način pokušava prezentirati islam. Priča se nažalost tu ne završava, već se iz njegove antipatije prema neodgovornom pozivaču u islam, najčešće automatski rađa odbojnost kao i svekolika averzija i prema samoj vjeri islamu, što i jeste istinska katastrofa i za onoga koji u islam tako poziva, a i za onoga koji se poziva na takav način. Prvi čini veliko zlo, jer ljude tjera od islama, a misli da ih u njega poziva, a često i sam iz različitih razloga skrene s Pravoga puta, dok drugi nerijetko zauvijek odbija svaku pomisao da ikada više u životu trezveno i nepristrano razmisli o islamu kao jedinom putu istinskog spasa i uspjeha na oba svijeta. Iako postoji popriličan broj grešaka i pogrešnih postupaka koji su danas evidentni kod onih koji na bilo koji način rade za Allahovu vjeru, ovdje izdvajamo samo jedan, koji spada u one najproširenije, ako ne i glavne probleme kada je o ovome riječ. Radi se o grubosti i žestini, odnosno agresivnosti i neprimjerenoj retorici prilikom poziva u islam, a koje imamo priliku vidjeti kod određenog broja onih koji rade i djeluju na ovom polju. Najčešće iz dobrih namjera i velike ljubomore prema Allahovoj vjeri, mnogi od njih prilikom prezentiranja islama ili prilikom opominjanja onih koji čine grijeh, nastupaju grubo pa čak i agresivno, a kao najčešći produkt takvog djelovanja imamo kreiranje jako negativnog stava prema islamu u cijelosti, jer "ako je islam ovo što propagira ovaj čovjek i njemu slični, onda od islama želim biti što dalje", zaključit će mnogi.

Blagošću do ljudskih srca

Prelistamo li malo stranice životopisa Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i pročitatmo li pomno njegove izreke koje je izgovorio u ovom

¹ Buhari, *Sahih*, br. 3274, od 'Abdullaha b. 'Amra, radijallahu 'anhuma.

kontekstu, vidjet ćemo da su blagost i lijepe riječi bile krucijalna osnova na kojoj je temeljio svoj poziv u islam. Čak i u situacijama kada je bez ikakvih posljedica mogao pokazati veću ili manju dozu grubosti, Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, uvijek je koristio metodu blagosti i lijepog savjeta, osim u slučajevima kada se radilo o drznicima i oholnicima čiji su napadi na islam, vrijeđanje i neprijateljstvo prema Poslaniku, sallallahu ‘alejhi ve sellem, i muslimanima prelazili svaku mjeru. Zašto je postupao baš na takav način, Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, pojasnio nam je u mnogim hadisima. Jednom prilikom obratio se svojoj supruzi Aiši, radijallahu ‘anha, rekavši joj: *”O Aiša, uistinu je Allah blag (dobrostitiv) i voli blagost. Allah daje da se blagošću postigne ono što se ne može postići grubošću niti bilo čim drugim osim s blagošću.”*² U drugom vrlo sličnom hadisu, Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao je: *”U čemu god se nađe blagost (ljubaznost), ona to i ukrasi, a odakle se god blagost ukloni, to bude unakaženo (izobličeno).”*³ Drugim riječima, kod osobe kod koje blage i ljubazne riječi kao i uljudni i odmjereni postupci ne probude istinsko interesiranje za islam i ne navedu je da revirdira i u potpunosti odbaci svoje dotadašnje pogrešne stavove i zabludjela vjerovanja, sigurno je da ni grubost, arogantnost i prijeteće mahanje kažiprstom neće postići bolji rezultat. Ovdje je važno napomenuti još jedan vrlo bitan momenat. Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, prema ljudima koje je pozivao u islam postupao je na tako blag i ljubazan način prvenstveno zbog toga što ih je u suštini duboko sažalijevao, jer je na njih gledao kao na davljenike koji se bukvalno utapaju u moru paganstva, zablude i grijeha, te im je, istinski ih žaleći, iskreno pružao ruku spasa koju su davljenici najčešće s oduševljenjem i prihvatili. Dakle, kada nekoga žalimo i kada kod nas, zbog svog jadnog i očajnog stanja u kome se nalazi, probudi suptilne osjećaje, prema njemu uglavnom postupamo krajnje blago i tolerantno, sve dok mu ne pružimo svaki vid pomoći koji smo mu u stanju pružiti, i ne uvjerimo se da je ”njegovo stanje stabilno”. Sa druge strane, mnogi poletni i žestoki muslimani koji danas rade na pozivanju drugih u islam, na nevjernike ili na velike grješnike koji su predmet njihovog poziva, kao da gledaju okom nespretnog i neiskusnog lovca koji je bacio oko na plijen i misli da jedino što treba učiniti jeste da u njegovom pravcu iz svoje ulaštene i kvalitetne puške što brže ispuca nekoliko metaka velikog kalibra, prethodno uopće ne

2 Muslim, *Sahih*, br. 2953, od Aiše, radijallahu ‘anha.

3 Muslim, *Sahih*, br. 2094, također od Aiše, radijallahu ‘anha.

nišaneći i ne uzimajući u obzir sve okolnosti u kojima se nalaze i on i njegova lovina. Nakon toga će, nezainteresiran za rezultate, "plijenu" okrenuti leđa i nastaviti svojim putem uz konstataciju kako je "on svoje ispuc'o" i "svoje odradio", a za rezultate "lova" ga uopće i nije toliko briga jer on za njih navodno i nije odgovoran.

Grubost i žestina mogu se (iz)liječiti

Kada se ovakvima ukaže na greške i neprihvatljivost takvog ponašanja, mnogi od njih svoju grubost i žestinu obično pravdaju sljedećim izgovorima: "takav sam po prirodi", "radi se o genima", "ne mogu se kontrolirati" i slično, a zaboravljaju da je islam taj koji svojim principima i načelima treba u temelju promijeniti ponašanje svakog pojedinca koji se smatra sljedbenikom ove plemenite vjere. Vjerovanje u Uzvišenog Allaha i u Dan podnošenja izvještaja za svako djelo i postupak koji smo učinili moraju biti ključni faktori koji će nas motivirati da u svim situacijama kontroliramo naše ponašanje i izmijenimo svoje navodno genetsko naslijeđe kojim pravdamo naše izljeve srdžbe, ružan govor i neprimjereno ponašanje. To zasigurno jeste teško, pogotovo osobama koje su po prirodi istinski sklone grubosti i žestini, ali ipak to ni izbliza nije nemoguće niti neostvarivo. Samo treba mnogo truda i iskrenog nastojanja da se postigne rezultat. To nam najbolje potvrđuje sljedeći hadis: Ebu-Derda', radijallahu 'anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: *"Uistinu se znanje stječe učenjem, a blagost (dobročudnost) postiže se nastojanjem da se bude blag. Onaj ko bude težio ka dobru, dobro će mu i biti dato, a onaj ko se bude čuvao od zla, od njega će i biti sačuvan..."*⁴

Ove činjenice najbolje su bili svjesni drugovi Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, od kojih su mnogi prije islama bili izuzetno temperamentni, ljutiti i žestoki, međutim, nakon što su primili islam, prema svojoj braći muslimanima postali su blaži i milosrdniji od majke prema svome tek rođenom čedu. Krasile su ih mudrost, blagost i odmjerjenost, čime su plijenili ljudska srca i simpatije, pa čak i kod velikog broja onih koji nisu bili muslimani. Isto tako, na umu uvijek treba imati i sljedeću činjenicu: Mno-

⁴ Taberani, *El-Evsat*, 7/398, br. 10739. Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 342, i *Sahibul-džami'a*, br. 2328.

gi od onih kojima se danas obraćamo u nadi i želji da će prihvatiti islam ili mu se u potpunosti vratiti, nisu nimalo gori niti u grijesima ustrajniiji od onih kojima su se obraćali Allahovi poslanici, ali i pored toga, oni su im se obraćali blago i pri tome su birali najljepše riječi. Jednom prilikom je Harun er-Rešid, tadašnji vrhovni poglavar muslimana, tavačio oko Kabe kad se odnekud pred njim pojavio čovjek koji mu je rekao: "O vladaru pravovjernih, želim ti se obratiti grubim i žestokim riječima, pa budi spreman da ih podneseš!", a Harun er-Rešid mu uzvрати: "Tvoj me govor ne raduje, niti mi ukazuješ počast. Uzvišeni Allah je poslao onoga ko je mnogo bolji od tebe onome koji je mnogo gori od mene, pa mu je naredio da mu se obrati lijepim i nježnim riječima"⁵, aludirajući na Musaa, alejhisselam, koga je Uzvišeni Allah poslao faraonu, tom bezgranično okorjelom oholniku i nevjerniku, ali mu je i pored toga naredio da mu on i njegov brat Harun, alehimesselam, kazuju blagim riječima:

فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى ﴿٤٤﴾

..."pa mu blagim riječima govorite, ne bi li razmislio ili se pobojao!"⁶

Samoranjavanje i(li) samouništenje

Žestokim i grubim "udaranjem" i "rešetanjem" po onima koji se pozivaju u islam čini se višestruka šteta. Akteri ovakvog neprimjerenog ponašanja često ili oštete, ili pak u potpunosti unište sami sebe, baš kao metak iz primjera s početka teksta, a ponekad se izobliče do neprepoznatljivosti, pa i sami upadaju u ono što su do jučer kod drugih osuđivali. Iako je ova izobličenosť najčešće vidljiva prvenstveno na njihovom fizičkom izgledu na kojem su donedavno žestoko insistirali i u vezi kojega su se s drugima često verbalno, a u nekim slučajevima i fizički sukobljavali, on definitivno nije najveći problem. Mnogo gore od toga jesu deformacija i izobličenosť njihovih stavova i uvjerenja u vezi sa mnogim pitanjima u islamu. Naime, u bliskoj prošlosti mnogi od njih su o istim tim pitanjima imali kategorične i izuzetno tvrdokorne i rigidne stavove, bez imalo razumijevanja za one koji misle drugačije,

⁵ Ibn-Kesir, *El-Bidaje ven-nihaje*, 10/217.

⁶ *Prijevod značenja Kur'ana*, Tâ Hâ, 44.

iako su u globalu i oni svoja uvjerenja temeljili na validnim šerijatskim argumentima, da bi danas mišljenja istih tih pojedinaca evoluirala u ekstremni liberalizam koji, ako se nepristrano stavi pod lupu Kur'ana i vjerodostojnog sunneta, nikada i ni u kom slučaju ne može dobiti svoj šerijatski legitimitet. Naprimjer, neki od njih su se ne tako davno tresli od srdžbe kada bi vidjeli odnosno čuli neke muslimane kako slušaju ilahije koje prati udaranje u def (koji je inače dozvoljen kod određenog broja islamskih učenjaka), a danas isti oni na svojim facebook-profilima "lajkaju" ili čak postavljaju muzičke spotove pjevača "islamske duhovne muzike", koja se ni pod kakvim objektivnim šerijatskim mjerilima ne može staviti u košaru halal proizvoda. Sličan primjer je i sa mnogim našim sestrama koje su donedavno pokrivale svoja lica i žestoko osuđivale muslimanke koje ne nose nikabe, a danas ne samo da ga one ne nose, već se u stotine fotografija reklamiraju na facebooku i tako pokazuju praktično čitavom dunjaluku, kao da je gledanje u njihova lica ibadet za koji će biti nagrađene i one, i svi oni (muškarci) koji ih gledaju. S druge strane, ova izobličenost još je gora i izraženija kod grupacija koje se pripisuju islamskom miljeu, a čiji pripadnici istinski zaslužuju da se nazovu ekstremistima. Oni pokazuju toliku dozu mržnje i netrpeljivosti prema muslimanima općenito, a prema daijama i islamskim učenjacima posebno, da je ona mnogostruko veća od mržnje i antipatije koju pokazuju prema svim dunjalučkim din-dušmanima zajedno. Zahvaljujući internetu, svakodnevno smo u prilici gledati i slušati nebulozna trabunjanja kvazidaija i kvaziučenjaka, koji svojim tragikomičnim izjavama potvrđuju da ljudskoj gluposti i bezobrazluku nema kraja. Bez imalo ustručavanja tekfire (proglašavaju nevjernicima) sve redom, od islamskih učenjaka i daija, pa sve do "običnih muslimana", jer svako onaj ko nije "skrojen" po njihovim nakaradnim aršinima i ko se stopostotno ne uklapa u njihovu izopačenu percepciju islama, po njima, i ne može biti musliman. Neki su se opet od svoje žestine u potpunosti raspali i nigdje im se ni trag ne vidi. U prošlosti su druge žustro opominjali zbog velikih grijeha koje su činili, a ponekad ih u tome i fizički sprečavali, a danas velike grijehe čine i sami, i to javno, bez mrvice straha od Allaha ili stida pred ljudima. Zbog svega navedenog, "malokalibarska" da'va, ako je tako možemo nazvati, uz Allahovu pomoć, dugoročno će polučiti najbolje rezultate, baš kao i malokalibarski metak u spomenutom eksperimentu. Iako putuje sporo, on, uz Allahovu pomoć, sigurno pogađa metu prema kojoj je usmjeren, i što je vrlo bitno, on na tom putu ne nailazi na neprobojne barijere koje će biti razlogom njegovog uništenja i propasti.

Akteri ovakve da've su blagi i ljubazni, mudri i istrajni, oprezni i obazrivi, ili ukratko, prirodni i neizvještačeni. Oni slijede Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, tj. srednji put koji je trasirao i po kojem je i sam čvrstim koracima hodio, ne zastranjujući ni u nemarnost, ali ni u ekstremizam. Parola za kojom se vode i čiju poruku praktično primjenjuju u životu su riječi Svevišnjeg Allaha koji je rekao:

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ
رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾

Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima na najljepši način raspravljaj! Gospodar tvoj zna one koji su zalutali s puta Njegova, i On zna one koji su na Pravom putu.⁷

Za kraj...

Koliko mnogo hajra može donijeti blag osmijeh, ljubaznost, topla riječ i pola kolača, vrlo precizno ilustrira događaj iz života rahmetli Muhammeda Asada, poznatog muslimanskog intelektualca i publiciste, inače porijeklom židova koji je, sad već daleke 1926. godine, u dvadeset i šestoj godini života primio islam. U svome briljantnom autobiografskom djelu *Put u Meku*, koje je nezaobilazno štivo velikog dijela islamske omladine, otkriva nam jedan od ključnih razloga zbog kojih je zavolio Arape i njihov karakter, što će, između ostalog, biti povod za njegovo prihvatanje islama. Opisujući jedno od svojih putovanja po Bliskom istoku, rahmetli Muhammed kaže ovako:

Nekoliko puta stali smo na malim stanicama, obično samo nekoliko baraka od brvna i lima. Smeđi odrpani dječaci trčali su okolo s korpama i nudili na prodaju smokve, tvrdo kuhana jaja i svježje, pljosnate hljepčice. Beduin preko puta mene polahko se diže, odmota svoj pokrivač za glavu i otvori prozor. Njegovo lice bilo je mršavo, smeđe, oštih crta, jedno od onih što podsjećaju na jastreba koji uvijek napeto gleda naprijed. On kupi kolač, okrenu se i upravo je htio sjesti kad mu pogled pade na mene; tada, bez riječi, prelomi svoj kolač na dvoje i ponudi mi pola. Kad vidje moje oklijevanje i čuđenje, on se nasmiješi – da, vidjeh da taj blagi osmijeh pristaje

⁷ Prijevod značenja Kur'ana, En-Nahl, 125.

njegovom licu isto tako dobro kao i napetost od malo prije – i reče neku riječ koju nisam mogao razumjeti tada, ali sad znam da je to bila "tefeddal" – "učinite mi zadovoljstvo". Uzeh kolač i zahvalih mu klimanjem glave. Jedan drugi putnik – nosio je, osim svog crvenog fesa, evropsko odijelo i mogao je biti sitni trgovac – umiješa se kao prevodilac. Zastajkujući, reče na engleskom: "On kaže, vi putnik, on putnik; vaš put i njegov zajedno." *Kad sada mislim o ovoj maloj zgodi, izgleda mi da je sva moja kasnija ljubav za arapski karakter morala biti pod utjecajem ovog beduina koji je, preko svih barijera nepoznavanja, osjetio prijatelja u slučajnom saputniku i s njim podijelio kruh...*⁸

---

8 Asad, *Put u Meku*, str. 82.

ŽIVOT KAO PJEŠČANI SAT

Poslanik sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao je: *”Mudra riječ je izgubljena stvar vjernika. Gdje kod da je pronade, on je najpreči da je i uzme.”*¹

Nakon govora Uzvišenog Allaha i govora Njegovih poslanika na čelu s Muhammedom, sallallahu ‘alejhi ve sellem, sigurno je da niko nikada nije govorio mudrije, pametnije i pronicljivije od ashaba, radijallahu ‘anhum. Njihove mudre izreke koje bi izgovorili bile bi istog trena upamćene, a zatim i zabilježene i prenesene, da bi nadolazeće generacije vjernika o njima razmišljale i iz njih pouke uzimale. Jedan iz plejade naših svijetlih uzora koje svim srcem volimo i nastojimo koračati njihovim stopama, a koji su svojim mudrostima i veličanstvenim mislima ispunili tradicionalnu islamsku literaturu, svakako je i Alija, radijallahu ‘anhu. O vrlinama i vrijednostima ovog plemenitog ashaba može se govoriti mnogo. Jednom prilikom Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, obratio mu se riječima: *”O Alija, zar nisi zadovoljan da mi budeš ono što je Harun bio Musau, alejhi-messelam, osim što nakon mene nema poslanika?”*², a u drugom hadisu Vjerovjesnik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, javno je posvjedočio da Alija, radijallahu ‘anhu, voli Allaha i Njegovog Poslanika, a i da Allah i Njegov Poslanik vole njega.³ Samo ova dva hadisa i više su nego dovoljna da potvrde visoko mjesto koje je ovaj ashab zauzeo kod Allaha i Njegovog Poslani-

1 Ovo je vrlo poznat i među ljudima izrazito proširen hadis koji prenosi Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu, a bilježe ga Tirmizi, *Sunen*, br. 2687, Ibn-Madže, *Sunen*, br. 4169, i Kuda’i, *Musned Eš-Šihab*, 1/65, br. 52. Šejh Albani za ovaj hadis kaže da je izrazito slab. Vidjeti: *Da’iful-džami’a*, br. 4301, i *Da’ifu Sunen Ibn-Madže*, br. 912.

2 Buhari, *Sahih*, br. 3706, i Muslim, *Sahih*, br. 2404, od Sa’d a b. Ebi-Vekkasa, radijallahu ‘anhu.

3 Buhari, *Sahih*, br. 3701, i Muslim, *Sahih*, br. 2406, od Sehla b. Sa’d a, radijallahu ‘anhu.

ka, sallallahu ‘alejhi ve sellem. Pored toga, u vjerodostojnom hadisu Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, njemu i još deveterici ashaba zagarrantirao je Džennet.⁴

Jedna od mnogobrojnih mudrosti koje je izgovorio ovaj velikan i heroj ummeta, a koja nosi velike pouke i poruke, jesu i njegove riječi:

Ovaj svijet putuje odlazeći, a ahiret se kreće dolazeći, a i jedan i drugi imaju svoje sinove. Vi budite sinovi ahireta i nemojte biti sinovi svijeta ovoga, jer danas su samo djela za koja se račun ne polaže, a sutra je obračun bez mogućnosti da se čine djela.⁵

Dunjaluk odlazi, a ahiret dolazi

Svako od nas na različite načine može razmišljati o prolaznosti vlastitog života pa i o prolaznosti svega čime je okružen. Između ostalog, svoj život možemo posmatrati i kao pješčani sat. Zrnca pijeska u gornjem dijelu sata predstavljaju sate, dane, mjesece i godine koji polahko ali sigurno nepovratno istječu u donji dio sata koji možemo nazvati i grobljem naše prošlosti na kojem su zauvijek pokopani dani i godine naših prohujalih života. Kao što svaki pješčani sat radi na isti način, prelaskom pijeska s gornjeg u donji dio, isto tako i životni vijek svakog čovjeka po istom principu nezaustavljivo prolazi i zauvijek nestaje. Tehnički gledano, razlika je samo u količini pijeska koja je stavljena u pješčani sat, odnosno u dužini života koju nam je podario Uzvišeni Stvoritelj, a koja je svakome od nas apsolutna nepoznanica. Svako zrnce pijeska predstavlja dio nas, odnosno našeg tijela koje se osipa i gubi. Onog trenutka kada i zadnje zrnce istekne, naš život se gasi i duša napušta tijelo. Kao što svaka nova sekunda znači udaljavanje od ovosvjetskog života, isto tako svaki novi trenutak neminovno znači da smo bliži našoj smrti, a samim time i budućem svijetu, tj. ahiretu. O prolaznosti dunjaluka i približavanju ahireta možemo razmišljati i na još jedan nesvakidašnji način. Rekao je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem: "...*Melek Džibril je du-*

4 Hadis ovakvog značenja prenosi ‘Abdurrahman b. ‘Avf, radijallahu ‘anhu, a bilježe ga Ahmed, *Musned*, 1/194, Tirmizi, *Sunen*, br. 3756, Ibn-Hibban, *Sahih*, 15/463, br. 7002, Ebu-Ja’la, *Musned*, 2/147–148, br. 835, i drugi. Šejh Albani, rahimehullah, ocijenio ga je vjerodostojnim. Vidjeti: *Sahihul-džami’a*, br. 50.

5 Buhari, *Sahih*, Kitabur-rikak (Knjiga o suptilnosti), Poglavlje o nadi i njenom trajanju.

*binu moga srca nadahnuo, da niko od vas neće umrijeti sve dok u potpunosti ne iscrpi (ne pojede) svoju nafaku...*⁶

Zamislimo naš život kao određenu količinu hrane koja stoji pred nama. Naša zadaća je da je za neko vrijeme pojedemo do posljednjeg zalogaja. Melek smrti nijednom čovjeku neće uzeti dušu sve dok ne pojede i zadnju mrvicu hrane sa svoje hrpe, a kao i kod primjera pješčanog sata, veličina te hrpe razlikuje se od čovjeka do čovjeka, i niko od ljudi ne zna kolika je ona u stvarnosti. U ovim trenucima neko guta svoje posljednje mrvice i zalogaje, a nečija hrpa je još uvijek pozamašna. Ali opet, jedno je neminovno – sa svakim pojedenim zalogajem bliži smo svome dunjalučkom kraju, a prvi zalogaj hrane koji smo pojeli, kao i prvi gutljaj vode koji smo popili nakon dolaska na ovaj svijet, nisu bili ništa drugo do početak našeg sumornog putovanja ka nestanku.

Sinovi dunjaluka i ahireta

Neki muslimani su kroz historiju islama pogrešno razumijevali preporuku da budu sinovi ahireta, a da ne budu sinovi dunjaluka. Smatrali su da to podrazumijeva odricanje od svih ovosvjetskih ukrasa i uživanja, te su se zbog svoje pogrešne interpretacije šerijatskih tekstova koji govore o skromnosti i asketizmu odricali svega što je na ovom svijetu ugodno i lijepo, namjerno se izlažući siromaštvu ili vrlo oskudnom životu, što ih je često dovodilo u jako nezahvalne, pa čak i ponižavajuće situacije. Recimo, nisu željeli imati nikakav imetak pa su prosili od ljudi, oblačili vrlo mizernu i grubu odjeću itd., sve s ciljem da pokažu kako im dunjaluk ne znači ništa, te da su njihove ambicije i težnje usmjerene ka ahiretu. Ovakvo razmišljanje svakako je pogrešno. U kontekstu nošenja lijepe i udobne odjeće, Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao je: *"Uistinu Allah voli da se tragovi Njegove blagodati vide na Njegovom robu."*⁷

6 Hakim, *El-Mustedrek*, 2/5–6, br. 2189, od 'Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu 'anhu. Albani je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim u *Sahihut-tergib*, br. 1700. Vrlo sličan hadis bilježi i Bejheki u *Es-Sunenul-kubra*, 5/435, br. 10405, od Džabira, radijallahu 'anhu.

7 Tirmizi, *Sunen*, br. 2819, od 'Amra b. Šu'ajba, on od svoga oca, a ovaj od svoga djeda, radijallahu 'anhu. Albani je u valorizaciji *Miškatul-mesabiha*, br. 4350, ovaj hadis ocijenio dobrim. Hadis identičnog značenja bilježi i Kuda'i, *Musned Es-Šihab*, 2/161, br. 1101, ali od Enesa, radijallahu 'anhu.

Isto tako, imam Šafi'a je o lijepoj odjeći u stihovima rekao:

*Na odjeću svoju pazi, jer je odjeća
Ponos, čast i ukras svakog čovjeka
Iz "skromnosti" nemoj dronjke nositi
Jer Allah dobro zna sve što kriješ u sebi
Tebi škoditi neće nova odjeća
Ako se Allaha bojiš i kloniš se zabrana
A pohabana odjeća ti neće povećati
Ugled kod Allaha, grješnik vel'ki budeš li.⁸*

A ko su onda "sinovi dunjaluka"? Od Ebu-Hurejre, radijallahu 'anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao:

Uistinu Allah mrzi svakog umišljenog i oholog čovjeka, koji se hvališe, šepuri i koji mnogo galami na pijaci. Preko noći je lešina, a preko dana magarac. Vrlo dobro poznaje sve što je vezano za ovaj svijet – dunjaluk, a potpuni je neznalica kada se radi o nečemu što je vezano za budući svijet – ahiret.⁹

Ovaj hadis možda bolje od svih drugih demistificira notorne dunjalučare, odnosno vrstu ljudi za koje se može reći da su istinski sinovi dunjaluka. Vo-deći se parametrima spomenutim u ovom hadisu, s lahkocom ćemo među našim poznanicima, komšijama, kolegama, ili čak pripadnicima naše uže ili šire rodbine, a nažalost ponekad i u sebi samima, locirati i prepoznati one koji u potpunosti zaslužuju da se nazovu sinovima dunjaluka. Te osobe su ohole i uobražene, sklone su samohvali i bezgraničnom egoizmu, a galama im je glavno oružje u situacijama kada ostanu bez argumenata prilikom opravdavanja svoga spornog ponašanja ili pogrešnog vjerovanja. Za ostvarivanje ovosvjetskih koristi ne žale ni truda ni vremena, niti mnogo vode brigu o tome da li je imetak koji stječu halal ili haram porijekla. U

8 Šafi'i, *Divan*, valorizator 'Abdurrahman el-Mustavi, str. 106. Saffuri u svome djelu *Nuzhetul-medžalis ve muntehabun-nef'is*, 1/122, ove stihove pripisuje imamu Maliku, rahimehullah.

9 Ibn-Hibban, *Sahih*, 1/274, br. 72, i Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 10/327, br. 20804. Šejh Albani je ovaj hadis prvo ocijenio vjerodostojnim u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 195, i *Sahihul-džami'a*, br. 1878, a kasnije je promijenio mišljenje o njemu i rekao da je slab. Vidjeti: *Da'iful-džami'a*, br. 378, i *Silsiletul-ehadis ed-da'ife*, br. 2304. Valorizator Ibn-Hibbanovog *Sahiha*, šejh Šu'ajb Arnaut za ovaj hadis kaže da je vjerodostojan i da odgovara kriterijima imama Muslima, a Allah najbolje zna.

bjesomučnoj utrci za materijalnim dobrima spremni su i na maksimalno samoizrabljivanje, koje je često potpuno bespotrebno i suvišno. Iako mnogi od njih imaju uredna mjesečna primanja i dovoljno imetka da ostatak života žive i više nego solidno, to ih ne sprečava da preko dana rade "k'o magarci", a nakon silnog umora navečer spavaju "k'o zaklani". Magarci – jer po danu stalno vuku, tegle i bespoštedno rade, a lešina – jer preko noći od silnoga umora, uz hropac i hrkanje, spavaju tako čvrsto da izgledaju poput mrtvaca. Novi dan za njih znači i novu potragu za bogatstvom i imetkom, i tako sve do kraja života. Ovakav životni tempo udaljava ih i od Allaha i od vlastite porodice, te gube i porodicu i prijatelje. O stvarima dunjaluka znaju gotovo sve, a o vjeri gotovo ništa. O njima je Uzvišeni Allah rekao:

يَعْلَمُونَ ظَهْرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَفْلُونَ ﴿٧﴾

Oni znaju samo spoljašnju stranu života na ovom svijetu, a prema onom svijetu su ravnodušni.¹⁰

Opisujući sinove dunjaluka, Hasan el-Basri, rahimehullah, rekao je:

Tako mi Allaha, neki od njih (zaljubljenika u ovaj svijet) su u pogledu dunjaluka postali toliko profesionalni da će na svome noktu prevrnuti srebrenjak i odmah ti reći koliko je težak, međutim, u isto vrijeme taj isti čovjek ni namaz ne zna obaviti.¹¹

Ovakvi u svako doba dana i noći vrlo dobro znaju kako zaraditi novu maruku, ili kako sačuvati onu već zarađenu, međutim, ako ih upitamo zašto u njihovim životima nema mjesta barem za farzove – stroge islamske dužnosti koje je obavezan izvršavati svaki musliman, sleći će ramenima i stereotipno zaključiti "kako nemaju vremena" ili kako "neko mora i raditi, i kako se ne mogu svi samo moliti Bogu". Kako onda razlikovati sinove dunjaluka od sinova ahireta? Iako odgovor na ovo pitanje može biti opširan i detaljan, isto tako se na njega može dati veoma kratak odgovor. Naime, svaki onaj ko zbog dunjaluka i imetka bude zapostavljao svoje obaveze prema Allahu i uz to bude činio ono što je Uzvišeni Allah strogo zabranio, takav bez sumnje spada u sinove dunjaluka. S druge strane, svaki onaj ko se maksimalno bude trudio da izvršava ono što mu je Allah stavio u obavezu, a uz to se također

¹⁰ *Prijevod značenja Kur'ana*, Er-Rûm, 7.

¹¹ Ovu predaju bilježi Ibn Ebi-Hatim u svome djelu *Ez-Zuhd*, str. 63, br. 66, a u komentaru citiranog ajeta navodi je i Ibn-Kesir, *Tefsirul-Kur'anil-Azim*, 3/411–412.

bude trudio da se kloni Njegovih zabrana, bude se kajao zbog počinjenih grijeha i stalno od Allaha tražio oprost, takav je uz Allahovu pomoć od sinova ahireta, bez obzira što uživa u mnogim ovosvjetskim ukrasima koje šerijat nije zabranio. Takvom neće škoditi imetak ni materijalna dobra koja posjeduje jer su mu ona samo sredstvo kojim se služi da na ovome svijetu živi lijepo i ugodno, te da njima pomaže Allahovu vjeru i siromašne. O takvome je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, rekao: *”Divan li je lijep (halal) imetak u rukama dobrog čovjeka.”*¹²

Danas djela bez obračuna, a sutra obračun bez djela

U kontekstu trećeg dijela mudrosti koju nam je ostavio Alija, radijallahu ‘anhu, navodimo dva hadisa. Prvi se odnosi na činjenicu da ljudi na ovom svijetu mogu činiti šta im je volja, i da na dunjaluku ne mogu istinski biti niti nagrađeni niti kažnjeni zbog (ne)djela koja su učinili, već je konačni obračun uz nagradu ili kaznu za učinjeno rezerviran za ahiret. Rekao je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem: *”Došao je Džibril i rekao mi: ‘Muhammede... i radi šta hoćeš, a prema onome što si radio bit ćeš nagrađen ili kažnjen.’”*¹³

A što se tiče činjenice da nakon smrti čovjeka očekuje samo obračun bez mogućnosti da učini ijedno dobro djelo, korisno je spomenuti sljedeći hadis: Od Ebu-Hurejre, radijallahu ‘anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, jednom prilikom prošao pored jednog kabura i upitao ko je u njemu pokopan. Kada su mu odgovorili o kome se radi, Poslanik, sallallahu ‘alejhi ve sellem, reče: *”Dva rekata namaza bila bi mu draža od ostatka dunjaluka na kojem živite.”*¹⁴

12 Ahmed, *Musned*, 4/197, Hakim, *El-Mustedrek*, 2/3, br. 2183, Begavi, *Šerhus-sunne*, 10/91, br. 2495, i Buhari, *El-Edebul-mufred*, br. 299, od ‘Amra b. El-‘Asa, radijallahu ‘anhu. Šejh Albani kaže da je hadis vjerodostojan prema kriterijima imama Muslima. Vidjeti: *Silsiletul-ehadis ed-da’ife*, 5/41. Dobrim ga je ocijenio i šejh Šu’ajb Arnaut u valorizaciji Begavijevog djela *Šerhus-sunne* pod spomenutim brojem.

13 Taberani, *El-Evsat*, br. 4278, od Alije, radijallahu ‘anhu. Ovaj hadis bilježe i Bejhkei, *Šu’abul-iman*, 13/125–126, br. 10058, Hakim, *El-Mustedrek*, 4/469, br. 8002, i Ebu-Nu’ajm, *Hiljetul-evlija*, 3/253, ali od Sehla b. Sa’da, radijallahu ‘anhu. Albani ga je ocijenio dobrim u *Silsiletul-ehadis es-sahiha*, br. 831, i u *Sahihut-tergib*, br. 627.

14 Taberani, *El-Evsat*, 1/282, br. 920. Šejh Albani ovaj hadis ocijenio je vjerodostojnim u *Sahihut-tergib*, br. 391.

Biserje mudrosti koje nam u naslijeđe ostaviše naši ispravni prethodnici razasuto je svuda oko nas. Ono se uglavnom nalazi u klasičnoj islamskoj literaturi, a nalazimo ga i na jeziku naših uvaženih i cijenjenih učenjaka i daija koji nam ga besplatno nude. Ono ne košta ništa i jedva čeka da ga neko od nas pokupi. Ali to biserje nije dovoljno samo uzeti i onda ga po-
hraniti negdje duboko u seharu naših sjećanja, i svaki put kada ga nanovo čujemo zaključiti kako smo ga čuli stotinu puta. Tim biserjem treba se i okтити, te praktično u život sprovoditi ono što su nam preporučili i savje-
tovali oni koji su nas pretekli u dobru i bogobojažnosti. Tek tada će ono zablistati svojim punim sjajem i bez daha ostavljati sve one koji ga gledaju. U suprotnom, mudre izreke i savjeti koje smo negdje pokupili, sličiti će na skupocjenu bisernu ogrlicu bačenu na dno okeana, koju nikada niko iz mu-
lja neće izvaditi, niti će ikada iko imati priliku diviti se njenoj izvanrednoj ljepoti, sjaju i zasljepljujućem blještavilu koje u nju svojom vještinom ugra-
diše njeni kreatori i nenadmašni majstori svog plemenitog i časnog zanata.

*Naša posljednja dova je:
"Hvala Allahu, Gospodaru svjetova."*

DODATAK

Zakon o zabrani nošenja zara i feredže

Zakon o zabrani nošenja zara i feredže poslije usvajanja 1950. godine je objavljen u Službenom listu NR BiH br. 32/50, na strani 427, a glasio je ovako:

ZAKON O ZABRANI NOŠENJA ZARA I FEREDŽE

ČLAN 1

Izražavajući želje narodnih masa, radnih kolektiva i masovnih organizacija, a u cilju da se otkloni vjekovna oznaka potčinjenosti i zaostalosti žene muslimanke, da se olakša ženi muslimanki puno korištenje prava izvojevanih u Narodno-oslobodilačkoj borbi i socijalističkoj izgradnji zemlje i da joj se obezbijedi puna ravnopravnost i šire učešće u društvenom, kulturnom i privrednom životu zemlje zabranjuje se nošenje zara i feredže i svako pokrivanje lica žene;

ČLAN 2

Zabranjuje se prisiljavanje ili nagovaranje žene da nosi zar i feredžu, odnosno pokriva lice, kao i svaka druga radnja usmjerena na podržavanje nošenja zara i feredže i pokrivanja lica žene;

ČLAN 3

Kazniće se do 3 mjeseca lišenja slobode ili novčanom kaznom do 20000

dinara: a) ko nosi zar ili feredžu, odnosno pokriva lice, b) ko od svojih ukućana zahtijeva da nosi zar ili feredžu, odnosno pokriva lice;

ČLAN 4

Kazniće se lišenjem slobode sa prinudnim radom do 2 godine ili novčanom kaznom do 50 000 dinara: a) ko silom, prijetnjom, ucjenom ili drugim sličnim sredstvima nastoji da se nosi zar i feredža, odnosno pokriva lice žene, b) ko, zloupotrebljavajući vjerska osjećanja, koristeći predrasude i zaostalost ili na bilo koji drugi način, vrši propagandu da se nosi zar i feredža, odnosno pokriva lice žene;

ČLAN 5

Administrativni-kazneni postupak za prekršaje iz člana 3 ovog zakona vodi u prvom stepenu izvršni odbor sreskog, gradskog (reonskog) narodnog odbora;

ČLAN 6

Za postupak po krivičnim djelima člana 4 ovog zakona nadležan je sreski sud;

ČLAN 7

Ovaj zakon stupa na snagu tridesetog dana nakon objavljivanja u .;

U Sarajevu, 29. septembra 1950 godine;

PREZIDIJUM NARODNE SKUPŠTINE NR BIH

Sekretar, Muhidin Begić, s. r.

Predsjednik, Vlado Šegrt, s. r.

Alkohol

*Ja sam silan i ohol,
Ja se zovem alkohol!
U meni su silne moći,
Ja sam strašan junak noći,
I po danu čuda stvaram:
Muško, žensko, sve obaram,
Razne boli svijetu davam,
Staro, mlado, uništavam.
Bogatašu otmem blago,
Otmem milo, otmem drago.
Jedno lišim zdravlja, vida,
Drugo opet svakog stida.
Pronevjere silne pravim,
I tolike u zlo stavim.
Ja sam silan i ohol,
Ja se zovem alkohol!*

*Ko okusi moje "slasti",
U nevolju mora pasti,
Jedan gutljaj i opoj,
Navijek si onda moj!
Oca guram protiv sina,
Nož mi pruža mati, strina,
To je meni baš po volji,
Pa ih draškam: 'Bodi! Kolji!
Ja sam silan i ohol,
Ja se zovem alkohol!*

*Ja ubijam djecu malu,
Ja ne poznám nik'vu šalu,
Ja zavadim ženu, muža,
Moć se moja svuda pruža,
Ja otvaram sve tamnice,
U njih trpam nemilice:
Oca, majku, snahu, strinu,*

*Sina, seku, svu rodbinu.
I ludnice punim svuda,
Strašna, grozna pravim čuda.
Ja sam silan i ohol,
Ja se zovem alkohol!*

*Vidi dijete u ranama,
I bogalja tog pred nama,
I nakaze one druge,
To su moje sve zasluge.
Moja djela to su znaj,
Tuge, jadi, i vapaj!
Ja sam silan i ohol,
Ja se zovem alkohol!*

*Ja sam silnik ovog svijeta,
Ne mož' niko da mi smeta,
Kad imade na sve strane,
"Moćnih", "silnih" što me brane.
Ja ne poznám nik'va zvanja,
I zakon se meni klanja,
I zakon se mene boji,
Jer zla moja on ne broji. —
Ja sam silan i ohol,
Ja se zovem alkohol!*

*Ko se sa mnom družiti stane,
Crni danak njemu svane.
Sve mu otmem: život, sreću...
Ni smrtnu mu ne dam svijeću.
Ja sam silan i ohol,
Ja se zovem alkohol!*

*Ko bi na me ruku dig'o,
U sto zala on bi stig'o,
Svi vinari, svi pivari,*

*Došli bi mu sa žandari,
Da ga svežu, da ga tuku,
U tamnicu da uvuku.
Podleći mi mora svako.
Ja sam silan i ohol,
Ja se zovem alkohol!*

LITERATURA

Knjige i časopisi

- [1] *El-Kur'anul-Kerim.*
- [2] 'Abdul-'Aziz b. Muhammed b. 'Alijj Alu 'Abdul-Latif, *'Ubudijjetuš-šehevāt*, prvo izdanje, Darul-vetan, Rijad, 1422. h. g./2001. god.
- [3] 'Abdullah b. Mubarek (181. h. g.), *Kitabuz-zuhd*, valorizacija: Habiburrahman el-'Azmi, Darul-kutubil-'ilmijje, Bejrut, Liban.
- [4] 'Abdurrezzak, Ebu-Bekr b. Hemmam es-San'ani (126.–211. h. g.), *El-Musannef*, valorizacija: Habiburrahman el-'Azmi, El-Mektebul-islami, Bejrut, Liban, 1390. h. g./1970. god.
- [5] Ahmed b. 'Avedullah b. Dahil, *El-Maturidijje diraseten ve takvimen*, prvo izdanje, Darul-'asime, 1413. h. g.
- [6] Ahmed b. Ibrahim b. 'Isa, *Šerhu kasideti Ibn-Kajjim – Tevdihul-mekasid ve tashihul-kava'id fi šerhi kasidetil-imami Ibnil-Kajjim*, valorizacija: Zuhejr Šaviš, treće izdanje, El-Mektebul-islami, Bejrut, 1406. h. g.
- [7] Ahmed b. Muhammed b. Hanbel (164.–241. h. g.), *El-Musned*, valorizacija: Ahmed Muhammed Šakir, prvo izdanje, Darul-hadis, Kairo, 1416. h. g./1995.
- [8] Ahmed b. Muhammed b. Hanbel (164.–241. h. g.), *El-Musned*, valorizacija: Šu'ajb Arnaut, 'Adil Muršid i drugi, prvo izdanje, Mu'esse-setur-risale, Bejrut, Liban, 1416. h. g./1995.

- [9] Ahmed b. Muhammed b. Hanbel (164.–241. h. g.), *Ez-Zuhd*, prvo izdanje, Darul-kutubil-‘ilmijje, 1403. h. g./1983.
- [10] Anić, Šime, Klaić, Nikola i Domović, Želimir, *Rječnik stranih riječi*, Sani-plus, Zagreb, 2001.
- [11] Asad, Muhammed, *Put u Meku*, El-Kalem, Sarajevo, 1997.
- [12] Dija’uddin el-Makdisi, Ebu-‘Abdullah Muhammed b. ‘Abdul-Vahid b. Ahmed b. ‘Abdurrahman el-Hanbeli (567.–643. h. g.), *El-Ehadis el-muhtare*, valorizacija: dr. ‘Abdul-Melik b. ‘Abdullah b. Duhejš, treće izdanje, Darul-hidr, Bejrut, Liban, 1420. h. g./2000.
- [13] Ebu-Davud, Ibnul-Eš‘as es-Sidžistani el-Ezdi (202.–275. h. g.), *Sunen Ebi-Davud*, Darul-hadis, Kairo, 1408. h. g./1988.
- [14] Ebu-Davud et-Tajalisi, Sulejman b. Davud b. Džarud (u. 204. h. g.), *Musned Ebi-Davud et-Tajalisi*, valorizacija: dr. Muhammed b. ‘Abdul-Muhsin et-Turki, Daru hidžr.
- [15] Ebu-Ja’la el-Musili, Ahmed b. ‘Alijj b. El-Musenna et-Temimi (210.–307. h. g.), *Musned*, valorizacija: Husejn Selim Esed, drugo izdanje, Darul-me’mun lit-turas, Bejrut, 1410. h. g./1989.
- [16] Ebul-Hasen el-Eš‘ari, ‘Alijj b. Isma‘il (u. 330. h. g.), *Mekalatul-islamijjin ve ihtilaful-musallin*, valorizacija: Muhammed Muhjiddin ‘Abdul-Hamid, prvo izdanje, Mektebetun-nehdati el-Misrijje, 1369. h. g./1950.
- [17] Ebu-Nu‘ajm, Ahmed b. ‘Abdullah el-Asfehani (u. 430. h. g.), *Hiljetul-evlija’ ve tabekatul-‘asfija’*, prvo izdanje, Darul-kutubil-‘ilmijje, Bejrut, Liban, 1409. h. g./1988.
- [18] Ed-Darekutni, ‘Alijj b. ‘Umer (306.–385. h. g.), *Sunen*, valorizacija: Šu‘ajb Arnaut i saradnici, prvo izdanje, Mu’essesetur-risale, Bejrut, Liban, 1424. h. g./2004.
- [19] Ed-Darimi, Ebu-Muhammed ‘Abdullah b. ‘Abdurrahman et-Temimi es-Semerkandi (181.–255. h. g.), *Musned*, poznatiji kao *Sunen Ed-Darimi*, valorizacija: Husejn Selim Esed, prvo izdanje, Darul-mugni, 1421. h. g./2000.

- [20] El-Adžuri, Ebu-Bekr Muhammed b. Husejn (u. 360. h. g.), *Kitabuš-šeri'a*, prvo izdanje, Džem'ijetu ihja'it-turas el-islami, 1421. h. g./2000.
- [21] El-Albani, Muhammed Nasiruddin (u. 1420. h. g.), *Da'iful-džami'a es-sagir ve zijadetuh*, treće izdanje, El-Mektebul-islami, 1410. h. g./1990.
- [22] El-Albani, Muhammed Nasiruddin (u. 1420. h. g.), *Da'ifu Sunen En-Nesa'i*, prvo izdanje, El-Mektebul-islami, 1411. h. g./1990.
- [23] El-Albani, Muhammed Nasiruddin (u. 1420. h. g.), *Da'ifu Sunen Et-Tirmizi*, prvo izdanje, El-Mektebul-islami, Bejrut, Liban, 1411. h. g./1991.
- [24] El-Albani, Muhammed Nasiruddin (u. 1420. h. g.), *Da'ifu Sunen Ibn-Madže*, prvo izdanje, El-Mektebul-islami, Bejrut, Liban, 1408. h. g./1988.
- [25] El-Albani, Muhammed Nasiruddin (u. 1420. h. g.), *Da'ifut-tergib*, Mektebetul-me'arif, Rijad, KSA.
- [26] El-Albani, Muhammed Nasiruddin (u. 1420. h. g.), *Gajetul-meram fi tahridži ehadisil-halali vel-haram*, četvrto izdanje, El-Mektebul-islami, 1414. h. g./1994.
- [27] El-Albani, Muhammed Nasiruddin (u. 1420. h. g.), *Irva'ul-galil fi tahridži ehadis menaris-sebil*, drugo izdanje, El-Mektebul-islami, 1405. h. g./1985.
- [28] El-Albani, Muhammed Nasiruddin (u. 1420. h. g.), *Muhtesaruš-šema'il*, drugo izdanje, El-Mektebetul-islami, Aman, Jordan, 1406. h. g./1986.
- [29] El-Albani, Muhammed Nasiruddin (u. 1420. h. g.), *Sahihul-džami'a es-sagir ve zijadetuh*, treće izdanje, El-Mektebul-islami, 1408. h. g./1988.
- [30] El-Albani, Muhammed Nasiruddin (u. 1420. h. g.), *Sahihu Sunen Ebi-Davud*, prvo izdanje, Mu'essesetu Giras, Kuvajt, 1423. h. g./2002.

- [31] El-Albani, Muhammed Nasiruddin (u. 1420. h. g.), *Sahihut-tergib*, peto izdanje, Mektebetul-me'arif, Rijad, KSA.
- [32] El-Albani, Muhammed Nasiruddin (u. 1420. h. g.), *Silsiletul-ehadis ed-da'ife vel-mevdu'a ve eseruha es-sejji'u fil-ummeh*, prvo izdanje, Mektebetul-me'arif lin-nešri vet-tevzi'a, 1421. h. g./2000.
- [33] El-Albani, Muhammed Nasiruddin (u. 1420. h. g.), *Silsiletul-ehadis es-sahiha ve šej'un min fikhiha ve feva'iduha*, Mektebetul-me'arif lin-nešri vet-tevzi'a, 1415. h. g./1995.
- [34] El-Albani, Muhammed Nasiruddin (u. 1420. h. g.), *Tahzirus-sadžid min ittihazil-kuburi mesadžid*, prvo izdanje, Mektebetul-me'arif, Rijad, 1422. h. g./2001.
- [35] El-Badži, Kadi Ebu-Velid Sulejman b. Halef b. Sa'd b. Ejjub (u. 494. h. g.), *El-Munteka šerh Muvetta' Malik*, valorizacija: Muhammed 'Abdul-Kadir Ahmed 'Ata, prvo izdanje, Darul-kutubil-'ilmijje, Bejrut, Liban, 1420. h. g./1999.
- [36] El-Begavi, El-Husejn b. Mes'ud (436.–516. h. g.), *Šerhus-sunne*, valorizacija: Šu'ajb Arnaut i Muhammed Zuhejr eš-Šaviš, drugo izdanje, El-Mektebul-islami, Bejrut, 1403. h. g./1983.
- [37] El-Bejheki, Ebu-Bekr Ahmed b. Husejn (384.–458. h. g.), *Dela'ilun-nubuvveti ve ma'rifetu ahvali sahibiš-šeri'a*, valorizacija: dr. 'Abdul-Mu'ti Kal'adži, prvo izdanje, Darul-kutubil-'ilmijje, Bejrut, Liban, 1408. h. g./1988.
- [38] El-Bejheki, Ebu-Bekr Ahmed b. Husejn (384.–458. h. g.), *El-Džami'u li šu'abil-iman*, valorizacija: dr. 'Abdul-'Alijj 'Abdul-Hamid, pod nadzorom Muhtara Ahmeda en-Nedevija, prvo izdanje, Mektebetur-rušd, 1423. h. g./2003.
- [39] El-Bejheki, Ebu-Bekr Ahmed b. Husejn (384.–458. h. g.), *Es-Sunenul-kubra*, valorizacija: Muhammed 'Abdul-Kadir 'Ata, treće izdanje, Darul-kutubil-'ilmijje, Bejrut, Liban, 1424. h. g./2003.
- [40] El-Bejheki, Ebu-Bekr Ahmed b. Husejn (384.–458. h. g.), *Kitabuz-zuhd el-kebir*, valorizacija: Amir Ehmed Hajder, prvo izdanje, Darul-džinan, Mu'essesetul-kutubis-sekafijje, 1408. h. g./1987.

- [41] El-Bejheki, Ebu-Bekr Ahmed b. Husejn (384.–458. h. g.), *Menaki-buš-Šafi'i*, valorizacija: Es-Sejjid Ahmed Sakr, Darut-turas, Egipat, 1970.
- [42] El-Bezzar, Ebu-Bekr Ahmed b. 'Amr ibn 'Abdul-Halik (u. 292. h. g.), *Musned*, prvi tom štampan 1409. h. g./1988., a zadnji 1426. h. g./2005. (ukupno 13 tomova), valorizacija: dr. Mahfuzurrahman Zejnullah, prvo izdanje, Mu'essesetu 'ulumil-Kur'an, Bejrut i Mektebetul-'ulumi vel-hikem, Medina.
- [43] El-Buhari, Muhammed b. Isma'il Ebu-'Abdullah (u. 256. h. g.), *El-Edebul-mufred*, valorizacija: Muhammed Nasiruddin el-Albani, prvo izdanje, Darus-siddik, 1419. h. g./1999.
- [44] El-Buhari, Muhammed b. Isma'il Ebu-'Abdullah (u. 256. h. g.), *Sahihul-Buhari*, elektronska verzija u izdanju Mevki'a vizaretil-evkaf el-Misrije (www.islamic-council.com); numeracija hadisa odgovara najčešće korištenoj numeraciji čiji je autor Muhammed Fu'ad 'Abdul-Baki, rahimehullah, a koja se koristi i u *Fethul-Bariju*, Ibn-Hadžerovom komentaru Buharijevog *Sahiha*.
- [45] El-Gazali, Ebu-Hamid, *El-Munkiz mined-dalal vel-musil ila zil-'iz-zeti vel-dželal*, valorizacija: dr. Sulejb i dr. Kamil 'Ijad, sedmo izdanje, Darul-Endelus, Bejrut, Liban, 1967.
- [46] El-Hakim, Ebu-'Abdullah en-Nejsaburi, *El-Mustedrek 'ales-sahihajn*, valorizacija: Ebu-'Abdurrahman Mukbil b. El-Hadi el-Vadi'i, prvo izdanje, Darul-haremejni lit-tiba'ati ven-nešri vet-tevzi'a, 1417. h. g./1997.
- [47] El-Halebi, 'Alijj Hasan 'Alijj, El-Kajsi, dr. Ibrahim Taha i Murad, dr. Hamdi Muhammed, *Mevsu'atul-ehadisi vel-asar ed-da'ife vel-mevdu'a*, prvo izdanje, Mektebetul-me'arif, 1419. h. g./1999.
- [48] El-Hamevi, Jakut b. 'Abdullah (u. 626. h. g.), *Mu'džemul-buldan*, Darus-sadir, Bejrut, 1397. h. g./1977.
- [49] El-Hejsemi, Nuruddin 'Alijj b. Ebi-Bekr (735.–807. h. g.), *Bugjetur-ra'id fi tahkiki medžme'iz-zeva'id ve menbe'il-feva'id*, valorizacija: Abdullah Muhammed ed-Derviš, Darul-fikr, 1414. h. g./1994.

- [50] El-Hejsemi, Nuruddin Alijj b. Ebi-Bekr (735.–807. h. g.), *Kešful-estar 'an zeva'idil-Bezzar*, valorizacija: Habiburrahman el-'Azmi, Mu'essesetur-risale.
- [51] El-Hejsemi, Nuruddin 'Alijj b. Ebi-Bekr (735.–807. h. g.), *Medžme-'uz-zeva'id ve menbe'ul-feva'id*, Darul-kutubil-'ilmijje, Bejrut, Liban, 1408. h. g./1988.
- [52] El-Hejsemi, Nuruddin 'Alijj b. Ebi-Bekr (735.–807. h. g.), *Mevari-duz-zam'an ila zeva'idi Ibn-Hibban*, valorizacija: Husejn Selim Esed ed-Darani, prvo izdanje, Darus-sekafeti el-'Arebijje, 1411. h. g./1990.
- [53] El-Hindi, Muhammed Tahir b. Alijj (u. 986. h. g.), *Tezkiretul-mev-du'at*, Idaretut-tiba'ati el-munejjire, Egipat, 1343. h. g.
- [54] El-Humejdi, Ebu-Bekr 'Abdullah el-Kureši (u. 219. h. g.), *Musned*, valorizacija: Husejn Selim Esed ed-Darani, prvo izdanje, Darus-seka, Damask, 1417. h. g./1996.
- [55] El-Kadi Ebul-Fadl 'Ijad (u. 544. h. g.), *Eš-Šifa' bi ta'rifi hukukil-Mustafa*, Darul-fikr, Bejrut, Liban, 1409. h. g./1988.
- [56] El-Kasani, 'Ala'uddin Ebu-Bekr b. Mes'ud el-Hanefi (u. 587. h. g.), *Beda'i'us-sena'i'a fi tertibiš-šera'i'a*, valorizacija: 'Abdurrezzak Halebi, treće izdanje, Daru ihja'it-turas el-'Arebi, Bejrut, Liban, 1421. h. g./2000.
- [57] El-Kinani, Ebul-Hasen 'Alijj b. Muhammed, *Tenzihuš-šeri'atil-merfu'a*, valorizacija: 'Abdullah b. Muhammed b. Es-Siddik el-Gimari, drugo izdanje, Darul-kutubil-'ilmijje, 1981.
- [58] El-Kittani, Ebu-'Abdullah Muhammed b. Dža'fer, *Nazmul-mutenasir minel-hadisil-mutevatir*, drugo izdanje, Darul-kutubis-selefijje, Egipat.
- [59] El-Kuda'i, Ebu-'Abdullah Muhammed b. Selame, *Musned Eš-Šihab*, valorizacija: Hamdi 'Abdul-Medžid es-Selefi, prvo izdanje, Mu'essesetur-risale, 1405. h. g./1985.
- [60] El-Kurtubi, Ebu-'Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensari, *El-Džami'a li ahkamil-Kur'an*, valorizacija: Muhammed Ibrahim el-Hafnavi i Mahmud Hamid 'Usman, drugo izdanje, Darul-hadis, 1416. h. g./1996.

- [61] El-Lalika'i, Ebul-Kasim Hibetullah b. Husejn b. Mensur et-Taberi (u. 418. h. g.), *Šerh usuli i'tikad ehli-sunneti vel-džema'a*, valorizacija: dr. Ahmed b. Sa'd b. Hamdan el-Gamidi, četvrto izdanje, Daru Tajjibe, 1416. h. g./1995.
- [62] El-Merginani, Burhanuddin Ebul-Hasen (u. 593. h. g.), *El-Hidaje fi šerhi bidajetil-mubtedi'*, valorizacija: Basim Husejn I'tani, Daru ihja'it-turas el-'Arebi, Bejrut, Liban.
- [63] El-Mervezi, Muhammed b. Nasr (202.–294. h. g.), *Es-Sunne*, valorizacija: dr. Abdullah Muhammed el-Busajri, prvo izdanje, Darul-'asime, 1422. h. g./2001.
- [64] El-Mubarekfuri, Ebul-'Ala Muhammed 'Abdurrahman b. 'Abdurrahim (u. 1353. h. g.), *Tuhfetul-ahvezi bi šerh džami'it-Tirmizi*, valorizacija: 'Alijj Muhammed Mu'avved i 'Adil Ahmed 'Abdul-Mevdžud, treće izdanje, Daru ihja'it-turas el-'Arebi i Mu'essesetut-tarih el-'Arebi, Bejrut, Liban, 1422. h. g./2001.
- [65] El-Munziri, 'Abdul-'Azim b. 'Abdul-Kavijj (581.–656. h. g.), *Et-Tergibu vet-terhib*, valorizacija: Muhammed Nasiruddin Albani, sa dodacima i opaskama Ebu-Ubejde Mešhur b. Hasan Ali Selmana, prvo izdanje, Mektebetul-me'arif lin-nešri vet-tevzi'a, 1424. h. g.
- [66] En-Nesa'i, Ebu-'Abdurrahman Ahmed b. Šu'ajb (u. 303. h. g.), *Es-Sunenul-kubra*, valorizacija: Hasan 'Abdul-Mun'im Šebli, prvo izdanje, Mu'essesetur-risale, 1421. h. g./2001.
- [67] En-Nesa'i, Ebu-'Abdurrahman Ahmed b. Šu'ajb (u. 303. h. g.), *Sunen*, sa komentarom Dželaluddina Sujutija i opaskama imama Es-Sendija, Darur-rejjan lit-turas, Kairo.
- [68] En-Nevevi, Ebu-Bekr Zekerijja Muhjiddin b. Šeref, *El-Medžmu' u šerhul-muhezzeb*, valorizacija: Muhammed Nedžib el-Mu'ti, Mektebetul-iršad, Džida.
- [69] En-Nevevi, Ebu-Bekr Zekerijja Muhjiddin b. Šeref, *Šerhu Sahihi Muslim*, prvi put kompletirano 1349. h. g., Mektebetu darul-fejha, Damask.
- [70] Es-Sa'di, 'Abdurrahman b. Nasir (1307.–1376. h. g.), *Tejsirul-Kerimir-Rahman fi tefsiri kelamil-Mennan*, prvo izdanje, Mu'essesetur-risale, Bejrut, Liban, 1420. h. g./1999.

- [71] Es-Saffuri, 'Abdurrahman b. 'Abdusselam b. 'Abdurrahman b. 'Usman (u. 894. h. g.), *Nuzhetul-medžalis ve muntehabun-nefa'is*, Mevki'a el-Verrak, elektronska verzija.
- [72] Es-Sehavi, Muhammed b. 'Abdurrahman (831.–902. h. g.), *Tabrirul-dževab 'an meš'eleli darbid-devabb*, valorizacija: Hadi b. Muhammed el-Merri, prvo izdanje, Daru Ibn-Hazm, 1415. h. g./1994.
- [73] Es-Serhasi, Šemsuddin Muhammed b. Ahmed b. Ebi-Sehl, *Kitabul-mebsut*, Darul-ma'rife, Bejrut, Liban.
- [74] Es-Sujuti, Dželaluddin (u. 911. h. g.), *El-Le'ali el-masnu'a fil-ehadisil-mevdu'a*, Darul-kutubil-'ilmijje.
- [75] Eš-Šafi'i, Muhammed b. Idris (150.–204. h. g.), *Divanuš-Šafi'i*, valorizacija: dr. Muhammed 'Abdul-Mun'im Haffadži, treće izdanje, Mektebetul-me'arif, Rijad, 1406. h. g./1987.
- [76] Eš-Šaši, Ebu-Se'id el-Hejsem b. Kulejb (u. 335. h. g.), *El-Musned*, valorizacija: dr. Mahfuzurrahman Zejnullah, prvo izdanje, Mektebetul-'ulum vel-hikem, Medina, 1410. h. g.
- [77] Eš-Šatibi, Ebu-Ishak Ibrahim b. Musa b. Muhammed, *El-I'tisam*, valorizacija: Ebu-'Ubejde Mešhur b. Hasan 'Alijj Selman, Mektebetut-tevhid.
- [78] Eš-Šenkiti, Muhammed b. Muhammed el-Muhtar b. Ahmed Mezid, *Ahkam el-džerahatit-tibbijje*, treće izdanje, Mektebetus-sahabe, Imarat, eš-Šarika, 1424. h. g./2004.
- [79] Et-Taberani, Ebul-Kasim Sulejman b. Ahmed (260.–360. h. g.), *El-Mu'džemul-evsat*, valorizacija: Ebu-Mu'az Tarik b. 'Avedullah b. Muhammed i Ebul-Fadl 'Abdul-Muhsin b. Ibrahim el-Husejni, Darul-haremejn, 1415. h. g./1995.
- [80] Et-Taberani, Ebul-Kasim Sulejman b. Ahmed (260.–360. h. g.), *El-Mu'džemul-kebir*, valorizacija: Hamdi 'Abdul-Medžid es-Selefi, Mektebetu Ibn-Tejmijje, Kairo.
- [81] Et-Taberani, Ebul-Kasim Sulejman b. Ahmed (260.–360. h. g.), *Er-Revdud-dani ilel-mu'džem es-sagir lit-Taberani*, valorizacija: Muhammed Šekur Mahmud el-Hadž Emir, prvo izdanje, El-Mektebul-islami, 1405. h. g./1985.

- [82] Et-Taberi, Ebu-Dža'fer Muhammed b. Džerir (224.–310. h. g.), *Džami'ul-bejan 'an te'vilil-Kur'an*, valorizacija: Mahmud Muhammed Šakir i Ahmed Muhammed Šakir, drugo izdanje, Mektebetu Ibn-Tejmije, Kairo.
- [83] Et-Tahavi, Ebu-Dža'fer Ahmed b. Muhammed b. Selame b. Seleme b. 'Abdul-Melik (239.–321. h. g.), *Šerh muškilil-asar*, valorizacija: Šu'ajb Arnaut, prvo izdanje, Mu'essesetur-risale, 1415. h. g./1994.
- [84] Et-Tibrizi, Muhammed b. 'Abdullah el-Hatib, *Miškatal-mesabih*, valorizacija: Muhammed Nasiruddin el-Albani, drugo izdanje, El-Mektebul-islami, Bejrut, 1399. h. g./1979.
- [85] Et-Tirmizi, Muhammed b. 'Isa (210.–279. h. g.), *El-Džami'us-sahih*, poznatiji kao *Sunen Et-Tirmizi*, Darul-hadis, Kairo.
- [86] Et-Tirmizi, Muhammed b. 'Isa (210.–279. h. g.), *Eš-Šema'ilu el-Muhammedije*, valorizacija: Hasan Ahmed Isbir Ebul-Bera, prvo izdanje, Daru Ibn-Hazm, 1418. h. g./1997.
- [87] Ez-Zehebi, Šemsuddin (u. 748. h. g.), *El-Keba'ir*, Mektebetul-haja, Bejrut, Liban.
- [88] Ez-Zehebi, Šemsuddin (u. 748. h. g.), *Mizanul-i'tidal fi nakdir-ridžal*, valorizacija: 'Alijj Muhammed el-Bedžavi, Darul-fikr.
- [89] Ez-Zehebi, Šemsuddin (u. 748. h. g.), *Sijer a'lam en-nubela*, valorizacija: tim stručnjaka pod nadzorom Šu'ajba Arnauta, prvo izdanje, Mu'essesetur-risale, 1405. h. g./1985.
- [90] Ez-Zejle'i, Džemaluddin Ebu-Muhammed 'Abdullah b. Jusuf (u. 762. h. g.), *Nasbur-raje li ehadisil-hidaje*, valorizacija: Muhammed 'Avame, prvo izdanje, Mu'essesetur-rejjan, Bejrut, Liban, 1418. h. g./1997.
- [91] Ez-Zirikli, Hajruddin, *El-A'lam*, petnaesto izdanje, Darul-'ilm lil-melajin, 2002.
- [92] Harun Yahya, *Komunizam u zasjedi*, Bosančica print, Sarajevo, 2003.
- [93] Harun Yahya, *Podvale teorije evolucije – Znanstveni kolaps darvinizma i njegova ideološka pozadina*, Bosančica print, Sarajevo, 2001.

- [94] Hatib el-Bagdadi, Ebu-Bekr Ahmed b. 'Alijj b. Sabit b. Ahmed b. Mehdi (392.–463. h. g.), *El-Fekihu vel-mutefekkih*, valorizacija: 'Adil b. Jusuf el-'Azazi, prvo izdanje, Daru Ibnul-Dževzi, 1417. h. g./1996.
- [95] Hatib el-Bagdadi, Ebu-Bekr Ahmed b. 'Alijj b. Sabit b. Ahmed b. Mehdi (392.–463. h. g.), *Nasihatu ehlil-hadis*, valorizacija: 'Abdul-Kerim Ahmed el-Vurejkat, prvo izdanje, Mektebetul-menar, Zerka, 1408. h. g./1987.
- [96] Hatib el-Bagdadi, Ebu-Bekr Ahmed b. 'Alijj b. Sabit b. Ahmed b. Mehdi (392.–463. h. g.), *Šerefu ashabil-hadisi ve nasihatu ehlil-hadis*, valorizacija: Amr 'Abdul-Mun'im Selim, prvo izdanje, Mektebetu Ibn-Tejmijje, Kairo, distribucija Mektebetul-'ilm, Džida, 1417. h. g./1996.
- [97] Hatib el-Bagdadi, Ebu-Bekr Ahmed b. 'Alijj b. Sabit b. Ahmed b. Mehdi (392.–463. h. g.), *Tarihu Bagdad medinetil-islam*, valorizacija: dr. Bessar 'Avvad Ma'ruf, prvo izdanje, Darul-garb el-islami, 1422. h. g./2001.
- [98] Ibn 'Abdul-Berr, Jusuf Ebu-'Umer en-Nemeri el-Kurtubi el-Endelusi (u. 463. h. g.), *Džami'u bejanil-'ilmi ve fadlih*, Darul-kutubil-'ilmijje, Bejrut, Liban.
- [99] Ibn 'Abdul-Berr, Jusuf Ebu-'Umer en-Nemeri el-Kurtubi el-Endelusi (u. 463. h. g.), *El-Istizkar*, valorizacija: Salim Muhammed 'Ata i 'Alijj Muhammed Mu'avved, prvo izdanje, Darul-kutubil-'ilmijje, Bejrut, Liban, 1421. h. g./2000.
- [100] Ibn-'Adijj, Ebu-Ahmed 'Abdullah el-Džurdžani (277.–365. h. g.), *El-Kamil fi du'afa'ir-ridžal*, valorizacija: Adil Ahmed 'Abdul-Mevdžud i 'Alijj Muhammed Mu'avved, Darul-kutubil-'ilmijje, Bejrut, Liban.
- [101] Ibn-'Asakir ed-Dimeški, Ebul-Kasim 'Alijj b. Hasen b. Hibetullah (u. 571. h. g.), *Tarihu Dimešk*, valorizacija: Muhibbuddin Ebu-Se'id 'Umer b. Garame el-'Amri, Darul-fikr, Bejrut, Liban, 1415. h. g./1995.
- [102] Ibn-'Asakir ed-Dimeški, Ebul-Kasim 'Alijj b. Hasen b. Hibetullah (u. 571. h. g.), *Tebjину kezibil-mufteri*, Damask, 1347. h. g.

- [103] Ibn Ebi-Hatim er-Razi, 'Abdurrahman b. Muhammed b. Idris (u. 277. h. g.), *Ez-Zuhd*, valorizacija: Ebu-Mus'ab Munzir b. Selim b. Ibrahim Mahmud ed-Dumi, prvo izdanje, Daru Atlas lin-nešri vet-tevzi'a, Rijad, 1421. h. g./2000.
- [104] Ibn Ebi-Hatim er-Razi, 'Abdurrahman b. Muhammed b. Idris (u. 327. h. g.), *Tefsirul-Kur'anil-'Azim*, valorizacija: Es'ad Muhammed et-Tajjib, prvo izdanje, Mektebetu Nezar Mustafa El-Baz, Meka, 1417. h. g./1997.
- [105] Ibn Ebi-'Izz, 'Alijj b. 'Alijj b. Muhammed el-Hanefi ed-Dimeški (u. 792. h. g.), *Šerhul-'akidetit-Tahavijje*, valorizacija: dr. Abdullah b. 'Abdul-Muhsin et-Turki i Šu'ajb Arnaut, drugo izdanje, Mu'essetur-risale, 1413. h. g./1993.
- [106] Ibn Ebi-Šejbe, Ebu-Bekr 'Abdullah b. Muhammed b. Ibrahim el-Kufi (159.–235. h. g.), *El-Musannef*, valorizacija: Muhammed b. 'Abdullah el-Džumu'a i Muhammed Ibrahim Luhejdan, prvo izdanje, Mektebetur-rušd, 1425. h. g./2004.
- [107] Ibn Ebi-Usajbe'a, Muveffikuddin Ebul-'Abbas Ahmed Ibnul-Kasim b. Halife b. Junus es-Sa'di el-Hazredži, *Ujunul-enba fi tabekatil-etibba'*, valorizacija: dr. Nizar Rida, Mektebetul-haja, Bejrut.
- [108] Ibn-Hadžer el-'Askalani, Ahmed b. 'Alijj (773.–852. h. g.), *El-Metali-bul-'alije bi zeva'idil-mesani-dis-semanije*, valorizacija: dr. Semir Sulejman b. 'Abdullah el-Imran, prvo izdanje, Darul-'asime i Darul-gajs, 1419. h. g./1998.
- [109] Ibn-Hadžer el-'Askalani, Ahmed b. 'Alijj (773.–852. h. g.), *Et-Telhi-sul-habir fi tahridži ehadisir-Rafi'i el-kebir*, prvo izdanje, Darul-kutubil-'ilmijje, 1419. h. g./1989.
- [110] Ibn-Hadžer el-'Askalani, Ahmed b. 'Alijj (773.–852. h. g.), *Fethul-Bari bi šerhi Sahihil-Buhari*, valorizacija i komentar: Muhibbuddin el-Hatib, Muhammed Fu'ad 'Abdul-Baki i Kasijj Muhibbuddin el-Hatib, drugo izdanje, Darur-rejjan lit-turas, Kairo, 1407. h. g./1987.
- [111] Ibn-Hadžer el-'Askalani, Ahmed b. 'Alijj (773.–852. h. g.), *Lisanul-mizan*, valorizacija: Selman 'Abdulfettah Ebu-Gudde, prvo izdanje, Mektebetul-matbu'at el-islamijje, 1423. h. g./2002.

- [112] Ibn-Hazm ez-Zahiri, Ebu-Muhammed 'Alijj b. Ahmed b. Se'id, *Me-ratibul-idžma'*, valorizacija: Hasen Ahmed Isbir, prvo izdanje, Daru Ibn-Hazm, 1419. h. g./1998.
- [113] Ibn-Hibban, Muhammed b. Ahmed et-Temimi (u. 354. h. g.), *Me-varid*.
- [114] Ibn-Hibban, Muhammed b. Ahmed et-Temimi (u. 354. h. g.), *Sahi-hu Ibn-Hibban bi tertib b. Bilban*, valorizacija: Šu'ajb Arnaut, drugo izdanje, Mu'essesetur-risale, 1414. h. g./ 1993.
- [115] Ibn-Hilkan, Ebul-'Abbas Šemsuddin Ahmed b. Muhammed b. Ebi-Bekr (608.–681. h. g.), *Vefejatul-a'jan ve enba'u ebna'iz-zeman*, valorizacija: dr. Ihsan 'Abbas, Daru Sadir, Bejrut.
- [116] Ibn-Hišam, Ebu-Muhammed 'Abdul-Melik b. Hišam, *Siretu Ibn-Hišam*, valorizacija: Džemal Sabit, Muhammed Mahmud i Sejjid Ibrahim, prvo izdanje, Darul-hadis, Kairo, 1416. h. g./1996.
- [117] Ibn-Huzejme, Ebu-Bekr Muhammed b. Ishak b. Huzejme es-Sulemi en-Nejsaburi (223.–311. h. g.), *Sahih Ibn-Huzejme*, valorizacija: dr. Muhammed Mustafa el-'Azmi, El-Mektebul-islami, 1400. h. g./ 1980.
- [118] Ibn-Kajjim el-Dževzijje, Šemsuddin Ebu-'Abdullah (691.–751. h. g.), *El-Furusijje*, valorizacija: Mešhur b. Hasen b. Mahmud b. Selman, Darul-Endelus, Hail, KSA, 1414. h. g./1993.
- [119] Ibn-Kajjim el-Dževzijje, Šemsuddin Ebu-'Abdullah (691.–751. h. g.), *Igasetul-lehfan min mesa'idiš-šejtan*, valorizacija: Medždi Fethi Es-Sejjid, peto izdanje, Darul-hadis, Kairo, 1417. h. g./1996.
- [120] Ibn-Kajjim el-Dževzijje, Šemsuddin Ebu-'Abdullah (691.–751. h. g.), *I'lamul-muvekki'in 'an Rabbil-'alemin*, valorizacija: Muhammed el-Mu'tesim Billah el-Bagdadi, drugo izdanje, Darul-kitab el-'Arebi, Bejrut, 1417. h. g./1998.
- [121] Ibn-Kesir, 'Imaduddin Ebul-Fida' Isma'il b. Kesir el-Kureši ed-Dimeški (u. 774. h. g.), *El-Bidaje ven-nihaje*, Mektebetul-me'arif, Bejrut, Liban.

- [122] Ibn-Kesir, 'Imaduddin Ebul-Fida' Isma'il b. Kesir el-Kureši ed-Dimeški (u. 774. h. g.), *Tefsirul-Kur'anil-'Azim*, sedmo izdanje, Darul-hadis, Kairo, 1414. h. g./1993.
- [123] Ibn-Kudame el-Makdisi, Muveffikuddin Ebu-Muhammed 'Abdullah (541.–620. h. g.), *El-Mugni*, valorizacija: 'Abdullah b. 'Abdul-Muhsin et-Turki i dr. Abdul-Fettah Muhammed, treće izdanje, Daru 'alemil-kutub, Rijad, 1417. h. g./1997.
- [124] Ibn-Madže, Ebu-'Abdullah Muhammed b. Jezid er-Reb'i el-Kazvini (207.–275. h. g.), *Sunen*, valorizacija: Muhammed Fu'ad 'Abdul-Baki, Darul-hadis, Kairo, 1414. h. g./1994.
- [125] Ibn-Nehhas, Ebu-Zekerija Ahmed b. Ibrahim b. Muhammed ed-Dimeški (u. 814. h. g.), *Mešari'ul-ešvak ila mesari'il-uššak*, valorizacija: Muhammed Halid Istanbuli, Darul-beša'ir islamijje, 1410. h. g./1990.
- [126] Ibn-Redžeb el-Hanbeli (736.–795. h. g.), *Lata'iful-me'arif fi ma li mevasimil-'ami minel-veza'if*, prvo izdanje, Daru Ibn-Kesir, Bejrut, 1412. h. g./1992.
- [127] Ibn-Rušd, Ebul-Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Ahmed el-Kurtubi (520.–595. h. g.), *Bidajetul-mudžtehid ve nihajetul-muktesid*, valorizacija: Madžid el-Hamevi, prvo izdanje, Daru Ibn-Hazm, 1416. h. g./1995.
- [128] Ibnul-Dževzi, Ebul-Feredž 'Abdurrahman b. 'Alijj et-Temimi el-Kureši (510.–597. h. g.), *El-'Ilel el-mutenahije fil-ehadisil-vahije*, valorizacija: Halil el-Mejjis, prvo izdanje, Darul-kutubil-'ilmijje, Bejrut, Liban, 1403. h. g./1983.
- [129] Ibnul-Dževzi, Ebul-Feredž 'Abdurrahman b. 'Alijj et-Temimi el-Kureši (510.–597. h. g.), *El-Mevdu'at*, valorizacija: 'Abdurrahman Muhammed 'Usman, prvo izdanje, El-Mektebetus-selefijje, Medina, 1386. h. g./1966.
- [130] Ibnul-Munzir, Ebu-Bekr Muhammed b. Ibrahim en-Nejsaburi (u. 318. h. g.), *El-Evsat fis-suneni vel-idžma'i vel-ihtilaf*, valorizacija: dr. Ebu-Hammad Sagir b. Ahmed b. Muhammed Hanif, prvo izdanje, Daru Tajjibe, Rijad, 1405. h. g./1985.

- [131] *Islamska čitanka*, priredio: Bilal Hasanović, Mešihat Islamske zajednice BiH, izdavačka djelatnost – El-Kalem, Sarajevo, 1991.
- [132] Kardavi, Jusuf, *Fikhuz-zekat*, sedmo izdanje, Mu'essesetur-risale, 1423. h. g./2002.
- [133] Kardavi, Jusuf, *Halal i haram u islamu*, NIPP Ljiljan, Sarajevo, 1997.
- [134] Korkut, Besim, *Prijevod značenja Kur'ana*, Orijentalni institut, Sarajevo.
- [135] Kutb, Sejjid, *Hasa'isut-tesavvuril-islamijj ve mukavvimatuh*, petnaesto izdanje, Daruš-šuruk, 1423. h. g./2002.
- [136] Malik b. Enes (93.–179. h. g.), *El-Muvetta'*, rivajet Ebu-Mus'ab ez-Zuhri el-Medeni (150.–242. h. g.), valorizacija: dr. Beššar 'Avad Ma'ruf i Mahmud Muhammed Halil, treće izdanje, Mu'essesetur-risale, Bejrut, Liban, 1418. h. g./1998.
- [137] Mehdi Rizkullah Ahmed, *Es-Siretun-nebevijje fi dav'i mesadiriha el-aslije*, prvo izdanje, Merkezul-melik Fejsal, Rijad, KSA, 1412. h. g./1992.
- [138] Muslim b. Hadždžadž, Ebul-Husejn el-Kušejri en-Nejsaburi, *Sahihu Muslim*, valorizacija: Muhammed Fu'ad 'Abdul-Baki, Daru ihja'it-turas el-'Arebi, Bejrut.
- [139] Šarić, Ivan, *Prijevod Biblije*, Sarajevo, 1942.
- [140] Šereful-Hakk, Ebu-'Abdurrahman (u. 1322. h. g.), *Avnul-ma'bud šerhu Suneni Ebi-Davud*, valorizacija: 'Abdurrahman Muhammed 'Usman, drugo izdanje, Daru ihja'it-turas el-'Arebi, 1421. h. g./2001.
- [141] *Takvim*, urednik: Ferhat Šeta, Predsjedništvo udruženja islamskih vjerskih službenika u SRBiH, 1984.
- [142] Veladžić, Hamza, *Pomorske katastrofe*, Grafis, d.o.o., Cazin, 2007.
- [143] Žigić, Zlata i Buljugić, Suad, *Istina o štetnostima pušenja duhana*, Tuzla, 2002.

Internetske stranice i web-portali

- [I44] <http://ateizam.blog.hr/2007/09/index>
- [I45] <http://bs.wikipedia.org/wiki/Herostrat>
- [I46] <http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/engleska-crkva-se-ispricava-darwinu.html>
- [I47] <http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/hugo-chavez-nazvao-napad-na-gazu-holokaustom.html>
- [I48] http://en.wikipedia.org/wiki/Alec_Waugh
- [I49] http://en.wikipedia.org/wiki/Capela_dos_Ossos
- [I50] http://en.wikipedia.org/wiki/Catholic_Church_and_evolution
- [I51] http://en.wikipedia.org/wiki/Diagnostic_and_Statistical_Manual_of_Mental_Disorders
- [I52] http://en.wikipedia.org/wiki/Malleus_Maleficarum
- [I53] http://en.wikipedia.org/wiki/Santa_Maria_della_Concezione_dei_Cappuccini
- [I54] http://en.wikipedia.org/wiki/Sedlec_Ossuary
- [I55] <http://hr.wikipedia.org/wiki/Neron>
- [I56] http://www.encyclopedia-titanica.org/manifest.php?q=23&v1=r.l_country&v2=6&t=Country+of+residence+:+Bosnia
- [I57] <http://www.gayecho.com/istorija.aspx?id=4154&grid=5559&page=3>
- [I58] http://www.genocid.org/readarticle.php?article_id=9
- [I59] http://www.glas-koncila.hr/index.php?option=com_php&Itemid=41&news_ID=5117
- [I60] <http://www.hallstatt.net>
- [I61] <http://www.hallstatt.net/publisher/articleview/action/view/frmArticleID/17/?lang=en-iso-8859-15>

- [I62] <http://www.katolik.hr/aktualnomnu/osvrtimnu/369-je-li-homoseksualnost-bolest>
- [I63] <http://www.kriz-zivota.com>
- [I64] http://www.kriz-zivota.com/blog/bog_je_ljubav/on
- [I65] <http://www.kriz-zivota.com/tekstovi.php?rubrika=9&id=1010>
- [I66] <http://www.monitor.hr/vijesti/rekordan-broj-amerikanaca-u-zatvoru/98193/>
- [I67] <http://www.nakheelharbour.com>
- [I68] <http://www.naslovi.net/2009-01-28/b92/zbog-otkaza-ubio-porodicu/1017041>
- [I69] <http://www.novinar.de>
- [I70] <http://www.novinar.de/2008/04/24/darvinova-teorija-evolucije-laz-koja-traje.html>
- [I71] <http://www.stetoskop.info/Homoseksualnost-431-c19-content.htm>
- [I72] <http://www.telegraph.co.uk/news/newstopics/religion/4588289/The-Vatican-claims-Darwins-theory-of-evolution-is-compatible-with-Christianity.html>
- [I73] <http://www.truelovetattoos.org>
- [I74] <http://www.yurope.com/zines/republika/arhiva/96/153/153-33.html>

SADRŽAJ

Predgovor izdavača	vii
Predgovor mr. Hakije Kanurića	xi
Recenzija mr. Safeta Kuduzovića	xiii
Recenzija mr. Semira Imamovića	xv
Umjesto uvoda	xvii

BISERI SUNNETA U MOZAIKU VREMENA

Argumenti o "prirodnosti" i "normalnosti" homoseksualizma	3
Bitka za obraz	13
Crkva i darvinizam	21
Čeljad naša – plodovi srca naših	29
Čuda (ne)viđena	37
Ćorava posla – ko grijehe sije, nevolje će žeti	43
Da li je kocka okrugla?	49
Džungla na asfaltu	55
Đavolska ideologija	65
Ekologija je čedo islama	73
Forumske igre bez granica	85
Grubi propovjednici i lahkomisleni vlastodršci	93

Hadž – putovanje života	101
Između isposništva i razvrata	109
Jetimske suze	115
Jevreji nekad i sad	123
Kad nemuslimani uvode "šerijat"	131
Kad se starost pretvori u ludost	139
Kako do kuće u Džennetu?	145
Koraćamo li i mi putevima Hidžre?	153
Krediti – živo blato	159
Kriza autoriteta	167
Kuće strave i užasa	173
Kur'an i sunnet o konjima	179
Lovci na blago(dati)	195
Ljeto i koncerti	201
Neka ti godina nova uistinu bude bolja	205
Nikab jučer, danas, sutra	211
O ljubavi i smrti, ponosu i časti	219
O zapadnom i bosanskom umijeću psovanja islama	225
Pod čizmom istinofobije	231
Poezija kao sredstvo blaćenja islamskih vrijednosti	237
Pravda uvijek (ne) pobjeđuje	243
Post ili dijeta, ibadet ili gladovanje	251
Ramazan – godišnji "servis" imana	257
Ramazanska računica i bajramski maturanti	261
Razotkrivači nepoznatog	267
Riječ-dvije o "islamskoj filozofiji"	273
Smijanje u namazu (ne) kvari abdest	281
Tekfirska posla	289

U svijetu elektronike, špijuna i uhoda	295
Vječnost na dunjaluku nije dostižna	301
Zašto je Titanik morao potonuti	309
Želimo li biti popularni?	317
Žestinom i grubošću do imanskog suicida	323
Život kao pješćani sat	333
Dodatak	341
Literatura	347

ISBN 978-9958-891-88-5

9 789958 891885 >

biseri sunneta

Amir Durmić

U MOZAIKU VREMENA

Kroz djelo *Biseri sunneta u mozaiku vremena*, profesora Amira Durmića, možemo lahko uočiti kako svjetlo upute razbija tmine zabluda i osvjetljava Pravi put. Uvaženi autor, Allah ga čuvao, neposredno i direktno iz same naše stvarnosti i svakodnevnice promatra i uočava društvene pojave, zatim ih studiozno analizira i na najljepši način usmjerava. Pri tome koristi divne metafore, a pojmove naziva originalnim i najadekvatnijim imenima, što djelu daje poseban čar. Otklanjajući sumnje i rušeći kriva shvatanja svojom decidnom argumentacijom i retorikom, autor se direktno obraća zdravom razumu, kojem ne ostavlja drugi izbor osim da se povinuje istini s kojom je došao islam. U vremenu kada o islamu najviše govore njegovi neprijatelji, pokušavajući ga prikazati konzervativnim, prevaziđenim i neprikladnim za vrijeme u kojem živimo, jako je bitno čuti riječi nastale sintezom islamskog znanja, iskrenog savjeta i dobrog poznavanja realnosti.

Iz predgovora mr. Hakije Kanurića

Djelo *Biseri sunneta u mozaiku vremena*, uvaženog profesora Amira Durmića, predstavlja vrijedan i uspješan pokušaj prikaza Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellam, sunneta u modernom životu. Kroz raznovrsne tekstove autor je nepobitno dokazao da Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellam, sunnet predstavlja jedinu validnu okosnicu na kojoj se može i smije temeljiti zdravo društvo. Ne mogu se otići utisku da je autor na veoma vješt, mudar i specifičan način prilazio različitim tematikama i pozivajući se na autentične hadise Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellam, kritizirao i usmjeravao, negirao i odobravao. Autor, Allah ga sačuvao, u ovom naučnom opusu, ustvari, zadire u fokus društvenih problema pred kojima čovječanstvo današnjice stoji paralizirano bez nade za njihov boljitak. Posebnu dimenziju ovom vrijednom djelu daje opsežna bibliografija koja je korištena pri pisanju. Ova činjenica nedvojbeno aludira na trud koji je uloženo u ovu studiju, jer je drastična razlika između slijepog prenošenja izjava, tj. bez navođenja izvora i vraćanja na originalna djela.

Iz recenzije mr. Safeta Kuduzovića

Knjiga Amira Durmića *Biseri sunneta u mozaiku vremena*, na jedan originalan, i za akademske krugove sasvim novi način, artikulira aktuelne društvene probleme, i kroz prizmu islamskog doktrinarno-pravno-moralnog učenja nudi sasvim jasnu i zdravu alternativu onome što se današnjim muslimanima prezentira kao jedini izbor, a što često kolidira sa njihovim vjerskim ubjeđenjima i principima. Njegova zapažanja odlikuju se konciznom dijagnozom, razumnim obrazloženjem i izvornom argumentacijom. Posebno je važno što ovaj mladi autor uspijeva napraviti spoj između tradicionalnih islamskih tumačenja i interpretacije i modernih dostignuća i tokova, stvarajući dojam kod čitaoca da oni nisu u oprečnosti, štaviše da je moguće, uz malo truda, objektivnosti i nepristranosti, između njih uspostaviti simbiozu i ravnotežu, suprotno suhoparnim i od realnosti lišenim tekstovima i analiza koje, "nojevski", ignoriraju svaki civilizacijski napredak i iskorak.

Iz recenzije mr. Semira Imamovića